

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

Vokslev Sogns Historie

Ole Færch

2010

Vokslev Sogns Historie

© Ole Færch.

Forlag: Ole Færch, Aalborg.

Tryk: special-trykkeriet viborg a-s

ISBN 978-87-986657-8-6

Kort gengives i.h.t. © Kort & Matrikelstyrelsen (455)

VELUX FONDENS støtte er ydet under Fondens fundatsbestemmelse, der giver mulighed for at støtte aktive ældre. Kvalitative og redaktionelle vurderinger i forbindelse hermed er varetaget af forlaget og forfatteren alene.

Omslagets forside:

Udsnit af Johannes Mejers Kort over det Danske Rige, ca. 1650, Det Kongelige Bibliotek, GKS fol 713, III, 2, 33, ”Himmersyssel”.

Forsats:

Udsnit af Videnskabernes Selskabs kort, 1777-1805.

Eftersats:

Vokslev Kirke, længdesnit før renoveringen 1890, Aalborg Vestre Provsti, Nibe.

Omslagets bagside:

Formindret Kort over Voxlev Sogn, o. 1840. Kort & Matrikelstyrelsen, kort s06115a.

INDHOLDSFORTEGNELSE

TOPOGRAFI, GEOLOGI OG FORHISTORISK TID	8
ADMINISTRATIVE FORHOLD	19
<i>Syssel, herred, len og amt, sogn og kommune.....</i>	<i>19</i>
<i>Fra forhandlingsprotokollerne.....</i>	<i>25</i>
<i>Sognefogeder.....</i>	<i>42</i>
<i>Folketallet.....</i>	<i>43</i>
<i>Det kommunale vejvæsen.....</i>	<i>44</i>
SKOLEVÆSENET	46
<i>Skolen i Vokslev.....</i>	<i>51</i>
<i>Skolen i Grydsted.....</i>	<i>58</i>
<i>Skolen i Simested.....</i>	<i>62</i>
<i>Skolen i Binderup.....</i>	<i>64</i>
FATTIGVÆSENET	66
KIRKELIGE FORHOLD	71
<i>Vokslev Kirke.....</i>	<i>74</i>
<i>Kirkegården.....</i>	<i>90</i>
<i>Præster.....</i>	<i>95</i>
<i>Degne.....</i>	<i>118</i>
<i>Kirkeværger og menighedsråd.....</i>	<i>127</i>
<i>Gravere, ringere, kirketjenere, kirkesangere og organistet.....</i>	<i>129</i>
<i>Kirkebøgerne.....</i>	<i>131</i>
FORENINGER I VOKSLEV	133
<i>Forsamlingshuset.....</i>	<i>133</i>
<i>Vokslev Sygeforening.....</i>	<i>138</i>
<i>Afholdsbevægelsen.....</i>	<i>139</i>
<i>Vokslev Sogns Husflidsforening.....</i>	<i>139</i>
<i>Vokslev Ungdomsforening.....</i>	<i>140</i>
<i>Vokslev Borgerforening og Vokslev Samråd.....</i>	<i>142</i>
<i>Vokslev Idrætsforening.....</i>	<i>144</i>

<i>Vokslev Husmandsforening</i>	149
<i>Himmerlands Blæserorkester</i>	149
<i>Vokslev Landarbejderforening</i>	151
<i>Vokslev Sogns Heste- og Kreaturforsikringsforening</i>	151
ERHVERVSMÆSSIG UDVIKLING	152
<i>Landbruget</i>	153
<i>Vokslev Bys Grandebog, 1779</i>	155
<i>Landboreformerne, udskiftningen</i>	170
<i>Brandforsikringen</i>	175
<i>Spare- og Laanekassen i Voxlev sogn</i>	175
<i>Fiskeriet og dambrugene</i>	177
<i>Teglværker</i>	180
<i>Jernbanen</i>	181
<i>Vokslev Motor- og Maskinværksted</i>	184
<i>Vokslev Smede- og Maskinværksted A/S</i>	185
<i>Vokslev Brugsforening og Lokalforening</i>	186
<i>Købmænd</i>	188
<i>Elektriciteten kommer til sognet</i>	188
<i>Telefonens indtog</i>	190
<i>Vokslev Frostbokscentral, Vokslev Frysehus</i>	191
<i>Vindmøller</i>	191
<i>Sølyst Campingplads</i>	192
BINDERUP Å OG MØLLERNE	193
<i>Binderup Mølle</i>	196
<i>Stampen eller Storedals Mølle</i>	203
<i>Gelstrup Vandmølle</i>	206
<i>Vokslev Mølle</i>	207
<i>Huul, Hoel eller Gudskift Mølle</i>	208
<i>Klæstrup Stampemølle, Kraduldmølle, Nibe Trævarefab., Klæstrup</i>	221
<i>Pandum Mølle</i>	227
VOKSLEV KALKVÆRK	228
STEDNAVNE I VOKSLEV SOGN	240

SAGN.....	243
SPROG.....	246
STØRRE GÅRDE I VOKSLEV SOGN	248
<i>Klæstruplund</i>	248
<i>Pandum</i>	248
<i>Præstegården Dalsgaard</i>	277
VOKSLEV.....	285
GELSTRUP	300
KLÆSTRUP.....	311
KLÆSTRUPLUND	333
GRYDSTED	344
BINDERUP	354
TÅRUP	386
HARRILD.....	400
SIMESTED.....	404
RODSTRUP	406
ØSTERGAARD	411
KENDTE OG UKENDTE FRA SOGNET.....	413
KILDER M.V.....	435
FORKORTELSER.....	439
STIKORDSREGISTER.....	440

Bogen udgives af

Vokslev Samråd

og

Lokalhistorisk Arkiv for Nibe og Omegn

med støtte

fra

Færch Fonden

Velux Fonden

Vokslev Sparekasse

Vokslev Samråd

Lokalhistorisk Arkiv for Nibe og Omegn

Spar Nord Fonden

Vokslev Smede- og Maskinværksted A/S

AutoMester Sørensen, Nibe
v/Torben Hornskov Sørensen, Vokslev

Vokslev Menighedsråd

FORORD

Vokslev Sogn ligger i Himmerland ved Limfjorden ca. 18 km sydøst for Aalborg og ca. 3 km øst for Nibe. På et kort er det let at se, at Nibe oprindeligt var en del af Vokslev Sogn. Nibe opstod i middelalderen som et fiskerleje. Tilstrømningen til sildefiskeriet i Limfjorden blev på et tidspunkt så stor, at præsten Hr. Løkke omkring 1431-56 grundlagde en kirke i Nibe. År 1545 fik Nibe eget birketing og blev sikkert samtidigt udskilt fra Vokslev Sogn. De to sogne har dog altid haft fælles præst.

Opdelingen hindrede ikke en livlig forbindelse mellem sognene. Birkefogeden i Nibe kunne bo i Grydsted eller Klæstruplund, og herredsskriveren i Hornum herred kunne også være birkeskriver i Nibe og bo i Gelstrup. Mange gårdmænd i Vokslev Sogn ejede huse i Nibe og fæstede fiskestader i fjorden.

Vokslev Sogn har altid været et velhavende bondesamfund, hvilket bl.a. ses på kirken, som er en af de største i Himmerland. De fleste sogne har haft en eller flere herregårde med adelsfamilier, som satte deres præg på sognekirken, men sådan er det ikke i Vokslev Sogn. Der er ingen adelsbegravelser eller epitafier i Vokslev Kirke.

Bogen tilegnes lokal- og slægtshistorikeren Hans Gjedsted, Støvring, med tak for megen hjælp til forøgelse af stoffet og for gode råd og vejledning i forbindelse med udgivelsen. Uden hans utroligt omfattende arbejde med Hornum herreds og Nibe birks tingbøger, lensregnskaber, skifteprotokoller og med en lang række andre kilder til belysning af Himmerlands historie havde denne bog næppe set dagens lys.

Jeg takker min kone Anna Marie Færch for korrekturlæsning.

Bogen udgives af Lokalthistorisk Arkiv for Nibe og Omegn i samarbejde med Vokslev Samråd med støtte fra Færch Fonden, Velux Fonden, Vokslev Sparekasse, Lokalthistorisk Arkiv for Nibe og Omegn, Vokslev Samråd, Spar Nord Fonden, Vokslev Menighedsråd, Vokslev Smede- og Maskinværksted A/S og AutoMester Sørensen, Nibe, v/Torben Hornskov Sørensen, Vokslev, som jeg bringer min bedste tak.

Aalborg den 19. april 2010.

Ole Færch

TOPOGRAFI, GEOLOGI OG FORHISTORISK TID

Vokslev Sogn omgives af Sønderholm, Ø. Hornum, Veggerby og Bislev og Nibe sogne samt Nibe bredning. Sognet når ud til Limfjorden på begge sider af Nibe Sogn. I 1858 var arealet 6.679 tønder land med 381 3/8 tønder hartkorn og i 1955 3731 ha. jf. Trap. Det storformede, højtliggende bakkeland, som er formet i istiden, når i Nørreknold 107 m og i Rishøj i 102 m.

Jorderne er mest sandmuldede med underlag af ler eller kalk, i hovedsagen gode og er blandt de bedste i Hornum herred. Sognet gennemskæres af den fra syd mod nord løbende vandrige Binderup Å, som ved Klæstrup og Huul Mølle har skåret sig ned i bakkerne og underliggende kridt, videre i dalen mod nord til Vokslev og Gelstrup inden den ved Binderup når ud på de flade engarealer og udløber i Limfjorden ved Binderup Hage ved skellet til Sønderholm Sogn.

I sognet er der af byer og større samlinger af gårde og huse: Binderup, Skal Huse, Gelstrup, Tårup, Grydsted, Vokslev, Klæstrup, Klæstruplund, Rodstrup, Simested, Pandumbro, Harrild, Pandum, Østergårde og Kryb-i-Ly. Der er i sognet flere mindre skove og plantager, således ved Pandum 22 ha. For 100 år siden var landskabet meget åbent med store hedestrækninger, som det kan ses på nedenstående billede fra Klæstrup Bakker.

Figur 1: Klæstrup Bakker, håndkoloreret postkort, Nibe Museum.

Figur 2: Kort over Vokslev Sogn, 1:100.000. Geodætisk Institut, 1982.

Danmarks undergrund er et kridtlag, som er dannet for ca. 70-100 millioner år siden i et varmt hav, hvori trivedes mikroskopiske plankton-organismer hvis skaller, når de døde, sank til bunds og efterhånden dannede flere hundreder meter tykke lag, der blev til kridt. Det er sådanne kridtlag, man ser i Vokslev Kalkgrav ved Huul Mølle og i vestskrænten ved Binderup Å nord for møllen. For 65 millioner år siden uddøde 65 % af alle levende arter, bl.a. dinosaurerne. Nogle forskere mener, at en kæmpeteorit faldt ned i Det Caribiske Hav, og at støvet fra nedslaget formørkede solen i årevis på hele jorden. Et 6-8 cm tykt lag fiskeler i kalken, der starter den geologiske periode kaldet Danien, med indhold af det sjældne metal iridium i Vokslev Kalkgrav, skulle være et vidnesbyrd herom. En anden teori er, at støvet stammer fra vulkanudbrud. I tiden herefter faldt temperaturen, og is dækkede store dele af Europa.

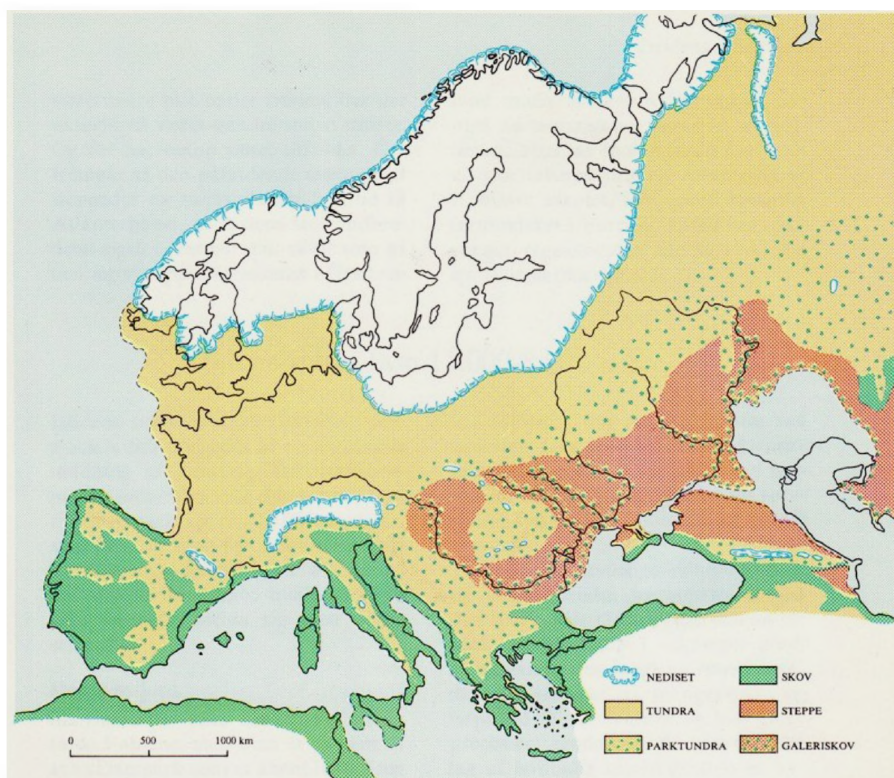

Figur 3: Vokslev Kalkgrav, eget foto 2008.

Efter kridttiden fulgte tertiærtiden, der sluttede for ca. 1,8 millioner år siden. Fra den tids nåleskov stammer det rav, der nu skyller op på stranden ved kysterne. I den seneste geologiske periode, kvartærtiden, som vi stadig er i, har der i det danske område været 4 nedisninger med mellemliggende perioder med varmt klima, hvor skove bredte sig.

Den sidste varme periode, kaldet Eem, sluttede for ca. 115.000 år siden. Herefter fulgte Weichel-istiden. Ved starten var landet sikkert isfrit, men herefter begyndte en iskappe at brede sig fra Baltikum og dækkede for 50.000 år siden øerne og en smule af Jylland. Fra mellem 50.000 og

22.000 år siden trak isen sig tilbage. Ved slutningen af perioden var landet isfrit, men isen vendte tilbage og havde for ca. 20.000 år siden sin største udbredelse og med en flere hundrede meter tyk isrand ned gennem Jylland ved den jyske højderyg ned til Elben. Også over Vokslev Sogn lå isen. Det udækkede land var en tundra, hvor bl.a. mammut, kæmpebjort, rensdyr, saigaantilope, steppebison og uldhåret næsehorn levede.

Figur 4: Europa for 20.000 år siden.

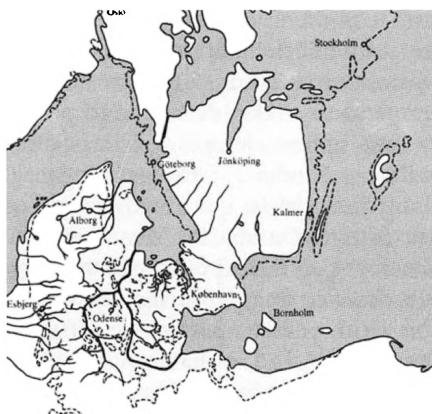
For ca. 15.000 år siden blev klimaet markant varmere. Isen smeltede, og store smeltevandsfloder opstod. Som følge af isens smeltning skete en landhævning i den nordlige del af Jylland, der havde været trykket mest ned under isens vægt, men samtidigt steg vandstanden i verdenshavene så meget, at store områder af Nordjylland blev dækket af Ishavet, der også dækkede det østlige Kattegat og nåede ned til den nordlige del af Øresund. Havet nåede sit højeste niveau lidt over 50 meter over nuværende havniveau. Vendsyssel var opdelt i én stor og en række mindre øer. Ishavets bund lå som sandede flader i Vendsyssel, hvorfra ”øer” af morænelandskab stak op. I Ishavet aflejredes først sand, derefter ler og siden igen sand. Lerlaget er rigt på fossiler af den højarktiske musling *Portlandia*, tidligere kaldet *Yoldia arctica*, og Ishavet kaldes derfor det yngre *Yoldia*-hav. Her var der hvalros, grønlandshval, spækhugger og ringsæl.

Ved Vokslev lå den lavere del af sognet ved fjorden på Ishavets bund, der lå ca. 10 m over nuværende havniveau. En fjordarm strakte sig op til, hvor nu Vokslev by ligger. Landet henlå som en arktisk slette, hvor planterester blev blæst omkring og aflejret i søer og moser. Den plante, som man oftest træffer i moseaflejringerne, er rypelyng, der på latin hedder Dryas, og den sidste del af Weichelistiden kaldes Dryas.

I tiden fra 12.800-12.000 f. Kr., kaldet Bølling, blev klimaet varmere. Birk og røn bredte sig over græsstepperne, og i moserne fra den tid findes tørvelag. Omkring 12.000-11.800 f. Kr., ældre Dryas, var der et tilbageslag i temperaturen. Trævæksterne gik til grunde, tundra bliver igen herskende. Fra den periode er der fundet rensdyrknogler i Danmark. Ulv, ræv, jærv, lemming og sangsvane har også været i landet, og der har været rensdyrjægere, som det er kendt gennem rige fund ved Hamborg, men også i Slotseng i Nørre Å-dalen mellem Vojens og Jels.

Efter det korte temperaturfald efter Bøllingtiden kom der igen 11.800-10.600 f. Kr. en varmere tid kaldet Allerødtid. Træer som dunbirk og bævreasp kom til og blandt dyrene nævnes kæmpebjørn, elsdyr, bæver, vildhest, landbjørn og jærv. Menneskene er kendte fra fund ved Bromme. Fra ca. 10.600-9.500 f. Kr., yngre Dryas, kom der i løbet af få årtier et stort tilbageslag i temperaturen. Tundra kom igen i det meste af Danmark. På tundraen levede renjægere kaldet Ahrensburg-jægerne, opkaldt efter en tunneldal ved den dansk-tyske grænse.

Ca. 9.500 f. Kr. steg temperaturen 6 grader i løbet af ca. 30 år, og dette førte til, at spærringen mellem den Baltiske Issø, som var stemmet op i Østersøområdet og lå 25 m over Vesterhavets niveau, brød sammen, og søens kolossale ferskvandsmængder løb ud gennem et sund i Mellem Sverige, men dette lukkedes snart p.g.a. landhævning, og der dannedes en ny Østersø, Ancylussøen, opkaldt efter ferskvandsneglen *Ancylus fluviatilis*, med udløb gennem Storebælt. Den begyndende varmeperiode indtil 7.000 f. Kr. kaldes Præborealtid og tiden herefter Borealtid.

Figur 5: Fastlandstiden, 6.500 år f. Kr.

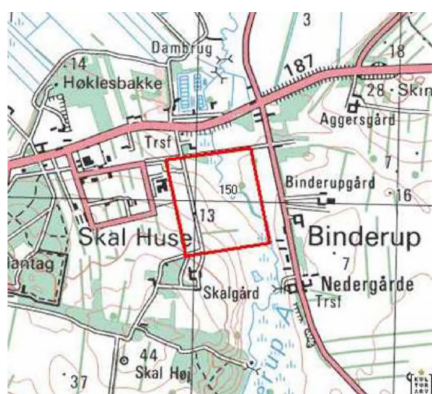

Figur 6: Littorinahavet, 4.500 år f. Kr.

Med stigende temperatur smeltede iskjoldene, og havniveauet steg. Den Engelske Kanal åbnedes, og den sydlige del af Nordsøen oversvømmedes. I det danske område trængte havet igennem til bælteerne og oversvømmede de tidligere landområder. Perioden kaldes også fastlandstid og blev den varmeste del af efteristiden. Menneskenes færden kendes gennem fund ved Maglemose og Gudenåen. Limfjorden var en stor flod, der løb nord for bakkerne ved Vokslev. I starten af perioden var enebær den dominerende plantevækst, senere kom bævreasp, pil og birk og fyr og endnu senere indvandrede de varmekrævende træer elm, eg, ask og lind indvandrede. Jægerne jagede uroksker og havde hunde.

Atlantisk tid kaldes den klimaperiode, der begyndte omkring 7.000 f. Kr. Klimaet blev efterhånden varmere og mere fugtigt. Perioden kaldes af botanikerne for lindetid, fordi småbladet lind nu blev skovens dominerende art. Mellem 7.000 og 6.000 f. Kr. begyndte en dramatisk havstigning. Havet trængte ind i Storebælt og ind i Østersøen, der nu blev salt. Man kalder datidens hav for Litorinahavet efter strandsneglen *Litorina littorea*, som levede i Østersøen. I Litorinahavet lå dele af Vendsyssel under vand, mens de højeste dele ragede op som øer. Fra den tid kendes de såkaldte Kongemosejægere med bopladser ved kysterne.

Fra 6.000-3.000 f. Kr., ældre lindetid, var stigningen af havniveauet ikke længere så stor, at den kunne holde trit med landhævningen i de nordlige områder af landet, og det betød, at Litorinahavets eller stenalderhavets bund kom til syne. Ved Vokslev har landhævningen været ca. 6 m, siden havet havde sin største udbredelse for ca. 6.500 år siden. I den sydlige del af landet kunne landhævningen dog ikke holde trit med havstigningen, og her blev landområder oversvømmet. Danmarks kystlinie nærmede sig den nuværende.

Figur 7: Stenalderbopladser, flintmine ved tallet 13. Høkles Bakke nord for området.

Leveforhold på den tid er kendt gennem de berømte fund af køkkenmøddinger med mængder af muslinge- og østersskaller ved Ertebølle ved Limfjordens kyst ikke langt fra Vokslev. Gennem analyserne af køk-

kenmøddingerne er påvist, at menneskene har jaget vildsvin, kronhjort og rådyr, gråsæl og har anvendt krogfiskeri, net, ruser og fanget bl.a. torsk.

Ved Binderup Å, syd for Aalborgvej, findes på åens vestside et område med ældre og yngre bopladser fra Ertebøllekulturen, (DKC 146). Ved Skal er fundet flintminer i en brink, (DKC 113). Flintudvinding ved Limfjorden har formodentlig haft stor betydning for distributionen af god flint i Ertebølle- og Tragtbægerkulturene. Der er desuden spor fra ældre bronzealderlokaliteter langs åen.

Ved Skindbjerg, nord for Binderup, på et næs ud mod Limfjorden, hvor stenalderhavet i sin tid mødte det højere liggende bagland, er der ved udgravning til naturgasanlæg fundet affaldsrester fra yngre stenalder.

Figur 8: Hævet havbund fra stenalderhavet med blå, efter A. Jessen.

I yngre lindetid, 3.000-500 f. Kr., den sidste del af den varme periode, begyndte menneskene for alvor at påvirke naturen ved at fælde eller afbrænde skov og dyrke jorden. Man overgik fra jægerstenalder til bondestenalder. Der var bønder og hyrder med husdyr som får, okse og ged. Man lavede spidsnakkede, slebne flintøkser til fældning af skov og mestrede kunsten at lave lerkar, som det er kendt gennem det berømte Skarpsallingkar. De døde begravdes i jordgrave med gravgaver, og o. 3.500 f. Kr. begyndte man at lægge de døde i runddysser og langdysser. Sådanne findes ikke i Vokslev Sogn, men kendes gennem den berømte langdysser Troldkirken i nabosognet Sønderholm.

Dysser og jættestuer er opført af folk fra Tragtbægerkulturen. På Sandagergaards mark i Vokslev blev i 1986 fundet et 5-10 cm tykt kultur-

lag med flint og keramik, der tolkes som en boplads fra Tragtbægerkulturen (DKC 137 og 150). Ved Skindbjerg er der ligeledes fundet spor af Tragtbægerkulturen i form af flintredskaber, afslag og skår (DKC 138).

Figur 9: Øksefund på Klæstruplund.

Figur 10: Skubbekværn, sst.

På Dalsgaards mark ved Råhøj fandt Egon Andersen (Fynbo) en 36 cm lang sleben økse. Syd for Øster Hornum-vejen, i ”trekanten” mellem vejen og Harrildvejen er efter sigende fundet 12 offerøkser af flint, men fundet er ikke registreret. I 1837 fandt man jf. C. Klitgaard, Lærer Jens Christensen Lyngby i Nibes dagbøger, i engen nord for Høkles Bakke en grav ca. 1 m dyb og ca. 1,6 m lang, omkranset med sten ca. 60 cm i diameter. Graven vendte øst-vest, og der lå et lig på kridtet med hovedet mod vest. Der var en lerkrukke ca. 25-30 cm i diameter samt flere mindre krukker af brændt ler. I Høkles Bakke, på Kr. Fiskers jord, er der et mærkeligt hul ned i kridtet, der måske skal tolkes som en flintmine.

Overgangen til bronzealder ca. 1.800 f. Kr.) gav tilsyneladende ikke større forandringer i levevilkårene, kun gennem overklassens gravefterladenskaber kan man se, at bronzen afløste flinten. Bronzealderens bønder dyrkede byg, havre og hirse. Hesten kom til som husdyr. Oksen brugtes sikkert som trækdyr ved pløjning. Fra den tid kendes langskibe fra helleristninger.

I bronzealderen blev anlagt et stort antal gravhøje, og de findes også i stort tal i Vokslev Sogn. Der er 45 fredede gravhøje i sognet. Større høje er Bavnehøj ved Klæstruplund, hvor der er en større gruppe, Skelhøj syd for Simestedgård, 3 høje vest for Simested, en ved Rodstrup, en på Pandum og en på Godenshøj ved Nibe. Herudover har der været 68 høje, som enten er sløjfet eller ødelagte.

Ved Pandumbro er fundet en stendynge med en brandplet, som tolkes som en brandgrav fra yngre bronzealder. (DKC 124). Sydøst for Harrild Nørregård er fundet et oldtidshus synligt som en lav banke, ca. 1 m høj og ca. 14 x 26 m samt syd og øst for huset et agersystem og di-

gevoldinger. (DKC 120). Ved Nibe-Hobrovejen nordvest for Gelstrup er fundet en ornamenteret bronzehalsring (DKC 131).

Omkring 500 år f. Kr. forværredes klimaet. I skovene bredte bøgen sig. På de store landbrugsarealer blev jorden udpint. Nøjsomme planter som lyng bredte sig, og heder kom til at præge landskabet.

Nordøst for Godensgård blev i 1895 af dr. H.F. Feilberg under et besøg i Nibe fundet en rektangulærstensætning, nord-syd orienteret, ca. 7,5 x 5 m på et plant areal, udført af håndstore sten, ca. 22 cm under jordoverfladen. I nordenden lå en stor sten med to naturalistiske fodsålfigurer indhugget, hellige tegn fra bronzealderen. Der er måske tale om et kulthus fra yngre bronzealder, (DKC 145).

Figur 11: Sten med fodsålfigur, fundet ved Godensgård. Nationalmuseet.

Jernalderen, hvor jernet blev det vigtigste metal til våben og redskaber, regnes i norden fra ca. 500 f. Kr. til ca. 750 e. Kr. Ved Rodstrup er fundet en urnegrav fra yngre romersk jernalder, (DKC 126). Ved Tårup blev i 1967 fundet spor af en boplads fra ældre jernalder, (DKC 130). Ved Sandagergård i Vokslev er på et luftfoto fra omkring 1954 fundet spor af et marksystem fra ældre jernalder, (DKC 136). Ved Harrild er fundet spor af en boplads fra ældre jernalder, (DKC132). En grav fra yngre romersk eller germansk jernalder er også fundet ved Harrild, (DKC 119).

Lidt syd for Harrild Nørregård blev i 1995 i forbindelse med en planlagt dybdepløjning fundet 2 jordfæstegrave fra yngre romersk jernalder, beliggende på Nørreknold. Gravene var orienteret øst-vest, dækket af et lag kogesten og askeblandet grus. Den ene grav indeholdt et rigt udstyr af smykker, bl.a. næsten 400 perler af glas, desuden sølv, guld, jern, rav og bronze, fibler og nåle af guld og sølv, samt 5 pilespidser. Der fandtes tandemalje fra 2 personer i denne grav, en ældre kvinde og en yngre mand, 15 cm lavere end kvinden. Den anden grav indeholdt en jernkniv og et lerkar, (DKC 144). Også lidt syd for Harrild Nørregård er fundet en bøjleskivefibula, (DKC 154).

I 1959 blev syd for Korsbjerghøj fundet spor af én eller flere hustomter fra ældre romersk jernalder. Der blev fundet mange sten, opløjet sort kulturjord, kridt (gulvlag) og lerkarskår. (DKC 123). Syd for Pandumbro er fundet en hustomt fra ældre romersk jernalder (DKC129). På Vokslev Hede, ved Harrildvej, er fundet et marksystem fra jernalderen omkring år 0 med digevolde imellem de enkelte marker. (DKC 125). Voldene er dannet af marksten og tilslæbt jord. Området blev fredet i 1989. Der er her 6 gravhøje fra sten- og bronzealderen, og det menes, at de to nordligste høje måske har været en slags vejvisere for de mange vej- og hjulspor. Den gamle vej fra Vokslev til Ø. Hornum, som formodentlig stammer fra oldtiden, gik igennem det fredede område nær Frentrup Nihøje og blev nedlagt i 1930'erne. Træer langs vejen afslører endnu dens spor i Ø. Hornum Sogn.

Figur 12: Fundområde ved Korsbjerghøj. Figur 13: Fundområde i Harrild.

I 1989 blev ved Harrild Nørregårde fundet en fladmarksgrav med et enestående rigt fund fra yngre romersk jernalder (200-300 efter Kristi fødsel). Det var en kvindegrav med smykker, som kommer på højde med det navnkundige fund fra Himlingeøje på Sjælland og Juelinge på Lolland. Der er fundet to rosetfibler eller brocher og en halskæde med mindst 50 store og 200 mindre glasperler samt en guldfingerring. Dertil 12 spiralperler i metal, 3 lerkar, et knivskaft, en synål af bronze og fire uidentificerede jernspidser. Ved siden af den rige grav fandtes en traditionel mandegrav med en jernkniv og et lerkar. (DKC 151).

Mellem Gammellund og Korsbjerghøj er der en gruppe med såvel bevarede som overpløjede gravhøje fra bronzealderen og ældre romersk jernalder. Der er hustomter fra jernalderen med kridtgulv og kulturlag. En grav fra jernalderen er fundet nordvest for Korsbjerghøj i 1987 ved udgravning af en grav fra vikingetiden.

I slutningen af jernalderen, som kaldes vikingetiden, var Limfjorden et centralt udgangspunkt for de store vikingetogter, især mod vest - en

aktivitet, som skabte mange forbindelser til England og Norge, indtil Aggertangen lukkede til omkring år 1100. De senere års udgravninger ved Sebbersund med enestående fund viser, at egnen var af stor betydning i vikingetiden, og det må også gælde Vokslev Sogn.

Ved Gelstrup er fundet et stigbøjlebeslag. (DKC 148). I 1987 fandt Aalborg Historiske Museum nordvest for Korsbjergvej en vikingetidsgrav. Den lå over en romersk jernalderbebyggelse, og undersøgelser viste, at den havde indeholdt et fornemt træskrin ca. 33 x 20 cm med sølv- og bronzebeslag og låsemekanisme med en haspe, hvis afslutning var formet som et dyrehoved. Endvidere en beslæet træspand ca. 18 cm høj og 20 cm bred, der har kunnet rumme ca. 2 ½ liter. Der blev også fundet glas. Endelig blev fundet tekstilfragmenter af den dodes dragt og heri nøglen til skrinet. Skrin fra vikingetiden er sjældne, og de optræder kun i kvindegrave, hvor den gravlagte har haft en høj social status. Også en spand er usædvanlig. En tenvægt, som den døde havde fået med i graven, daterede graven til omkring 900 e. Kr. (DKC 140 og 152).

Figur 14: Skrinet.

Figur 15: Spanden.

Rekonstruktion, af Hanne Billeschou Juhl, Bevaringscenter Nordjylland

Fund fra middelalderen, ca. 1.050-1.536 e. Kr.

I Gelstrup er der syd for Nøragergård fundet en bronzønøgle med et ovalt hoved, en plombe af bly og en bronzefibula, og nord for gården kobberblik fra et beslag ornamenteret med et indpunslet ørnemotiv samt et sammenfoldet blystykke med runer, alt fra tidlig middelalder, (DKC 141). Nord for Nøragergård er fundet en mandsfigur i bronze og Limoges emalje. (DKC 153). I Grydsted er fundet en cylinderlås af bronze med retkantet låsehus ornamenteret med en stjerne. (DKC 142).

ADMINISTRATIVE FORHOLD

Syssel, herred, len og amt, sogn og kommune

Et syssel var en administrativ enhed i det middelalderlige Danmark og omfattede et antal herreder. Syslerne anses for at være ældre end herrederne. De jyske sysler er ældre end bispedømmerne, mens de sjællandske er yngre end bispestolene i Roskilde og Odense. Herrederne nævnes første gang i 1000-tallet, men de kan være langt ældre.

De 14 jyske sysler havde både politiske og juridiske opgaver. De tog sig både af kirkelige sager gennem sysselprovsten og af verdslige sager. Øverste myndighed i et jysk syssel var sysseltinget. Til Himmersyssel regnes Slet, Hornum, Fleskum, Aars, Hellum, Gislum, Hindsted og Rinds herreder, der svarer til det, vi i dag kalder Himmerland. De jyske sysler mistede deres betydning i løbet af middelalderen, men bevarede dog en vis status som ting, hvor ejendomshandler fandt sted. Ved Reformationen i 1536 forsvandt de jyske og sjællandske sysler helt.

Vokslev Sogn hørte således fra gammel tid til Himmersyssel, og det var hertil, at sognets beboere kunne indbringe sager, hvis de ikke var tilfredse med afgørelser fra herredstinget. Hvor Himmersyssels ting har været vides desværre ikke, men at det har eksisteret, er der ingen tvivl om. I den berømte adelsdame fru Gros' testamente fra 7. nov. 1268 nævnes det således, at hun havde været på Himmersyssel ting og sluttet overenskomst med sine slægtninge om sit jordegods, bl.a. Buderupholm.

Herred

Vokslev Sogn lå fra gammel tid under Hornum herreds ting, og det var hertil, at sognets beboere først skulle stævnes. Tinget blev holdt øst for Ø. Hornum by ved den store Tinghøj, der ligger mellem Guldbæk og Hornum heder ved den gamle okse- eller hærvej fra Viborg til Aalborg.

Den 26. nov. 1687 blev herredet lagt sammen med Fleskum herred, Mou, Nørholm og Storevorde birk og tinget henlagt til Bonderup i Ellidshøj Sogn. En tid derefter var tinget i Guldbæk i Ø. Hornum Sogn. Ved reskript af 1. feb. 1734 blev det flyttet til Nibe. Tingbøgerne fra Hornum herred er bevaret fra 1636 og for Hornum-Fleskum herred fra 1688. Sager om drab, overfald, slagsmål, lejermål, tyveri, beliggenhed af skel, ødelæggelse af anden mands marker, hoveri, gæld, arvesager m.v. blev rejst her, og beboerne fra Vokslev var rigt repræsenteret.

Chr. III gav 19. feb. 1545 Nibe by birkeret, og byen udskiltes af Hornum herred, men mange sager, der berørte beboerne i Vokslev Sogn blev også behandlet her, bl.a. fordi beboerne i Nibe havde møllepligt til møllerne i Vokslev Sogn. Nørholm Sogn ejedes 1216 af bispestolen i Viborg, der 16. april 1440 fik birkeret. Denne birkeret omfattede i Vokslev

Sogn Gudskift eller Huul Mølle, som den også blev kaldt, og beboerne i møllen skulle sagsøges ved Nørholm birketing.

Godserne Torstedlund-Albæk og Lundbæk-Pandum blev 15. april 1687 udskilt af herredet med egne birketing, og det havde stor betydning for Vokslev Sogn, hvor mange fæstere lå under disse godser. En del af Torstedlund og Albæk birk blev 8. marts 1814 lagt under Hornum og Fleskum herred. Lundbæk-Pandum birk blev 20. nov. 1833 igen indlemmet i herredet. I 1919 nedlagdes herrederne. Jurisdiktionen blev til retskreds nr. 66, fra 1956 nr. 73, mens den lå under politikreds nr. 47. Fra 1927-43 var kredsen forenet med retskreds nr. 65, Løgstør købstad m.m.

Ankesager fra herreds- og birketing kunne indbringes for Viborg landsting og videre til kongens retterting, men længere op i tiden til Vestre Landsret i Viborg og Højesteret.

Hornum herreds tingbøger 1636-1687 og Hornum-Fleskum herreds tingbøger fra 1688-1738 samt Nørholm og Nibe birks tingbøger er sammen med en række andre tingbøger og arkivalier fra Himmerland gjort lettere tilgængelige af lokalhistorikeren Hans Gjedsted, Støvring i form af et indeks med et kort sagsresumé, som findes på Slægtshistorisk Forening for Aalborgegnens hjemmeside. For tiden før tingbøgerne, dvs. indtil 1636 henvises bl.a. til Diplomatarium Hornumense. Der er eksempler på herredsfogeder, birkefogeder og skrivere, som boende i Vokslev Sogn.

Len, til 1660

Hornum herred lå fra middelalderen under Aalborghus Len. Lensmanden administrerede krongodset, hvilket bl.a. indebar bortfæstning af krongårde, inddrivelse af fæsteafgifter fra kronens fæstere og inddrivelse af de kongelige påbudte skatter. Kronen ejede en del gods i Vokslev Sogn, hvilket kan ses af de bevarede lensjordebøger 1562, 1601, 1618 m.fl., ligesom der er bevaret store mængder regnskaber med fx stedsmål, ordinære skatter, ekstraskatter m.v. i Rigsarkivet

Pandum var fra Reformationen til 1662 et selvstændigt len. En del gårde i Vokslev Sogn lå under dette len. Fra lenet er bl.a. bevaret jordebøger 1624-1658. Også Mariager Kloster Len og Sebber Kloster Len havde gårde i sognet.

Amt, fra 1660

I 1660 blev den danske konge enevældig og kunne regere landet uden at tage de forskellige samfundsgrupper med på råd. Enevælden medførte også ændringer i den regionale administration, idet lenene, blev ophævet. I 1662 blev det ved en kgl. ordre til Skatkammeret bestemt, at lenene for fremtiden skulle kaldes amter, og ledes af en amtmand. Desu-

den blev der udpeget en stiftsbefalingsmand for hvert af rigets 6 stifter. Han blev senere betegnet stiftamtmand.

Stiftamtmanden stod sammen med biskoppen for de særlige stiftsøvrighedsforretninger, som bestod af kirkernes, skolernes, de fattiges og andre offentlige stiftelsers økonomiske forhold. Derudover bestyrede han et eller flere amter. I starten overvågede han desuden de amtmænd, der virkede i stiftets amter, men dette ophørte i løbet af 1700-tallet.

Aalborghus Len blev 1662 til Aalborghus Amt og fra 1793 Aalborg Amt. Aalborg Amt blev ved kommunalreformen i 1970 til Nordjyllands amt. Aalborg Amt var oprindeligt en del af Viborg Stift, men blev ved kgl. anordning af 15. nov. 1922 lagt under Aalborg Stift. Indtil 1812 var Hornum herred et provsti for sig. Det blev 11. juli 1812 en del af Hornum, Fleskum, Helligum og Hindsted herreds Provsti. Efter kgl. resolution af 22. juli 1828 blev det 1832 sammen med Fleskum herred et provsti for sig.

I Rigsarkivet findes store mængder af amtsregnskaber fra amternes start, som vedrører Vokslev Sogn. Det er bl.a. regnskaber med jordebøger, kontribution, ekstraskatter og konsumptions, familie- og folkeskatsregnskaber. I Landsarkivet i Viborg er der også store mængder af arkivalier fra amternes senere periode fra 1793.

Lokaladministrationen 1660-1849

Fæstebønderne havde ingen selvstændig politisk repræsentation, men var underlagt deres herremands myndighed. I de enkelte landsbyer var der dog en vis form for selvforvaltning. På grandestævnet samledes landsbyens gårdmænd under grandefogedens ledelse og med husmændene i periferien og traf beslutning om dyrkning af markerne og ro og orden, men det var ikke en lokaladministration. I slutningen af 1700-tallet opstod begrebet sognefoged. Han var ikke lokalsamfundets repræsentant, men det yderste led af embedshierarkiet. Han fik offentlig beskikkelse og visse økonomiske fordele for sin ulejlighed. Se herom senere.

Sogn og kommune¹

Med fattig- og skolelovene fra 1806 og 1814 blev de lokale folk i landdistrikterne inddraget i den praktiske forvaltning af to vigtige samfundsanliggender, skolevæsen og fattigvæsen. Det medførte, at der i de nye rådgivende stænderforsamlinger fremkom ønske om, at man på landet fik et lokalt selvstyre. Svaret blev sogneforstanderskaberne fra 1841, forløberne for kommunerne. Som inddeling brugtes fattigdistrikterne, der

¹ Harald Jørgensen, Lokaladministrationen i Danmark. Oprindelse og udvikling indtil 1970.

nu blev til sognekommuner. I 1841 kom anordningen om landkommunevæsenet. I hvert sogn skulle der oprettes et sogneforstanderskab. Sognepræsten og den eller de største jordejere i kommunen var fødte medlemmer, og herudover skulle 4-9 medlemmer vælges af beboerne. Dog kunne antallet ændres, i starten af amtmanden, senere med amtsrådets billigelse, og endelig kunne man få kancelliets tilladelse til at øge antallet udover de fastsatte 9 medlemmer. Herredsfogeder og birkedommere havde indtil 1855 ret til at deltage i møderne og afstemningerne.

For at være vælger og valgbar til sogneforstanderskabet skulle man være mand, 25 år gammel, eje eller have en ejendom i arve- eller livsfæste på mindst 1 tønde hartkorn ager og eng eller 2 tdr. skov- eller mølleskyld, eje en bygning til en forsikringsværdi på 1000 rdl., eller være forpagter eller lejer af et avlsbrug på 6 tdr. hartkorn. Var man dømt for én i den offentlige mening vanærende handling, eller hvis man ikke juridisk havde rådighed over sit bo, havde man hverken valgret eller kunne vælges. Efter 1855 blev vælgerkorpset udvidet, idet de fleste mænd over 25 år fik ret til at vælge den mindre halvdel af sognerådet, men de største skatteydere valgte den største halvdel. Valgperioden var på 6 år, men efter 3 år skulle halvdelen af medlemmerne gå af. Genvalg var tilladt. Valgene foregik i fuld offentlighed

Sogneforstanderskabernes opgaver

Det var de basale opgaver som sogneforstanderskaberne tog fat på. Fattigvæsen, skoler og veje var de vigtigste. Efter valget skulle den ældste af de valgte indkalde sogneforstanderskabet og sikre, at der blev valgt en formand. Den valgte formand havde posten i et år ad gangen, men kunne genvælges. Formanden skulle indkalde til møderne og lede dem samt sikre, at de trufne beslutninger blev skrevet ind i en protokol, der var offentlig tilgængelig, og som alle mødedeltagerne skulle underskrive. Formanden skulle også påse, at de trufne beslutninger blev ført ud i livet og opbevare sogneforstanderskabets arkiv.

I skole- og fattigsager var det dog sognepræsten, der skulle forelægge sagerne og indføre beslutningerne i de særlige skole- og fattigprotokoller. Og hvor det i andre sager var sogneforstanderskabets formand, der skulle skrive nødvendige breve på dets vegne, var det i skole- og fattigsager sognepræsten, der skulle gøre dette, og det var også ham, der skulle administrere disse områder mellem møderne.

Derimod var det sogneforstanderskabet, der skulle bevilge pengene til alle slags sager, herunder også dem, der vedrørte skole- og fattigvæsen, eftersom de hidtidige skole- og fattigkommissioner var nedlagt. Sogneforstanderskaberne skulle også blandt deres medlemmer vælge skolepatroner og fattigforstandere

Forstanderskabet skulle høres i alle sager, der vedrørte kommunen. En vigtig opgave for sogneforstanderskabet var sammen med retsbetjenten at beslutte, hvilke biveje der skulle betragtes som offentlige og derfor vedligeholdes. Endelig skulle sogneforstanderskaberne bidrage til opretholdelse af god politiorde og skulle især støtte sognefogederne i deres bestræbelser på at forhindre tiggeri og løsgænger.

Efter det slesvig-holstenske oprør i marts 1848, der førte til Treårskrigen 1848-1850, trængte oprørsstyrker under ledelse af Prinsen af Nør op i Slesvig og forskansede sig ved Bov, hvor de dog blev slået 8. april. I slutningen af marts gik der rygter om at tugthusfangerne i Rendsborg, kaldet slaverne, var sat på fri fod af oprørerne, og at de drog hærgende op gennem Jylland. Der dannedes borgervæbninger, som skulle beskytte mod truslen. Rygtet florerede i nogle få dage og fik både menigmand og myndigheder i panik. Rygtet var falsk, men førte til tanker om en folkevæbning. Hærledelsen ved kaptajn Kindt på vegne af oberst Schleppegrel kontaktede lensbaron Juel Rysensten på Lundbæk og bad ham organisere folkevæbningen vest for Aalborg og til Løgstør.

Baron Juel kontaktede sogneforstanderskaberne i Hornum herred og bad dem returnere et skema med oplysninger, om deltagerne i folkevæbningen havde gevær, om de havde militær uddannelse, og om de blev kommanderet af krigskyndige befalingsmænd. Vokslev svarede ligesom de andre i Hornum herred omkring 1. maj 1848 og indberettede 150 våbenføre mænd, af hvilke dog kun 38 tog del i øvelserne, 8 var geværbevæbnede, 7 var tidligere soldater. Skolelærer Jørgen Grøndahl ledede øvelserne, der fandt sted ved Gelstrup. Hans underbefalingsmænd var Niels Christian Jensen, Chr. Andersen, Peder Pedersen og A. Andersen. Det var vanskeligt at skaffe udstyr til folkevæbningen. Regeringskommissær Orla Lehmann foretog en rejse gennem Jylland og advarede mod at bruge den dårligt udrustede og trænede folkevæbning i de af fjenden truede dele af landet. Interessen for folkevæbningen tabte sig derfor snart. Våbenstilstanden i Malmø gjorde en ende på krigen i 1848.¹

Fra sogneforstanderskab til sogneråd 1868-1918

I 1868 kom der en ny landkommunallov. Den indførte sogneråd og regulerede den kommunale forvaltning indtil 1933. Sognerådenes hovedopgaver bestod fortsat i forvaltningen af det kommunale skole-, fattig- og vejvæsen, men dertil kom diverse andre kommunale opgaver. På de tre hovedområder skete der en kraftig udvidelse i perioden, og det medførte flere kommunale skatter og optagelse af lån til nye anlægsinvesteringer. Den nye lov ændrede betegnelsen sogneforstanderskab til sogneråd.

¹ Fra Himmerland og Kjær Herred, 1921-23.

Sognerådets virke

Mange opgaver blev samlet hos sognerådsformanden. Sognerådene valgte selv deres formand og næstformand. Det krævede absolut flertal at blive valgt. Sognerådsformanden indkaldte til møder, ledede disse og førte den obligatoriske forhandlingsprotokol. Endvidere skulle formanden påse, at sognerådets beslutninger blev udført i praksis, og han varetog den løbende korrespondance og lavede de nødvendige regnskabsprotokoller. Han var en magtfuld mand. Mellem møderne kunne formanden inden for de rammer, som sognerådet havde udstukket, træffe beslutning i løbende sager, som krævede en afgørelse. I få tilfælde nedsatte man udvalg, men det var på særlige sagsområder som f.eks. det sociale.

Møderne i sognerådet var med åbne døre, men rådet kunne beslutte at holde lukket møde. En beslutning krævede flertal. Stod stemmerne lige, bortfaldt forslaget. Formanden kunne få lønnede medhjælpere, når deres aflønning var godkendt af amtsrådet, men der blev ikke opbygget en reel sognekommuneforvaltning i sognene i perioden. Derfor måtte man henvende sig til sognerådsformanden på hans bopæl.

Skatteudskrivningen blev forenklet i den nye landkommunallov. Den tidligere anvendte udskrivning af korn, brændsel m.v. samt pligtarbejde i form af kørsel, spand- og gangdage blev erstattet af en pengeskat. Det var sognerådet, der foretog skatteligningen. Regnskabsåret fulgte kalenderåret. Alle med fast bopæl i kommunen blev inddraget under ligningen. Landkommunalloven sagde også, at man med de til rådighed stående midler skulle hindre tiggeri og løsgængeri og holde god politiorden.

Sognerådernes administration var underlagt amtsrådenes tilsyn. Efter at der var aflagt regnskab af sognerådsformanden, og der var foretaget revision, skulle amtsrådet godkende regnskabet. Amtsrådets accept skulle desuden indhentes i en række sager. Sognerådet måtte ikke påtage sig vedvarende forpligtelser, medmindre disse var påbudt ved lov, og rådet måtte ikke yde bidrag til private syge-, alderdoms- eller begravelseskasser.

Amtet satte grænser for kommunens køb og salg af ejendomme og lån. Amtmanden kunne suspendere en sognerådsbeslutning, hvis han mente den var ulovlig eller skadelig for kommunen, men afgørelsen kunne ankes til indenrigsministeriet.

Ved en stor skattereform i 1904, kom der markante ændringer i den kommunale forvaltning i sognene. Enhver med fast ophold i en kommune skulle betale kommuneskat, og skattegrundlaget skulle være det samme som ved indkomstskat til staten. Sognerådene foretog skatteligningen i landkommunerne. Udover kommunal indkomstskat skulle der også betales kommunal og amtskommunal ejendomsskat.

En ny lov om kommunernes styrelse kom til i 1933 og blev først ændret i 1965, men den indførte ikke større ændringer.

Vokslev Kommune oprettedes ved anordning af 13. aug. 1841 og trådte i virksomhed efter nytår 1842. Den bestod indtil 1. april 1970, da den som led i kommunalreformen (lov om kommunernes styrelse af 31. maj 1968) indgik i det nye primærkommunesystem.¹ Vokslev Kommunes arkiv er delvist afleveret til Landsarkivet i Viborg og omfatter 9 pakker breve 1841-61, fattigvæsen 1819-41 og skolevæsen 1815-1920.

Som medlem af sogneforstanderskabet nævnes Christen Laursen Kvist i Harrild o. 1848, søn af Laust Kvist. Hans hustru hed Kathrine Sørensen Krog. Christen Kvist var dragon i Randers og var med i krigen 1848-50 som underkorporal. Han havde Anneksgården i Harrild, der hørte til Vokslev præstegård, som han først fæstede men senere købte. Hans søn Søren Kvist var lærer i Kongerslev og har berettet om barndomshjemmet i Himmerland og Kjær Herreds årbog 1936-37.

Fra forhandlingsprotokollerne

I Aalborg Stadsarkiv findes 4 af sognerådets forhandlingsprotokoller med referater og vedtagne beslutninger. Rækken er desværre ukomplet. En protokol gik måske til grunde, da et jagtgevær ved et uheld gik af hos sognerådsformand Frank Staun og ramte en hylde, hvor en protokol lå.

Sogneforstanderskabets forhandlingsprotokol 1842-65

Protokollen er påbegyndt 22. dec. 1841 som valg- og forhandlingsprotokol efter Stiftsamtets ordre af 21. dec. 1841. Underskrevet af baron Juel, Lundbæk, Jacob Suldrup i Grydsted og Jens Nørgaard i Klæstrup.

Det første, der foretoges, var valg til sogneforstanderskabet, og her opregnedes 63 valgbare personer. Valgte blev major, baron Juel på Lundbæk, pastor Peder Thomsen i Nibe, Søren Abrahamsen i Vokslev, Jens Christensen Nørgaard i Klæstrup, Jacob Pedersen Suldrup i Grydsted, Christen Pedersen Kærgaard i Sandagergård, Søren P. Krog i Tårup og Christen Christensen Krog i Vokslev. Herefter valgte sogneforstanderskabet formand, og det blev pastor Thomsen.

18. jan. 1842 fastsattes fattigligningen. Kort efter blev Edvard Cordes til Pandum medlem. En hovedopgave for sogneforstanderskabet var skolerne og 12. maj 1847 behandlede et projekt til en skole i Grydsted. Tegningen blev indtegnet i protokollen (s.33b).

Den 1. nov. 1849 forelå et krav fra skolepatronen på 400 rdl. til skolens udgift, hvilket blev pålignet de enkelte bønder. Et tilbagevendende dagsordenspunkt var uægte børn født i sognet, som skulle have offentlig hjælp fra sognet, selv om de boede andetsteds. 14. okt. 1857

¹ Landsarkivet for Nørrejylland, Guide 1, s. 260, Vokslev landkommune.

fastsattes forsørgelsen for de 12 fattige i Vokslev Sogn for 1858, og de fik typisk 1 tønde og 4 skæpper byg og rug og 5 rdl. pr person.

1858 behandlede man planerne for en ny skolebygning i Vokslev, og også her ses grundtegningen i protokollen.

Ved lov af 6. juli 1867, der trådte i kraft 1868, afløstes de gamle sogneforstanderskaber af sogneråd.

Forhandlingsprotokol 1869-91

En vigtig opgave for sognerådet, som det nu hed, var kommunens veje og grøfter. 14. marts 1874 besluttede man at lade vejgrøften på matr. nr. 3 i Vokslev oprense på sognets bekostning. I samme møde bevilgedes vinterlæreren ved Simested skole 5 rdl. i rejseomkostninger.

24. nov. 1874 blev fremlagt en kontrabog udstedt af Aalborg Bys Sparekasse på 43 rdl., som Vokslev Sogn havde modtaget som erstatning for afståelse af skolejord til Nibe-Hobro landevejen.

19. feb. 1884 behandlede en lejekontrakt på jord til Simested skole, som den daværende formand Lars Kjær skulle få oprettet. Han havde oprettet kontrakten på 50 år, men sognerådet havde vedtaget, at kontraktens skulle lyde på leje, så længe jorden brugtes til skole. Man vedtog at oprette en ny kontrakt med Lars Peter Buus.

9. juli 1884 behandlede en skrivelse af 17. juli 1884 fra Skoledirektionen, hvori viderebragtes svar på et krav fra Ministeriet om, at der samtidigt med, at der skulle bygges en skole i Simested, også skulle bygges en skole i Binderup. Sognerådet havde søgt om fritagelse, eller at kravet blev stillet i bero, indtil der skete en betydelig forøgelse i børnetallet, hvilket bevilgedes. Den 2. dec. 1886 var der valg til sognerådsformand for 1887. Gårdejer Peder Larsen, Grydsted, blev valgt.

18. maj 1887 meddelte sognepræst Christiani i Nibe, at ugifte Ane Jepsen af Vokslev Sogn under et midlertidigt ophold i Nibe 23. juni 1886 fødte et drengbarn, som døbttes Martinus Jepsen i Nibe kirke 20. feb. 1887. Fødselsanmeldelse ville af formanden blive tilstillet sognerådet i Ferslev til notering i Ferslev Sogns ministerialbog, eftersom moderen havde opholdt sig i Nøtten 10 måneder før nedkomsten.

18. maj 1887 behandlede 18 ansøgninger til det ledige embede som lærer i Simested. Laurids Madsen Hauge indstilledes som nummer et.

3. juni 1887 meddelte formanden, at Cecilie Færch havde meldt sig som husvild og ønskede at komme i fattighuset til Kraas Kirsten.

2. feb. 1888 klagede sliber Chr. Jørgensen, Gelstrup Mølle, over ansættelse til skat på 5 kr. af ”formue og lejlighed”. Han mente, at det var for højt sammenlignet med møller Anders Abildgaards enke i Binderup Mølle, der var ansat til 7 kr. Sognerådet vedtog, at skatten efter hans egen ansættelse af indtægt på 3.000 kr. årligt, ikke skulle nedsættes.

Forhandlingsprotokol 1925-1950

Protokollen blev autoriseret 12. jan. 1925, underskrevet af Janus Staun, Anton Andersen, Marinus Ullits, Jacob Hyldahl, Marinus Hollesen, Chr. Jensen, Hans Pindstrup, Christen Laursen Kvist og Peter Andersen. Samme dag forelå ansøgning fra lærer Pedersen i Grydsted om et panelskab, som var leveret til køkkenet, og lærer Birkbak i Binderup søgte om tilskud til et halvtag ved skolen, hvilket bevilligedes med 275 kr. Jens Ullits ansøgte om betaling 60 kr. for kridt afhentet i hans kridtgrav.

Kommunevalgslisterne blev gennemgået 24. feb. 1925, og man slettede Søren Sørensen Færch og hustru i Simested samt Johan Christensen og hustru i Klæstrup p.g.a. restance. Elektricitetskommissionen spurgte, om sognerådet havde bemærkninger til tvungen opstilling af stangrækker over sognets ejendomme. Det havde man ikke, når blot de nødvendige sikkerhedsforanstaltninger blev truffet.

13. marts 1925 bevilligedes Vokslev Afholdsforening et tilskud på 10 kr. og aldersrente til uldspinder Hansen i Storedals Mølle. De nyvalgte medlemmer af sognerådet mødte, og man konstituerede sig:

Formand: Janus Staun

Kasserer: Anton Andersen

Distrikterne:

Klæstrup, Rodstrup, Simested: Anders Christensen, Rodstrup

Grydsted og Klæstruplund: Morten Kjølby, Klæstruplund

Gelstrup: Christen Christensen, Gelstrup

Vokslev: Anders Andersen, Vokslev

Tårup: Niels Munk, Tårup

Binderup: Niels Jepsen

Til skolekommissionen valgtes Frank Staun, Binderup og Chresten Winther. Anton Andersen, Gelstrup og Janus Staun genvalgtes. Endelig antog man Jens Tolstrup som vejmand i hele kommunen, løn 800 kr. årligt, og i august og september måned var han fritaget for tjenesten.

20. april 1925 holdt man licitation på kalkning og pudsning af kommunens skoler og fattighuset. 13. juli 1925 vedtog man hvilke sognerådsmedlemmer, der skulle foretage areal- og kreaturtællingen.

Vokslev Kirkes drift var blevet et kommunalt anliggende, og 11. jan. 1926 behandlede man kirkens budget, som viste et underskud på 1256 kr., som man vedtog at påligne over kirkeskatten.

Den initiativrige Jokum Jensen i Vokslev Kalkværk ansøgte 3. marts 1926 om nogle læs grus til hulvejen fra Huul Mølle til Nibe, men fik afslag. 12. april 1926 behandlede man en sag om kalkning af fattighuset og en fornyet ansøgning fra Jokum Jensen om grus til hulvejen. I mødet

vedtog man, at sognerådsformandens løn skulle være 60 kr. pr indbygger samt fri telefon. Med ca. 800 indbyggere i sognet gav det ca. 5.000 kr. årligt, ingen ringe løn i en tid, hvor en karl ikke tjente 1.000 kr. årligt.

I 1920-erne kom der hyppigt ansøgninger om tilskud fra forskellige forsorghjem. De blev oftest henlagte. 6. okt. 1930 ansøgte lærer Birkbak i Binderup om at få indlagt elektricitet i skolen.

Kredslægen havde undersøgt Grydsted skole og fundet så mange mangler, at han fandt, at en ny måtte opføres. 10. dec. 1930 nedsatte sognerådet et udvalg til at se på sagen. Man forhandlede 15. okt. med arkitekt Schmidt i Viby, som krævede 900 kr. i honorar. Udvalget ville kun give 800 kr. for tegningerne, hvilket arkitekten accepterede. Herefter skulle projektet godkendes af ministeriet, hvilket med små krav om ændringer forelå 21. juli 1933. I møde 1937 vedtog man at ansætte brandfogeder og -assistenter fra 1. marts 1937 til 1. marts 1940:

1. kreds, Vokslev:	Niels Nielsen og Otto Kristensen
2. -, Simested, Østergård, Harrild:	Niels Rise og Aage Jacobsen
3. -, Klæstrup, Rodstrup, Pandum	Jens Andersen, Rodstrup Frederik Klitgaard, Klæstrup
4. kreds, Klæstruplund, Grydsted:	Edvard Fristrup, Jens Jensen, Klæstruplund
5. kreds, Gelstrup, Skal:	Laurids Kjær Hans Jensen, Gelstrup
6. kreds, Tårup, Binderup:	Kristian Jensen, Tårup Janus Jensen, Binderup.

5. april 1937 optog sognerådet i Nibe Spare- og Lånekasse et lån på 15.000 kr., som skulle tilbagebetales over fem år. På samme møde forelå en klage fra 4 mænd i sognet over en dagløn på 4,50 kr. Klagen afvistes, da der aldrig havde været klager fra dem, der stod udenfor fagforeningen.

Fra Direktoratet for Arbejds- og Fabrikstilsynet forelå brev om valg af maskinsynsmænd fra 1. juli 1937 til 30. juni 1941, og her genvalgte Peder Godiksen som stedfortræder og Karl Christensen, Simested.

16. dec. 1937 søgte Jens Peter Jensen, Gelstrup om ”at få hans sygekasse i orden”, hvilket bevilligedes. Endvidere vedtog man julehjælp til 11 personer. 5. juli 1938 vedtog man at afholde en udflugt til Zoologisk have i Aalborg for de gamle, afgang den 13. juli klokken 1 fra forsamlingshuset.

Af protokollen 25. jan. 1939 kan man se, at sognerådet bestod af Valdemar Fristrup, Christen Christensen, Søren Andersen, Poul Hansen, Kristian Jensen, Morten Sørensen og Kristian Pedersen.

Omkring dette tidspunkt begyndte asfaltering af kommunens veje som følge af, at der var begyndt at komme biler på vejene. 26. juli 1939

behandlede man et tilbud fra Nordisk Vejmaterial Fabrik om asfaltering af 2 km af kommunens veje for en meterpris af 2,65 kr., hvilket accepteredes, dog skulle kommunen selv udføre jordarbejdet.

Sognerådet indbød 8. april 1940 skolekommission, læreren og arkitekten til et møde, hvor tegninger over Vokslev og Simested skole blev fremlagt. Man vedtog at bede skolekommissionen om at fremkomme med en skoleplan inden sidste onsdag i maj. Sikkert grundet krigen trak sagen ud, men 5. marts 1942 fremsendte skolekommissionen en enstemmigt vedtaget plan over skolebyggeri i kommunen. Der skulle i Vokslev og Simested oprettes treklassede skoler, mens Binderup og Grydsted bibeholdtes med én klasse. Dette vedtog man 11. marts.

25. juli 1944 ønskede en deputation af fagforeningens Vokslev afdeling at forhandle om en overenskomst. Sognerådet fandt, at det gik godt nok, som det gjorde, og kunne ikke gå ind for en overenskomst.

Det gamle og det nye sogneråd mødtes 3. april 1946 til afleveringsforretning. Til stede var Chr. Christensen, Chr. Laursen Kvist, Otto Christensen, Ernst Hansen, Jacob Ingemand, Anton Andersen, A. Abildgaard, Chr. Andersen og Peder Godiksen samt lærer Axel Davidsen, gårdejer Hans Pindstrup og gårdejer Anders Andersen, Vokslev, som kommunale revisorer. Kassebøgerne viste 156.235 kr. i indtægt, og 144.937 kr. i udgift. Kassebeholdningen var 11.238 kr. Kommuneskat var indgået med 90.553 kr. Gælden var 7.500 kr. til skolelån og 17.500 kr. til veje.

29. maj 1947 ansøgte lærer Birkbak om at få indlagt vand i både Binderup og Grydsted skole. Man vedtog at indkalde tilbud ved avertering i Aalborg Amtstidende og Nibe Avis.

Tiden var løbet fra Grydsted skole grundet lavt børnetal og dårlig vedligeholdelse. 15. okt. 1947 drøftede sognerådet med skolekommissionen og skoleinspektøren, om børnene skulle overflyttes til Nibe skole. Skolekommissionen i Nibe havde tilbudt at tage børnene for 400 kr. pr elev pr år i 5 år, dog mindst 1.600 kroner, hvis børnetallet gik ned på 3, og med ret til genforhandling, hvis Nibe udbyggede sit skolevæsen. Sognerådet holdt møde med beboerne om sagen. Under sagen blev lærer Pedersen utålmodig, og 21. nov. behandlede sognerådet hans ansøgning om at få den nye skoleordning sat i kraft, men da dette ikke kunne lade sig gøre, agtede sognerådet at sætte Pedersen på ventepenge.

16. dec. 1948 bevilligedes Tuberkulosens Bekæmpelse et tilskud på 25 kr. Gårdejer Arne Knudsen, Binderupgård, havde fået nedsættelse af Krigskonjunkturskat med 200 kr. Det tog sognerådet 28. april 1948 til efterretning. 23. dec. 1948 ansøgte Vokslev Idrætsforening om tilskud til fodboldbaner og gymnastik i forsamlingshuset.

Forhandlingsprotokol 1950-1969

Den 31. marts 1950 konstituerede det nyvalgte sogneråd sig, og man kan se den stærke samfundsudvikling, der var i gang:

Formand: Anders Andersen, Gelstrup

Næstformand: Anders Abildgaard, Binderup

Socialudvalg: Chr. Christensen, Laurids Kjær

Kasse- og regnskabsudv.: Jacob Ingemand, Chr. Christensen, Kr. Kvist

Børneværnsudvalg: Anders Abildgaard, Jacob Ingemand, Ellen Knudsen, Binderup, Kr. Pedersen, Østergaard, Chr. Christensen, Gelstrup.

Nævnsmænd: Chr. Christensen, Jacob Ingemand

Brændselsudvalg: Laurids Kjær, Jens Østergaard, Chr. Christensen

Folkeregisterfører: Chr. Christensen

Frimændsudvalg: Anders Abildgaard

Beskæftigelsesudvalg: Chr. Kvist, Tårup. Peder Godiksen indvilligede i at fortsætte som kasserer indtil videre. Jens Østergaard valgtes til at ”ordne med skolevæsenet”. Kommunerevisor Henning Staun og lærer Davidsen.

En af de første opgaver var at ansætte en kæmner. Der indkom 10 ansøgninger, og 8. juni 1950 fik Jacob Poulsen, Farsø, pladsen. 17. juni vedtog man en kæmnerløn på 6.000 kr. årligt og fri bolig. Man lejede to stuer af centralbestyrer Laura Staun for 720 kr. årligt, og hun skulle tapetsere og rengøre lokalerne, mens sognerådet skulle bekoste en ny indgang fra søndre ende af huset samt en kakkelovn.

20. nov. 1950 vedtog man at pålægge Vokslev Kalkværk at sætte broen over Binderup Å i stand, da man ellers ville lade det udføre for kalkværkets regning. 9. aug. 1951 bad politimesteren om indstilling af en ny sognefoged, og Ernst Hansen, Grydsted, blev valgt.

Hos Niels Munk i Tårup havde der været en stor brand, som Nibe Brandvæsen slukkede, men ikke hurtigt nok, for 20. nov. 1951 behandlede sognerådet en klage herover. Kommunen fik stadig flere opgaver. 23. feb. 1952 drøftedes en henvendelse fra skolekommissionen om indførelse af kommunal tandpleje. Købmand Alfred Larsen i Vokslev fik 9. marts 1953 forlænget tilladelsen til at sælge stærke drikke i 8 år og 28. sep. fik Vokslev Brugsforening det samme. Egon Pallesen, Binderup fik til sin vej bevilliget 12 m grus til afhentning i grusgraven.

6. feb. 1954 vedtog sognerådet at købe to parceller, som Grydsted skole lå på, den ene af Ernst Hansen, Grydsted, den anden af godsejer Pedersen, Lundbæk og ”afstå den tredje af Chr. Bye Andersen for et fuldt beløb”. Sidstnævntes mening er ikke helt klar. Ved behandlingen af overslag over indtægter og udgifter for 1956/57 vedtoges en skatteudskrivning på 216.000 kr. Sognerådet var da Chr. Christensen, Chr. Laursen Kvist, Peder Kvist, Aage Andersen, Henry Georgsen, Egon H. Kirkeby, Jens Sørensen, Chr. Fristrup og Ejner Pindstrup.

4. marts 1957 drøftedes genåbning af Grydsted skole, der 1. april 1957 ville have været lukket i 5 år. Man vedtog en forhandling med Nibe kommune, og i mødet 10. jan. 1959 vedtog man en ny overenskomst med Nibe og vedtog samtidigt at arbejde for en skole i Vokslev.

Beboerne i Simested og Tårup ønskede at få børnene kørt til skole i Nibe, og 31. marts 1959 bevilligedes dette for børn med mere end 5 km til skolen. Børnene skulle afhentes ved Simested og Vokslev skoler.

Vokslev Sogns Sygekasse ansøgte 14. dec. 1960 om et driftstilskud og fik bevilliget 300 kr. Den 26. april 1961 vedtog man at vise lærer Davidsen en opmærksomhed i anledning af hans 25 års jubilæum. En ny skoleplan blev 28. juni 1961 vedtaget, gældende til 1969. Børnene fra Grydsted og Klæstruplund skulle fortsætte i Nibe. Børnene fra Simested, Binderup og Vokslev skulle samles på skolen i Vokslev, og man ville straks gå i gang med at orientere om nedlæggelsen af skoler. 15. aug. 1962 drøftede man salg af Grydsted og Simested skoler. Sognerådet var da Chr. Hyldahl, Jens Chr. Jensen, Harry Højgaard, Søren Søndergaard, Poul Staun, Chr. Hansen, Svend Christensen, Henning Staun og Henry Georgsen. Skoleplanen gik så i gang, og 16. okt. 1962 behandlede man licitationstilbud på opførelse af en ny førstelærerbolig i Vokslev.

Sognerådet rutede ikke med pengene. Da lærer Axel Davidsens skulle fratæde efter 27 års ansættelse, vedtog man 18. sept. 1963 at afholde en fest med kaffe, dog skulle skolekommission og menighedsråd arrangere. 1966 valgtes sognerådet, som skulle forestå sammenlægningen med Nibe m.v. ved kommunalreformen, der trådte i kraft 1. april 1970.

Det nye sogneråd konstituerede sig 31. marts 1966:

Sognerådsformand: Poul Staun, næstformand Andreas Knudsen.

Socialudvalg: Børge Larsen, Svend Aage Fuglsang, Peder Kvist.

Kasse- og regnskabsudvalg: Poul Staun, Andreas Knudsen, Villy Christensen.

Vejudvalg: Chr. Hansen, Valdemar Jørgensen, Ejvind Andersen

Revisorer: Kr. Hyldahl, Henning Staun

27. marts 1968 vedtog man at asfaltere Færkvejen fra Nibe-Hobro landevejen til Peter Christensens gård i Gelstrup, anslået udgift 37.000 kr. samt Grydstedvejen ned til Huulvejens asfalt, anslået 36.000 kr. Et restbeløb foresloges anvendt til vejen ind til Tårup grusgrav. Det blev foreslået at låne indtil 100.000 kr. af vejfirmaet Colas.

Leo Hvilsom, Tostrup, tilbød at købe det tidligere fattighus for 20.000 kr. Det vedtog man den 24. april 1968. Den 27. nov. 1968 fastsatte man grundskyldspromillen til 10, og drøftede forhandling med vognmændene Niels Chr. Christensen, Vokslev, og Karl Jespersen, Klæstrup, om kørsel med sandspreder og sneplov 1968-69. 18. dec. søgte en dame i Tårup om ekstra hjælp til jul, hvilket blev afslået.

26. marts 1969 ansøgte Vokslev skole om at få førstelærerembedet

opslået 1. aug., idet hr. og fru Nielsen havde søgt deres afsked. 18. juni indstillede man Over Tøgersen, Våbensted skole, til embedet.

Forhandlingsprotokol 1969-70

16. marts 1970 vedtog man at købe jernbanelegemet samt Binderup Station for 38.500 kr. som tilbudt af Likvidationsudvalget for Banen. 25. marts 1970 fik Vokslev Forsamlingshus et tilskud på 10.000 kr. Det var det sidste møde inden indlemmelsen i Nibe Storkommune 1. april 1970.

Sognerådsformænd

1865, Hans Lambert Frank i Huul Mølle.

Hans Lambert Frank, * 1811 i Tårs, ~ Petrine Müller, * 1810 i Brovst. Han ejede Huul Mølle 1844-1873.¹

1873, Anders Laursen Dalsgaard i Vokslev

Anders Laursen, kaldet Dalsgaard, * o. 1827 i Vokslev † o. 1907, søn af Laurids Andersen i Dalsgaard, ~ 1858 med Nielsine Kirstine Staun, * 3.1.1831 i Lyngbjerggård i Vokslev. Han købte ved skøde af 5.6.1858 Dalsgaard af faderen og solgte den 8.8.1908 til datteren Juliane Marie.

1874, Poul Christian Nielsen Staun, Lyngbjerggård

Poul Staun d. ældre, * 13.12.1835 i Lyngbjerggård, † 15.11.1920 i Binderup, søn af Niels Christensen Staun, * 1799 i Staun, † 1853 på Lyngbjerggård, ~ Ane Kirstine Christensen fra Frejlev. Han købte i 1868 Lyngbjerggård af moderen og solgte den 1903 til sønnen Janus.

1878, Lars Kjær Knudsen, Gelstrup

Lars Kjær Knudsen, * 1835 i Gelstrup, søn af Knud Kjær, begr. 15.1.1928 i Vokslev, ~ 1856 Karen Marie Pedersen, * i Sønderholm, † 1906 i Gelstrup. Købte 1867 gården matr. nr. 9a, Gelstrup, og solgte den 1887 til sønnen Andreas Knudsen.

1884, Anders Dalsgaard, se Anders Laursen Dalsgaard ovenfor.

1886, Peder Larsen Kusk, Grydsted

Peder Larsen, * 1849, † 23.10.1919 i Grydsted, søn af Lars Nielsen og Marie Pedersdr., ~ Karoline Jensen, * 17.2.1851 i Grydsted. Han købte i 1873 af baron Juel til Lundbæk gården matr. nr. 2a, Grydsted, som hans far hidtil havde fæstet. Han solgte 1916 gården til sønnen Hans Pindstrup Larsen.

1889, Niels Chr. Kjølbj, gårdejer i Vokslev

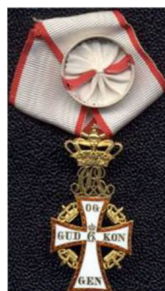
Niels Chr. Kjølbj, * 23.2.1854 i Vokslev, † 24.1.1924 sst., søn af Simoni Kjølbj d. ældre og Martine Jensen, ~ 26.10.1876 i Vokslev med Ellis Kirstine Mortensen, * 7.7.1853. Han var medlem af sognerådet og i en

¹ Peter Frederiksen, Aalborg Amts Sognerådsforening, 1938.

periode formand. Han var også sognefoged, og hans søn Simoni Kjølbj d. yngre efterfulgte ham i dette embede. Hans datter Martine blev gift med Janus Staun i Lyngbjerggård i Vokslev, hvis sønnesønner Janus og Frode nu har hhv. Lyngbjerggård og Klæstruplund (Vesterlund). Han blev 8.10.1920 hædret med Dannebrogsmændenes Hæderstegn.

Figur 16: Niels Christian Kjølbj.

Figur 17: Dannebrogordenens hæderstegn.

1891, Niels Chr. Larsen Frstrup, Stenagergård i Binderup

Niels Chr. Larsen Frstrup, * 1857, † 11.8.1922 i Simested, søn af Lars Chr. Madsen og Dorthe Marie Jensdr. i Binderup, ~ 1877 med Caroline Christensen, * 1849 i Rodsted. Han købte i 1879 Stenagergård af faderen og solgte den i 1913 til svigersønnen Chr. Christensen. Han beklædte en række tillidposter og var medlem af skolekommissionen. Han skænkede grunden til skolen i Binderup.

Figur 18: Niels Frstrup og Caroline.

1898, P. Larsen Kusk, Grydsted, se ovenstående.

1909 Frank Staun, Binderup.

Frank Peter Nielsen Staun, * 11.3.1873 på Lyngbjerggård, † 1946, søn af Poul Christian Nielsen Staun, ~ 22.11.1895 med Marie, * 1874, † 1950. Han var i sognerådet i flere perioder. Han købte i 1896 Binderup Nedergaard, og solgte den i 1945 til sønnen Henning Staun.

1917, Lars Sørensen Frejlev, Stensgaard i Gelstrup

Lars Frejlev Sørensen, * 1862 i Gelstrup, † 1922, søn af Søren Christensen, * 1821 og Petrea Christoffersen, ~ Karen Marie Mortensen, * i Sønderholm. Han købte i 1895 faderens gård, matr.nr. 10, Gelstrup.

1920, Jacob Hyldahl, Huul Mølle

Jacob Jensen Hyldahl, * 14.4.1879 i Gundersted Sogn, † 15.5.1928, søn af Hans Jensen Hyldahl og Ane Marie Jacobsen i Huul Mølle, ~ 1908 med Kristine Kristensen fra Vokslev. Han var medlem af sognerådet og til sidst sognerådsformand.

1924, 1934, Julianus Martin Nielsen Staun, Lyngbjerggård

Julianus Staun, * 1876 på Lyngbjerggård i Vokslev, † 31.10.1958 i Nibe, søn af ovennævnte sognerådsformand Poul Christian Nielsen Staun, ~ Martine Kjølby, * 1878 i Vokslev, † 20.11.1922 sst. Købte 1903 Lyngbjerggård af faderen. Solgte den 1945 til sønnen Poul. Han sad i sognerådet i 4 perioder, først som kasserer og i 3 perioder som formand.

1937-1958, Christen Christensen Kusk, gårdejer, Gelstrup.

Christen Christensen Kusk, * 1888 i Vokslev, † 21.6.1962 i Gelstrup, ~ Methea Jensen, * i Klæstruplund. Indvalgt i sognerådet 1925, formand i 21 år fra 1937-1958. Havde gården matr. nr. 9a, Gelstrup.

Ejner Pindstrup, Godensgård var sognerådsformand 1962. Hans søn Per Pindstrup har nu Godensgård.

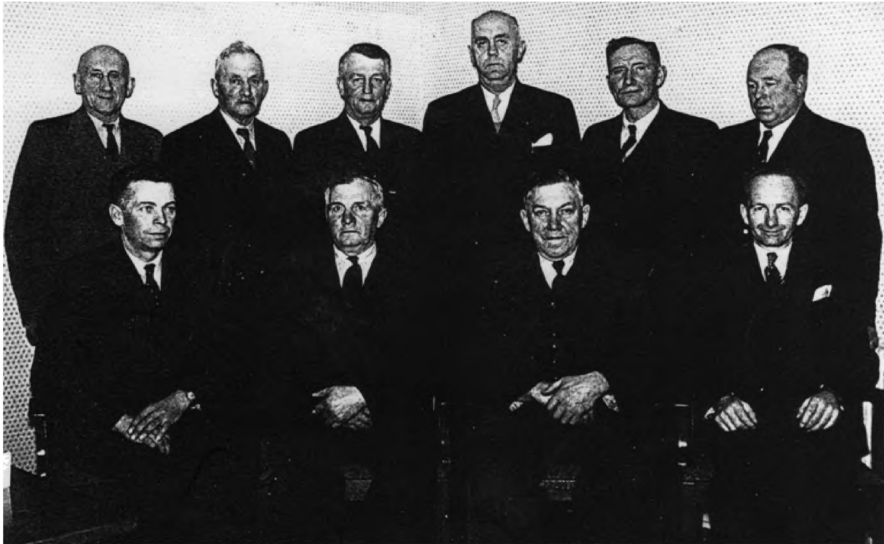
1.4.1962-66, Chr. Hyldahl, Huul Mølle, * 11.12.1909 i Huul Mølle, † 2.3.1988, i 8 år medlem af sognerådet, heraf 4 år som formand.

1966-70, Poul Staun, gårdejer, Lyngbjerggård

Figur 19: Poul Staun.

Poul Staun, * 13.7.1908 på Lyngbjerggård, † 27.2.1984 i Nibe, søn af Julianus Staun og Martine Kjølby, ~ Ruth Andersen, * 25.7.1921, datter af lærer Andersen i Tostrup, Sønderholm Sogn. Han købte i 1945 Lyngbjerggård af faderen og solgte den i 1978 til sønnen Janus og flyttede til Nibe. Han var i 8 år medlem af sognerådet, heraf 4 år som formand. Ved kommunesammenlægningen 1970 var han opstillet som borgmesterkandidat, men blev menigt medlem af de nye Nibe byråd.

Figur 20: Sognerådet 1950-54. Første række, fra venstre Jens Sørensen, Jacob In-gemand, Christen Christensen Kusk og kæmner Jacob Poulsen. Bagerste række fra venstre Jens Østergaard, Chr. Laursen Kvist, Emanuel Larsen, Anders Abild-gaard, Kristian Andersen, (Smed), Laurids Kjær.

Figur 21: Sognerådet 1954-58. Bagerste række fra venstre Peder Kvist, Henry Georgsen, Aage Andersen, Kr. Frstrup, Ejner Pindstrup. Forrest Jens Sørensen, Chr. Laursen Kvist, Chr. Christensen (Kusk) og kæmner Jacob Poulsen. Fravæ-rende Egon H. Kirkeby.

Figur 22: Sognerådet 1958-62. Første række fra venstre Henry Georgsen, Henning Staun, Ejner Pindstrup, kæmner Jacob Poulsen. Anden række fra venstre Chr. Hyldahl, Huul Mølle, Svend Kristensen, Savværket, Andreas Knudsen, Jens Peter Jensen, Keldbakgård i Tårup, Børge Larsen.

Figur 23: Sognerådet 1962-66. 1. række f.v. Henry Georgsen, Henning Staun, Chr. Hyldahl, kæmner Jacob Poulsen, 2. række f.v. Børge Larsen, Jens Peter Jensen, Tårup, Svend Kristensen, Savværket, Chresten Hansen, Falsterviggård, Poul Staun, Søren Søndergaard eller Harry Højgaard. Foto hos Ruth Staun, Nibe.

Figur 24: Sognerådet 1966-1970. Bagerst f.v. Svend Aage Fuglsang, Pandumhuse, Peder L. Kvist, Tårup, Børge Larsen, Vokslev, Chresten Hansen, Falstedviggård, Valdemar Jørgensen, Østergaard, Ejvind Væver Andersen, Vokslev. Forrest Villy Christensen, Klæstrup, Andreas Knudsen, Gelstrup, Poul Staun, Lyngbjerggård, Vokslev og kæmner Jakob Poulsen, Vokslev. Foto hos Albert Andersen Frstrup.

Vokslev kommune omkring 1930, et tværsnit

Danmarks kommunale Forvaltning, Hjørring, Thisted og Aalborg Amt, giver en god beskrivelse af kommunen fra 1929-30. Sognets areal var 3732 ha. I 1925 var det opdyrkede areal 2658 ha., skov 84 ha., heder m.v. 415 ha., klitarealer m.v. 2 ha., vandarealer 10 ha. Befolkningen var 5. nov. 1925 988 personer, 522 mænd og 466 kvinder, men i folkeregistret var kun optaget 978, så 10 var ikke kommet ind i det nye register. 1. okt. 1928 var befolkningen på 1067 personer. Om erhvervsstrukturen fortælles kun om landbruget, som var det altdominerende erhverv. Kreaturholdet var 15. juli 1928 492 heste, hornkvæg 2991, heraf 1367 køer, 2745 svin. 15. juli 1926 var der 357 får, 8 geder og 5970 høns.

Der var i 1927 183 faste ejendomme med 361 tdr. hartkorn, vurderingssum på i alt 3.222.000 kr., heraf grundværdi 1.536.000 kr. Af ejendommene var 146 landbrug med en vurdering på 3.030.000 kr., heraf grundværdi 1.504.000 kr. og i alt 357 tdr. hartkorn. Pandum var med 19,3 tdr. hartkorn eneste gård over 12 tdr. hartkorn, vurderingssum 225.000 kr., heraf grundværdi 115.000 kr. I kategorien 1-12 tdr. hartkorn var der 79 gårde med i alt 307 tdr. hartkorn og en vurderingssum på 2.236.000 kr., heraf grundværdi 1.176.000 kr. Der var 66 huse, som hver havde un-

der 1 tønne hartkorn, og de havde tilsammen i alt 30 tdr. hartkorn, og vurderingen var i 569.000 kr., heraf grundværdi 213.000 kr. Den sognekommunale grundskyldspromille var 6,57 i 1929-30, og der var et skattefrit fradrag pr. ejendom på 3.000 kr. Der var 1928-29 181 skatteydere til staten, og de havde en samlet indkomst på 382.601 kr. og en formue på 2.357.000 kr. De betalte tilsammen 2.246 kr. i skat.

Regnskab 1926-27.

Indtægter.

Grundskyld 12.401 kr. (1929-30 udskrevet 10.000 kr.)

Ejendomsskyld 7.605 kr. (1929-30 udskrevet 6.000 kr.)

Formue- og lejlighedsskat 16.755 kr. (1929-30 udskrevet 16.000 kr.)

I alt 36.761 kr.

Udgifter.

Skolevæsen 11.269 kr.

Hjælpekasse 239 kr.

Arbejdsløshed 39 kr.

Fattigvæsen 8.264 kr.

Aldersrente 3.343 kr.

Vejvæsen 2.584 kr.

Renter af Gæld 1.042 kr.

Afdrag på Gæld 11.767 kr.

I alt 38.547 kr.

Kommunens formue var 31. marts 1927 80.000 kr. Heraf udgjorde faste ejendomme 43.500 kr. Gælden var 17.552 kr. Der var i året optaget lån på 6.729 kr., og regnskabsbalancen var 45.092 kr. Den kommunale skatteprocent var 3,28 (3,7 i 1929-30) og ligningsprocenten var 3,2. (3,53 i 1929-30). Ved kommunevalget i marts 1929 var der 337 vælgere, 173 mænd og 164 kvinder. Der blev afgivet 228 stemmer, heraf 131 mænd, 97 kvinder. Fordeling på lister og valgte medlemmer til sognerådet blev:

Parti	Stemmer	Sognerådsmedlemmer
De Radikale	15	0
Lokalliste I	68	3
Lokalliste II	53	2
Lokalliste III	20	1
Lokalliste IV	24	1
Lokalliste V	21	1
Fællesliste	5	0
Husmandsliste	20	1
Ugyldige	2	
I alt	228	8

Ved folketingsvalget i april 1929 var der 443 stemmeberettigede, og der blev afgivet 356 stemmer, fordelt med Kommuniste 1, Retsforbundet 7, Konservative 3, Radikale 19, Socialdemokrater 25, Venstre 300 og der var 1 ugyldig stemme. Venstre var det helt dominerende parti med næsten 90 % af stemmerne. Om sognerådet noteredes følgende:

<p>”Staun, Janus, f. 12. Maj 1876 i Vokslev, Søn af Gaardejer Poul Staun, Lyngbjerggaard, og Hustru Ane Kirstine, f. Christensen. Gift 12. Nov. 1902 med Marthine S., Datter af Gaardejer, Sognefoged Niels Chr. Kjølby, Vokslev, og Hustru Ellits Kirstine, f. Mortensen. Uddannet ved Landvæsen, Elev Mellerup Højskole 1900-01, Gaardejer 1902. Medlem af Bestyrelsen for Hjelpekassen 1917-21 og for Sparekassen 1909, Formand for Venstrevælgerforeningen 1924, Næstformand for Kredens Venstreforening 1924, Medlem af menighedsraadet 1926 og af Bestyrelsen for Nibe Andelsslagteri 1928. Medlem af Sogneraadet 1921 (Upolitisk liste). Medlem af Skolekommissionen 1924. Sogneraadformand 1924. Adresse: Vokslev pr. Nibe.</p>	 <p>Figur 25: Janus Staun</p>
<p>Andersen, Anders, f. 14. Juni 1879 i Gelstrup, Søn af Gaardejer Jens Andersen, Moseagergaard, og Hustru Ane Kirstine, f. Petersen. Gift 23. Okt. 1908, med Philipine A., Datter af Snedker Niels Sørensen, Bislev, og Hustru Kristine, f. Nielsen. Jordforpagter ved Nibe 1908, Gaardejer i Vokslev 1915. Medlem af Menighedsraadet 1922-26, Revisor i den statsanerkendte Sygekasse 1923. Medlem af Sogneraadet, 1925 (Upolitisk Liste). Adresse: Vestergaard, Vokslev pr. Nibe.</p>	 <p>Figur 26: Anders Andersen</p>
<p>Christensen, Christen, f. 21. Feb. 1888 i Vokslev, Søn af Gaardejer Christian Christensen og Hustru Johanne, f. Christensen. Gift 14. Aug. 1912 med Jenny Methea C., Datter af Gaardejer Niels Jensen, Klæstruplund, og Hustru Juliane Marie, f. Mortensen. Uddannet ved Landvæsen, Gaardejer i Taagerup 1912-16, i Gelstrup 1916. Tillidsmand for Løsørebrandkassen Vesthimmerland, Medlem af Bestyrelsen for Venstrevælgerforeningen 1923, Formand for Forsamlingshuset i Vokslev 1926 og for Vokslev Sogns Hesteforsikring 1927. Medlem af Sogneraadet 1925 (Upolitisk Liste). Adresse: Stampgaarden, Gelstrup pr. Nibe.</p>	 <p>Figur 27: Christen Christensen</p>

<p>Godiksen, Peder Skriver, f. 18. Dec. 1880 i Farstrup Sogn, Søn af Gaardejer Peder Godiksen, Lunde-gaarde, og Hustru Mette Marie, f. Pedersen. Gift 28. Jan. 1913 med Anine Kirstine G., Datter af Gaardejer M. P. Christensen, Vokslev, og Hustru Mette Marie, f. Jensen. Uddannet ved Landvæsen, Elev paa Støvring Højskole, 1897-98 og paa Ladelund Landbrugsskole 1900-01, Gaardejer 1913. Medlem af Bestyrelsen for Sparekassen 1920. Medlem af Sogneraadet 1929 (Upolitisk Liste), Kommunekasserer. Adresse: Taarupgaard, Vokslev pr. Nibe.</p>	 <p>Figur 28: Peder Godiksen Skriver</p>
<p>Jepsen, Niels Peter, f. 21. Nov. 1877 i Gelstrup, Søn af Møllerkarl Jørgen Jensen og Hustru Marie Kathrine. Gift 21. Nov. 1902 med Caroline J., Datter af Husejer Chr. Christensen, Barmer, og Hustru Ane Marie. Uddannet ved Landvæsen, Husejer 1900. Medlem af Bestyrelsen for Husmandsforeningen 1909-12 og for Venstrevælgerforeningen 1927. Medlem af Sogneraadet 1925 (Upolitisk Liste). Adresse: Skal pr. Nibe.</p>	 <p>Figur 29: Niels P. Jepsen</p>
<p>Kjølby, Morten, f. 8. April 1884 i Vokslev, Søn af Sognefoged, Gaardejer Niels Chr. Kjølby og Hustru Ellits Kirstine, f. Mortensen. Gift 4. Nov. 1919 med Anna K., f. Christensen, Datter af gardejer Hans Christensen, Simsted og Hustru Karen Marie f. Andersen. Uddannet ved Landvæsen, Elev Paa Mellerup Højskole 1901-02 og paa Ladelund Landbrugsskole 1905-06, Gaardejer 1910. Medlem af Sogneraadet 1925 (Upolitisk Liste). Adresse: Vesterlund, Klæstruplund Pr. Nibe.</p>	 <p>Figur 30: Morten Kjølby</p>
<p>Kristensen, Anders, f. 1. April 1880 i Rostrup, Søn af Gaardejer Hans Kristensen, Vestergaard, og Hustru Marie, f. Andersen. Gift 29. Aug. 1909 med Kathrine K., Datter af Gaardejer Laust Kvist, Harild, og Hustru Dorthea Kirstine, f. Jensen. Uddannet ved Landvæsen, Elev Paa Støvring Højskole 1900-01, Gaardejer 1909. Medlem af Bestyrelsen for Venstrevælgerforeningen 1914 og af Nævninge Grundlistevalget 1919. Medlem af Sogneraadet 1925 (Upolitisk Liste). Adresse: Vestergaard, Rostrup pr. Nibe.</p>	 <p>Figur 31: Anders Kristensen</p>

<p>Munk, Niels, f. 24. Nov. 1890 i Torup, Søn af Gårdejer Peder Munk, Espengaard, og Hustru Mette, f. Jensen. Gift 28. Okt. 1919 med Else M., Datter af Slagter Marinus Petersen, Vokslev, og Hustru Karen, f. Jensen. (Kristen Liste). Adresse: Espengaard, Torup pr. Nibe.</p>	 <p>Figur 32: Niels Munk</p>
<p>Riise, Niels Peter, *23.4.1886 i Simested, Søn af Boelsmand Peter Riise og Margrethe Rye, ~ 14.3.1923 med Eline, datter af gårdejer Chr. Jensen-Hjeds, Nyrup, og Hustru Maren Kirstine, f. Krog. Uddannet ved Landvæsen, Elev paa Vallekilde Højskole 1908-09, Gaardejer i Simested 1914-20, i Krybily 1923. Medl. Bestyrelsen for Venstrevælger-foreningen 1917-20, Ejendomsskyldvurderingsmand 1924. Medl. sognerådet 1917-20, påny 1925, i alt 11 år, (Upolitisk Liste), sognerådets repr. i Værgeraadet 1925, Medlem af Skolekommissionen 1929-46. Adresse: Gården Krybily, Simested pr. Nibe.</p>	 <p>Figur 33: Niels Peter Riise</p>
<p>Ombud</p>	
<p>Kjølby, Simoni, * 4. Marts 1881 i Vokslev, Søn af Sognefoged, Gaardejer Niels Chr. Kjølby og Hustru Ellits Kristine Mortensen. Uddannet ved Landvæsen, Elev paa Mellerup Højskole 1902-03, Gaardejer 1916. Sognefoged 1924, Vurderingsformand for Landbygningernes alm. Brandforsikring og Distriktsbestyrer for Hjørring og Aalborg Amters Brandforsikring for Løsøre 1924, Repræsentant i sidstnævnte 1928, Lægdsmand og Medlem af Nævninge-Grundliste-udvalget 1924. Formand for Hjælpekassen 1925. Adresse: Vokslev pr. Nibe.</p>	 <p>Figur 34: Simoni Kjølby</p>
<p>Kvist, Lars Peter, * 22. Aug. 1888 i Harrild, Søn af gårdejer Laust Kvist og Hustru Dorthea Kirstine, f. Jensen. Gift 20. Nov. 1914 med Ane K., Datter af Gaardejer Laurs Peter Christensen Porsborg, Støvring, og Hustru Ottine, f. Porsborg. Uddannet ved Landvæsen, Elev paa Vestbirk Højskole 1912-13, Gaardejer 1914. Ejendomsskyldvurderingsm. 1928, Adresse: Harrild, Nibe.</p>	 <p>Figur 35: Lars Peter Kvist</p>
<p>Niels Peter Riise, Gaardejer. Ejendomsvurderingsmand, se sognerådet.</p>	

Kæmnerkontoret

Kommunen havde indtil 1950 ikke nogen administrationsbygning, kontoret var hjemme hos sognerådsformanden. 20. juni 1950 lejede kommunen sig ind i et lille værelse hos Laura Staun, Telefoncentralen i Vokslev, i et hus ved siden af brugsen. Lejemålet blev dog kort. Sognefoged Simoni Kjølby havde solgt sin gård, og bygget hus i Vokslev, men døde inden det var færdigt o. 1951. Kommunen købte det da og benyttede det til kæmnerkontor og kæmnerbolig, indtil kommunesammenlægningen i 1970. Den eneste kæmner var Jacob Poulsen.

Figur 36: Kommunekontoret, opført 1951, eget foto.

Sognefogeder

Sognefogedembedet oprettedes ved forordning af 11. nov. 1791. Sognefogeden udnævnes af amtmanden og udførte diverse mindre administrative og politimæssige forretninger som udpantninger, pligt-kørsler og opretholdelse af almindelig ro og orden. Fra 1875-1921 førte de tyendeprotokoller over tjenestefolks til- og afgang. 1922-70 fungerede de som giftefogeder og førte ægteskabsprotokoller. Embedet blev nedlagt 1. april 1973. Der er intet arkiv bevaret fra embedet i Vokslev.

Den første sognefoged var Anders Vestergaard i Vokslev, født o. 1733. Ved Folketællingen 1787 var han gift med Maren Pedersdatter. Det var hans andet ægteskab. Hjemme var da 2 voksne børn af første

ægteskab, 3 børn af andet ægteskab og de havde to tjenestefolk. Anders Vestergaard, blev begravet 14. marts 1794, 61 år gammel.

1800 og 1804 var gårdmand Christen Gregersen i Gelstrup sognefoged. Han deltog i en række taksationer til brandforsikring.

1808 og 1814 var Lars Frejlev Sørensen i Gelstrup sognefoged, og 1826 og 1837 var det Jacob Pedersen, Grydsted, der også nævnes i.f.m taksationer til brandforsikring. Jacob Jacobsen i Grydsted var sognefoged 1886, og han blev da Dannebrogsmænd.¹

Jacob Jacobsen blev efterfulgt af Niels Chr. Kjølbj, gårdejer i Vokslev, der også en tid var sognerådsformand, se omtale her.

Niels Chr. Simoni blev efterfulgt af sønnen Simoni Kjølbj den yngre, der var sognefoged 1924-51. Han overtog 1917 faderens gård, matr. nr. 9 i Vokslev. Han er omtalt ovenstående under tværsnit i kommunen. Han var ugift. Hans gård er omtalt under Vokslev by.

Simoni Kjølbj var ud af et helt dynasti af sognefogeder, sognerødder og sognerådsformænd. Broderen Morten i Gammellund var i sognerådet. Faderen Niels Chr. var sognefoged. Søsteren Martine var gift med Janus Staun, der var sognerådsformand og var søn af Poul Staun den ældre, der også var sognerådsformand og hvis søster Nielsine var gift med Anders Laursen Dalsgaard, der var sognerådsformand. Janus Stauns og Martine Kjølbys søn Poul Staun den yngre var også sognerådsformand.

Svend Fuglsang i Pandumhuse, der var medlem af sognerådet, fortæller, at Simoni Kjølbj i de vanskelige tider i 1930-erne og indtil krigens rationering gjorde det umuligt, årligt gav en julepakke med købmandsvarer til omkring 40 husmandsfamilier og andre mindrebedemlede familier i sognet. Børnene så med stor spænding frem til dagene op til jul, hvor Peder Jeppesen på cykel bragte pakkerne ud fra brugsen. Da en del af Pandum i 1926 blev udstykket til husmandsbrug gav han nogle husmænd lån til køb af jorden.

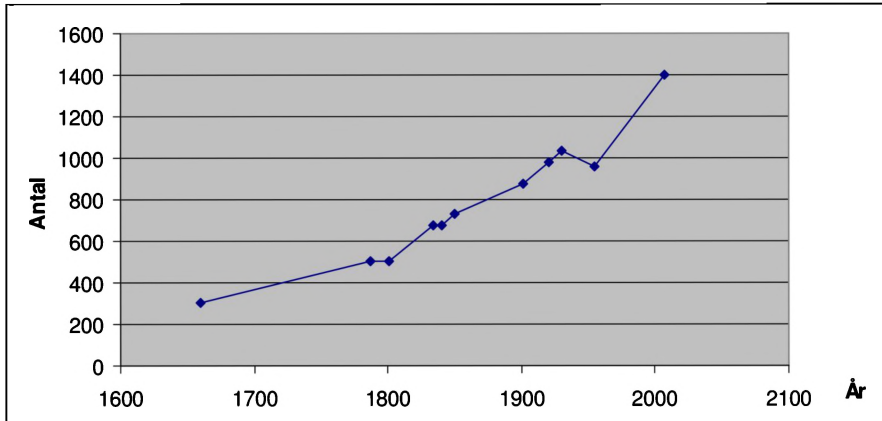
Den sidste sognefoged var Ernst Hansen, Trilbakkegård i Grydsted. Han var sognefoged 1954 og indtil 1973. Han var tillige pantefoged. Ernst Hansen var født i 1903 og døde i 1988. Han var gift med Julie Marie Winther, født i 1908 på Ny Dalsgaard i Vokslev, død i 2005, 97 år gammel. Han overdrog i juni 1969 Trilbakkegård til sønnen A.C. Winther Hansen, hvis datter, Kirsten Winther Uhrenholt nu er graver ved Vokslev Kirke.

Folketallet

Den første folketælling i Danmark fra 1769 er ikke bevaret for Vokslev Sogn. Før den tid er der kun sporadiske billeder af folketallet. I

¹ Hof- og Statskalenderen 1889.

1660 blev der gjort ”Mandtal på den til Sivert Brockenhus betalte hovedskat til jul 1660”. Her er alle sognets indbyggere opført med navn, dog ikke børn og tjenestefolk, og der var da 305 personer.¹ Som præsten skrev: ” Dette Mandtal Woxleff sogns har Jeg Igennem seet og har det ikke Ind Vending, det Jo er ret og Sandfærdigt. Skriffuit Nibe Præstegaard den 14. Januar Anno 1661 Niels Pedersen Aalborg, pastor”.

Figur 37: Indbyggertallet i Vokslev Sogn.

Den første bevarede folketælling er fra 1787, og den næste er fra 1801. Under indtryk af englandskrigen, statsbankerotten m.v. kom den næste først 1834 og dernæst i 1840. Herefter kom de hver femte år, Folketællingen 1900 dog først 1901. Folketællingerne findes på Rigsarkivet og er tilgængelige på Internettet. Folketallet var 1660: 305, 1787: 504, 1801: 505, 1834: 683, 1850: 733, 1901: 878, 1930: 1036, 1955: 962, 2007: 1398. Det nu stærkt stigende befolkningstal skyldes sikkert i høj grad bebyggelse i Grydsted, som nu reelt er en del af Nibe.

Det kommunale vejvæsen

Bøndernes fremgang og samfundets modernisering skabte i 1800-tallet et stort behov for bedre veje. Landkommunalloven af 1867 erstattede det arbejde, som sognets beboere tidligere var forpligtet til at udføre på vejene, med en skat, så der blev mulighed for, at arbejdet kunne udføres af lejet arbejdskraft. Dog skulle snekastning stadig udføres af sognets beboere. Vejene var en af sognerådets store opgaver.

Hvor Nibe-Hobrovejen krydser Binderup Å i Vokslev er der en buebro, som er bygget ved vejoplægning i 1880'erne. Før den tid var

¹ RA, Militære regnskaber IV 40e.

der en træbro. Hovedvejen fra Nibe-Sørup gennem Vokslev har altid gået syd for kirken, hvilket ses af udskiftningskortet, som findes under Vokslev by, men der var en fællesdriftvej nord for kirken. Ud for tårnet var der i diget en indgang til kirkegården, Binderup stæten.¹

Figur 38: Broen over Binderup Å i Vokslev. Brugsen ses til højre.

Øst for Vokslev gik Nibe-Sørup-Hobro vejen til Ø. Hornum. Det var den gamle saltvej til Øster Hurup. Ved Råhøj gik vejen mod syd mod Harrild og efter ca. en halv kilometer østpå forbi Frenstrup Nihøje og herfra mod Ø. Hornum. Sogneforstanderskabet i Ø. Hornum ansøgte i 1846 amtet om at få vejen omlagt til nuværende forløb, men først i 1866 begyndte anlæggelsen. Det gamle forløb eksisterer endnu i Ø. Hornum Sogn og markeres tydeligt med en allé på vestsiden af Nihøjene.

I Klæstrup gik vejen fra Rodstrup over et vadested ca. 50 m øst for Klæstrupgård på vestsiden af åen op til Huul Møllevej. Jordemodervejen fra Bislev til Ø. Hornum, der går forbi Pandumbro og Simested, er efter sigende anlagt omkring 1926 efter udstykningen af en del af Pandum til husmandsbrug. Dens navn skyldes efter sigende, at sognets jordemoder boede i Byrsted og skulle have en vej frem til området.

Fra Sønderlund har der i gammel tid gået en vej til Gammellund.

Ved Huul Mølle gik vejen i gammel tid over åen i et vadested lidt nord for møllen, omtrent der, hvor møllens bagløb og åen nu løber sammen. Huul Møllevej var tidligere langt smallere end nu. Udvidelse er foretaget af Jokum Jensen som omtalt under Vokslev Kalkværk.

¹ Ludvig Marks Erindringer, Nibe Museum.

Figur 39: Huul Møllevej, eget foto 2009.

SKOLEVÆSENET

Som nævnt under degne – se senere - skulle degnene holde skole, men ofte antog de en skoleholder hertil. Christian IV's skoleforordning af 26. juni 1626 siger herom: "Det må pålægges de velhavende bønder i de store landsbyer at holde en skolemester og opføre et lidet skolehus, efterdi det er deres børns lyksaligheds forfremmelse".¹ Et skolehus blev dog ikke bygget, men skole blev der holdt. Dette viser en proces, som degnen i Nibe, Anders Andersen Bodum førte i 1695. Heraf ses, at hans formand, degnen Laurids Degn lod holde skole i Vokslev ved en person, som han lønnede, men som sognemændene gav kost og logi. Der har altså været skole i Vokslev før 1695. Laurids Degn døde 1695. 1697 stævnedes Anders Bodum Vokslev sognemænd, fordi nogle af dem, nemlig Vokslev bymænd, ikke ville betale degnetien. De begrundede det med, at han ikke som formanden holdt skole i Vokslev.²

I 1737 indkaldte herredsprovsten samtlige præster i herredet og de 6 bedste mænd fra hvert sogn til konsultation i Vokslev Kirke om, hvordan skoler bedst kunne indrettes i herredet, herunder også i Vokslev Sogn.³

"Anno 1737 den 14. Martii var Provsten over Hornum herred og efter hans indkaldelse samtlige herreds Præster forsamlet udi Voxslev Kirke

¹ Kr. Værnfelt, De tre Hasserisser, Fra Himmerland og Kjær Herred, 1955, s. 38.

² C. Klitgaard, Nibe Bys Historie, s. 247.

³ NLA, C2-201, Viborg bisp, Hornum herreds kald.

for at consulere om Skolernes Indrettelse efter de høye Commiterede Herrer over Skolevæsenet D... respektive Skrivelse til hans Excellence Hr. B... og Stiftsbefalingsmand Gyldenchrone samt hans højærværdighed Hr. Biskop Wøldike og at give indberetning om Deres Sognes tilstand såvelsom Proprietærernes Betænkelse Skolerne betræffende, saavidt De fra Dem kunne have indsendt, i ligemåde bedste Sognemænds betænkning om samme, og blev da gjort begyndelse paa Voxlev Sogn, hvor Provsten spurgte de 6 nærværende bedste Sognemænd, om de fandt, at Sognet med én Skole kunne være betient. Derpaa de svarede, at Sognet var vel vidtløftig, men da Kirken laa midt i Sognet, og hver Bye ikke kunde faa en Skole, var det bequemmeligt, at Skolehuset blev oprejst i Voxlev Bye, og mente de, at ved Kirken var bequem Plads baade til Husets Bygning og Have, naar det kunde nyde det høje Herskabs Approbation, erbøde ellers dertil Willig at Contribuere, hvis hans Kongel. Majestæt allernaadigst havde eller wille anbefale".

Formodentligt blev der kort efter opført et lille skolehus. I hvert fald meddelte Marcus Alsing, provst i Nibe i en indberetning 28. juni 1742:¹

"Udi Voxlev har vel i fordums tid, for 150 Aar siden, været en Degnebolig med tilliggende Ager, men nu er der gandske ingen, siden Præst og Degn, ifølge Kongelig Allernaadigste Bevilling og Befaling for mange Aar siden, skulle bo i Nibe, viides ejheller, eller kand erlanges nogen Oplysning om, naar eller hvorledes samme Degnebolig med sin Jord er bleven Degnen til stor Skade fratagen og kommen andre til Brug og nytte..... Udi Voxlev Bye blev skole Huset af nye indrettet og forfærdiget til Nye Aar sidst, hvor til heele Sognets Ungdom bør søge og Skoleholderen nu holder Skole, saa Intet mangler uden en Ovn at opsætte og et Lergulv at lægge".²

I indberetningen fra 1742 i provstearkivet hedder det videre:³

"Over Skoleholdernes Løn udi Woxlef Sogn, saaledes som det bedst og ligeligt kunde eragtes baade for Skoleholderen selv som og Sognets Beboere: Woxlef Sogn: Skolehuset som efter en Paa Respective vedkommendes deres for godt befindende, er opbyggt østen til Woxlef kirke, hvorudi een bestandig Skoleholder af Provsten antages og indsættes, der aarlige nyder udi Løn som følger:

1) Af heele Sognet som bestaar af hartkorn, naar Binderup og Gudskift Møller fratages igen, 266 Td. 6 Skp. 2 Fjk. 1 Alb. svarer aarlig af Td. hartkorn 2 Sk. Rug ½ Fjk. og Byg ½ Fjk., hvilket gjør den Sum af Penge 5 Rdl. 3 Mk. 3 Sk., Rug 4 Td. 1 Skp. 1 Fjk., Byg 4 Td., 1 Skp., 1 Fjk. Af Binderup Mølle aarligen Penge 4 Mk. Af Gudskift Mølle aarligen Penge 3 Mk.

¹ NLA, C2-201, Viborg bisp, Hornum herreds kald.

² Fra Himmerland og Kjær Herred, 1943-44, s. 259.

³ NLA, G139-16, Lundbæk gods, Forskellige dokumenter 1696-1836.

2) Lysepengene af Voxlef Kirkes Eier 3 rdl. 2 mk.

3) Udi Woxlef Sogn er 24 huse af hver Huus svares aarlig 8 Sk. = 2 Rdl. ialt Penge 12 Rdl., 0 Mk, 3 Sk., Rug 4 Td. 1 Skp., Byg Td. 1 Skp, hvilke Penge og Korn til hver Martini til Skoleholderen, foruden dette nyder Skoleholderen til Skolehuset at holde Varm for Ungdommen, af hver Mand som svarer noget hartkorn udi fæste et forsvarligt læs Tørv som skal bestaa af 12 snese, der udgør ialt 54 Læs, hvilke Tørv Mændene leverer til Skolehuset i Rette Tid paa en bestemt dag. Og som jeg Underskrevne Otto Heinrich Juel, friherre af Ryssensten, som største Lodsejer udi forskrevne Sogn ei har ladet udfinde nogen bestandigen kand med ringere paa Læg for de Contribuerede bemelte Skolehold at fremsætte end som nu allerede anført er, saa Haaber ieg Det af Høy Welbaarne Hr. Stiftsbefalings Manden og hans Høyvelerværdighed Hr. Biskoppen maatte approberes og Stedfæstes. Lundbæk 24. Januarii 1742. O.H. Juel”¹

6. marts 1777 visiterede herredsprovsten. I Vokslev skole var der 23 børn, ”som var vel lærde, eftersom Skoleholderen viste sig kyndig i al Catechismus den 3.die Artichel og Præsten ikke havde været der i Vinter”²

Skoleholderen Abraham Christoffersen klagede 8. april 1781 til Stiftskisten i Viborg over, at gårdmændene ikke vil betale ham løn efter sædvane, og fremsendte en restanceliste.³ Der var heller ikke lavet en ordning om hans løn. Halkær og Lundbæk gods og præsteembedets fuldmægtige mødtes da i Vokslev skolestue for at løse sagen med udgangspunkt i den kongelige plakat af 29. april 1740 om skoler på landet. Der blev fremlagt et brev af 7. dec. 1781 fra Lundbæk som den største lodsejer i sognet til stiftsamtmænd Levetzau i Aalborg med redegørelse for situationen og skoleholderens klage, samt stiftsamtmændens svar og videre korrespondance. Man enedes om skoleholderens løn og skole-forholdene således:

- 1) 1/8 skæppe rug, 1/8 skæppe byg og 3 sk. i penge af hver af de 266 tønder hartkorn i sognet, møllerne undtaget.
- 2) Af møllerne skulle Binderup betale 4 mk. og Gudskift 3 mk. Desuden skulle de to møller betale svarende til hvad jordeskylds hartkorn, de havde i fæste ligesom de andre jordbrugere.
- 3) Sognets 21 huse skulle hver betale 1 rdl., 4 mk. og 8 sk.
- 4) Lysepengene af Vokslev Kirke som efter forordningen af 23. jan. 1739 var udlagt til skoleholderes løn.
- 5) Et forsvarligt læs tørv af hver gårdmand, beregnet til 68 læs til levering en vis dag i tørvebjærgningens tid, undtagen de 10 læs af Grydsted.

¹ NLA, C15B-3, Hornum herredes provsti, Skolen i Vokslev 24.1.1742.

² NLA, C15B-3, Hornum herredes provsti til 1812, Journal, indkomne breve 1775-77.

³ NLA, G139-16, Lundbæk gods, Forskellige dokumenter 1696-1836.

- 6) Fri græs om sommeren til 10 får med deres yngel, dog skulle han betale hyrden for bevogtningen.

Skolehusets vedligeholdelse med tag, murmaterialer, kørsel og pligtarbejde skulle sognets beboere afholde ”pro rate” dvs. i forhold til, hvad de i øvrigt gav. Vedligeholdelsen af diget omkring skolehuset blev fordelt og det som følger:

1) Vokslev by fra kirkestøtten ved nørre side	24 alen
2) Binderup by derefter	9 alen
3) Gelstrup	12 alen
4) Grydsted	14 alen
5) Lunden	6 alen
6) Klæstrup, Rodstrup og Hoel Mølle	8 alen
7) Harrild, Østergaard og Simsted	7 alen
8) Tårup ... med søndre siden til kirkediget	5 alen
I alt	85 alen

Til Grydsted by skulle skoleholderen som hidtil skaffe et dueligt menneske til undervisning af børnene 20 uger om vinteren, og skoleholderen skulle have sin løn af byen, undtagen 10 læs tørv. Ordningen blev rundsendt og approberet af alle lodsejere, Restrup, Nibe-Vokslev præsteembede, Lundbæk, Vesterladegård, Halkær og Aalborg Hospital.

I 1806 og 1814 kom der nye forordninger, som reformerede skolen. Præsten blev formand for skolekommissionen, som udover ham bestod af ”skolepatroner”, dvs. folk, der ejede mere end 32 tdr. hartkorn, samt skoleforstandere, der var udpegede blandt sognets hæderligste bønder af den amtslige skoledirektion. Skolekommissionen fungerede for 2 år ad gangen. Administration af fattigvæsen og skolevæsen gav præsten en stor opgave, men også en større berøringsflade med menigheden. Man mente i øvrigt, at omsorg for de fattige, oplæring af ungdommen og forkyndelse af det kristne budskab hørte sammen.

I Vokslev Sogn blev der nedsat en skolekommission bestående af præsten, provst Reiersen, skolepatron Lars Christensen og skoleforstander Christen Nørgaard, som var valgt 11. nov. 1814.¹ Skolekommissionen var underlagt Amtsskoledirektionen i Aalborg og lagde et stort arbejde i, at børnene fik en god skolegang. De tog sig af alt fra skolebygningernes tilstand, ildebrændsel til opvarmning, lærernes aflønning, skolevejenes ufremkommelighed om vinteren, sammenbrud af brønden ved lærerens bolig, afholdelse af eksamener, regnskaber for bøder for forsømmelser m.v. Præsten førte det store ord, men godsejeren på Lundbæk havde som den største lodsejer i sognet kaldsretten til skoleembederne og stod også for betaling af lærernes lønninger, som blev

¹ NLA, LK 203, Vokslev kommune, Skolekommissionens Forhandlingsprotokol 1815-27

pålignet fæstebønderne efter, hvor meget hartkorn, de havde.

Den nye skolelov pålagde sognet at bygge skole i Grydsted og Simsted, men det skete ikke. 19. jan. 1815 behandlede den nyoprettede skolekommission pålægget. Følgende noteredes i protokollen:

5) Da den Skolebygning, som hidtil har været i Voxlef er meget gammel og brøstfældig, har Hans Excellence Grev Schimmelmann, som ejer Voxlef Kirke, naadigst tilbudt at ville af de Steen, som vare i den søndre Korskirke, hvilken stoed til ingen Nytte og i sidste Sommer blev nedtaget, samt af Overskuddet af det gl. Blytag, som blev taget af, lade bygge en Skolestue til Sognet. Denne ventes at skulle blive færdig i tilkommende sommer, og naar den kommer til at staae ved den nordre Ende af det gamle Skolehuus, dog et lidet Stykke derfra, vil det ved skolen blive Plads nok til Øvelse for Børnene efter Anordningen. Hvad det Locale til Vinterskole i Grydsted angaaer, da er Commissionen af den Formening, at det letteste saavel for Beboerne som for Børnene er, at der holdes Skole i den Gaard, hvor Skolelæreren har Kost og Logie, undtagen naar han er i de fire udflyttede Gaarde.

6) I Hensyn til Skolelærerens Lønning, da saalænge Justesen, som er Sognedegn i Nibe og Voxlef lever, kan ingen Forandring foreslaaes i samme. Den er ikke heller nødvendig, især da Skolelæreren er saa godt aflagt, at han meget godt kan leve, fornemmelig siden Marken i Voxlef Bye blev udskiftet af Fælledskab og en ypperlig Jordlod blev lagt til Skolen.

I 1819 udbad Amtsskoleledningen sig i et lidt skarpt brev en forklaring på det manglende byggeri, krævede svar på 5 spørgsmål, og erindrede om det ansvar og de ubehageligheder, som en forhaling kunne medføre. Skolekommissionen behandlede sagen i mødet den 27. jan. 1819, og præsten skrev en længere redegørelse for situationen. Han noterede, at sognet de tre sidste år havde ydet 450 Rdl. til skolevæsenet og fortsatte:

”Skulle nu Sognet tillige bekoste to nye Skoler og et Skolehuus med de udfordrede Pladser og den dertil befalede Jord samt lønne tre Skolelærere, deres Degn, som boer i Nibe, og den af Direktionen foreslaaede nye Skolelærer, da maatte mange af Beboerne geraade i den dybeste Armod. Amtmand, Amtsforvalter, Herredsfoged og Sognepræst ere derom de bedste Vidner”.

Amtsskoleledningen gav dog ikke op. Den 23. sept. 1827 behandlede skolekommissionen et brev fra baron Juel på Lundbæk, hvor han samtykkede en skolestues opførelse i Grydsted og overlod kommissionen at træffe overenskomst med hans fæster Anders Pedersen om afståelse af 1 ½ tdr. land syd for hans gård hertil. Skolen var færdig kort før 6. dec. 1827, hvor skolekommissionens medlemmer Anders Søndergaard og Jacob Suldrup bevidnede, at de havde synet det færdige arbejde og fundet det i orden. 25. maj 1831 blev der afholdt et møde i landvæsenkommissionen med det formål at udlægge en lod på 4 tdr. land af matr. nr.

Skolen i Vokslev blev nedlagt 1. aug. 1991. En forening tog da initiativ til oprettelse af en friskole i bygningerne, og i aftalen mellem foreningen og kommunen blev prisen på jorden og bygningerne gjort afhængig af, om kommunen var den rette ejer af jorden. Dette skyldtes, at et lodsejerlaug bestående af ejerne af 16 ejendomme i Vokslev gjorde krav på ejendomsretten til den såkaldte skolejord, matr. nr. 2a og 2b, Vokslev by på hhv. 35.519 m² og 1450 m². Lodsejerlauget, hvis sidste formand var Godik Godiksen, gjorde gældende, at skolejorden var en fælleslod til de 16 ejendomme, og at Vokslev kommune gennem en årrække havde betalt en årlig afgift på 18,08 kr for leje. Ved dom af 28. juni 1991 fik Nibe kommune dog tilkendt ejendomsretten.

Abraham Christophersen er den første kendte skoleholder i Vokslev. Han startede o. 1754, hvilket fremgår af en indberetning. Det hedder her: "I Woxleff er 1771 ligeledes 1 Skolehuus, som er bygt af Sognemændene. Skoleholderen hedder Abraham Christophersen, er ustuderet, 48 Aar gl. og har tient som Skoleholder i Sognet i 17 Aar. Er tillagt i Løn 12 Rdl., 4 Td. Rug og 1 læs Tørv af hver Gaardmand i Sognet. Lønningen er tildeelt Skoleholderen af største Lodsejer og Provst salig Hr. Marcus Alsing".¹

Jens Sørensen Fugl var skoleholder i Vokslev 1783. Hans mor begravedes 21. sept. 1783 i Vokslev, 77 år. Han var født o. 1747 og døde i Vokslev 26. sept. 1821, 73 år gammel. Han var 1819 gammel og skrøbelig og blev af skolekommissionen pålagt at antage en substitut, som han skulle aflønne, men skolekommissionen ville i den gamle skole indrette et værelse til hans natkvarter. Jens Sørensen Fugl blev 9. nov. 1783 i Vokslev gift med Anne Pedersdatter Færch, født o. 1761 i Gelstrup, død 20. april 1833 i Vokslev. De fik tre børn, hvoraf et tvillingepar døde ved fødslen 28. aug. 1791. Sønnen Søren, født 31. aug. 1794 i Vokslev, døde 3. maj 1833 i Vokslev og kaldtes da skolelærer.

Ved Jens Sørensens Fugls død 26. sept. 1821 konstituerede skolekommissionen hans medhjælper Chr. Mikkelsen, indtil embedet blev besat. 30. juni 1822 meddelte præsten på skolekommissionens møde, at han havde antaget en "udmærket duelig seminarist" Thomsen som lærer i Vokslev. Denne søgte 1823 sin afsked for at studere videre. Som ny lærer blev antaget "en med "Seminaristisk Rang" meget duelig lærer hr. Mouritzen. Niels Skolelærer døde 28. marts 1826, 23 år. Ane Hedevig, afgangne skolelærer Mouritsens søster døde 17. april 1826, 26 år.

Rasmus Møller Johansen, seminarist, blev i 1826 udnævnt til lærer og kirkesanger af Amtsskoleledningen. Han var født i 1804, søn af degn Claus Johansen i Gunderup, og var i 1834 gift med Ane Kirstine Pedersdatter, født 1808. De havde da en plejesøn Jens Peter Andersen, 9 år og en tjenestepige Anne Marie Andersdatter, 23 år, hos sig. Rasmus

¹ NLA, B0D- 333 og 334, Aalborghus Amt, dok.umenter vedr. danske skolers oprettelse på landet og overbestyrelsen af skolevæsen på landet.

Johansen, skolelærer og kirkesanger, døde 23. aug. 1838, 35 år og 26 dage gammel. Ane Kirstine døde 6. maj 1841, 34 år gammel.

Jørgen Jensen Grøndahl, født 27. april 1807 i Tårs Sogn, var lærer og kirkesanger i Vokslev fra 1839-1860. Han dimmitterede 1834 fra Snedsted Seminarium og begyndte i sept. 1834 i Nibe, hvor han skulle bestyre skolen for Justesen.¹ Den 22. juni 1838 blev han engageret til gymna-stikundervisning i Nibe og 1839 og 1840 til at undervise i Nibe hver lørdag i de øverste klasser, indtil man havde fundet en erstatning for læreren, der var blevet præst i Blære-Ejdrup.² I 1860 var han pensioneret og boede med kone og 5 børn i Skalhuse og var 1870 fortsat her. Han var da gift med Karen Hansen, født o. 1816 i Stagstrup i Thisted amt. De havde da to børn, Peter Gerhardt Barmer Grøndahl og Ida Grøndahl. Han ledede folkevæbningens træning i 1848.

Lars Peter Nielsen var lærer 1860, ugift, og havde da sin yngre søster og et plejebarn hos sig. Han var født o. 1826 i Gudum Sogn, Aalborg amt, død 4. april 1874 i Vokslev, gift med Hansine Christine Grøndahl, født 19. aug. 1841 i Vokslev, som var forgængerens datter.

Figur 41: Elever i Vokslev skole 1895, ved kirkens sydmur. 1. række fra venstre 2. Peter Mark, 6. Lars Larsen Fisker, 7. Frands Larsen Fisker, 2. rk., 6. Hansigne Akselsen, 10. Peter Akselsen, 3. række, 7. Vilhelm Schou, 8. Hans Kusk, 9. Morten Kjølby, 10. Jens Mark. 4. række, 4. Stine Kusk (gift Hyldahl), lærer Schytte, 6. Dorthea Mark.

¹ C. Klitgaard, Lærer Jens Christensen Lyngby i Nibes dagbøger.

² NLA, Nibe skolekommissions forhandlingsprotokol 1815-.

Johan Aurelius Christian Schytte, født 28. juli 1838 i Århus Dom-sogn, død 13. jan. 1901 i København, Jacobs Sogn, begravet i Nibe, søn af alterdegn og skoleholder Knud Schytte og Ane Thomsen.

Han var uddannet apotekermedhjælper, men dimitterede 1860 fra Blågårds Seminarium, 1861-62 lærer i Tvedskov i Sønderjylland og 1862-64 i Veibæk. Efter preusernes besættelse af Sønderjylland var han ikke velset, selv om han talte tysk. Han forlod landsdelen og blev lærer i Stae i Ø. Hassing Sogn. 29. juni 1874 kaldet til skolelærer og kirkesanger i Vokslev.¹ Schytte, der da kaldes farmaceut og musiker, blev 11. juli 1860 i Nibe hjemmeviet til Martine Nielsen, født 11. jan. 1834 i Nibe, datter af sildesalter i Nibe, Søren Nielsen, (1779-1839) og hustru Karen Marie Hansdatter, (1786-1847). Han blev 1879 Vokslev Sparekasses første for-mand og regnskabsfører. Som kirkeværge tog han initiativ til plantning af elmetræer på kirkegården. Han søgte 1898 afsked og flyttede til Nibe, matr. nr. 33c, Nørregade 23. Datteren Anna Marie Ovidia, født 27. aug. 1860 i København, døbt 18. okt. 1860 i Helliggejst kirke (Frue), Køben-havn, konfirmeret 19. sept. 1875 i Nibe, var en kendt pianistinde.²

Figur 42: Johan Schytte.

Figur 43: Lærer Poulsen og frue.

Mikkel Chr. Poulsen, født 8. feb. 1871, gift med Marie Larsen, født 13. sept. 1869. De havde to børn Marie og Agnes. Han dimitterede 1889 fra Ranum Seminarium, lærer i Helligum og Hæsum (29. april 1896), kaldet i Vokslev 24. jan. 1899. I Folkeskolen 1910, står der om embedet: 2 klas-ser, 40 børn, begyndelsesløn 1070 kr., kirkebylærerløn 50 kr., afkortning

¹ NLA, C2-617, Viborg Bisp, Kaldsprotokol for skolelærere og kirkesangere.

² Ole Færch, Dagmar Larsen - Nibes ukendte forfatterinde og Børge B. Barløse, Lærerstabten i Sønderjylland indtil 1864, Åbenrå 1981.

for jordlod 225 kr., afkortning: for højtidsoffer 64 kr. og accidenser 103 kr., restpenge 728 kr. Boligen god, gammel. Jordlod 5 tdr., afkortning for jordlod 225 kr. Have 6 skæp. Kirkesangerløn 100 kr. Honorar rengøring 75 kr. Legat 12 kr. Han var aktiv i Afholdsbevægelsen. Ved sit 25 års jubilæum skænkede han og hustruen en syvarmet lystestage til kirken. De boede i et hus ved skolen mellem vejen og kirkegården, som hustruens bror Ernst Kerstens opførte i 1904.

Figur 44: Vokslev skole 1931-32. 4. række Per Ingemand, Aage Straus, Johannes Hyldahl, Poul C. Knudsen, Arne Nielsen, Peter Hansen, Arne Knudsen, ukendt, 3. række Iris Winther, Marie Godiksen, Anne Marg. Knudsen, Emma Marie Kusk, Esta Christensen, Ellen Marg. Agerboe, Marg. Pindstrup, Ebba Christensen. 2. række Karen Ugtaler, Else Thøgersen, Edel Christensen, Emma Kristensen (Kradsen), Marg. Kristensen, Lily Thøgersen, Magda Larsen (Sorte Kro), Anne Rigmor Andersen, Lene Frstrup, 1. række Niels Frstrup, ukendt, Martin Staun, Marinus Thøgersen, Erik Kristian Hansen, Poul Fuglsang, Andreas Jensen. Lærer Madsen til venstre, lærer Poulsen til højre.

Aksel Bülow Davidsen var søn af højskoleforstander Peder Silius Davidsen, Haslev. Han var en tid lærer i Argentina, kaldedes som lærer og kirkesanger 1. maj 1936 og virkede til 1963. Han var 1938 og 1942 i sognerådet og var i flere perioder kommunerevisor. Da han skulle fratryde efter 27 år, vedtog sognerådet at holde en afskedsfest med kaffe mod, at skolekommissionen og menighedsrådet arrangerede festen. Efter Aalborg Stiftstidende virkede han fra o. 1959 ved Nibe skolevæsen. Under besættelsen boede politibetjente på flugt for tyskerne ofte hos familien.

Figur 45: Lærer Aksel Bülov Davidsen med børn, Vokslev skole o. 1940.

Johannes Nielsen blev lærer i Vokslev i 1963. Han tog initiativet til oprettelse af Vokslev Trop under Det Danske Spejderkorps. Ove Thøgersen og hustruen Inge blev lærere i 1969. Ved kommunesammenlægningen 1970 kom han til Nibe skole, mens hun fortsatte i Vokslev. Skolen blev nu en 4-klaset skole, og der blev oprettet børnehaveklasse, hvor Irma Gregersen blev ansat i 1973. Teddy Pedersen blev førstelærer i 1988 og var i stillingen til 21. juni 1991, hvor skolen lukkede. Han var gift med gymnasielærer Tanja Miller og var i Nibe byråd for SF.

Vokslev Friskole

I forbindelse lukning af Vokslev skole tog Olav Bennebæk, Nibe, Flemming Christensen, Karl Erik Nørholdt, Dingena Ellekilde, Søren Nielsen og Esben Kvist, alle Vokslev, i maj 1990 initiativ til en friskole. Initiativet førte til stiftelse af Vokslev Friskoles Støtteforening, hvis bestyrelse blev Karl Erik Nørholdt, formand, Esben Kvist, kasserer, Olav Bennebæk, Flemming Christensen, Søren Nielsen, Tannja Miller, og Dingena Ellekilde. Endvidere blev stiftet Vokslev Friskoleforening, der skulle stå for skoledriften. Dens bestyrelse blev Karl Erik Nørholdt, formand, Tanja Miller, næstformand, Esben Kvist, kasserer og bestyrelsesmedlemmer Oluf Andersen, Sanne Andersen og Berit Asmussen.

Da striden om skolejorden var afklaret, købte Vokslev Skoles Støtteforening skolen af Nibe kommune for 650.000 kr., og friskolen blev indviet lørdag den 3. aug. 1991 med en fest. Som lærere/lederpar blev ansat Palle Fogh og Edith Vindelev og som lærere endvidere Jesper Dencker

og Mette Jonasson. 1996-2004 var Lis og Jesper Staunstrup skolelederpar. Skolen har 2009 ca. 110 elever fra børnehaveklasse til 8. klasse, skolefritidsordning med 43 børn, en Efter-Skole-Klub og børnehave til 24 børn. Skoleleder er fra 2004 Jens Foltved, og der er ca. 16 ansatte inkl. pedel.

Figur 46: Elever og lærere september 1991.

Figur 47: Vokslev Friskole 2001, foto på skolen.

Skolen i Grydsted

Efter skolereglementet fra 1782 var der kun skole i Vokslev, men i Grydsted skulle om vinteren holdes en omgangslærer, da børnene ikke kunne komme over Binderup Å. Der var her et gangtræ med store sten på begge sider, men det stod under vand. Omgangslæreren underviste i en stue på en af gårdene og var på kost og logi hos gårdmændene i Grydsted, men lønnedes af skolelæreren i Vokslev.

12. aug. 1827 meddelte sognepræsten på skolekommissionens møde, at det var aldeles nødvendigt med en skolebygning i Grydsted. Han havde amtsprovstens tilsagn om et lån på 200 rdl. til en årlig rente på 4 % og 20 rdl. i afdrag. Kommissionen valgte at bygge et 5 fags hus, 7 ½ alen i bredden, tre fag til skolestue et fag til indgang og et fag til skolelæreren, indtil flere fag ad åre kunne bygges ham til en ordentlig bolig. Skolestuen skulle ligge på søndre og østre side af Anders Pedersens fæstegård under Lundbæk. Ved licitationen 28. sep. 1827 var murermester Niels Horsens billigst med et tilbud på 162 rdl. Kommissionsmedlem Jacob Suldrup i Grydsted og sognefogden skulle føre tilsyn med byggeriet, der skulle stå færdigt, sådan at der i den kommende vinter kunne holdes skole.

Figur 48, Grydsted skole, o. år 1900. Lokalhistorisk Arkiv, Ø. Hornum.

Den først kendte lærer i Grydsted var murermester Carl Pedersen i Nibe, som i 1816 blev antaget til at holde skole fra 1. nov. til påske for 20 rdl. Thomas Hovaldt fik 20 rdl. for at undervise børnene fra 1. nov. 1818

til 1. maj 1819.¹ Efter ham kom Peder Lundbye, der nævnes igen 1821. Efter ham var Petersen fra Nørholm lærer. Fra oktober 1820 til maj 1821 var Christen Phillipson lærer for Rodstrup, Harrild og Østergaard. 1826 betalte skolekommissionen de tre omgangslærere i Harrild, Grydsted og Binderup, Knud Møller, Ole Andreasen og Lucas Weideman deres løn.

I 1827, da den nye skole i Grydsted var bygget, bad præsten som formand for skolekommissionen baron Juel på Lundbæk som kaldsberettiget at udnævne en duelig lærer og anbefalede hr. Ryge, som gik på seminarium i Viborg. Da han ikke var færdiguddannet, ansattes murer Knud Møller i Nibe for vinteren. 1829 var Klingbek lærer. Han flyttede til Bælum og blev 1836 lærer og kirkesanger i Sebber.² Hübertz var 1834 lærer for Grydsted og Simsted. Efter ham Christen Pedersen, hvis kone Caroline, 29 år, døde 12. maj 1849. Næste lærer var nok Lars Nielsen, født o. 1816 i Ø. Hornum, gift med Ane Kirstine Christensen, født o. 1813 i Strandby Sogn. 1860 havde de 4 børn fra 6-14 år.

Jens Chr. Povlsen var født 24. okt. 1846 i Kobberø i Thy, søn af fattige husmandsfolk, dimitteret 1866 fra Ranum med 2. karakter. Han virkede først i Klim Strand, Bangsbostrand og Klithuse, inden han 28. nov. 1880 af pastor Christiani i Nibe blev kaldet til lærer i Grydsted.

Figur 49: Jens Chr. Povlsen.

Efter en oversigt fra 1902 havde han anciennitet fra 1. feb. 1870, løntillæg af staten 30. juni 1901 350 kr. 1910 havde han 2 klasser med 35 børn, begyndelsesløn 935 kr., med diverse afkortninger for jordlod, højtidsoffer og accidenser. Boligen var gammel men god. Jordlodden var 6 tdr. land.

¹ NLA, LK 203, Vokslev kommune, Skolekommissionens forhandlingsprtk. 1815-1827.

² C. Klitgaard, Lærer Jens Christensen Lyngby i Nibes dagbøger.

Figur 50, Lærer Povlsens familie o. 1895. Lokalthistorisk Arkiv, Ø. Hornum.

Povlsen arbejdede for aholdssagen. Et minde over ham findes i Ni-be Anlæg. Sønnen Hans Povlsen, er kendt som Himmerlands store digter

Figur 51: Skolebørn i Grydsted skole o. 1895. Lokalthistorisk Arkiv, Ø. Hornum.

Figur 52: Grydsted skole. Degnens havebrug og biavl. Nibe Museum.

1912 var læreren Anders Henrik Clausen. Undervisningsministeriet bevilligede ham afsked med pension 2.590 kr. årligt fra 1. marts 1923.

Johan Kr. Pedersen, Frederikshavn, blev enelærer 1. aug. 1923. Han bad 1947 sognerådet sætte den nye skoleordning i kraft, men blev sat på ventepenge. Skolen blev nedlagt 1951, og han blev lærer i Simsted. Han havde 5 børn, bl.a. Niels Henrik Thorhauge, kunstner i Valsted. Skolejorden blev 1955 solgt til hhv. Chr. Rye Andersen og Ernst Hansen.

Figur 53: Den nedlagte skole i Grydsted, Korbjerghøjvej 2, eget foto 2009.

Skolen i Simested

Skolen blev oprindeligt holdt på en af gårdene og betjent af læreren i Grydsted. Den første skole byggedes i 1831 nedenfor Simestedgård. 10. sept. 1884 indviedes en ny skole. Læreren var 1870 Søren Sørensen, født i Gravlev, ugift, 26 år og 1880 Fr. Vilhelm Alssing, 31 år, født i Tulstrup.

Figur 54: Bitsch Lauridsen og frue. Lokalhistorisk Arkiv, Ø. Hornum.

Pastor Christiani indsatte 28. nov. 1880 Bitsch Lauridsen, som lærer i Simested. I 1881 tog Bitsch Lauridsen initiativ til en afholdsforening, men i 1884 flyttede han til Støvring. 3. marts 1885 blev Johan Chr. Pedersen Beck lærer. Hans hustru var Pouline Marie Eriksen.

Figur 55: Lærer Svenningsen og familie. Nibe Museum.

Figur 56: Lærer Møller og elever, ca. 1930. Hos Alb. Andersen Fristrup, Simested.

18. maj 1887 gav sognerådet Laurids Madsen Hauge embedet. 1890 var læreren Niels Vallentin Nielsen, 27 år, født i Ølgod, Juline Holgersen, 24 år og deres barn Agnes Marie, 1 år, i skolen. 25. marts 1893 blev Anton Christensen Svenningsen kaldet. Han var født 22. okt. 1861, dimitteret 1888 fra Ranum. Han blev 1. aug. 1890 i Vokslev gift med Ida Grøndahl, datter af lærer Jørgen Grøndal i Vokslev og boede da i Bejstrup.

Figur 57: Den sidste skolebygning i Simested, fra 1884, eget foto 2009.

I 1910 var der 2 klasser med 37 børn, lærerens begyndelsesløn var 935 kr., afkortning for højtidsoffer 33 kr. og accidenser 24 kr., restpenge 878 kr., ny fugtig bolig, ingen jordlod, have 1 ½ skæpper land, 75 kr. i honorar for rengøring. Embedsbog for Læreren i Simested, 1888-1906 er bevaret i Aalborg Stadsarkiv. Den fortæller om bl.a. højtidsofferne, som blev givet til jul, påske og pinse samt accidenser, der var småbeløb, som læreren fik for medvirken ved barnedåb, bryllupper og begravelser. Det gav ca. 10 % af lønnen. Svenningsen gik af med pension 31. okt. 1923.

I 1924 blev P. Møller, Karlby, enelærer, og han var der endnu 1950. skole. Efter nedlæggelsen af skolen i Grydsted blev Pedersen lærer i Simested. Skolen blev nedlagt 1962.

Skolen i Binderup

1826 betalte skolekommissionen de tre omgangslærere i Harrild, Grydsted og Binderup, Knud Møller, Ole Andreasen og Lucas Weideman deres løn. Skolen var nok i en stue på en af gårdene.

9. jan. 1843 begravedes Christen Andersen Nørgård, skolelærer i Binderup, 62 år. Man overvejede længe at bygge en skole i Binderup, men sognerådet var tilbageholdende. 10. maj 1884 blev sagen igen stillet i bero.¹

I dec. 1907 indviedes så endelig en skolebygning i Binderup på matr. nr. 3b, som gårdmand Niels Chr. Larsen Fristrup i Stenagergård, tidligere sognerådsformand, skænkede sognet. Udstykningen blev approberet af Landbrugsministeriet 11. marts 1908, og skøde og gavebrev blev tinglyst i Nibe Købstads og Hornum herreds Ret den 7. marts 1912. Grundens værdi var 200 kr. og dens areal 1 fjk. og ½ alb. Et af vilkårene var at kommunen skulle overtage betalingen af Præste- og Kirkekorntiende til hver tiendetager. Det var ¼ fjk. rug, byg og havre. Endvidere skulle kommunen sætte og til enhver tid vedligeholde et forsvarligt hegn i skel mod matr. nr. 3a.

I 1916 solgte den nye ejer af Stenagergård, Chr. Christensen, grunden vest for skolen ned til Binderup Å, til kommunen for 300 kr., tinglæst den 30. juni 1917.

I en indberetning fra 1910 anføres om skolen: 2 klasser 33 børn, begyndelsesløn 935 kr., ingen afkortning for højtidsoffer m.v., restpenge 935 kr., ny bolig, ingen jordlod, have 2 skæpper land, honorar for rengøring 75 kr. Lærer M. Mortensen, født 29.8.1878, tjenestealder 1. juli 1906. Dimitteret 1905 fra Gedved Seminarium, karakter mg-.

1916 var læreren Agner Peter Emanuel Svane, født 15. april 1887, gift med Ane Catrine Larsine født 12. okt. 1891. De havde to børn, Ester

¹ NLA, LK 203-506/1, Vokslev sognekommune, Skolekommissionen af 1868, korrespondance.

Benedikte og Anne Kristine Amalie. Han blev 1922 enelærer ved Gabøl skole, Nustrup Sogn.

Næste lærer i Binderup blev Fridlev Nielsen Lindum. Han kom fra en stilling som lærer ved Vejgård skole. Han var født 3.12.1890 i Rosgaard skole, Mønsted Sogn, Fjends herred, søn af lærer Jens Kristian Nielsen og Ane Katrine Nielsen. Han var gift med Magda Otilde Jensen og fik kun kort tid i Binderup skole, idet han døde allerede 16. juli 1924.

M.P. Birkbak blev ansat som enelærer 1. dec. 1924 og fejrede 25 års jubilæum 1949.¹ Ud over lærerembedet var han også regnskabsfører i Vokslev Sparekasse. Birkbak blev 1953-54 efterfulgt af Erik Pallesen, født i 1934 i Nyrup, søn af lærer Pallesen i Nyrup og Gerda Staun. Han var lærer i Binderup indtil 1955.

Grundet lærermangelen ansatte sognerådet den ikke læreruddannede Ellen Else Bech Frandsen, født Blom, født 1911 i Skanderborg, død 1995 i Farsø, gift 1932 i Viborg Domkirke med Chr. Bech Frandsen.

Else Bech Frandsen var student fra Århus Katedralskole og var lærer i Binderup, indtil skolen blev nedlagt i 1961. Alle elever fra første til syvende klasse undervistes i ét rum. Dog var der et gymnastikrum med ribber, 2 toiletter inde og et das ude i gården. Det var undervisning under små forhold, men det hed sig, at børnene var velforberejede, når de kom til Nibe.

Figur 58: Skolen i Binderup 1955, foto hos Julie Davidsen, Nibe. Skolebygningen eksisterer endnu på Binderupvej.

¹ Aalborg Stiftstidende 29.11.1949.

FATTIGVÆSENET

I middelalderen måtte mennesker, der ikke havde indtægter, leve som tiggere. 8. jan. 1552 pålagde Christian III biskop Kjeld Juel i Viborg Stift, hvortil Vokslev Sogn hørte, præsterne at formane sognets beboere til at hjælpe de fattige, der var født i sognet med almisser og give dem husly, således, at de havde et sted at være, når de blev forvist fra andre sogne.¹ Med brevet blev det slået fast, at sognet havde forsørgelsespligt for de fattige, der var født i her. Senere ses, hvordan regninger for fattiges ophold i ”fremmed sogn” bliver sendt til sognerådet.

Tiggere var en del af hverdagen, selvom tiggeri blev forbudt ved lov i 1708. Man forsøgte at begrænse tiggeriet ved at ansætte fattigfogeder, som skulle smide fremmede tiggere ud af sognet. Hvor mange fattige, der var i Vokslev Sogn, vides ikke. Et tidsbillede fra 1660 fremgår af Mandtalsregnskab på den til Sivert Brockenhus indbetalte Hovedskat til Jul 1660 fra Aalborg og Viborg Stifter, som sognepræsten indsendte:²

”Noch er der endnu nogle Arme, som gaar omkring og beder om Brødet, som er først End gamel quinde ved Naffen Maren Hoys, End Anden gamel quinde Maren Ibsdatter, End ved Naffen Maren Knuds-datter, End ved Naffen Grises, End ved Naffen Kirsten Torns, Noch end ved Naffen Maren Nielsdatter, End ved Naffen Maren Siuffspring, End ved Naffuen Inger Christensdatter, End ved Naffen Anne Dalgars, End ved Naffen Maren Nielsdatter, Noch gamel Anne Rutes. Dette Mandtal Woxleff Sogns har Jeg Igennem seet og har det ikke Ind Vending, det Jo er ret og Sandfærdigt. Skriffuit Nibe Præstegaard den 14. Januar Anno 1661 Niels Pedersen Aalborg, pastor”.

Mandtallet viser 11 fattige i Vokslev Sogn, og de var alle kvinder. Ud af en befolkning på ca. 300 virker det som et ret stort tal. Kvindernes baggrund melder mandtallet intet om, men formodentlig var det enker, ugifte eller ”faldne” kvinder, formodentligt mest ældre.

Fattigregnskaber 1774-84 viser, hvorledes forholdene var. I 1784 var der 7 fattige, Ane Nielsdatter i Vokslev, Ane Larsdatter, Johanne Sørens-datter i Klæstrup, Maren Jensdatter i Simested, Peder Pallesens kone i Tårup, Jens Krogs kone i Klæstrup og Else Larsdatter i Vokslev. Hjælpen var naturalier i form af korn. Dette år var der ikke avlet rug, og derfor kom hjælpen i form af byg. Hjælpen var fordelt på et antal bønder i de enkelte byer. Maren Nielsdatter i Vokslev fik af Anders Jensen, Niels Bach, Peder Krog, Søren Jacobsen, Peder Pedersen, Christen Thorup, Peder Thybo og Jens Larsen, alle i Vokslev, hver 3 fjk., i alt 6 skp. byg. Bønderne gav fra 1 til 3 fjk., præstegården dog 4 skp.³

¹ Diplomatarium Vibergense, s. 284.

² RA, Militære regnskaber IV 40e.

³ NLA, C160-46, Vokslev fattigvæsenensprotokol, s. 48.

I slutningen af 1700-tallet begyndte regeringen at overveje en modernisering af skole- og fattigvæsenet. I 1802 kom en plan for en midlertidig indretning og bestyrelse af fattigvæsenet i Sjællands landdistrikter, og den blev med få ændringer gældende i hele landet fra 1803. Ordningen betød, at borgere, der ikke selv kunne skaffe sig føden, kunne få fattig-hjælp. Hjælpen skulle de modtage af det sogn, hvor de var født og opdraget, eller hvor de havde opholdt sig de seneste 3 år. Hjælpen blev ydet enten som penge, naturalier eller en kombination af begge dele. Udgiften til fattighjælp skulle sognets beboere betale i form af en egentlig fattigskat.

I hvert sogn blev fattigvæsenet bestyret af en kommission bestående af præsten, herredsfogeden, en af sognets største jordbesiddere, dvs. ofte en godsejer, og 3 eller 4 af de bedste sognemænd. Ofte var herredsfogeden repræsenteret af sognefogeden. I starten skulle sognepræst og herredsfoged udpege de 3-4 sognemænd, så der var ingen demokratisk indflydelse på valget for beboerne i området. Senere var det hele kommissionen, der skulle udpege dem. De havde en embedsperiode på 3 år og skulle hjælpe præsten med at udføre de vedtagne beslutninger, skaffe nødvendige oplysninger og indsamle frivillige gaver.

Det var hovedsageligt præsten, der forvaltede fattigvæsenet. Han indkaldte til møderne og lavede en forsørgelsesplan, der skulle fungere i tre måneder ad gangen. Han førte også fattigprotokollen, aflagde regnskabet og varetog korrespondancen. Korrespondancen kunne blive temmelig omfattende, fordi fattigkommissionerne så vidt muligt væltede byrden for en fattig over på vedkommendes fødesogn.

En amtsfattigdirektion førte tilsyn med landdistrikternes fattigforsorg. Den bestod af amtmand, amtsforvalter, herredsprovsterne og 2 bestyrere af det kgl. gods eller andre kyndige landmænd. Medlemmerne blev foreslået af amtmanden og udpeget af kancelliet. Biskoppen deltog, når han havde tid. Direktionen afgjorde klager over pålignet fattigskat og godkendte sognedistrikternes regnskaber. Den skulle endvidere afgive en årlig beretning om amtets fattigvæsen til kancelliet.

Fattighjælp til nødlidende beboere var ingen velfærdsydelse som i dag, men blev fulgt af en indskrænkning af deres borgerlige rettigheder. Det var især tab af valgret og retten til frit at vælge ægteskab.

Fattighjælpen var meget beskedent. I starten bestod hjælpen mest af naturalier, men med tiden udelukkende i form af penge. Fra 1860'erne blev det almindeligt, at landkommuner indrettede fattiggårde, hvortil man henviste de fleste fattige i sognet. En fattiggård blev dog ikke oprettet i Vokslev Sogn, derimod blev der oprettet et fattighus, som primært skulle skaffe nødlidende beboere i sognet, især ældre, et sted at bo.

I 1891 gennemførte Rigsdagen en lov om aldersunderstøttelse efter voksende kritik af den kommunale fattigpleje. Loven gav mulighed for, at ældre beboere kunne få en mere værdig understøttelse, der ikke

indebar de begrænsninger i deres borgerlige rettigheder, som fattighjælpen gjorde. Men det var op til sognerådet at fastsætte beløbets størrelse.

I 1892 lavede Rigsdagen en lov om sygekasser. Loven gjorde det muligt for mindrebemidlede, som blev ramt af sygdom, at få en mere værdig hjælp end den offentlige fattighjælp. Havde den syge ikke egen vogn eller hest, skulle kommunekassen desuden betale befordring til læge, jordemoder og sygehus, hvis afstanden var mere end halvanden mil (ca. 12,5 km). I 1856 oprettedes efter lov ”de fattiges kasse”. Formålet var hjælp til sognene i særlige tilfælde, fx til folk, der havde været udsat for brand. Der kunne udbetales midlertidig hjælp uden de indskrænkninger i borgerlige rettigheder, som den kommunale fattighjælp medførte. Ordningen blev afløst af en lov i 1907 om kommunale hjælpe-kasser. De skulle yde værdigt trængende hjælp uden fattighjælpens indskrænkninger i deres borgerlige rettigheder. Det var mest midlertidigt arbejdsløse, der fik hjælp.

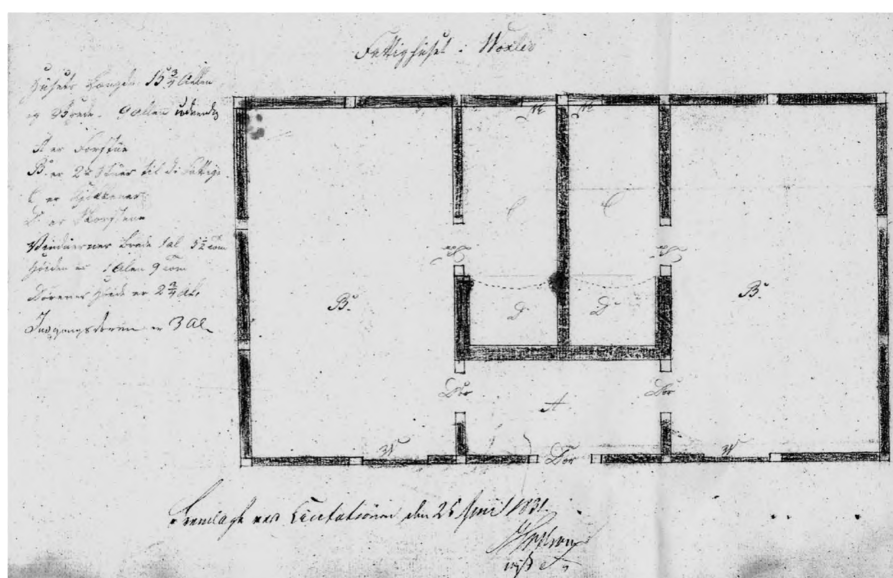
Fattighuset i Vokslev

I 1831 blev der bygget et fattighus til 6 personer i Vokslev, 15 $\frac{3}{4}$ alen langt og 9 alen bredt, i alt ca. 60 m² med fælles forstue, to køkkener med skorsten og to stuer. Huset blev af skole- og fattigkommission udbudt i licitation sammen med en skolebygning i Simested, efter behandling på Hornum-Fleskum herredsting 2. marts 1831, bekendtgørelse i Aalborg Stiftstidende, på kirkestævne og ved plakater i Nibe.

Licitationsmaterialet indeholdt en tegning til et hus i bindingsværk og materialebeskrivelse. Tømmer til syltræ, stolper og løsholter skulle være fyr, som skulle synes og godkendes af fattigforstanderen og en tømmemand. Materialernes transport til byggestedet fra Nibe eller Aalborg skulle sognet stå for, men entreprenøren skulle give sognefogden besked dagen før tømmeret ønskedes til pladsen. Som bygherreleverance ville sognet bekoste pladsen planeret, levering af grundstenene, klining af væggene og tækning af bygningen, ligesom man også ville stille håndlangere til rådighed. Bygningen skulle være klar til aflevering ved udgangen af juli måned samme år. Licitationen blev afholdt 25. april 1831 på herredsfogedkontoret i Nibe. Mindstbydende var snedkermester Hjørring af Nibe med et bud på 140 rdl. i sedler. Efter afklaring af et spørgsmål om overtømmer af eg blev han mindstbydende med 180 rdl. Budet var sikkert for lavt, og han forsøgte at spare på materialerne. Fattigkommissionen lod derfor 24. okt. 1831 tage syn på bygningen, og det konstateredes da, at der i et vist omfang var brugt halvbrændte sten indvendigt i stedet for de foreskrevne helbrændte. Fattigkommissionen spurgte stiftsamtmanden til råds. Han foreslog problemet løst med et

afslag på 10 rdl., og at entreprenøren skulle betale for synsforretningen.¹

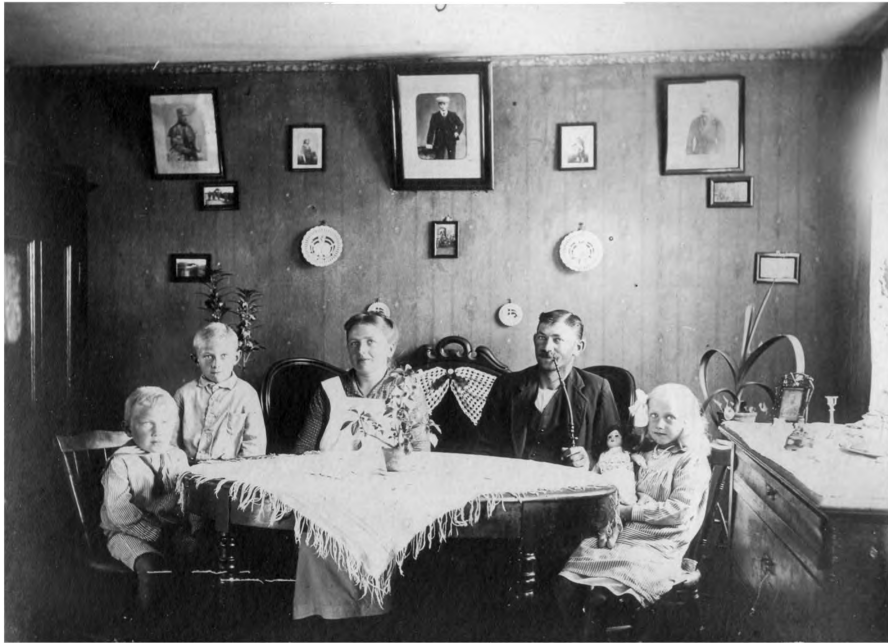
Fattighuset kom snart i brug. 1834 boede der Chr. Sørensen, 80 år, ugift, Jens Madsen, 49 år, ugift, Ane Christensdatter, 74 år, enke og Barbara Nielsdatter, 51 år, ugift. I 1840 var Ane og Barbara der fortsat, Christen og Jens var borte, sikkert døde. Der var nu 6 beboere. Måske blev tiderne hårdere, i hvert fald boede der 14 personer ved folketællingen 1845, Anders Nielsen, fattiglem og hyrde med kone og 5 børn, Maren Møller, 36 år, født i Staun, med 3 mindre børn, Chr. Jensen og hans kone Margrethe, hhv. 79 og 80 år, Kirsten Andersdatter, 37 år, født i Bislev Sogn, og hendes 10 år gamle dreng Jens Mouritsen. Barbara var der fortsat. I 1925 holdt sognerådet licitation på kalkning af fattighuset, men hvornår de sidste fattige boede der vides ikke.

Figur 59: Fattighuset i Vokslev.

Fra ca. 1918 til 1968 udlejede kommunen huset til Karl Kasper Jensen. Han var fra Aars og blev 4. jan. 1910 i Vokslev gift med Karoline Marie Iversen fra Klæstrup. De havde børnene Jens Ingeman, født 30. nov. 1909, Alma Kirstine, født 5. febr. 1911, Poul Kristian, født 31. jan 1914 og Arne Johannes født 7. april 1926. Alma blev gift med Viggo Justesen, og deres søn Oluf Justesen havde trævarefabrikken i Klæstrup. Da Karl Jensen og hustruen var døde o. 1968 boede sønnen Arne Johannes, som var karl på Lyngbjerggård, en tid i huset men flyttede til Nibe.

¹ NLA, LK 203-422/1, Vokslev landkommune, div. dok. 1819-1841.

Figur 60: Karl Kasper Jensens familie o. 1918, før den flyttede til kommunehuset.

Den nuværende ejer (2008), Leon Hvilsom, der boede i Tostrup, tilbød i 1968 sognerådet at købe det såkaldte kommunehuset, for 20.000 kr. Dette vedtog sognerådet i mødet den 24. april 1968. Det tidligere fattighus eksisterer således fortsat om end i en lidt ombygget tilstand, men hovedhuset svarer i omfang i store træk til opførelsen i 1831.

Figur 61: Det tidligere Vokslev fattighus, ombygget, Hobrovej 85. Eget foto 2007.

KIRKELIGE FORHOLD

Sogn, provsti, stift og kirkeejere

Vokslev Sogn hørte i gammel tid til Viborg Stift, men blev ved kgl. anordning af 15. nov. 1922 lagt ind under Aalborg Stift. Indtil 1812 var det sammen med Nibe Sogn et provsti for sig. Det blev 11. juli 1812 en del af Hornum, Fleskum, Hellum og Hindsted herreds Provsti. Efter kgl. resolution af 22. juli 1828 blev Hornum herred sammen med Fleskum herred i 1832 et provsti for sig.

Oprindeligt var Vokslev og Nibe ét sogn. Mellem 1431 og 1456 byggede præsten hr. Lokke Sct. Josts kapel i Nibe. Laurids Viffert til Torstedlund gav 22. okt. 1496 to gårde i Nibe i Vokslev Sogn til Aalborg Helligåndshus. Et fragment af Viborg biskops jordebog, sikkert fra Erik Fris' tid 1509-1520, viser, at Nibe hørte til Vokslev Sogn. Frederik I stadfæstede 16. juni 1528 en lovhævd over Vokslev Kirkes og Nibe Kapels ejendomme. Måske blev det to sogne ved Reformationen 1536 eller, da Nibe fik eget birketing 3. feb. 1545. Sognene har altid været ét pastorat.

Herredsprovsterne var bindeled mellem regering eller stiftsøvrighed og præster, degne, kirkeværger m.v. Hertil kom tilsynspligt (visitats) samt deltagelse i præstevalg og medlemskab af provsteret. Fra Danske Lov 1683 til 1806 var provsterne skifteforvaltere, overformyndere og auktionsdirektører i gejstlige dødsboer. Ved indførelsen af herredsfattiggasser 1734 og skoleforordningen 23. jan. 1739 fik provsterne nye pligter over for fattig- og skolevæsenet. Først kendte herredsprovst fra Nibe-Vokslev var Jens Sørensen. 20. april 1514 fik provst Jacob Krumpen i Thyholm ny provision på embede og sognekirke i Vokslev samt Nibe kapel forenet dermed for sin levetid mod årlig pension til den tidligere provst Jens Sørensen.

Som herredsprovst nævnes bl.a. Niels Pedersen i Nibe. 1555 var Christen Poulsen i Buderup herredsprovst og prior i Aalborg Helligåndskloster. 4. marts 1584 var Anders Ged i Kirketerp herredsprovst og fik da fuldmagt til at møde i Viborg 15. juni 1584 for på egne og hjemmeblevnes vegne at hylde den syvårige kong Chr. IV. 1617 var herredsprovsten igen fra Nibe-Vokslev kald, og Laurids Michelsen Resen nævnes da i en sag om hekseforfølgelse ved Viborg Landsting.¹ 1648 var Niels Pedersen Aalborg præst i Vokslev-Nibe kald og provst i Hornum herred. 1679 var Jens Jacobsen Ruus fra Buderup-Gravlev-Aarestrup kald provst og forrettede da sammen med Laurids Nielsen Kras, præst i Vokslev-Nibe, og Poul Sørensen Kjærulf, præst i Sønderholm skifte efter

¹ Poul Rasmussen, Viborg landstings dombøger 1616-1618, 21.6.1617 fol 168 b, 194a og 1618 fol 130.

præsten Peder Nielsen i Sønderup.¹ 1. maj 1814 var Jens Reiersen provst.² Sognet hørte 1999 under Støvring Provsti og fra 2007 Aalborg Vestre Provsti, og provst er Jens-Anders Djernes i Nibe.

Kirkeejere

Kongen ejede Vokslev Kirke indtil 1683. Kongen havde måske stiftet kirken og benyttede sin kaldsret til at tildele sine egne folk embedet. Det var en almindelig forsørgelsesmåde. For kirkeejere og præst var kirken en kilde til velstand og magt. Indtægter var tiende, indtægter af jordegods og ofre, som præsterne modtog ved højtider og kirkelige handlinger.

Formelt besatte paven embedet, men når han blot fik sine afgifter, var han tilfreds. Hvor meget præsterne fik ud af det vides ikke, men til paven opgav de 4 mk. om året - af mere skulle man nemlig betale skat - så det har næppe været ansat for højt. Paven udstedte 1513-14 breve på Vokslev-Nibe til 2 forskellige mænd. Bispem i Viborg ønskede patronsretten til Vokslev og Nibe kirker, og i 1513, kun få dage efter Christian II's tronbestigelse, udformedes et dokument, hvor kongen afgav retten til de to kirker mod et tilsvarende embede. Handlen blev dog ikke til noget, måske kom kongen på bedre tanker, da han sad sikkert i sadlen.³

Kirketiende

Tiende var en skat til kirken, som blev indført først i 1100-tallet under kong Niels. Bønderne skulle betale en tiendedel af deres afgrøde, og den blev delt i tre dele, kirketiende til opførelse og vedligeholdelse af kirkerne, præstetiende til underhold af præster og bispetiende til biskopperne. Især den sidste del mødte stor modstand, da man ikke havde noget med bispem at gøre, og det var vanskeligt at transportere kornet til en fjern bispegård. Tiendeskatten førte til, at kirken blev tilført store midler, hvilket resulterede i opførelsen af de mange granitkirker over hele landet, hvor i hvert fald selve kirkeskibet for de flestes vedkommende er opført i 1100-1200-tallet. En del af årsagen til, at Reformationen i 1536 fik så stor opbakning, var håbet om at slippe af med tienden, men kun adelen slap. Bispetienden blev i stedet inddraget af kongen som kongetiende. Kongetienden kom med tiden på andre, til dels private, hænder, og det samme skete med kirketienden. Ved den sidste havde tiendeejeren dog samtidig pligt til at vedligeholde kirken. Ved lov af 15. maj 1903 blev der indført en tvungen tiendeafløsning. Den indebar, at tiendeyderne skulle modtage

¹ Jyske Samlinger 2. 4. s. 415.

² NLA, C160-46, Nibe Vokslev kald, Fæsteprotokol.

³ Dahlerup, Sogn og Pastorat, Viborg amt 1957, s. 49.

et engangsbeløb på 25 års tiende. Heraf skulle tiendeyderne betale 18 års tiende og staten resten. Afviklingen startede i 1908 og var afsluttet i 1918.

Ca. 5. jan. 1567 fik Kirsten Lykke, Michel Nielsen (Tornekrands) enke forleningsbrev på kronens part af tienden af Bislev og Vokslev sogne, uden afgift. Aalborg Hospital fik 18. sept. 1569 bekræftelse på fundats fra Christian III's tid på kronens kvægtiende af Aalborg Stift, bortset fra Mors og Hvetbo herred, samt kvægtienden af Fleskum, Hindsted, Hellingum og Hornum herred.¹ Bekræftelsen hjalp ikke. 25. nov. 1578 pålagde kongen dem, der ikke ville betale, at møde ham med deres breve. Ordren blev tinglæst mange gange bl.a. 14. juni 1590 på Hornum herredsting.

5. marts 1579 fik Christoffer Michelsen (Tornekrands) til Lundbæk forleningsbrev på kronens part af korntienden af Vokslev Sogn, som var 6 pund rug, 6 pund byg og 1 ½ pund havre, uden afgift. At have tienden var dog ikke det samme som at få den. Ofte var bønderne så forgældede, at de gik til tings og tog vidne på, at de ikke kunne betale. Således blev der 16. jan. 1609 taget vidne på, at tre gårde i Pandum, en gård i Harrild og 3 gårde i Gelstrup, som Jep Brun, Knud Knudsen og Pedersen havde ”er slet Aldiles øde oc Jorden thil denom Inted Bruges, Saa Aff denom Ingen Thiende enten thil Kon. Mt., Kircken eller presten er ad bekomme i Nogen Maade”.

13. maj 1609 fik Iver Jul til Villestrup på livstid kronens part af korntiende af Vokslev Sogn, hvoraf der årlig skulle svares 6 pund rug, 6 pund byg og 1 ½ pund havre, og 3. juni 1613 fik han kirkens part for samme afgift. Iver Juel døde 1627. Enken Ingeborg Parsberg fik 26. aug. 1634 bevilling på, at hendes søn Ove Juel til Lundbæk efter hendes død måtte få kronens og kirkens part af korntiende af bl.a. Vokslev Sogn, som hun selv havde i fæste, da samme tiender i lang tid havde ligget til Lundbæk hovedgård. Dog skulle han da tage fæstebrev på samme tiender af lensmanden på Aalborghus slot, udgive de sædvanlige fæstepenge til ham og levere de sædvanlige årlige afgifter, kronens afgift til lensmanden på kongens vegne og kirkens til kirkeværgerne på kirkens vegne.

24. aug. 1671 fik Christoffer Lindenov til Restrup kongekorntienden af Vokslev Sogn.² Kronen udstedte 10. marts 1683 skøde til Sofie Amalie Lindenov til Lindenberg på jus patronatus til en række kirker i Himmerland, bl.a. ”Nibe Sogn og dets anneks Vokslev ... med kirkens andel af tienden af de nævnte sogne, herligheden til præstegårdene og degneboligerne og al anden kirkernes tilliggende jordegods samt kaldsretten - for betaling i rede penge, som er bleven erlagt i kongens eget kammer, og på det vilkår, at de nævnte jura patronatus altid skulle forblive inkorporeret i friherreskabet Lindenberg. Aalborg og Viborg Stifters skødebog. A, 5. I. Beregning, kirkens tiende af Vokslev Sogn:

¹ E. Slotved, Studier over kongetiende efter 1536, Festskrift Svend Ellehøj, 1984, s. 135.

² Kronens Skøder, 1671, s. 351.

Hartkorn 27-0-0-0 á 25 rdl. pr tønne: (Beløb) som er indleverede i kongens kammer”.¹

3. dec. 1687 fik Christian Juel, Friherre af Rysensten, skøde på ”Resolutions Rettigheden til Kongens Andel af Korntiende af Voxlef Sogn, som af Fru Sofie Amalie Lindenow, Friherreinde til Lindenberg, var afhændet til (birkefoged) Knud Pedersen i Nibe, og han maa indløse den for samme Vederlag, som den af Frederik III var afhændet til Christopher Lindenow for”.²

Vokslev Kirke

Kirken består af skib, kor med apsis mod øst, tårn mod vest, våbenhus mod syd og korsarm mod nord. Kirkeskibet måler 21,1 x 6,9 m = 146 m², hvilket er det næststørste i Hornum herred, kun overgået af 147 m² i Bislev.³ Der er nu 275 siddepladser.

Den oprindelige kirke er en romansk kvaderstenskirkede opført i 3 faser. Ældste del, der omfatter koret og ca. 2/3 af det nuværende hovedskib, er bygget 1100-1200. Apsis er bygget til omkring 1250. Resten, dvs. hovedskibets forlængelse samt de to sideskibe er fra 1300-tallet. Der har oprindeligt været to ens sideskibe. Det søndre blev nedbrudt i 1815. Tårn, våbenhus og hvælvinger er kommet til i gotisk tid omkring år 1400. Det meget lange skib er opført af granitkvadre på en kraftigt profileret sokkel. Apsis, hvori flere kvadre med stenhuggerfelter samt en kvader med indhugget palmet, har desuden profileret gesims. Korets nordmur har et smukt romansk vindue med profileret indfatning, desuden findes et oprindeligt vindue i skibets nordside, begge tilmurede. Et vindue i apsis er forstyrret. En profileret vinduesoverligger henligger på kirkegården nordvest for tårnet. Den fladt afdækkede sydlige dør med profilerede konsoller foroven er tilmuret i ny tid og en prægtig middelalder dørfloj bevaret på indersiden. Den ligeledes tilmurede norddør har rundbuet kilestensstik. Korbuen med profilerede kragbånd er ændret til spidsbue. Et par kvadre i den vestlige ende af korets vestfacade viser sikkert, hvor spedalskhedshullet var. De spedalske måtte ikke komme i kirken grundet smittefaren, men fik nadveren rakt ud gennem et hul i væggen. I samme væg en tilmuret dør, sikkert en præstedør.

Korsarmen mod nord er udført af kvadre på sokkel med skråkant og med spidsbue mod skibet. I den sene middelalder blev kirken overhvælv, i koret et, i skibet fire krydshvælv, og apsis fraskiltes som sakristi. I samme periode opførtes tårnet, væsentligst af munkesten, men

¹ Kancelliets Brevbøger.

² Kancelliets Brevbøger.

³ M. Mackeprang, middelalderlige kirkeudvidelser i Festskrift til Kr. Erslev 1927, s. 204.

med enkelte kvaderskifter fra skibets vestgavl. Det overhvalvede tårnrum, som har en blændet spidsbue mod skibet, har en tid tjent som materialhus. Rummet har indvendigt trappehus. Tårnets overdel er stærkt ombygget. Om en istandsættelse af tårnet minder initialerne H C S 1790, Heinrich Carl Schimmelmänn, ejer af Lindencborg. Kirken blev hovedrestaureret i 1891. I 1925 blev indgangen gennem det tilbyggede våbenhus tilmuret og våbenhuset indrettet til ligkapel. Ny indgang blev gennem en dobbeltfløjet dør i tårnrummets vesticke og tårnrummet indrettet til våbenhus. Der er udført mindre istandsættelser 1936, 1942, 1960 (varmeanlæg) og 1987.

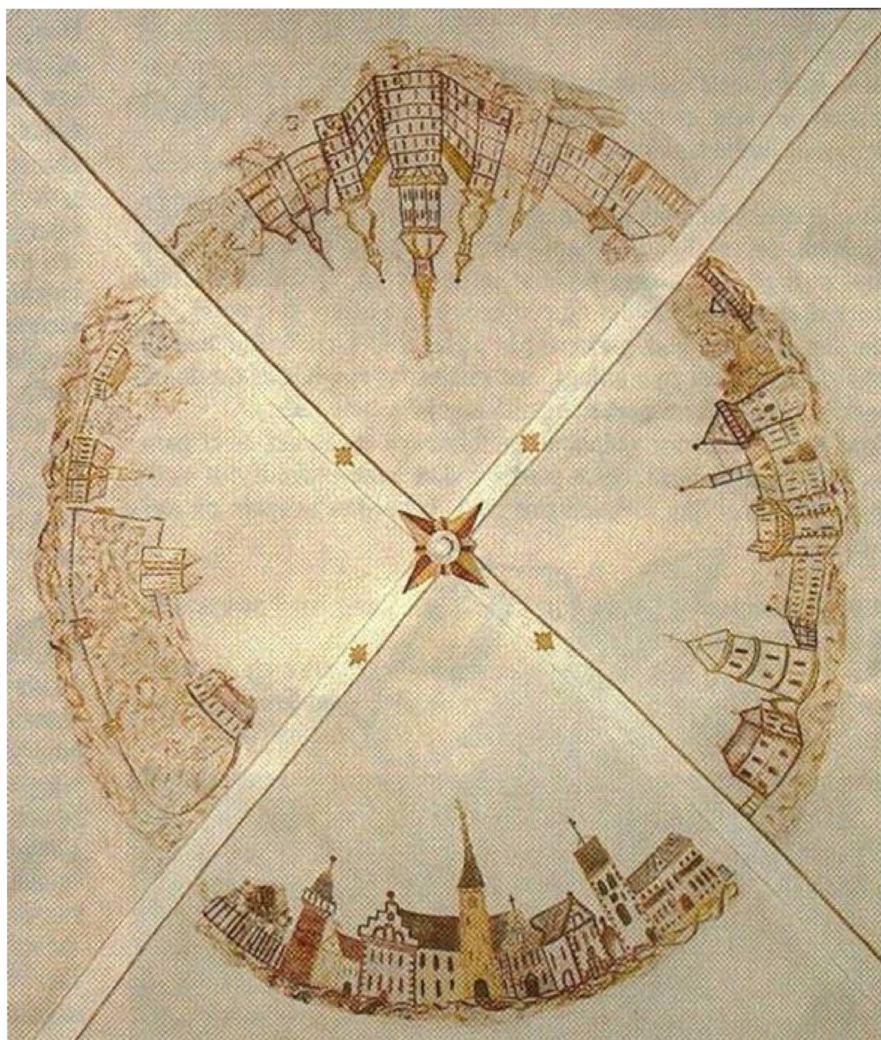
Figur 62: Vokslev Kirke set fra sydvest, eget foto, 2009.

Kirken har to klokker ophængt i tårnet. Den ældste er fra 1508 og er efter et sagn med indlagt sølv og skal være skænket af gårdmændene i Binderup.¹ På klokken står på latin: "Ano domini mdviii alpha et o deus et homo o pie rex Glorie veni cum pace SWEN.", i oversættelse "I Herrens navn 1508 begyndelsen og enden Gud og menneske o fromme ærens konge kom med fred. SWEN". Sidstnævnte er sikkert klokkestøberens Svend Andersen, hvis støbermærke, to kors, der krydser hinanden, ses på klokken. Den 24. juni 2007 fik kirken en ny klokke, udført af firmaet Paccard i Frankrig, opsat af firmaet Thubalka i Vejle i en ny klokkestol i egetømmer i tårnrummet øst for den gamle klokke. Klokken vejer 640 kg, diameteren er 100,5 cm og tonen er G1.

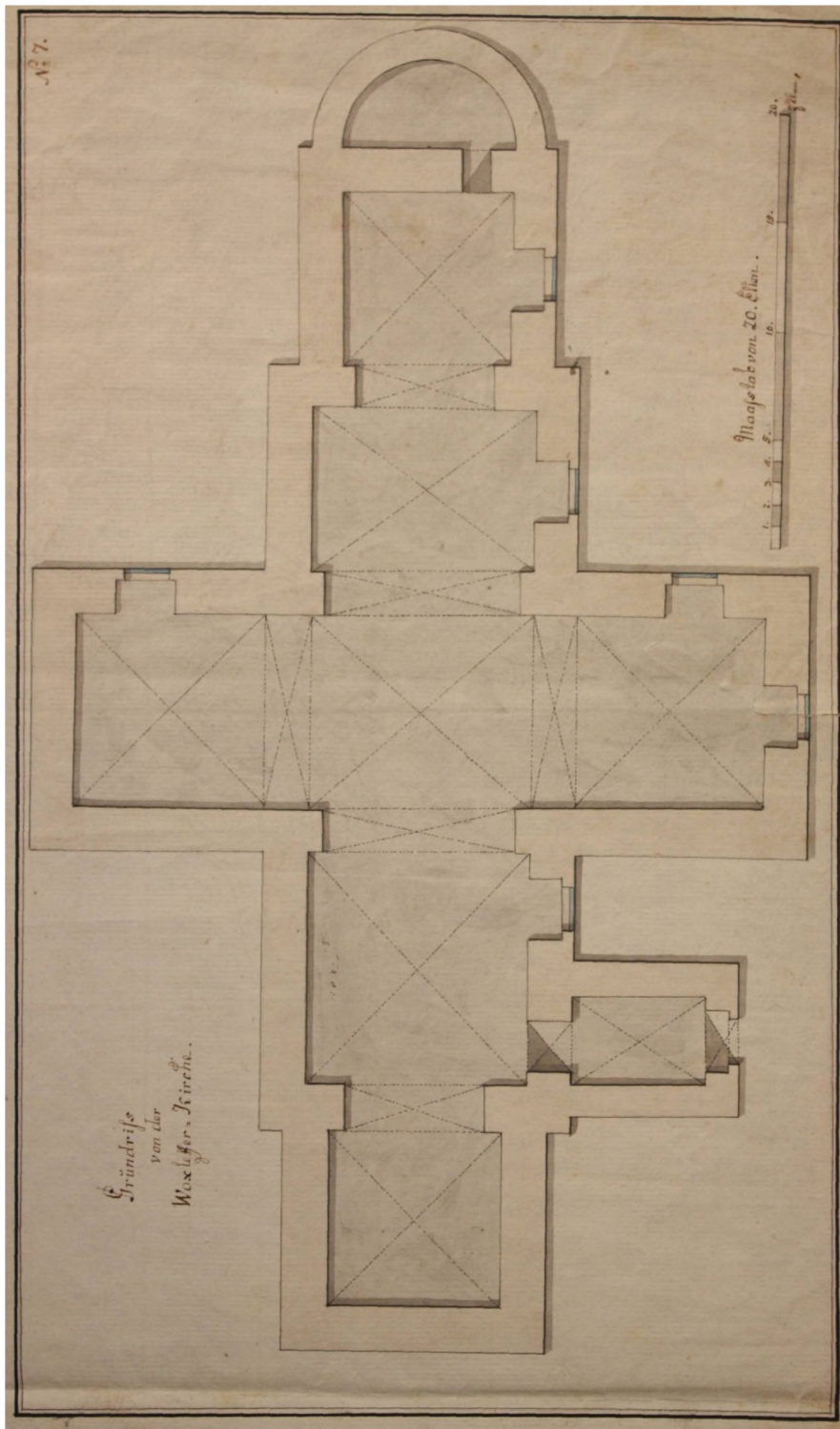
¹ Fr. Uldall, Danmarks Middelalderlige Kirkeklokker, s. 240.

Opsætningen er muliggjort gennem en donation på 325.000 kr. fra A.P. Møllers Fond. Den bundne indskrift under klokkenes skuldre er: "STØBT TIL VOKSLEV KIRKE 2006 af PIERRE PACCARD I FRANKRIG". Den frie indskrift på klokkenes flanke er: "UNDER DENNE KLOKKES KLANG SLÆGT SKAL FØLGE SLÆGTERS GANG". Der er nu automatisk ringning.

Korets kalkmalerier er fra 1740-50 og antages at forestille det himmelske Jerusalem, skildret som fire herregårdsagtige anlæg, muligvis genkendelige ting fra Jylland, måske Viborg Domkirke. Malerierne er udført af Viborg-maleren Mogens Christian Jensen Trane, (1697-1764), der var gift med Beate Lauridsdatter Laurberg, datter af præsten Laurids Laurberg i Sønderholm, og derfor havde tilknytning til området.

Figur 63: Loftet i koret. Foto stillet til rådighed af Menighedsrådet.

Figur 64: Vokslev Kirke, plan formodentlig fra 1768. Teksterne er på tysk. Korsarmen mod syd nedbrudt 1815. Aalborg Vestre Provsti, Nibe.

Inventar

Mod vest er der et pulpitur, hvorpå der tidligere var et orgel med fire stemmer, som i 1898 blev skænket af Niels Staun og hustru, Vesterlund, men i 1969 blev udskiftet med et fritstående orgel med 5 stemmer fra firmaet Frobenius, opstillet ved åbningen til korsarmen.

Figur 65: Alterbordet og altertavlen. Alterbordet er et ældre panelværk. Altertavlen er midtfeltet af en lutheransk fløjaltertavle fra slutningen af 1500-tallet med et i senere tid malet billede af Kristus i Gethsemane. På alterbordet en syvarmet lysestage skænket af lærer og kirkesanger M.C. Poulsen og hustru samt to messingtager fra o. 1600. **Figur 66: Den romanske døbefont.**

Et alterbillede fra slutningen af 1800-tallet (Kristus med brødet og vinen) er efter en istandsættelse af tavlen i 1932 ophængt i korsarmen. Alterkalken er fra sidste halvdel af 1500-tallet. Alterbægerne hertil samt en sølvkande og en oblatæske, er begge med indskriften ”Skænket af Marie og Niels Staun, Østergaard, December 1969”. Endvidere en sølvhulse med mestermærke P.Ø, Københavns bymærke, 1904.

I sideskibet en tavle med bibelvers i udskåret ramme fra ca. år 1700. Kirkeskibet er i 1924 skænket af Niels Andersen, Rodstrup Nørgaard, og er en model af skoleskibet Danmark, en fuldrigger, som i 1928 forsvandt sporløst under en rejse på Stillehavet.¹ I sakristiet (apsis) står en barok standkiste. Søren Kjær Christensen og hustru Kristine Binderup, Gammellund, skænkede 1975 en messehagel, og herudover har kirken endnu tre messehagler, som er i brug, samt en ældre, der ikke mere bruges.

¹ Henning Henningsen, Kirkeskibe og Kirkeskibsfester, København, 1950, s. 165.

Figur 68: Prædikestol er i 1589 skænket af Chr. Mikkelsen Tornekrannds til Lundbæk og hustru Dorte Juell (svarende til Bislevs), og deres våben findes udskåret. Stolens snedkerstaffering er istandsat 1932. Nygotiske stolestader.

Figur 67: Detalje af prædikestolen med Dorte Juels våben, en lilje.

Figur 69: Epitafiemaleri af præstefamilie ved korset, var tidligere anvendt i alterbordspanelet. Da der er tre hustruer på billedet men ingen børn viser maleriet sikkert Niels Pedersen Aalborg, 1641-1675, som netop var gift tre gange, og ikke havde børn

Lampetterne er skænket af Niels Chr. Kjølbj, og eksemplaret i koret bærer inskriptionen ”Disse Lampetter skænket 1924 af Sognefoged Kjølbj og Hustru”. En tre-armet messinglysestage, som nu står på prædikestolen, er skænket af Anna og Lars Staun, Simested. På skibets vestvæg hænger en mindekrans af sølv på sort pude med inskriptionen ”Til Pastor Fritz Holger Christiani Fra Menigheden i Vokslev Sogn”.

Et tårnur blev 20. nov. 1955 skænket af Frederik Klitgaard, Vokslev og Morten Kjølbj i taknemmeligt minde om Simoni Kjølbj, der var sognefoged. Morten Kjølbj gav urværket og Frederik Klitgaard slagværket. I folkemunde hed det, når uret slog, at ”Nu slår Frederik til Morten”. Det er nu erstattet af et radiostyret ur. I våbenhuset er en præstetavle, som mangler Ritgert Henriksen og Palle Pedersen, men fejlagtigt optræder Anders Ged. Ved indgangen til kirkerummet en kirkebøsse i træ med jernbeslag. På den ene side initialerne LSB, ISB, IND, NHM og 1732.

Figur 70:
Messingdåbsfad, nederlandsk arbejde fra 1650 med motiv fra Anden Samuelsbog, kapitel 18, vers 14, kong Davids dræbte søn Absalon hængende i et terebintetræs grene. Dåbskande i messing. Kirken har en disk i sølv og et antal særkalke til nadveren (ikke vist)

Lysekronen i sideskibet er skænket af Margrethe Jensen, født 7. maj 1865, død 31. dec. 1943, udfærdiget af hendes søstersøn, inskription: ”Skænket til Voxlev Kirke af Kridtskærer Chr. Jensens Enke, fremstillet af hendes nevø Martin Voigt. 1928”. Hun syede også en alterdug til kirken. Hun var gift med Chr. Jensen, der fra Fakse kom til Vokslev Kalkværk. Han døde 30. april 1910. Margrethe Jensen udførte arbejde i kirken og stoppede 30. sept. 1935 p.g.a. helbredet.¹ Chr. Jensen købte i 1897 et på gadejord opført hus, matr. nr. 21e, hvor Margrethe boede til sin død nytårsaften 1943. Huset blev overtaget af købmand Alfred Larsen. To messingskilte på kirkestolene fortæller, at lyseholderne på disse er ”Skænket 2. August 1929 af Kristian Kusks Enke, Voxlev”.²

¹ Ludvig Marks Erindringer, Nibe Museum.

² Janus Stauns artikel i Nibe Avis 1932, gengivet i avisen 15.10.2006.

Figur 71: Lysekronen i sideskibet.

De tre lysekroner i hovedskibet bærer henholdsvis inskriptionerne: ”Skænket af Hans Christensen og Hustru og Karen Marie Christensen 1916”, ”Skænket til Voxlev Kirke 1913 af Gaardejer Jacob Peter Jacobsen, Grydsted” og ”Skænket til Voxlev Kirke 1913 af Poul Staun og Hustru Ane Kirstine Staun, Lyngbjerggaard”.

Figur 72: En af tre lysekroner i skibet.

Figur 73: Kirkens alterkalk, eget foto 2009.

Begravelser i kirken

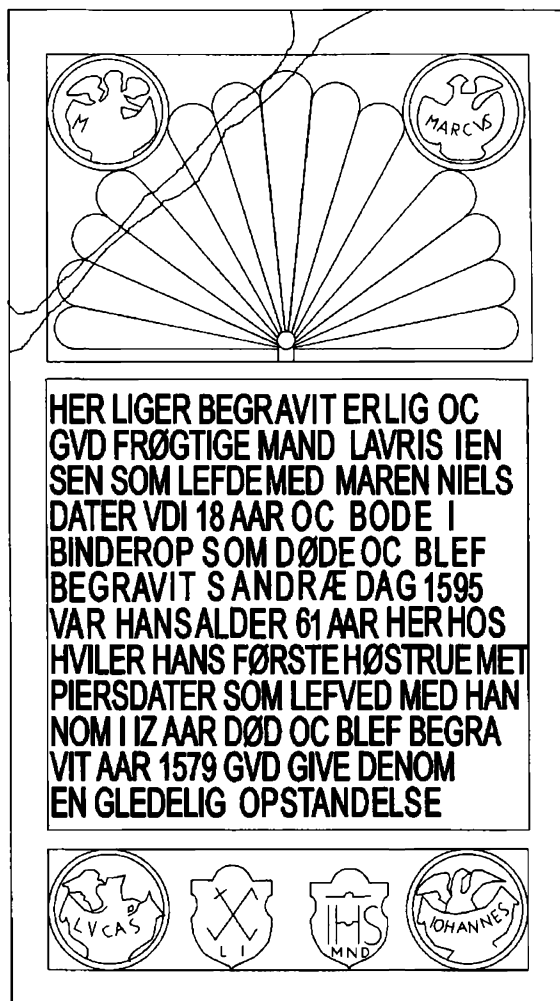
En gravsten på nordvæggen i sideskibet er over Laurids Jensen i Binderup, begravet S. Andreae dag 1595, 61 år gammel, og hans første hustru Mette Pedersdatter, død 1579. Stenen er bekostet af Laurids Jensens anden hustru Maren Nielsdatter. Den måler ca. 97 x 172 cm og blev fundet under kirkegulvet ved restaureringen i 1987.

Den er i et lyst, brunt materiale, og der er en stor revne i øverste venstre hjørne. Den er meget slidt, især foroven. I hjørnerne ses evangelistsymbolerne, Lucas med oxen, Johannes med ørnen, Mathæus med englen og Marcusløven. Mellem øverste evangelistsymboler en roset og mellem nederste er der skjolde med bomærker for Laurids Jensen, et Andreaskors, og Maren Nielsdatters, et Jesus-monogram, IHS, de første tre bogstaver i navnet Jesus efter det græske alfabet, på latin udlagt som Iesus Hominum Salvator, Jesus menneskenes frelser.

Laurids Jensen var foged for Hannibal Gyldenstjerne til Restrup og boede i Binderup Nedergaard. Ordlyden ”ærlig og gudfrygtige mand” fortæller, at han hørte til bondestanden. Nogen almindelig bonde har han dog ikke været, hvad alene gravstenen vidner om.

Helvig Kaas til Restrup stævnedes 26. april 1634 på landstinget kirkevæрге Jens Christensen i Gelstrup, som havde givet lov til opbrydning af en ligsten og gravning af en grav i Vokslev Kirke, hvor hendes tidligere foged, Laurids Jensen var begravet. Laurids Jensen er efter stenen født o. 1534 og blev o. 1567 gift med Mette Pedersdatter, som døde 1579, og herefter med Maren Nielsdatter, som opsatte stenen.

I kirkebogsregnskabet 1615 står: Annammet af Mads Andersens arvinger i Gjerding for hans lejersted i kirken. Han må da være begravet i kirken, men der er ingen spor heraf, og han er ellers ukendt.¹

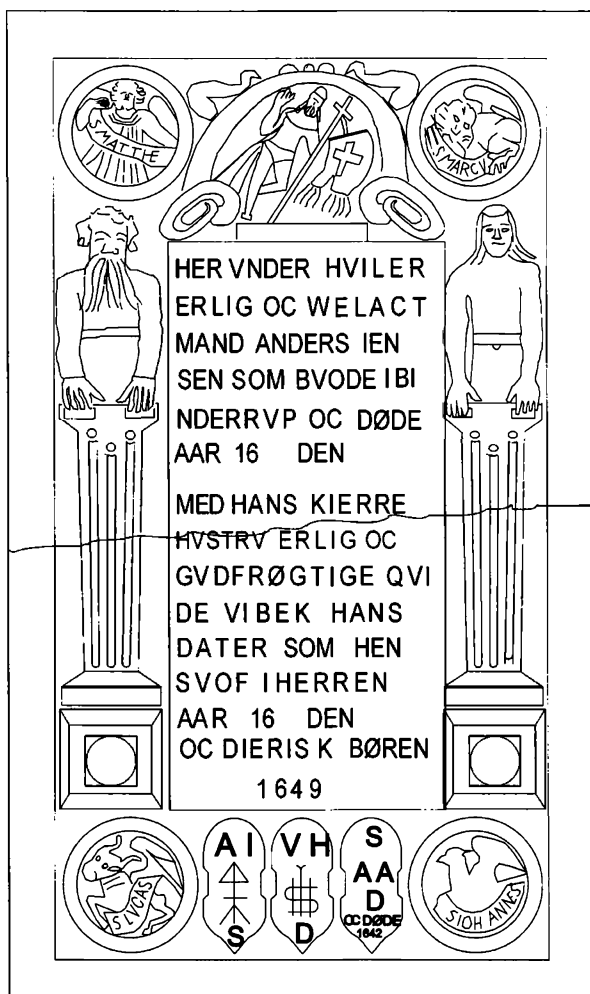
Figur 74: Laurids Jensens gravsten. Egen tegning.

En sten i gulvet i sideskibet under vestre stolestader er over Anders Jensen i Binderup, død 1649, hustruen Vibeke Hansdatter og et eller flere børn, som døde 1642. Den er sikkert nedlagt af Vibeke Hansdatter da Anders Jensen døde, men hendes eget dødsår blev aldrig tilføjet.

Stenen er sort og måler ca. 102 x 178 cm. Den er revnet cirka ved midten og er kun lidt slidt. Udformning er efter samme model som Lau-

¹ RA, Danske Kancelli B 184 d, Kirkebogsregnskab 1615 Philipi til 1616 do.

rids Jensens, men udsmykning er rigere. Foroven et billedfelt med opstandelsen. Til venstre stående ved et gærde en ældre mand i en dragt med et kraftigt læderbælte med metalnitter, stort skæg og hår, Anders Jensen. Til højre også stående ved et gærde en yngre kvinde i en dragt med et stort spænde og med skulderlangt hår, Vibeke Hansdatter. Foruden tre skjolde med bomærker. Fra venstre Anders Jensens, en Merkurstav, Vibeke Hansdatters, et Jesus-monogram. På det sidste skjold står bogstaverne S A A D og herunder teksten "Oc Døde 1642". Bogstavet D står givetvis for datter og S A A må være forbogstaverne for en eller flere døtre, der døde 1642.

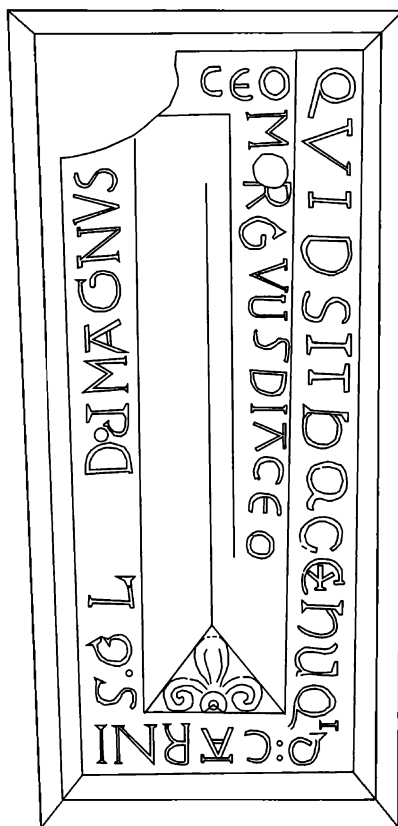
Figur 75: Anders Jensens gravsten. Egen tegning.

Anders Jensen er født o. 1565 og døde i nov. 1649. Hans første hustru var Anne Torstensdatter. Anders Jensen var anden gang gift med

Vibeke Hansdatter, død 1663. Hun var formodentligt datter af en af egnens storbønder.

Anders Jensen var foged på Restrup gods i Sønderholm Sogn fra o. 1598 til o. 1649. Han efterfulgte Laurids Jensen og boede i Binderup Nedergaard, hvor også Laurids Jensen havde boet. Se her.

På tårnets vestvæg står en sten i sortbrun granit, 99 cm høj 53 cm bred foroven, 45 cm forneden, tykkelse ca. 14,5 cm. Den har sikkert oprindeligt dækket over en grav i kirken, men blev fundet 1928 på kirkegården. Øverste venstre hjørne er slået af på forsiden, tekst og udsmykning er flere steder beskadiget. Udformningen synes inspireret efter et kistelåg med tagrygfacon. Den minder om sten i Vestervig kirke over hhv. præsten Tue, død o. 1201-09 og kannikken Atte, død 1217.¹ Langs siderne af billedfeltet en tekstlinie, dog er der to linier ved den højre langside. Midt ned ad stenens længdeakse en tagryg. Over nederste tekstfelt en stående lilje, hvis midterlinie går over i tagryggen. Ordlyden findes på næste side.

Figur 76: Stenen i våbenhuset. Egen tegning.

¹ A. Fabritius, Illustreret Danmarkshistorie bind. I, s. 300.

QVID SIT H(OM)O ° CENU(M) Q(UI)
D: CARNI
S. G' L[(O)RIA] D ° F(ENUM) MAGNVS [IAM]
(TA)CEO
MORGVUS DIACEO

I dansk oversættelse:

HVAD ER MENNESKET
KØD
HVAD ER KØDETS ÆRE HØ
NU TIER MAGNUS
HER LIGGER JEG DØD

Stenen er sikkert en gravsten over en af kirkens første præster, hr. Magnus. Ang. datering nævnes præsten Ritgert Henriksen i Vokslev i kilderne 1380-1426 og efterfølgeren, hr. Lokke 1436-1456. Stenen er klart før deres tid og skal sikkert tidsfæstes til begyndelsen af 1200-årene.¹

Kirkesyn

Kirkens tilstand i ældre tid kendes gennem de såkaldte kirkesyn. De fortæller, at kirken ikke var velholdt og smuk som nu, men oftest var meget forfalden. Et kirkesyn 1665 fortæller, at der har været særlige stætter, dvs. murede søjler ved indgangen til kirkegården mod syd og en særlig Binderup-stætte mod nord.² Den 5. feb. 1642 blev der holdt et syn, som er indført i Hornum herreds tingbog og i moderne sprog lyder:

”For Jens Christensen i Gelstrup, kirkeværge. At Peder Jensen i Lunden, Jens Knudsen i Binderup, Mads Madsen i Gelstrup, Niels Madsen, Laust Poulsen og Jens Sørensen ibid. de stod her i dag for tingdom og afhjemlede og kundgjorde, at de dagen forinden havde synet Vokslev Kirkes bygfældighed, og hvad der var nødvendigt først at reparere, da så de, at tårnet fra jorden og til taget på søndre side var medtaget og skulle repareres med nyt murværk og stenene i den gamle mur udtages i en til to stens tykkelse, pillen på det søndre hjørne ved tårnet var medtaget og skulle forbedres med ny muring, tagstenen over to piller var ødelagte og borte, den vestre del af tagværket var medtaget og manglede tagsten og skulle fornyes, det afhjemlede de for et fuldt syn”.³

Den 29. maj 1665 blev der igen taget synsvidne om kirken, og da var tilstanden ikke blevet bedre:

¹ Nationalmuseets brev 28.1.1933, j. nr. 20/1932.

² Ludvig Marks Erindringer, Nibe Museum.

³ NLA, B40A, Hornum herreds tingbog 2.5.1642, s. 53a og b.

”Anders Jensen, kirkeværge til Vokslev Kirke. Synsvidne. Jens Knudsen i Binderup, Jens Knudsen i Gelstrup, Jens Sørensen, Poul Lauridsen og Niels Christensen ibm., Michel Christensen ibm., at de i dag i nærværelse af Jens Murmester i Nibe synede Vokslev Kirkes brøstfældighed. Først så de, at kirketårnet på den søndre side var ganske forfalden fra jorden og op til det øverste såvel som den vestre side, som var revnet fra jorden og til det øverste af tårnet, som også var ganske forfalden, som de syntes, at tårnet ikke kunne udbedres med mindre end 14 læs kalk og 4.000 mursten. Endvidere afså de den søndre stætte på vestre kirkegårdsmur, som ikke kunne repareres for mindre end 4 rdl. Dernæst så de Binderup stætte, som heller ikke kunne repareres for mindre end 4 rdl. Endvidere så de kirkegårdsmuren rundt omkring, hvoraf 37 favne var nedfalden, så at kvæg og fæmon kan gå over den. Og så de på søndre side af tårnet under s... var ganske medtaget og manglede nogle tavler bly. Endvidere tagværket i kirken, manglede 10 håndbjælker. Endelig fandtes andre steder nogle tavler bly nedfaldet”.

24. aug. 1693 rejste forvalteren på Lindenberg gods tiltale mod Jørgen Bartolomæussen, Else Christensdatter, gift med Anders Pottemager, og Mikkel Andersen Pottemager i Siem, som på vej hjem fra Nibe gik ind på Vokslev kirkegård om natten og stjal bly til taget. De havde også tidligere stjålet bly fra Brøndum Kirke.¹

Kirkens tilstand blev stadig dårligere. 1715 var kirken næsten ubrugelig. Det fremgår af et synsvidne af 20. feb. 1715, som kirkeejeren Lindenberg gods lod tage og 21. feb. fremlagde på Lindenberg birketing:²

”På velædle forvalter Poul Rabens vegne mødte Tøger Hjort, som her for retten fremstillede de fra 7. feb. sidst opkrævede og udmeldte uvildige dannemænd, hvilke i særdeleshed og samtlige i almindelighed ved efterskrevne forefaldne instrument forklarede denne af dem gjorde syn på Vokslev Kirke d. 20. feb. dennes brøstfældighed og samme synsforretning således som følger, og her efter skal vorde indført. Hvilket syn de der efter ved deres ed afhjemlede at være det retteste og bedste afgjort som de forestod og skønnede kunne. Hvor efter Hjort på sin Principals vegne var det beskrevne tingsvidne begærende. Det i retten lagte synsvidne lyder således: Anno 1715 d. 20. feb. var vi underskrevne Chr. Sørensen, Niels Christensen, Jens Andersen og Anders Christensen - alle af Horsens, fra Lindenberg Birketing udvalgt efter rettens befaling ved Vokslev Kirke, der synede og efterså hvis bøgfeldighed samme steds kunne befindes fornemmeligen på taget, hvelvingerne, mure, vinduer, loft og døre, og da ibm. således forefandtes som følger: På taget af kirketårnet og våbenhuset fejler spærene 3 stk. af 3 mk. er 1 rdl. 3 mk. Over lavkir-

¹ NLA, B41B, Lindenberg birks tingbog 24.8.1693, s. 207a.

² NLA, B41B, Lindenberg birks tingbog 21.2.1715, s. 362.

ken fejler bjælker på 18 alen 3 rdl. Over højkirken fejler 2 handbjælker af 3 mk., er 1 rdl., og 2 skærstokke af 1 mk. 8 sk. er 3 mk. Over korskirken 1 handbjælke 3 mk., 1 skærstok 1 mk. 8 sk., surfiel over alt behøves 2 tylter eller af tylden 2 rdl. På våbenhuset mangler 4 skærstokke af 1 mk. er 4 mk. På tårnet, højkirken og alteret ses, at blyet er ganske brøstfældig, som en stor del af tavlerne mangler skal omløbes og en stor del vil flækkes, som udi alt ses at skal omløbes af nyt bly: 20 sklpd. Arbejdslønnen for tømmerarbejdet oven på kirken udi alt: 13 rdl. Til stolene inde i kirken vil medgå 1 tylt fjæl, 2 rdl. En bjælke som tilhugges ind under alteret som vil være 13 alen: 3 rdl. Arbejdsløn til stolene og bjælken 4 rdl. Huelvingen udi kirken over alt udi tårnet og korskirken vil k...lles og udspekkes til k... 2 lispd. Tårnet som er revnet udi alle 4 sider fra øverst og en stor del udi sønder side er ganske nedfalden, og resten af bemeldte sønder side hænger faldefærdig, såvel som øster og vester side vil nedbrydes, og igen af nyt vil opmures, og forbindes med nye ankere vil udlægges udi tårnet med jernankre på enden, som skal holde tårnet sammen. Til disse bjælker af 3 rdl. .. er 6 rdl. Til jernankrene såvel ved bjælkerne som muringen vil 10 lispd. jern bruges. Høj- og lavkirken vil sømmes runden omkring, og en del mursten indhugges. Alle vindeverenes jernstænger vil af nye opmures. Nør korskirken, som i vester side består af hugne sten, er ganske nedfalden, som vil igen opmures. Taget vil omlægges og skjelles. I sønder korskirke er gavlen ganske brøstfældig fra øverst til nederst vil nedhugges og igen af nyt opmures. Taget på sønder korskirke vil på den vestre side omlægges, og på den anden side repareres, såvel som en del på øster side af samme sønder korskirke. Våbenhuset vil den del på vester, sønder og østre side udhugges, og igen opmures. Taget vil omlægges over alt. Porten som består af mur, vil nedbrydes og for stor bekostnings skyld kan igen opmures. Til pilleerne, jern til kroge og hængsler såvel som til porten og låger 9 rdl. Til foreskrevne murarbejde vil efterfølgende materialer: 10 læster kalk, 1200 mursten, 400 tagsten. Til arbejdsløn for kirken med murarbejde i alt at reparere: 210 rdl. Til stilladser behøves såsom en del hugne sten, vil opstilles en tylt 12 alens til 6 rdl. ½ tylt 7 alens til 4 mk. 6 skl. Sten og lægter både til stillads og korskirker: 3 tylter af 3 rdl. 4 tylter af 2 rdl. Lægtesøm 400 stk. 2 mk. 8 sk. Kalkballe 4 spande pr. balle, pr. spand 8 mk. 2 Stiger 1 lang og 1 stakket (kort) med arbejdsløn 1 rdl. 2 mk. Smedeløn til 3 rister til kirken, vil medgå tømmer, jern og arbejdsløn i alt 30 rdl. Vinduerne på alle sider, som er 8 stk. vil gøres alle af nyt, og vil opløbe til ca. 8 rdl. Kirkegårdsdiget vil ganske opsættes, som nu rundt om ganske er nedfalden. Prædikestolen er ganske udøgtig. Kirkegulvet vil ganske af nyt omlægges. Dette således af os ovenmeldte og undertegnede efter ædle forvalter Poul Rabens begæring er efterset det bedste Vi ser og syne kunne tilstå. Vi med vore hænders underskrift, og vil være gestændig hvor og begæres. Actum ut supra, var således under-

tegnet. CSS. JAA. CN. CCS. Til vitterlighed Mourits Sørensen tømmermand, Jacob Jensen murmester”.

12. juni 1912 synede J.E. Sommer, S.P. Nielsen og J.P. Sørensen kirken, som nu var i bedre stand. Begge kakkelovne skulle have nye 6 tommer aftræksrør og ristene fornyes, messehagelen skulle påsættes et kors og kirken afpudses og hvidtes, i alt anslået til 270 kr.

I henhold til skrivelse af 19. nov. 1912 fra Ministeriet for Kirke- og Undervisningsvæsenet blev der 8. jan. 1913 afholdt en ekstra synsforretning i anledning af aflevering af kirken fra den hidtidige tiendejer Grevskabet Lindenberg til menighedsrådet. Til stede var foruden synets tre medlemmer godsinspektør Terkelsen fra Lindenberg, sognepræsten og menighedsrådets fire valgte medlemmer. Nogle tagsten var da blæst ned fra skibet, og en blyplade på tårnet var løs. Grevskabet lovede at udbedre dette. Inventarliste var opført i kirkens protokol og blev sammenholdt med det, der nu fandtes. I koret var der til alterets tilbehør kalk og patena, to malmlysestager, de fornødne bøger, alterklæde af fløj, alterdug, kande og oblatæske af porcelæn, en kiste oprindeligt til messeklæder, en stol til præsten og en lille trappe, dåbskande og -fad af messing. I kirken var det et krucifiks og en mindetavle samt seks nummertavler. I våbenhuset var der to bænke og en fløjlspose til kollekt. Synet mente, at når manglerne på taget blev udbedret, var kirken, skikket til aflevering til menighedsrådet. Menighedsrådet overtager kirken med protokol og brandpolice. Underskrevet J.E. Sommer, S.P. Nielsen J.P. Sørensen, Christiani, Fr. Schön, Marinus Ullits, Jens Peter Jensen, C. Bye.

I menighedsrådets møde den 27. juni 1913 gennemgik man kirkens regnskab, som menighedsrådet skulle overtage, herunder de opkrævede beløb, der var afsat til reparation af kirken.

Kirkensyn udføres stadig. Den 4. juni 1970 blev der taget et § 32-syn over Vokslev Kirke og kirkegård. Alle gamle mangler var da udbedret. Det sidste provstesyn havde fundet sted 7. juni 1968. Der var få nye mangler. Hækken omkring Lars Fiskers gravsted skulle fornyes, da det var et legatgravsted. Flagstangen skulle males med pinotex, tårnlugens beslag fastgøres, tagsten på sydsiden af kirken over ligkapellet udskiftes, kirketårnet repareres på syd- og vestsiden som følge af frostskafer, trappen ved indgangen repareres midlertidigt. Indgangsdøren trængte til udskiftning, men dette blev henlagt til næste provstesyn. Kirkens og kirkegårdens vedligeholdelsestilstand noteredes som usædvanlig smuk. Manglerne skulle udbedres senest 1. oktober. Underskrevet af Else Knudsen, Søren Kjær Christensen, Ellen Knudsen og Kresten Kvist.

27. sept. 1984 afholdtes syn på kirke og kirkegård. På grund af reparation af kirkens tag, igangsat 1983, og kirkens korsarm, igangsat 1984, blev der ikke igangsat udbedring af mangler. Underskrevet Alice Larsen, Holger Adamsen, Søren Søndergaard og Else Lyngsø Knudsen.

Kirkegården

Figur 77: Vestindgangen til kirkegården, eget foto 2008.

Kirkegården er omkranset af et stendige. Mod vest er der en stor og en mindre låge mellem tre murede piller, i gammel tid kaldt støtter. Ved det nordøstre hjørne af kirkegården ved mandskabsbygningen er der også nyere murede indgangssøjler. Da der i 1960 kom påbud om, at der skulle føres protokol over gravstederne og laves tegning af kirkegården, var der 1120 kistepladser. I 2006 blev der lavet en større terrænregulering ved vestindgangen, som gør det nemmere for ligbiler at køre op til vestindgangen. I kirkegårdens nordøstre hjørne er der en velfærdsbygning for ansatte og toilet for besøgende. Her stod tidligere en kirkelade:

”Paa Woxleff Kirkegaard haffuer standen en Kirkelade som haffuer indeledet det nordre oeg østre hiørne af Kirkegaarden huis rudera og grund er noch som timelig, oeg er i sin længde 12 og bredde 3 ½ faffne”.¹

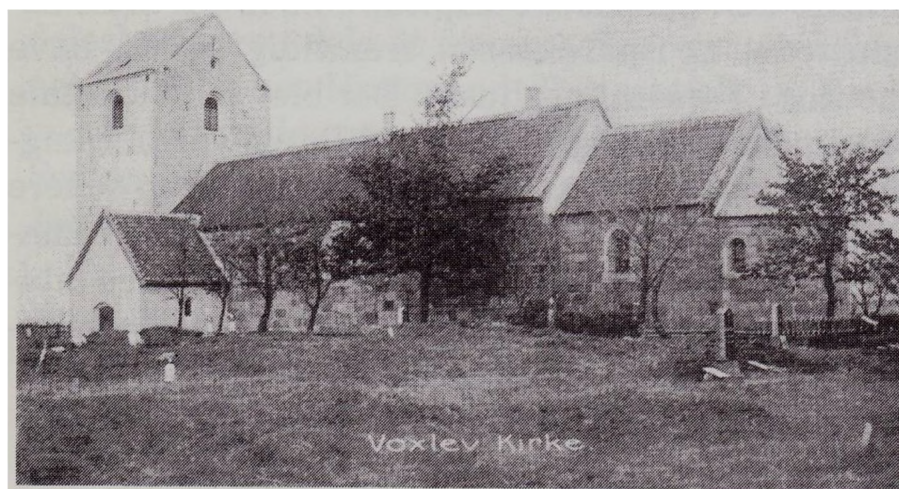
Hans Pindstrup solgte ved skøde tinglæst 11. marts 1916 til Vokslev Menighedsråd matr. nr. 4f, Vokslev, hvor der var opført en kirkestald. Dette må være til opstaldning af heste under kirkelige handlinger. Matr. nr. 4 omfatter i vore dage hele kirkegården. På det formindrede sogne-

¹ C15B-3, Hornum hrds. provsti.

kort, som er indsat under Vokslev by, kan man se en bygning nordvest for kirken, tæt ved vejen til Binderup, og det er sikkert kirkestalden.

Kirkegårdens velholdte præg skyldes i høj grad tidligere kirkeværge Jokum Jensen, Vokslev Kalkværk. Da han blev kirkeværge, var kirkegården meget ujævn, med uregelmæssige gravsteder og nogle steder så smalle gange, at man ikke kunne bære kister ind uden at gå på nabo-gravstederne. Jokum Jensen fik gennemført en regulering af terrænet og gravstederne og fik anlagt brede gange, men initiativet mødte en del modstand. Graveren Ludvig Mark fortæller herom i sine erindringer:

”En tildragelse under planeringen er fortalt mig af en, der var med: En tidligere kirkeværge og et meget betydende medlem af menighedsrådet må vel have følt sig forpligtet til at modsætte sig forandring af det bestående. Der blev kaldt sammen til menighedsrådsmøde på kirkegården, og fra de to lød det: ”Vi må standse arbejdet”. Hvorefter de to gik ind i kirken. En af de tilbageblevne sagde da: ”Hvem skal sige besked til de to?” Hvortil en anden sagde: ”Det må du helst gøre M.” Lidt efter kom de to ud fra kirken og spurgte: ”Hvad siger I” så?” M. svarede: ”Det er et uegennyttigt, men tiltrængt arbejde, der bliver gjort her, og hvis vi vil standse det, er vi ikke bedre værd, end at vi skulle sparkes ud af menighedsrådet, hver eneste en af os”. Fra de to lød det: ”Nå, siger du det?”. M. svarede: ”Ja, det gør jeg, men de øvrige medlemmer kan jo frit sige, hvad de vil”. De øvrige sagde: ”Vi holder med M.” Der lød et befriende suk fra Jokum Jensen, og arbejdet blev fortsat. Nogen tid efter døde Jokum Jensen. En søndag stod vi nogle i våbenhuset, hvor M. sagde nogle rosende ord om Jokum Jensen og hans virke. Hans enke var netop kommet ind og svarede M.: ”Ja, det er rigtigt, men han, har aldrig fået andet end spot og utak for det. Det blev ikke modsagt”.

Figur 78: Vokslev kirkegård omkring 1910. Nibe Museum.

I kirkegårdens sydøstre hjørne ligger en redskabsbygning, og bagved denne og langs det sydlige kirkegårdsdige står gravsten fra nedlagte gravsteder. Peder Kvist, Nibe, fotograferede og registrerede for nogle år siden samtlige gravsteder. Dette materiale findes på Nibe Museum, men gravstenene er også nyfotograferede og billederne lagt på Internettet.

På kirkegården findes 2 meget gamle gravsten, nemlig en sten nordvest for indgangen til tårnet og en sten ved kirkegårdsdiget i syd.

Stenen nordvest for tårnet er svagt trapezformet, ca. 168 cm lang, ca. 58 cm bred foroven, ca. 49 cm bred forneden og ca. 11 cm tyk. Sidekanterne er affaset ca. 2-3 cm. Den er i lysebrunt granit og ligger øst-vest med den brede ende mod øst. Siderne er ikke synlige. Ved den brede ende, som er placeret mod øst, er placeret en halvcirkelformet granitsten, formodentlig en ubrugt vinduesoverligger. Stenen er meget slidt, formodentlig som følge af at have ligget i kirkegulvet i århundreder, men er naturligvis også slidt af vejr og vind. Placeringen øst-vest er ofte udtryk for en oprindelig placering, men er det sikkert ikke her.

Langs overkanten en utydelig inskription, tolket som NICOLAVS.¹ Herunder muligvis endnu en tekstlinie på et udsnit af en cirkel.

Stenens hovedelement er et processionskors, et Georgskors. Umiddelbart herunder bæreknoppen, hvorigennem en stang fordelte vægten på 2 personer. Staven afsluttes forneden på en halvcirkel. Umiddelbart over korset er der 4 stk. ca. 4-5 cm dybe huller med diameter ca. 1 tomme med lidt forskellig afstand til midteraksen. Hullerne er ikke oprindelige, idet de to øverste ødelægger inskriptionen her. Øverste blad i korset er gennembrudt af en ca. 2 cm bred fure, som heller ikke er oprindelig. Langs korsstaven er på hver side 3 halvcirkler med diameter på ca. 30 cm. og en tilsvarende er under den halvcirkel, som korsets stav står på. Korset symboliserer Jesu kors på Golgata. I de 7 halvcirkler findes udsmykning, med blomster eller planter. Mellem korsets stav og halvcirklerne anes også udsmykning, kors og blomster. I et felt anes et våbenskjold med et kors. Alle elementer er dannet med udhuggede konturlinier.

Stenen er af romansk type. Den minder meget om kong Harald Hens gravsten fra 1080 i Dalby klosterkirke i Skåne, prins Buris og Liden Kirstens på Vestervig kirkegård fra o. 1170 og kannik Attos i Vestervig kirke fra 1217.² Den ligner også en sten indmuret i tårnet på Løgsted kirke. Dekorationen med blomster minder noget om en romansk sten i Sebber kirkes korgavl.³ Romanske gravsten fra Tyrstrup kirke, Sdr. Tyrstrup herred, Haderslev amt, Vilstrup kirke i Haderslev herred og en sten fra Hunstrup kirke, Hillerslev herred, Thisted amt har mange lighedspunkter. Stenen er efter sin tid rigt udsmykket, og den er klart til en be-

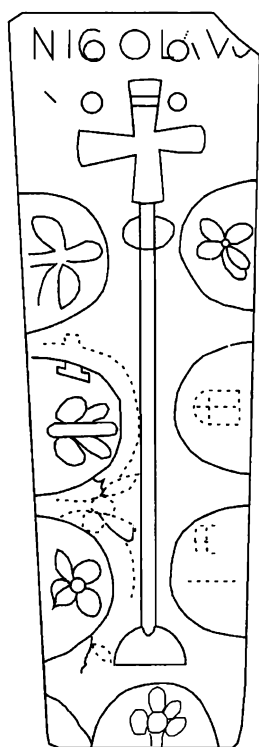
¹ Trap Danmark, 1960, s. 1074 angiver en majuskelindskrift, måske NICOLAUS.

² A. Fabritius, Illustreret Danmarkshistorie bind I.

³ De Danske kirker, Himmerland, Haderslev amt, Thisted amt. G.E.C. Gad.

tydningsfuld person. Stenen er tidsmæssigt fra 1200-1300 og er givetvis til en af kirkens første præster, måske den første, der efter den latinske inskription må have heddet Nicolaus, eller på dansk hr. Niels.

Ved kirkegårdsdiget mod syd ligger også en meget gammel gravsten. Den er udført i et lyst, brunt materiale, meget slidt og kun lidt inskription ved Johannes med ørnen kan tydes. Formodentligt har den dækket over en præsts gravsted i kirkegulvet. Den måler 105 x 162 cm og er revnet i 3 dele. Hovedelementerne i kompositionen er de 4 evangelistsymboler, Lucas med oxen nederst til venstre og Johannes med ørnen til højre, Marcus med løven øverst til højre, til venstre mangler et stykke af stenen, tekstfelt markeret ved en ca. 1" bred ramme, foroven afsluttet med en halvcirkel og omgivet af et bredt bånd af bladranker, der over tekstfeltet afbrydes af et timeglas og under tekstfeltet et dødningshoved og to korslagte knogler. Udformningen synes sket under et modul på 1" tomme og er meget lig adelige gravsten fra 1500-tallet. Detaljerne er dog ikke så rige.

Figur 79: Stenen nordvest for tårnet. Figur 80: Stenen ved kirkegårdsdige syd.

Ved gravning i kirkegårdens sydvestlige hjørne stødes ofte på teglsten. Det er rester af den i 1815 nedbrudte sydlige korsarm i kirken.

Præster

Kirken blev bygget o. år 1100-1200, men de første præster kendes ikke. En af de første var måske hr. Nicolaus eller Niels, og det er måske hans gravsten, der ligger på kirkegården nordvest for tårnet, som omtalt under kirkegården. En anden var måske hr. Magnus, og det er sikkert hans gravsten, der står i våbenhuset, som omtalt under kirkebygningen. Fra 1380 har vi en næsten ubrudt række. Om præsterne og kapellanerne findes flere oplysninger i C. Klitgaards Nibe Bys Historie indtil 1728.

1. Ritgert Henriksen, 1380, 1426

Ritgert Henriksen kendes gennem en række breve fra 1380 til 1426. Hans segl på nogle af brevene er gengivet i Danske Gejstlige segl, G700, der viser bogstavet M, dvs. jomfru Maria og herover en krone. Han var utvivlsomt en betydningsfuld mand, der boede i præstegården Dalsgaard.

Figur 81: Ritgert Henriksens segl.

26. marts 1380 var Ritgert Henriksen sammen med Thyge Torbernsen (Munk) og Iver Nielsen af Truelstorp i Blære Sogn vidne, da Niels Jensen (Panter) til Klæstruplund bevidnede, at have givet Peder Andersen kaldet Munk i Hedegaard (Bislev Sogn.) pant i gods i Djørup. Han og biskop Jacob i Viborg var vidne 5. april 1385, da Niels Jensen (Panter) til Klæstruplund vedstod, at han havde pantsat Klæstruplund for 30 mark sølv til (Peder Andersen) Munk af Hedegaard. 23. sept. 1391 vidnede Ritgert Henriksen om gods i Gislum herred.

8. dec. 1392 gav Anders Glob til Brøndumgaard Peder Andersen, kaldet Munk til Hedegaard pant i gods i Øster Ørbæk, Næsborg, Oudrup og Tolstrup for 14 mark sølv. Brevet medbesegledes af bl.a. abbed Peder Andersen i Vitskøl, Ritgert Henriksen og andre præster. Den 9. nov. 1394 vedkendte Anders Glob til Brøndumgaard sig en gæld på 30 mark lybske til Peder Andersen kaldet Munk, høvedsmand på borgen Hedegaard (Bislev Sogn), og at han havde givet pant i gods Hemdrup i Salling. Brevet medbesegledes af bl.a. Ritgert Henriksen. 5. juni 1426 bevidnede bl.a. biskop Lave i Viborg, Ritgert Henriksen, Jens Trudsen, præst og provst i Næs (Lindenberg) og andre præster, at de onsdag efter Guds Legems Dag i Aalborg i Vor Frue Kirke havde set Erik Eriksen, høvedsmand på Aalborghus, og hans hustru Maren Hartvigsdatters brev

af 23. april 1426 på 300 mark til Sct. Anna alter i Vor Frue kirke i Aalborg, og at de havde hørt, at Erik Eriksen stadfæstede brevet.

2. Hr. Lokke, 1436, 1456.

Hr. Lokke af Woxløff, nævnes første gang i et vidne af 16. april 1436, hvor han og Aalborgborgmestrene Detmar Henriksen og Mattis Bork og præsterne Hans Reimbo, Henicke Hemmingsen, Claus Hemmingsen og Peder Jebsen bevidnede, at Peder Nielsen Rød gav Aalborg Helligåndskloster en jord i Aalborg.¹ Hr. Lokke kendes fra en indførsel mellem 1431 og 1456 i medlemsprotokollen i Guds Legemes Lav i Aalborg: Hre Lokke som funde(re)t oc styffte s(anc)ti Josts capelle i Nibe.² I nutidigt sprog: Hr. Lokke som grundlagde og stiftede Sct. Josts kapel i Nibe. Kirken må have været hans livs opgave, men hvad der har fået ham til det, ved vi ikke, men der må have været en kraftig lokal tilskyndelse, et behov for kirken, her i udkanten af Vokslev Sogn.

Hr. Lokke slægt kendes ikke, men navnet er ikke ukendt. 9. juni 1333 nævnes Jacob Lok fra Viborg Stift, der skulle føre breve fra Kurien (paves hof) til Peter Gervasi.³ 6. april 1416 nævnes Peder Lokkesen. 11. august 1420 var Petrus Lukkæ ærkebisp i Lund. 1467 nævnes Hr. Peder Locke i Randers, 26. nov. 1467 Chr. Lock i Vissing og 2. sept. 1479 Tyge Locke i Lund.⁴ 1456 testamenterede Niels Pedersen (Gyldenstjerne) til Aagaard indtægterne af noget gods til Nibe og Vokslev Kirke og præst.

3. Laurids Valtersen, 1460

Laurids Valtersen og hans bror Jens Valtersen, kannik i Århus, blev 25. april 1456 af kongen, efter forbøn af rigsråd Otto Nielsen, forlenet med en kronens jord i Aalborg ved vestre port og en gård mellem byens planker og ”hende”, vel forstået som den nævnte kronjord, mod at svare årligt 12 sk. til ”vor foged og embedsmand” på Aalborghus.

Han var præst i Vokslev 27. maj 1460, da væbner Anders Jebsen af Sørslev gav Aalborg Helligåndskloster en gård i Gelstrup. 24. juni 1477 skødede hr. Laurits Valtersen af Nibe og ”perpetuus vicarius y Aars” (Århus) en øde mølle kaldet Svendsbromølle, til hr. Axel Lagesen. Møllen var givet ”Sanct Siluestri og Tome altere” af Axel Lagesens oldefader Niels Jensen for sjælemesser. 27. sept. 1479 tog Jon Viffertsen (Viffert) vidne om Torstedbro mølle, hvilket bevidnedes af Laurids Valtersen.

21. juni 1481 fæstede Laurids Valtersen en kirkens grund i Nibe til

¹ Repertoriet, række I, nr. 6816.

² C. Nyrop, Danmarks Gilde- og Lavsskraer fra Middelalderen, s. 652.

³ Acta Pontificium Danica, bind 1, nr. 239.

⁴ Repertoriet, række II, nr. 2230, 2374, 4523, 5706 og 5860.

adelsmanden hr. Axel Lagesen på livstid. Laurids Valtersen, ”forstander ved Sct. Jost” (i Nibe) blev optaget i Guds Legemes Lav i Aalborg.

4. Jens Madsen Brun, 1484.

Jens Madsen Brun var en mægtig mand med embeder både i Danmark og ved pavehoffet. 1457 og 1467 var han prior i Antvorskov Kloster ved Slagelse. 1465 og 1468 rigsråd, og 1474 og 1478 lensmand på Hindsgavl slot. Han var 1474 og 1478 kongens kapellan af Hindsgavl. Han er måske den Jens Brun, der i 1471 blev prior i Dueholm kloster. Den 13. april 1474 gav paven kong Christiern I's kapellan, ærkepræsten i Collignola i Verona stift, Jens Madsen (Brun) fra Hindsgavl, tilladelse til ikke at residere sit embede. Den 20. jan. 1475 gav paven præsten Jens Madsen (Brun) fra Odense kanonikat og præbende i København. Den 20. nov. 1478 reserverede paven ”motu proprio” kanonikat og præbende i Viborg for præsten Jens Madsen (Brun) fra Odense stift.

3. dec. 1478 fik Jens Madsen, forhen kapellan hos pavens søster Franchetta de Rovere, ”motu proprio” kanonikat og præbende i Viborg. 2. marts 1479 tilstod paven præsten Jens Matthiesen fra Odense Stift en årlig pension på 24 kammerdukater af kanonikat og præbende samt vikariat i Hamburg og sognekirken i Nigenkerken og pålagde biskopperne i Orvieto, Odense og Roskilde at påse, at pensionen betaltes i København, og i modsat fald bandlyse dem, der ikke betalte. 26. maj 1483 udstedte ”Jes Brun, Præst, min nådige Herres Embedsmand på København” kvitteringer for varer til Københavns Slot.

Jens Brun nævnes som kirkeherre i Nibe én gang, nemlig i en rettertingsdom af 16. maj 1484, hvor kong Hans dømte, at engen Bosdal, som Malte Nielsen til Pandums forældrene havde givet til Nibe kirke for messer, men som han havde taget tilbage, da messerne ikke blev holdt, atter skulle gives til kirkeherre Jens Brun i Nibe. 4. nov. 1485 fik klerken Jens Brun fra Viborg, kong Hans' kapellan, provstiet i Viborg og kanonikat og præbende i Roskilde, men 7. nov. blev dette embede givet til Markvard Poskje, der var af adel på både fædrene og mødrene side.

22. dec. 1485 fik kong Hans' sekretær, provst Jens Brun i Viborg dispensation til med provstiet at forene et andet dermed ellers uforeneligt embede. 7. jan. 1486 var Jens Brun død, for da fik kong Hans' kapellan, klerken Johannes Richardi i Køl stift, kanonikat og præbende i Viborg, der var ledigt efter Jens Brun. Papirene må have krydset hinanden, for 10. feb. 1486 fik Jens Brun provisionsbrevet på provstiet i Viborg.¹

¹ Harry Christensen, Len og magt 1439-1481, s. 286.

5. Palle Pallesen, 1491.

11. sept. 1491 vidnede Palle Pallesen, præst i Nibe, Lars Mogensen og Lars Jensen i Nibe, Anders Smed, Per Skriver og Tord Gransse i Aalborg på Skt. Jost kirkegård i Nibe, at beskeden svend Oluf Skriver fik et sognevidne af Thames Andersen, Anders Pallesen, Jens Smed, Jens Kæmpe, Peder Madsen, Esge Farsen, Peder Skriver, Michel Suder og Poul Suhr i Nibe, Jens Jebsen i Klæstruplund, Niels Esgsen og Peder Mortensen i Grydsted, der vidnede, at Clement Bugge kom til Nibe 4. dag efter påske og var der indtil Skt. Hans dag, tog vare på Mourids Nielsens (Gyldenstjernes) fiskeri og salteri og ikke var borte fra byen.

6. Peder Dideriksen, 1513.

Han er sikkert den væbner, der nævnes 1474 i et skøde på gods i Djørup. Peder Didriksen, præst og slotsfoged, fik 4. maj 1487 100 mark af kongen til Københavns Slots behov.¹ Han var 1489 kgl. kapellan: ”Jeg Peder Diderichsen Præst og Kong Hanssis Kapellan paa Københaffn kendes at have annammet paa vor naadige Herres Vegne af hæderlig og velbyrdig Md. Hr. Erich Ottssen Ridder 1 Læst Tørsild, 16 Stykker Bly, smaa og store, 7 Jærnhuer, 6 ”kreffthe” og 2 Stykker medelbusk, for hvilket Gods jeg ham paa vor naadige Herres Vegne lader kvit for alt Krav. Signetum. Datum in castro Haffniensi 2. fer. ante Olau”.²

1496 var han kannik i Roskilde og solgte da en gård i Grydsted og to bol i Nibe til biskop Niels Glob i Viborg. Han nævnes som præst i Nibe før 1513.³ Han har formodentlig som forgængeren Jens Brun aldrig været i Vokslev eller Nibe, men ladet embedet udføre af en hjælpepræst.

7. Petrus Theodocus, Peder Thøgersen, 1513.

I 1513 var embedet ledigt efter Petrus Theodocus, Peder Thøgersen, se efterfølgeren, men ellers vides der intet om ham.

8. Jacob Krumpen, 1514.

25. juli 1513 overdrog Christian II patronatsretten over Vokslev Kirke og Nibe Kapel til biskop Erik Kaas i Viborg mod at få kaldsretten til Bartum præbende i Viborg domkirke. Dette trådte dog ikke i kraft, for kongebrevet er atter overstreget i registranten. Året efter gav Christian II sin sekretær Jacob Krumpen, ærkedegn i Viborg, brev på Vokslev og

¹ Harry Christensen, *Len og magt 1439-1481*, s. 299.

² Repertoriet, række II, nr. 6561.

³ *Acta Pontificium Danica*, bind VI, nr. 4497 s. 102, 15.12.1514.

Nibe, som var ledigt efter Hr. Petrus Theodocus.

Jacob Krumpen har åbenbart forenet Vokslev med det annekterede kapel i Nibe uden pavelig dispensation, idet en pavelig kendelse erklærede hans embede i Viborg for ledigt og gav det til Niels Friis.¹ 20. april 1514 (27. april) fik provst Jacob Krumpen i Thyholm ny provision på embede og sognekirken i Vokslev samt Nibe Kapel forenet dermed for sin levetid mod årlig pension til den tidligere provst Jens Sørensen. Kongens bekræftelse på embedet var åbenbart ikke nok, for 15. dec. 1514 fik klerken Jakob Krumpen fra Aarhus Stift en pavelig bekræftelse på Vokslev Kirke, der var ledigt efter Peder Thøgersens død. Pavens embedsmænd var nok ikke stedkendte, idet Vokslev da lå i Viborg Stift.

9. Niels Pedersen, 1518, 1545

22. feb. 1518 udstedte kongen som kirkeejer ”Protectorium til Hr. Niels Pethersen for ham og hans Kirke Voxleff med dens Annex capella Sti. Jodici in Nibe. Kalundeborgh. Sancti Petri dag in cathedra”. Kongen gav 10. dec. 1518 Niels Pedersen, klerk (munk) fra Ribe stift, brev på Vokslev Kirke og Nibe Kapel. Niels Pedersen havde også været kapellan hos Christian II, men overlevede ikke desto mindre kongens fald og fik flere gunstbevisninger af efterfølgeren Frederik I (1523-33).

Niels Pedersen fik 1520 til opgave at opkræve landehjælpen i Blæsborg og Lundenæs len.² 1520 nævnes Niels Pedersøn, Curatus i Nibe.³ 22. feb. 1522 blev der igen udstedt kongeligt protektorium for ham og hans kirker, som han skulle have fri for al biskoppelig tyngde undtagen kathedratikum og visitatspenge. Hvorledes dette forholder sig er ukendt, men det tyder på en strid mellem præsten og Jørgen Friis om afgifterne af kirkerne. Måske ville bispen drage kirkerne og patronatsretten til sig, støttende sig til overenskomsten af 1513. 1524 nævnes Hr. Niels i Nibe i Register i smørskyld under Viborg Stift.

22. nov. 1524 udstedte Frederik I et nyt beskærmelsesbrev: ”Hr. Niels i Nibe fik Beskjærmelsesbrev og Fritagelse for al biskoppelig Tynge; efter denne Dag skal han ej give nogen Tynge til Bispen af Kronens Kirker Voxleff og Nybe uden alene Cathedratikum, men holde dem, som vi om Vaaren tilskikke at salte Sild i Niibe til vort Behov, til Mad, øl, ”hanns bierring till skellighed, al den Stund han salter dér”.

Frederik I stadfæstede 16. juni 1528 en lovhævd over Vokslev Kirke og Nibe Kapels ejendomme, som ”oss elskelige her Niels Pedersen, sognepræst tiil Woxløff” havde været hos kongen med. Heraf fremgår, at Mads Sørensen boede i kirkens gård, Dalsgård i Vokslev. I lovhævden

¹ P. Severinsen Viborg Domkirke, s. 311.

² Ny kirkehistorisk samling, 5. bind, s. 731.

³ Erik Pontoppidans Danske Atlas, 1769, bind V, s. 10.

nævnes endvidere, at Jens Bagge beboede den ene af præsteembedets gårde i Nibe. Han var sikkert kapellan ved Sct. Jost. Den 27. jan. 1494 nævnes en Jens Bagge, kannik i Viborg, provst i Mors og Hanherred, og det er sikkert ham. Niels Pedersen boede nok i den anden af præsteembedets gårde i Nibe.

16. juni 1528 er der også i Frederik I's registrant et brev, der for livstid fritager Niels Pedersen for salteren, men brevet er atter udstreget. Dette hænger måske sammen med, at præsten var ved at bytte kald. Samtidigt fik han stadfæstelse på nogle andre breve. Af disse ses, at han havde byttet kald med mester Christiern Hvid i Verum i Ribe stift, men nu atter havde byttet tilbage, og kongen stadfæstede så nu det nye bytte. Trods aftalen om mageskiftet kom det til en ny en strid mellem de to præster, men det kom til et forlig, som kongen stadfæstede 8. juli 1529. Efter forliget skulle Christiern Hvid have ekspektance på Vokslev og Nibe kald, dvs. forret til kaldene, hvis Niels Pedersen døde først.

1530 blev hr. Niels stævnet af Christen Pedersen i Svenstrup ang. adkomst til tre huse i Nibe, men han kunne ikke dokumentere sin adkomst. Niels Pedersen blev 1532 - sikkert i samme sag - stævnet af rigshovmester Mogens Gøye for gods, han havde taget fra Vokslev Kirke og Sct. Josts Kapel og lagt til sin præstegård og blev "nederfældiget in contumassium" dvs. dømt pga. udeblivelse. Samme år stævnedes han af kansleren for nogle penge, han skyldte, men ikke ville betale. Hr. Niels skulle møde inden 3 uger hos kongen, kansleren eller hans visse bud.

Under Grevens Fejde blev Niels Pedersen af mester Christiern Hvid beskyldt for at holde med Skipper Clement og lagt i jern, men klarede frisag og beholdt også sin stilling under Christian III. Christiern Hvids anklager mod Niels Pedersen skal sikkert også ses i det lys, at han med ekspektancebrevet på Vokslev og Nibe selv havde en interesse i at få ham ryddet af vejen, men der var sikkert ingen hold i anklagerne. I en forordning fra onsdag efter letare 1535 om halsløsningen, som herrederne havde "optinget" med Peder Ebbesen og Axel Juel efter Klementsfejden, hedder det nemlig, at Claus Iversen skulle opkræve for 14 herreder i Vendsyssel, herunder Hornum herred!, og at afgiften skulle sendes til Aalborg og overgives til hr. Niels, kirkeherre i Nibe, som skulle modtage og passe på pengene, indtil Peder Ebbesen (Galt) og Axel Juel kom tilstede.

Hr. Niels, sognepræst i Nibe, stævnedes 1535 feria 6. post letare Terkel Andersen i Dalsgaard for 6 års skyld han "sad igen med, dags gerning, skovsvin og andet, at møde i Randers nu på torsdag".

1545 blev han stævnet af Anne Michelsdatter, borger i Viborg, sikkert for gæld. Samme år 1545 stævnedes Peder Ebbesen (Galt) hr. Niels for nogle løfter, og fordi han havde borget for ham og hjulpet ham ud af stok og jern, men ikke havde holdt ham skadesløs, at møde i Viborg

onsdag efter Jomfru Marias renselse. Stok og jern refererer sikkert til, at Niels Pedersen blev fængslet under Klementsfejden. De øvrige ting hang måske sammen med de indviklede arvesager efter den uærlige rigsråd Niels Klemmensen, der også havde opkrævet landehjælp, hvori både Peder Ebbesen og Niels Pedersen var involverede, for samtidigt stævnedes Niels Klemmensens enke Niels Pedersen for kongens dom.

10. Jens Nielsen, 1555, 1562

Jens Nielsen var muligt søn af formanden, Niels Pedersen. En vidisse af en anordning af 8. juni 1552 om kirkegårde, kirkeværger og kirke-regnskaber i Viborg stift udstedt i Juelstrup præstegård, Skt. Kjeldsdag 1555, blev underskrevet af bl.a. sognepræst Jens Nielsen i Vokslev. Han kendes i øvrigt kun gennem et vidne, hvor Jens Bertelsen og Lars Michelsen i Gelstrup pinseaften 1562 vidnede om sognepræsten i Vokslev Sogn, hr. Jens Nielsen i Nibe, hans fri ildebrand (brændsel) i Harrild hede.

11. Anders Bruun, 1568

Han var præst i Vokslev 1568 jf. Wiberg, ellers vides intet om ham.

12. Jacob Sørensen, 1568, 1584

Han var ny præst i 1568 og kom hurtigt i strid med beboerne i Nibe. 1571 klagede Nibe-boerne til kongen, over at hr. Jacob flyttede til Dalsgaard, da han havde boet 2 år i Nibe. Klagen til kongen lyder:

”Højbaarne stormægtige Fyste, Allernaadigste Herre og Konning værdiges Eder kgl. Majestæt for den almægtige Guds Skyld og naadeligen høre vor ydmygelige Supplikats og Beretning.

Allernaadigste Herre og Konning! Giver vi fattige Mænd, Eders kgl. Majestæts uværdige Undersatter ganske ydmyligen og underdanigen tilkjende, at vi ere udskikkede af den menige Mand og Almue udi Eders Majestæts By Nibe, som er af 220 Mænd med Hustruer og Børn, som derudi findes, og giver Eders Majestæt tilkende, at om 3 Aar nu forleden er kommet til fornævnte Nibe og til en anden Sogn Voxlev, eftersom han var forordnet og tilskikket af Superintendenten, salig Mester Kjeld, som hedder Hr. Jakob Sørensen. Da han havde været og boet i Nibe ved 2 Aar, blev han saa til Sinds og flyttede deraf By fra sin rette Præstegaard, som vi haver købt for Guld og Penning, som vor Sognepræst og rette Sjælesørger skulde stedse og altid nyde og besidde med meget mere god visse Rente, som vi aarligen udredede hannem, og flyttede til en anden Præstegaard, som ligger uden Birket, som er ikke uden Forleningsgods. Men den Præstegaard i Nibe, dér haver alle de fromme Sognepræster udi

boet og haver haft en god Samdrægtighed og Omgængsel med deres Sognemænd og Folk. Allernaadigste Herre og Konning! nu fortryder vi fattige Mænd i Nibe, at den Dannemand, forbemeldte Hr. Jakob Sørensen, og som flyttede fra os, og ingen tilbørlig Aarsag vi haver givet hannem dertil. Gud almægtigste kan vide, at vi udi ingen Maade kan være en god Sognepræst og Sjælesørger foruden, at den maa jo visseligen bo i hans Præstegaard i Nibe og besøge, hvis arme syge Folk paa deres yderste Tid, som den almægtige Gud kalder af denne Verden, hvilket den Dannemand, fornævnte Hr. Jakob Sørensen er skyldig udi, for des Aarsag at der er 3 Mennesker døde her i Byen, som ikke haver medfanget den kristelige Afsked og Sakrament, og en Kvinde blev død og ikke kunde blive begravet, førend der kom en fremmed, vejfarende Præstemand og kastede først Muld og Jord paa hende, ogsaa havde der ligget et Barn dødt paa Vides Dag og ikke kunde blive begravet. Allermægtige Herre og Konning! Saadant er sket, siden Hr. Jakob er vejet fra Byens rette Præstegaard i Nibe og for hans Forsømmelse. Allermægtigste Herre og Konning! Efterdi at fornævnte Hr. Jakob Sørensen er os fattige Mænd og sine Sognefolk saa saare modvillig og haardnakket og er saa fra os vejet til stor Skade og Brøst paa vore Sjæls Saligheds Vegne, da ere vi ganske ydmygeligen og underdanigen begjærende, at Eders kgl. Majestæt vilde for Jesu Navns Skyld og for den store Ære, Vælde og Magt, som den almægtige Gud haver Eders kgl. Majestæt medforlenet, at os fattige Folk maatte tilskikkes en kristen Dannemand, som haver Hu og Vilje at hjælpe os til vor Sjæls Salighed og Velfært og ville residere og besidde sin rette Præstegaard i Nibe. Vi ville give og gjøre hannem, som vi ville medsvare for Gud og være bekendt for Eders kgl. Majestæt. Kjære naadige Herre og Konning, vi ville og skal være Eders kgl. Majestæt hørige, lydige og følgagtige med Liv, Hals, Penning og Gods udi alle Maader som tro Undersaatter bør at gjøre. Allermægtigste Herre og Konning! Forlader os fattige Mænd for Guds Skyld, at vi saa med denne vores langvarige Skrift bemøjer Eders kgl. Majestæt, samme naadige og gode Gud naadeligen bevare Eders kgl. Majestæt og al Eders kgl. Majestæts Velfært til Sjæl og Liv fra nu og evindelig. Amen! Eders Naades, kongelig Majestæts uværdige fattige tro Undersaatter og den menige Mand udi Nibe”.

Kongen befalede biskop Peder Thøgersen i Viborg at undersøge sagen, og herefter blev hr. Jacob dømt til at tage bopæl i Nibe. Dette skete sidst i 1571, men da Hr. Jakob nødigt ville flytte, søgte han kongen om foreløbig at måtte blive boende i Dalsgaard. 26. jan. 1572 udgik der da kgl. brev til biskoppen, at ordne sagen sådan, at præsten kunne blive boende indtil 1. maj og udtære sit foder der, nu da vinteren var for hånden.

Hr. Jakob ville måske hellere bo i Dalsgaard, fordi sildefiskeriet var i en stilstandsperiode, så indtægten af Nibe Sogn var ringe. Hr. Jakob var da heller ikke tilfreds med den trufne ordning, og 20. maj 1572 fik han

udvirket et kongeligt åbent brev, i følge hvilket han fremtidig måtte bo på Dalsgaard, ”som han nu bor paa, og som er den rette Præstegaard til Voxlev Sogn”, dog skulle han være forpligtet til at gøre indbyggerne i Nibe, der var anneks til Vokslev, tilbørlig tjeneste som sognepræst.

Nibingerne slog sig dog ikke til ro med denne ordning, og 25. juli 1572 udgik der kongelig befaling til biskoppen i Viborg om, at da der er strid mellem borgerne i Nibe og deres sognepræst, fordi denne ikke vil bo i byen, men har nedsat sig i sit landsogn, og borgerne i den anledning har udtaget stævning over ham til herredagen og af kongen har fået tilladelse til at måtte holde en kapellan i byen, indtil sagen bliver pådømt, mod selv at lønne ham og desuden svare sognepræsten hans fulde rente, skal Magister Peder (biskoppen) indsætte en duelig kapellan i byen på de ovenanførte betingelser. Striden, under hvilken Nibingerne anførtes af deres Bartskjær, Mester Hans, blev afgjort ved Herredagsdom af 20. maj 1573. Hr. Jacob fik rettens medhold og blev boende på Dalsgaard:

”Vi Frederik den anden, med Guds Naade osv., gjør vitterligt, at Aar 1573 den 20. Maj paa vort Retterting paa vort Slot Dronningborg, overværendes Os elskelige Peder Oxe osv..... var skikket Peder Clausen og Hans Badskjær udi Nibe paa sine egne og flere vore Undersaatters Vegne ibidem, og havde for Os udi Rette stævnet Hr. Jakob Sørensen, Sognepræst ibidem for et Brev, han nogen Tid siden forleden haver forhvervet hos os, at maa blive bosiddende udi det Sogn, som ligger paa Landsbyen og ikke udi Byen hos dennem, som de mente at være imod en Tilsagn, han dennem skulde have lovet, førend han fik fornævnte Sogner, og satte udi al Rette, om fornævnte Hr. Jakob Sørensen ikke burde at flytte til Nibe og bo hos dennem, eftersom hans Løfte og Tilsagn, han dennem i saa Maade gjort havde.

Dertil svarede fornævnte Hr. Jakob Sørensen, at han vidste sig ingen Tilsagn at have gjort, at skulle bo udi Nibe; men hvis Tjeneste, som en Præstemand eller en Guds Ords Tjener bør at gjøre sine Sognefolk, det lovede han at gøre dennem udi Nibe, og hvert Aar imedens Fiskeriet paastaar, da vilde han til det mindste en Gang hver Dag lade sig finde udi Nibe hos dennem, som hans Tjeneste paa sit Embeds Vegne haver Behov, og udi Rette lagde et Vort Slot Frederiksborg d. 20. Maj Anno 1572 (udgivne Brev), som lyder, at Vi af Vor synderlig Gunst og Naade haver undt og tilladt, at fornævnte Hr. Jakob Sørensen maa og skal herefter residere og bo paa Dalsgaard, som han nu selv ibor, og er ret Præstegaard til Voxlev Sogn, og skal han være forpligtet at gjøre Vore Undersaatter udi Nibe, som er Annex til fornævnte Voxlev Sogn, den tilbørlige Tjeneste inden Kirken og uden, som en Sognepræst og Sjælesørger sine Sognefolk pligtig er, som samme Vort aabne Brev med flere Ord indeholder. Og satte foreskrevne Hr. Jakob Sørensen udi al Rette, om han ikke bør at besidde og bo udi Dalsgaard Præstegaard efter foreskrevne Vort Brevs

Lydelse med mere. Forskrevne Hr. Jakob beretter, at en Part af Sognemændene udi Nibe haver imod forskrevne Vort Brev tillukket Kirkedøren for hannem og stødt hannem blaa og blodig, og han maatte staa paa Kirkegaarden at gjøre sin Tjeneste for Sognefolkene, og samme Vort Brev udi saa Maade var ringeagtet for dennem, synderlig hos forskrevne Peder Clausen og Hans Badskjær, og beretter Os elskelige Erik Podebusk, Vor Mand, Raad- og Embedsmand paa Vort Slot Aalborghus, at fornævnte Nibe Mænd ere forskrevne Hr. Jakob meget fortrædelige imod al Billighed, Skjel eller Ret.

Med flere Ord dennem imellem var. Da efter Tiltale, Gjensvar og den Sags Lejlighed blev der afsagt for Rette, at forskrevne Hr. Jakob Sørensen maa og skal bo udi forskrevne Dalsgaard, saasom Vi hannem tilforn naadigst bevilget haver, og skal han paa sit præstelige Embeds Vegne være hos Vore Undersaatter udi Nibe og gjøre dennem den tilbørlige Tjeneste baade inden Kirken og uden, saasom forskrevet staar, og hvis Uret, hannem er sket af Nibe Sognemænd, det skal fornævnte Erik Podebusk forfølge med Loven, som hannem saadan Udstyr og Uret gjort haver, og dennem derfor at straffe som vedbør. Datum Ut supra”.¹

Præsten Christian Nielsen Juel i Vadgaard i Strandby Sogn førte en omhyggelig dagbog. I året 1577, die Natiutatis Maria, fik Juel en søn døbt. Blandt fadderne nævnes præsten hr. Svend Madsen i Barmer og hans datter Catharina i Voxleff. Hun var sikkert Jacob Sørensens hustru.

1579 tog Jacob Sørensen initiativ til en byvedtægt for Nibe.

Jacob Sørensen underskrev og beseglede 4. marts 1584 i Hornum et brev, hvori han og andre præster i Hornum herred fik fuldmagt til i Viborg den 15. juni 1584 på egne og hjemmeblevnes vegne at hylde den syvårige kong Chr. IV som deres fremtidige hersker. Underskriverne var ”Christen Libbert i Nørholm, Christen Persen i Ellitzhøi og Svenstrup, Niels Eskesen i Huornum, Peder Moritzen i Sønderup og Suldrup, og Anders Nielsen i Juelstrup, Medtjener i Ordestrup, Buderup og Gravlev, for Provsten Anders Gjedt i Kirketorp, Sognepræst i Veggerby og Bislev, Jacob Jensen i Sønderholm og Frejlev, og Jacob Søfrensen i Dalsgaard, Sognepræst til Voxlev Kirke og Nibe Kapel”.

Efter Wiberg skulle Anders Ged have været præst i Nibe-Vokslev 1584, men det er uden tvivl en sammenblanding med provst Anders Sørensen Ged i Kirketerp jf. den foranstående fuldmagt af 4. marts 1584.

13. Søren Nielsen Juel, 1592, 1601

Søren Nielsen Juel døde formodentligt før 16. marts 1604, se efterfølgeren, men i hvert fald før 5. okt. 1608. Han var søn af Niels

¹ NLA, B39A, Nibe tingbog 31.7.1652, s. 69b.

Sørensen Juel, kannik og rektor i Viborg og Anna Kjeldsdatter Juel, og blev i 1596 gift med Kirstine Andersdatter Mariager, datter af Anders Mariager, præst ved Nikolaj kirke i København og hustru Karen Clausdatter.¹ Hun giftede sig anden gang med efterfølgeren i kaldet.

Søren Nielsen Juels far, Niels Sørensen Juel, var søn af Søren Nielsen Juel til Hedegaard og hustru Dorte Iversdatter Skernov. Anna Kjeldsdatter Juel var datter af Viborgbispens Kjeld Juel. Søren Nielsen Juel var 1588-92 rektor ved latinskolen i Aalborg, og derefter sognepræst i Vokslev-Nibe kald. Aalborghus lens jordebog 1597-98 nævner hr. Søren i Dalsgaard som præst i Vokslev.² Han var fortsat præst her 1601 jf. Wiberg. I ægteskabet var der to sønner Claus og Niels, men Søren Nielsen Juel døde, mens de var ganske unge. 5. okt. 1608 søgte magister Thøger Hvas, sognepræst i Viborg, på afdøde sognepræst i Nibe Hr. Sørensbørns vegne sammen med Manderup Parsberg, Niels Clemenssen, borger i Viborg, og børnenes bedstemor Anna Kjeldsdatter om nedsættelse af afgiften af en øde selvejerbondegård, som de ejede i fællesskab i Gundestrup i Aars herred. Det kgl. missive lyder:

”Miss. til Manderup Parsberg. M. Tøger Hvas, Sognepræst i Viborg, paa afdøde Sognepræst i Nibe Hr. Seurens Børns Vegne, Niels Clemenssen, Indbygger i Viborg, og Anna Kjeldsdatter sammesteds have berettet, at de i Forening have en Selvejerbondegaard i Gundestrup i Aars Herred i Aalborghus Len, som til ikke ringe Skade for dem i langsommelig Tid har staaet øde og skal være aldeles forfalden, fordi den er sat for højt i Afgift og Herlighed til Kronen. Da de have bevist dette ved et paa Aars Herredsting den 22. Marts 1608 udgivet Tingsvidne, hvilket hermed sendes ham, hvori det siges, at Gaarden billigvis ikke kan sættes for højere Afgift end 2 Pd. Smør, 1 ½ Td. Havre, 1 Skovsvin og 2 Mk. Gæsteri, og derhos have anmodet om nogen Nedsættelse af Afgiften, for at Gaarden igen med det første kan blive beboet, saa Kongen ikke længere skal miste Afgift og Herlighed af den, har Kongen bevilget, at der herefter ikke skal svares større Afgift og Herlighed af Gaarden til Kronen end 2 Pd. Smør, 1 ½ Td. Havre, i Skovsvin og 2 Mk. Gæsteri. Han skal lade Jordebogen forandre i Overensstemmelse hermed”.

14. Rasmus Madsen, 1604, 1610

Rasmus Madsen var præst i Nibe 16. marts 1604, hvilket fremgår af Aalborg bytings tingbog: ”Willads Laursen for Retten bekendte at have ombudet Eske Skolemester og Mads Thybo, at de vilde love for ham til Mester Thøger, af ham han skulle bekomme seddel fra hr. Rasmus i Ni-

¹ Th. Thaulow, Lilje-Juulene, s. 326.

² Lokalhistorie-rigshistorie, s. 168, DHF, 1967.

be, at han havde trolovet ham og hans hustru”.¹ Han døde før 23. juni 1610, hvor efterfølgeren tog synsvidne om Nibe præstegård. Han var gift med formandens enke Kirstine Andersdatter Mariager og havde med hende børnene Søren og Magdalene. I Aalborghus lens regnskaber nævnes Hr. Rasmus i Dalsgaard dog i Stiftsbogen 1614, og efter jordebogen 1618 skulle han betale 3 mark kirke- og præstegæsteri af Nibe og Vokslev sogne, men det skyldes uden tvivl, at bøgerne ikke er blevet rettet.

15. Laurids Michelsen Resen, 1610-41

Laurids Michelsen Resen var præst i Vokslev-Nibe 23. juni 1610, hvor han på Nibe birketing tog vidne om grunden til Nibe præstegård, hvor han sikkert var indflyttet kort forinden. Han var 1617 tillige provst i Hornum herred og nævnes da i en sag om hekseforfølgelse ved Viborg landsting.² Man ved ikke, hvornår Laurids Michelsen er født. Han døde imellem 10. maj 1641, hvor han boede i Dalsgaard i Vokslev og i en sag med lensmand Gunde Lange, Aalborghus lod bevidne, at Dalsgaard i Vokslev var hans rette bopæl, da også tidligere præster havde boet der, og 28. juni 1641, hvor Søren Madsen, ridefoged på Aalborg slot og 6 synsmænd havde synet præstegården Dalsgaard i Vokslev og Nibe præstegård hos præstens enke Maren Christensdatter og hans 7 børn.³

Laurids Michelsen blev gift første gang 18. juli 1596 i Nicolai kirke i København med Kirstine Andersdatter Mariager, død 1624, og anden gang med Maren Christensdatter Resen, død 1648. Hun blev gift med hans efterfølger i embedet, Niels Pedersen Aalborg. Ifølge Wiberg skulle Laurids Michelsen have været gift første gang med Karen Jensdatter Bloch af Nibe, datter af herredsfoged i Hindsted herred, Jens Nielsen Bloch, og Anne Høg, men både Aage Brask, og Erh. Qvistgaard konstaterer, at dette ikke er rigtigt.

Laurids Michelsen havde så meget bryderi med sin svigersøn, Christen Christensen Simonsen i Viborg, at det måtte frem på birkeetinget. 23. marts 1633 meddelte Laurids Michelsen med vidner følgende på Nibe birketing: 1626 helligtrekonger søndag, da der blev holdt fæstensøl for datteren Kirsten Lauridsdatter og Christen Christensen Simonsen, Viborg, lånte Chr. Simonsen 180 cur. dl. = 225 sld. Dagen efter fik datteren en sølvkande, der vejede 4 ½ lod, en sølvstob, der vejede 12 lod, og 4 daler in specia, og da brylluppet var overstået og hun rejste til Viborg, fik hun 7 ½ sld. 22. aug. 1627 gav Laurids Michelsen Kirsten Lauridsdatter 20 sld., og hans tjenestefolk var vidner herpå.

¹ Aalborg bytings tingbog, Hans Gedsteds afskrifter.

² Poul Rasmussen, Viborg landstings dombøger 1616-1618, 21.6.1617 fol 168 b, 194 og 1618 fol 130.

³ Hornum herreds tingbog, Hans Gjedsteds afskrifter.

Laurids Michelsen fik 30. aug. 1633 arveafkald af sin svigersøn Anders Justsen i Harrild for arv til dennes hustru, Margrethe Lauridsdatter efter hendes mor Kirsten Andersdatter, samt arveafkald for arv efter hendes mormor, Karen Clausdatter.¹ 7.9.1633 tog Laurids Michelsen på Nibe birketing et vidne om skiftet efter Kirsten Andersdatter, død 1624, som er indført i tingbogen:

”Hr. Laurids Mikkelsen i Nibe, stod her i dag for Tingsdom, og lod læse et skiftebrev, lydende som følger udi efternævnte Anders Jensen, Binderup, Knud Jensen i Gammelholm, Jens Nielsen, skiver i Nibe, Chr. Ørent og Peder Homand, Nibe, Anders Pedersen, Vokslev og Jens Madsen i Binderup. Kjendes og gør for alle vitterligt i dette vort åbne brev, at år efter Guds byrd 1624 den 16. december haver vi været forsamlet udi Hr. Laurids bo i Nibe, over skifte og jævning, imellem forne Hr. Laurids Mikkelsen og hans børn, Anne Lauridsdatter, Kirsten Lauridsdatter, Mikkell Lauridsen, Mette Lauridsdatter, og Karin Lauridsdatter, om hvis arv dem kunne tilfalde efter deres salige moder Kirsten Andersdatter, eftersom han havde os dertil bedet og betroet. Og da beklagede Hr. Laurids Mikkelsen sig hårdeligen, såvel som han og tilforn på den første skifte, at en sum penge, med et register, og nogle sedler der hos var, var blevet ham frataget. Og oplod for os alle kister, skrin og skabe og alle døre, til alt det han havde, det være sig pending, guld, sølv, gældsbreve, klæder, kobber, messing, sengeklæder, korn og heste, fæmon, får, svin, vogne, redskaber, plovredskaber, rørendes og urørendes, være sig ved hvad navn det helst er eller nævnes kan, intet undertagen i nogen måder. Så det som vi forfare kunde, hvilket vi det samme udi støkkedes pligteligen haver overslaget og udi pendinger vurderet og da er summa summarum bleven to tusinder og halvtredie hundrede og halvfemte daler og halvanden mark og fire skilling. Udi slet mynt. (2.254 sld. 1 ½ mk. 4 sk.). Dette alt sammen beregnet af hvilken sum Hr. Laurids haver sig selv halvparten at tilholde. Dernæst er hans stedbørn, som velbyrdige Niels Krabbe til Torstedlund haver taget sig værgemål for, nemlig Klaus Sørensen, Niels Sørensen, Søren Rasmussen, Madeline Rasmusdatter, af forne sum udlagt fem hundrede og femogtyve slette daler, for den arv som de i boet hos forne Hr. Laurids Mikkelsen forment dem at have efter deres salige forældre salig Hr. Søren Nielsen og salig Hr. Rasmus Madsen og salige Kirsten Andersdatter, som dette skiftebrev derom videre formelder. Så er der forne Hr. Laurids Mikkelsens egne børn, tilfalder efter deres salige moder forne Kirsten Andersdatter sexhundrede og tolv slette daler 1 ½ mk. og sex skilling i slet mynt. Og der af skal hans søn have 200 og fire slette daler og ti skilling danske. Og hver af forne fire døtre, skal have et hundrede og to slette daler, fem skilling

¹ NLA, B39A, Nibe tingbog 23.3.1633, s. 18b og 30.3.1633, s. 50a.

danske i slet mynt. Og her foruden haver forne Hr. Laurids Mikkelsen lovet, at han skal være sin søn Mikkell Lauridsen behjælpelig i sin skolegang, med klæder, bøger og nødtørfug underholdning, indtil så længe han kan være duelig til at studere, og intet hermed i hovedsummen at afquitteres. Deslige at opholde sine døtres klæde og føde indtil så længe de kunde tjene der for, og det som Gud vil, at de i hans velmagt bequommeligen kan blive forsat, (afsat til ægteskab) da at gøre dem en slags dans ... bryllups omkostning, og ikke heller det at afregnes i deres hoved... (arv - mangler) og ingen andre renter at skal give sin søn eller døtre af forne pending. Og kunde vi ikke andet kjende eller fornemme, end at forne Hr. Laurids Mikkelsen skifter et kristeligt og retfærdigt skifte med sine børn, efter som forskrevet står. Og var her i dag til stede for tingsdom Anders Jensen, Binderup, Knud Jensen, Gammelholm, Jens Nielsen, skriver i Nibe, Chr. Ørent, Nibe, Peder Homand. Nibe, Anders Pedersen, Vokslev, og Jens Madsen, Binderup. Som bekender ved Helgens Ed med opragte fingre, dette forne udi alle måder, at være ganget og forrettet som samme skiftebrev om formelder, her i dag er bleven læst og påskrevet. Var til stede Jens Nielsen, bødker i Nibe, og Peder Eskesen tjenendes Hr. Laurids, som ved Helgens Ed med opragte fingre bekender, at de den 16. aug. sidst forleden, mundtlig stævned Chr. Christensen Simonsen i Viborg (svigersøn) hid i dag for dettes afsigelse. Deslige bekiender Jens Sørensen og Søren Jensen, tjenendes Hr. Laurids Mikkelsen, at de i dag 14. dage stævnede Knud Jensen, Gammelholm, Anders Jensen, Binderup, og deres medbrødre hver til deres hus og bopæl hid i dag for dette vidne at afhjemle og være bestendig”.¹

6. juni 1642 stævnede Jens Madsen i Binderup Anders Jensen i Binderup for 6 rdl., som han havde betalt til arvingerne efter nyligt afdøde præst Laurids Michelsen i Nibe og Vokslev.²

Børn af første ægteskab var 1. Anne Lauridsdatter Resen, gift med Michel Christensen Viborg, sognepræst til Gislum, død 12. april 1634, han var gift første gang med Anne Pedersdatter, født i Lovns præstegård. Anne Resen blev o. 1648 gift med Johan Ertmand, født 1626, købmand i Nibe. 2. Kirsten. 3. Mikkell. 4. Mette. 5. Karen.

16. Niels Pedersen Aalborg, 1641-1675

Niels Pedersen Aalborg er født o. 1620 og døde 1675 i Nibe. Han boede i Nibe. Vistnok student fra Aalborg Latinskole 1635.³ Præst i Nibe 1641, herredsprovst 1648. Gift først med Maren Christensdatter Resen,

¹ NLA, B39A, Nibe tingbog, 7.9.1633, s. 52b.

² NLA, B40A, Hornum herreds tingbog.

³ Wiberg.

enke efter forgængerens, død 1648.¹ Gift anden gang med Maren Pedersdatter Gelstrup, død o. 1667, datter af herredsskriver Peder Nielsen Gelstrup. Gift tredje gang o. 1674 med Inger Rasmusdatter Horsens, som efter hans død blev gift med præsten Ejler Jensen Munk i Bjerregrav og efter hans død med efterfølgeren Anders Jepsen Schive.² C. Klitgaard refererer, at han siges gift med forgængerens enke, Karen Jensdatter Bloch, som døde 1648, men bemærker, at dette ikke er korrekt.³

I februar 1648 medunderskrev Niels Pedersen Gregers Krabbe til Torstedlunds fundats for Aarestrup skole.⁴ 24. april 1649 blev han af Niels Sørensen i Skørping på vegne af lensmanden på Aalborghus stævnet for at være beruset ved Chr. A. Banners begravelse.⁵ 31. juli 1652 lod Niels Pedersen Aalborg tinglæse Nibingernes byvedtægt fra 1579. I hans tid fik Nibe Kirke 1. aug. 1667 af Hans Mortensen på Taagerød og hustru Sara Eriksdatter gavebrev på et bol i Tostrup i Sønderholm Sogn, skyld 5 skp. byg Vendelbomål, hartkorn 0-3 ½-0-0 Aabomaal.⁶ Den 15. dec. 1674 fik Niels Pedersen en bøde på 100 rdl. for ikke at kræve kopulationsseidel af Peder Nielsen Færch og Maren Jensdatter ved deres vielse i Nibe.⁷ 1674 trængte Laurids Nielsen Kras, der da var kapellan, men senere efterfulgte Niels Pedersen Aalborg, sammen med præsten i Ellidshøj-Svenstrup, Oluf Andersen Hofman, sikkert berusede, ind til præsten, der sammen med sin tredje og unge hustru Inger Rasmusdatter Horsens var gået i seng. Her var de vist nærgående mod præstekonen og med "Leg og Dans" forulempede præstefolkene, og havde "uden nogen givent Aarsag med Slag, Skælden og ærerørige Ord anfalden hans kære Hustru Inger Rasmusdatter". Laurids Kras og vist også Hr. Ove blev suspenderet, og præsten anlagde sag mod Hr. Laurids, som 1. dec. 1676 afgav en ydmyg og uforbeholden undskyldning til præstekonen, der da var blevet enke.⁸

17. Laurits Nielsen Kras, 1675-1700

Laurids Nielsen Kras, født o. 1635, død mellem 10. juni og 4. sept. 1700,⁹ søn af Niels Laursen Kras i Moldbjerg og Dorthe Andersdatter, antagelig gift første gang med Johanne Jakobsdatter, gift anden gang med Magdalene Olufsdatter, død 1708 i Nibe efter lang svagelighed og i høj

¹ Kurt Nielsen og Søren Skovfo, Nibe kirke, Dens bygning, udsmykning og mennesker.

² Sofus Elvius, Danmarks Præstehistorie.

³ C. Klitgaard, Nibe Bys Historie, s. 281.

⁴ Hanen 4/1989. Fra Himmerland og Kjær Herred, 1921-23, s. 372.

⁵ NLA, B41, Helligum herreds tingbog, 24.4.1649, s.70b.

⁶ C. Klitgaard, Nibe Bys Historie, s. 31, 266.

⁷ C. Klitgaard, Nibe Bys Historie, s. 93 jf. Nibe tingbog 1674 fol 7b ff, 45 ff, 50 ff og 54.

⁸ Fra Himmerland og Kjær Herred, 1944, s. 220.

⁹ RA, Nygaards sedler.

alder. Hendes slægt var i Norge, skifte 26. maj 1708.¹ Børn i 1. ægteskab: 1. Johanne, døbt 26. dec. 1664 i Aalborg Budolfi, gift med løjtnant Jens Jensen Augsburg. Børn i 2. ægteskab: 2. N.N., gift med bager Christoffer Braun i Nibe. 3. Mette, død 1701 på Mølholm, Brøndum Sogn, gift før 1698 med Steen Ditlevsen Friis, fæster af Dalsgaard. 4. Else, død 1698. 5. Maren, gift med Hans Michelsen Harboe, præst i Durup.

Laurids Nielsen Kras boede ikke på Dalsgaard men i Nibe. Han var student fra Aalborg 1656, 1671 “a concellari contitutus rictor scolae Wardensis”² dvs. konstitueret rektor ved Varde latinskole, fik 18. dec. 1669 brev på at være kapellan og siden præst til Vokslev og Nibe,³ ordineret 1672, præst i Nibe 1675, var huspræst 1676, hvor vides ikke.⁴

15. dec. 1674 trængte han, der da var kapellan, sammen med Oluf Andersen Hofman, præst i Ellidshøj-Svenstrup, sikkert beruset, ind til præsten Niels Pedersen Aalborg og hans hustru, se ovenfor. 12. marts 1675 var han, hr. Oluf og Gudi Christensen, degn i Ellidshøj, på Nørholm birketing anklaget for slagsmål, musik, og leg med umyndige piger, sikkert en udløber af sagen. 1678 havde han en kapellan Niels Mortensen Tange. Lars Nielsen Crase forrettede 24. sept. 1679 sammen med provsten i Hornum herred Jens Jacobsen Ruus og Poul Sørensen Kjærulf, præst i Sønderholm, skiftet efter præsten hr. Peder Nielsen i Sønderup.⁵ Han var i 1680 involveret i en stor hekseproces i Nibe. En kvinde ved navn Anne Buus begyndte efter et besøg hos Christen Jensen Hørtikarl, en af byens velstillede borgere, at få anfald, hvor hun faldt sanseløs om og skreg som en besat. Under anfaldene nævnte hun ofte Hørtikarls navn og beskyldte ham for at have besat hende. Laurids Nielsen Kras spillede en tvetydig rolle i sagen. Han havde tidligere haft et mellemværende med Hørtikarl og gjorde nu intet for at befri ham for beskyldningerne. Han var næppe heller uskyldig i rygter om, at Hørtikarl var fader til et horebarn. Sagen kom for landsretten, hvor bispen holdt med præsten, men Hørtikarl appellerede til højesteret og blev fuldstændig renset og præsten idømt en bøde for på et løst grundlag at have nægtet Hørtikarl nadver og skriftemål.⁶ I Skattemandtal 1682 nævnes han gift med Malene Olufsdatter og havde da 5 børn.⁷ 1685 indsatte kirkeejeren, friherreinde Sofie Amalie Lindenov en kapellan mod Laurids Kras' vilje, men denne kom sikkert ikke i funktion. I Matriklen 1688 nævnes i Nibe præstegården, hartkorn 1-4-3-0 og i Vokslev Sogn Dalsgaard med

¹ C. Klitgaard, Nibe Bys Historie.

² RA, Ribe Stifts edsbog jf. Nygaards sedler.

³ RA, J.R. 14.730, nr. 216 jf. Nygards sedler.

⁴ Sofus Elvius, Danmarks Præstehistorie.

⁵ Jyske Samlinger 2,4, s. 415.

⁶ Harry Christensen, Ni tværsnit af Nibes historie, s. 87.

⁷ RA, Amtsregnskaber, Aalborghus, Skattemandtal til kopskat 1682, fol 396.

hartkorn 6-5-2-0 i Vokslev by og 1-7-3-0 i Harrild. På Dalsgaard ses fæsteren Anders Nielsen. Ved siden af gårdene havde præsten tiendeindtægterne, som var 4 tdr. rug og 4 tdr. byg af Nibe Sogn og 12 tdr. rug og 12 tdr. byg af Vokslev Sogn. Præstegården lå vest for Nibe kirkegård på en grund, der var 3-4.000 m² stor. Tre længer havde den, én i syd på 21 fag, én i vest på 14 (ildhus og fæhus) og en i øst på 17 fag (stald og lade).¹ I 1689 købte Laurids Kras fiskestader i Limfjorden.² 12. marts 1692 advarede han på birketinget beboerne i Nibe om ikke at tage fremmede folk inden døre til ophold, som ikke søgte kirken og Herrens bord, og krævede at de skulle angive navnene på sådanne personer. Han var en stejl, excentrisk, men velsitueret mand, der havde flere ejendomme i Nibe. Mellem hans enke og børn var der langvarig strid om arven. Nogle af børnene mente, at moderen forfordelte dem.³

18. Jacob Jørgensen Meulengracht, 1700-1706

Jacob Jørgensen Meulengracht var født i Ørslev Skovgård, Ørslev Sogn, død 1. feb. 1706. Han var søn af J. Meulengracht, rådmand i København, gift 4. jan. 1702 i Frelsers kirke, København med Abigael Christine Thanch, datter af Jørgen Hansen Thanch, der var inspektør på Gyldenløves godser og før år 1700 var inspektør på Lindenborg. Jørgen Hansen Thanch forpagtede Nibe og Vokslev Kirkes tiende og skaffede først svigersønnen og senere sønnen embedet som præst i Nibe.⁴

Jacob Jørgensen Meulengracht blev student 1694 fra Frederiksberg og magister 1704. I Axelsen & Farstrups dagbog skrives s. 157: "Hr. Jacob Meulengracht, Hafnensis. Han magistrerede anno 1704 og døde 1706 ubi vidi". Efter et åbent brev bevilligedes efter ansøgning af Jacob Meulengracht, sognepræst i Nibe og Vokslev sogne, at den brøstfældige præsteresidens i Nibe må sælges ved offentlig auktion og sognepræsten nyde den årlige rente af den derved indkomne kapital som husleje og residenspenge, men det bol og bolsjord, som i mange år har ligget til sognepræsten i Nibe, skal forblive usolgt til præstens nytte og brug. Præsten købte selv præstegårdens grund for 208 sldr.⁵ Han købte også præstegården i Vokslev og pantsatte den til direktøren for Børnehuset på Christianshavn, men indløste den senere. Han og Abigael Thanch havde børnene Jacob, Sidse Sofie og Jacobine Dorothe, hvis arv blev stående hos enkens nye mand, den senere præst Jens Pedersen Lassen og fortsat stod der ved skiftet efter ham 21. juli 1716.

¹ Harry Christensen, Ni tværsnit af Nibes historie, s. 84.

² Holger Rasmussen, Limfjordsfiskeriet til 1825, s. 317.

³ NLA, B39A, Nibe tingbog 1705, 153b, 156b, 159, 161, 164b, 1706, 249b, 1707, 333.

⁴ NLA, G147, Lindenborg gods, Fæsteprotokol, s. 28, 1.5.1703.

⁵ Kancelliets Brevbøger, 1703, s. 379.

19. Jens Thomsen Svane, 1706-1711

Jens Thomsen Svane er født 1. nov. 1673 i Viborg, søn af borgmester Thomas Svane, og Kirstine Svichtenberg. Student Viborg 1691, kaldet til succederende præst i Horsens-Hammer-Sulsted-Aistrup 22. marts 1701, men tiltrådte ikke, 1706 magister og gift med formandens enke, Abigael Christine Jørgensdatter Thanch. Han betalte 1710 10 rdl. i krigsstyr. Om hans død 1711 på prædikestolen i Nibe Kirke fortælles i Axelsen & Farstrups dagbøger: ”Dom Lætare: 15. Martii døde Mag. Jens Svane, Sognepræst til Nibe og Voxlev paa Prædikestolen i Nibe Kirke; han var en ung Mand, begravet den 23. Hannem succederede en af Borgmester Peder Farvers Søn af Aarhus, navnlig Jens”. En kapellan i hans tid var Peder Ludvigsen Blehr, senere præst i Øland og i Skanderup.

20. Jens Pedersen Lassen, 1711-1716

Jens Pedersen Lassen (Jessen), født 17. dec. 1680 i Århus, død omkring 21. juni 1716, skifte 21. juli¹, søn af Peder Jessen Farver, borgmester, 1711 gift med Abigael Thanch, forgængerens enke. Hans bror Jens Pedersen Jessen, sognepræst til Madum H... deltog på enkens vegne i skiftet, som fylder 49 sider i protokollen. Aktiverne var 2.666 rdl. og omfattede bl.a. sølv for 332 rdl., et omfattende bibliotek, præstegården i Nibe 500 rdl., 2 huse nord herfor 100 rdl., byjord uden huse, købt 28. maj 1709 af Jens Erlandsen, hartkorn 1-4-3-0, en jord også købt af Jens Erlandsen, og hvor nu Jens Pedersen og Søren Pedersen havde deres huse, vurderet til 16 rdl., en jord købt på auktion efter salig Anders Larsen i Nibe, vurderet til 14 rdl., en bolsjord købt af birkefoged Niels Ilkjær, hartkorn 1-4-3-0, med tillæg i marken og stolestader i kirken, sat til 50 rdl. pr tønne, i alt 79 rdl. og endelig præstegården i Vokslev, 200 rdl.

Gælden var omfattende. Niels Ursin, præst i Nørholm 900 rdl. af en gæld på 1.200 rdl. i.h.t. et pantebrev af 28. juni 1715, som der var afdraget 300 rdl. på, arven til hans hustrus børn af første ægteskab, Jacob Meulengracht 683 rdl., Sidse Sofie 341 rdl. og Jacobine Dorothe 341 rdl., i alt 1.366 rdl. Birkefoged Niels Ilkjær havde et krav på 100 rdl. på vegne af de fattiges kasse i Nibe. Karlen Peder Bering i præstegården fremlagde en regning på 660 rdl. fra præstens svigerfar Jørgen Hansen i København og havde selv 42 rdl. til gode for løn. Mathias Juel i Aalborg havde et krav på 222 rdl. Herudover en del småkreditorer. Gælden oversteg aktiverne.

1712-16 var Niels Jacobsen Tancke, søn af præsten Laurids Hansen Thanch i Haverslev, personlig kapellan i Vokslev-Nibe, senere præst i Rødding, og efter ham var Jacob Zimmermann kapellan 1718.

¹ NLA, C15B-1, Hornum herreds provsti indtil 1812, Skifteprotokol 1716-78.

21. Peder Mathias Jørgensen Thanch, 1716-1723

Peder Mathias Jørgensen Thanch, født 1671 eller 1681 i København, død 18. april 1747 i Bergen, søn af Jørgen Hansen Thanch, inspektør over Gyldenløves gods, bl.a. Lindenberg, og Sophie Amalie Tychoff, gift første gang med Else Bartolomæusdatter Deichmann af Odense St. Knuds Kirke, (hendes far blev biskop i Viborg Stift), død 1732, gift anden gang med Else Marie Garmann, død 1739.

Kaldet 21. juli 1716 til præst i Nibe-Vokslev kald. Han blev forflyttet og blev 17. maj 1723 præst ved Bergens Domkirke og Consistorialassessor og biskop over Tronhjem Stift 18. april 1724. Han kaldes af Wiberg en brav præst og ferm jurist. Hans far havde en tid Nibe Kirkes tiende i forpagtning, og trods protester skaffede han sønnen Peder Thanch embedet som præst i Nibe. I første ægteskab var der 1 søn og 1 datter og i andet 4 sønner og 2 døtre. Han indberettede 28. marts 1722 om sit eksistensgrundlag til godset Lindenberg, som var ejer af kirken:¹

”Sognepræsten udi Nibe og Woxlef sogner, boer udi Nibe by, efter særdeles Kongel. befaling. Nibe by indeholder 35 tdr. hartkorn som tien-der og vel 22 decimanter. Woxlef sogn haver 230 tdr. hartkorn, som næsten tilhører baron Jul til Lundbech, det øvrige strøgods så vel, her er 54 decimanter. Til begge Kirker haver alleene friherskabet Lindenberg Jus Patronatis til. Til vin og brød, at til begge Kirker holde, er mig under-skrevne årlig leveret af Lindenberg tiende, 1 td. rug, og som Nibe by al-leene haver 900 communicanter, og derover. Altså refererer jeg mig til min tilforne gjorte erindring til forvalteren Sign. Povel Raben, og alle-rydmygst formoder det høje herskab, enten gunstigst gjør nogen tillæg, eller selv anordner hvem i så måde vin og brød til Kirkerne forskaffer. Nogen særlig tillæg er mig ikke vitterligt, enten præsten eller degnen, at være tillagt, og haver ikke degnen nogen bolig, uden den han sig selv for-skaffer. Den nuværende degns navn er Sigwart Altelwelt. Nibe d. 28. Marts 1722. Peter Matthiis Thanck.”

22. Marcus Nielsen Alsing, 1723-1766

Marcus Nielsen Alsing, født 24. aug. 1692 i København, død 30. april 1766 i Nibe, søn af købmand Niels Alsing og Ellen Nielsdatter Griis, gift 1723 med Elisabeth Sophie Pedersdatter Struve, født 24. juli 1704 i Krusendorf præstegård, død 11. marts 1742 i Nibe i barselseng, datter af Peder Struve, præst i Krusendorf i Holsten, og Anna Elisabeth Dossering. 9 børn. Gift anden gang med Severine Amalie, født i 1730-erne, død 15. sept. 1814. Student København 1713, kaldet 1. juni 1723,¹

¹ Fra Himmerland og Kjær Herred, 1990, s. 33.

¹ Fra Himmerland og Kjær Herred, 1990, s. 36.

herredsprovst 1740, epitafium på nordvæggen i koret i Nibe Kirke. Datter Elisabeth Sofie var gift med forpagter Anders Svejstrup, Pandum.

23. Damanius Christian Andersen Hald, 1766-1780

Damanius Chr. Andersen Hald, født 24. aug. 1708 i Kirke-Hvalsø, død 5. dec. 1780 i Nibe, søn af Anders Pedersen Hald og Apellone Marie Steendorph, gift 13. aug. 1738 i Ferslev med Elisabeth Kathrine Pedersdatter Brun, født 1715 i Ferslev, død 9. feb. 1791 i Viborg.

24. Jens Reiersen 1781-1820.

Jens Reiersen, født 26. aug. 1747 i Mou, død 13. juli 1827 hos sin datter på Vissegård ved Aalborg, søn af sognepræst Anders Reiersen, gift første gang med Rosine Nielsdatter Basse fra Sønderby på Fyn, død 1783, gift anden gang med Kristine Elisabeth Haugaard, født o. 1761, død 1829 på Vissegård. Student fra Aalborg 1764, kaldet 18. april 1776 i Gerding sogn, Helligum herred, flyttede 1781 til Nibe-Vokslev kald, 1792 provst for Hornum herred,¹ entlediget 1820. I Gerding blev døtrene Kristiane født i 1778 og Katrine Dorothea Johanne i 1780.²

25. Peter Tetens 1820-1841

Peter Tetens, født 7. maj 1791 i Gunderup præstegård, død 25. juli 1876 på Frederiksberg, søn af amtsprovst Gerhard Tetens (1760-1832) og Birgitte Cathrine von Hoff (1762-1792), gift 1824 med søskendebarnet Anania Mariane Bernstorff Tetens, født 1802, død 1893, datter af konrektor Jacob T. Dimitteret fra Aarhus Skole 1808, embedseksamen 1817, 1820 præst i Nibe-Vokslev, 1841 forflyttet til Horsens, afsked 1861. Vandt 1819 en af Joh. Bülow ved Selskabet for de skønne Videnskaber udsat præmie for en lovtale over Dan. Rantzau, som J. P. Mynster kaldte "det tommeste Skraal, man kan tænke sig" og hvoraf T. Algreen-Ussing samme år udgav en spottende "Kraftextrakt". Udgav en del prædikener.

26. Peder Thomsen 1841-1858

Peder Thomsen, født 10. jan. 1801 i Askildrup, Blenstrup Sogn, søn af gårdmand Thomas Jensen og Maren Andersdatter. Seminarist fra Trolleborg 1822, student fra Aalborg 1826, embedseksamen 1. nov. 1830, sognepræst på Norderø, Færøerne 22. juli 1831, Sydstrømø (Thorshavn) 10. aug. 1833, Vilsted 1. marts 1838, Nibe-Vokslev 21. aug. 1841.

¹ K. Gjerding, s. 132. Fra Himmerland og Kjær Herred, 1959-61 s. 232.

² E. Tauber, De fra Aalborg Katedralskole til Universitetet dimiterede Dicile.

Formand for sogneforstanderskabet i Vokslev 1841. Gift med Stine Cramer, døbt 21. okt. 1805 i Ørum Sogn, Viborg amt, datter af præsten Hans Christian Cramer. Børn: Maren Andrea født 1833 og Johs. Christian født 1835 på Færøerne, Marie født 27.3.1841 i Vilsted. Et billede af hans gård findes i H&K 1924-26 s. 420.

27. Ludvig Daniel Hass 1858-1869

Ludvig Daniel Hass, født 4. jan. 1808 i Ringsted, søn af toldbetjent Peder Daniel Hass i København og Elisabeth Wandler, gift 31. juli 1837 med Theodora Cathrine Iversen, født 29. dec. 1813 i Lydersholm, Burkal Sogn i Slesvig, død 3. dec. 1845 i Smyrna, datter af landmand Thomas Iversen og Botille Ingwertsen, gift 3. okt. 1846 med Johanne Ipsen, født 24. nov. 1817 i København, død 4. dec. 1883 i København, datter af Mogens Ipsen, grosserer, og Ane Cathrine Hansen.

Student fra Metropolitanskolen i 1826, teologisk embedseksamen 10. okt. 1832. Han blev sognepræst i Medolden i Haderslev Vesteramt 21. aug. 1835, ordineret 31. okt. 1835, entlediget 1. sept. 1840. Han rejste da til Smyrna for i Det Danske Missionsselskabs Tjeneste at missionere blandt jøderne og havde Kr. Kold som medhjælper, men rejste hjem i sommeren 1846, uden at have opnået det mindste resultat. Han drog atter til Smyrna, hvorfra han vendte endelig tilbage i efteråret 1847. Han blev sognepræst i Hals 25. marts 1848 og forflyttedes 1858 til Nibe.

Hass var tilhænger af det grundtvigske parti, skrev flittigt i Lindbergs ”Nordisk Kirketidende” og kom ofte på kant med autoriteterne. I 1852 foretog han uberettiget konfirmation af to børn. Ministeriet stillede ham overfor valget mellem en bøde på 100 rdl. eller en sag ved provsteretten, men han slap ud af sagen. Han var optaget af naturmedicin - homoøpathi - og behandlede mange, fik flere gange bøder herfor og blev mindst én gang, 1849, idømt 5 dages fængsel på vand og brød.

Hass var en ivrig politiker og havde i mange år sæde i Rigsdagen. 1852 valgtes han i Aalborg amts 1. kreds, Nørresundby og han genvalgtes flere gange. 1858 opstillede han i Nibe-kredsen men blev ikke valgt. Fra 1863-65 var Landstingsmand for 7. valgkreds, Aalborg og Hjørring amter. Ved visitats 4. søndag efter påske 1865 udtrykte biskop H.O.C. Laub i Viborg nogen betænkelighed ved Hass' forhold til menigheden.¹

28. Ovidius Sophus Assens 1869-1875

Ovidius Sophus Assens, født 14. okt. 1832 i Ulvborg, død 1914, begr. i Gentofte, søn af provst Erh. Chr. Assens og Karen Basse Gjørup, gift 17. jan 1861 i Aalborg Budolfi kirke med Cecilie Hansine Frederikke

¹ Fra Himmerland og Kjær Herred, 1945, s. 112 og 1961.

Gjørup, født 29. dec. 1838 i Viborg, datter af Niels Chr. Gjørup, exam. jur., ejer af Vindumovergaard, og Christiane Vilhelmine Holst.

Student fra West. Institut 1848, teologisk embedseksamen 14. juni 1853, teologisk manuduktør, rejste med offentlig understøttelse til Rom og til tyske universiteter, konstitueret adj. i Aalborg 11. dec. 1858, fast ansættelse 14. jan. 1860, præst i Nibe-Vokslev 10. juli 1869, ordineret 1. sept. 1869, 1875 præst i Rødby og Ringsebølle, provst i Fuglse herred 30. nov. 1876. Har skrevet om de evangeliske bevægelser i Norditalien i nyere tid, i Evangelisk Ugeskrift 1859, Større Lærebog i Bibelhistorie 1884, Mindre Lærebog, 1883, medudgiver af Almen Kirketid 1860-64. Ved visitats i kaldet 1872 udtrykte biskop H.O.C. Laub i Viborg stor respekt for hans arbejde.¹ Fra 1897 til 1899 var han konstitueret biskop over Lolland-Falsters Stift, og i 1899 blev han stiftsprovst her.

29. Edvard Richard Mathias Eller 1875-80

Edvard Richard Mathias Eller, født 13. juli 1839 i Maribo, død 2. feb. 1882 i Frederiksberg Hospital, søn af justitsråd, amtsforvalter Mathias Chr. Siegfred Eller og Poulina Bii Løser, gift 29. maj 1868 i Frue kirke, København med sit søskendebarn Anna Sophia Amalia Melchior, født 6. juni 1841 i København, datter af Henrik Emil Melchior, skolebestyrer, kancelliråd, cand. phil., og hustru Ludovica Augusta Løser. Student fra Herlufsholm 1859, teologisk embedseksamen 23. jan. 1866, lærer ved København kommuneskole 1. juni 1866, kateket i Skive 1. okt. 1869, ordineret 13. jan. 1870, sognepræst i Nibe 11. okt. 1875, sognepræst i Bregninge og Bjergsted, Skippinge herred, Sjællands Stift 22. juli 1880.

30. Fritz Holger Christiani 1880-1920

Frits Holger Christiani, født 19. juli 1848 i Bjerregrav, død 25. marts 1931 i Hellerup, søn af præst i Nysted-Herrested Sogn i Musse herred, Lolland, Anton Carl Emil Christiani og Anna Jacobine Foss, gift 10. juni 1874 med Cecilie Ulrikke Birgitte Marie Pontoppidan, født 10. juni 1856 i Nysted, datter af apoteker Frode Camillus Pontoppidan og Ines Seidelin.

Student fra Randers 1866, teologisk embedseksamen 21. juni 1872, kapellan i Majbølle 26. juli 1873, ordineret 3. okt. 1873, kapellan i Saks-købing 23. jan. 1875, men havde et år forinden fået ministeriets tilladelse til at tage bolig i byen, sådan at han hele året 1874 var medhjælper for 2 præster samtidig. Sognepræst i Ø. Nykirke 12. sept. 1877. Præst i Nibe-Vokslev kald 2. okt. 1880. Har skrevet "Til Advarsel mod den saakaldte Præstefrihed", Odense 1880, og flere afhandlinger til Dansk Kirketid.¹

¹ Fra Himmerland og Kjær Herred, 1945, s. 112.

¹ Sofus Elvius, Danmarks Præstehistorie.

31. Theodor Bondesen 1920-1952

Theodor Bondesen, født 21. jan 1885 i Ribe, død 16. sept. 1952, søn af sognepræst Bondesen i Stubbekøbing (død 1927), gift 14. juni 1919 med Petra Høgh Glistrup, født 14. aug. 1889 i Neksø, datter af bogbinder Peter Høgh Glistrup og Laura Jensine Schiødt. Student fra Nykøbing Falster 1903, hjælpepræst ved Sct. Pauls kirke, Århus, 22. juli 1910, hjælpepræst i Frederikshavn 28. feb. 1913, præst i Frederikshavn 8. maj 1918, sognepræst i Nibe-Vokslev fra 31. jan. 1921 til 16. sept. 1952, provst i Fleskum-Hornum herred 8. april 1941, ridder af Dannebrog 1951.¹

32. Karl Sloth Kristensen 1952-1989

Karl Sloth Kristensen, født 2. dec. 1922 i Bøvling, søn af gårdejer Kristen Smedsgaard Kristensen og Maren Sloth, gift 26. maj 1951 med Margrethe Augusta Jensen Kusk, født 24. dec. 1919 i Nykøbing Mors, datter af klejnsmed Peter Kusk og Marie Riis. Student fra Rønde 1945, 28. aug. 1952 hjælpepræst hos forgængeren provst Bondesen, 19. marts 1953 sognepræst i Nibe-Vokslev.²

33. Jens-Anders Overgaard Djernes 1989-

Jens-Anders Overgaard Djernes, født 7. maj 1955 i Sdr. Dråby på Mors, søn af gårdejer Jens Odgaard Djernes og hustru Kamma, født Overgaard, gift 1978 i Vester Vandet med sygeplejerske Ingrid Lyksholm, datter af sognepræst Kaj L. og hustru Gudrun, født Nabe-Nielsen.

Nysproglig student fra Morsø Gymnasium, 1982 teologisk kandidat fra Århus Universitet, 1982-83 arbejde på Kirkens Korshærs varimestue i Århus, 1. sept. 1983 sognepræst ved Sct. Catharinæ Kirke, Ribe, 1983-1989 bestyrelsesmedlem ved Ribe Kloster, 1. nov. 1989 sognepræst i Nibe-Vokslev pastorat, 1. sept. 1999 provst for Støvring Provsti fra 2007 Aalborg Vestre Provsti, 2. sept. 2005 Ridder af Dannebrog.

Som overenskomstansat præst i sognet er i 2000 ansat Tine Junker Dalgaard, født 31. juli 1966 i Ansager sogn, datter af gårdejer Verner Junker Christensen og lærer Karen Kirstine Cecilie Christensen, gift 1991 i Sct. Catharinæ kirke, Ribe, med lic. scient og cand. theol. Esper Dalgaard, sognepræst i Harridslev-Albæk, Århus Stift.

Tine Junker Dalgaard er student fra Grindsted gymnasium i 1985, teologisk kandidat fra Århus Universitet 1995, ordineret i Aalborg

¹ Poul Nedergaard, Dansk præste- og sognehistorie.

² Poul Nedergaard, Dansk præste- og sognehistorie.

Domkirke august 1998 til ansættelse ved Skalborg kirke. Har desuden haft forskellige kortere ansættelser.

Figur 82: Jens-Anders Overgaard Djernes.

Figur 83: Tine Junker Dalgaard.

Degne

Degn kommer af det latinsk-græske ord diaconus. Allerede i middelalderen var der degne ved kirkerne. Efter Reformationen 1536 var degnens opgaver at ringe med kirkeklokken, bede ind- og udgangsbøn, lede sangen, assistere præsten under gudstjenesten, gå med hans embedsskrivelser og være ham hørig og lydige og ikke forlade herredet uden tilladelse, holde kirken ren og kirkegården ryddelig og undervise ungdommen. I kirkeordinansen 1539 hedder det: ”Saa skal Sogne degne vnderuise det unge bonde folck wdi Børnelærdommen, Cathecismo, én sinde om Wgen, wdi Sted og Stund som Sognepræsterne dennom forschriffue”.¹

Degne hørte til den gejstlige stand og jurisdiktion. Indtil 1660 valgtes de af menigheden, efter den tid kaldedes de af kirkepatronen eller, hvor kongen var kirkeejer, af biskoppen. Efter kirkeordinansen skulle sogne nær købstæderne tage deres degne fra byernes latinskoler, og det blev efterhånden regel, at embederne indenfor 2 mil fra købstæderne betjentes af lærere eller elever fra latinskoler, der så oppebar embedernes indtægter. Disse kaldtes løbedegne i modsætning til de fastboende sædedegne. Ofte besørgedes løbedegnenes tjeneste dog af en substitut, der boede i sognet.

Løbedegneordningen afskaffedes 1683 ved Danske Lov, der påbød ansættelsen af sædedegne, som skulle være studenter og eksamineres af

¹ Fra Himmerland og Kjær Herred, 1918-20, s. 392.

biskoppen før ansættelsen. Efter skoleforordningen af 1739 måtte ingen blive degn, før han havde været skoleholder, hvilket dog langt fra altid overholdtes. Efter skoleforordningen 1739 skulle degnen holde ordentlig dansk skole og ansætte en skoleholder, hvis han ikke selv underviste.

Degne skulle have fri bolig og lønnes med naturalieydelse af hver landejendom, degnetrave, ofre ved de tre store højtider samt accidenser for medvirkning ved kirkelige handlinger. Til gengæld skulle de betale degnepension til latinskolerne. Degneembederne blev nedlagt i.h.t. til skoleanordningen af 29. juli 1814. Indtægterne tillagdes lærerembederne, og degnenes kirkelige forretninger fordeltes mellem lærerne i sognet.¹

I Hornum herred var der kun få sædedegne fra 1536 til 1683. De fleste af dem havde ligesom præsterne to kirker at betjene. Før 1683 blev sognene Sønderholm-Frejlev og Ellidshøj-Svenstrup betjent ved løbedegne fra Aalborg Latinskole, men da der var mere end to mil til Nibe-Vokslev, har der været degne her allerede fra 1536.²

Peder Degn, 1524

I skiftet 13. juli 1524 efter Peder Torbernsen Bille til Svanholm, som døde i 1508, nævnes til sønnen Esge Billes lod bl.a. Peder Degn i Nibe, skyld 1 mk., sikkert for leje af et hus eller jord.

Jacob Nielsen, 1629

Jacob Nielsen i Gelstrup nævnes 1629 i Aalborghus lens regnskab, Mandtal på hver mands navn og afkortning på jordebog 1629-30. Han døde omkring 15. jan. 1649, skiftet efter ham findes 15. feb. 1649 i Hornum herreds tingbog. Han var gift med Anne Pedersdatter, der levede ved skiftet. Arving var Inger Nielsdatter, der tjente i Sønderholm præstegård, sikkert hans søster.

Michel Thøgersen, 1636, 1640

Michel Thøgersen nævnes 8. feb. 1636 i en sag ved Hornum herreds ting. Han blev 17. april 1637 stævnet af Aalborgkøbmanden Hagen Christensen for gæld. 3. aug. 1640 boede han i Klæstrup og kaldes Mikkel Degn, grandefoged.³ Han var sikkert degn både i Vokslev og Nibe.

¹ Joakim Larsen: Bidrag til den danske Folkeundervisnings og Folkeskoles Historie 1536-1784, 1916, Georg Hansen: Degnen, Studie i det 18. Aarh.s Kulturhistorie, 1944.

² Fra Himmerland og Kjær Herred, 1944, s. 225.

³ B40A, Hornum herreds tingbog, 3.8.1640, s. 116-126.

Mads Sørensen, 1641

Mads Sørensen, degn i Nibe, levede 1640, men afgik 1641, og var uden tvivl også degn i Vokslev.¹

Peder Jacobsen Juelstrup, 1641, 1650

Han er født o. 1600 og døde 1666 i Nibe, søn af Jacob Jensen, død 1621, præst i Aarestrup-Buderup, gift med Else Jacobsdatter, død 1655, skifte 28. dec.², gift anden gang med Jens Nielsen Wingses søster i Sønder Saltum i Hvetbo herred, død o. 1666. Han blev herefter trolovet med Anne Nielsdatter fra Nibe, men døde før vielsen.

Han blev degn 1641. 19. feb. 1648 havde han en sag med Christen Roed i Nibe om 1 rdl. i et væddemål, om Bernt Berntson havde været til alters eller ej. Peder Jacobsen beviste med præstens attest, at Bernt havde været til skrifte, men Roed ville ikke betale.³ 1648 var han i slagsmål med købmand Clemen Christoffersen Weideman, hvilket førte til en langvarig proces.⁴ 29. juli 1650 stævnedes han mange i Vokslev menighed for restancer.⁵ 1651 stævnedes han Peder Ibsen Winther i Nøtten i Ferslev Sogn for gæld til sin salige bror Christen Jakobsen,⁶ købmand i Nibe, død 1650. Endvidere var der en søster Karen gift med kapellan Christen Christensen i Buderup, en søster Vibeke, gift med Jens Nielsen Dodensig og en bror, Jens Jakobsen, der var borger i Tronhjem, men tidligere synes at have været fiskehandler i Nibe.⁷

Peder Jacobsen holdt ikke skole. Præsten erklærede under en proces, som hans eftermand førte med Nibingerne 1671, at degnen ikke underviste, da han ikke kunne skrive og alene kunne regne på fingrene.

Else Jacobsdatter døde 1655 og boet blev registreret den 28. dec.⁸
”Huset, 11 gulv med loft over 2 stuer, som er 5 gulv, vurderet for 100 Sldlr. Indbo: 1 trehjørnet skab, 1 lukket sengested med 2 fodskamler for, 1 gl. fyrreskive (bord) med skabfod under, 1 foldbænk, 2 små stole og 1 lille bænk, alt i den inderste stue.

I den yderste stue var der 1 stolpeseng, et lille skrin med skab under, 1 jernbunden egekiste med låg, 1 ege-halvkiste, 1 fyrre-halvkiste, 2 jernbundne skrin, 1 lille grønt skrin til linklæder, 1 endnu mindre skrin, 1 egeskuffe med lås, et stort egeskab med 4 døre og 4 låse, 2 hjulrokke, 1

¹ C. Klitgaard, Nibe Bys Historie.

² NLA, B39A, Nibe tingbog, 4.4.1657.

³ NLA, B39A, Nibe tingbog, 1648.

⁴ NLA, B39A, Nibe tingbog, 22.4., 29.4. og 6.5.1648 samt 3.2.1649.

⁵ B40A, Hornum herreds tingbog.

⁶ NLA, B39A, Nibe tingbog, 1651, fol. 8 b.

⁷ NLA, B39A, Nibe tingbog, 19.10.1650, 14.6.1651, s. 54a, 1652, fol. 48 f., 1653, fol. 36.

⁸ NLA, B39A, Nibe tingbog, 4.4.1657.

lille skammel til at sidde på, 1 strentetræ, noget kobbertøj, køkken- og bryggersredskaber m.m., nogle lagner med mellemværk for begge ender eller med kniplinger ved den ene side, pudevår med kniplinger omkring, sengeklæder, 5 øltønder m.m. Der nævnes ingen kakkelovn. I boet var endvidere 1 kalv og 4 svin, og hos Chr. Mikkelsen i Rodstrup havde degnen 6 får og 1 vædder, hos Niels Dalsgaard i Klæstrup 7 får, hos Jens Sørensen i Lunden 1 får og 3 unge væddere, hos Anders Degn i Gravlev stod der 4 bistokke, hvoraf det ene var Peder Jakobsens, og de 3 andre var de fælles om, hos Isak Pedersen i Støvring havde degnen 1 bistok fælles med Isak og 2 andre, hos Jakob Jensen i Dodensig i Byrsted havde han 1 bistok og ligeledes 1 hos Chr. Andersen i Buderup. En bistok vurderedes til 2 rdl., en ko til 4 rdl. Endelig havde degnen 4 gamle gæs á 1 mk. stykket hos Jens Knudsen i Binderup. Boets formue var 215 sletdaler, og degnen ønskede, at hans datter skulle arve lige med de to brødre. De var alle umyndige og skulle blive hos ham, til de var 16 år. Han skulle opdrage dem i guds frygt, lade dem lære at læse og skrive og regne og datteren at kniple og sy m.m., som det sømmede sig. Børnenes værge var deres morbror Jakob Jakobsen.

Peder Jacobsen stævnedes 6. okt. 1662 guldsmed Niels Jensen Gravlev i Aalborg ang. gæld på 11 rdl. for sølv til ringe m.m.¹ Familien synes flyttet bort efter hans død. 1670 blev hans efterladte, meget forfaldne hus, og som havde stået øde siden hans død, solgt for 33 sletdaler.² I 1. ægteskab havde han børnene Maren og Jakob, der levede 1657 men vist var døde 1670, og Maren, i 2. ægteskab Niels, Else, Karen og Maren.

Christen Christensen Nyrup, 1654, 1681

Christen Degn i Klæstrup nævnes 25. sept. 1654 i en sag om gæld.³ Christen Christensen Nyrup, degn til Nibe og Vokslev, købte 1666 et hus i Nibe. Han blev mellem 1666 og 1672 gift med forgængerens enke Anne Nielsdr. I 1667 gik der rygter om, at degnen skulle have slået præsten inde hos Mads Jensens i Nibe. Amtsskriveren på Aalborghus lod da indstævne en del folk for at vidne. Kapellanen Hr. Hans Resen vidnede, at degnen den 14. april havde betjent sit embede forsvarligt både i Nibe og Vokslev kirke, og hverken præsten, kapellanen eller andre havde noget at klage over og hverken præsten eller kapellanen havde været i Mads Jensens hus. De øvrige vidner kendte heller intet til et sådant overfald.¹

Christen Christensen, stævnedes 4. aug. 1671 af Anders Laursen i Tårup på vegne af søsteren Maren, enke efter broderen Jens Christensen

¹ NLA, B37, Aalborg byfogeds tingbog.

² NLA, B39A, Nibe tingbog, 1670, fol. 113.

³ NLA, B40A, Hornum herreds tingbog, Hans Gjedsteds afskrifter.

¹ NLA, B39A, Nibe tingbog, 1666, fol 13 og 1667, fol. 91 b.

i Nyrup.¹ 2. sept. 1671 stævnedes han 15 gårdmænd i Nibe, fordi de på grandestævnet søndag den 13. august vedtog ikke at ville betale tiende til degnen. Birkeskriveren, der var part i sagen og tillige grandeskriver, nægtede degnen at få noget om sagen indført i tingbogen. Degnen klagede til amtmanden på Aalborghus, Peder Carisius, der konstituerede herredsskriveren i Hornum herred Christen Andersen Brun i Nibe i embedet og beordrede kronens foged i Nibe, Peder Justsen Schiønning, til at håndtere sagen på degnens vegne. Præsten vidnede, at i de 31 år han havde været præst, havde både degn i Nibe og Vokslev fået komtiende. Efter ordinansen skulle hver bonde give degnen lige så meget korn, som de havde givet af Arilds tid. Nibe-bønderne mente, at sagen først burde afgøres for hovedsognet Vokslev. Efter dette havde degnen mange sager med sognebørnene. I den store sag om Aalborgs overfald på Nibe 1676 kaldes han sognedegn i Nibe.² 1678 blev han anklaget for adskillige forsømmelser i kirketjenesten.³ 1679 toges der tingsvidner ved Hornum herreds ting ang. hans embedsførelse i Vokslev Kirke. 1681 førtes der proces mod ham for ”Uhørsomhed og Forsømmelse i sit Embede” bevist ved attest fra en del af sognemændene i Nibe og Vokslev.⁴ Christen Degn døde 1689, skifte 27. juni 1689 i Nibe tingbog. Enken Anne Nielsdatter levede 1704, hvor hun stævnedes for datteren Elses fædrearv.⁵ Annes bror var Mikkel Nielsen i Nibe. Datteren Maren, gift med Niels Sørensen, skomager i Nibe, gav 16. dec. 1699 arveafkald.

Laurids Madsen Holstebro, 1690

Laurids Madsen var 1690 degn i Nibe og fik da i degnekorn 2 skp. byg af hver halvgård, 1 skp. for klokken at ringe, i alt 10 tdr. 2 skp. Højtidsofferet var 12 sletdaler og i Skt. Hansrente en lille ost af hver gård, men de fleste gav ham intet. Til påske fik han en kage. Der var ingen degnebolig, så han måtte leje en. Formanden fik Gravamina, men selv fik han intet.⁶ Han tituleres ”hæderlig og vellærde” og var sikkert student. Af en proces, som eftermanden havde, ses, at Laurids Degn holdt skole i Vokslev ved en person, som han lønnede og bønderne gav kost og logi. 1692 logerede han hos Christen Lassen i Nibe.¹ Han var gift med Anne Lauridsdatter, der 30. marts 1695 stævnedes for et overfald i kirken.²

¹ NLA, B40E, Nørholm birks tingbog, Hans Gjedsteds afskrifter.

² C. Klitgaard, Nibe Bys Historie, s. 104.

³ NLA, B40A, Hornum herreds tingbog, 25.3.1678.

⁴ Viborg Bisps kopibog 1684 fol 68 jf. C. Klitgaard, Nibe. Hornum herreds tingbog 28.3. 25.4, 2.5. og 9.8.1681.

⁵ Nibe tingbog, 1704 fol 17 f. jf. C. Klitgaard, Nibe Bys Historie.

⁶ Fra Himmerland og Kjær Herred, 1943-44, s. 266.

¹ RA, Rentekammeret, rev. regnsk., Aalborghus amt, Kop- og ildstedsskat 1692.

² Fra Himmerland og Kjær Herred, 1943-44, s. 266. Nibe tingbog s. 246a.

Anders Andersen Boddum, 1695-1712

Anders Andersen Boddum blev tituleret ”hæderlig og vellærd” og var også student. Efter Konsumptions- og folkeskat 1696 boede både han og præsten i Nibe.¹ Han udgik 19. juli 1678 fra Thisted skole og var søn af præsten i Boddum, Ydby og Hurup, Anders Andersen Ringkøbing. 10. aug. 1689 opholdt han sig i Langballe og sårede da møller Søren Pedersen med 5 kårdestik. Han blev idømt en bøde, men efterkom ikke dommen. 15. juli 1699 blev han indstævnet for Nibe ting og blev da dømt til at betale gælden med renter, i alt 70 rdl. 1697 indstævnedes han samtlige Vokslev sognemænd for retten, fordi de ikke ville betale ham den sædvanlige degnerente, nemlig 2 skæpper byg af hver gård, foruden påske- og Sct. Hansrente. Beboerne gjorde gældende at han ikke holdt skole i Vokslev, sådan som hans formand havde gjort. Degnen svarede, at det ville han gøre, hvis de kunne bevise, at det var hans pligt eller gammel ret, og når de ville lønne ham derfor. Han fordrede kun det samme af Vokslev bymænd, som han fik af beboerne i Grydsted, Lunden og Binderup.² Under henvisning til en dom af 14. okt. 1671 som Christen Nyrup havde fået over Nibe-boerne og til en dom af 20. sept. 1690, som Laurids Madsen Holstebro havde fået over Nibe-boerne, fik han 18. juni 1698 dom over Nibe-boerne, og den havde vel også været gældende for Vokslev-boerne.

Han blev år 1700 gift med Abigael Olesdatter Graae, søster til kgl. måler og vejer i Aalborg, David Olesen Graae.³ Ved Kopskat 1704 havde han 3 børn hvoraf et døde i dec. 1704 og et andet i jan. 1705. Anders Bodum nævnes i Krigsstyr, Vokslev Sogn, 1710, og betalte da 4 mk. I Krigsstyr 1711 betalte han 2 mk. Anders Bodum døde 1712.⁴

Sigvart Johansen Altelwelt, 1712, 1745

Næste degn var nok Sigvart Johansen Altelwelt, født o. 1673, død 3. aug. 1745 i Nibe, søn af Johan Albertsen Altelwelt, født 1647 i Ringsted, gift 1672, død 6. maj 1710 i Holbæk, og Karen Sigvardsdatter, død 16. feb. 1703 i Holbæk. Han var sikkert student fra Roskilde og blev 2. aug. 1718 gift med Anne Davidsdatter Graae, født 5. juli 1693 i Aalborg, død 10. juli 1773 i Nibe, datter af kgl. måler og vejer i Aalborg David Graae og søster til Knud Davidsen Graae, præst i Thy, og Ole Davidsen Graae,

¹ Jens Langdahls afskrifter.

² NLA, Nibe tgb. 1697 s. 117b, 1699 s. 241, 242 jf. Klitgaard, Nibes Bys Historie s. 246.

³ E. Tauber, Embeds- og bestillingsmænd i Aalborg s. 252 og 259, Clara Lund, Fire jyske slægter, s. 109 og P.M. Rørsig, Skoler og Degne i Vendsyssel, 1, s. 73.

⁴ Jyske Samlinger 4, 3, s. 228.

købmand i Aalborg, født 1702 i Aalborg, død 1736 i Aalborg.¹

Sigvart Altewelt nævnes 1722 som degn i en fortegnelse, som forvalteren Poul Raben på Lindenberg af sit herskab Christian Greve Danneskjold-Samsøe blev pålagt at udarbejde over de kirker, der hørte til Lindenberg.² Ved biskop Søren Lintrups visitats 8. aug. 1724 skriver han i sin visitatsbog, at “deggen var en gammel skikkelig mand, som var kommen fra Roskilde og levede og forestod sit embede meget vel”.

1742 meddelte Marcus Alsing, provst i Nibe i en indberetning: ”I Nibe har ingen Degnebolig for nogen Tid været eller endnu er i Nibe, men Degnen må enten leje eller købe eller forrente sin Bolig paa egen Bekostning. Udi Voxlef har vel i fordum Tid for 150 Aar siden været en Degnebolig med tilliggende agre, men nu er ganske ingen, siden Præst og Degn efter kgl. allern. Bevilling og Befaling for mange Aar siden skulde bo i Nibe, vides ej heller hvad kand erlanges nogen Oplysning om, naar eller hvorledes samme Degnebolig med sin Jord er bleven Degnen til stor Skade fratagen og kommen andre til Brug og Nytte. Udi Nibe er et Skolehus for en rum Tid siden dertil given af Byens Indbyggere, men aldeles intet er tillagt at vedligeholde det med uden nogle Bøder en enkelt Gang med Hr. Stiftsbefalingsmandens og Hr. Biskoppens Approbation kan blive anvendt til stor Brøstfældighed. Udi Voxlef By blev Skolehuset af nye indrettet og forfærdiget til Nye Aars sidst, hvortil hele Sognets ungdom bør søge, og Skoleholderen holder nu Skole, saa intet mangler uden en Ovn at opsætte og et Leergulv at lægge”.³

Han efterlod sig sølv, guld og et stort indbo, bl.a. en del bøger. Han holdt 3 køer, 2 fedesvin. Boets indtægt var 254 rdl., gælden var 238 rdl. I ægteskabet var af børn: 1. Karen, født o. 1720, død 1759, skifte 1. dec. 1760⁴, gift med Ulrich Adolf Holm. 2. Abigael Marie, død 1756, gift med efterfølgeren Erik Christian Schytte. 3. Mette, født o. 1719 i Nibe, død 1769, skifte 23. i Trin. 1769, gift med Søren Pedersen Thybo, købmand i Nibe, født o. 1700, borgerskab i Nibe 1746, død 1769, skifte begyndt 8. april, sluttet 25. maj 1769. 4. Sigvard, født o. 1727. 5. Peder, født o. 1729.

Erik Christian Schytte, 1745, 1758

Erik Christian Schytte, død 17. dec. 1758. Han blev 3. juli 1745 substitut for formanden, der døde kort efter. Gift med formandens datter, Abigael Marie Altewelt, død 1756. Gift anden gang med Kirstine Marie Weideman, formodentlig ud af Weidemann-slægten i Nibe.

¹ E. Tauber., Saml. af biografiske notater om nogle af de fra Aalborg katedralskole til Universitetet dimmiterede diciple. 1840.

² Fra Himmerland og Kjær Herred, 1990, s. 33.

³ Fra Himmerland og Kjær Herred, 1943-44, s. 259.

⁴ NLA, Retsbetjente, B40-189, Nibe købstads skifteprotokol 1745-83.

Johan Jensen Svejstrup, 1758, 1771

Johan Jensen Svejstrup kaldedes 26. marts 1758. Han var født o. 1711 i Svejstrup i Dover Sogn nord for Mossø, 8 km nordøst for Skanderborg, søn af Jens Hansen, der 1706-1729 var degnesubstitut i Svejstrup, og hustru Anne Johansdatter Svejstrup, der døde 1755 i Gunderup i Fleskum herred. Johan Jensen Svejstrup døde i Nibe 2. juli 1788, begravet 9. juli, 76 år gammel. Hans hustru var Anne Birgitte Hildsmand, datter af præsten Laurtis C. Hildsman, født 1686 i Stavanger, præst i Nordby på Samsø. Hun døde 9. feb. 1775 i Nibe, 56 år gammel. De havde da et indbo vurderet til 739 rdl. og en gæld på 812 rdl.

Johan Svejstrup var skoleholder i Venge fra 1736, 1740-58 degn i Gunderup-Nøvling og 1758-1787 degn i Nibe-Vokslev.¹ Indberetning 1771: ”Nuværende Degn Johan Sveistrup er u-studeret, men har været Skoleholder ved en af de kgl. Danske Skoler i Schanderberg Amt, Wænge Sogn og By i 7 Aar. Derfra kaldet af Høygr. Exell. Grev Danneskiold Samsøe til Gunderup, hvor han holdt Skole, saa længe han var der. Er 60 Aar gl. Har ingen Degnebolig, men nyder til aarlig Huslye 8 Rdl. af Kirke Patronen. Har ingen Jord lagt til Embedet. Hand nyder udi 3^{die} Deel imod Præsten, hverken paa Kærven eller i Skieppen, men nyder alene af 22 Boelsjorder i Nibe, a Boel 26 Sk. og af Woxleuf Sogn 15 Td. Byg”.

Han var næstsøskendebarn til brødrene Jørgen Svejstrup, birkedommer ved Lundbæk birk, og Anders Svejstrup, forpagter på Pandum.

Peder Ankiær, 1788-1801

Peder Ankiær kaldedes 25. juli 1788. Han døde 31. aug. 1801 i Nibe, 54 år gammel. Hans hustru, Marie Magdalene Brøgger døde i Nibe 12. jan. 1795, 50 år gammel og begravedes den 20. jan. 1795. På grund af hans død blev dødsfald i Vokslev Sogn for en periode først senere indført i kirkebogen, hvilket fremgår af et notat heri. 11. jan. 1800 blev han på Nibe byting stævnet af Christen Asp i Nibe. Sagen var flere gange på tinget, og heraf fremgår, at det drejede sig om grundskyld af et hus på grund nr. 80 i Nibe. Han mente, at byfoged Thomson havde afsagt en forkert dom af. Thomson gik af i 1792, så det var en gammel sag. Den 3. juli 1802 blev han stævnet af Frantz Hvass i Nibe for en gæld på 400 rdl., hvilket må forstås som en fordring på boet efter ham.²

¹ Fra Himmerland og Kjær Herred, 1943-44, s. 259.

² NLA, B40A, Nibe tingbog, 11.1.1800, s. 704a og 3.7.1802, s. 40b.

Christen Justesen, 1802, 1815

Christen Justesen kaldedes 5. jan. 1802 til degn over Vokslev og Nibe sogne.¹ Han blev den sidste degn, idet degneembederne blev nedlagt 1814. Han nævnes dog endnu 19. jan. 1815 som sognedegn i Nibe og Vokslev, og skolekommissionen i Vokslev besluttede da ikke at ændre på skolelærerens løn, så længe Justesen levede.² Han boede ved Folketællingen 1818 i Store Kirkestræde i Nibe, hus nr. 174, født 1771 i Jylland, gift med Charlotte Amalie Dagnes, født 1765 i Jylland. Han døde 14. jan 1836 i Nibe, 63 år gammel og angives her ud over at være degn og skolelærer tillige at være forligelseskommisær. Den 27. okt. 1809 indberettede han om degnekaldet til herredsprovsten og svarede på en række standardspørgsmål. Heraf fremgår, at han boede i Nibe og havde en uforsørgt søn på 9 år. Degnebolig var der ingen af, men hver degn købte sit eget hus til beboelse. Hans hus var på 12 fag til gaden og 3 fag halvtag til gården. Bygningen var af mur og bindingsværk og i temmelig god stand, da han havde bekostet mere end 300 rdl. på dens istandsættelse. Degnekaldet indbefattede to sogne, Nibe og Vokslev. Hvor mange gårde og huse, der i Vokslev hørte til degnekaldet, vidste han ikke så nøje, dog mente han, at der var 54 gårde og hen imod 20 huse, som skoleholderen formodentlig ville angive nøjere. I Nibe var der 200 beboere, hvilket vel må forstås som husstande. Da ingen skole i Nibe var forbundet med degnekaldet, havde han ingen børn til undervisning, men han underviste privat 8-10 børn i kristendom, læsning, skrivning, regning, naturhistorie, bibelhistorie, geografi, fysik og sang, dels hos sig selv men også hjemme hos forældrene. Han havde tidligere undervist 20 børn, men en anden seminarist havde nedsat sig i byen. Han redegjorde omhyggelig for, hvilke bøger han brugte i undervisningen. Indtægterne af degnekaldet var i penge og korn 282 rdl. De tre højtidsfre i Vokslev gav 18 rdl. Lønnen i Nibe var 30 rdl. to gange årligt. "Accidenserne" af begge sogne gav 120 rdl. Så var der en lille indtægt på 8 rdl., fordi han holdt sit eget hus og 3 rdl. for at være forligskommisær i Nibe. I korn fik han 17 tønder byg af Vokslev Sogn á 4 rdl., i alt 68 rdl. og de 20 boelsjorder i Nibe gav hver 26 sk., i alt 5 rdl. og nogle mk. og sk. Hans udgifter var i hovedsagen 3 rdl. i ekstraskat for 3 personer, bygningsafgift 3 rdl., brandskat 1 rdl., embedsskat 4 rdl., Viborg Latinskole 2 rdl., fattigskat 5 rdl., konsumtionsskat 10 rdl., ildebrændsel 40 rdl., rentepenge 20 rdl., og endelig ville han fremover bruge 16 rdl. årligt til husets istandsættelse. Så var der nogle mindre beløb til kvartprocentskat, indkvarteringsskat og byens offentlige udgifter, i alt 107 rdl. Tilbage blev 175 rdl. til at leve for. Han oplyste afslutningsvist, at han var kaldet af "Hans Excellence hr.

¹ Fra Himmerland og Kjær Herred, 1943-44, s. 268.

² NLA, LK 203, Vokslev kommune, Skolekommissionens forhandlingsprtk. 1815-1827.

Statsminister Greve von Schimmelmann”.¹

Han stævnedes 1. sept. 1804 Peder Skiby i Nibe for 99 rdl. i.f.m. skøde på en tofte ved Tyvedalen. 25. juni 1808 stævnedes byfoged Niels Bassesen ham for en gæld på 350 rdl. (indfriet) og samme dag stævnedes han af hustruens slægtning Margrethe Kirstine Dagnes for 500 rdl. i.f.m. pant i et hus.² I 1815 blev der bygget ny skole i Nibe med to klasselokaler mod hidtidigt kun ét. Lærer Back skulle fortsætte i det ene klasselokale, mens skolekommissionen ansatte Justesen til undervisning i det andet, og på møde 18. nov. 1815 blev der aftalt, at Justesen skulle starte straks med en løn på 100 rdl til 1. maj 1816. Skolekommissionen i Nibe besluttede 11. marts 1818, at Justesen skulle beklæde stillingen som førstelærer. Justesen begyndte på et tidspunkt at bruge en substitut til undervisningen. Da substitutten Niels Munch Møller i 1834 blev kaldet til skolelærer i Kielstrup, søgte Justesen forgæves efter en afløser. Skolekommissionen i Nibe fik da arrangeret, at den anden lærer i Nibe underviste om lørdagen, skolelærer Johansen i Vokslev om torsdagen og Holst Lassen i Bislev om tirsdagen.

Kirkeværger og menighedsråd

Fra middelalderen varetog kirkeværger kirkernes daglige administration. Dette bevarede efter Reformationen, og særlig i 1500-årene havde kirkeværgerne en vigtig stilling. Bl. a. skyldtes det i høj grad kirkeværgerne, at mange kirker i denne periode blev forsynet med et rigt inventar. Salget af kirkerne i det næste århundrede svækkede deres betydning.³

Kirkeejeren havde kaldsretten, men det var menigheden, der brugte kirken og udvalgte kirkeværgerne, normalt to af gangen. Kirkeværgerne skulle i det daglige forvalte og opbevare kirkens midler, men kunne ikke disponere frit. Større reparationer og nyanskaffelser skulle godkendes, og der skulle aflægges regnskab over kirkens indtægter og udgifter til kirkeejeren. Kirkeværgerne havde det daglige tilsyn med kirkens bygninger, og kirkegården, registreringen af gravsteder mv. De bestilte håndværkere, og afregnede med disse, købte brød og vin til altergang og meget mere. Det var en prestigepost for sognets velhavende bønder.

1615 nævnes Niels Nielsen i Vokslev og Palle Pedersen i Rodstrup.⁴

1616 var Thames Pedersen i Dalsgaard og Anders Lauridsen i Grydsted kirkeværger. Thames Pedersen fæstede præstegården Dalsgaard, en af sognets største gårde, og Anders Lauridsen var fæster af en gård i Grydsted, som han overtog efter faderen, Laurids Nielsen, som var

¹ NLA, C15B-5, Hornum herreds provsti til 1812, Div. dokumenter 1792-1812.

² NLA, B40A, Nibe tingbog, 1.9.1804, s. 58a og 25.6.1808 s. 154a.

³ P. Severinsen: Folkekirkens Ejendoms- Historie, 1920, s. 43-48.

⁴ RA, Danske Kancelli B 184 d, Kirkebogsregnskab indsendt i.h.t. kgl. missiv af 1620.

birkefoged i Nibe. 1619 nævnes Peder Jensen i Lunden og Niels Knudsen i Tårup. Peder Jensen var fæster af den ene af de tre krongårde i Lunden - Klæstruplund - som var en af sognets største gårde.

1634 var Jens Christensen i Gelstrup kirkeværg, og han blev da stævnet af fru Helvig Kaas til Restrup, fordi han havde givet lov til opbrydning af en ligsten og gravning af en grav i Vokslev Kirke, hvor hendes tidligere foged, Laurids Jensen, som boede og døde i Binderup Nedergaard, var begravet. Jens Christensen havde to sønner, hvilket fremgår af en sag ved herredstinget 8. feb. 1636 ang. sønnernes fæsteforhold. Jens Christensen mødte da på sin søn Mads Jensens vegne og Thames Jensen i Klæstrup på egne vegne, og de tog i ridefogden på Aalborghus, Søren Madsens hånd, og lovede ”at de ville indstille sig til velbyrdige Gunde Lange (lensmanden) og være i hans minde, for de har besiddet de gårde, de har stedt og fæstet, når den gode mand kommer”. En tredje søn var Søren Jensen, som 1637 betalte ”stedsmål af et bol i Klæstrup, som hans bror Thomas Jensen for ham oplod, skal give til fæste penge 7 rdl.”¹

Den 5. feb. 1642 lod Jens Christensen tage syn på kirkens brøstfældighed. 17. juni 1650 kaldes Jens Christensen i Gelstrup forrige kirkeværg, og han havde da en sag med de nye kirkeværger, Anders Nielsen i Tårup og Knud Sørensen i Vokslev, om præstens Hr. Niels Pedersen udgifter til rejse og fortæring til København, da præsten blev kaldet. Den 29. maj 1665 blev der også taget synsvidne om kirken, der da var meget forfalden, og kirkeværg var da Anders Jensen i Vokslev.

1678 nævnes Niels Poulsen i Vokslev som kirkeværg i sagen ang. degnen Christen Christensens forhold.²

Menighedsråd

I 1903 kom der lov om, at der skulle være menighedsråd i alle sogne. De første råd blev valgt 16. dec. 1903 og gik i gang med arbejdet den 1. jan. 1904. Til det første menighedsråd blev valgt lærer Povlsen, Grydsted, gårdejer P. Pinstrups hustru i Grydsted, gårdejer Fr. Schøns hustru i Binderup og gårdmand Niels Kjølby. Niels Fristrup samt kalkværksejer Jokum Jensens hustru, Vokslev Kalkværk, blev suppleanter. Indtil 1968 var præsterne fødte formænd. Menighedsrådet udgør den lokale forvaltning af folkekirken i sognet.

I nyere tid kendes som medlemmer af menighedsrådet bl.a. Jokum Jensen, Vokslev Kalkværk, (død 1927), som var en drivende kraft i at få den forsømte kirkegård bragt i velholdt stand. Endvidere Peder Laursen Kvist, død 2006 i Nibe, begravet på Vokslev kirkegård.

Menighedsrådet er nu (2009) Albert Fristrup Andersen, Simested,

¹ RA, Aalborghus len, Regnskab 1637-38, Stedsmål.

² NLA, B40A, Hornum herreds tingbog 25.3.1678.

formand, Elly Andersen, Vokslev, kasserer, Bente Kvist, Harrild, kirkeværge, Anna Marie Buus Jensen, Tårup, kirkeværge, Grethe Niss, Binderup, kirkeværge, Rosa Kvist, Tårup.

Gravere, ringere, kirketjenere, kirkesangere og organister

Peter Jeppesen var graver til 1935. Graverne før den tid er ikke fundet. Margrethe Jensen, enke efter kridtskærer Chr. Jensen var kirketjener indtil 1935. Fra 1. okt. 1935 til 31. marts 1968 var Ludvig Jensen Mark og hustruen Gudrun ringer og graver ved Vokslev Kirke. Ludvig Mark var født 24. feb. 1903 i Vokslev, søn af karetmager Niels Peter Jensen Mark og hustru Maren Kirstine. Han overtog i 1926 faderens karetmagervirksomhed i Vokslev og havde dette og et lille røgeri ved siden af arbejdet som graver indtil 1962.¹ Fra 1950 og til omkring 1960 var han husflidslærer med undervisning i sit værksted. Ludvig Marks erindringer findes på Nibe Museum.

Fra 1968 var Holger Adamsen graver, ringer og kirketjener, og efter hans død fortsatte hustruen Anna Adamsen indtil 1992.

Fra 1992-1998 var Leo Reiner Høgh Jensen graver, ringer og kirketjener, hvorefter han flyttede til Elsted kirke ved Lystrup.

Kirsten Winther Uhrenholt i Grydsted blev graver og kirketjener 15. sept. 1998. Hun er gift med Carsten Uhrenholt og er datter af A.C. Winther Hansen, Grydsted, søn af den sidste sognefoged i sognet, Ernst Hansen, Grydsted. Ud over graveren er der to kirkegårdsmedhjælpere.

Kirkesangere

Efter nedlæggelse af degneembederne var skolelærerne ved Vokslev skole kirkesangere. Se nærmere om skolelærere under skolen i Vokslev. Den sidste, der blev kaldet til embedet, var Aksel Bülow Davidsen, lærer og kirkesanger fra 1936 til 1963. Herefter var det en stilling under menighedsrådet. Else Knudsen, gift med gårdmand Andreas Knudsen, Gelstrup var kirkesanger og kordegn, dvs. kirkebogsførende fra 1963-93. Else Grosbøll var kirkesanger og kordegn fra 1993-2007 og herefter kordegn. Torben Fogde Larsen blev kirkesanger fra 11. nov. 2007.

Organister

Elisabeth Petersen, født 1878, død 1946, var organist 1903-1945. Herefter var Gudrun Schou Andersen, født 1909, død 1996, organist fra 1945-1977. Bente Frendrup, født 1947, har været organist siden 1977.¹

¹ Vort Sogns Historie i 100 år, bind 10, s. 184.

¹ Organistbogen, Dansk Organist- og kantorsamfund, 2005.

Kirkebøgerne

På initiativ af Sjællands biskop Jesper Brochmand pålagde Christian IV 17. maj 1646 præsterne i Jylland at føre kirkebog. Vokslev kirkebog begynder dog først 22. maj 1765. Denne dag nedbrændte præstegården i Nibe og med den også de gamle kirkebøger for Nibe-Vokslev Sogn. Følgende er et uddrag over begravede i de første fem år i kirkebogen.

Anno 1765

- Dom. 7. p. Trin Jens Christensens enke i Simested, 70 år.
- 2. oktober Niels Christensens enke i Tårup, 80 år.
- 22. søn p. Trinitatis, Christen Sørensen Færch, 88 år.
- 1. i Advent Niels Jacobsen fra Aalborg, 78 år.
- 3. i Advent Peder Krogs moder i Vokslev, 68 år.

Anno 1766

- Dom Remin. Poul Olufsens barn i Vokslev, ½ år
- Mar. bebud. Jacob Nielsens enke i Gjelstrup, 80 år
- Dom. 9. p. Trin. Peder Skræders enke ved Lunden, 60 år
- Eadem Jens Mouridsens nyfødte barn i Lunden
- Dom 21. p. Tr. Jens Mortensen Bødker Gjelstrup, 35 år
- Dom 21. p. Trin Knud Ritzes ældste datter, 18 år
- Dom. 2. Adv. Niels Jensen Torups barn, 2 år
- Eadem Christen Jensen Torups barn ¼ år
- Den 10. dec. Jens Andersens ældste barn 1½ år
- Dom 3. Adv. Jens Frandsens barn i Vokslev, 2 år
- Eadem. Søren Nielsens barn i Simested, 1 ¼ år
- Den 28. dec. Jens Sørensen af Hoel Mølle, 32 år

Anno 1767

- Dom. 4. Epiph. Jacob Sørensens yngste datter i Vokslev, 26 år
- Eadem. Anders Nielsens barn i Østergaard, ¾ år
- Dom Quinsage. Jens Munksgårds barn i B(inderup), 3 år
- Dom Est. mihi. Christen Simonsens barn i Torup, 6 år
- Dom Jubil. Niels Dalgårds søn i Gjelstrup, 30 år
- Dom 1. p. Trin. Rasmus Troelsen datter i Grydsted, 16 år
- Dom 4. p. Trin. Peder Andersen Smed fra Nibe, 56 år
- D. 16. Sept. Jens Knudsens kone i Gjelstrup, 78 år

Anno 1768

Dom 1. p. Epiph. Knud Jensen af Binderup Mølle, 51 år
Dom 11. Trin. Niels Olufsens stedatter i Grydsted, 15 år
Den 7. september Anders Sørensen Skræder ved Lunden, 40 år
Dom. 17. p. Trin. Søren Andersen, Hoel Mølle, 30 år

Anno 1769

Dom Sexag. Christen Jensens datter i Vokslev, 29 år
D. Reminise. Lars Christensens enke i Binderup, 78
Dom Lætare. Niels Klæstrup ved Lunden, 80 år

Anno 1770

Marts Dom Inv. Søren Nielsen Krase i Simmested, 60 år
April. Dom jud. Michel Sørensen af Vokslev, 51 år
Maj. Festo Ass. Søren Pedersen i Gjelstrup, 68 år
September. Den 5. te Peder Sørensen Bach af Vokslev, 61 år
Okt.. Dom 17. p. Tr. Christen Skrædders søn Henrik i V(okslev), 34 år
November. Den 1. Jens Eriksens kone i Pandum, 38 år
Dom 22. p. Trin. Maren Nielsdatter i Vokslev, 78 år
D. 2. Adv. Knud Iversens ældste dtr. Grydsted, 24 år

Anno 1771

Januar. Dom 1. Epiph. Niels Rass Barn i Grydsted, 4 uger
Dom 2. Epiph. Niels Jensen Færch i Torup, hvilken af hans løbske heste-
skilt ved sit liv imellem Nibe og Gjelstrup, 40 år
Februar. Den 27. Knud Jensens datter i Grydsted, 21 år
Marts. D. 17. Niels Jacobsen, Gjelstrup, 48 år
April. D. 1. Afgangne Niels Færch barn i Tårup, 9 uger
D. 7. Afgangne Søren Kras' barn i Simmested, 1/2 år
Dom. Jub. Hans Christensens spædb. i Grydsted, 3 uger
Dom. Cantate. Niels Jensens spædb. Gjelstrup, 4 uger
Juni. D. 3. p. Trin Anders Nielsens barn i Østergård, 1 1/2 år
Juli. Dom. 8. p. Trinit. Rasmus Laursen i Vokslev, 70 år
August. Dom. 10. p. Trin. Christen Thorups barn, ibid. 10 uger
September. Dom. 18. p. Trin. Niels Christensens barn i Gjelstrup, 1 1/2 år
Oktober. Dom. 20. p. Trin. Christen Pedersen af Harrild, 68 år
December. Søndag d. 8. N. Pedersens enke i Thorup, 70 år

FORENINGER I VOKSLEV

Forsamlingshuset

Det ældste foreningsarbejde i Vokslev Sogn blev startet i 1880. Medens et par af disse foreninger havde et bestemt sigte, så var Fremskridtsforeningen mere bredt favnende. Den kunne ved sine Grundlovsfester samle op mod 500 deltagere. Festerne blev holdt i plantagen ved Huul Mølle og enkelte gange i Gelstrup plantage.

Det var foredrag med oplysende og kulturelt indhold, som prægede disse møder. Man ville gerne fortsætte denne foredragsvirksomhed efterår og vinter, men lokaleproblemer hindrede dette. Ud over et klasseværelse på Vokslev skole havde man i 1880-erne kun ét mødelokale. Det lå ved ”Brohuset” i en tilbygning ned mod åen, og det var ikke særligt stort.

I 1890'erne ændrede Fremskridtsforeningen navn til Vokslev Foredragsforening. Der skete ingen ændringer i love og vedtægter. Det var i Foredragsforeningen, at ideen om at bygge et større forsamlingslokale opstod. Tidligt i 1897 fik et udvalg til opgave at finde en egnet plads til bygningen. Man overvejede først en placering ved kirken. Her skulle mødelokalet forbindes med en stald, hvor også kirkegængere kunne få hestene opstaldet. Ideen blev opgivet, da der ikke fandtes en passende plads. Et medlem af udvalget, gårdejer Andreas Kjær, Gelstrup, tilbød så at skænke 2 skæpper jord ud mod Nibe-Hobro landevejen til formålet.

Figur 84: Brohus med tilbygget mødesal, tilbygning nedrevet i 1930-erne, ca. 1909. I baggrunden gårde og kirke i Vokslev. Postkort, Statsbiblioteket i Århus.

FOR DOKUMENTER AF
FØRSTE KLASSE,
som angaa ikke over 12 Kr. 50 Øre.
Stempel-Tarif N° 1.

FOR DOKUMENTER AF
ANDEN KLASSE,
som angaa ikke over 50 Kroner.
Taxt: 5 Øre.

Aktie Nr. 10

Fem og tyve Kroner.

Ved at betale Aktiens hele paalydende Sum i December Termin 1897 eller ved i 10 halvvaarlige Terminer, regnet fra December Termin 1897, at forenle med 4 pCt. og med 1/10 i hver af disse Terminer — første Gang i ovennævnte Termin — at udbetale denne Akties paalydende Sum, er Ejeren af dette Aktiebrev,

Teglværksejer Peder Abilgaard Grydsted.

Medejjer af Vokslev Forsamlingshus med alle de Rettigheder og Forpligtelser, Loven for Aktieselskabet fastsætter.

For Aktieselskabet „Vokslev Forsamlingshus“.

Jokum Jensen Andreas Kjær Frederik Schön.
Andreas Kjær Peder P. Pindstrup

Figur 85: Aktiebrev på Forsamlingshuset. Nibe Museum.

På et møde i Foredragsforeningen 7. marts 1897 modtog man tilbudet. Der blev vedtaget love for Aktieselskabet Vokslev Forsamlingshus. Den første bestyrelse blev Peder Pedersen Pindstrup, Godensgård, der blev formand, Jokum Jensen, Kalkværket, Andreas Kjær, Gelstrup, Niels Chr. Kjølby, Vokslev og Frederik Schön, Binderup, der blev kasserer.

Selskabets love var præget af Foredragsforeningens sigte med sit hidtidige virke. ”Selskabets formål er opførelse af et Forsamlingshus til fremme af såvel kristelig og folkelig som al anden gavnlig oplysning og idræt.” Videre står der: ”I Forsamlingshuset må ingen nydelse af spirituo-

se drikke finde sted, ligesom der ej heller må afholdes offentlig dans.”

Herefter findes en række punkter om køb af aktier og aktieejernes rettigheder og pligter. Aktiernes pålydende var 25 kr., som kunne betales over 10 terminer med tillæg af en rente på 4 %. Afvikling over 10 terminer må ses som bestyrelsens ønske om, at flest mulig kunne være med. Som et sidste punkt i lovene er dog anført, at nævnte 25 kr. kan indbetales én gang for alle. På det stiftende møde blev der tegnet 44 aktier.

Bestyrelsen fik udarbejdet en tegning til en bygning med tegtag. Der var en stor og en mindre samlingsal samt en lejlighed med to stuer og køkken til værtsparret og et skur med halvtag og plads for 4 heste. Efter at have fået byggelån på 4.000 kr. i Vokslev Sparekasse indhentedes tilbud. Arbejdet gik til murermester Møller og snedkermester Andersen, begge Nibe. Den 15. juni startede byggeriet med færdiggørelse i oktober, men arbejdet blev forsinket og indvielsen udskudt til december.

Mens byggeriet stod på, arbejdede bestyrelsen ihærdigt med at tegne aktier og kørte eller gik fra hus til hus for at tale den fælles sag. Ifølge folketællingen havde sognet 70 gårde og 78 huse med i alt 849 indbyggere.

7. dec. 1897 blev forsamlingshuset taget i brug. Både store og lille sal var fyldt, da formanden P.P. Pindstrup bød velkommen til eftermiddagsmødet. Her talte pastor Christiani, Nibe og pastor Barfoed, Sønderholm. Imens bryggede husets værtspar, Laurids Akselsen og hans kone kaffe til deltagerne i det lille køkken. Klokkeren 17 var mødet slut, og i en god time holdt højskoleforstander Frederiksen, Støvring et foredrag om Livingstone. Formanden sluttede aftenen og benyttede lejligheden til at foreslå oprettelse af et sognebibliotek, som kunne få plads i huset. Kassereren var også tilfreds. Når man fra billetsalget trak udgiften til kaffe og honorar 10 kr. til forstander Frederiksen, blev der et overskud på næsten 17 kroner.

Forsamlingshuset fik stor betydning. Ideen var bæredygtig og skabte øget foreningsaktivitet. Der var fra starten faste brugere, som betød sikre indtægter, men også foreninger, som lejlighedsvis holdt møder og dans i huset. Regnskabsbøgerne viser, at Foredragsforeningen, som startede det hele, ikke havde fortrinsstilling, men betalte leje på lige fod med andre.

I slutningen af 1897 indbød huset til det, der skulle blive en tradition i årene fremover nemlig ”Aktionærernes Juletræ”. Det kostede 40 øre for voksne at være med, og der var 125 betalende ved den første fest. Musik af 4 spillemænd kostede 10 kr. Hvedebrød fra bager Kjærsgaard, Nibe 12,66 kr. Heraf returnerede man 2 dage efter brød for 50 Øre. Hvedebrødet blev serveret til kaffe for de voksne og til chokolade for børnene.

Forsamlingshusets økonomi var tilfredsstillende, og der blev plads til en række ændringer. I 1904 besluttede man således at skifte det utætte tegtag ud med et tag af tjærepap. Arbejdet blev udført af den lokale snedker Ernst Kerstens, og udgiften beløb sig til 350 kr.

Den første bestyrer i forsamlingshuset var Laurids Akselsen,

som var formand for Husflidsforeningen og passede, sognets bibliotek. Han modtog hæderstegn for mange års virke for husflidsskolen.

Figur 86: Laurids Akselsen med hæderstegn, omkring 1930. Nibe Museum.

I 1916 kom der et nyt bestyrerpar, Karl Kristensen, født i Ejdrup, uddannet mejerist på Koppes Mølles mejeri, gift med Helene Marie, datter af træhandler Busk, Vilsted. De var der til 1. april 1923, hvor han flyttede til Trævarefabrikken i Klæstrup, som han var blevet medejer af. I begyndelsen af 1920-erne blev der installeret telefon. I 1931 forsvandt de gamle petroleumslamper, og der blev installeret elektricitet i alle rum.

Figur 87: Bestyrerparret Søren Nielsen og Bernhardine i huset på Rodstrupvej 4, Klæstrup. Foto hos datteren Elfrida Nielsen, Klæstrup.

I 1943 blev der truffet aftale med murer Søren Andersen, Simsted,

om et nyt baghus. Det gamle skur blev nedrevet og erstattet med en større bygning med stald og tørverum. Pris 5.000 kr. I jan. 1944 var der planlagt generalforsamling med kogt torsk på menuen. Det blev aflyst 29. januar, da Værnemagten havde beslaglagt salen. Tyskernes ophold blev dog kun af kort varighed. Den 6. juni fik huset en kraftig rengøring, og herefter gik det tilbage til normal brug.

I 1947 fejredes 50 års jubilæum. Ved den lejlighed blev der serveret flæsketeg og æblekage samt kaffe. Prisen for dette traktement var efter aftale med værtinden Lise Frederiksen, 7,50 kr. pr. kuvert.

I 1907 omtales første gang Vokslev Skytteforening som bruger. Foreningen brugte Forsamlingshuset frem til 1913 og afholdt 3-4 baller om året. Måske skal disse og de følgende arrangementer ses i forbindelse med Forsamlingshusets love og vedtægter, efter hvilke offentlig dans var forbudt. I februar 1918 udlejedes den store sal til ”De unge Karle i Vokslev”, som afholdt indbudt bal. Karlene omdelte trykte indbydelseskort til sognets piger, og så var der jo ikke tale om et offentligt arrangement. Sådanne aftener dukkede med mellemrum op i årene fremover.

Figur 88: Vokslev Forsamlingshus, eget foto 2008.

I 1924 nævnes Vokslev Fodboldklub, i 1925 Venstres Ungdom og i 1928 Vokslev Gymnastikforening som brugere af forsamlingshuset. Den store begivenhed i sognet var de fire juletræsfester i forsamlingshuset.

Anden juledag var for de unge, så var der festen for aktionærerne, så borgerforeningens og endelig fagforeningens fest efter nytår.

I 60'erne kom Popmusikken til Forsamlingshuset. Det var unge musikere udefra, som fik øje på mulighederne i Vokslev og startede den berømte Popklub VOX 13. Den 11. marts 1965 kl. 19.30 var der premiere. Medlemskort kostede 2 kr., men ellers var prisen 3 kr. Orkestrene var QUINTET EL CUBANA, THE FIVE KATONIANS, THE BOBBIES og THE BONGOES. Om premieren skrev aviserne: ”Taget var flere gange ved at løfte sig på Forsamlingshuset i Vokslev, da de fire Nibe-Orkestre gav tonen an for et veloplagt publikum.” VOX 13 fik en flyvende start, og folk strømmede til fra nær og fjern. Den første aften var der 300, og der blev twistet og shaket til midnat”.

Forsamlingshuset drives i dag af Vokslev Forsamlingshusforening, hvis bestyrelse er Cita Winther, Jørgen Christensen, Jeppe Hansen, Ivan Hess, Birthe Laustrup, Finn Nielsen og Aase Søndergaard.

Vokslev Sygeforening

Vokslev Sygeforening blev stiftet i januar 1880 af arbejderne i Vokslev Sogn. På den tid fandtes ikke et socialt sikkerhedsnet. I sygdomstilfælde var familien henvist til sognets fattigkasse. Medlemsbidraget var af gode grunde sat lavt, men foreningen fik støtte fra sognets gårdmænd.

På den første generalforsamling i 1881 viste foreningens regnskab en beholdning på 288 kr. Beholdningen skulle sammen med kommende bidrag optjene renter i sognets nye sparekasse. Det var foreningens mål, at skabe en solid grundfond, så man kunne klare sig gennem en eventuel epidemi. Ved det følgende års generalforsamling havde beholdningen passeret 500 kr. En koncert havde skaffet et overskud på 50 kr. Koncerten blev afholdt i karetmager Niels Jensen Marks værksted, som velvilligst var stillet til rådighed. Generalforsamlingen besluttede at forhøje sygehjælpen til 40 øre pr dag og begravelseshjælpen til 20 kr. pr medlem. Også dilettantforestillinger i Niels Marks Værksted blev afholdt til fordel for sygeforeningen. Man spillede således søndag den 11. februar 1885 Verdens Herkules, en farce med sang med Christen Winther som Valancourt, direktør for en drengespensionsskole, Martine Kjølby, som datteren Cydalise, Julianus Staun som teologen Vésinet, Chresten Kjærsgaard som Cabosini, Frank Staun som Cæsar, Jens Rye som opvarteren Jean og Annine Staun som opvarterpigen Lisette. Den 22. februar 1893 spillede man vaudevillen Valbygåsen på Thorups Hotel i Nibe med næsten samme rolleliste. Det ser ud som om, man har haft det meget sjovt samtidigt med, at der blev skaffet penge til det gode formål. I 1905 blev Vokslev Sygekasse statsanerkendt og afløste dermed den hidtidige Sygeforening.

Afholdsbevægelsen

Lærer Bitsch Lauridsen i Simested skole tog initiativ til et møde om afholdssagen den 23. okt. 1881. Lærer Povl Møller, Aalborg holdt et foredrag, og det lykkedes at stifte Simested Totalafholdsforening med 8 medlemmer. Formand blev Bitsch Lauridsen, sekretær Laurids Larsen, Vokslev, og kasserer Hans Kvist, Harrild. Ved et møde i Grydsted skole i november 1881 talte Bitsch Lauridsen til en stor forsamling, men stemningen var overvejende imod hans tanker: ”Taleren kunne knap få ro til at tale, thi af og til ville en og anden gerne afbryde ham. Efter foredraget var der en hård debat med adskillige rå udtryk fra enkelte af deltagerne, og ingen meldte sig ind i foreningen.” Bitsch Lauridsen virkede også for afholdssagen udenfor sognet. Han talte således ved møder i Hornum, Bradsted og Guldbæk. Ved det første møde i Vokslev skole blev hans ord modtaget meget positivt, men det blev kun til et enkelt nyt medlem.

I 1884 flyttede Bitsch Lauridsen til Støvring, og på generalforsamlingen i 1885 overvejede man at nedlægge foreningen, men man fortsatte med Hans Kvist, Harrild, som formand. 30. maj 1886 indviede foreningen sin fane. Udgiften til fanedug, snore og kvaster, stang og bærerem beløb sig til 24,60 kr. Fanen, som er bevaret, bærer indskriften: ”SIMESTED AFHOLDSFORENING 23. oktober 1881 Med Gud for Hjem og Fædreland”. I 1887 noteredes i forhandlingsprotokollen, at Jacob Christensen valgtes til næstformand fordi lærer Beck i Simested skole flyttede. 1895 var i bestyrelsen Niels Chr. Kjølby, formand, Anton Buus, Simested, kalkværksejer Jokum Jensen, Klæstrup, lærer Lars Lyngby Jensen, Gelstrup og lærer Jens Chr. Povlsen, Grydsted. Af et møde 7. marts 1908 fremgår, at foreningen havde taget navneforandring til Vokslev Afholdsforening.¹ 1939 eksisterede foreningen fortsat.

Vokslev Sogns Husflidsforening

På et møde i Forsamlingshuset i marts 1903 blev det besluttet at danne en Husflidsforening. Der indmeldte sig straks 36 medlemmer, de fleste unge mennesker. Man vedtog også at indmelde foreningen i Dansk Husflidsselskab og at antage Laurids Akselsen, vært i Forsamlingshuset, som lærer. Dette dog forudsat, at han i sommeren kunne få adgang til Husflidsselskabets kursus for husflidslærere. Til bestyrelsen valgtes lærer Mikkil Chr. Poulsen, Vokslev, Lars Frejlev Sørensen, Gelstrup, Morten Kjølby, Vokslev, Jacob Hyldahl, Huul Mølle og Anders Ry Jensen, Tårup. Førstnævnte blev formand. Medlemsbidraget blev ansat til 1 kr. for gårdmænd og 50 øre for husmænd og karle.

¹ Nibe Museum, Simested Totalafholdsforening.

I marts 1904 holdt man udstilling som afslutning på det første kursus. Der havde været 30 deltagere. Over to ugentlige aftener havde man fået undervisning i kurvefletning, træ-og bastarbejder samt børstebinding. Arbejderne blev bortloddet, og indbragte foreningen 200 kr.

Ved udstillingen i Forsamlingshuset i 1905 viste kursusdeltagerne en endnu større samling end året før. Her skal nævnes to større ukrudtsharver og nogle udmærkede hestegrimer. Der var kurvearbejde som lænestole, blomsterstativer, tørvekurve og håndkurve. Der var også mindre genstande som støve- og fejekoste, indbundne bøger, tobakskasser og udskårne arbejder. Kurset havde haft 34 elever, som i vinterhalvåret deltog 3-4 aftener om ugen. Der var mange besøgende ved udstillingen, og tombolaen havde udsolgt inden aften. Husflidsforeningens virke var en sund fritidsinteresse for sognets unge. Efter mange års utrætteligt arbejde modtog Laurids Akselsen Husflidsselskabets hæderstegn. Billedet nedenunder viser en samling af vinterens smukke arbejder.

Figur 89: Husflidsskolen 1914. Nibe Museum.

Vokslev Ungdomsforening.

Fra forsamlingshusets start var Vokslev Ungdomsforening blandt brugerne. Ud over et par danseaftener om året må foreningen have haft andre arrangementer f.eks. gymnastik. Foreningen betalte nemlig et fast beløb på 100 kr. årligt, og ud over dette betalte de for danseaftener.

Fastelavnsmandag år 1900 afholdt en del unge karle ringridning på pladsen foran forsamlingshuset. Da konkurrencen var overstået, drog he-

le skaren i festligt optog til Nibe, hvor de pyntede ryttere og heste vakte stor opmærksomhed. Efter gammel skik "raslede" man penge ind. Det blev 60 kr., som skænkedes til sognets sygeförening.

Figur 90: Ungdomsforeningens udflugt til Løkken og Hjørring 1926.

I april 1900 afsluttedes vinterens aftenskole for unge. Skolen havde været ledet af sognets tre lærere: Povlsen i Grydsted, Poulsen i Vokslev og Svenningsen i Simested. Skolen havde været besøgt af 30 elever, og der blev undervist 6 timer ugentlig over to aftener. Ved siden af skriftlig dansk og regning havde der været foredrag. Emnerne var Danmarks geologiske historie samt magnetisme og elektricitet i menneskets tjeneste.

Ungdomsforeningen afholdt i juni 1901 et sommermøde i plantagen ved Huul Mølle med mere end 400 deltagere. Lærer Poulsen, Vokslev, bød velkommen og præsenterede de to foredragsholdere. Herefter samlede Nibe Håndværkersangforening en del af deltagerne, medens andre søgte til danseteltet. Om det sidste skrev avisen: ”Danseteltet har en mærkelig dragende magt i den lyse sommertid, som dog ellers indbyder til mangan anden sundere friluftssport. Stedet, hvor festen holdes, er i øvrigt et af de smukkeste her på egnen og et besøg værd - også uden fest.”

Figur 91: Ungdomsforeningens bestyrelse 1920. Bagerst fra venstre: Otto Kristensen, N.P. Hollesen, Peter Rasmussen, Peter Mark. Siddende: Jens Andersen, Ole Olsen, Niels Peter Kristensen.

Vokslev Borgerforening og Vokslev Samråd

Vokslev Borgerforening afholdt stiftede generalforsamling 7. okt. 1997. Baggrunden for den nye forening var dels at få et sted, hvor udefrakommende kunne henvende sig om forhold vedrørende Vokslev, og dels at få en organisation, hvorfra lokal information kunne formidles, da det hidtidige informationssted forsvandt ved Brugsens lukning i 1996.

Borgerforeningens formål var jf. vedtægterne at styrke landsbyen Vokslev som et kulturelt, socialt og praktisk fællesskab og gøre landsbysamfundet Vokslev til et attraktivt sted at bo. Bestyrelsen skulle bestå af 10 medlemmer, 2 udpeget af Foreningen Vokslev Forsamlingshus, 1 udpeget af Forældrekrædsen for Vokslev Friskole, 1 udpeget af Støtteforeningen for Vokslev Friskole, 1 udpeget af Vokslev Idrætsforening, 1 ud-

peget af Støtteforeningen for Vokslev Idrætsforening, 1 udpeget af Menighedsrådet ved Vokslev Kirke, 1 udpeget af Vokslev Sparekasse og 2 medlemmer valgt på generalforsamlingen.

Til første bestyrelse valgtes Jens Richard Strauss og Finn Nielsen for Vokslev Forsamlingshus, Jesper Staunstrup for Forældrekrederen for Vokslev Friskole, Henning Kusk Larsen for Støtteforeningen for Vokslev Friskole, Ove Jensen for Vokslev Idrætsforening, Berit Asmussen for Støtteforeningen for Vokslev Idrætsforening, Janus Staun for Menighedsrådet ved Vokslev Kirke, Albert Fristrup Andersen for Vokslev Sparekasse samt Lars Brøndum og Jens Askehav.

I Aalborg Kommune var foreninger og organisationer i lokalområderne repræsenteret af et Samråd. Foranlediget af kommunesammenlægningen tog Vokslev Borgerforening derfor navneforandring til Vokslev Samråd på den ekstraordinære generalforsamling 25. juni 2007. Da Borgerforeningen allerede var en paraplyorganisation for de lokale foreninger, var øvrige vedtægtsændringer ikke nødvendige, ligesom den siddende bestyrelse fortsatte uændret.

Vokslev Samråds bestyrelse består nu af formand Leo Helmer (Borgerrepræsentant), kasserer Albert Fristrup Andersen (Borgerrepræsentant), sekretær Poul Erik Christensen (Idrætsforeningen), Gert Espersen (Friskolen), Jørgen Christensen (Forsamlingshuset), Anna Marie Buus Jensen (Menighedsrådet) og Ole Riis (Huul Møllelaug).

Samrådet har i dag sin egen hjemmeside og udgiver hvert kvartal et nyhedsbrev, som omdeles til ca. 200 husstande. Samrådet har ingen indtægter fra medlemskontingenter, men ved hjælp af annoncer og sponsorer opnås alligevel et lille overskud. Endvidere lejes Samrådets flagallé ud til private, mens den stilles gratis til rådighed for foreningerne.

Samrådet har fået sat By-info-tavler op i begge ender af byen, og fået genplantet nye træer langs Hobrovej, som erstatning for de sølvpopler som væltede under stormen 8. januar 2005. Samrådet har afholdt øl- og vinsmagningsaftener, teaterforestillinger i samarbejde med Vendsyssel Teater, ligesom der i samarbejde med Menighedsrådet hvert år arrangeres friluftsgudstjeneste på græsplænen ved Vokslev Kalkgrav. Samrådet har igangsat renoveringen af Huul Mølle, men overdraget det videre arbejde til det nyetablerede Huul Møllelaug. I samarbejde med Aalborg Kommune er Vokslev Samråd gået i gang med etablering af en Kultur- og Natursti, som med en trampesti på skråningen langs Binderup Å skal forbinde Vokslev By med det naturskønne område ved Vokslev Kalkgrav og Huul Mølle. Projektet omfatter også etablering af en ny geologisk udgravning, naturgenopretning af skråning og ådal, samt en oprensning af mølledammen ved Huul Mølle. Etableringsudgifterne ca. kr. 1.800.000 ekskl. moms skaffes udelukkende fra offentlige puljer og private fonde.

Figur 92: Vokslev Samråds bestyrelse 2009. Bagerst fra venstre kasserer Albert Frstrup Andersen, borgerrepræsentant, Jørgen Christensen, Forsamlingshuset, sekretær Poul Erik Christensen, Idrætsforeningen, formand Leo Helmer, borgerrepræsentant. Første række fra venstre Gert Espersen, Vokslev Friskole, Anne Marie Buus Jensen, Menighedsrådet og Ole Riis, Huul Møllelaug.

Vokslev Idrætsforening

Vokslev Idrætsforening blev stiftet 15. nov. 1946 ved en fusion mellem Vokslev Gymnastikforening og Vokslev Ungdomsforening. Til den nye bestyrelsen valgtes Agner Hansen, Niels Frstrup, Johannes Hyldahl, Poul Jensen, Holger Sørensen, Karl Sørensen og Søren Kristensen.

23. jan. 1947 besluttede bestyrelsen at leje håndbold- og fodboldbaner i 1947 for 500 kr. årligt, og at der ikke måtte foretages græsning på banerne. I 1948 vedtog man at optage forhandling med sognerådet om køb af en sportsplads og valgte lærer Davidsen til at føre forhandlingerne.

11. sept. 1949 antog bestyrelsen Verna Gregersen til at træne håndboldpigerne, og hun skulle så have lov til at gå gratis til foreningens fester. 21. nov. 1949 vedtoges at påbegynde folkedans i Forsamlingshuset, og formanden Chr. Simonsen havde været til møde med sognerådet, som var villig til at medvirke ved oprettelsen af sportspladsen. Det blev vedtaget at afholde møde med lodsejerne til skolejorden efter nytår. Der var gymnastik, fodbold, håndbold og folkedans på programmet. 1950 fik idrætsforening sit første A-rækkehold i Dame Håndbold og modtog en vandrepokal og Dame Junior blev Vesthimmerlandsmestre.

Et tilbagevendende punkt i foreningens bestyrelsesprotokoller var arrangementerne. Der var juletræsfejer og børnebal i forsamlingshuset, i Skalpavillonen og på Hotel Nibe, ligesom der ofte var dilettantforestillinger og koncerter på programmet. Gåse- og andespil blev afholdt for at skaffe penge. I 1950 spillede Bror Kalles Kapel til bal. I starten af 1950'erne begyndte de såkaldte Måneskinsballe. Lamperne i den store sal i forsamlingshuset blev blændet af, og så gik dansen i dæmpet belysning, en af foreningens største succeser. Til bal 13. marts 1955 i Nibe havde man engageret Gustav Winkler og hans orkester som trækplaster og ville ansøge politimesteren om lov til at fortsætte til klokken 01.

Midt i 1950-erne gik gejsten af foreningen og der var ikke styr på økonomien. To blev hældt ud af bestyrelsen ved generalforsamling 30. dec. 1955 p.g.a. udeblivelse fra møderne. 23. jan. 1957 blev en ny bestyrelse valgt. Ved det konstituerende møde 1. feb. 1957 mødte kun 4 mand, og de ville ikke "modtage bøgerne", før alt underskud var dækket. Herefter lå foreningen stille indtil 26. aug. 1972, hvor Ove Thøgersen, Jørn Bødker, Preben Elkjær, Carsten Nielsen og Ole Henriksen tog initiativ til stiftende generalforsamling i Vokslev Sportsforening. Man måtte starte med nyt navn, men på bestyrelsesmødet 8. feb. 1977 var det "gennem privat sagfører klarlagt, at foreningen, uden at skulle betale gammel gæld fra tidligere forening, igen kan kalde sig Vokslev Idrætsforening", VIF.

Bestyrelsen tog straks initiativ til bedre fysiske rammer. Med hjælp fra frivillige blev der opført et klubhus på ca. 50 m² med to omklædningsrum. Efter en ordinær generalforsamling konstituerede bestyrelsen sig 9. marts 1978 med Jørgen Rønfeldt som formand, Preben Elkjær som næstformand, Niels Chr. Hansen, kasserer Ellen Margrethe Ovesen, sekretær, øvrige valgte var Ulf Christensen, Ole Henriksen og Jørgen B. Kristensen. Bestyrelsen satte straks et nyt klubhus på dagsordenen, og 27. maj 1979 havde foreningen fået tilsagn om 35.000 kr. fra Tipsmidlerne, men først 21. marts 1980, efter en ekstraordinær generalforsamling, blev det vedtaget, at sætte byggeriet i gang, så snart formaliteterne var i orden. 29. marts 1980 vedtog man at sælge det gamle klubhus for 12.000 kr. Det nye klubhus blev færdigt i efteråret i 1980. Det ligger på et areal af Vokslev skolejord, som ejes af Aalborg Kommune og lejes for 40 kr. årligt.

Ved konstitueringen 1. marts 1981 fik foreningen sin første kvindelige formand, idet Mona Nielsen blev formand, Jørgen Rønfeldt næstformand, Niels Chr. Hansen kasserer, Henning Rønfeldt sekretær, Ellen M. Ovesen kampfordeler. Øvrige medlemmer var Preben Elkjær og Henning Meldgaard. Ved konstitueringen 1982 blev Mona Nielsen igen formand og Ellen M. Ovesen næstformand. Mona Nielsen trak sig fra bestyrelsen 30. sept. 1984 og afløstes af Preben Elkjær. Den 1. sept. 1985 drøftede bestyrelsen, om man skulle tilbyde flygtninge at spille i foreningen.

Figur 93: Vokslevs herreseniorene ca. 1978. Bagerst fra venstre Søren Henriksen, Jørn Bødker, tidligere formand, Preben Elkjær, tidligere formand (afdød), Per Karmark, Jørgen Rønfeldt, Per, Leif Meldgaard. Forrest fra venstre Niels Chr. Hansen, tidligere kasserer, æresmedlem, Ulf Christensen, tidligere formand (afdød), Henning Rønfeldt, Poul Meldgaard, Jørgen Nygaard, træner.

Klubhuset var ikke den eneste forbedring af de fysiske rammer. I 1976 skulle et par bestyrelsesmedlemmer ud at se på et brugt lysanlæg, men det blev måske ikke til noget. I hvert fald besluttede man 1983 at købe 6 lamper m.v. Foreningen fik i 1993-94 en ny fodboldbane mellem skolen og resten af stadion. Boldbanerne er også på et areal af den tidligere skolejord til Vokslev skole, som lejes af Vokslev Friskoles Støtteforening på en 20 årig lejekontrakt. I 2007 blev varmesystemet i huset udskiftet til varme fra halmfyr på nabogården Dalsgaard på gunstige vilkår.

Om Preben Elkjær, som var en af de gennemgående personer i idrætsforeningen både som formand, næstformand og bestyrelsesmedlem fortæller det, at han engang i en fodboldkamp fik det gule kort. Da dommeren bad om hans navn, svarede han "Preben Elkjær". Dommeren troede imidlertid, at han ville lave grin med ham ved at sige den berømte landsholdsspillers navn og udviste ham prompte med det røde kort!

Foreningen har på forskellig måde søgt at skaffe indtægter til driften, bl.a. ved loppemarkeder, avisindsamlinger. Finansieringen af klubhusbyggeriet skete dels ved tipsmidler, eget arbejde og et kreditforeningslån, som blev hjemtaget i starten af 1980'erne, hvor renteniveauet var 20 %. Foreningen kunne imidlertid ikke betale afdragene. VIF's støtteforening og VIF startede derfor sidst i 1990'erne bankospil, først i Forsamlingshu-

set senere i Friskolens hal. Kjeld W. Jensen var leder af denne aktivitet indtil 2007, hvor rollespilsforeningen "Dragen" fra Nibe overtog spillet. Kjeld W. Jensen blev æresmedlem for denne store indsats. VIF's støtteforening tjente i årenes løb ca. kr. 200.000 og støttede VIF med årligt tilskud til betaling af afdragene.

I 1988 havde foreningen 71 medlemmer samt 17 old boys i fodbold. I 1992 startede man igen op med gymnastik. Samme år blev håndbold udskilt i Vokslev Håndboldklub i.f.m. overtagelse af Bislev IF's håndbold damer. I 1994 var der i alt 157 aktive medlemmer fordelt med 25 i gymnastik, 56 i fodbold i VIF, 22 i håndbold i VIF, 26 i oldboys fodbold og 28 håndboldspillere i Vokslev Håndboldklub. I 1997 var foreningen nået op på 172 medlemmer. Formand var da Hanne Buus Jensen. I 2000 startede man op på badminton i friskolens hal.

Figur 94: Vokslev IF vandt DBU's Kvindelandspokal 2004 i slutkampen mod Fortuna Hjørring, Vokslevs hold t.v.

I 2000 opnåede Serie 4 den bedste placering i starten af dette årtusinde. I 2002 var damerne oprykket til serie 1, og i 2004 vandt Vokslev IF DBU's Kvindelandspokal 2004 i slutkampen mod Fortuna Hjørring. Det vindende hold var Tanja Børresen, Heidi Pedersen, Mette Elkjær, Gitte Pedersen, Marie Louise Asmussen, Annika Larsen, Maria Sørensen, Kristina Jensen, Trine Andersen, Birgitte Staun, Christina Severinsen, Sisse Sørensen, Inger Markussen og Karin Munk. Holdets cheftræner var Steen Larsen med Poul Chr. Staun som assistent.

Der har gennem årene været mange forskellige aktiviteter i VIF's regi. Både aktiviteter, der involverede folk fra byen, men i høj grad også tiltag, der skabte oplevelser for medlemmerne. Fredag den 12. maj 1978 bød klubben velkommen til 50 tyske gæster fra TV JAHN Góppingen, som under besøget var indkvarteret privat. Ud over det sportslige, var der arrangeret forskellige udflugter og en festaften. VIF var i påsken 1979 på genvisit, og 43 medlemmer deltog. I pinsen 1979 var der endnu et besøg fra Tyskland, hvor 39 ungdomsspillere fra TSB Ravensburg besøgte Vokslev. Det blev til i alt tre besøg fra udenlandske klubber. En anden aktivitet er pinsestævnet, som har været holdt siden 1978.

Figur 95: Vokslev Idrætsforenings bestyrelse 2009. Fra venstre: bagerst Jens Askehave, Asger Christiansen, Susanne Østergaard, svømmeudvalgsformand, Poul Erik Christensen, formand, Lasse Steffensen. Forrest: Steen Larsen, næstformand, Anne Mette Christensen, gymnastikudvalgsformand, Mie Andersen.

En række personer har gennem årene lagt et stort arbejde i at drive foreningen, bl.a. Jørn Bødker, Preben Elkjær, Ove Tøgersen, Jeanne Larsen, Jørgen Rønfeldt, Ulf Christensen, Jonna Kronborg, Ole Henriksen, Niels Chr. Hansen, Jørgen B. Kristensen, Ellen Margrethe Ovesen, Karen Margrethe Andersen, Henning Rønfeldt, Henning Meldgaard Jensen, Vagn Laustsen, Mona Nielsen, Bent Rønfeldt, Anita Pedersen, Lene Meldgaard, Jan Kalstrup, Berit Christiansen, Gunnar Larsen, Ove Jensen, Birthe Jensen, Hanne Buus, Kjeld W. Jensen, Steen Larsen, Poul Erik Christensen, Anne Mette Christensen, Susanne Østergaard, Otto Kristensen, Michael Larsen og Jørgen Kurdahl.

Der var i 2009 ca. 250 medlemmer fordelt med 60-70 fodbold drenge og -piger mellem 5 og 13 år, seniordamer og -herrer, oldboys, grand old boys, 80 børn op til 14 år til gymnastik, som foregår i friskolens hal, 40 i badminton, som også bruger friskolens hal og ca. 38 i svømning i hallen i Nibe. Ældste medlem var 52 år.

Vokslev Husmandsforening

Forening har eksisteret, men ud over fotoet er intet fundet om den.

Figur 96: Bestyrelsen o. 1930. Peter Schack, Valdemar Duun, murer Salling. Peter Vinther Nielsen, Anton Jensen, Emanuel Larsen, Chr. Jensen (Kjeldsen). Nibe Museum.

Himmerlands Blæserorkester

Lars Palle Hansen, musikalsk leder af Nibe Blæserne, som orkestreret nu hedder, fortalte den 27. maj 2009 til Nibe Avis:

”Orkesteret er startet o. år 1900 med 8-10 musikere og udsprang måske fra et socialistisk ungdomsorkester. Der var bl.a. Murer Baltzer, Nibe, Holger Nielsen, Sebbersund, Niels Frederiksen, Halkærgård, Marinus Nielsen, kaldt Afholdsværten eller Avlsbrugeren, Nørregade, Nibe, og Peter Ivarsen, Nibe, far til Erik Ivarsen i Skal. Peter Ivarsen var en habil trommeslager. Ingen kunne slå en marchtromme som ham! Han kunne trække en trommehvirvel over 48 takter og ret præcis skifte mellem takterne, hvor han skiftevis kunne slå mellem ottendedele og helt op til togtred-

vedele slag/takt, fantastisk. Holger Nielsen var engang ude at musicere, og var blevet påvirket af alkohol. Da han kom til Sebbersundbroen, så han dobbelt. Han valgte den forkerte bro og kørte i vandet i sin bil.

Gennem tiden kom flere med. Bl.a. Carl Chr. Jensen, født i Porsheden, kaldet Rytter Christian, gift med damefrisør i Skomagergade Dagny Jensen, Christian Hyldahl i Huul Mølle og hans bror Jens Hyldahl, Jens Frederiksen, smed i Vokslev, Svend Nielsen, Nibe, kaldet Bette Svend, Niels Pallesen i Snorup, min morfar, Børge Knudsen, fra Skørping, Ebba Kolstrup fra Frejlev, Aksel Møller, vognmand fra Vejgaard - næsten lige så dygtig en trommeslager, som Peter Ivarsen.

Figur 97: Øveaften i smedjen i Vokslev 1967 med faste medlemmer og elever. Fra venstre: Chr. Hyldahl, Huul Mølle, Janus Staun, Vokslev, Peter Larsen, Ø. Hornum, Ebba Kolstrup, St. Restrup, Anton Hansen, Nibe, Leo Bang Sørensen Mastrup, Børge Knudsen, Skørping, Bente Nielsen, Juelstrup Præstegård, Axel Møller, Vejgaard med trommerne, Frode Staun, Vokslev, Poul Jensen, Nyrup, Niels Pallesen, Snorup, Jens Hyldahl, Ferslev, Jens Frederiksen, smed i Vokslev, Ole Frederiksen, Vokslev, Carl Chr. Jensen, Aalborg. Bette Svend fraværende. Foto hos Janus Staun, Lyngbjerggård.

Jens Frederiksen, Ebba Kolstrup, samt Børge Knudsen underviste i musik på et mindre eller større plan. De bidrog til orkesteret med deres elever, bl.a. Janus Staun, Lyngbjerggård og Poul Jensen, Nyrup, begge er med endnu. Derudover kan nævnes Christian Libach fra Haals Brohus, Aksel Skovmand fra St. Restrup. Flere var med i kortere perioder. Bl.a. Marius Binderup, bager i Byrsted, Per Ivarsen, Anton Hansen, Ellen Libach, Haals Brohus, mor til Christian Libach og søster til Børge Knud-

sen, Chr. Knudsen fra Gistrup, bror til Ellen Libach og Børge Knudsen.

I mange år øvede man skiftevis hos hinanden ca. hver 14. dag. Senere øvede man i Vokslev skoles barak og senere igen i spejderhytten i Nibe. Jeg kom med i 1985, fortæller Lars Palle Hansen. Den første øveaften var morfar Niels Pallesen med, men så slap han tøjlerne og overlod sin basunstemme til mig med ordene: ”Når du har en solo, så skal du s’gu bare gi’en gas og blæs te!”

I slutningen af 1980’erne øvede orkesteret mindre og mindre og genopstod kun nogle få gange om året. Så henvendte Nibe Musikskole sig og spurgte, om der var ønske om at danne et fælles orkester. Da ”dør” Himmerlands Blæserorkester og Nibe Blæserne fødes”.

Vokslev Landarbejderforening

Foreningen blev stiftet 17. sept. 1933 i Huul Mølle efter et formøde i Vokslev Forsamlingshus. Formand blev Karl Jensen, Huul Mølle, kasserer Niels Hansen, Gelstrup, og til bestyrelsen valgtes i øvrigt Niels Nielsen og Aksel Christensen. Revisorer blev Valdemar Frstrup og Kristen Andersen, Gelstrup. 15 mand meldte sig ind i foreningen, som bl.a. søgte at varetage medlemmernes løninteresser. I protokollen omtales et mæglingmøde med Vokslev Kalkværk den 25. aug. 1936. Foreningen forsøgte sig også overfor sognerådet, men det faldt ikke heldigt ud. Ved et møde den 9. marts 1938 var sognerådet uvillige til at forhandle, og de to fremmødte fra foreningen blev udvist fra mødet.¹

Vokslev Sogns Heste- og Kreaturforsikringsforening

Foreningen start kendes ikke, men 5. feb. 1920 blev der holdt bestyrelsesmøde. Her deltog Simoni Kjølbjerg, Christen Christensen, Peter Simonsen, Lars Kjær og Christen Christensen. Ved generalforsamling på Hotel Phønix i Nibe 17. feb. 1970 blev foreningen ophævet. Der var 12 medlemmer, men kun 8 mødte.² Der har også eksisteret en Gelstrup-Vokslev Kvægavlerforening, men der er intet fundet om den.

Indre Mission og Grundtvigianismen

Indre Mission i Vokslev blev ledet af gårdejer Knud Buus i Moldbjerg, gårdejer Niels Munk og gårdejer Hans Madsen. De grundtvigske i Vokslev har været ledet af lærer Mikkel Chr. Poulsen.

¹ Nibe Museum, Vokslev Landarbejderforening.

² Nibe Museum, Vokslev Heste-og Kreaturforsikring.

ERHVERVSMÆSSIG UDVIKLING

Landbrug var fra gammel tid uden sammenligning det vigtigste erhverv i sognet, og sådan er det også i dag. Dog har fiskeriet i fjorden og i åen, jagt, mølledrift og håndværk også haft betydning. Først i 1800-tallet kommer håndværk og lettere industri, som fx kalkværket til.

Sognets tilstand i ældre tid, kan der vanskeligt siges noget om, men 1735 udsendte regeringen et missive til stiftsamtmændene om at indberette tilstanden i deres amter. Stiftsamtmændene bad så de enkelte embedsmænd indberette for deres købstæder og distrikter. For Hornum-Fleskum herred tog herredsfoged Søren Aagesen sig af det. Der berettes meget om forholdene i herredet i almindelighed men ikke noget specielt for Vokslev Sogn. Endvidere findes en præsteindberetning fra 1743 til Kancelliet i Det Kongelige Bibliotek, Kallske Samling, Fol 61.¹ Her berettes om anvendelse af kridt i bakkerne ved Gelstrup til gødningsformål. Endvidere om de skadedyr, der generede beboerne. Det var ulve og ræve, ildere, vandrotter og jordrotter, som i 1742 havde gjort stor skade på sæden. Af ulve blev der ofte til herredstinget ført gamle ulve med unger, 6-8, døde eller levende.

Ved Folketællingen 1787 var der 504 personer i sognet, og her levede 13 i familier, der havde mølleri som levevej men også drev landbrug, 2 i en væverfamilie, 2 i en skolelærerfamilie, 6 nød almisse af sognet, og resten, som svarer til ca. 96 % levede af landbrug, enten som gårdmænd, husmænd, forpagtere, daglejere, inderster eller på aftægt. Ved folketællingen 1801 var forholdene stort set uændrede. I 1834 var der 683 personer, og 602 personer svarende til 88 % levede af landbrug, 2 personer nød almisse, 7 personer var i to skolelærerfamilier, og endelig var der kommet en stor gruppe på 72 personer i familier, der ernærede sig som hjulmand, slagter, væver, bødker, kågbygger, fisker, stenklover, smed og møller, svarende til godt 10 %.

I 1950 var befolkningstallet i sognet 938 personer, og her levede 743 svarende til næsten 80 % fortsat af landbrug m.v., 89 af håndværk og industri, 16 af handel og omsætning, 26 af transportvirksomhed, 14 af administration og liberale erhverv og 45 af aldersrente, pension, formue o.l., medens 5 ikke havde givet oplysninger.

Et vigtigt led i sognets erhvervsmæssige udvikling var vandmøllerne og kalkværket, som er omtalt i særlige afsnit. Det samme er tilfældet med bl.a. jernbanen, elektrificeringen og telefonens indtog i sognet.

¹ Chr. Christensen, Tilstanden i Himmerland ved Aar 1735, Fra Himmerland og Kjær Herred, 1917, s. 474 f.

Landbruget

Oprindeligt tilhørte jorden de enkelte bønder, der tog jord i brug, men i 1300-tallet gik ejendomsretten mere og mere over til adelen samt kirker og klostre, og bønderne blev i vid udstrækning fæstere. De ældste dokumenter, hvor gods i sognet nævnes, omhandler alle adelspersoner, kirker og hospitaler som ejere af jorden.

Efter at bondeoprøret var blevet slået ned i Grevens Fejde (1523-1534) med det berømte slag ved Svenstrup, hvor bønderne vandt i okt. 1534, og det senere slag med grev Rantzaus indtagelse af Aalborg i dec. 1534, hvor bondehæren blev nedslået, mistede næsten alle bønder deres jord. Alle, der ikke kunne bevise, at de aktivt havde sluttet sig til kongens parti, blev dømt fra deres gods af de såkaldte halsløsningskommisærer. Det var mest adelsmænd, der rejste rundt i landet og dømte mange til at miste deres hals. Bøndergodset overgik hermed til kronen. Efter Reformationen 1536 overgik kirkers og klostres gods også til kronen. Godset blev underlagt de kongelige len. I Vokslev Sogn var det Aalborg-hus, Hald, Pandum, Sebber Kloster og Mariager Kloster len. Kirkernes gods i sognet, i hovedsagen Vokslev og Nibe kirkes gods, blev sikkert i stor stil eller måske udelukkende lagt under Hald, fordi biskop Jørgen Friis i Viborg på domkirkens vegne havde haft en mængde gods.

I Hald lens regnskab 1541 nævnes 4 fæstere i Vokslev Sogn. Deres afgifter virker små. Anders Troldbjerg gav 1 skovsvin og 1 sk., Anders Skomkel 1 tønne sild, Jens Thybo og Anders Christensen hver en halv tønne sild. Anders Troldbjerg var fæster i Grydsted. De øvrige tre var måske fæstere af jord i Nibe, som dengang hørte til Vokslev Sogn, hvorpå de har bygget fiskerhuse. I regnskabet 1545 betalte Anders Troldbjerg 1 skovsvin, mens Niels Jude, Søren Pedersen og Jens Frost hver betalte 1 tønne sild. I længden var det upraktisk at have gods langt væk fra Hald, og godset blev efterhånden solgt til adelen eller lagt under Aalborg-hus. I Hald lens jordebog 1599-1600 nævnes intet gods i Hornum herred.

Vokslev Kirke fik 1489 skøde på 4 gårde, herunder en gård i Vokslev og en gård i Klæstrup. 1489 bestemtes, at præsten i Vokslev årligt skulle give 10 mark i penge til kirken og holde to messer ugentligt af møllen og kirkegodset. Det har sikkert været Vokslev Mølle, som altså tilhørte kirken. Samme år blev der gjort sandemænds tov på en eng, som tilhørte Vokslev Kirke. 1490 bekræftede Lars Lunov af Kollerup, at han havde en gård i Nibe i lån og leje af Vor Frue Kloster i Aalborg.

Aalborg Helligåndskloster ejede fra 1429 Vestergaard i Klæstrup. 1498 bekræftedes, at Vokslev Kirke havde 4 gårde, sikkert alle i sognet.

16. juni 1528 gav kong Frederik I Niels Pedersen, sognepræst til Vokslev, stadfæstelse på Vokslev Kirkes og Nibe Kapels ejendomme.

Det var ud over Dalsgaard, Harrildgaard med 2 gårde ved vestsiden af diget, som skiller Hornum kirkes mark og eng fra Vokslev Kirkes, så ud langs diget til en sig begynder, så sydpå til bækken, som kommer fra Harrildgaard. En eng til Søren Madsens gård i Klæstrup og to indstenede og indstablede holme ved Binderup Mølle. En indstenet stykke eng i Rodstrup mark. To stykker indstenet eng i Gelstrup mark, som hører til kirken, og som Michel Terkildsen i Vokslev har. En eng i Gelstrup mark men hører til Nørgaard i Klæstrup. Knud Nielsens gård i Gelstrup med halvanden fjerding jord og et indstenet engstykke lige syd for vasen. Søren Troldbjergs gård i Grydsted, med en fjerding jord. Tre gårde i Nibe hver med en fjerding jord, nemlig en gård, som Hr. Jens Bagge iboer (kapellanen), en gård, som Eske Farsen iboer, og en gård, som Jens Jensen iboer. Det har været et ret omfattende gods.

1532 blev Niels Pedersen, præst i Nibe, stævnet af rigshovmester Mogens Gøye for gods, han havde taget fra Vokslev Kirke og Skt. Josts Kapel og lagt til præstegården og blev dømt pga. udeblivelse. Da kirken tilhørte kongen, var det krongods Niels Pedersen søgte at få ind under præstegården, som var en del af hans levebrød. Ved Reformationen 1536 blev Pandum, som havde tilhørt Viborg bispedømme, et kongeligt len.

1562 foreligger Aalborghus' lens jordebog, og her får man et billede af det krongods, der da hørte til lenet. Der var da 12 gårde i Vokslev Sogn. Kronen ejede endvidere Pandum og præstegården Dalsgaard. Endelig var der på den tid formodentlig i Vokslev en gård, som hørte til Mariager Kloster og en gård i Grydsted, som hørte til Sebber Kloster. Ved Matriklen 1664 var der i sognet 57 gårde, halvgårde og bol. Lidt løseligt anslået ejede kronen 1562 halvdelen af sognet. Adelen samt Aalborg Hospital og formodentlig også Horsens Hospital ejede resten.

Efter Aalborghus lens jordebog 1600-1601 havde kronen 25 halv- og helgårde samt bol. Forøgelsen i forhold til 1562 skyldes, at mange gårde i mellemtiden var blevet opspaltet i to eller flere gårde. Meget tyder på, at kronens andel af jorden i sognet fortsat var omkring halvdelen.

Efter Christian IV's krige og hans død 1648 solgte den nye konge ud af krongodset. Køberne var mest adelen, og den største var baron Ove Juel til Lundbæk. Ved Matriklen 1664 ejede han ca. 60 % af de ca. 330 tønder hartkorn i sognet, Jørgen Due til Halkær 14 %, Kronen 14 %, Aalborg Hospital 3 % og en række andre adelige godsejere resten, idet dog en enkelt ikke adelig person, Cornelius Rosenmeier i Ribe ejede 1,5 %. Ingen bønder ejede jord undtagen Anders Nielsen i Tårup, der dog kun ejede herligheden, dvs. ret til jagt og fiskeri men ikke bondeskylden.

Ved Matriklen 1688 ejede Lundbæk gods ca. 66 % af de 331 tønder hartkorn (efter 1664 Matriklen), Restrup gods ca. 7 %, Halkær gods ca. 6 %, Ryttergods udgjorde ca. 7 %, Aalborg og Horsens Hospital tilsammen 5 %, Kronen ca. 2 %, og andre, mest små adelige besiddelser, resten.

Efter landboreformerne og udskiftningen omkring år 1800 begyndte bønderne at købe deres fæstegårde. Ved Matriklen 1844 var ca. 225 tønder hartkorn svarende til ca. 63 % af sognets 358 tønder hartkorn i selveje. Fru Bassen i Nibe havde to fæstegårde med ca. 10 tønder hartkorn, ca. 3 %. Præstegården, der ejedes af de kirkelige myndigheder, var på 8 tønder hartkorn, ca. 2 %. Resten, ca. 115 tønder hartkorn, ca. 32 %, ejedes af Lundbæk gods i form af hele Grydsted og en del gårde i Gelstrup. Først o. 1890 overgik de sidste af Lundbæks fæstegårde til selveje. Det var vist en lykke for bønderne i sognet, at så mange hørte under Lundbæk gods, der synes at behandle fæsterne mildere, end det var tilfældet andre steder. Hvordan bønderne levede med hinanden og drev deres gårde og de problemer, der kunne være hermed, får man et indtryk af gennem Vokslev Bys Grandebog.

Vokslev Bys Grandebog, 1779

Vokslev Bys Grandebog fra 1779 er bevaret i Lundbæk godsarkiv. Den blev til på initiativ fra sognets største godsejer, baron Juel på Lundbæk, og blev tiltrådt af de øvrige mindre jordejere og alle bønderne. Da den blev skrevet, eksisterede fællesskabet. Gårdenes marker var spredte med smalle strimler mange steder, og man var nødt til at så og høste samtidigt. Hovdindholdet er derfor bestemmelser om såning, høstning, græsning, hegn, bevogtning af kreaturer, markmænd, pløjning osv.

Grandebogen ryddede op i uheldige forhold, som var opstået i tidens løb og stadfæstede forhold, som må have eksisteret i hundreder af år. Grandefoged var et ældre begreb. Den 3. aug. 1640 mødte Mikkel (Thøgersen) Degn i Klæstrup, grandefoged, op på Hornum herredsting i en sag. Den 7. aug. 1650 stævnedes Niels Madsen, grandefoged i Gelstrup, nogle synsmænd samt Vibeke Hansdatter med søn og tjenestefolk i Binderup Nedergaard. Christen Degn i Klæstrup stævnedes 2. sept. 1671 15 gårdmænd i Nibe, fordi de på grandestævne søndag den 13. august vedtog ikke at ville betale degnetiende.¹

Grandebogen pålagde gårdmændene en stor byrde med møde hver søndag efter kirke. Ved udskiftningen ca. 20 år senere ophørte fællesskabet. Grandebogen er underskrevet af Vokslev bys gårdmænd: Peder Sørensen, Jens Andersen, Niels Jensen Thorup, Peder Nielsen, Peder Pedersen, Povl Olesen, Frands Christensen, Anders Christensen, L.C.S. Smed, Niels Pedersen, Søren Christensen, H.I.S.O, S.I.S og C.I.S.T. Som grandefoged for 3 år valgtes den førstnævnte Peder Sørensen Thybo.²

¹ Hornum herreds tingbog 3.8.1640, s. 116-126.

² Hofman Bang, Himmerland og & Kjær Herreds Årbog 1914, s. 379.

GRAND BOG FOR WOXLEW BYE

Som det er den afmægtigste Gud behageligt, at Menneskene leve i god Forlig og Samdrægtighed med hinanden og derfor have givet os sin Lov, hvorefter de værslige Love ere forfattede, til at styre og straffe de uregeerlige, og den forurettede at nyde Biestand og Frelse. Og iblandt sli-ge Anordninger findes af Arilds Tiid vedtagne Grand Retter efter hver Byes Tilstand og Nytte, som Hans Kongl. Mayestæts allernaadigste Lovs 3. Bogs. 13de Cap. 31te Art. confirmerer saaledes: ”Hvad Bøder og Straf som Almuen legger paa i nogen Bye eller Torp om Heignet og Gierde, Grøft og Leed for Hiord og anden Byens Nytte og Tarv, det maae ei een eller toe Naboer kuldkaste, men de skulle alle holde Wedtægt. Hvorfore hvo der imodgør og ei den vil holde, da maae man hancem pante for hans Ulydighed og ei bryde dermed, enten Wold, Herværk eller andet”. Saa for at forekomme den Uorden, Skade og Ophold, som Mangel af en saadan Grand Ræt i nogle Aar har foraarsaget, have vi underskrevne Woxlef Byes Beboere udi den hellige Trefoldigheds Naun samtykt og vedtaget denne Grand Ræt, paa det vi med hverandre Gud til Behag og os til Gaun udi en sand Guds frygt kunde holde en christelig Skik og kierlig samdrægtighed, og skal samme Grand Ræt udi alle sine Ord og Capitler ubrødelig af os alle efterleves under de herudi dicterede Bøder og Straf i vedhørende Tilfælde.

Iste Capitul.

OM OLDERMANDENS EMBEDE OG GRAND STEVNE.

1. Skal hver Gaardmand, som dertil befindes dygtig, være Grandfoged i 3 Aar, der gaaer ordentlig sin Tour omkring Byen, hvorfor ingen, som dertil findes beqvem, under 1 Rdrs. Straf maae vægre sig og bliver dertil nu de første 3 Aar udnævnet Peder Sørensen Tyeboe. Skulle der opkomme Disputte om Oldermændens Vælgelse, anmeldes det paa Lundbeck der som største Lodsejer kjender i Sagen, og hvor ved det skal have sit Forblivende.
2. Oldermænden, som denne Viidebog leveres, skal under 2 Mks. Straf møde persohnlig hvert Aar paa Grandstevne neste Søndag for Philipi Jacobi og da tage tvende af sine neste Grander til sig og lade denne Viidebog lydelig oplæse. Hvilken af Mændene som den Dag ei møder for at høre den, bøde 8 Sk. med mindre han er sengeliggende eller efter sit Herskabs Ordre nogensteds henreist, i hvilke Tilfælde han da ved Stevne maae lade møde sit myndige Bud.
3. Hvilken af Gaardmændene, som ikke selv eller hans visse Bud møder paa Grandstevne hver Søndag fra Woldborg Dag og til Kornet er indhøstet. og ellers paa andre Tiider naar Oldermænden raaber til

- Forsamling, bøde for hver Gang 2 Sk.
4. Grandstevne skal accurat begynde $\frac{1}{2}$ Tiime efter Gudstieneste i Kirken er til Ende og maae ei holdes over 1 Tiime, ligesom der ei heller maae tales om Byen uvedkommende Ting, eller i det mindste ei før Vedtægten er gjort og aftalt.
 5. Den, som paa Grandstævne eller andenstæds hvor der skal handles og tales om Byens Tarv og Bæste, har noget at fremføre, skal skikkeligt fremkomme og tale med Stilhed uden nogen Raaben eller Buldren, og ligesaa den der tilhører og skal svare. Hvo herimod gjør, skal først af Oldermændene advares til Stilhed og Skikkelighed; frugter dette ikke, straffes den Skyldige hver Gang for 8 Sk. Er det Oldermændene selv, straffes han dobbelt.
 6. Hvo, som paa Stevne eller udi anden Forsamling tilsiger nogen Mand, hans Hustru, Børn eller Paarørende noget uskikkeligt, bøde til Viiden 4 Sk; er det uærligt eller skammeligt, enten det er sand eller ikke, bøde 2 Mk.
 7. Den, som er Oldermænd, skal holde en Teriacktønde, som han aarlig af Viidepengene skal betales.
 8. Oldermændene eller Granderne maae intet forandre i denne Viidebog uden Husbondernes Samtykke. Hvo det gør bøde 4 Mk.
 9. Oldermændene skal aarlig hver Martin gjøre Regnskab til samtlig Granderne, for hvis Bøder der er falden Aaret omkring, paa det disse des bedre til Byens Nytte kan blive anvendte.
 10. Hvis Oldermændene haver ikke flittig Indseende, at alle de Poster, som denne Viidebog indeholder, bliver efterkommet, da skal han, for hver Gang hans Forseelse findes, bøde 8 Sk; og om han enten ikke panter dem, som bør pantes, eller panter dem, der ikke bør pantes eller skrives, bøde ligeledes 8 Sk. til Viiden. Og skal Grandfogden eller have Fuldmagt efter dette Viidebrev at kjende de skyldige til Straf og lade derefter disse straffe. - Grandfogdens Pligt er altsaa i øvrigt stædse at opagte Byens Bæste, gaae sine Naboer for med et got Exempel i at efterkomme Grandrættens, passe flittig paa at holde Stevne til de bestemte og fornødne Tiider. Paa Stevne, hvor han skal være med de første, der møder, skal han med de øvrige Mænds Samtykke paalægge, hvis som skal iagttages og ved Byens Handel befordres, samt ellers kiende paa hvis nogen klager og skaffe Ræt efter denne Grandbog, saa at alt, hvis han saaledes paalegger, skal staae fast og efterkommes.

2det Capitel. OM LUKKELSER.

Digerne for Rugvangene oplukkes inden St. Mortensdag, og for En-

gene, Baarene, Vaarsæden og andre Stæder, hvor det vedtages og er fornøden, inden Voldborg Dag. Hvis Diiger og Lukkelse ei til saadan Tiider |;og før om det behøves:|, befindes forsvarlig at være lukkede, bøde til Viiden 1 Mk og strax efter Tilhold sætte dem op. Forsømmes uagtet saadant endnu dette af Vedkommende, besørger Grandfogden ved leiede Folk det brøstfældige Lukkelse istandsat og derefter udpanter hos den skyldige dobbelt saa meget, som Lukkelse sets Istandsættelse har kost, hvoraf den halve Deel til Viiden er hiemfalden. Og skal enhver saaledes forsvarlig vedligeholde sine tildelte Lukkelse saaledes, til Kornet alt er indført og Auret opgivet; og hvo, som befindes at nedride, -kiøre, -træde eller paa anden Maa-de nedbryde anden Mands Lukkelse, skal bøde til Viiden 1 Mk, erstatte Skaden som deraf foraarsages og desuden lade det nedbrudte igien oplukke, og i Mangel heraf da dermed at forholdes som oven er meldt.

2. Leedene for Byen eller Vangene, hvor samme for Fartens Skyld behøves eller hidtil har været, skal af samtlig Byemændene istandsættes og vedligeholdes.
3. Hvem, som gaer, kiører eller riider gennem Leedene, skal lukke samme efter sig eller og bøde derfor 2 Sk. foruden hvis Skade derved af nogen Høveder foraarsages, hvilken Skade af Grandfogden og tvende Mænd strax eftersees og taxeres samt ved første Stevne angives og paa den skyldiges Tallstok anskrives. Skeer det af nogen udenbyes Folk, og disse derved antreffes, skal de strax betale eller pantes for de 2 Sk.

3die Capitel.

OM GRÆSLIGNING OG HVAD DERAFF DEPENDERER.

1. St. Voldborg Dag skal samtlig Granderne paa Stevne paaskønne og vedtage, hvor mange Høveder af hver Slags hver Mand paa Byens Græsning kan og maae have, og maae ved saadan Græsningens Taxation sees derhen, at flere Høveder ei bliver sat paa Græsningen, end der vel kan fødes. Dog, om Grøden længere hen paa Sommeret enten blev bedre eller ringere, end denne var, da Græsligningen skeede, og Græsningen derefter billig kan taale enten flere eller mindre Høveder, maae og skal saadant og efter Vedtægt paa Stevne skee; men i andet Fald skal det ingenlunde være nogen tilladt at have flere Høveder paa Byens Græsning, end han efter Græsligningen kan tilkomme, under Straf, nemlig for 1 Bæst 1 Rdr, for 1 Koe eller stort Nød 4 Mrk, for 1 mindre Nød eller 1 Kalv 2 Mrk, for 1 Faarehøved eller 1 Sviin 1 Mk 8 Sk., hvilke Bøder til Viiden skal henfalde. Disse, som efter forberørte Græsligning paa deres Part har for faae

Høveder, skal være pligtige til at tage de manglende af de andre Byemænds imod Betaling, som han selv beholder, nemlig for 1 stort Bæst 2 Mk, for en 1 à 2 Aars Plag 1 Mk 8 Sk, for 1 stort Nød 1 Mk 8 Sk, 1 mindre dito 1 Mk, for 1 Kalv 6 à 8 Sk, for 1 Faarehoved med eller uden Lam 2 à 4 Sk, 1 Svin 4 Sk og for 1 Griis 2 Sk. Understaaer nogen sig at tage fremmede Byers Høveder under disses manglende Tall, saa lenge disse kan faaes hos deres Grander, skal for hvert saadant Høved bødes til Wiiden, ligesom ovenfor i dette Capitels Iste Post er anført; men naar de manglende Høveder paa deres Part ikke kand faaes hos de andre Byemænd, maae først paa Græsning indtages fremmede Høveder, og med Vedkommende da om Græspenge- ne at gjøre fordeelagtigst Accordt.

3. Byens Huusmænd maae uden Betaling have 5 à 6 Faaer med deres Yngel paa Byens Græsning. Have de flere, skal de under den i dette Capitel første Post anførte Straf skaffe dem bort, med mindre nogen af Byemændene kan tage dem paa deres Part, da derfor betales efter den 2den Post.

4de Capitel. OM CREATURERS BEVOGTNING.

1. Skal samtlig Byemændene være forpligtede at fæste og holde en Hyrde, som skal boe udi det Byen tilhørende Hyrdehues, som og vi samtlig upaaklagelig vedligeholder. Skulle mod Formodning nogen herudi vise Modtvillighed eller Forsømmelse, besørger Grandfogden den Modtvilliges Andeel ved leiede Folk istandsat og derfor gjør Udpantning for dobbelt, hvoraf den eene halve Part tilhører Wiiden.
2. Skal enhver lade Hyrden vogte sit Qvæg og Fæmon og ei efter Voldborg Dag under 4 Sk.s Straf daglig holde nogen sær Hiord enten paa Fællede eller i Vangene, med mindre det maatte være saadanne Creaturer, der formedelst Svaghed en føie Tiid ei kunde følge Hiorden, som naar dette paa Stevne angives og ellers er rigtig, allene i saa Fald maae skee.
3. Da Byens Kiør, det første de kommer paa Græs, drives løse, til Baarerne blive meere græs bærende, saa skal enhver af os efter rigtig Omgang være pligtig til disses Bevogtning at lade følge med Hyrden et forsvarlig Bud, saaledes at hver Mands Korn, Eng Baarer og øvrig Heign kan blive holdt i tilbørlig Fred.
4. Saa snart det paaskiønnes, at Kiørene kan ernære dem i Tyre, skal saadant skee, og dertil paa Wiiden en vis Dag bestemmes. Hvem som til den fastsatte Tiid da ei tyrer sine Kiør, bøde daglig til Wiiden 4 Sk.
5. Baarerne deeles til Tying saaledes, at enhver enten tyrer paa sin Agger 2de sammen, eller og paa anden Maade, som vi mellem hveran-

dre maatte paalegge og cragte tienligst, og skal enhver, naar Kiørene saaledes er satte i Tyre saa vel som Bæsterne |:der tyres strax de kommer paa Græs:| selv lade passe sine tyrede Kreaturer, tyre dem alleene paa sine tilskiftede Agre og iøvrigt saaledes holde dem bundne, at Korn og Eng og anden Heign kan holdes i Hævd, under de Strafbøder som det følgende 5te Capitel omformelder.

6. Skal vi Byemænd i Tiide opsøge og fæste os en Sviinehyrde, som skal vogte hver Mands Sviin, saa at ingen Mand maae selv alleene vogte sine eller lade dem drive til andre Byer at vogtes; hvorimod Sviinehyrden skal saaledes vogte Sviinene paa de Stæder, ham til dennem vorden udviist, at de ingen Skade gjøre, under den Straf herefter følger anført i det 5te Capitel.
7. Naar det er Tiid, og det paa Grandstevne vedtages, skal enhver være pligtig at lade sine Lam komme til . . . Hyrden under 2 Sks Straf daglig, og skal Lammene, i den Tiid de afvendes, vogtes baade af Gaard- og Huusmænd efter rigtig Omgang, dog at en Huusmand kuns afgiver en Vogter hveranden Gang. Ligesaa skal Lammene i den Tiid huuses hos hver sin Eier, og ei som hidtil hos os har været Brug, et Aar hos een og et andet Aar hos en anden Mand.
8. Da Byen ingen ret Leilighed har til Gies, og det, som bekiendt er, er Skade paa Græsningen for andre Høveder, hvor disse gaaer, saa skal de af os, som enten har eller herefter vil have Gies, holde dem saa vel af Baarene, Fællede og de Stæder, hvor andre Kreaturer græsser, som af Eng og Korn, eller og være undergIVEN den Straf, det paafølgende 5te Capitel derfor fastsætter. Men skulle det af os alle vedtages at holde Gies og da til disse udlegge Græsning, skal enhver af os, som holder Gies, tillige holde en Gasse eller og i det Stæd betale af hver Gaaes til dem, som holder Gasse, 4 Sk.
9. Enhver af os skal give Hyrden sin Løn i rette Tiid, som ham er lovet. Befindes nogen herudi at vægre sig eller Lønnen at indeholde, da udpantes samme hos den skyldige; men i saa Fald giver den forsømmelige intet til Viiden. Lige Forhold skal de og have med Sviinehyrdens Løn, som ham af os er lovet, saa at han ligesaa til rette Tid uden Rest faaer samme.
10. Og som Hyrden skal nyde og bekomme sin Løn i rette Tiid, saa skal han og vogte Qvæget forsvarlig og vel, og især saaledes at det ikke gjør Skade paa Korn eller Eng, og i andet Fald være undergIVEN de Bøder, som derfor i det efterfølgende Capitel er fastsat.
11. Hyrden skal drive Morgen og Middag med Høvederne og komme igien hiem med dem om Middag og Aftenen ongefæhr til den Tiid, han af Mændene befales, og skal han for hver Tiime, han enter bier for længe, inden han driver af Byen med Hiorden, eller inden han kommer igien hiem med den bøde 2 Sk, dog bør denne Bepligt paa

½ Time før eller efter ei i den Fald tages til Følge som Forseelse. Hyrden skal ellers overalt, som den der staaer i samtlig Mændenes Tieniste, viise den vedbørlig Lydighed, og ellers mod enhver tee en sømmelig Forhold, hvorimod saa vel Granderne selv som dere Børn og Tiennistefolk igjen christelig og skikkelig skal begegne ham, og om han forseer sig, da hverken med Hug eller Skiældsord at overfalde ham under vedbørlig streng Straf, men han bør for hvis Forseelse han begaaer, paa den Maade, dette Granbrev omformelder, at liide.

5te Capitel.

OM KORN, ENG OG BAARERS HEIGNING OG OM DE BØDER DERVED FORBRYDES.

1. Fra Heigningens Begyndelse og til St. Hansdag betales af de Høveder, som enten fra Hyrden eller nogen af vores Folk uvidende og af Forsømmelse i Korn, Eng eller paa andre utilladelige Stæer, som der for bør heignes, nemlig for 1 Bæsti eller Fæhoved 2 Sk, for 1 Føll, Kalv og Faaer med eller uden Lam 1 Sk, for 1 Sviin 2 Sk, og for 1 Gaais, Gasse eller afvendt Griis 1 Sk, og for den Tiid til Kornet er ophøstet og Auret paa Vangene opgiven, en halv Gang saa meget til. Foruden disse smaae Muleten skal Eieren af Fæet desuden betale Skaden, der er giort, hvorfor samme strax af tvende denne Sag uvedkommende Mænd i Byen i Grandfogdens og Eieren af Kreaturerne, om han vil følge med, deres Overværelse, afsynes og ved neste Stevne angives. Skeer Skaden i Korn, naar dette staaer i Kierve, settes Neeg for Neeg og Kierv for Kierv, men paa alle andre Tiider bør Skaden erstattes med Penge, med mindre vedkommende derom anderledes kan formenes. Vil den skyldige ei betale den afsynede Skade, bør derfor af Grandfogden og 2de Mænd strax skee Udpantning.
2. Al Markerne heignes hver til sit Brug St. Woldborg Dag, og Rugvangene saa snart Rugen er saaed. Hvis Kreaturer som nu udi saadan Heigningstiid kommer til Skade bøde efter nestforegaaende Post.
3. Skulle mod Formodning nogen være saa uforskammet voldelig at drive sine Kreaturer i Eng eller Korn, sætte dem tyret derudi eller drive dem saa nær dertil, at de skal gaae derudi, og de enten der kan antreffes eller saadant kan dem overbeviises, skal Eierne af Kreaturerne derfor hver Gang bøde for 1 Bæst 1 Rd, for 1 Føll 2 Mk, for 1 Fæhoved 1 Rd, af 1 Kalv, 1 Faar, 1 Sviin, stor eller liden Flok Gies 2 Mk, og derforuden efter skeet Syn paa forbemeldte Maade erstatte den giorte Skade.
4. Ingen maae tyre sine Bæster paa Stubene i Vangene, enten paa Enden af Aggerne eller op mellem Kornraderne, naar det er høstet og staaer paa Aggerne, førend samtlig Granderne det vedtager, og hvor

mange Bæster enhver der maae have, under 2de Mks Straf til Granderne. Og dersom nogen Mands Bæster endda, naar vedtaget er, gjør anden Mand Skade, betaler han Skaden og 4 Sk. til Viiden.

5. De Hopper, som haver Føller, skal Eierne under nedbørlig Straf sætte saa langt fra Kornvangene, at Føllerne ei skal faae Vane derudi, og derefter aarlig til St. Hansdag eller i seeniste 8te Dage derefter sætte Føllerne i Tyre, under den Straf af Bøde, som udi nestforegaaende 3die Post for frievillig og voldelig Skade er fastsat.
6. Naar Hyrden har drevet Kreaturerne hiem, skal enhver forvare sine i Huus, Gaard, Fold eller Fæste. Hvo det ei gjør og lade sine Kreaturer gaae løse, og de kommer i Korn, Eng eller anden Skade, da erstatte Eierne den gjorde Skade og bøde desuden til Viden efter dette Capitels lste Post.

6te Capitel. OM MARKMANDEN.

1. Mændene skal betale Markmanden den ham belovede Løn i rette Tiid, nemlig den halve Part til St. Hansdag, og den anden halve Part, naar Kornet er indaulet, eller paa hvad anden Maade vi med ham accorderer; hvem det ei gjør, hos dem eller den skal Grandfogden med tvende Mænd derfor gjøre Udpantning, og derforuden betale til Viiden 1 Mk.
2. Skal Markmanden derimod være pligtig til al den Skade, som gjøres enten i Korn eller Eng, eller og sige hvo der har gjort Skaden.
3. Hvad Skade Markmanden paa Stevne angiver at være gjort, skal Oldermændene under 8 Sks Straf være pligtig paa den skyldiges Tallstok at anskrive, da Markmanden i den Fald fuldkommeligen bør troes, med mindre den, han angiver, det kan afbeviise. Men hvad Skade andre paa Stevne angiver at være gjort af nogens Kreaturer, bør ei troes, undtagen det i det mindste med et Vidne kan bekræftes, eller og Høvderne, som findes i Skade, der er tagen, og af Angiveren strax sin Eier tilbragt, med Sigende hvor de ere fundne, da alleene i disse tvende Tilfælde andres Angivelse end Markmandens maae reflecteres paa.

7de Capitel. OM PLOYNING, SÆD, HØSLET OG HØST.

1. Naar Bygen skal saaes, skal samtlig Mænd paa Stevne fastsette en vis Dag at saae paa, og hvem, som inden saadan Tiid saarer samme, haver brudt til Viiden 1 Mk 8 Sk.
2. Som Rug- og Hauresæden i Høsten ikke giver den Forandring som

Bygsæden, saa bliver samme ikke heller her saa egentlig til saa bestemt en Tiid bunden, men maae for en Deel komme an paa enhvers Leilighed. Dog for at have en Orden saa vel herudi som i alt andet Markarbeide, maae der dog ingen begynde at saae enten Rug eller Haure, førend det af samtlig Granderne er vedtagen, under 8 Sks Straf til Viiden, men de bør endog herudi saa mueligt følges ad. Samme Forhold skal det og have med Giødningens Udførsel.

3. Som det i Loven er befalet, at ingen under Fæstes Forbrydelse maae bortleie noget af sin Gaards tilliggende Jord, saa maae og ingen med nogen i hvem det og er saae lidet eller meget til halvt, der samme Straf og 8 Sk. til Viiden, med mindre han anmelder det i forvejen for sin Hosbonde, og bør ei skeep, saa længe han kan selv samle nok af giødning til Jorden eller kan faae det nogenledes beleilig at kiøbe; og maae den, der saaledes af Mangel paa Giødning, agger andres Møg ud paa sin Jord, intet besaae til halvt, meere end den Fremmedes møg fuldkommen kan giøde, og skal med Sæden og Arbeidet samt Afgrødens Deeling for saa vit saaes halvt efter Giøden, forholdes i alle Maader efter den Brug og Skik, hidtil i slig Fald i denne Egn har været, alt under forbemelte Straf.
4. Naar Sæden er lagt og nedharvet, og Steenene af de besaaede Agre afløses, skal enhver være pligtig, under 1 Mk 8 Sks Straf til Viiden, at henføre den et saadant Sted, som af Oldemanden er udseet, hvor disse uden nogen Mands Skade kan ligge, og saaledes maae ingen under forbemelte Straf lade dem ligge i Aggerreenene, mindre være saa uforskammet at overkaste dem paa nogens Agre, og i sidste Fald bøde 2 Mk til Viiden.
5. Hvad Skraad, Klinte eller andet Ukrud nogen løser op af sin Kornagger, skal han strax føre hiem at brænde og ikke kaste det i Aggerreenen eller paa anden Mands Jord eller paa Vei eller Stie, under 4 Mks Straf til Viiden.
6. Hvo, som gjør Vei eller Stie over anden Agger eller Eng, gielder Skaden og bøde til Viiden 4 Sk. Det samme er, om nogen pløyer ud i nogens Eng, Hovedagger eller anden Eiendom, alleene med det Tillæg at de ligger tilbage, hvis de ved Pløyning har taget for meget.
7. Naar Engen ved Syn er befunden at være moeden, skal vi paa Stevne overlægge og fastsætte, hvilken Dag der skal begyndes at slaes Høe. Hvo som slaer Høe før den fastsatte Tiid, bøde til Viiden 2 Mk. Men naar vi efter Vedtægt har begyndt, maae enhver slaae og bierge sit Høe lige saa hastig han kan tilligemed sine Naboer; dog maae ingen lade fleere end 2 Karle paa een Gang slaae, ligesom enhver og skal lade sit Høe forsvarlig veire, under forbemelte Straf.
8. Ingen maae paa Engen mellem Halmstæderne tyre eller drive sine Kreaturer, førend alt Høet er af Engene, og Granderne paa Stevne

Heignet der opgiver, under Straf at bøde, som udi det 5te Capitel er anført.

9. Naar Kornet ved Syn af Granderne er befunden tienlig at kan høstes, skal det paa Stevne vedtages, hvad Dag med Høsten skal begyndes. Hvo som høster før saadan vedtagen Tiid, bøde til Viiden 4 Mk, med mindre det kunde være en meget fattig Mand, der kunde behøve noget til sin Føde, der maae i saa Fald høste forud 5 Kierver Rug og 5 Kierver Byg, som han ligeledes forud maae hiemtage - dog at han derom advarer Grandfogden i forveien for at angive Tiendetageren det ved første Komme under forbemelte 4 Mks Straf.
10. Er det mellem os vedtagen, at ingen maae til at høste have meere end 2de fuldkommen Meider under 1 Rds Straf til Viiden; dog maae her ved ei forstaaes, om en gammel eller svag Mand foruden sin Karl havde een at hielpe sig at høste, der nyelig havde begyndt at bruge Høleen, saa at Manden og en nyebegyndte kuns billigen kunde være at regne mod en god og fuldkommen Meider. Til den Ende skal enhver, der formedelst Alderdom eller Svaghed maae foruden sig selv holde tvende Meider, inden ethvert Aars Pintzedag anmelde saadant paa Stevne for at paaskiønnes af de øvrige Grander, om saamne 2de Meider og Manden kan være at ansee for meere end 2de forsvarlige, og maae saaledes ingen bebynde i et Fald, før et andet er ophøstet, under Straf af 4 Mk.
11. Naar Kornet er tienlig at indtage, skal Dagen før |:om Veierliget tillader:| derom sendes Bud til Tiendetagerne, hvilke Budskikninger skal gaa ordentlig sin Tour omkring mellem Granderne, og maae ingen, undtagen hvis i 10de Post er meldet, under 4 Mks Straf, indtage noget til sit Hiem, førend Tiende er tagen og henkiørt, hvorefter der strax maae hiemføres af Kornet, saa snart enhver kan, eller og hvorledes derom paa Stevne er vedtagen, som enhver under 2 Mks Straf skal holde sig efterrættelig.
12. Skulle nogen over een Dag blive tilbage med sit Korn Indagning, og det kan skiønnes, at sadant skeer enten af Chicane eller Forsømmelse, haver saadan een Skade for Hiemgiæld, om hans Korn da af Kreaturer beskadiges; men skulle Veierliget blive vanskelig, og een eller nogle af Mændene desaarsage blev tilbage enten med nogle Kierve eller Rivelset, skal de andre under 1 Mks Straf og Skadens Erstatning holde Vangen rødelig, til dette vorder indbierget, og Vangen af samtlig Granderne til Tying eller Drift opgiven.
13. Skulle nogen Mand formedelst Sygdom paa Folk og Kreaturer eller og af andre Aarsager blive tilbage med sit Arbeide, særlig udi Bygsæden og Høstens Tiid, og saadan Tilbageblivelse ikke foraarsages fra Mandens Siide, skal de øvrige Grander efter christelig Pligt, baade med Bæster og Folk være ham behielpelig, saa at hans Arbeide med

eller og strax efter de andres kan være giort, hvormed Grandfogden skal have Indseende og der ved foranstalte det fornødne, saa at hvem, som i saa Fald viiser Forsømmelse, skal pantes og andre i deres Stød for de pantede Penge leies.

8de Capitul. OM TØRVESKLÆRSEL OG LYNGSLET.

1. Som enhver af os er tilskift sin Andeel i Heeden, skal enhver der grave Tørv og slaae Lyng paa sit tildeelte Skifte, under den forhen fastsatte Straf, der er . . . , og bør ingen til Heedens Ruin deraf sælge noget enten til Niibe eller andenstæds, men alleene lade grave de, som til enhver egen Fornødenhed behøves.
2. Den Misbrug, som hidtil er begaaet med at lade sin Tiennistekarl om Søndagen til egen Profit grave Tørv i Heeden og føre til Niibe, skal mellem os være afskaffet, saa at hvem af os, som efter denne Dag overlader sin Karl nogen Tørveskiærsel udi sin Heedepart, bøde derfor til Viiden 2 Mk, og Tørvene desuden til Viiden at være hiemfalden. Skeer saadan Skiærsel eller Henførsel til Salg nogen Hellig Dag, bøde desuden efter det paafølgende 10de Capitels Iste Post 1 Mk 8 Sk.
3. Paa det at det Skoetørvjord, som findes udi vores Eng ved Gieldstrup Skiæld kan blive til fælleds Nytte, bæst anvendt og være af nogen Varighed er mellem os aftalt, at ingen under 4 Mks Straf til Viiden maae der grave Skoetørv, men det skal paa Stevne vedtages og med eenig Samtykke paa een Gang foretages, paa det Skiærselen for een og den begvemteste Siide kan begyndes, ingen Mellembakker blive staaende, og saaledes at Vandet derfra kan faae Fald.
4. Ingen af os maae herefter, som hidtil skeet er, bortleie sin Eng, enten til Niibe Indvaanere eller andre til at bleege paa, siden saadant bande er imod Loven og til Skade for de andre af os, som til Høebierring heigner sin Eng, da denne derved nedkiøres og nedtrædes. Hvo der fore herimod gjør, bøde til Viiden 3 Mk og desuden have forbrudt Leien af sin paa slig ulovlig Maade bortleiede Eng.

9de Capitul. OM PANTNING FOR RÆT VIIDE OG BØDERS INDDRIVELSE.

1. Naar pantes skal for ræt Viide og Brøde, da skal Grandfogden med 2de af de andre Grander gaae til den skyldige og æske Betaling. Vil den skyldige ei strax betale Pengene, maae de af Indboen udpante fuldkommen Værd for den forfaldne Viide, og sættes det udpantede i

Bevaring hos Grandfogden, hvor det staaer til Løsning i 14 Dage. Indløser inden saadan Tiid den Skyldige ikke Pantet, skal det efter Angivelse for hans Hosbonde sælges ved Auction, og det overskydende fra Bøder og Omkostningerne komme den skyldige til Bæste.

2. Hvis nogen ved Udpantning hos ham sætter sig til Modværge, skiælder, bander eller paa andre utilbørlige Maader begegner Mændene, som skal pante, skal han derfor til Viiden for slig hans Selvraadighed bøde 4 Mk, foruden at hans Forhold meldes hans Herskab, der efter loulig Omgang seer ham tvungen til herudi at opfylde sin Pligt for derved at conservere den Orden og Fordeel for Byen i Almindelighed, der ved dette Viidebrev søges.
2. Al Brøde og Viide skal Tiid efter anden indsanches og leverees enten Grandfogden eller en anden Mand, som det kan betroes, men ingen være berettiget enten at tage eller bruge noget deraf, saasom det ingenlunde maae anvendes enten til at drikke op til Gilde eller Giæstebud; mens altsammen være indsanket til 8te Dage efter St. Michelsdag hver Aar, og da skal Grandfogden i samtlig Grandernes Nærværelse derom gjøre Forklaring, til hvilken Ende derover maae holdes en Bog, der skal viise, hvad Bøderne er, naar, hos hvem og hvorfor den er falden, og hvormeget Viiden det ganske Aar sig kan beløbe til, hvoraf da først Markmandens Løn skal betales, samt hvad andet der til Byens almindelige Nytte henhører eller bør anskaffes, og om noget endda maatte overskylle, kommer det til Deeling mellem Granderne.

10de Capitul.

OM HELLIGDAGSARBEJDE MED VIDERE INDBYRDES HANDEL MELLEMLERNE.

1. Ingen maae til Søndage og andre paabudne hellige Dages Vanhelligelse enten pløie, saae, harve, høste, grave Tørv, age disse hiem eller udi andre Maader gjøre noget saadant grovt Arbeide, under 1 Mk 8 Sk Straf til Viiden, med mindre en vaad og ubestendig Høst eller Høebierring indfalden; da maae enhver dog med samtlig Granders Minde bierge sit Korn eller Høe efter Prædiken, at det ikke skulle vorde fordervet, og saaledes saa vit Guds, Kongens og Billigheds Love paa hellige Dage tillader slig og andre Nødvendigheds Gierninger.
2. Enhver af os skal være pligtige at holde sine Sviin forsvarlig ringede |:undtagen om Vinteren naar det fryser, saaledes at de ei kan vraadde:|, under Straf at bøde for hver Sviin hver Dag det befindes at være uringet 2 Sk, og paa det des nøiere herover kan blive holdt, og denne for Marken saa skadelig Vraadsel undgaaes, skal Oldermænden

beskikke 2de af sine Medgrander, der i 8te Dage dermed skal have Indseende, og saaledes skal det continueerlig vedblive, at 2de efter 8te Dages Forløb skal løse 2de af. Skulle det befindes, at nogen i den Tiid, han dertil er beskikket at have Opsyn, ei opagter hans Pligt eller ei angiver Mangerne enten paa Stevne eller til Grandfogden, skal han bøde derfor lige saa meget, som den tilkommer at betale, der er de uringle Sviin eiende.

3. Ingen maae indhegne noget Jord fra Adelgaden, uden det som tilforn har været og med Rette bør indhegnes, som Kaalhauger og deslige. Ligesaa maae ei heller nogen særlig tilegne sig noget af Grandiorden i Byen eller paa andre Stæder, og ei der uden samtlig Grandernes Minde grave enten Jord til Digetørv eller at blænde med. Hvem herimod gjør skal strax igien udlægge det indhægnede, have forbrudt det gravede Jord, Tørv eller Blænding og derforuden bøde til Viiden 3 Mrk.
4. Tvende Gange om Aaret, nemlig Paaske og Michelsdag, skal Oldermændene med een af Mændene gaae omkring hos samtlig Byens Gaard- og Huusmænd og nøie eftersee enhvers Skorsteen og Ildstæd, Kiølle, Baggerovn og Kieddelgrue, om nogen deriblandt skulle findes saa brøstfældige, at Skade derved kunde foraarsages. Hos hvem saadan farlig Brøstfæld findes skal forelægges med 8te eller 14ten Dage at sætte det i Stand udi, samt bøde til Viiden 8 Sk. Men skulle Mangerne endnu ikke efter den forelagde Tiids Forløb være istandsat, maae det brøstfældige reent nedslaaes og derved til videre Brug gøres uduelig.
5. Skulle, som Gud naadelig afvende, Ildebrand eller anden Ulykke antreffe Byen, anmeldes det uden Ophold for vedkommende Herskab. Lige Anmeldelse skal og gøres, ifald nogen Høveder med smitsom Syge som Lungsot, Krop eller Skab worde befængte, og ellers paa Stevne strax føies Anstalt, at saadanne inficerede Høveder strax fraskilles det øvrige og med à parte Bevogtning anvises et fraskildt Stæd.
6. Hvad Forseelse, nogen Mands Hustrue, Børn eller Tiennistefolk mod dette Viidebrev begaaer, tilsvares af Manden, som han igien korter i Lønningen og seer afstraffet.
7. I hvorvel det under Straf er Oldermændens Pligt at holde over denne Viidebogs nøie Efterlevelse, saa dog, om Oldermændene enten herudi skulle viise Forsømmelse, eller nogen være saa søvnagtig og ligegyldig, at de ei paastoed deres Ræt skal saadant ingenlunde være Hindring for andre eller mase mod dem indvendes, som efter denne Viidebog vil paastaae sine Rættigheder. Ligeledes skal de Bøder, som Grandfogden for sine Pligters Efterladelse efter denne Viidebog kan forfalde udi, ikke komme ham til Skade eller præjudice, naar disse ikke inden 14ten Dages Forløb af hans Medgrander pastaales.

Foreskrevne Poster er saaledes af os samflig Woxlef Byemænd efter nøyeste Overlæg og eenig Samtykke vedtagne, og da disse, som ere i alle Deele passende efter Byens Omstændigheder sigter til Byens Opkomst, Ordens Indførelse og Freds Vedligeholdelse, saa er samme af os egenhændig underskreven og nu derefter underdanigst og ydmygst nedlægges for vore naadige og gunstige Herskaber og Husbonder til forventende Approbation. Woxlef den (afsat plads til dato). Peder Sørensen, Jens Anderssen, Niels Jensen Torup, Peder Nielsen, Peder Pedersen, Poel Olesen, Frantz Christensen, Anders Christensen, L. C. S. Smed, Niels Pedersen, Søren Christensen, H. I. S. O., S. I. S., C. I. S. T.

Foreskrevne Concept Grande-Brev, som ieg efter de Woxlew Byemænds har forfærdiget, og om hvis Indhold de i alle Deele mellem sig er bleven eenige, insinueres herved underdanigst, ydmygst og ærbødigst de høye, gunstige og høistærede Herrer Jordegodseiere og Beneficarii udi Woxlew Bye og Dalsgaard til forventende naadig og gunstig Approbation, paa det samme af mig endvidere in orriginali kan vorde udfærdiget og vedkommende til Efterlevelse derefter meddeelt. Lundbech den 30. Juli 1779. I. Schougaard.

Som største Lodseiere i Voxlef finder jeg dette Videbrev, som af fornufftige Mænd underskrevet, heel lovforsvarlig og at sigte til Beboernes Nøtte for Fremtiden, naar samme vedbørlig bliver holdt og effterlevet, hvorføre samme aldeelis finder min Approbation, ej tvilende at samme joe skal nyde samme Held af mine Medinteresserede. Vil altsaa ønske de undertegnede Lycke til, hvis med fornufftig Overlæg i Guds Naun begyndt er fra Lundbech den 31te July 1779. Juel.

Jeg anseer det og aldeeles nøttigt og nødvendigt for Voxlef Bye, at den med en Grandbog bliver forsyhnet, da jeg anseer denne for at være vel forfatted, naar deri ikkuns skeer den Forandring:

1. At det bliver enhver af Byemændene tilladt at saae sin Rug saa betimelig, hand kand og vil, siden en god Rughøst i de fleeste Aaringer meget ankommer paa tiilig Sæd, da endog burde paalegges, at saa snart ikkuns det halve Antal af Byens Mænd vilde være eenige at saae Rug, skulde Rugvangen, enten det er Mortensdag eller ej, strax af alle holdes i Freed.
2. At det bliver enhver tilladt at høste en eller anden af hands Agre, som enten formedelst dens naturlige Beskaffenhed eller og dens bedre Behandling med stærkere Giødning eller paa anden Maade maatte blive moden før de andres, dog at det i saa Tilfælde først tilkiendegives Granderne, saa vel naar hand vil saae Rug, som naar hand vil høste et eller andet Slags Korn. Saaer eller høster nogen som ovenmeldt uden forud at tilkiendegive det for Oldermænden, Markmanden og de andre Grander, da burde hand for hver Ager bøde 2 Mk, endskiønt ingen Skade tilføyedes nogen af sine Naboer; men

pløyer hand eller høster fra nogen anden Mands Ager, da bøde desuden 2 Mk til Byen og erstatte Ejemanden Skaden. Endelig troer jeg det tienligt, at der blev tilføyet en Articul, som forbandt enhver saa vidt mueligt efter nærmere imellem Oldermændene og Mændene, ifølge ethvert Steds Omstændigheder aarlig tagende Beslutning, at freede de af Byens Enge, som formedelst deres Blødhed letteligen i den vaade Aarsens Tiid vilde lade sig optræde. Hvilke smaae Forandringer jeg saaleedes underkaster de andre Herrer Lodsejeres Omdømme, siden jeg som en kuns liden Lodsejere i den Bye ingenlunde skal paastaae mine Tanker fulgt eller modsette mig de øvriges Beslutning. Rosenkrantz Levetzau.

Denne Grandbog, som serdeeles vel forfattet og med Bøndernes Underskrift viises, de er vel fornøyet med at efterleve, kand ieg for min Deel, som liden Lodsejer der i Byen, ey andet end approbere, samt formoder, at høyvelbaaren Herr Kammerherre Rosenkrantz Levetzaus grundige Erindringer nyder de øvrige Lodsejeres Biefald og udi dette Grandbrev til vedbørlig Efterlevelse vorder indført. Colding.

Foreskrevne Grande-Brev, saa vel som hvis dertil af s. t. Hr Kammerherre Rosenkrantz-Levetzau saa viiseligen er tilføiet, bliver og af mig for den liden Deel, ieg i denne Bye er eiende, i alle Maader approberet, undtagen hvad som udi det 7de Cap. 13. Art. er anført, hvilke mand ikke lettelig kand indsee hvorvidt skal strække sig, men dog vel bliver overensstemmende med Loven. B. S. H. Chrestensens.

Ved denne Grande-Bog for Woxleuf Bye har ieg at erindre for saa vidt Dallsgaard er angaaende, der ey er en Bondegaard men en frie og virkelig indløst Præstegaard, som desuden ligger gandske ude fra Woxleuf Bye, disse følgende Poster:

1. At Brugerne af samme ey kand være Grandfoget eller sligt.
2. At Beboerne af samme ey bør holde Leederne og Digerne i og ved Woxleuf Bye istand eller dertil contribuere, siden bemælte Præstegaard ligger ude fra Byen - uden for saa vidt Præstegaardens Agre og Enge maatte støde til Byen.
3. At hand ej heller kand og skal rette sig effter, hvad om Tiende og deraf dependerende i denne Grande-Bog er mældet.
4. At hand joe og maae pløye, saae og høste, naar hand finder dette nytteliga, uden derom først at conferere med Byens Beboere, hvilke Exempler haves og paa de Stæder, hvor den strængeste Granderet hærsker.
5. At hand ej bør rette sig effter denne Grandebogs 7de Cap. 13. Articul. Men iøvrigt bør Brugeren af Dallsgaard at rette sig effter denne Grandebog, der synes at være viselig forfattet. D. C. Hald.

Landboreformerne, udskiftningen

I begyndelsen af 1700-tallet led bondestanden hårdt under umulige og kummerlige vilkår. Stavnsbåndet blev indført i 1733 efter ønske fra godsejere og militæret. Det bandt mænd mellem 18 og 36 år til at blive boende på godset eller herregården, hvor de var født. Der var dog mulighed for at købe fripas, så stavnsbåndet var i praksis næppe særligt bindende for de bedrestillede, d.v.s. bønderne og deres sønner. Det blev indført for at afhjælpe en alvorlig landbrugskrise i 1730'erne, som bl.a. skyldtes svigtende efterspørgsel fra vore eksportlande. Hertil kom afvandring af folk fra landet til byerne, hvilket yderligere medførte, at det kunne være svært at få befolket fæstegårdene. Endelig skulle militæret bruge folk til landmilitisen. Militærtjenesten påhvilede i praksis ”de mindre egnede” i landbruget, fordi det var godsejerens opgave at udtage mænd til landmilitisen. Aldersgrænserne blev ændret i tre omgange. I 1735 til 14-36 år, i 1742 til 9-40 år og i 1764 til 4-40 år. Hoveri, jordfællesskab, stavnsbånd og tiendeydelser lagde store hindringer i vejen for den almene bondestands muligheder for et forbedret agerbrug og øget produktion. Der blev lagt et yderligere pres på bondestanden, da befolkningstallet i denne periode var stigende, og efterspørgslen fra udlandet var stor på grund af de mange krige. Man var nødt til at øge produktionen i landbruget, da dette erhverv forsynede samfundet med råvarer til manufaktur, håndværk og handel og brødfødte befolkningen.

Det store økonomiske pres på gårdmændene skyldtes stigende skatter til staten samt pres fra de store godsejere for at opnå mere hoveri og større fæsteindtægter. Da man havde nået det økonomiske loft i slutningen af 1700-tallet, begyndte frigørelse af fæstebonden.

Stavnsbåndet holdt landbosamfundet i et jerngreb. Det var umuligt for en fæstebonde eller husmand at bryde op med stavnsbåndet, da dette ville blive straffet hårdt, og godsejeren så ingen grund til at stoppe det, da det var en af hans største indtjeningskilder, magtautoritet og garanti for billig arbejdskraft. Det forhadte stavnsbånd blev ophævet i 1788. Da underskrev statsrådet den vigtigste landbrugsreform i landets historie. Bønderne blev frie og kunne rejse hvorhen de ville uden godsejerens tilladelse. Bag stavnsbåndets ophævelse stod godsejerbrødrene Ludvig og Christian Ditlev Reventlow, juristen Christian Colbjørnsen, godsejer Anders Peter Bernstorff, og kronprinsen, den senere Frederik VI. Stavnsbåndets ophævelse var starten på en række reformer i årene efter.

Fæstebøndernes frihed gav helt nye muligheder for landsbystruktur. Førhen havde man benyttet sig af trevangsbruget. Her havde man tre store vange, den ene til vintersæd, den anden til forårssæd og den sidste lå som brakmark. De tre vange var delt ind i åse, som var delt ind i lange rektangulære agre. Gårdene var tæt samlet inde i midten af de tre vange.

Efter bondens frigørelse i form af selveje, kom udflytningen som en naturlig følge af bondens nye mulighed for at flytte, hvilket endvidere medførte udskiftningen. Dette betød at nogle af bønderne inde fra landsbyen flyttede deres gård ud på marken, da man på denne måde bedre kunne opdyrke de yderste marker. Tanken bag udskiftningen var enkel. Hver gård skulle så vidt muligt have sin jord samlet på ét sted, eller fordelt på så få stykker jord som muligt. Jordfordelingen blev holdt inden for det enkelte ejerlav, og ved samlingen af jorderne skulle alle fæstebønder have akkurat samme jordværdi som inden udskiftningen. Bønderne fik nu kortere til deres jorder og kunne på den måde lettere dyrke deres agerbrug.

De første tilløb til udskiftning og udflytning fandt sted i 1764–65, men udskiftningen tog først for alvor fart i 1790-erne. Til gengæld gik det hurtigt, da den først kom i gang, og udskiftningen af Danmarks omkring 5000 ejerlav var stort set gennemført omkring 1810.

I Vokslev Sogn skete udskiftningen i Binderup i 1794, i Gelstrup i 1795, i Vokslev i 1796, i Klæstruplund i 1802, i Tårup i 1803, i Harrild i 1803, i Klæstrup før 1805 og i Grydsted efter 1805.¹ Udskiftningen blev foretaget af Landvæsenskommissionen i Aalborg Amt på grundlag af opmålinger og kort udført af landinspektør Munk i Nibe. Til gennemførelsen indkaldtes jordejerne i de enkelte matrikellav. Det var overvejende Lundbæk, Restrup og Halkær gods. Som eksempel kan nævnes udskiftningen af Vokslev by.

Udskiftningen af Vokslev by

Aaestæds Forretning for
Woxlev Bye i Hornum Herred, Aalborg Amt.²

Aar 1796 den 14de May, indfandt sig Landvæsens Commissionen i Aalborg Amt, paa Høyvelbaarne Hr. Kammerherre og Stiftsbefalingsmand von Pentzes Vegne efter Fuldmagt af 4de dennes, Bye og Herredsskriver Wedel fra Nibe, tilligemed Landvæsens Commissarierne Birke-dommer Theil fra Torstedlund og paa Hr. Kammer Raad Coldings Vegne i hans Forfald Forpagter Skougaard fra Pandum, i Woxlev Bye, for at lægge Planen til bemelte Byes Eiendommens Udskiftning af Fælledskab, til hvilket møde er skeet Indkaldelse, hvilken er bleven Bekendtgiort for alle Vedkommende, og lyder bemelte Indkaldelse med sine Forkyndelses Paaskrifter saaledes under:

¹ Trap Danmark, 5. udgave, s. 1073.

² NLA, B0D, Aalborg amt, landvæsenskommissionsprotokol 1794-1835, fol. 122b-124a.

No 1.

Pro Memoria!

Hr. LandInspektør Ole Munch i Nibe, haver under 1te dennes ved Skrivelse hertil Amtet, forlangt at det Aaestæds Møde snarest mueligt, maatte vorde foretaget af Landvæsens Commissionen for Aalborg Amt, udi Woxlew Bye, for at faae Deelings Planen til denne Byes Jorders Udskiftning af Fælledskabet lagt og bestemt. I anledning deraf bliver herved fastsadt sammesteds, nemlig udi bemelte Woxlew Bye, at foretages et Aaestæds Møde Løverdagen den 14de May Først Kommende om Formiddagen Kl. 10 slæt. Til hvilken herved indkaldes Lundbeks Eier, eller Fuldmægtig, som største Lodseier i bemelte Woxlew Bye, samt Halkjærs Eier, eller Fuldmægtig og Hr. Provst Reiersen i Nibe paa Annexgaardens vegne (mangler et par linier) fremme ved denne Udskiftning, til at møde udi oftmelte Woxlef Bye benævnte Tiid, og paa det Sted der, som største Lodseier nærmere maatte bestemme. Og anmodes største Lodseier eller Fuldmægtig herved om, at ville behagelig foranstalte denne Indkaldelse Bekiendtgjort for alle Øvrige Vedkommende og herved Indkaldede, samt om Forkyndelsens Rigtighed modtage enhvers Tilstaelse herpaategnet, og derefter fremlegge dette ved Commissions Mødet den benævnte 14de May Førstkommende. Ligeledes anmodes største Lodseier eller Fuldmægtig om, behagelig at vilde foranstalte Landvæsens Commissarierne, og den paa mine Vegne mødende Persohn, betalte Deres for dette Møde tilkommende Diæt og Anfordrings Penge, efter derover fremleggende Regning, saasnart Forretningen ved samme er sluttet, imod derfor siden at erholde Godtgjørelse af øvrige Medlodseiere i Proportion af enhvers i Byen havende Hartkorn. Aalborg Stifts og Amts Contoir den 12de May 1796. Pentz.

Til Lundbeks Eier, eller Fuldmægtig. Bekiendtgjort på Lundbek, og bliver dette Aaestæds Møde herved bestemt at holdes til Gaardmand Peder Thyboes i Woxlew. Dette Circulerer efter nedentegnede Tour, og ventes tilbage med enhvers behageligen Paategning. Lundbek den 11te May 1796. W. Søndergaard.

Til Halkjær, Westerladegaard, S.T. Hr. Provst Reiersen i Nibe. Bekiendtgjort paa Halkjær den 12te May 1796. A. Dyhr.

Læst paa Westerladegaard den 13de May, og strax derpaa afsendt med Overbringeren fra Silkemann. Mig Bekiendtgjort den 14de May 1796. Reiersen.

Fremlagt i Landvæsens Commissionen holden i Woxlew den 14de May 1796.

Hr. Landinspektør Munkes Begjæring til Høybemelte Hr. Stiftsbefalingsmanden om dette Mødes Bestemmelse af 1ste dennes blev fremlagt ved Forretningen under:

No 2.

Bemelte Landinspektør Munk mødte ved Forretningen og foreviiste til Commissionens Afbetiening det over Byens Eiendomme tagne Corte; Ligeledes vare mødte i følge den passerede Indkaldelse, Lodseierne, paa Lundbeks Herskabs Vegne Hr. Forvalter Søndergaard fra Lundbek, Hr. Proprietair Dyrh fra Halkjær, og Sognepræsten Hr. Proust fra Nibe for Præstegaarden Dalsgaard, saa og paa Velbyrdige Frue Christensen paa Westerladegaard hendes Vegne, Fuldmægtigen Silkemann fra (i)bidem, som og tillige var mødt for Simmestedgaard under bemelte Westerladegaard, imellem hvilken og Woxlew Bye, er en liden Skiel Tvistighed i Heeden, som i mindelighed blev afgjort saaledes, at Forskiellen imellem begge Parters Paastand maatte lignedes i 2de lige Deele halvt til hver.

2. Af Woxlew Bye, Lundbek Gods udfløtter 3de Gaarde, nemlig: No 6 Gaard til Rud Agger vang, No 8 til Nest Rud Agre, og No 10 til Hornumdahl.

3. Westerladegaards Bonde No 7, udfløtter paa Sandaggersvang.

4. Halkjær Gaard No 13, tillægges sine Jorder samlede paa Fløy-Blokker, og i Stokaggersvang, hvor Beboerne med Tiides agter at udfløtte. Ved Gaarden tillægges et stække af Gaden, og Grønningen Østen Haugen til Aaen.

5. Annexgaarden No 1, tillægges sine Jorder samlede i Øster Aggersvang og vesten for Gaarden, Enderne af Kols Agre, efter een Linie, som paa Kortet blev bestemt. Eng og Grønning som falder i Lodden beholder Gaarden og tager Vederlag i Aggermarken for manglende Eng.

6. No 4, En halv Gaard af Lundbek Gods tillægges sin Lod paa Baadshøy og Toft Agre.

7. No 3, Ligeledes paa Kols Agre, Baadshøys, Aggervang, og Sandaggerhøy.

8. No 2, Ligeledes paa Kols Agre, Baadshøy Aggersvang og Lang Agre.

9. No 5, paa Kirkebrødvang.

10. No 11, en halv Gaard, Øver Østre Ender af Langaggersvang.

11. No 12, samlet Lod i Langaggersvang.

12. No 9, Ligeledes over Bler Blokker og Øster Bak Agre.

13. No 14, i Bitte Aggers Vang og Westerbak Aggere.

14. Skoelen tillægges Jord isteden for Græsning til 16 Faar eller 3 1/5 Hoveders Græsning, samlet Østen Kirken.

15. Det Jord Huusene skal have, udlægges enten i Nord Marken i nordre Ende af No 4 Lod, eller ved Møllen paa Skiel Diges Bloker.

16. Peder Thyboes fraflyttende Enghave tillægges No 5.

17. Til Eng Lodder for de Mænd som falder i sønder Mark, udtages Engen under Tornbak Aggere og Skallen; for Resten beholder de Øvrige

hvad der falder for Lodderne.

18. I dette udtagne Støkke, tager Halkjær Bonden den første eller Synderste Lod, og de Øvrige efter Beliggenhed; men da ingen heri kan faae fuld Vedderlag af Byens Eng, Godtgjøres det manglende med Agger Land.

19. Heeden Deeles saaledes: No 7, tager den yderste Lod i Øster Heeden; dernæst No 6 vesten for, dernæst No 8. Annexgaarden tillægges sin Heede næst Synden Agger Marken indtil Kirkebrød Dige, og Øster paa til No 8 Lod. No 5, sin Heede Synnen for, og Østen Agger Lodden. Dernest Huusenes Heede. Dernæst No 2. Dernæst No 3. Dernæst No 4. Dernæst No 11. Dernæst No 12 og 14, og endelig No 9, den Synnerste Lod. No 10 bekommer sin Heede ved Agger Lodden, No 13 ligeledes Østen Agger Lodden.

20. Veien til Hornum over Agger Marken aflægges i hvis Sted en Nye Vei anlægges næst Synnem om Skoelens Lod, og til Skiæl imellem Annex, eller Præstegaardens Lod og No 5 Lod, indtil Heeden; hvilken Vei afsættes med 16 Allens Breede. De Øvrige nødvendige Veie paa Marken, beregnes med 12 Alens Bredde, og forlægges saavidt muelig til Skiæl imellem Lodderne.

21. Gaden bliver til Fælleds, hvorpaa Leer graves.

22. De gaarde som udfløtter bekommer Vedderlag for Deres Gaards og Have Pladser, men intet videre af Gaden da de som Øvrige Mænd, beholder Rettighed derpaa at grave Leer.

Da samtlige Lods Eiere og Beneficiari havde Erklæret, med foranførte Deelings Plan at være fornøiede, og Commissionen fandt den at Fordeelagtig for Byen i det Heele, saa blev Planen af Commissionen approberet og da de Fiire Gaardes Udfløtning af Byen har foraarsaget, at en saa Fordeelagtig Plan for hver Mand især er bleven muelig, hvilket det ikke ellers havde været, da Byen ligger paa den eene Side af sin Mark, saa skjønnedes det Klarlig, at den allernaadigste Forordnings Hensigt med Bygnings Hielps udlovelse, ved disse udflytninger fuldkommen er opnaet, og altsaa kan de Udfløttende vente at nyde allernaadigst Bygningshielp, ligesom de og kan tilkomme Forordnet hielp af Arbeide, til Gaardenes Udfløtning og Opbyggelse på Deres Lodder. Det passerede bliver med Hænders Underskrift bekræftet. Woxlew den 14de May 1796. N.S. Wedel, Schougaard, K. Theil, Ole Munck, W. Søndergaard, Silkemann, A. Dyhr, Reiersen, J. Sørensen Skoleholder.

Brandforsikringen

Et vigtigt led i udviklingen og i bøndernes overgang til selveje var en brandforsikring, som gjorde det muligt rent økonomisk at overleve en gårdbrand. Tidligere kunne en brand ruinere en bonde og sende ham og familien ud med tiggerstaven. 13. jan. 1761 oprettedes en almindelig og obligatorisk brandforsikring for købstæderne, hvori også landbygninger kunne optages. Forsikringen administreredes af købstædernes styrelse under stiftamtmandens under tilsyn. Ved forordning af 29. feb. 1792 udskiltes landbygningerne til en særlig brandforsikring, der styredes af amtmanden indtil 1800, da der ved forordning af 26. marts 1800 oprettedes særskilte branddirektorater for landdistrikterne.

I Vokslev Sogn kom der gang i forsikringerne i efteråret 1800. I de første mange år blev taksationerne udført af branddirektør U.A. Thorsøe i samarbejde med sognefogden og en sagkyndig, som i starten var en snedkermester fra Aalborg men senere mest var en gårdmand fra sognet. Ved oprettelse af forsikringerne blev gårdenes bygninger og tilstand nøje beskrevet. Bygningerne blev i starten typisk takseret til en værdi på 4-500 rdl. men omkring 1829 til 900 rdl.

Spare- og Laanekassen i Voxlev Sogn

Spare- og Laanekassen blev stiftet ved et møde i forsamlingshuset den 27. dec. 1879. I ”Love for Spare- og Laanekassen i Voxlev Sogn vedtagne den 27de December 1879” står i § 1: ”Spare- og Laanekassens Formaal skal i Særdeleshed være, dels at fremme Sparelysten i Sognet, navnlig hos Husmænd, Tjenestefolk og Børn, ved at lette Adgangen til at faa Penge indsatte til Forrentning, og dels at yde Laan især til mindre Jordbrugere og Haandværkere i Sognet”.

Til bestyrelsen valgtes gårdmændene Niels Knudsen, Gelstrup, Jens Christen Nielsen, Vokslev, Peder Larsen, Grydsted, Poul Staun, Vokslev, Anders Larsen, Dalsgaard, Jens P. Buus, Simested og lærer Schytte fra Vokslev, der blev formand og regnskabsfører med kontor på skolen.

I 1886 blev Hans Hyldahl, Huul Mølle, regnskabsfører. Han efterfulgtes i 1902 af Niels Mortensen, Klæstruplund. Herefter var kontoret hos Kristen Rye i Grydsted og fra 1909-28 hos lærer Mikkil C. Poulsen, Vokslev. Fra 1928-39 var lærer M.P. Birkbak i Binderup regnskabsfører og fra 1939-51 var det gårdejer, sognefoged Simoni Kjølbjerg i Vokslev. Han efterfulgtes af lærer Axel Davidsen, som havde posten 1952-67. Han blev afløst af Laurids Kjær Jensen, der med titel af direktør havde posten til 1972. Fra 1972-1994 var Frode Kjær Christensen direktør. I en periode i 1980-erne stod Aase Christensen og Poul Krag Jensen for ekspedition og regnskabsføring. I 1976 fik sparekassen første gang et repræsentantskab, og det var på 21 medlemmer. Fra 1994 til 2005 var Robert Hansen

direktør. Direktør er nu Iben Henriksen.¹

Sparekassen havde åbent den 1. og 15. i måneden fra kl. 16 til kl. 18. Det mindste indskud var 1 krone, det højeste var ikke afgrænset. Stifterne skulle ifølge lovene indskyde en begyndelseskapital på mindst 5 kr. hver. De 34 deltagere på mødet den 27. dec. 1879 indskød tilsammen 535 kr., rentefri i 1 år, og dermed startede sparekassen. 15. jan. 1880 regnes som stiftelsesdagen, da det var første åbningsdag. Ved udgangen af 1880 var den indskudte kapital vokset til 13.660 kr. Fremgang skyldtes sikkert, at sognets gårdmænd havde gjort sparekassen til deres pengeinstitut. Lånerne var både lokale og udenbys fra Nibe, Ø. Hornum og sågar Aalborg.

Regnskabet for 1882-83 viser 64 indskydere med et samlet indestående på 21.080 kr. Heraf havde 30 konti under 50 kr., 10 mellem 200 og 500 kr. En enkelt havde over 2.000 kr. Fra starten og en række år frem blev kunderne betjent hos de skiftende formænd. Dette fungerede udmærket, og Sparekassen voksede støt. Hos det stigende antal sparere opstod ønsket om et centralt og blivende sted for Sparekassens kontor.

Figur 98: Sparekassens ledelse ved jubilæet 2005. Fra venstre Albert Frstrup Andersen, Knud Lyngsø Knudsen, Mille Kjær Nielsen, formand Jens Juul Andersen, næstformand Janus Staun, Niels Munk, direktør Robert Hansen, Charlotte Staun. Foto stillet til rådighed af Nibe Avis.

¹ Vokslev Sparekasse 1880-2005, 125 års jubilæumsskrift, 2005.

Ved generalforsamlingen i 1907 var der 202 sparere. Selv om halvdelen af sparerne havde under 50 kr. indestående, så nåede den opsparede kapital 65.000 kr. Man besluttede, at Sparekassen fremtidig skulle have kontor i Forsamlingshuset. Der blev truffet aftale om en fast årlig leje, hvor den lille sal var til rådighed to gange om måneden. Da lejligheden i forsamlingshuset senere blev nedlagt, fik man den stue, hvor man nu har kontor. Vokslev Spare- og Laanekasse havde 1960 et indskud på 293.000 kr. og reserver var 47.000 kr. Ved udgangen af 2004 var sparekassens indlån 19 millioner kr., udlånene omkring 10 millioner og reservefond og garantikapital ca. 2 millioner kr. Der er fortsat kun åbent en eftermiddag om ugen.

Fiskeriet og dambrugene

Fiskeriet i Limfjorden har så længe, der har boet mennesker i sognet, haft stor betydning som kilde til føde og indtægter. Saxo beretter, at folkene i Limfjordsegnene i lige så høj grad havde deres levebrød af fjorden som af landet. Det har selvfølgelig været mest udpræget for de, der boede helt tæt ved kysten, men også for de, der boede længere inde i sognet, ja reelt for alle i sognet. Herom vidner Anders Jebsen af Særsløvs gavebrev af 27. maj 1460 til Aalborg Helligåndshus på en gård i Gelstrup, som Peder Eriksen fæstede og i årlig landgilde betalte 1 tønne sild.

Viborg bispestol gjorde 1519 lovhævd på sit gods, bl.a. en gård i Grydsted, afgift årligt 3 mk. eller 1 tønne sild og 12 sk. gæsteri, samt Pandum hovedgård, som gav 1 tønne høstsild og 1 tønne vårsild.

Ved skiftet 13. juli 1524 efter Peder Torbernsen Bille til Svanholm, død 1508, fik sønnen Mogens Billes udlagt en gård i Binderup, som Mads Lang fæstede, landgilde 1 pund byg, 1 tønne sild lagt for 4 mk.

I Hald lens regnskab 1541 nævnes 4 fæstere i Vokslev sogn. Anders Troldbørg gav 1 skovsvin og 1 sk., Anders Skomkel betalt 1 tønne sild, Jens Thybo og Anders Christensen hver en halv tønne sild. Anders Troldbørg var fæster i Grydsted. De øvrige tre var måske fæstere af jord i Nibe, som dengang hørte til Vokslev Sogn, hvorpå de har bygget fiskerhuse. I regnskabet 1545 betalte Anders Troldbørg 1 skovsvin, mens Niels Jude, Søren Pedersen og Jens Frost hver betalte 1 tønne sild.

17. feb. 1545 kom en sag om fiskeriet ud for Lundbæk på det kongelige retterting, som var sat i Aalborg. Mikkil Nielsen (Tornekran) til Kyø stævnedes Lars Tygesen i Gelstrup og Jens Sørensen i Vokslev, som mødte med fuldmagt fra alle der fiskede på Lundbæks grund. Mikkil Nielsen fremlagde skøde på Lundbæk og Lundbæks grund fra abbed Anders i Vitskøl Kloster (Bjørnsholm), stadfæstet af kongen. Endvidere fremlagde han forlig af 1544 mellem Mikkil Nielsen på den ene og Terkel Andersen i Dalsgaard, hans sønner, samt Peder Mogensen i Nibe og hans tilhænge-

re på den anden side. De havde fået lov til at bruge to vodgarn ud for Lundbæk i ét år. Lars Tygesen og Jens Sørensen fremførte, at fiskeriet altid havde været frit. Mikkel Niensens rettighed til fiskeriet blev stadfæstet.

12. juni 1550 gjorde Oluf Munk, høvedsmand på Aalborghus, vittærligt, at han efter kongens befaling havde stævnet Mikkel Nielsen (Tornekrannd) til Kyø på den ene side og på den anden side Lars Tygesen i Gelstrup, Søren Poulsen i Klæstrup, Peder Terkelsen i Gelstrup, Anders Terkelsen i Vokslev, Lars Poulsen i Klæstrup og deres medfølgere. De stævnedede havde siddet kongens dombreve af 17.2.1545 og 20.2.1546, en herreds- og en landstingsdom samt deres forlig med Mikkel Nielsen ang. hans eneret til fiskeri ud for Lundbæk overhørig. Kun Mikkel Nielsen mødte, og Oluf Munk stadfæstede hans eneret. Den langvarige sag vidner om, hvor stor betydning bønderne tillagde fiskeriet.

Efter Aalborghus lens jordebog 1562 havde kronen tre gårde i Grydsted, fæstere Christen Michelsen, Just Michelsen og Søren Michelsen, måske brødre. Deres landgilde var ens, nemlig 1 tønne sild, 1 svin, 6 hestes gæsteri. I Klæstrup havde kronen 1 gård, afgift 1 sk. sildepenge, men det var kun en meget lille del af afgiften. I Vokslev hørte møllen under kronen, og afgiften var 2 hestes gæsteri og 1 tønne høstsild.

I Aalborghus lens jordebog 1600-1601 nævnes Christen Andersen som fæster i Tårup sammen med Niels Nielsen. Deres afgifter var 8 sk. leding, 1 ørte rug, 1 ørte byg, 5 skæpper havre, 2 pund smør, 10 kvarter honning, 1 får, 1 lam, 1 gås, 2 høns, 1 svin, 1 mk. galtpenge, 2 mk. 2 album sildepenge, 12 hestes gæsteri. De nævnes med samme afgift i jordebogen 1605-05. Niels Nielsen Moldbjerg må have været velhavende, for efter Aalborghus lens jordebog 1600-1601 betalte han 1 sk. i skyld (afgift) af et gadehus på kronens grund, han havde købt i Nibe. Huset blev sikkert benyttet i forbindelse med sildefiskeriet. Han betalte samme afgift 1604-05. På Nibe Snapsting, som var den 11. jan. 1607, blev der taget tingsvidne om øde gods i byen, og her nævnes Niels Nielsen i Tårups hus, og at der tidligere var betalt 12 sk. i afgift. Huset i Nibe, som faderen købte, overtog sønnen unge Niels Nielsen, og han blev 2. juni 1632 på Nibe birketing stævnet for restance. Huset var da øde. Han blev stævnet for dette adskillige gange, også efter sin død.

1617 havde kronen 5 gårde i Grydsted, og de fire af dem betalte stadig noget af deres landgilde i form af 1/2 tønne sild, og samme forhold var gældende i de andre byer i sognet.

Fæstebønder, der svarede landgilde i sild, fiskede måske selv eller købte silden af fiskerne i Nibe. De bedrestillede bønder som fx Restrup gods' foged Anders Jensen i Binderup udrustede selv fiskekåge og havde folk til fiskeriet. 6. juni 1642 blev han af Helvig Marsvin, Nørhund, anklaget for uretmæssigt at bruge et sildestade i fjorden. Anders Jensen aflagde ed på, at han i perioden 1634 til 1637 årligt havde betalt afgiften, en

halv tønne sild. Chr. Jensen Schjøning, Snorup vidnede, at han fra 2. marts 1639 havde betalt for en anden studeplads. Også her havde Anders Jensen, Binderup lagt sine garn ud. Det blev en lang og indviklet sag, som både var på herredsting og på Nibe Birketing.

Jens Christensen Brun i Gelstrup og herredsskriver Peder Nielsen i Gelstrup landede en del gange i årene 1638-41 sild i Nibe og solgt dem til den kongelige sildesalter.¹ I Matriklen 1664 nævnes mange gårde med sild som en del af afgiften. Afgifter betalt i sild fortsatte langt op i tiden, og det samme gjorde bøndernes sildefiskeri.

Da Svend Christensens hustru Sidsel Pedersdatter i Binderup døde i okt. 1676 nævnes fiskeredskaber blandt aktiverne på skiftet i tingbogen. I Restrup gods jordebog 1730 nævnes fæster Laurids Christensen i Binderup, afgift 1 ¼ td. rug, 1 ½ td. byg, 2 ½ td. havre, 1 pund smør, ½ td. sild, 2 ½ td. havres gæsteri, 8 rdl. arbejdspenge. Hvornår sildefiskeriet er ophørt som en væsentlig indtægtskilde for bønderne i Vokslev Sogn vides ikke nøjagtigt, men det var formodentlig i løbet af 1700 årene.

Sildefiskeriet ved de svenske kyster kunne også være en indtægtskilde. Her blomstrede periodevist fiskeriet efter vår- og høstsild, og folk fra sognet drog hertil for at få del i fangsten. Herom fortæller bl.a. et vidne, som 19. sept. 1558 blev taget på Malmø toldbod. Anne Nielsdatter af Harringe (Harrild) i Osto (Vokslev) Sogn i Hornum herred i Jylland, stævnedes Johanne Sørens datter for beskyldning om, at hun har ladet sig beligge af sin farbror. Kvinderne deltog sikkert i fiskeriet ved Skanør.

Fiskeriet efter ørreder m.v. i Binderup Å var også vigtigt. Herom vidner passager i mange skøder og gavebreve på gårde i sognet, hvor fiskeri og fiskevand omhyggeligt nævnes som en del af ejendomsretten. At det var noget, som der blev vogtet over, vidner en sag, der 1617 og 1618 var på herredstinget og senere på landstinget, hvor Jens Madsen, Lars Terkelsen, Peder Terkelsen og Niels Knudsen i Binderup stævnedes for ulovligt fiskeri. En mand fra Binderup vidnede, "at han nogle gange siden sidst forleden Sankt Mikkelsdag (29. sept.) havde han set, at Jens Madsen, Lars Terkelsen, Peder Terkelsen og Niels Knudsen gik på begge sider af Binderup Å fra mølletofte og til fjorden med lyster og alger i deres hænder og slog efter ørreder der i åen såvel på hans husbonds fru Helvig Kaas' endel som på kongens grund. En anden mand ligeledes fra Binderup vidnede om det samme og ydermere, at han dagen før så, at Jens Madsen og Niels Knudsen kom op fra åen med nogle ørreder. Han vidste ikke, om de slog dem på kongens eller fru Helvig Kaas' grund.

Peder Terkelsen og Niels Knudsen blev på landstinget spurgt, om de ville aflægge ed på, at de ikke havde fisket i åen, hvilket de ikke ville.

¹ RA, Folioregistratur 108B, Regnskab Nibe sildesalteri.

Dambrugene

Ved Binderup Å findes fem dambrug i sognet, nemlig Binderup Mølle Dambrug, Gelstrup, Rodstrup, Pandum og Snorup Dambrug.

Binderup Mølle Dambrug er etableret af Anders Abildgaard mellem 1949 og 1957 i forbindelse med den tidligere Binderup Vandmølle. Anders Abildgaard var født i 1906 som søn af den tidligere møllejer. I 1932 fik Anders Abildgaard skøde på møllen m.m. Hans kone hed Ingeborg Marie, og de fik 2 børn. I 1949 brændte møllens stuehus. Mølleriet var da forlængst ophørt. Dambruget udviklede sig til en større virksomhed, og blev i 1957 omdannet til A/S Binderup Mølle. Ingeborg døde i 1961. Anders Abildgaard blev gift igen og flyttede til Liechtenstein, hvor han døde i 1984. Dambruget blev overtaget af sønnen Chr. Abildgaard, som i 1976 solgte det til Ib Knudsen fra Glejberg ved Esbjerg. Omkring 1996 optog Ib Knudsen sønnen Jens Knud Knudsen som medejer, og i 2005 blev Jens Knud Knudsen enejer. Han ejer tillige Snorup, Rodstrup og Pandum Dambrug, som planlægges nedlagte og produktionen overflyttet til Binderup Mølle.

Pandum Dambrug blev etableret af proprietær J. Chr. Pedersen på Pandum. Snorup dambrug blev etableret af Niels Pallesen og blev senere overtaget af datteren Inga, gift med Børge Hansen.

Den nye produktion på Binderup Mølle sker i såkaldte raceways i beton med recirkulering og omfattende rensning af vandet, hvilket allerede i 2001 var sket med den hidtidige produktion. Binderup Mølle har nu ret til en produktion svarende til et årligt foderforbrug på 500 tons og må bruge 220 liter åvand og 46 liter grundvand pr sekund.

Gelstrup Dambrug, Sandvej 13, er etableret i 1965 af rådgivende ingeniør Hakon Frandsen, Aalborg, som købte opstemningretten. Han solgte omkring 2003 dambruget til Aqua Pries & Co., Glyngøre. Gelstrup Dambrug har (2008) tilladelse til at anvende 114 ton foder om året.

Teglværker

Der har været ikke mindre end 3 teglværker i Vokslev Sogn. Nibe Avis berettede 22. aug. 1897 herom:

”Pletvis findes der her på Egnen mægtige Lag af for størstedelen fortrinlige Lerarter; men denne Rigdomskilde blev indtil for kort Tid siden kun meget lidt udnyttet. Der havde vistnok i mange Aar af og til været talt en Del om, at der burde anlægges et Teglværk; men derved var det blevet, og Mursten, Teglsten og andre Lervarer bleve transporterede her til anden Steds fra, hvad selvfølgelig i betydelig Grad maatte fordyre saa tunge Gjenstande. Nu er Forholdet endelig blevet et andet. For to Aars siden købte nemlig Fabrikant P. Abildgaard en til Grysted By

hørende Marklod, hvorpaa der lige under Muldlaget fandtes et Lerlag af fortrinlig Beskaffenhed og en dybde af ca. 30 Alen. Her anlagde han et Teglværk til Fabrikation af Mursten. Til Voxlev Kalkværk, i hvis Nærhed der ogsaa findes store Lerlag, knyttede Fabrikant Jokum Jensen, som jo i det hele taget udfolder en betydelig industriel Virksomhed, ogsaa Fabrikation af Mursten, og ved Mariendal Kalkværk syd for Byen ikke langt fra denne Plads, hvor Veggergaarde Station vil komme til at ligge, have Ejerne, bankdirektør Larsen, Kapt. S. Brink og Skibsreder Brink, Fanø, i Sommer begyndt at udnytte de derværende Lerlag til Brænding af Mursten. Endelig har Gaardejer Chr. Larsen, Grysted, paa sin Gaard i Nærheden af P. Abildgaards Teglværk taget fat paa Opførelsen af et Teglværk. Det er altsaa fra ikke mindre end 4 forskellige Pladser i Nærheden af Byen, at Mursten fremtidig vil kunne faas, og der skal efter Sigende have været saa god Efterspørgsel, at det til sine Tider skal have været vanskeligt at imødekomme alle de indgaaede Bestillinger”.

Teglværkernes tid blev dog kort. Jf. Nibe Avis 14. marts 1898 havde Mariendal Kalk- og Teglværksfabrik købt Vokslev Kalkværk og nedlagt fabrikationen af teglsten her. Teglværksejer Ole Peter Andersen Abildgaard i Grydsted gik 13. aug. 1901 konkurs.¹ Af retsmøde 16. sept. 1902 fremgår, at teglværket var matr. nr. 4c, Grydsted, hartkorn 1-5-2-½, og at baron Juell Rysensten for en gæld heri fik et udlægsskøde på 15.000 kr., som blev tiltransporteret baron Gyldenkrone og snedkermester C.F. Pedersen. Teglværksbygningerne lå omtrent der, hvor gaden Solbakken i Nibe ligger, og lergraven omtrent, hvor gaden Solpletten ligger. Hos A.C. Winther Hansen, Trilbakkegård, Grydsted opbevares en mursten med ”Grydsted Teglværk” og ”Ved Nibe” trykket ind i to flader. Gyldenkrone solgte i 1909 det tidligere Grydsted Teglværk til Hans Kr. Sørensen.

I øvrigt var der fra gammel tid i Grydsted en meget lokal produktion af ubrændte, store lersten, der tørredes nord for Trilbakkegård.

Jernbanen

I årene 1890-91 fremkom projekter om at føre 4 privatbaner ind til Aalborg foruden de to statsbaner, som allerede havde fungeret i mange år. Ønsket om en jernbane fra Års over Nibe til Svenstrup kom fra landbruget, købstæderne og virksomheder, bl.a. Zinks fabrikker i Godthåb. Afdelingsingeniør ved Statsbanerne, F. Schierbeck, udarbejdede 6 forslag til banens forløb, som blev afleveret den 2. april 1890. Linieføring kom til at gå fra Svenstrup, via Godthåb, syd om Tostrup, syd for Sønderholm, til Binderup og videre til Nibe. Efter Nibe fulgte banen kystlinien. Banen kom dermed til at gå gennem Vokslev Sogn både før og efter Nibe.

¹ Nibe Købstads og Hornum Herreds Ret, kopiprotokol nr. 889, Nibe Museum.

Finansieringen skete ved, at der blev dannet et aktieselskab, der udstedte det fornødne antal aktier á 200 kr, hvoraf staten købte ca. 50 % og amt, kommuner og privatpersoner resten. Kommunerne forpligtede sig til i 38 år årligt at bidrage til betaling af renter og afdrag på lån i forhold til den fordel, de kunne få af banen efter en fordelingsnøgle:

Vokslev	4.52 kr. pr. td. hartkorn
Bislev	4.52 -
Sebber	4.52 -
Blære-Ejdrup	4.52 -
Sønderholm-Frejlev	2.26 -
Veggerby	2.26 -
Aars-Haubro	2.26 -
Ellidshøj-Svenstrup	1.13 -
St. Ajstrup	1.13 -
Farstrup	1.13 -

Anlægsbudgettet var på ca. 1,6 millioner kr., ca. 300.000 kr. pr. mil og strækningen var 5,317 mil eller 40,2 km. Den 8. maj 1894 vedtog Rigsdagen den ”Store” jernbanelov, der bl.a. omfattede Aars-Nibe-Svenstrup-banen, og 1 ½ år senere, 23. dec. 1895, fik komitéen eneretsbevillingen ”til drift af en jernbane fra Svenstrup over Nibe til Aars”.

I foråret 1897 begyndte anlægsarbejdet. I Lundbæk, Binderup og Godthåb skulle der være trinbræt, men Niels Zinck, Godthaab Hammerværk, fik ændret Godthåbs status til holdeplads og fik lavet sidespor ind til fabrikken. 16. juli 1899 begyndte driften med 3 tog daglig i hver retning. Det gav en kraftig stigning i både gods- og passagertransporten, da alle tog fra 8. dec. 1902 kørte helt til Aalborg. Banens godskunder var især landbruget og slagterierne i Nibe og Aars, jernstøberiet i Nibe og Godthaab Hammerværk. Banen gav det nordlige Himmerland en tidssvarende transportmulighed og fastholdt både Aalborg og Nibes oplande. De 10 første driftsår var tilfredsstillende med et lille, men dog støt stigende underskud. I 1910 åbnedes strækningen fra Aars til Hvalpsund.

Trafikken på Aalborg-Hvalpsund Jernbane var præget af den mangel på industri i oplandet, samt at der mellem Godthåb og Nibe stort set ikke boede mennesker i nærheden af stationerne og trinbrætterne. Sønderholm station kom til at ligge langt fra byudviklingen langs landevejen. Banens totale trafik lå noget under gennemsnittet for danske privatbaner. Persontrafikken var ikke særlig stor og bestod for en stor del af kortrejsende til skoler og undervisningsinstitutioner. Aalborg-Hvalpsund-banen havde i året 1961-62 166.000 passagerer og 30.000 tons gods, 1964-65 150.000 passagerer og 26.000 tons gods, og i 1965-66 var der 160.000 passagerer og 22.500 tons gods.

Figur 99: Binderup station 1899. Familien Jacobsen ledede stationen - hun ekspeditrice, han banevogter. Senere blev der et trinbræt. Bygningen findes endnu.

Konkurrencen fra rutebiler begyndte allerede i 1921 med en rute mellem Aars og Aalborg over Støvring. Senere kom der en rutebil mellem Løgstør og Aalborg, der kørte gennem Nibe. Fra Vegger over Ø. Hornum kom der også rutebil. Fra byerne mellem Hvalpsund, Farsø og Aars var der ingen direkte rutebilforbindelse med Aalborg. Der var lokalruter, som kunne benyttes med skift i Aars. Banen overtog i 1954 rutebilruten Aalborg-Nibe-Løgstør og kørte med 2 busser på denne strækning og kunne nu koordinere køreplanerne for bus og tog. Efter krigen, hvor den private biltrafik for alvor satte ind, og større lastvognstyper kom frem, begyndte vanskelighederne for Aalborg-Hvalpsund-banen som for de fleste andre privatbaner. Trods omlægning af værkstedstjeneste og administration blev der større og større underskud. Godsmængde holdt sig ret konstant selv i banens sidste år, men passagertallet indenfor den nuværende Aalborg Kommune var ikke stort.

I 1969 var skinner og rullende materiel så nedslidt, at nyinvesteringer var nødvendige. 31. marts 1969 lukkede banen samtidigt med Hadsund- og Fjerritslevbanen. Ruten blev overtaget af rutebilejer J. Vinten, Aalborg, der også fik koncession på Hvalpsund-Aalborg. Senere blev denne rute overtaget af De Forenede Bilruter i Løgstør, der senere igen solgte til Søndergaards rutebiler. I dag står Nordjyllands Trafikselskab for driften. Ved nedlæggelsen gik der dagligt 7 tog i hver retning. En returbillet fra Godthaab til Aalborg kostede i 1925 75 øre og i marts 1969 4,75 kr.

Vokslev Motor- og Maskinværksted

Virksomheden lå i Klæstrup og blev startet i 1928 af Aksel Christensen, der senere drev virksomheden sammen med sine sønner Villy og Joachim. Virksomheden var også kendt som Axel Christensen & Sønner.

Figur 100: Vokslev Motor- og Maskinværksted i Klæstrup. Foto hos Elin og Kurt Zahr, Klæstrup.

Aksel Christensen var gift med Johanne Jensen, datter af ejeren, senere bestyreren af Vokslev Kalkværk, Jokum Jensen. Virksomheden reparerede entreprenørmaskiner bl.a. for vognmand Frederiksen i Nibe, men der var også støberi, hvor der blev støbt pumpehuse. Ved siden af dette foretog man også brøndboring. Efter 1970 blev virksomheden kun drevet som maskinværksted. Villy Christensen sad en tid efter kommunesammenlægningen i 1970 i byrådet i Nibe, valgt for de konservative. Virksomheden var selvforsynende med elektricitet fra eget elværk og forsynede også omkringliggende ejendomme. Først omkring 1966 blev man tilsluttet offentlig el-forsyning.

Aksel Christensen og sønnerne var meget ivrige jægere, og der fortælles mange historier om dem. En gang hørte Aksel noget skratte under gulvbrædderne i huset og sagde, at det var en rotte, men ingen troede ham. Så greb han jagtriflen og affyrede et skud ned gennem gulvbrættet,

hvorefter der blev stille. Da gulvet mange år senere blev brudt op efter en brand, lå rotten der med et tydeligt skudhul. Aksels kone Johanne var fjerkræavler, men kunne ikke have hønsene i fred for ræven, hvilket hun bebrejdede Aksel, når nu han var sådan en ivrig jæger. En nat blev der et vældigt postyr i hønsehuset, og Johanne vækkede Aksel. Resolut stod han op, greb jagtriflen og skød ræven ud gennem vinduet, uden at åbne det. Ræven døde straks, hvorefter Aksel uden at sige et ord lagde sig til at sove igen.

Vokslev Smede- og Maskinværksted A/S

Virksomheden er etableret på Hobrovej omkring 1940 og ejes af Henrik Svenningsen. Han overtog smedeværkstedet efter Ole Frederiksen, som var tredje generation med forretning på stedet efter faderen Jens Frederiksen. Virksomheden beskæftiger ca. 16 medarbejdere og arbejder indenfor det traditionelle smedeområde, sammensat med moderne landbrugs- og VVS-opgaver, samt udstyr til have og park.

Figur 101: Vokslev Smede- og Maskinværksted. Fotoet findes på virksomheden.

Vokslev Brugsforening og Lokalforening

26. april 1932 afholdtes stiftende generalforsamling i Vokslev Brugsforening, og Hans Pindstrup, Vokslev, Th. Agerbo, Vokslev, Marinus Andersen, Simested, Jacob Ingemand, Vokslev, Niels P. Christensen, Klæstrup, Kristian Jensen, Tårup og Emanuel Larsen, Gelstrup, valgtes til at arbejde med sagen og dannede også bestyrelse. På generalforsamling 20. maj 1932 blev foreningens love vedtaget, men det var svært at få tingene i gang. 13. marts 1933 vedtog bestyrelsen at lade medlemmer indmelde sig skriftligt inden 1. april. 18. marts 1933 vedtog man at holde en generalforsamling, om brugsforeningen skulle påbegyndes eller opløses, men 29. marts 1933 vedtog man at påbegynde brugsen snarest muligt. 20. april 1933 købte brugsforeningen af købmand Niels Møller Jensen i Vokslev for 1.000 kr. hans ubebyggede grund matr. nr. 11c, Vokslev, og her blev brugsen bygget. Grunden var udstykket 1931 og var kun på 567 m². 22. juli 1933 købtes af Ludvig Mark et lille stykke jord på 140 m² nord for brugsen og 10. marts 1934 købtes ligeledes af Ludvig Mark for 850 kr. den ubebyggede grund matr. nr. 11e, som lå syd for.

5. maj 1933 vedtog man at begynde brugsen i ”den gamle bygning” og afholde generalforsamling i foråret 1934 og der tage stilling til bygningsspørgsmålet. ”Den gamle bygning” var købmand Niels Møller Jensens hus ved skolen, hvor lærer Poulsen tidligere havde boet. 10. maj 1933 vedtog man at bygge en ny bygning og 24. juni 1933 at overtage Niels Møller Jensens forretning. 18. juli var der licitation over den nye bygning. De samlede tilbud var 6.480 kr. 19. aug. 1933 vedtog man at sælge Møller Jensens hus, og 7. nov. 1933 vedtog man at sælge huset, som lå på matr. nr. 12c, til lærer Poulsen. 11. nov. 1933 besatte man uddelerstillingen med Alfred Jensen, uddeler i Klejtrup Brugs. 7. dec. 1933 vedtog man at lade Foderstofforeningen få lokaler i brugsforeningen for 150 kr. i årlig leje. Bestyrelsen optog flere lån, i alt 46.000 kr., men ikke lokalt. I nov. 1934 bad man dog Vokslev Sparekasse om et lån på 20.000 kr.

7. marts 1935 afholdtes ordinær generalforsamling. Gårdejer Laurids Knudsen var dirigent og lærer Møller i Simested referent. Der var mange spørgsmål til regnskabet, og der var kampvalg til bestyrelsen. Under eventuelt spurgte Niels Nielsen, hvorfor konerne ikke var med, det var dog dem, der købte varerne. Bestyrelsen var nu Kr. Jensen, P. Møller, Hans Pindstrup, Marinus Andersen og Anton Andersen. Af generalforsamlingen 15. marts 1937 fremgår det, at også Foderstof- og Kraftfoderforeningen havde til huse i brugsen, og grundet pladmangel vedtog man at bygge et pakhus til en pris af ca. 2.000 kr. Den 30. aug. 1945 søgte man spiritusbevilling, da købmand Larsen havde fået bevilling.

16. april 1947 indstillede man kommis Poul Krag Jensen som ny uddeler, og han tiltrådte 24. maj 1947, hvor han indbetalte en kaution på

4.000 kr. Poul Krag Jensen var født 26. okt. 1915 i Gunderup og var gift med Marie Zinck Wulff.¹ I 1950 begyndte brugsen at sælge benzin, og senere fik man tilladelse til at sælge frosne færdigvarer med kød og fisk.

Figur 102: Vokslev Brugsforening, foto hos Karen Justesen, Klæstrup.

Krag Jensen fratrådte 1. okt. 1978, og efterfulgtes af Gerhardt Adamsen. På denne tid begyndte brugsen at give underskud og mangle likviditet til driften. 1. feb. 1980 blev Finn Nielsen fra Haldum Brugsforening uddeler. Han var der til brugsen blev nedlagt 30. april 1996.² Da benzinselskabet ikke ville levere nye tanke, blev situationen svær. På generalforsamlingen 21. april 1994 drøftedes nedlæggelse, men dette blev dog først vedtaget 7. marts 1996. Bygningen blev solgt til Torben Sørensen for 340.000 kr. Brugsen lukkede med et overskud på 450.000 kr., som ved en fest i Forsamlingshuset 24. maj 1997 blev uddelt til Forsamlingshuset, Friskolen og Idrætsforeningen. Den sidste bestyrelse var Henrik Svenningsen, formand, Alice Larsen, næstformand, Grete Niss, sekretær, Aase Søndergaard, John Nielsen, Lone Senft og Susanne Andersen.

Sammen med brugsen var Vokslev Lokalforening, der blev stiftet 4. dec. 1933 og handlede med grovvarer. Endvidere var der Vokslev Gødningsforening, som også var sammen med brugsen. Den holdt sin første generalforsamling 7. febr. 1935 og blev i 1968 lagt sammen med brugsen.

¹ Vort Sogns Historie i 100 år, bind 10, s. 182.

² Brugsens bestyrelses forhandlingsprotokoller, hos Finn Nielsen, den sidste uddeler.

Købmænd

Ved skolen lå Niels Møller Jensens købmandshandel, som ophørte da brugsen købte huset i 1933. Købmandsskiltet ses på facaden.

Figur 103: Niels Møller Jensens købmandshandel ved skolen, kirken bagved.

Alfred og Amalie Larsen købte 1944 afdøde enkefru Margrethe Jensens hus og havde her forretning til hans død omkring 1960. Der var også en ishytte, der var ungdommens samlingssted. Bygningerne var på 66 m², som rummede både bolig og forretning, samt et pakhus. De er nu erstattet af et parcelhus, Hobrovej 89, hvor Henrik Bang Nielsen bor. Arvingerne brugte det som sommerhus, og fotografiet er fra den periode.

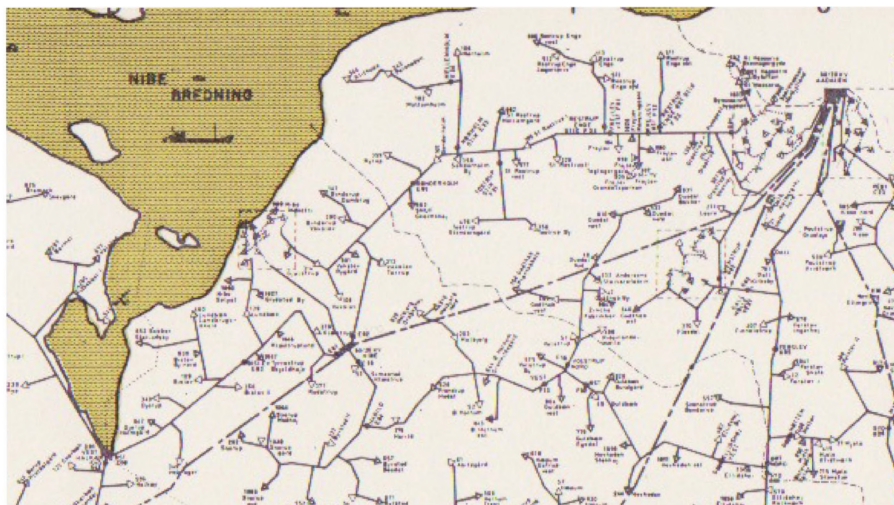

Figur 104: Alfred Larsens købmandshandel, efter fotos hos Henrik Bang Nielsen.

Elektriciteten kommer til sognet

Det første spor af elektrificeringen af sognet findes på et sognerådsmøde 24. feb. 1925, hvor Elektricitetskommissionen, spurgte om sogne-

rådet havde bemærkninger ang. tvungen opstilling af stangrækker. Det havde man ikke, når blot sikkerhedsforanstaltningerne var i orden.

Figur 105: El-nettet i Vokslev Sogn, 1972. Transformationer angivet med trekant.

Aalborg kommune opførte i 1909 et elværk på Østerbro, hvis kapacitet ikke blev udnyttet om dagen. Man var derfor interesseret i at levere strøm til landboerne i omegnen, som mest havde brug for strøm om dagen. I 1919 blev Himmerlands Elektricitets-Andelselskab stiftet men snart efter opløst. I 1922 dannedes A/S Himmerlands Elektricitetsforsyning (HEF) med Aalborg kommune som storaktionær og med ingeniør P.A. Pedersen, København, med en andel på 20 %. HEF købte strømmen fra Aalborg kommunes elværk, senere fra I/S Nordkraft, som Aalborg kommune og HEF stiftede.

A/S HEF udbyggede højspændingsnettet og leverede strøm til transformertårnene. Nettet blev bygget med master gennet Vokslev Sogn i en linie fra vest for Sønderholm til syd for Halkær. Linien er nu delvist lagt i jordkabler. Senere tilkom en 60 KV luftledning fra Dall til en transformestation ved Simested og videre mod sydvest. Foreningerne opførte transformertårnene og lavspændingsnettet. I 1928 oprettedes Sammenslutning af Transformatorforeninger i Vest- og i Østhimmerland. I 1953 overtog Sammenslutningerne aktiver og passiver i A/S HEF og Vest- og Østhimmerland blev sluttet sammen. A/S HEF blev i 1954 likvideret og i stedet stiftedes Andelselskabets Himmerlands Elektricitetsforsyning. I 1968 begyndte nedlæggelsen af foreningerne og anlæg og funktionen blev overdraget til højspændingsselskabet.¹

¹ Nibe Museum, Vokslev og Simested-Klæstrup Transformatorforening.

Transformatorstationerne blev frem til o. 1961 bygget som røde murstenstårne med tegltag. Herefter gik man over til ståltårne, og fra o. 1970 benyttedes mastestationer. Nu anvendes de såkaldte kiosker, de velkendte grønne småbygninger, der passer ind i landskabet. Transformatorstationer blev bygget ved Binderup, Tårup, Vokslev, Gelstrup, Grydsted, Klæstrup, Klæstruplund, Simested og Rodstrup.

I bestyrelsen for Sammenslutningen af Transformerforeninger i Vesthimmerland sad fra 1937-39 gårdejer Hans Pindstrup i Vokslev. I Andelsselskabet Himmerlands Elektricitetsforsynings bestyrelse sad gård-ejer Henning Staun i Binderup 1966, og han blev i 1970 valgt af dette selskab til at indgå i bestyrelsen for I/S Nordkraft.

Figur 106: Transformortårn nord for Gelstrup, eget foto 2009.

Telefonens indtog

I begyndelsen af 1920-erne blev den første telefoncentral etableret i den vestlige lejlighed i Brohuset med Birgitte fra Byrsted som bestyrer. Hun byggede senere et hus overfor Brohuset, og flyttede centralen hertil. I 1925 var bestyrerparret Edvard M.K. Sundby Pedersen og Katrine Martine (Tinne). De solgte huset til Laura Staun, der overtog centralen og flyttede den til Huulmøllevvej, matr. nr. 11f, Vokslev. Her var centralen, indtil den blev nedlagt i 1970. I Binderup har der også været en central.

Vokslev Frostbokscentral, Vokslev Frysehus

Vokslev Frostbokscentral, der senere ændrede navn til Vokslev Frysehus, blev stiftet ved en generalforsamling 12. juli 1949. Bestyrelsen blev uddelt Poul Krog Jensen, gårdejer Hans Pindstrup og gårdejer Anders Andersen, suppleanter Frederik Abildgaard og Poul Winther samt revisorerne Fr. Klitgaard og Marius Kærsgaard. Frysehuset blev bygget ved Binderupvej, nedenfor kirken. Anlægsudgifterne blev 27.960 kr. Ved starten var der 30 medlemmer. En frostboks var dyr, 860 kr. for en hel boks og 430 kr. for en halv. I 1977 var tiden løbet fra frysehuset, og det besluttedes 30. maj 1977 at sælge det. På afsluttende møde 13. juni 1977 forelå tilbud fra Anders Chr. Christensen om købe frysehuset for 1.000 kr. Overskuddet foræredes til Vokslev Forsamlingshus.¹

Vindmøller

Figur 107: Vindmøller i Binderup set fra Binderupvej, eget foto 2009.

Sydvest for Binderup er der et område, som i Nibe kommunes lokalplan blev udlagt til 6 vindmøller. Der er etableret 5 stk. 750 MW vindmøller af fabrikat Micon og Vestas. Møllerne ejes af hhv. Niels Feld Mikelsen, Binderup, Niels Munk, Tårup, Erik Staun, Binderup, Svend Duun, Nyrup Mark og Gert Christensen, Nyrup Mark, og de er opstillet på ejernes egen jord. Ved Simsted er der 2 vindmøller.

¹ Nibe Museum, Vokslev Frostbokscentral.

Sølyst Campingplads

Vokslev sundhedskommission var 26. maj 1959 efter anmodning fra Otto Jørgensen, Ornecentralen Sølyst, på besøg for at se den af ham påbegyndte campingplads mellem Amtsvejen og fjorden. Der var opført en iskiosk ved vejen og længere tilbage et hus med plads til madlavning. Efter overvejelser omkring affald, vandforsyning, kloakering og færdsel på arealet, der var gennemskåret af jernbanen, fandt kommissionen bestående af Ludvig Mark, Jens Haase og Aage Andersen, at der ikke var grund til særlige krav, når de planlagte foranstaltninger blev overholdt.

I slutningen af 1960-erne blev pladsen overtaget af Arne Outzen, som også havde værksted og handlede med campingvogne fra en boblehal. Denne del af virksomheden flyttede han senere til Nibe. Sølyst Camping og Hytteferie blev i dec. 2000 overtaget af Hans Jørgen og Berit Søndergaard. Det er en af de bedst beliggende pladser i Nordjylland, og den er fuldt udbygget med moderne faciliteter med hytter og vandland. Der er 175 pladser til campingvogne og telte, 14 hytter og 4 værelser i hotel-standard, og der er årligt 30-35.000 overnatninger.

Figur 108: Sølyst Camping og Hytteferie. Foto hos Hans Jørgen og Berit Søndergaard.

BINDERUP Å OG MØLLERNE

Binderup Å udspringer ved Frendstrup nord for Suldrup. Efter at have passeret den nu udtørrede sø ved Hjeds og det regulerede løb ned til Kalstrup Mølle, kommer åen ind i en snæver erosionsdal. Som følge heraf har åen på lange strækninger nedenfor stort set undgået ødelæggende reguleringer. Lidt syd for Pandum løber åen ind i Vokslev Sogn. Strækningen forbi Pandumbro, Klæstrup, Huul Mølle, Vokslev og Gelstrup har stort fald ud til Binderup, hvor åen flader ud i et dovent forløb på engene inden udløbet i Limfjorden.

Åen har altid været udnyttet. Hvor åen mødte kysten i stenalderhavet ude ved Binderup, slog stenaldermenneskene sig ned, og senere bredte bebyggelsen sig op langs åen og ind i baglandet. Åens fisk har været en vigtig ernæringskilde gennem tiderne.

I vikingetiden begyndte mennesker i det nuværende Danmark at spise kornafgrøder, og det for alvor fra overgangen til 1100-årene, hvor landbruget omlagdes fra ard til plov. Korn kræver en efterbehandling for at blive til mad, og det kunne det strømmende vands energi bruges til. Vandmøller kendes netop fra denne tid, hvor korn i større udstrækning indgik i den daglige kost. Den udnyttelse, som krævede opstemninger og fysiske ændringer af vandløb er med andre ord ikke særlig gammel herhjemme, set fra en historisk synsvinkel. Det skete i 1000-årenes sidste del. Med muligheden for at bruge vand som kraftkilde fulgte også stridigheder om retten til at udnytte og regulere vandløb. I princippet blev det gennem 1100-årene kongens rettighed at besidde det, som ingen ejede, herunder det strømmende vand, havene og deres fisk, og dermed også at tage afgifter af vandets brug. I Jyske Lov 1241 bestemte kongen, at vand ikke måtte løbe ud i havet uden først at have gjort landegavn. Hvor strengt dette forvaltedes gennem tiden, vides ikke. I princippet indførtes der mølletvang, og det strømmende vand forblev til ind i 1800-årene et kongeligt regale, som kronen kunne sælge eller bortforpagte. Vandmøller var en vigtig del af den danske økonomi helt op til omkring 1920.

De første små og primitive vandmøller kan spores tilbage til jernalderen. Det var antagelig munke, som i midten af 1100-tallet indførte dem her i landet. Det begyndte med vandhjul med lodret stående akse. Senere kom der typer med vandret liggende aksel, der måtte have indskudt et sæt tandhjul, og disse blev helt op til vore dage fremstillet af træ. En af typerne var underfaldshjulet. Vandet ledtes ind under hjulet og drev det fremad. Her var det ikke nødvendigt at stemme vandet særligt højt, men effektiviteten var ringe, kun 30 % af vandets energi udnyttedes. En anden type var overfaldshjulet, og det udnyttede vandkraften bedre. Vandet ledtes ind ovenpå hjulet og drev det frem ved sin vægt. Alt vandet blev i hjulskålene, og derved udnyttede man ca. 60 % af vandets energi. Valg af hjulstype bestemtes af muligheden for opstemning af

vandet. Det letteste sted at etablere en opstemning var i en snæver dal, hvor man med en kort dæmning kunne danne en mølledam. Ved hjælp af sluseværket kunne man regulere vandstanden, så der altid var nok vand til møllehjulet. En styring af vandbeholdningen var nødvendig og lovfæstet. I Jyske Lov er oprettelse af møller betinget af, at vandet ”ikke flyder op på anden mands ager eller eng”. Denne bestemmelse forklarer, hvorfor møllerne langs Binderup er placeret som de er. De brede ådale mellem Hjedsbæk og Pandumbro var ikke egnede til opstemning af vandet, men fra bakkerne ved Klæstruplund er der møller på hele strækningen ud til fjorden. Vandmøllen var ikke på samme måde som vindmøllen afhængig af vejret. Man kunne regulere og styre kraftforsyningen året igennem. Et problem var dog overrisning af det udendørs hjul, men da dette blev bygget ind i møllen og kom under tag, blev problemet løst.

Åen nu om dage.

Det gode fald og en bund af sten og grus medfører en varieret vegetation, et rigt smådyrsliv og en stor ørredbestand. Strækningen ud for Vokslev Kalkgrav har mange gydepladser og har formodentlig Danmarksrekord i tæthed af ørredyngel. Ved Huul Mølle findes en fiske-trappe, der skal sikre havørredernes frie vandring længere op ad åen, og der er planer om en forbedring af den. Åen har en meget fin bestand af bækørreder, og der findes også regnbueørreder.

Figur 109: Åens rige vegetation med vandplanter. Eget foto 2008.

Binderup Å løber gennem snævre dale ned gennem Vokslev Sogn, hvilket giver mulighed for anlæg af møller. Ved Binderup Å blev vandkraften brugt både til kornmøller, stampemøller til klædeproduktion samt til drift af et slibeværk og endeligt et savværk. I Huul Mølle er dele af det gamle kværnværk bevaret, ligesom der findes en jævnstrøms-dynamo, der engang leverede strøm til møllegården og de nærliggende huse. Møllehjulet blev i tidens løb erstattet med en vandret liggende vandturbine, der drev kværn og dynamo. Af den oprindelige mølledam, der fungerede som opbevaring af energi, er kun lidt tilbage. Efter at mølledriften med dens hurtigt skiftende vandstand ophørte, er mølledammen blevet fyldt med materiale fra åen og groet til med sumpplanter. Huul Møllelaug arbejder med planer om en restaurering af mølle og mølledam.

I moderne udnyttes åen til lystfiskeri, og der er 5 lystfiskerforeninger, Ørreden, Fluen, 1953, Salar, og Lyst-fiskeriforeningen Binderup Aa, som blev stiftet i 1931. Foreningerne samarbejder gennem Sammenslutningen af Lystfiskeriforeninger ved Binderup Aa. En af dem, der gennem mange år har fisket i åen, er Vagn Ove Brøndum, Aalborg, som cyklede ud til åen sammen med sine kammerater fra først i 1950-erne.

Figur 110: Vagn Ove Brøndum ved broen i Vokslev. Ove Brøndums fotos.

Figur 111: Vinterfiskeri, Vagn Ove Brøndum t.h. og Kurt Andersen t.v.

Vagn Ove Brøndum fortæller: ”Fiskekort kunne man dengang købe ved de enkelte lodsejere. Et af de steder, hvor man hyppigt fiskede, var ved Huul Mølle. Her kunne man også få lov til at tage sig et hvil på høløftet, inden fiskeriet fortsatte tidligt næste morgen. Og hvis man var heldig, kunne man blive inviteret indenfor til kaffe og morgenbrød hos familien Hyldahl, hvor dengang 5 brødre var hjemme. Brødrene var dog ikke selv interesseret i fiskeriet. Fiskeriet foregik mest med orm eller de helt små Meps-spinnere, og man kunne hyppigt tage en stor bækørred på 40 cm eller en regnbueørred med sig hjem. Ved Storedals Mølle var der godt at fiske, og var det koldt, kunne man slå sig ned i køkkenet i møllen,

som var det eneste sted der, hvor man kunne holde varmen. Også ved slusen ved savværket var der godt at fiske. Engang var Vagn Ove Brøndum til rundvisning i savværket, og savværksejer Oluf Justesen lavede sjov med tilhørerne. Han genkendte Vagn Ove Brøndum og bad ham checke en snøre, som gik ned i et lille hul i gulvet ned til turbinen og han trak til tilhørernes forbløffelse en ørred op! Justesen havde altid en snøre hængende her. Også på strækningen opstrøms fra landevejsbroen i Vokslev var der godt at fiske. Under krigen smed folkene på Vokslev Kalkværk og i Huul Mølle læsket kalk ned ved møllehullet, hvor fiskene gemte sig i mørket. Kalken fik dem til at vende bugen i vejret, så de drev ned ad åen, hvor man så kunne fiske dem op i udløbet gennem møllens have, et kærkomment tilskud til maden i krigstiden”.

Figur 112: Binderup Å set fra nord i retning mod Huul Mølle. Fra A. Jessen og H. Ødum, Senon og Danien ved Vokslev, 1923.

Binderup Mølle

Binderup Mølle er den første mølle opstrøms i Binderup Å fra Limfjorden. Den nævnes første gang 8. feb. 1456, fastelavnsmandag, i et pergamentsbrev udstedt på Hornum herredsting, hvor beskeden mand Jes Lassøn, foged på Restrup, på velbyrdige fru Anne Mogensdatters vegne spurgte, om nogen havde indvendinger mod det mageskifte, som Henrik Knudsen (Gyldenstjerne) gjorde med beskeden mand Niels Kolsøn i Binderup, hvorved Henrik Knudsen fik Binderup gård og mølle mod at afgive arvegods i Binderup, som svarede fuld skat og leding.

6. nov. 1519, onsdag før Vor Frue Præsentationis, fik Thames Pedersen, foged på Restrup på herredstinget vidne på, at han havde taget lovhævd på, at bl.a. engen ”røni sig” vest for Binderup Mølle, 4 engstykker nedenfor møllen, vest for åen, 2 enge som ligger i møllen ved åen og kaldes ”gode eng”, samt Binderup Mølle med dam, flodgyde og fiskeret, som det har været fra Arilds tid, dette var fru Karen, Henrik Knudsen Gyldenstjernes enke og hendes børns rette arv og ejendom.

I et brev, der dateres mellem 14. nov. 1517 og 26. juli 1521, bad Anne Knudsdatter Gyldenstjerne, født før 5. feb. 1494, død 26. juli 1521, datter af Knud Henriksen Gyldenstjerne til Restrup, død 1467, og Hilleborg Skinkel til Ivernæs, død 1494, gift med Peder Torbernsen Bille til Svanholm, død 1508, samfrænder undersøge, om skiftet efter forældrene var korrekt. Hun mente, at broderen Henrik Knudsen Gyldenstjerne, død 14. nov. 1517, gift med Karen Bentsdatter Bille, død 1540, havde holdt en del gods udenfor skiftet, bl.a. Binderup Mølle, der gav 19 pund mel i afgift og havde en gæld på 10 ort til hende.

Frederik I gav 16. juni 1528 Niels Pedersen, sognepræst til Vokslev, stadfæstelse på Vokslev Kirkes og Nibe Kapels ejendomme, heriblandt to indstenede og indstablede holme ved Binderup Mølle.

Efter Henrik Knudsen Gyldenstjerne blev hans søn Gabriel ejer af Binderup Mølle. Han døde 25. feb. 1555 og hans enke Kirsten Jepsdatter Friis til Lyngholm 16. maj 1565. Ved samfrændeskiftet 7. sept. 1569 om Restrup gård og gods efter dem var de tre arvinger, Mogens Gyldenstjerne, Gabriels bror, Jytte Podebusk og Anne Parsberg, brødrenes enker, og de fik da lige part i de 4 møller under gården, og afgiften skulle være som hidtil, Hestvads og Dragsbæk 1 læst mel, Tostrup 3 læster og 3 pund mel og Binderup 3 læster mel. Læst var et mål for tørre varer, der varierede efter varens art, men normalt var mellem 1,3 og 3,1 m³. En læst korn var 22 tønder svarende til 3,06 m³. Et pund svarede til 24 skæpper, og en skæppe var lig 1/8 tønde svarende til 17,4 l. Binderup Mølle skulle således svare tre læster lig 66 tønder lig 9208 l.

Mogens Knudsen Gyldenstjerne døde 8. okt. 1569, kort efter samfrændeskiftet. Der var 6 børn, Hannibal, Christen, Mogens, Sibylle, Hilleborg og Else. Sønnen Hannibal Gyldenstjerne synes at have arvet Restrup. En del af møllen gik til søsteren Hilleborg. Hun blev 1590 gift med Knud Jørgensen Rud, død 1614. Hans datter Lene Knudsdatter Rud blev 19. maj 1614 gift med Jørgen Ejlertsen Grubbe, død 1640.

Hannibal Gyldenstjerne døde 1608, og efter ham ejedes Restrup og dermed hans del Binderup Mølle af hans enke Helvig Bjørnsdatter Kaas, som døde 31. marts 1638. Da parret var barnløst, blev det slægten på begge sider, der arvede ved skiftet 1640. Hannibal Gyldenstjernes del gik tilbage til børnene af den længst afdøde Mogens Gyldenstjerne til Søholm og Fuldtofte. Dennes datter Anne var gift med Jørgen Marsvin til

Restrup og Aunsbjerg. Hans anden datter Helle var gift med Niels Vernersen Parsberg til Lynderup. Den tredje datter Dorthe var gift med Niels Friis til Faurskov og Fuldtofte.

Velbyrdige Lene Rud, enke efter Jørgen Ejlersten Grubbe til Vedbygård på Vestsjælland, ejede en del af møllen.¹ Hun lod ved Anders Sørensen i Vebbestrup den 27. okt. 1645 tage vidne på, at hun havde stævnet Thomas Møller i Binderup Mølle for mølleskyld 10 tønder byg og 9 mk. og krævede 15 dages dom over ham.

Ib Sørensen og Hans Nielsen i Nibe, sidstnævnte tidligere møller i Restrup Mølle, stævnede 25. juni 1650 Jørgen Marsvin til Restrup på Hornum herredsting i anledning af, at de fra Mikkelsdag ville opsige et løfte om betaling af 10 pund mel, som de på vegne af Thames Jensen i Binderup Mølle havde forpligtet sig til at betale. De 10 pund mel var halvdelen af møllens afgift. Det må betyde, at Jørgen Marsvin og Lene Rud hver ejede halvdelen. 1651 ejede Ingeborg Skeel til Voergaard og Maren Urup halvdelen af bygningerne, møllen og kirkerne under Restrup. Dette udgjorde 96 tdr. hartkorn som hun for 60 rdl. pr tønden solgte til Jørgen Marsvin. For at finansiere sine handler havde Jørgen Marsvin lånt penge af svogeren Niels Parsberg, der 1656 overtog Restrup som brugelig pant. Heller ikke han kunne klare økonomien og pantsatte gården til Christoffer Lindenov i sept. 1664.

1660 var Thames Jensen i Binderup Mølle, og han nævnes da med hustru Anne Nielsdatter, fem børn, en dreng og fire piger og samt tjenestedreng.² 1661 er han i Restrups jordebog, og hans afgift var da 10 pund mel, 2 ørte byg, 3 ørte havre, 2 svin, 2 fødnød, 2 rdl. gæsteri.³

28. juni 1663 solgte Jørgen Marsvins svoger Niels Parsberg til Eskildstrup samt Jens Rodsteen til Lengsholm, Bartholomæus Pedersen, rådmand i København, og Christen Andersen, krigskommisær, Binderup Mølle og to gårde i Binderup til Ove Juel til Lundbæk og Pandum.⁴ De tre nævnte sælgere må have fået møllen og gårdene for lån, som Jørgen Marsvin ikke havde tilbagebetalt. Den 7., 21. og 28. sept. 1663 tog Ove Juel syn på møllen, som Christen Bager beboede. Den var da i slet stand.⁵

1664 var Ove Juel og Mogens Kaas ejere af Binderup Mølle. 1680 lå den under Pandum, og Lundbæk-Pandum må da være blevet eneejer. 1688 var møllen sat til gammelt hartkorn 20-0-0-0, nyt hartkorn 11-6-3-2, og heraf var avlen sat til 0-1-1-2, mens kornmalingen var sat til 11-5-2-0. Lundbæk ejede Binderup Mølle indtil 1829, hvor den overgik til selveje.¹

¹ NLA, B40A, Hornum herreds tingbog, s. 126.

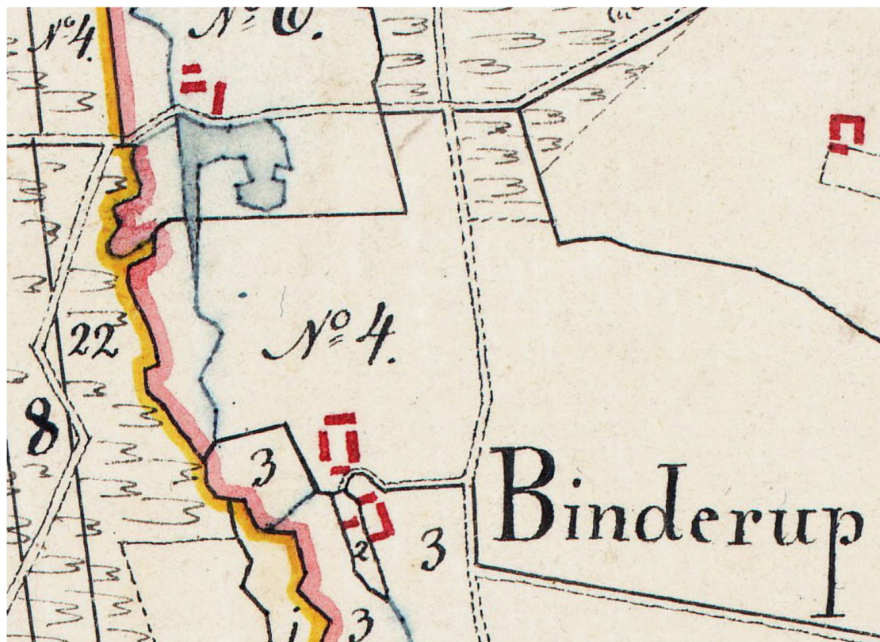
² RA, Militære regnskaber IV 40e.

³ NLA, G141, Restrup gods, Jordebog Philippi Jacobi dag 1661-1662.

⁴ NLA, G139, Lundbæk godsarkiv, jf. Fra Himmerland og Kjær Herred, 1912-14.

⁵ NLA, B40A, Hornum herreds tingbog s. 127.

¹ RA, Matriklen 1664, 1688 og matrikelekstrakt 1680.

Figur 113: Området ved Binderup Mølle o. 1795. Udnit af formindret sognekort.

Den første kendte mand i Binderup Mølle er Jens Christensen, der 1611 nævnes i Skatten til Mikkelsdag og jul under embedsmænd og møllere uden avl.¹ 1618 og 1621 var Jens Gertsen i Binderup Mølle.² Han var død før 7. sept. 1640, hvor enken Maren Mouridsdatter og børnene Christen, Mourids, Gert, Maren, Ane og endnu en datter, hvis navn er ulæseligt i tingbogen, afsagde sig arv og gæld efter ham. Den 15. feb. 1641 synede 4 mænd Binderup Mølle, som havde mange mangler. 2 af synsmændene var møllere i hhv. Ridemands og Restrup Mølle.

17. maj 1641 synede Jørgen Marsvin til Aunsbjergs foged Hans Nielsen på Restrup Binderup Mølle, som var i meget dårlig stand.³ Den 7. sept. 1663 var Christen Bager i Binderup Mølle, og han lod da tage syn over møllen. Den søndre part af møllehuset var da ganske forfalden, tapperne på kværnen var meget slidte og langjernet skulle udskiftes.⁴

I Matriklen 1664 nævnes mølleren Thomas Jensen, som måske var formandens søn. Hans hartkorn var 20-0-0-0. 1673 var Laurids Nielsen i Binderup Mølle.⁵ 1680 var Thomas Jensen og Laurids Nielsen møllere.¹ I 1684 og 1686 nævnes Jep Ingvarlsen med hustru og en tjenestepige i Kvæg- og kopskatten. Han nævnes i de foregående Kvæg- og kopskatter

¹ RA, Aalborghus lens regnskab, ekstraskatter.

² RA, Aalborghus lens regnskab, ekstraskatter, Mandtal Martini dag 1618, 20.

³ B40.A, Hornum herreds tingbog, s. 77b.

⁴ B40.A, Hornum herreds tingbog, 1663, s. 120.

⁵ RA, Amtsregnskaber, Aalborghus, Consumptions-, familie- og folkeskat 1. jan. 1673.

¹ RA, Matriklen 1688, Matrikelekstrakt 1680.

som tjenestekar, og har da herefter overtaget møllen. Han blev gift med Laurids Nielsens enke af andet ægteskab, Margrete Jørgensdatter, der jf. Nibe tingbog 25.6.1692 endnu ikke havde skiftet med stedbørnene.

I Matriklen 1688 nævnes Laurids Nielsen igen i Binderup Mølle, men det må være en fejl for samme år nævnes Bertel Pedersen i Kop-og ildstedsskat. Bertel Pedersen havde en datter Anne, som var hjemme 1696, 1697 og 1698.¹ Af Kvæg- og kopskatten 1698 fremgår, at hans hustru levede, men hendes navn nævnes desværre ikke. Han nævnes igen 1700 og 1710. 1711 nævnes Peder Lauridsen med 2 steddøtre, 1 stedsøn og 1 tjenestedreng. Stedbørnene er sikkert forgængeren Jep Ingvarsdens børn. Peder Lauridsen nævnes 1711 og 1713 i krigsstyr.

Peder Lauridsen var måske fæster til omkring 1725, hvor Niels Hansen fik fæstebrev på møllen. Han var efter fæstebrevet født på Horsens Hospitals gods i Binderup, hvilket var Aggersgaard, og han må da være søn af Hans Nielsen, der var gift med Anne Nielsdatter og var fæster af halvdelen af Hospitalets gård, matr. nr. 2a efter Matriklen 1844. Niels Hansen døde før 1757, hvor hans søn Hans Nielsen fik fæste på møllen, som hans moder godvilligt havde afstået til ham mod at blive forsørget i sin livstid. Hans Nielsen døde før 1763, hvor Niels Jensen Elef overtog aftægtsforpligtigelsen overfor Niels Hansens enke.

4. marts 1773 fik Johan Ludvig Lübecker, by- og herredsfoged i Nibe og birkedommer på Lindenberg, fæste på møllen. 31. juli 1779 afstod han, der da var justitsråd og opholdt sig i København, fæstet, som blev overtaget af selvejer Laurs Sørensen fra Lynderup i Skivum Sogn.² Denne havde med sin første kone 2 sønner. Efter hendes død 1786 blev han gift med Maren Jensdatter fra Frendrup i Ø. Hornum Sogn, og de havde 2 børn. Laurs Sørensen døde 1788. Jf. skiftet efter ham ejede han Esbensgård i Tårup. Enken giftede sig med den næste fæster, Jørgen Nielsen, fra Voergårds gods ved Sæby. 1803 lod Jørgen Nielsen møllens bygninger brandforsikre for 1200 rdl. Han døde i 1807 og hun i 1808. Der er et omfattende skifte efter dem i Lundbæks skifteprotokol.

Deres datter Anne Jørgensdatter giftede sig med møllersvend Lars Sørensen, som herefter 13. jan. 1811 fik fæste på møllen.³ Han var født i Nørresundby i 1779. Parret fik 8 børn. I 1829 gik møllen over til selveje, idet Lars Nielsen Rimmer fra Lundbæk købte den for 1000 rdl. Lars Sørensen boede herefter på husmandsstedet Rolighed i Skal. Lars Rimmer var født i 1784. Som ung tog han del i det store sildefiskeri ved Lundbæk Salterbod, hvor han, ifølge stadebøgerne, var ejer eller lejer af mindst 9 stadepladser. I 1807 havde englænderne bombet København og ødelagt den danske flåde, hvilket blev starten på den såkaldte Kaperkrig

¹ NLA, G141, Restrup gods, Jordebog 1696.

² NLA, G139-5, Lundbæk gods, Skifteprotokol 1739-1852, s. 136 og 174.

³ NLA, G139-5, Lundbæk gods, Skifteprotokol 1739-1852, s. 352.

fra 1807 til 1814. Staten udstedte kaperbreve til de, der kunne udruste et skib med kanoner og en brugbar besætning. Kaperskibene skulle genere den engelske skibsfart og opbringe handelsskuder. Lasterne måtte sælges i dansk havn, og det indkomne beløb blev delt mellem skib og mandskab, reelt statsanerkendt sørøveri. Lars Rimmer udrustede et skib og havde held med flere indbringende kapringer. Han var gift med Caroline Margrethe Hansdatter. De fik 8 børn. I 1834 må han have fornyet stampemøllen, eftersom lærer Jens Christensen Lyngby i Nibe i sin dagbog (udgivet af C. Klitgaard) 29. dec. 1834 noterer, at han havde set den nye stampemølle i Binderup. Lars Rimmer døde 4. maj 1836, 52 år.

Omkring 1840-50 skulle St. St. Blicher ifølge Dagmar Larsen ofte være kommet i Sønderholm præstegård, hvor fætterten Laurids Blicher var præst. Blicher skulle også være kommet til Nibe, hvor hans datter Malvine, gift med landmand Rasmus Schade Berg, boede efter salget af deres gård Binderup Mølle.¹ Det er måske rigtigt, at Rasmus og Malvine har opholdt sig på Binderup Mølle, men de har næppe ejet møllen.

Efter Lars Rimmers død solgte enken møllen til bagermester Hans Christen Ravnkilde i Nibe for 7.200 rdl. H.C. Ravnkilde var født i Aalborg 1793 og hans kone Hanne Algreen i Nykøbing Mors. De havde 4 børn. Nær møllen mellem møllen og fjorden var opført en stampemølle, som Caroline Rimmer forbeholdt sig brugen af, indtil det vadmæl, der var indleveret til forarbejdning, var færdigbehandlet. En stampemølle var en vandmølle til drift af lodret bevægelige bjælker, de såkaldte stampere. Når et stykke vadmæl var vævet, skulle det stemples og luven skæres af. Stampemøllen forpagtedes for en 5 årig periode fra 1844 til købmand J.M. Garben i Nibe, der tidligere købte Klæstrup Vandmølle.

I 1845 solgte Ravnkilde møllen og dermed også stampemøllen ude på engen til købmand Marcus G. Bech i Århus for 9.000 rdl. Før skødet til Marcus Bech blev udstedt, var ejendommen på nær kradsmøllen bortforpagtet på 10 år med opsigelsesret til Jens Christensen og Anders Jensen. Under Marcus Bech led møllen samme skæbne som kradsmøllen i Klæstrup. Møllen blev solgt ved auktion i dec. 1847, efter annonce fra herredskontoret: ”Bygningerne er på 50 fag hus, hvoraf våningshuset er af grundmur og indrettet til beboelse for en familie udenfor bondestanden. I møllehuset findes 3 kværne nemlig 2 melkværne og 1 skalkværn. Møllen ligger ved Binderup Å og drives med underfaldsvand samt har rigelig vandkraft. Til ejendommen hører en lidt nord for bemeldte mølle liggende, uldkradsvandmølle på 6 fag og i samme er en uldkradsemaskine med tilbehør.” Den højestbydende ved auktionen var fuldmægtig Frederik W. Kyhle fra Brunshåb ved Viborg med 8.825 rdl. Kyhle forpagtede 1850 møllen til Carl Ludvig Jacobsen for 10 år, men allerede 1855 forpagtedes den til P. Jensen, som havde den til 1856.

¹ Dagmar Larsen, Kulturbilleder og Typer fra Nibes Glansperiode, s. 212.

Figur 114: Binderup Mølle set fra nord omkring år 1900. Håndkoloreret postkort hos forfatteren.

I 1856 solgte Kyhle møllen til Frederik Andersen May fra Klat Mølle. Frederik May var født i Helsingør 1819 og hans kone Amalia Mozant i Vejle 1821. Prisen var 12.000 rdl. Ved Folketællingen 1860 boede Frederik May i gården, men møllen var fortsat bortforpagtet til Jens Christensen, 29 år, som havde 3 møllersvende.

Figur 115: Binderup Å, ud mod fjorden nord for landevejen. Eget foto 2009.

I 1867 kom møllen på tvangsauktion efter krav fra en udlægshaver. Smed Anders Andersen Abildgaard fra Nr. Tranders bød højst med 6.330 rdl. Både han og hans kone Else Johanne Pedersen var født i Gelstrup omkring 1826-27. Parret havde 7 børn. Anders Abildgaard døde i 1887, og enken sad i uskiftet bo til 1890, da sønnen Peder Christian fik skøde på møllen. Han blev gift med Johanne Andersen, der var fra Simested, og de fik 5 børn. I 1932 fik hans søn Anders Abildgaard skøde på møllen. Han blev gift med Ingeborg Marie, og de fik to børn, Elise født i 1934 og Jacob i 1938. Møllen brændte 10. juni 1949, men da var mølleriet for længst erstattet af dambrug, se under omtalen af disse.

Stampen eller Storedals Mølle

Næste mølle opstrøms er Storedals Mølle, ca. 1 km ovenfor Binderup Mølle. Beboerne i egnen har kun kendt den som ”Stampen”. Den er opført 1845-50 af Christen Pedersen i Skalhuse. Han var født i 1811 i Ø. Hornum. 14. nov. 1837 fik han skøde på matr. nr. 15b, Gelstrup, hvor møllen senere blev opført. Den 1. jan. 1838 blev ungkarl Christen Pedersen, 27 år, fra Skalhuse i Vokslev Kirke viet til pige Maren Cathrine Nielsdatter, 20 år, fra Skalhuse. Forlovere var Peder Pedersen af Gelstrup og Niels Knudsen af Skalhuse. Sidstnævnte var hans hustrus far, der var slagter.

4. nov. 1838 blev datteren Else Kirstine født i Skalhuse, og her boede Christen Pedersen til omkring 1850. Ved Folketællingen 1840 boede konens far, mor og hendes to yngre brødre hos dem. Ved Folketællingen 1845 kaldes han husmand, slagter og jordbruger. Ved Folketællingen 1850 boede han i Skalhuse med hustru og tre børn. Han kaldes da ejer af en stampemølle, men ovenover denne tekst er der utydeligt skrevet, at han levede af noget andet, formodentligt var han slagter. Svigermoderen Karen Pedersdatter, født i Bislev Sogn, 73 år gammel, boede fortsat hos dem. Hos dem boede endvidere Christen Christensen, 32 år, ugift, født i Vokslev Sogn, tjenestekarl, og bestyrer ved møllen.

Mellem 1850 og 1855 må Christen Pedersen være flyttet til Nibe, for her solgte han i 1855 et hus på matr. nr. 15b, Gelstrup, til gårdejer Peder Andersen Ingversen. Af skødet fremgår at ”fra dette salg er dog undtaget og mig forbeholdt som fremtidig ejendom det stykke eng, hvorpå den af mig opførte såkaldte Storedals stampemølle befindes. Endvidere forbeholder og reserverer jeg brugsret og fri færdsel ad en vej på 6 alens bredde til min Stampemølle”.

Stampemøllen er således opført 1850-1855, og Christen Pedersen ejede den i hvert fald til 1855. Hans videre færd kendes ikke.

Møllen var opført til stampning af klæde til tøj. I Folketællingen 1855 nævnes i Stampemøllen bestyrer Chr. Christensen, 37 år gammel, født i

Vokslev Sogn, hustruen Maren, 28 år gammel og født i Ø. Hornum samt deres søn Christen, 1 år gammel født i Vokslev Sogn.

1860 kaldes møllen en uldspindemølle, og her nævnes Christen Christensen, 42 år, forpagter, Maren Christensen, 33 år, født i Aalborg og 3 børn. Uldspinderiet beskæftigede i perioder 4-5 personer. I 1870 var Jacob Nielsen, født i 1836 i Bislev, bestyrer, og han boede da sammen med sin kone, et barn og sin mor. I en årrække tales der om forpagtere eller bestyrere. Ved auktionsskøde tinglæst 17. marts 1894 blev uldspinder Knud Mortensen ejer. Han solgte ved skøde tinglæst 25. juni 1898 møllen til Jens Peter Jensen og flyttede til Nibe, hvor han i en årrække var gæstgiver på Hotel Phønix. Ved skøde tinglæst 17. aug. 1907 solgte uldspinder Jens P. Jensen sin halvpart af Storedals Mølle til Chr. Nielsen.¹ I Folketællingen 1906 nævnes som ejer uldspinder Niels Kr. Mathias Nielsen, født 9. juni 1869, som boede på møllen med hustruen Anne Kirstine, født 10. feb. 1867, 5 børn, samt tjenestepigen Ida Frederikke Rønfeldt og den gifte daglejer og uldspinder Lars Kriegbaum.

1907 nævnes Lars Kriegbaum fra Nibe i møllen. Han var født 15. marts 1849 i Karup, søn af Johannes Kriegbaum og Mette Kirstine Christensdatter. Han blev 20. juli 1877 i Nibe gift med Ane Marie Christensdatter, født 10. juni 1843, datter af Chr. Pedersen i Herkulesminde. (som let forveksles med Chr. Pedersen, der opførte stampe-møllen). Forloverne var brudens far og uldspinder Hans Mikkelsen af Nibe.

21. juli 1908 nedbrændte møllen, men blev genopført. Den ejedes da af ovennævnte Jens Jensen og Chr. Nielsen, hvor sidstnævnte boede på møllen.¹ I en fortegnelse over møllens inventar fra den tid nævnes 1 wolfer, 2 kartemaskiner, 1 spindemaskine og 1 haspe. Wolferen findelte råulden, inden den skulle kartes. Den kunne også anvendes til at blande ulden, hvis man ønskede andre farvenuancer lagt ind. Senere foretoges opkradsning af gamle klude. I en annonce i Nibe Avis fra 1919 findes en liste over, hvem der indsamler uld og klude til Storedals Mølle.

Lars Krigbaum og Anne Marie Christensen flyttede til Store Grønnegade i Nibe, og her døde Lars Krigbaum 2. okt. 1912 og hustruen 26. dec. 1918. De er begge begravet på Nibe kirkegård. Af deres børn nævnes Mette Kirstine Kriegbaum, gift med Ruben Gelardi, blikkenslager i Nibe, Johannes Krigbaum, murer og Anders Chr. Krigbaum.

Det var svært at gøre møllen til at være rentabel, og der kom nye ejere ca. hver tredje år. I 1923 hed ejeren Jens Hansen, og i en annonce anbefalede han sig med ”kartning, spind og tvind, vævning og farvning”. I samme annonce antog han uldsamlere til ”høj provision”. 13. marts 1925 bevilligede sognerådet aldersrente til uldspinder Hansen.

¹ Nibe Købstads og Hornum Herreds Ret, kopiprotokol nr. 886 og 902, Nibe Museum.

¹ Aalborg Stiftstidende 22.7.1908.

Figur 116: Storedals Mølle. Postkort i Nibe Museum.

I slutningen af 30'erne standsede produktionen, og maskinerne blev fjernet. I 1940'erne indrettede Dansk Vandrelaug vandrehjem i møllebygningen. Den ejes i dag af FDF/FPF og anvendes til ferie- og fritidsbrug.

Gelstrup Vandmølle

En kilometer længere op ad åen efter Storedals Mølle lå tidligere Gelstrup Mølle. Den må være etableret 1840-45. Ved Folketællingen 1840 fandtes den ikke. Møllens oprindelse kan spores i tingbogen. I en deklARATION tales der om en jordlod, der bærer ret til at opstemme vandet fra åen. ”Opstemningen må ske til en sådan højde og udstrækning som måtte anses for tjenlig til møllens afbenyttelse. Nævnte jordlod er bortfæstet, og så længe denne opstemningsret udnyttes, skal der årlig til den 1. maj erlægges en afgift på 5 Rd. 3 Mark til ejeren”.

Ved Folketællingen 1845 var Hans Christian Olesen, 26 år, ugift og født i Dronninglund i Hjørring amt, stampekarl i møllen. Han købte i 1848 svigerfaderen, Lars Simonsens gård, matr. nr. 9 i Gelstrup. 1861 blev hans ægteskab med Mette Larsdatter ophævet. Hun overtog gården og gælden på den samt forsørgelsespligten for deres 6 børn. Hans Christen Olesen rejste derfra med 350 rdl. og et chatol.

Stampemøllen ophørte omkring 1845, hvor der etableres en uldkradsmølle i lighed med den i Klæstrup. Da købmand J.C. Wibroe, Nibe i 1847 købte Kradsmøllen i Klæstrup, købte han også møllen i Gelstrup. Han drev den med skiftende bestyrere og 3-4 arbejdere. I Folketællingen

1850 kaldes den en uldkrassemølle, bestyreren var Christen Sørensen Kjærgaard, 46 år, født i Ejdrup, som boede på møllen med hustru, en datter, en daglejer og dennes kone. 1860 var bestyreren stadig Christen Sørensen, og han havde nu tre ældre ansatte. 1880 hed bestyreren Johan Karl Theodor Christensen, og han var 29 år, ungkarl og født i København. Hos ham boede en mand, som arbejdede i møllen, Niels Peder Pedersen med kone og 4 børn. Gelstrup og Klæstrup mølle ejedes begge af J.C. Wibroe, se under Klæstrup Mølle. Da han i 1894 solgte møllen i Klæstrup til sin søn, indgik Gelstrup Mølle ikke i handlen. Afsætningen af kradsuld var faldende, og produktionen i Gelstrup ikke særlig stor. Det var J.C. Wibroes børn der, ifølge denne købekontrakt solgte møllen: ”Jens Schibbye Wibroe, Emil Wibroe af Helsingør, Christian Wibroe m.fl. sælger til overtagelse den 1. maj 1895 Gelstrup Vandmølle matr. nr. 10b af Gelstrup med maskiner og sluseværk, vandhjul og vandkraft samt retten til et stykke eng, lejet ifl. kontrakt af 12. juni 1847, til filesliber Christen Jørgensen af Gelstrup. Pris 6.000 kr.”.

Figur 117: Gelstrup Vandmølle. Nibe Museum.

Chr. Jørgensen var uddannet smed og startede med et par maskiner. Med hest og vogn kørte han rundt hos smedene efter opslidte file, og hjemme på værkstedet blev disse udglødet og slebet blanke. Herefter gik de til en filehugger, og derefter blev de hærdet og var igen som nye. Processen er gengivet efter tidligere karetmager i Vokslev, Ludvig Marks erindringer. Udviklingen indenfor industrien førte imidlertid til, at man kunne fremstille nye file billigere. Christen Jørgensens forretning gik

derfor tilbage og standsede helt, da sliberiet brændte i 1910.¹ Hans enke Marie Jørgensen, solgte ved skøde tinglæst 10. sept. 1910 den til hendes afdøde mands ejendom Gelstrup Mølle, matr. nr. 10 b, Gelstrup, hørende vandkraft og opstemningsret. Køberne var Anders Chr. Larsen, Vokslev, Andreas Kjær, Gelstrup og Lars Frejlev Sørensen, Gelstrup. Hun skulle senest 1. maj 1910 stoppe og tilmure stigsåbningen ved omløbsrenden. Jf. afsnittet ”Kommunen omkring 1930, et tværsnit”, boede sognerådsmedlem Christen Christensen Kusk, der havde gården matr. nr. 9a, Gelstrup, i 1929 på ”Stampgaarden i Gelstrup”, hvilket vist må forstås sådan, at jorden til den tidligere stampemølle er kommet ind under denne gård, men navnet er hængt ved, skønt stampemøllen for længst var nedlagt.

Vokslev Mølle

I en fortegnelse over Viborg Stifts breve findes et tingsvidne af 1489, der fortæller, at præsten i Vokslev årligt skulle give 10 mk. til kirken og holde to messer ugentligt af møllen og kirkegodset. Efter Reformationen overgik møllen fra stiftet til kronen, og den nævnes 1562 i Aalborghus lens jordebog, møller Christen Michelsen, afgift 2 hestes gæsteri og 1 tønde høstsild.¹ Hvor mølle lå vides ikke, men det var vel, hvor landevejen nu krydser åen. 1586 fik lensmand Ove Lunge på Aalborghus kongelig befaling om at lade omsætte landgilden af en lang række gårde og møller, som havde været sat for højt, ”således som det kan være billigt og ret og lade Jordebogen forandre i overensstemmelse hermed”. Blandt møllerne nævnes ”Vokslev Mølle, der i nogle år har stået øde, men er genopført af Ove Lunge, den kan dog ikke tåle den gamle landgilde”.²

1600 ses Michel Christensen i Vokslev Mølle.³ Han var uden tvivl søn af Christen Michelsen, som nævnes 1562.

1606 nævnes i Vokslev Mølle Jens Andersen, skat 10 pund mel.⁴ Han fik dog 1 pund i afkortning. Efter et tingsvidne af 6. feb. 1608 om øde krongods var Jens Andersen og Terkel Andersen i Vokslev ikke kommet til avl, og Vokslev Mølle var øde. I et tingsvidne af 19. marts 1621 var Vokslev Mølle også øde. 1625 og 1631 var Vokslev Mølle sat til skyld 10 pund mel, men møllen var øde. På samme tid nævnes en Jens Andersen i Klæstrup Mølle, dvs. Huul Mølle, sikkert samme mand.

Den 22. jan. 1655 vidnede 4 mænd på herredstinget, at noget krongods under Aalborghus, herunder Vokslev Mølle, som Jens Andersen

¹ Barn af Himmerland VIII, 1994.

² RA, Lensregnskaber, Aalborghus, Jordebog 1562.

³ Kancelliets Brevbøger 1584-88, s. 561.

⁴ RA, Lensregnskaber, Aalborghus, Jordebog 1600-01.

⁵ RA, Lensregnskaber, Aalborghus.

havde, skyldte 15 pund mel, men var øde og ikke kunne give landgilde for 1654. Ved Matriklen 1664 lå Vokslev Mølle fortsat under kronen, og den var da ansat til 10 tdr. hartkorn. I Matriklen 1688 var Vokslev mølle ”øde, ej tjenlig at opbygge”.¹

Huul, Hoel eller Gudskift Mølle

Endnu en kilometer oppe ad åen ligger Huul Mølle. Her i den snævre dal er det bedste sted til at anlægge en mølle. Den er da også den ældste af møllerne. Oprindeligt blev den kaldt Gudsgift, som betyder Guds Gave. Senere blev den kaldt Huul eller Hoel Mølle efter hulvejen ned til møllen. Gudsgift Mølle nævnes helt frem til 1840'erne. På nyere kort ses betegnelsen Hule Mølle. Møllen kaldes også hyppigt Gudskift Mølle.

Bispestolen i Viborg ejede fra 1216 Nørholm Sogn. 16. april 1440 stadfæstede ærkebiskop Johannes ved Lund Domkirke Viborg Domkaptels statutter, og her nævnes Gudsgave Vandmølle i Vokslev Sogn, afgift 1 læst mel. Domkapitlet fik også ret til at oprette et birketing i Nørholm, hvortil møllen blev lagt. Dette skete sikkert i forbindelse med kong Christoffers hyldning 9. april 1440 i Viborg.

Møllen er sikkert oprindelig som en sjælegave skænket til Viborg Domkapitel, dvs. gruppen af præster, som gjorde tjeneste ved domkirken. Giveren kunne være adelsmanden Niels Bugge jf. afsnittet om Vokslev by. Fra 1440 er der stille omkring Gudsgift Mølle i næsten et par hundrede år, i hvert fald findes ingen dokumenter før 1609, hvor møllen kaldes Huul Mølle. Ved Reformationen blev kirkens ejendomme lagt under kronen men udlagt til kapitlet i Viborg.

Den første kendte møller var ”Jens Andersen Tømmermand i Klestrup Mølle”.¹ 22. sept. 1609 nævnes han i Aalborghus lens regnskab i anledning af, at han havde udført et plankeværk om kongens salterbod i Nibe. 1617 nævnes Jens Andersen i Gudskift Mølle i Skat register over Aalborg Slots len til Martini dag under embedsmænd og møllere uden avl.² Han nævnes igen årene fra 1618 til 1630. 1624 gav han lensmanden på Aalborghus kvittering for betaling for arbejde på Støvring Mølle.³

Figur 118: Jens Andersens segl. Egen tegning.

¹ RA, Rentekammeret, matriklen 1664 og 1688.

¹ RA, Lensregnskaber, Aalborghus, Regnskab 1608-10, film 17.905.

² RA, Lensregnskaber, Aalborghus, Ekstraskat.

³ RA, Lensregnskaber, Aalborghus, Regnskab 1624-25, bilag 76.

Den 8. maj 1624 vidnede Jens Andersen i Klæstrup i en mordsag i Klæstruplund, og det må være Jens Andersen i Gudskift eller Huul Mølle.

I Viborg Kapitels jordebog 1625 nævnes Jens Andersen i Gudskift Mølle med afgift 12 pund mel og 2 pund afslagen ”til mølleren skal holde ved magt huis med træværk skal forfærdiges”.¹ 1625 fik Jens Andersen i Klæstrup Mølle 2 rdl. for ”fodtømmer at indlægge til en mølle på den østre side under huset i 2 dage på egen kost”.² Jens Andersen i Klæstrup Mølle gav 29.9.1626 Søren Madsen, skriver på Aalborghus, kvittering for 5 rdl. for arbejde med en møllesten til Ridemands Mølle.³ På dette dokument ses hans segl, se ovenstående.

Figur 119: Udsigt fra Storkebakken i 2001. Naturgeograf Peter A. Larsens foto.

I ”Mandtal på pendingskatten til martini 1630 som Kgl. Maiestætes tjenere udi Aalborghus have udgivne” nævnes Gudschifft Mølle, uden avl, Jens Andersen 1 rdl.¹ I Mandtal på pendingskat på adelens tjenere Martini 1633 nævnes i Klæstrup: Embedsmænd uden avl, Jens i Klæstrup. Dette må være Jens Andersen, men møllen eller en del af den

¹ NLA, C2-252, Viborg Capitels jordebog 1625.

² RA, Aalborghus lens regnskab, regnskab 1625-26, stedsmålspenge, udgifter møller.

³ RA, Aalborghus lens regnskab, regnskab 1625-28, bilag 71.

¹ RA, Aalborghus lens regnskab 1630-33, Ekstraskattemandtal Mortensdag 1630.

synes at have skiftet ejer, da han kaldes adelens tjener.¹ Jens Andersens bror Mads Andersen var møller i Pandum Mølle og døde 1634. Jens Andersen blev som værge for børnene 2. aug. 1634 stævnet af broderens enkes nye mand, Engelbert Sørensen i Nibe, ang. arveafkald.²

29. juni 1636 var Niels (utvivlsomt en skrivefejl for Jens) Andersen i Huul Mølle stævningmand. Han blev 11. juli 1636 af Chr. Mortensen i Svenstrup på vegne af lensmand Gunde Lange på Aalborghus stævnet ang. en ødelagt ålegård ved Klæstrup. 16. jan. 1637 blev han stævnet af Anders Nielsen i Vokslev ang. ålegården.³

1639 var Anders Jensen i Huul Mølle, gift med Johanne Justsdatter. Han var sikkert formandens søn og havde 2 brødre. Broderen Thomas boede også i Huul Mølle, den anden bror var død i Pandum Mølle.⁴ 16. nov. 1640 stævnedes Søren Jensen i Klæstrup Anders Jensen og hans hustru Johanne Møllerkone i Huel Mølle, men da mølleren var forhindret, blev sagen udsat. 1644 var Anders Jensen på Lerup marked og blev fra-stjålet et øg. Han fik da birkefogden Poul Kras i Nørholm birk, hvortil møllen hørte i retslig henseende, til at stævne Niels Jensen og Jacob Sørensen i Leere.¹ 26. marts 1650 stævnedes Christen Andersen i Huul Mølle på vegne af faderen Anders Jensen, Anders Justsen (Ged) i Djørup for gæld på 15 skæpper rug, som skulle være betalt til Skt. Olufs dag 1649. Dommen lød, at gælden skulle betales inden 15 dage ellers kunne der ske udlæg i hans gods.²

Kronens bønder i Nibe var underlagt møllepligt til Huul Mølle, og i den anledning blev de 16. feb. 1650 af Anders Jensen stævnet til Nibe birketing. 7. nov. 1653 tog Anders Møller i Huel Mølle tingsvidne på, at han var forarmet med sin fæstegård i Klæstrup, som han stedte i juli sidste år.³ 3. april 1654 tog Anders Jensen vidne på, at Hoel Mølle var nedbrudt 1653, og at han derfor ikke kunne betale skat. Den 1. juni 1655 forbød Anders Møller i Gudskift Vandmølle Vokslev bymænd al færdsel i hans bygmarker. Møllen blev åbenbart ikke sat istand igen, for 1. okt. 1655 foretog Anders Jensen og synsmænd samt birkefoged Mads Sørensen (Wolf) i Nørholm bygningssyn af Hoel Mølle.

6. dec. 1656 var Anders Jensen fortsat i Huul Mølle, for da udstedte Jørgen Marsvin til Restrup pantebrev til Mogens Arenfeldt, som havde godsagt ham for et lån fra Jacob Nielsen i Randers og derfor sat bøndergods i underpant, bl.a. i Klæstrup 1 gård, Chr. Michelsen (Døgind) og

¹ RA, Aalborghus Lens regnskab, Ekstraskattemandtal 1633-36.

² NLA, B39A, Nibe tingbog, 2.8.1634, s. 108b.

³ NLA, B40A, Hornum herreds tingbog.

⁴ NLA, B39A, Nibe tingbog, 13.7.1639, s. 86a.

¹ NLA, B40A, Hornum herreds tingbog, 14.10.1644.

² NLA, B40A, Hornum herreds tingbog.

³ RA, Lensregnskaber, Aalborghus, Ekstraskat, tgv. til korn- og flæskeskat 1653.

Anders Møller, 1 gård, Laurids Jensen, og 1 gård, Niels Michelsen.¹

1660 var Jens Jensen møller, og han nævnes da med kone Johanne Jensdatter, to børn, en dreng og en pige samt en tjenestekarl.²

Midt i 1600-tallet var kronen i penge nød efter Christian IV's kostbare krige og solgte derfor en mængde gods. 18. nov. 1662 udstedtes skøde til Christian Urne til Marsvinsholm, forhen oberst til hest, på gods, som hidtil har fulgt Nørholms Provsti", ialt ca. 120 tdr. hartkorn for 6.018 rdl. 43 ½ sk. svarende til en 50 rdl. pr. td., heriblandt Gudskifte Mølle.³ I Matriklen 1664 står møllen sådan: Christian Urne, 1 mølle, Jens Møller, hartkorn 12-0-0-0, kortes efter Christopher Lindenovs seddel til 3 ½-0-0-0. Christoffer Lindenov var efter Jørgen Marsvin til Restrups mange økonomiske problemer blevet ejer af i hvert fald en del af Restrup og dermed Huul Mølle. I samme retning peger Restrups jordebog 1661-62, hvor der under Klæstrup nævnes Jens Pedersen og Jens Møller. 27. juni 1670 blev Jens Jensen, møller i Huul Mølle, stævnet af Johan Clausen, foged på Pandum for tyveri af tørv.¹

Claus Henriksen Meier, møller i Gudskift Mølle stævnedes 9. maj 1684 af Urban Andersen Gjedsmænd i Klitgaard, foged på Restrup, for gæld og restance, en del fra den forrige møller Jens Jensen, hvis gæld han overtog med møllen. Han blev stævnet igen 26. juni 1685. Gælden var nu 205 rdl., Nørholm birks tingbog. 4. maj 1685 skødede Christian Lindenov til Restrup til Hans Frederik Levetzau til Oksholm Restrup hovedgård med underliggende gårde og møller bl.a. Gudskift Mølle, Claus Henriksen, afgift 14 tønder byg.² I Matrikelextrakt for Restrup gods 1685 står Gudskift Mølle, Jens Møller, nu Claus Meier, 8-4-0-0. Ved Matriklen 1688 var Claus Meier der også, og møllen står med gl. hartkorn 12-0-0-0 og nyt 8-4-0-0. Ved siden af møllen fæstede Claus Meier også kronens gård i Klæstrup, nr. 5, Gl. htk. 3-0-0-2 2/7, Ny htk. 1-4-1-1.

1692 var Niels Hansen i Hoel mølle, og han betalte da skat for 1 tjenestepige.³ Han blev 14. sept. 1693 stævnet for herredstinget af Anders Mortensen i Simested, da hans tjenestekarl havde taget noget hø. 19. okt. 1693 stævnedes han selv synsmænd i Vokslev ang. en gård i Klæstrup, som efter dom var blevet delt mellem kronen og Peder Benzon, Havnø.⁴

Niels Hansen var før 1696 afløst af Christen Christensen, der da står i Restrups jordebog med afgift på 24 tdr. byg og 48 rdl. i penge.⁵ 6. juli 1699 blev han af Laust Ditlevsen, regimentsskriver i Aalborg, stævnet til

¹ NLA, B24, Viborg landstings skøde- og pantebøger.

² RA, Militære regnskaber IV 40e.

³ Aage Brask, Volstrup.

⁴ NLA, Hornum herreds tingbog, s. 90-95.

⁵ NLA, Viborg landsting, Skøde- og panteprotokol.

⁶ RA, Aalborghus amt, Kop- og kvægskat, Jens Langdahls afskrifter.

⁷ NLA, B35D Hornum-Fleskum herreds tingbog, Hans Gjedsteds afskrifter.

⁸ NLA, G141, Restrup gods, Jordebog Philipi Jacobi dag 1696-1697.

herredstinget ang. et bygningssyn af en gård i Gelstrup, som han havde deltaget i.¹ Han kaldes i Restrup gods jordebog 1700-01 Christen Christensen Maller, hvilket var et kendt navn i Nibe. 1709 var han død, for da nævnes Anne Bertelsdatter i Hoel Mølle, sikkert hans enke.²

1711 var Jep Mogensen i Huul Mølle og havde 1 dreng og 1 pige, formodentlig hans børn, samt en tjenestedreng. I Krigsstyr (skat) 1711 nævnes Anne Bertelsdatter igen i Hoel Mølle, men det må være, fordi man ikke har fået rettet bøgerne, og i Krigsstyr 1713 nævnes igen Jep Mogensen.³ I 1719 udgik der en kongelig befaling, om at fæstere havde krav på fæstebreve, og i den anledning fik han 22. juni 1719 udstedt fæste på møllen og 3 bol, nemlig nr. 3, 4 og 5 i Klæstrup, som han da havde haft i en del år. Møllens hartkorn var 8-4-0-0, og af den betalte han årligt 30 rdl., mens bolenes hartkorn var 4-7-3-2/3 og afgiften 12 rdl. Jep Mogensen står i jordebogen 1730-33, men 1734 ses hans enke. Hun er sidste gang nævnt i jordebogen 1739.

Figur 120: Bestyrerboligen ved Kalkværket set over mølledammen ved Huul Mølle, maleri af Kristine Jensen (1893-1956), datter af Jokum Jensen, ejer af Vokslev Kalkværk, hos Elin og Kurt Zahr, Klæstrup.

¹ NLA, B35D, Hornum-Fleskum herreds tingbog, Hans Gjedsteds afskrifter.

² RA, Aalborghus amt, ekstraskat, Krigsstyr.

³ RA, Aalborghus amt, Folkelønsskat og Krigsstyr. Jens Langdahls afskrifter.

Fæstebrev Jep Mogensen 1719

”Christian Frederich Levetzau til Restrup, Hans Kongelige Mayestæts Gestalter, General Major ved Cavalleriet gjør vitterlig, at jeg haver stød og fæst Jep Mogenssøn i Gudschiiftmølle, som hand paaboer, Een efter nye Landmaalings Matricul af Maalingen 8 td. 4 skp., Noch 3 Boeller i Klæstrup Nr. 3, 4 og 5, Hartkorn 4 td. 7 skp. 3 fjk. 2 alb., Af hvilcket forskrefne hand aarlig og i rette Tiide svarer alle Kongelige Contributioner, Skyld og Landgilde efter Jordebogen. Naar saa skeer, og hand i alt holder sig Hans Kongelige Mayestæts allernaadigste Lov og Forordninger efterrettelig, skal alt ovenskrefne hannem ey frafæstes, men hand det hans lifs Tiid i Fæste beholde. Til Vitterlighed under min Haand. Restrup d. 22 Junij 1719. N.B. Ovenskrefne Mølle holder hand self vedlige uden med Demning”.¹

14. marts 1725 fik Knud Laursen fra Gudskift Vandmølle, fæste på Restrup gods' gård i Suldrup. 1. dec. 1744 fik Niels Graversen i Aalborg, fæste på Gudskift Mølle.² 16. sept. 1754 blev der holdt skifte efter hans kone, Anna. Arvinger var hendes mor, gift med Niels Andersen i Nøvling samt hendes søskende, Maren Pedersdatter, gift med Michel Nielsen i Nøvling, Mette, gift med Peder Jensen i Romdrup, Maren, gift med Mads Sørensen i Vårst og Dorte, ugift og hjemme hos moderen, samt en halvbror Anders Madsen, 23 år, som også var hjemme.³ Niels Graversen nævnes i jordebogen 1756 og 1757 og var fæster til 1766.

Søren Andersen af Vokslev fæstede 26. maj 1766 Gudskift Vandmølle, hartkorn mølleskyld 8 td. 4 skp. samt 3 bolers jord på Klæstrup mark, nr. 3, 4 og 5, jordskylds hartkorn 4-7-3-2.⁴ Han blev 24. juni 1766 i Nørholm kirke trolovet med og 26. aug. gift med Karen Pedersdatter af Vestergaard i Nørholm, men døde allerede 17. p. Trin. 1768. Den 17. okt. 1768 blev der holdt skifte efter ham mellem enken og deres søn Anders Sørensen, 1 år. Som formynder for ham afdødes (halv)bror Jens Larsen, gårdmand i Vokslev, lavværge for enken hendes bror Jens Pedersen Vestergaard, gårdmand i Nørholm.⁵ Anders Sørensen af Hoel Mølle fæstede 1788 Skagens Højgaard i Nyrup under Restrup gods.

26. maj 1769 fæstede Simon Christensen, født i Klæstrup, Gudskift Mølle af Restrup gods og ægtede enken efter forgængeren, Karen Pedersdatter. Den 15. aug. 1769 blev der holdt skifte efter Niels Pedersen Bunderup i Nørholm, matr. nr. 22, hvis enke var Kirsten Knudsdatter. Blandt arvinger nævnes Karen Pedersdatter, gift med Simon Christensen

¹ NLA, G141-14, Restrup gods, Fæsteprotokol.

² NLA, G141, Register til Restrup gods' fæstebreve.

³ Niels Østergaard, Restrup gods, skifteprotokol, uddrag, Aalborg Stadsarkiv.

⁴ NLA, G141-14, Restrup gods, Fæsteprotokol.

⁵ NLA, G141, Restrup gods, Skifteprotokol, s. 346.

af Gudskift Mølle.¹ Hun var født 31. jan. 1734 i Nørholm, datter af Peder Jensen Vestergaard og Kirsten Knudsdatter.² Hun døde 17. dec. 1790, og 21. dec. blev der holdt skifte efter hende, fortsat 3. og 30. marts.³

Simon Christensen, kaldt Simon Klæstrup blev herefter gift med Ide Johannesdatter Beck, født 1754. Han fik 1803 gården brandforsikret for 1600 rdl. Af taksationen får man overblik over bygningerne:

Brandtaksation⁴

Anno 1803 d. 19. Marts er af undertegnede Brand Directeur med Taxationsmændene Sognefoged Christen Gregersen og Selveier Gaardmand Laurs Freilev begge af Gielstrup foretaget følgende Brandforsikringstaxation:

Woxlev Sogn, Hoel Vandmølle kaldet, under Restrup Gods, beboes af Møller Simon Christensen Klæstrup.

- a) Stuehuset norden i Gaarden 12 Fag 12 ¼ Alen dyb, Eege under og Fyrre overtømmer, deels murede og deels klinede Vægge og Straaetag, til Stuer Kamre Kiøkken og Bryggers med Loft engelske Vinduer, og Døre, 2 Skorsteene og Bagerovn af brændte Steen. De 9 Fag taxeret a 50 Rdl.=450 Rdl. De 3 Fag med Complet Maleværk førende en 9 ½ Qvarter Steen a Fag 50 Rdl.=150 Rdl. 600 Rdl.
 - b) En Udbygning i Nord af Lit. a, 2 Fag 7 Alen dyb, Fyrre under og overtømmer, klinede Vægge og Straaetag, til Karlekammer. 30 Rdl.
 - c) Et Huus norden for Gaarden 6 Fag 8 ½ Alen dyb, Fyrre under og overtømmer, klinede Vægge og Straaetag, til Tørvehues, 140 Rdl.
 - d) Det Østre Huus 11 Fag 9 ½ Alen dyb, Fyrre under og overtømmer, klinede Vægge og Straaetag, til Kornlade, 280 Rdl.
 - e) Det søndre Huus 9 Fag 8 ½ Alen dyb, Fyrre under og overtømmer, klinede Vægge og Straaetag, til Fæehuus. 180 Rdl.
 - f) Det vestre Huus 14 Fag 6 ¾ Alen dyb, Fyrre under og overtømmer, klinede Vægge og Straaetag, til Lade og Stald. 250 Rdl.
 - g) Et Huus vesten for Gaarden 4 Fag 7 ¾ Alen dyb Fyrre under og overtømmer, klinede Vægge, Straaetag, til Stampemøllehuus. 120 Rdl.
- I alt 1.600 Rdl.

Er forsvarlig mod Ildsfare og ei før været forsikret. De anordnede Brandredskaber forefandtes. U.A. Thorsøe, Brand Directeur, Christen Gregersen og Laust Freilev, Taxationsmænd.

¹ NLA, G141, Restrup gods, Skifteprotokol.

² Niels Østergaard, Gårdene i Nørholm, matr. nr. 22, Aalborg Stadsarkiv.

³ NLA, G141, Restrup gods, Skifteprotokol.

⁴ NLA, BrD 7, Aalborg Amts brandforsikring.

Den 14. sept. 1804 fik Simon Klæstrup arvefæsteskøde på møllen med tilbehør, samt et hus i Klæstrup, fra stamherren på Restrup, Victor Raben Levetzau.¹ Herlighedsretten, dvs. retten til fiskeri og jagt fulgte ikke med i handlen, og Simon Klæstrup skulle årligt betale en afgift på 50 rdl. af jorden. Herlighedsretten til Gudskift Mølle med jordskyld 4 tdr. 7 skp. 3 fdk. 2 alb. og mølleskyld 8 tdr. 4 skp. blev 10. okt. 1825, tinglæst 1. april 1826, af Carsten Andreas Færch solgt til til kammerråd Svanholm, Sebber Kloster for 200 rdl.² Carsten Andreas Færch til Knudseje og Hals Ladegaard havde ved auktionsskøde af 22. juli 1825 købt herligheden af Raben Levetzau til Restrup, i forbindelse med dennes fallit.

Figur 121: Huul Mølle, set fra nord. Nibe Museum.

Simon Klæstrup døde 12. juni 1805. Der var to sønner, Peder Simonsen, som var i Døstrup Mølle og Søren Simonsen, som var hjemme. Efter mange skiftesamlinger blev møllen m.v. ved arvefæsteskøde af 13. juni 1806 for 9.500 rdl. overdraget til sønnen Søren Simonsen, kaldet Søren Klæstrup. I mellemtiden var Ide Johannesdatter blevet gift med Jens Lindholm i Kalstrup Mølle, fuldmægtig på Restrup.

Søren Klæstrup var gift med Karen Andersdatter, og de havde børnene Caroline født i 1806, Simon i 1808, Anne Kirstine i 1810, Anders

¹ NLA, B35D, Sp. 11, Hornum-Fleskum herreds skøde- og panteprotokol, s. 165.

² Dagmar Larsen, Kulturbilleder og Typer fra Nibes Glansperiode.

Christian i 1812 og Niels Peter i 1815. Søren Klæstrup kunne 1824 ikke fyldestgøre sine kreditorer. Den 21. april 1824 blev der tredje gang på herredsfogedkontoret i Nibe holdt tvangsauktion over møllen med tiliggende jord efter begæring fra udlægshaver Christen Færch. Møllen blev opråbt for 800 rdl. sølv. Højstbydende blev Christen Jensen af Lundbæk Mølle med 1680 rdl. Søren Klæstrup blev herefter smed og boede i et hus ved indkørslen til Huul Mølle. Christen Jensen købte i 1829 også herlighedsretten for 600 rdl. sedler. Hans kone Mette Marie Nielsdatter døde i 1828, 23 år gl. og efterlod sig 2 piger. Christen Jensen blev herefter gift med Ane Johanne Feiring fra Nibe, datter af Peder Pedersen fra Feiring i Norge, købmand og værtshusholder i Nibe. Efter hans død overtog sønnen Niels Severin Feiring forretning og værtshus, og enken flyttede ned til datteren i Hoel Mølle.

I 1839 døde Christen Jensen og hustruens mor samt to af møllens karle i en tyfusedepiemi. I skiftet efter ham var aktiverne gård og møllehus, et 12 fags hus i Vokslev, et 7 fags hus i Vokslev med klinede vægge og stråtag, halvpart af 5 sildestader på Nørrelå i Limfjorden, to parceller på Veggerby hede, et hus i Nørregade i Nibe samt tidligere rebslager Peder Hendriksens rebslagerbane udenfor Nibe bys søndre port. Blandt kreditorerne var købmændene Søren Færch og Søren Nielsen, Nibe og fiskeriudreder Iver Jensen, Lundbæk. Boets formue var 4.022 rdl.

I 1840 blev Christen Jensens enke gift med den 7 år yngre Jens Jørgensen. De fik en datter Johanne Marie Christine. I december 1843 solgte Jens Jørgensen møllen til Hans Lambert Frank fra Klarupgård for 11.000 rdl. Skødet blev dog ikke udstedt, da Ane Johanne Feiring 1844 fik Aalborg Stiftamt til at umyndiggøre sin mand, idet amtet skønnede ”at hendes mand i beskænket tilstand foretager handlinger, som vil have hans formues tab til følge”.¹ Selvejergårdmand Christen Pedersen, Sandagergård, blev beskikket som Jens Jørgensens værge, og med hans medvirken blev møllen og landbruget solgt i 1845. Jørgensens overtog en lille ejendom på Vokslev Mark, men de blev senere skilt. Jens Jørgensen flyttede til sin hjemegn i Thy. Ane Johanne flyttede ned til sin søn Niels Bentsen, bagermester i Nibe, og døde her 1862.

29. juli 1845 fik Hans Lambert Frank fra Klarupgaard endeligt skøde på møllen.² Han var født i 1811 i Tårs og hans kone Petrine Müller i Brovst 1810. De havde ingen børn, men 2 plejebørn født i Frederikshavn mellem 1852 og 1854. Hans Frank nævnes i Matriklen 1844 i Huul Mølle. I Folketællingen 1845 står han som ejer med hustru og 4 tjenstefolk. Der var samtidigt en forpagter i møllen, Niels Nicolaus Krebs, født i Nibe, som havde broderen Ernst og en anden møllersvend hos sig samt en husholderske og et plejebarn. Niels Krebs var søn af degnen i Skivum og

¹ NLA, B35D-Sp. 18, Hornum-Fleskum herreds skøde- og panteptrk., s. 164, 389, 564.

² NLA, B35D-Sp. 19, s. 58.

blev senere forpagter af Gudumlund Mølle under Lindenberg. Forpagterboligen var i den østlige bygning, som ses på efterfølgende foto, men er nu nedrevet. 1850 boede Hans Frank i møllen og havde 6 tjenestefolk. 1860 ses han også. Da havde børnene en lærerinde, som boede hos dem.

11. jan. 1873 købte Andreas Fr. Ferd. Tøttrup, Nr. Onsild, møllen for 25.000 kr.¹ Han var født i 1838 i Mariager og hans kone Henriette Rejnholdt i 1848 i Jerslev. De havde børnene Gustav født 1866, Georg, 1870, Birger, 1872, Poul Charles, 1873, Frits, 1875 og Simplicia, 1877.

31. maj 1882 blev Hans Jensen Hyldahl, født i 1843 i Gundersted, ejer, købesum 55.800 kr.² Af taksationsforretning forud for købet fremgår, at møllehuset var på 11 fag, dels grundmur dels bindingsværk med stråtag. I møllen fandtes 3 melkværne, 1 pillekværn, 2 sigter og 1 grynsorterer, og der var dels jern- og trægangtøj som dreves ved to møllehjul. Landbruget vurderedes til 50.000 kr. i handel og vandel, medens møllen, som har ”betydelig vandkraft og god søgning”, blev ansat til en værdi af 40.000 kr.

Hans Jensen Hyldahl var gift med Ane Marie Jacobsen fra Grydsted. De boede først i Gundersted, hvor børnene er født. Efter hans død 21. okt. 1901 sad enken i uskiftet bo, og den 22 årige søn Jacob skulle som bestyrer drive møllen. I 1905 tog Jacob Jensen familienavnet Hyldahl.

Figur 122: Huul Mølle set fra Storkebakken. Nibe Museum.

¹ NLA, B35D-Sp. 26, Hornum-Fleskum herreds skøde- og panteptrk., s.567.

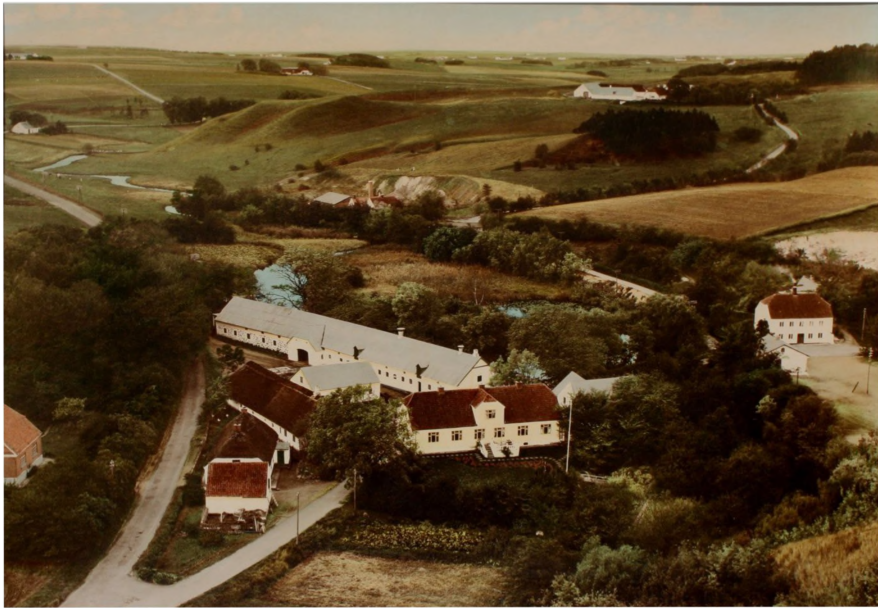
² NLA, B35D-Sp. 30, s. 394.

Jacob Jensen Hyldahl overtog møllen 1908 ved moderens død, skødet blev dog først tinglyst 24. april 1909. Han var født 14. april 1879 på Højagergaard i Gundersted Sogn og blev 1908 gift med Kristine Kristensen fra Vokslev. De fik børnene Ane, Kristian, Hans, Jens, Johannes, Agnes og Svend Aage. Den 15. jan. 1909 bortforpagtede han møllen til Niels Fuglsang til overtagelse 1. maj. Forpagtningsafgiften aftaltes til 850 kr de to første år. Forpagtningen omfattede mølleriet, indrettet i et 9 fags hus, den til mølleriet hørende lejlighed i den østlige ende af gårdens bygninger, bestående af 2 stuer, køkken og spisekammer med 2 kakkellovne og et komfur, et stykke havejord mellem møllen og Vokslev Kalkværk, husplads til en ko, samt 2 fag hus indrettet til svinesti, samt diverse andre mindre ting, alt som den tidligere forpagter M. Pedersen havde haft det til afbenyttelse. Jacob Hyldahl var medlem af sognerådet og blev til sidst sognerådsformand. Han døde 15. maj 1928. Enken drev ved børnenes hjælp virksomheden til sin død 13. okt. 1956, hvor sønnen Christen Hyldahl overtog møllen. Han havde den til 1977. Han var født 11. dec. 1909 i Huul Mølle og døde ugift sst. 2. marts 1988. I 1946 malede man korn og fremstillede sigtemel og gryn. Kornmalingen for fremmede ophørte omkring 1955. Til gården hørte 65 tdr. land.¹

Figur 123: Ansatte o. 1918. Fra venstre møllersvend Anton Conradsen, daglejer Michael Michaelsen (polak), møllersvend Niels Nielsen, vogterdreng Karl Poulsen. Nibe Museum.

¹ Aalborg Amt, Træk af Aalb. Amts Historie, Dansk kulturhistorisk Forlag, 1946.

Figur 124: Huul Mølle set fra nord. Foto fra o. 1950 hos Dorte Hyldahl.

I 1977 overtog Svend Aage Hyldahl møllen. Han var Christen Hyldahls bror og havde før overtagelsen en ejendom i Tårup. Han var gift med Henny Jensen fra Tårup, og de fik 2 børn, Dorthe født i 1962 og Ole i 1966. Svend Aage Hyldahl døde 20. aug. 2005 i Nibe.

Figur 125: Huul Mølle set nordfra, eget foto 2009.

Svend Aage Hyldahl overdrog i 1994 Huul Mølle til datteren Dorte Hyldahl og hendes mand Kim Hedegaard, der i dag bor i møllen med deres børn Simon, født i 1991, Kristine, født i 1995 og Christian født i 1997. Der hører 62 tdr. land til møllen og 52 tdr. land dyrkes med korn.

Huul Mølle var en kornmølle og den, Binderup og Lundbæk Mølle havde hævde på at male korn til Nibe. I 1772 fik købmand Erik Hvid i Nibe tilladelse til at bygge en vindmølle ovenfor Nibe by, imod en årlig afgift til de tre møller som erstatning for tabt indtægt.

Under anden verdenskrig blev det var forbudt at male mel i møllen, men det gjorde man alligevel. Melet blev gemt på stuehusloftet. En dag blev der ringet fra Nørholm, at der kunne komme kontrol, og for at hindre, at kontrollen kom op på loftet begyndte Stine, Jacob Hyldahls enke, at fernisere trappen op til loftet.

Figur 126: Huul Mølle. Foto hos Dorte Hyldahl i Huul Mølle.

Klæstrup Stampemølle, Kraduldmølle, Nibe Trævarefab., Klæstrup

Få hundrede meter ovenfor Huul Mølle ligger Klæstrup Stampemølle. Møllen hørte oprindeligt til Vestergaard i Klæstrup, som i vor tid kaldes Klæstrupgård og er beskrevet under Klæstrup. Gården ejedes af godset Lundbæk. Det er en stampemølle, som har aldrig malet korn. Den nævnes i Matriklen 1688 under Klæstruplund, som da hørte under Lundbæk: ”Ved denne by er en stampemølle hvoraf Contribueres årlig 1

sidl. Efter Kongl. May.st. allernådigste resolution af 8. maj 1688 Contribueres intet”.

I begyndelsen af 1700-årene blev Morten Jensen, feldbereder i Nibe, fæster. Søren Jensen, feldbereder i Nibe fik 23. sept 1756 fæste på Stampemøllen i Klæstrup efter salig Morten Jensen, feldbereder i Nibe. De to møllefæstere med samme bestilling og efternavn kan være brødre, men det kan også være en tilfældighed. Det er sikkert en søn af Jens Christensen feldbereder i Nibe, der 24. marts 1741 fæstede et hus i Nibe under Lundbæk gods. På kortet fra Klæstruplunds udskiftning 1802 ses Jens Feldbereder på matr. nr. 4. Det er sikkert Søren Jensens søn, der har bosat sig her nær møllen. Stampemøllen nævnes ikke i særskilt i folketællingen 1787 eller 1801, så da har den ikke været beboet.

6. dec. 1804 blev Laurs Christensens gård i Klæstrup, matr. nr. 3a, under Lundbæk gods, synet til brandtaksation. Her fremgår som litra e:

”et Huus i vester 5 fag og 8 Alen dyb, Fyrre under og Overtømmer, klinede Vægge og Straatag og med loft, Vinduer og Døre, hvori er en complet Stampemølle med Mølleværk”.

Figur 127: Til venstre Klæstrupgård, til højre Stampemøllen, eget foto 2006.

Ved skøde af 15. dec. 1828 købte Laurs Christensens søn Christen Laursen af baron Christen Frederik Juel til Lundbæk den gård, som hans fader hidtil havde haft i fæste, hartkorn 5-1-2-1, herunder: ”den ved

Gaarden liggende saakaldte Klæstrup Stampemølle med dens Indretninger”. Christen Laursen ville udvide Stampemøllen, og i skødet blev der indført følgende bestemmelse: 4) At det tillades Kjøberen at tage det fornødne Dæmningsjord eller Fyldning til Dæmningen omkring nordre Side af Mølledammen af de Fæsteren Lars Jensens Gaard i Klæstruplund beliggende saakaldte Lund-Bakker, dog alt efter Udvisning af mig eller efterkommende Ejer af Gaarden.

1834 var stampemøllen stadig sammen med gården, men ved kontrakt tinglæst 8. dec. 1838 solgte Christen Laursen møllen til reb-slagermester Martin Garben af Aalborg for 550 rdl. Skødet lyder i uddrag:

”Klæstrup Stampemølle, beliggende paa min eiende Gaards Grund med Mølledammen, dens tilhørende Grund paa nordre Side af Aaen til Gangstien nærmest Bakken, den Grund hvorpaa selve Møllebygningen er opført samt en umiddelbar dertil stødende Strækning Jord, som med Skjel er mærket og mod Østen strækker sig 7 Alen fra Møllehuset i en Længde fra Syd af cirka 96 Alen beregnet fra Aaen fra sidstnævnte Punct langs med Jordstykkets søndre Side i lige Linie efter min Ladebygning sydvestre Hjørne og Hjørnet af Diget omkring Hoel Møllens Eng 126 Alen og mod Vesten ned til Aaen i Linie med 3 meget store Steen 83 Alen Reebemaal paa følgende Vilkaar:

1) Eiendommen overdrages i den Stand, hvori den forefindes i Mai 1838, da den af Arvefæsteren blev tiltraadt.

2) Arvefæsteren overdrages endvidere den mig i ovennævnte mit Skjøde tilstaaede Rettigheder til efter Andvisning af Lundbek Eier at tage fornøden Fyldning til Dæmningen omkring nordre Side af Mølledammen af de Fæster Lars Jensens Gaard i Klæstruplund tilliggende saakaldte Lund Bakker samt Ret til at have fælleds Kjørsel med mig eller efterkommende Eiere af min Gaard til Møllen ved den Vei, som er imellem Møllens Jorder og min Kaalhauges Dige og min Staldbygning fra den almindelige Vei ned til Aaen”.

Som det ses havde Christen Laursen ikke udbygget dæmningen, som aftalt i skødet fra 1828. Dagen efter overtagelsen solgte Garben møllen til sin søn, købmand Johan Martin Garben i Nibe. Han drev møllen med bestyrer Niels (Christensen) Gravlev, som 1840 boede der med sin kone Karen Sørensdatte. I 1845 var møllen en klædemølle med Niels Gravlev som fabriksbestyrer, og hans medarbejder Mourids Nielsen boede også i møllen med kone og to børn. 1850 var Gravlev fortsat bestyrer.

Den 23. juli 1842 lagde en voldsom brand i Nibe mange huse øde. I brandforhørene spillede Johan Martin Garben en uheldig rolle. Dagmar Larsen mere end antyder, at han havde påsat nogle af de hyppige brande, der havde hærget byen. Han måtte tage sin straf og forlade byen.

Klæstrup Stampemølle blev kort efter solgt til Marcus Bech, Århus, som 1845 også købte Binderup Mølle. Marcus Galthen Bech var født

1795 i Urslev Sogn i Vejle Amt, søn af sognepræst Oluf Nielsen Bech og Anna Mørch Galthen, gift 1827 i Århus med Jacobine Caroline Galthen (1804-1863), handelsuddannet i Aalborg og Oslo, 1821 borgerskab som købmand. Dele af hans købmandsgård står i Den gamle By i Århus. Han var også hørkræmmer og havde over 100 kræmmere fra Jylland til at indsamle gamle klude. Som den måske første i Europa startede han i 1827 en fabrik, hvor uldklude blev opkradset til genbrug. Fabrikken fik et par hundrede ansatte med filialer i bl.a. Aalborg, Nørresundby og Gjøl. Han skaffede arbejde til den fattige del af befolkningen, men man påstod, han gav for lidt i løn. Hertil svarede Bech: ”Børn mellem 8 og 12 Aar kunne tjene 8 á 12 Sk. daglig, Drengene paa 15-16 Aar kan ofte i korte Vinterdage fortjene 3 Mk. Mangen Enke med sine 3 á 4 uopdragne Børn have ernæret sig af min Fabrik fra 40 til 60 Rdl. Aarligt, gamle Kvinder fra 60 til 70 Aar have ofte fortjent 40 til 60 Rdl. Aarligt, og gamle, halvt blinde Oldinge paa mellem 70 og 80 Aar kunne fortjene mellem 20 á 30 Rdl”.

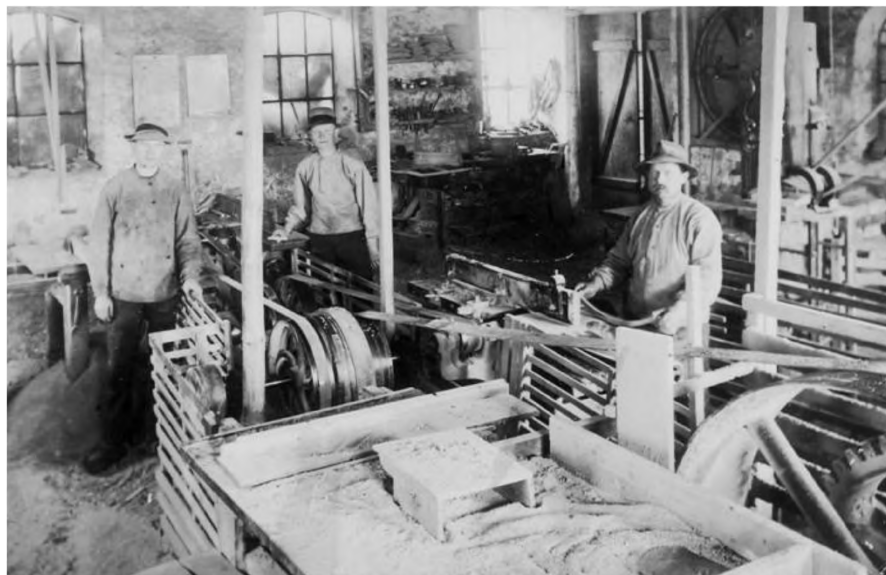
I 1841 solgte Bech kradsuld til England for 317.727 rigsdalere. Bech var kaptajn i borgerbevæbningen i Århus, leder af artilleriet, fattigforstander og var i borgerrepræsentationen 1843-1848. I 1847 var han på valg til stænderforsamlingen, uden at blive valgt. Han døde i Århus 4. juni 1863. Han gik fallit i både 1837 og 1847, men kom på fode igen. Han ombyggede straks møllen til en kradsuldfabrik. Ved fallitten 1847 blev møllen sat på auktion efter følgende annonce i Aalborg Stiftstidende: ”Ifølge Begæring af Procurator Høegh, som Befuldmægtiget for Opbudsmændene i Captain og Købmand Marcus Bechs Bo i Aarhus, haver bemeldte Bo tilhørende, i Voxlev Sogn, Hornum Herred, Aalborg Amt beliggende, Klæstrup Kludeuldkradse-Vandmølle med tilhørende og tilliggende op-raabt til bortsalg ved en 4de Auktion, der afholdes i bemeldte Mølle onsdagen den 26de januar førstkommende middag kl. 12. Møllen ligger ½ mil fra Nibe ved Klæstrup Aa og drives ved Underfaldsvand, samt har rigelig Vandkraft. Bygningen er af Grundmur, og er 6 fag indrettede til Beboelse og de øvrige Fag til Møllens Drift. I Møllen er 2 Kludeuldkradse Maskiner med Tilbehør. Til Møllen hører en liden Jordlod på omtrent ½ td. Land. Herredskontoret i Nibe, den 26de december 1847”.

Aalborg Stiftstidende berettede 27. jan. 1848 om auktionens forløb. For 3.010 rbd. blev uldkradsmøllen solgt til exam. jur. Bentzen i kommission for købmand Wibroe, Nibe og farver Wibroe, Aalborg. Under købmand J.C. Wibroes ledelse blev møllehjulet skiftet ud med en moderne turbine. Produktionen, der tidligere var 122.000 pund uld om året, nåede nu op over 500.000 pund. Virksomheden var en tid landets største af sin art. Da J.C. Wibroe senere købte Gelstrup Mølle, stammede halvdelen af landets eksport af kradsuld fra møllerne ved Binderup Å. Gennem 46 år drev Wibroe møllen med et bestyrerpar, som boede på stedet. 1860 var det en vadmelsfabrik, bestyrer Jens Chr. Jensen, 32 år,

med hustru og tre børn. 1888 blev ungkarl Niels Chr. Christensen i Klæstrup Krads mølle i Vokslev Kirke gift med den svenskfødte enke Anna Brita Eliasdatter, som også boede i krads møllen.

Wibroe solgte ved skøde tinglyst 2. juni 1894 møllen til sin søn Jens Schibbye Wibroe. Få år efter brændte møllen. Den var dårligt forsikret, men blev dog genopført. 21. maj 1898 solgte Wibroe møllen for 10.000 kr. til møllebygger Jens Andersen, Aalborg: "Den mig tilhørende Ejendom, matr. nr. 3d, Klæstrup, Vokslev Sogn, tilhørende Dam og Holme, paastaaende Bygninger, hvoriblandt Klæstrup Vandmølle med stående og løbende Redskaber. Køberen modtager Ejendommen som den for Tiden er og forefindes med værende Maskiner og alt løst".

Jens Andersen udstedte panteobligation på købesummen. I 1901 boede kalkværksarbejder Karl Lillelund i møllen. Jens Andersen kunne ikke klare forpligtelserne, og 4. nov. 1905, tinglæst 19. jan. 1907, solgte han for 4.000 kr. møllen til Anton Jørgensen. Klæstrup Mølle blev nu en trævarefabrik, der producerede trillebørene, klædebøjler og høstredskaber. Anton Jørgensen var født 7. nov. 1866 Kjeldal i Ejdrup Sogn, søn af hjulmand Jørgen Pedersen. Han blev 14. april 1900 i Vokslev Kirke gift med Andrea Jensine Larsen, født 7. aug. 1874 i Binderup, datter af Jens. Kr. Larsen og Johanne Katrine Jensen i Brohuset i Vokslev. Han lærte karetmagerfaget i Vokslev og var først karetmager i Nibe. Ved skøde af 9. april 1917, tinglæst 21. juli solgte han fabrikken, men var medarbejder til 1930, da der stadig var brug for en fagmand til vognarbejde. Han købte da den nedlagte emballagefabrik "Bøtten" i Nibe og producerede her samme slags trævarer som i Klæstrup.

Figur 128: Savværket, omkring 1920, foto hos Karen Justesen, Klæstrup.

Ny ejer var møllebygger Jens Christen Steffen Jørgensen, Dorf i Vendsyssel, kaldet Agerbæk efter sin fødegård. Ved skøde tinglæst 25. juni 1921 solgte Agerbæk virksomheden for 15.000 kr. De nye ejere blev Karl Marius Kristensen af Vokslev og Carl Plejdrup af Toustrup, der hver indskød 4.500 kr. Plejdrup havde været skovhugger i Canada. Karl Kristensen havde i nogle år havde været medhjælper på fabrikken. Han var født 3. feb. 1891 i Ejdrup, søn af gårdejer Therkild Kristensen og hustru Karen, født Nielsen, uddannet mejerist på Koppes Mølles mejeri (Brøndum). Efter nogle år på mejerier på Fyn og i Nordsjælland samt aftjening af værnepligt fik han i 1914 arbejde på Nibe Andelsmejeri. Han var gift med Helene Marie, datter af træhandler Busk, Vilsted. I 1916 blev de bestyrere i Vokslev Forsamlingshus. Ved skøde af april 1924, tinglæst 14. juni, solgte Plejdrup for 9.500 kr. sin del af virksomheden til Karl Kristensen. Plejdrup etablerede senere en stor møbelfabrik i Durup.

Figur 129: Klæstrup Stampemølle, slusen, maleri af J. Rubani hos Karen Justesen.

Karl Kristensen registrerede virksomheden som Nibe Trævarefabrik, Klæstrup, og lavede bla. bøjler til London-Magasinet i Aalborg. I 1958 blev hans søn Svend Kristensen partner. Dette fortsatte til 1975, hvor Karl Kristensen døde. Svend Kristensen forpagtede fra 1972 virksomheden til sin medarbejder Oluf Justesen, som i 1985 købte den sammen med datteren Conni Mona Justesen. Oluf Justesen drev virksomheden til sin død 2006, fra 1998 uden ansatte, og produktionen var fra dette

tidspunkt udelukkende træbøjer. Oluf Justesens enke, Karen Justesen, solgte i 2008 sin del til Conni og hendes mand. Turbinen blev brugt til 1972 og er stadig intakt. I sluseværket er der nu en moderne fisketrappe.

Figur 130: Oluf Justesen ved slusen o. 2005.

Pandum Mølle

1488 skødede Malte Nielsens 2 gårdbol i Pandum med en mølle samt Øster Pandum mark til biskop Niels Glob, og 1489 solgte han alt sit gods i Pandum by og Pandum Mølle til biskoppen. 1512 udstedte Malte Nielsens til Pandum et tingsvidne, hvori han ugyldiggjorde de breve, han havde udstedt på Pandum og Pandum Mølle.

10.5.1610 udgik en kgl. befaling, at Pandumgård og en mølle liggende derved, som afgangne Tyge Kruse hidtil havde i forlening, skulle leveres til landsdommer Iver Juel. Møllen eksisterede 3. okt. 1626, hvor Niels Jensen i Pandum Mølle fik betaling for arbejde på Smak mølle ved Løgstør.¹ Samme år betalte Anders Jensen 4 sletdaler i stedsmål af møllen.² Den 17. okt. 1642 blev det bevidnet, at Pandum Mølle var øde.³

Pandum Mølle lå sikkert omtrent, hvor nu Pandumbro ligger. Den er ikke truffet senere end 1642. Man har sikkert ikke villet have møller både ved Pandumbro og ved Klæstrup.

¹ RA, Aalborghus lens regnskab 1625-28, bilag 73.

² RA, Lensregnskaber, Pandum, Regnskab 1624-26.

³ B40A, Hornum herreds tingbog, 17.10.1642, s. 173-179.

VOKSLEV KALKVÆRK

Allerede 1743 blev der til jordforbedring på markerne gravet kridt i bakkerne ved Gelstrup, og det var sikkert i Gelstrups jorder ned til Huul Mølle. Dette fremgår af en præsteindberetning til Kancelliet.¹ 1820 indgik ejeren af Kyø gods, Samuel D. Warburg, følgende lejekontrakt med Jens Larsen Freilev, ejer af matr. nr. 9a, Gelstrup:

”Vi underskrevne, jeg Jens Larsen Freilev i Gelstrup som Ejer af en Gaard i bemeldte By og jeg Warburg, Ejer af Kyø som Lejer eller Forpagter af alle paa Jens Larsens Mark værende Kridtbakker, opretter i Dag følgende Leje-contract: Jeg Jens Larsen bortleier herved alle paa min Mark værende Kridtbakker til Hr. Warburg paa 10 Aar fra 20. Februar 1820 til 20. Februar 1830 med den Raadighed at opgrave og bortføre af Kridtet saa meget, Hr. Warburg finder for godt og tillige Plads til at lægge det opgravede paa uden nogen Indskrænkning og Frihed til at køre med det over min Mark, hvor Vejen findes nærmest og beqvemmest at kjøre, men dog forbeholder jeg mig selv Frihed til at tage Kridt deraf til eget Brug, men ikke at overlade til nogen andre. Skulde Hr. Warburg blive til Sinds at ville have Heste paa Græs, mens han kører Kridtet bort, forpligter jeg mig til at græsse 2 Heste for Hr. Warburg for 3 Rigsdaler Sølv om ugen. Derimod forbinder jeg Warburg mig til som Leier at svare Jens Larsen Freilev ialt for de 10 Aar 28 rdl., som betaales efter nu værende Qvartals Kours. Kyø den 17. Februar 1820. Læst i Retten 2. Marts 1820”.²

På Kyø lå Kyø Floramine Teglværk. Måske ville Warburg fremstille kalkmørtel og bygningskalk, men kridtet kunne også være til landbruget. Lars Frejlev havde et stort stykke jord syd for Nibe-Hobro landevejen, nord for Huul Møllevej med skråning ned til Binderup Å. Warburgs kridtudvinding må være starten på Vokslev Kalkværk.

Omkring 1850 var der i Klæstrup et kalkbrænderi ejet af Peder Jensen Bach, som var født i 1804 på Gjol.³ Han kaldes i Folketællingen 1855, Klitgaard, Nørholm Sogn, for gårdejer og kalkbrænder. Et kalkværk var allerede 1843 ved Klitgaard og nævnes også 1877 her.⁴

1860 boede Peder Bach i Klitgaard med hustru Birthe Kirstine og sønnerne Michel, født o. 1837 og Laurids, født o. 1846. En tredje søn søn Wilhelm var ved Folketællingen 1870 hos faderen i Klitgaard, ugift, og kaldes kalkbrænder. Før 25. maj 1873 flyttede Peder Bach til Klæstruplund. En fjerde søn, lærer Jens Chr. Pedersen Bach i Klitgård,

¹ Det Kongelige Bibliotek, Kallske Samling, Fol 61 jf. Chr. Christensen, Tilstanden i Himmerland ved Aar 1735, Fra Himmerland og Kjær Herred, 1917, s. 474 f.

² NLA, Hornum-Fleskum herreds skøde- panteptrk., B 35D-Sp.14-1, jf. Peder Kvist.

³ Aalborg Stiftstidende 11.7.1929, artikel af lærer T.V. Færgemann, Nibe.

⁴ Oberst Mansas Generalkort over Nørrejylland, nr. 2, 1843 og kort rev. 1877 og 1881.

fik da en søn Hans Chr. Valdemar døbt i Nørholm kirke. Fadderne var bl.a., Peder Bachs kone i Klæstruplund og Vilhelm Bach i Klitgaard.

Ved Folketællingen 1880 boede kalkbrænder Peder Jensen Bach og hustruen i "Lundhuset Kalkværk Klæstrup". Lundhuset, var et aftægts-
hus under Vesterlund (gården der nu kaldes Klæstruplund).

Peder Jensen Bach døde 1. jan. 1887 i Vokslev, begravet 10. jan. i Nørholm. Han betegnes da i Nørholm kirkebog som gift kalkbrænder af Vokslev, og i Vokslev kirkebog som aftægtsmand i Klæstruplund.

Efter Peder Jensen Bachs død blev kalkværket overtaget af sønnen Wilhelm Pedersen Bach. Han var født 24. sept. 1837 i Klitgaard. Han var 21. maj 1877 fadder, da broderen skolelærer Jens Chr. Pedersen Bach fik sønnen Peder døbt i Nørholm og boede da i Klitgaard. Ved folketællingen 1890 kaldes han gårdmand i Klitgaard og nævnes med kone og tre børn samt to tjenestefolk. Han har sikkert altid boet i Klitgaard.

10. juni 1890 blev der indgået en deklaration mellem Hans Jensen Hyldahl af Huul Mølle og Wilhelm Pedersen Bach af Huul Mølle Kalkværk, på den ene side og Vokslev sogneråd på den anden side om opførelse og vedligeholdelse af to broer over Binderup Å, henholdsvis over åløbet ind til Huul Mølle og omløbsrenden ved stibordet ved møllen. Hans Hyldahl skulle udføre broens fundamenter og fremover vedligeholde disse. Wilhelm Pedersen Bach skulle udføre brodækket og vedligeholde dette. Med deklarationen fik enhver fri færdselsret gennem Huul Mølle, og den eksisterende vej nord om Huul Mølle skulle nedlægges som offentlig vej efter Aalborg Amtsråds godkendelse.¹

Mellem juni og november 1890 blev Vilhelm Pedersen Bachs søn Peder Christian Pedersen Bach ejer af kalkværket. Han var født 27. jan. 1869 i Klitgård og fik tinglæst skøde på kalkværket 29. nov. 1890. Han var da umyndig, og baggrunden for overtagelsen kendes ikke.

Peder Christian Pedersen Bachs tid med kalkværket blev kort. Alle-rede 28. sept. 1892, tinglæst 17. dec., solgte han kalkværket til Jokum Jensen af Hem ved Skive for 14.500 kr. til overtagelse 7. okt.² Købet omfattede matr. nr. 4 Klæstrup, 9c Gelstrup, 10c Hæsum, 4d, 5e og 6e Nørholm, de på ejendommene værende bygninger med mur og nagelfast tilbehør herunder kakkelovne, og komfurer, det på ejendommen værende kalkværk med inventarium, al afgrøde, besætning, inventarium, af hvilket løsøre forefandtes 3 stive arbejdsvogne, 3 arbejdsfjedervogne, 1 ½ sæt seletøj, 3 heste, 2 køer, 1 kvie, 2 lam, samtlige høns, 3 tøndemål, 1 hakkel-sesmaskine, 1 plov, 1 harve, 2 forke 3 river, værktøj til kalkovnen, 2 pumper, 1 tønne tjære, nogle tagsten, alt løst og fast. Det virker ikke som om, kalkværket har haft noget større omfang.

Med Jokum Jensen kom en initiativrig mand til kalkværket. Han var

¹ NLA, B35D, Sp. 36, Hornum-Fleskum herreds skøde- panteprotokol.

² NLA, B35D, Sp. 37, Hornum herreds skøde- panteprotokol.

født 19. juni 1856 i Hem Sogn, søn af gårdejer Jens Nielsen Silbjerg og hustru Mariane Jocumsdatter, og døde 17. juni 1927 i Vokslev, begravet 23. juni i Vokslev. Han gik på Askov Højskole og lærte mejerivæsen på Ladelund Mælkeriskole. Efter i nogle år at have drevet mejeri i Vemb Station byggede han i 1887 et mejeri i Hem.¹

Figur 131: Jokum Jensen og arbejdere i 1890-erne. Jokum Jensen nr. 3 fra venstre.

I nov. 1896 kunne man i Nibe Avis læse: ”Voxlev Kalkværk. Det er glædeligt at se Opblomstring af en Fabriksvirksomhed, som tjener til at øge den nationale Velstand ved at udnytte de Rigdomme, som Jorden skjuler i sit Skjød. En saadan Virksomhed har fabrikant Jokum Jensen opelsket i Voxlev Sogn ved Nibe. Til forstaaelse af denne flersidige Virken skal forudskikkes et Par Bemærkninger.

En stor Del af Undergrunden her i Landet bestaar som bekendt af kridt, der flere Steder hæver sig op til Overfladen. Dette er tilfældet i Nibe-Egnen og da særlig i en del af Voxlev Sogn. Ved Siden af Kridtet optræder Leret som et af de vigtigste Stoffer, hvoraf den danske jordbund er dannet. Ogsaa det er meget udbredt i Voxlev Sogn. De mægtige Lag af fint, ublandet Ler som findes aflejrede ved Grysted, bevirkede at fabrikant Abildgaard i Fjor anlagde et Teglværk til Fabrikation af Mursten på dette Sted.

¹ Nibe Købstads og Hornum Herreds Ret, kopiprotokol nr. 882, Nibe Museum.

I Næheden af Voxlev Kalkværk træffer man nærmest på en jærnholdig Lerart, det saakaldte Rødler, der benyttes til de røde Mursten, som hyppigst anvendes ved Opførelsen af større Bygninger. Fabrikant Jensen har alt tidligere drevet Fabrikation af disse Sten som en Biforretning ved Siden af Kalkbrændingen, men i Aar han han anskaffet sig en Teglværksmaskine, der anvendes i forskellige Teglværker i dens Hjemland, Tyskland. Maskinen bestaar af 3 Dele nemlig 2 Valseværker, hvori Leret æltes og findeles, og en Strygemaskine, hvori Massen udføres i 2 Lerbaand af Længde og Tykkelse som en almindelig Mursten. En Arbejder afskærer da Lermassen i den Bredde, som Stenene skulle have. De på denne Maade formede Sten ere fastere og mere sammenpressede end de, der laves ved Haandkraft, og derfor lettere at tørre. Maskinen drives ved en Vindmotor, der er anbragt paa Toppen af Limstensbanken. Fra denne Vindmotor, hvis Hjul har et Gennemsnit af 35 Fod, og som altsaa kan udvikle en betydelig Kraft, fører et Jærntraads Tøvs gennem en Indskæring i Bakken ned til Maskinen, der er anbragt i et Rum ved foden af denne. Ogsaa den foran nævnte Maskine til Fabrikation af Kalksten er sat i Forbindelse med og drives af Vindmotoren.

Egnen omkring ved Kalkværket, de saakaldte Klæstrup Bakker, er i flere Henseender et smukt og interessant Bakkeparti. De vældige, lyngklædte Bakkeknuder, hvoraf enkelte i de senere Aar ere beplantede, Engdraget med Aaen og Mølledammen samt den lille Klæstrup Lund ere nok et Besøg værd, og ikke mindre gjælder dette Kalkværket, hvad enten man saa interesserer sig for den Virksomhed, som der udfolder sig, eller for selve Kridtbruddet, der har skabt denne Virksomhed, og hvor man ikke blot ser Limstenen, men ogsaa Aflejringer af forskellige Svampe, Søpindsvin og andre Skaldyr, der alt sammen - ligesom ogsaa selve Kridtet - er de tiloversblevne Rester af et tidligere Dyreliv. En enkelt gang er der ogsaa i Kridtet funden en Tand af en større Fiskeart, formentlig en slags Haj”.

Ved skøde tinglæst 28. maj 1898 solgte Jokum Jensen virksomheden til A/S Mariendal Kalk- og Teglværksfabrik (P. Larsen). Der medfulgte 1 teglværksmaskine, 1 vindmotor, 1 kalkstenspresse, 1 mørtelmaskine, 2 heste, 6 vogne og 1 slæde. Pris 60.000 kr., heraf 54.000 kr. kontant. Mariendal flyttede teglstensproduktionen til deres fabrik ved Veggergaard. Jf. Nibe Avis 14. marts 1898 blev Jokum Jensen bestyrer. Ved skøde af 26. april 1902, tinglæst 3. maj, solgte Aktieselskabet Mariendal Kalk og Teglfabrik i Nibe kalkværket tilbage til Jokum Jensen af Vokslev for 100.000 kr. Købet blev berigtiget ved overtagelse af pantegæld til Kreditforeningen for Industrielle Ejendomme 35.000 kr., 33.000 kr. kontant og udstedelse af obligation på 32.000 kr. til sagfører P. Larsen i Nibe mod 2. pant i jorden og i de til forretningen hørende ovne, teglværksmaskiner, dampkedel og dampmaskine. 11. juli 1903 købte

direktør Jokum Jensen i Nibe for 2.500 kr. 5 tdr. land af gården matr. nr. 2a, Klæstruplund af gårdejer Lars P. Jensen i Gammellund.

Figur 132: Mærkat til overklæb på Mariendals plakat, Nibe Museum.

Ved skøde af 15. marts 1904, tinglæst 26. marts, solgte Jokum Jensen kalkværket med de på ejendommen værende bygninger, med mur og nagelfaste appertinenter, ovne, maskiner, hørende herunder dampkedel, dampmaskine og teglværksmaskine, heste, vogne og driftsmateriel herunder den på ejendommen værende sæd, afgrøde og gødning til Chr. Jensen, Nr. Raunstrup Vandmølle, for 75.000 kr. Køberen overtog pantegæld til Kreditforeningen for Industrielle Ejendomme 35.000 kr. og gæld 1.000 kr. i matr. nr. 2c, Klæstruplund. Af købesummen var 2.000 kr. for matr. nr. 2c og 23.000 kr. for maskiner og driftsmateriel. Resten må have været kontant betaling. Overtagelsen skete 1. april 1904.

Christen Jensen afstod ved mageskifte af 3. okt. 1905, tinglæst 14. oktober kalkværket til musiker J.J. Bach og gårdejer Chr. P. Holm og fik Svenstrup Østermølle i bytte. Kalkværket var ansat til 67.400 kr. og møllen i Svenstrup til 55.000 kr. Christen Jensen byggede tre arbejderboliger til kalkværket, hver til 2 familier. Det må være de tre huse på Rodstrupvej 1 og 3.¹ Christen Jensen afhændede i 1906 og 1907 fire huse, han havde på matr. nr. 4b, 4c, 4e og 4d i Klæstrup, det må være arbejderboligerne.

¹ Oplyst af den 103 årige Elfrida Nielsen i Klæstrup, 2008.

Figur 133: Plakat fra Mariendal Kalk og Teglfabrik, hos Leo Helmer, Vokslev.

3. jan. 1908 ejede murermester Chr. Jørgensen, Aalborg, kalkværket. Overretssagfører Wium i Holstebro gjorde da for en gæld på 741 kr. udlæg i kalkværkets kul, kridtsten, dampmaskine, kalksandstenspresse, 2 heste, foder m.v. Bestyreren var da J.M. Hansen. 25. januar var der ny fogedforretning. 4. april 1908 overtog Kreditforeningen kalkværket ved fogedudlægsskøde og solgte det til direktør M. Ludvigsen i København.¹

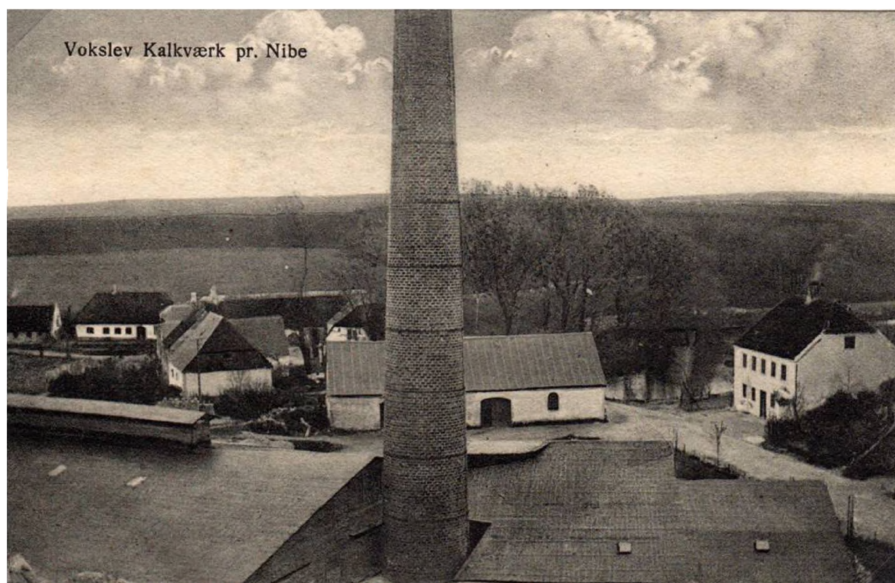
I Folketællingen 1906 nævnes under matr. nr. 2a, Klæstruplund en teglbrænder Johan M. Hansen, født i 1838, med en søn Gustav Normand født i 1880. I næste post nævnes Thomas Pedersen, fragtkører, født 1862, hans hustru Ane Dorthe, født 1872, og børnene Thomine Marie, født 1891, Olga, født 1899, Aksel, født 1905 og Thomas Alfred, født 1896. På Klæstrup Mark og i Huul Mølle arbejdede flere personer på kalkværket. Efter en fogedforretning 2. sept. 1916 overtog Forenede Nordjyske Teglværker kalkværket. Bestyreren var på dette tidspunkt Sofus Marinus Pedersen, født 1884. Han var gift med Johanne Marie, og ved Folketællingen 1916 havde de en datter Karen Ingeborg født 1909 og Ellinor Rosa, født 1911. Efter 1916 blev Jokum Jensen igen bestyrer på Vokslev Kalkværk. Han havde i mellemtiden været brøndborer i Hobro.

¹ Nibe Købstads og Hornum herreds Ret, kopiprotokol nr. 903 og 904, Nibe Museum.

Figur 134: Vokslev Kalkværk, set fra syd, postkort i Nibe Museum.

Da Aktieselskabet Vokslev Forsamlingshus blev dannet 7. marts 1897 kom Jokum Jensen i bestyrelsen. Han var formand for Afholdsforeningen, Plantningsforeningen, medlem af bestyrelsen i Foredragsforeningen og medlem af menighedsrådet.

Figur 135: Set fra vest. Th. bestyrerbolig, bagerst Huul Mølle. Nibe Museum.

Kalken blev oprindeligt kørt til stationen i Nibe via Vokslev, og man tog kul med retur. Jokum Jensen fandt ud af, at der kunne spares 20 minutters kørsel på hver tur, hvis man kørte ad hulvejen og over Lundevej. Hulvejen var dog for smal, men på eget initiativ foretog han en udvidelse. Han beplantede senere de store vejskrånninger og fortsatte med at beplante Storkebakken ovenfor kalkværket, hvilket blev afsluttet omkring 1920. Jokum Jensen arbejdede med andet end kalk. 3. nov. 1903 fik han patent på en kartoffeloptagemaskine. Ved Sønderjyllands genforening fik han rejst en flagstang på toppen af Storkebakken, omkredset af 5 store granitsten med citater af kendte personer:

1. Tycho Brahe: Ikke at synes men at være.
2. Cisterciensermunkene: Bed og arbejd.
3. Søren Kierkegaard: Aldrig færdig - altid på vej.
4. Rasmus Rask: Sit fædreland skylder man alt, hvad man kan udrette.

Figur 136: Jokum Jensen.

Som kirkeværge tog han initiativ til planering og regulering af den forsømte kirkegård og sikrede, at vedligeholdelsen kom i bedre gænge. Hvervet var overdraget til Margrethe Jensen, enke efter en af Kalkværkets arbejdere, kridtskærer Chr. Jensen, se under kirken. Jokum Jensen plantede også træer langs hovedvejen ned gennem Vokslev.

Jokum Jensens hustru hed Ane Kirstine Stephansen, født 28. sept. 1854 i Kirstineberg, Ulfborg Sogn, død 11. aug. 1931 på Sønderholm Hede, begravet i Vokslev. De havde børnene Mariane, født i 1888, Johanne i 1889, Jenny i 1890, Søren Steffen i 1891, alle født i Hem og desuden Kristine i 1893, og Martine i 1895, fødte i Vokslev. Søren Steffen Jensen var entreprenør i Sønderholm og forestod her en stor træplantning. Johanne var gift med Aksel Christensen, og han og sønnerne Joachim og Villy drev Vokslev Motor og Maskinværksted i Klæstrup med brøndboring, se kapitlet Erhvervsmæssig udvikling. Villys datter Elin, gift med Kurt Zahr, bor på Damvej 1 i Klæstrup, hvor både faderen, farfaderen og oldefaderen Jokum Jensen har boet.

Figur 137: Arbejdere på Kalkværket o. 1918. Fra venstre, nr. 5 Søren Nielsen, nr. 10 Viggo Justesen, nr. 11 Niels Nielsen, den senere bestyrer. Nibe Museum.

Figur 138: Kalkværket og Huul Mølle set fra Storkebakken omkring 1930. Foto hos Frida Nielsen, Klæstrup.

Ved Jokum Jensens død bragte bladet Lerindustrien denne nekrolog: ”Den 17. Juni i Aar mistede De forenede nordjyske Teglværker i Aalborg en af sine betroede Folk, idet Bestyrer Jokum Jensen, Vokslev, afgik ved Døden, 71 Aar gammel. For 35 Aar siden, nemlig i 1892, købte Jensen

Vokslev Kalkværk, en forfalden Højovn, som kunde rumme 100 Tdr. Kalk. Allerede Aaret efter byggede han dog en større Ovn, der kunde tage 300 Tdr. og med 3 Fyrsteder. Næste Aar igen begyndte han at fremstille haandstrøgne Sten, og da han i 1895 var paa Rejse i Tyskland købte han der nogle Teglvæksmaskiner, Trækraften hertil var en samtidig anskaffet Vindmotor. De følgende Aar var Vidner til en Række forskellige Udvidelser og Forsøg paa at udnytte Materiale og Maskiner. Eksempelvis kan det nævnes at Jensen en Overgang havde Kridtskærere fra Faxe til at save Kridtsten til Bygningsbrug, en anden Gang anskaffede han en Kalksandstenspresse til Fremstilling af disse Sten. I 1899 byggede han Ringovn, købte Lerareal, Dampmaskine og andre Maskiner, men i 1904 afhændede han Vokslev-Værket, som nu i de følgende Aar flere Gange skiftede Ejer, idet det efterhaanden gik over til udelukkende at være Kalkværk. Endelig i 1911 forpagtede De forenede nordjyske Teglværker det for i 1916 at overtage det for egen Regning. Jokum Jensen blev Værkets Bestyrer, en Stilling hvori han gjorde udmærket Fyldest til sin Død. Jensen var en dygtig og meget tiltalende Mand, der havde et godt Navn blandt Fagfæller og efterlader sig mange Venner.”

Figur 139: Kalkværksfolk o. 1918. Fra venstre 2. række nr. 2 Søren Nielsen, far til den senere kalkværksbestyrer Niels Nielsen, nr. 4 Karl Kasper Jensen. 1. række fra venstre Karl Kasper Jensen og hustru Karolines børn Alma, Jens Ingemann og Poul Kristian, den mindste med moderen i hånden. Foto hos Karen Justesen, Klæstrup. Øvrige personer ukendte.

Jokum Jensen efterfulgtes 1927 som bestyrer af J.M. Hansen.

15. nov. 1950 var Knudsen bestyrer, og han fik da af Vokslev Sundhedskommission påbud om at bringe opholdsstuen og vandforholdene på kalkværket i orden efter klage fra de ansatte.

Fra 1951-55 var Niels Nielsen bestyrer. Han var født 4. sept. 1900 i Vokslev og døde o. 1962 i Klæstrup, begr. i Vokslev. Han var søn af Søren Nielsen, født 10. okt. 1871, og Josefine Bernhardine, født 24. marts 1875. Søren Nielsen var først teglbrænder på Gundestrup teglværk og kusk ved Vokslev Kalkværk fra 1898 til 1906. Han kom 1912 tilbage som kalkbrænder og var ansat til 1940. Familien boede i en af kalkværkets arbejderboliger. Omkring 1922 blev Søren Nielsen bestyrer af forsamlingshuset, hvor familien boede til o. 1935, hvorefter han købte huset på Rodstrupvej 4, Klæstrup, et aftægtshus fra Ulsgaard, kaldet Dortheasminde, hvor nu (2009) den 103 årige Elfrida Nielsen bor. Niels Nielsen blev kalkbrænder efter faderen i 1924. Han var gift med Marie Christiane, født 25. juni 1902 i Sebbersund, datter af Anders Justesen og hustru Karoline. Han boede i et hus på østsiden af Klæstrupvej ved Huul Mølle. Efter at produktionen på kalkværket var stoppet, stod han for udlevering af varer produceret andetsteds indtil sin død i 1962.¹

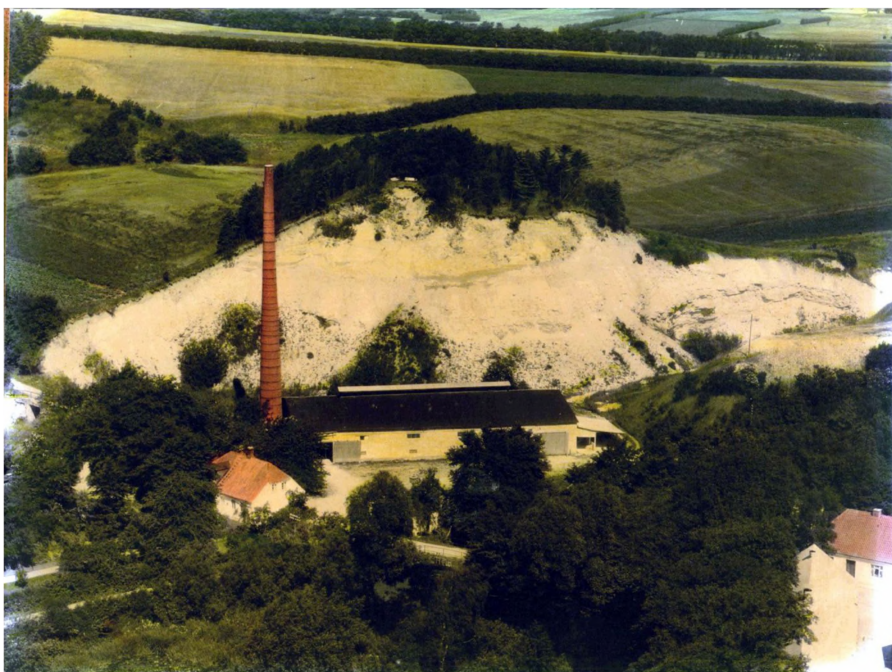

Figur 140: Niels Nielsen og 3 søstre, fra venstre Frida, Anna, Agnes, Foto hos Frida Nielsen, Klæstrup.

¹ Vort Sogns Historie i 100 år, 1956, s. 185.

Virksomheden beskæftigede op til 35 arbejdere, og var en af egnens største arbejdspladser. Kalkværket fortsatte til 1950-erne, hvor det kom til at høre sammen med Hvorupgaard Teglværk, Nønnenstrup Teglværk og Dybvad Teglværk under aktieselskabet De forenede Nordjyske Teglværker.

I de sidste år var kalkværket kun udleveringssted for virksomhedens produkter produceret andetsteds. Skorstenen blev jf. Aalborg Stiftstidende sprængt af Hjemmeværnet den 11. aug. 1970. De forenede Nordjyske Teglværker solgte omkring 1978 kalkværket til Egon Andersen (Fynbo), Harrildvej, og Peter Kvist, fhv. borgmester i Støvring, som omkring 1992 solgte kalkværksområdet til Skov- og Naturstyrelsen. Egon Andersen havde stor interesse for områdets geologi og opførte den lille bygning, hvor der i dag er udstilling.

Figur 141: Kalkværket set fra øst 1952. Foto hos Anders Binderup i Vokslev.

STEDNAVNE I VOKSLEV SOGN

Vokslev nævnes første gang 1231 i kong Valdemar Sejrs jordebog. Første del af Vokslev kommer af mandsnavnet Vagr, endelsen af det oldnordiske udsagnsord leifa, som betyder at efterlade. Stednavneforskerne er uenige om betydningen af endelsen. Sv. Aakjær tolkede det som gods, som krigeradelen fik i løn for krigstjeneste, mens Kr. Hald tolkede det som ejendom, en mand disponerer over og kunne overlade til sine efterkommere. Vokslev er den eneste by i sognet med endelsen lev.

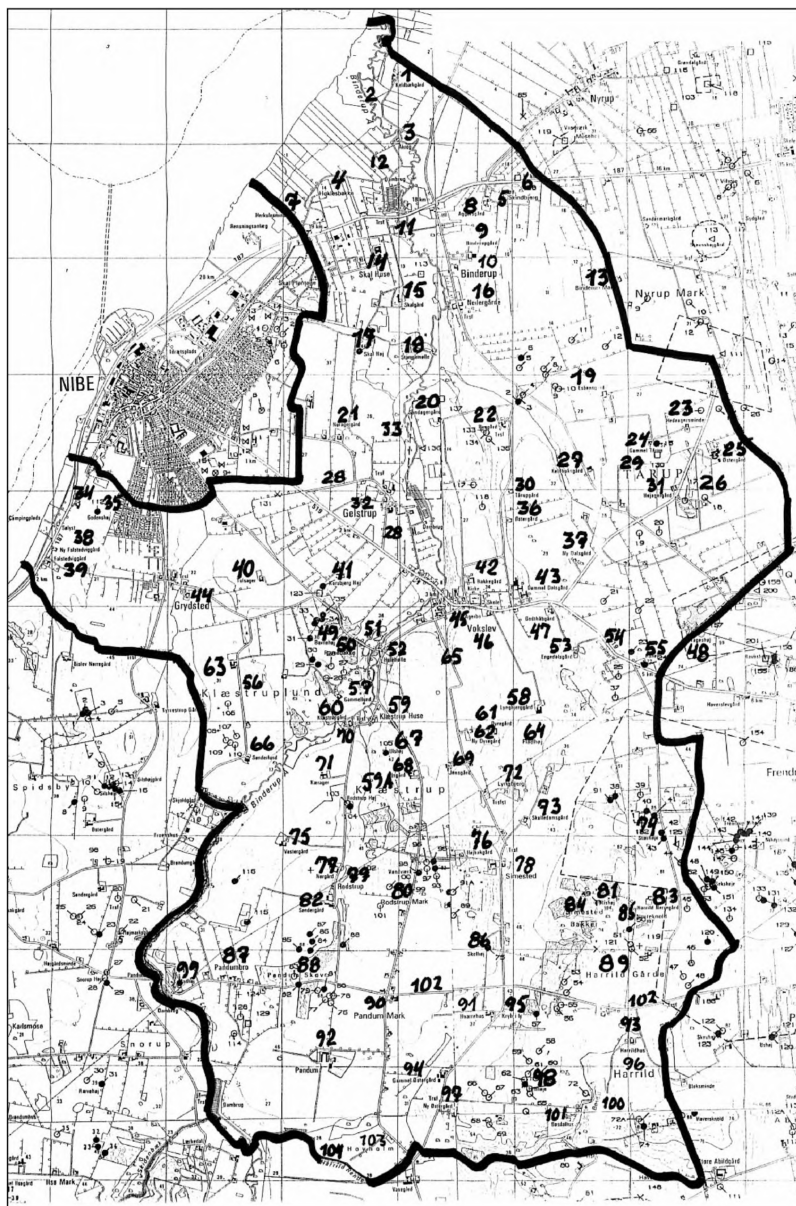
Lev-byer er grundlagt år 300-500 i folkevandringstiden. Gudmund Schütte mener, at de er det første tegn på de indvandrende daners herredømme over Himmerland. Lev-byerne er en stednavnedannelse, der har sit centrum på Sjælland og er som påvist af Johannes Stenstrup høvdingesæder med stort hartkorn, god beliggenhed og banebrydende i forskellig retning. Lev-byggerne indførte den nye skik, at byggerne fik navn efter deres grundlæggere. Her blev kirkerne rejst da Danmark blev kristnet efter år 1000.

Gelstrup kommer af mandsnavnet Gialæ. Endelsen er afledt af torp, der betyder udflytterby. Byer med endelsen rup, drup og torp regnes at stamme fra slutningen af vikingetid, dvs. o. 950, hvor der var et stort befolkningsoverskud og gode forhold for landbruget, hvilket førte til, at store arealer blev nyopdyrket. Klæstrup kommer af Kleppir, afledt af det oldnordiske mandsnavn Kleppr, jfr. kongenavnet Klipping. Grydsted kommer af Griuth-stath. Første led tolkes som det gammeldanske ord griut eller griot, som betyder sten eller grus. Endelsen tolkes som bosted. Man regner med, at byer med endelsen sted er lidt ældre end vikingetiden, altså nogenlunde samtidig med byerne med endelsen lev og har været hjemsted for fornemme høvdingesæder for en overklasse, indtil en ny overklasse fra lev-byerne tog magten.

Binderup betyder Bjørns torp. Taarup kommer af mandsnavnet Toki, Thort eller Thori, og endelsen torp peger på, at byen er grundlagt i slutningen af vikingetiden eller i tidlig middelalder. Navnet staves hyppigt Torpe, Thorup, Torup, nu Tårup. Harrild kommer formodentlig af det gammelnordiske ord harg, som betyder stendynge. Simested kommer af mandsnavnet Sighmar eller Sighmund, og endelsen sted peger på, at byen er grundlagt i folkevandringstiden. Rodstrup betyder Roars torp. Pandum kommer af gammel dansk pannæ, som betyder pande og i stednavne betegner fremstående bakkeparti. I Vokslev Sogn er der følgende stednavne, hvor de af Stednavneudvalget autoriserede navne efterfølges af et A:

01	Keldbækgård.	47	Godthåbsgård.
02	Binderup Å.	48	Dragehøj.
03	Åkrog, ved Binderup Å.	49	Bavnehøj (areal), A.
04	Høkelsbakke, Heklesbakke,	50	Rævebakke.
05	Skindbjerg (areal), A.	51	Storkebakke (ovenfor Huul mølle)
06	Skindbjerg Bakke.	52	Hulemølle (Huul M.) (bebyg.), A.
07	Herkulesminde, en gård.	53	Engedalsgård.
08	Aggersgård.	54	Engedal.
09	Binderupgård.	55	Råhøj.
09	Overgårde (bebyggelse).	56	Klæstruplund (bebyg., ejerlav), A.
10	Binderup (bebyg., ejerlav), A.	56	Lunden, dvs. Klæstruplund.
11	Binderup Mølle (bebyggelse), A.	57	Gammellund.
12	Binderup Kærhuse (bebyg.), A.	58	Lyngbjerggård.
13	Binderup Mark.	59	Klæstrup Huse.
14	Skal Huse (bebyggelse), A.	59A	Klæstrup (bebyg., ejerlav), A.
15	Skalgård.	60	Klæstrupgård.
16	Binderup Nedergaarde.	61	Dyregård.
17	Skal Høj, gårde.	62	Ny Dyregård.
18	Stampemølle, Storedalsmølle.	63	Vesterlund. (gården Klæstruplund).
19	Esbensgård.	64	Fladhøj (Syd for Dyregaard).
20	Sandagergård.	65	Flintedal.
21	Nøragergård.	66	Sønderlund.
22	Rygård.	67	Ulshøj.
23	Hedagersminde.	68	Ulsgård.
24	Gammel Tårup. Tårup.	69	Jensgård.
25	Østergård, Tårup.	70	Kradsmøllen.
25	Østergårde.	71	Kærager.
27	Keldbakgård.	72	Lyngbjerg.
28	Færchvejen.	73	Skallemølle.
29	Tårup, Taarup (bebyg., ejerlav), A.	74	Stærhøje.
30	Tårupgård.	75	Vestergård i Klæstrup.
31	Højagergård.	76	Højbakgård.
32	Gelstrup (bebyggelse, ejerlav), A.	77	Nørgård i Rodstrup.
33	Gelstrup Mark (bebyggelse), A.	78	Simsted (bebyggelse, ejerlav), A.
34	Godensgaard.	79	Rodstrup (bebyggelse, ejerlav).
35	Godenshøj.	80	Rodstrup Mark.
36	Østergård, Vokslev.	81	Rishøj.
37	Ny Dalsgaard, Vokslev.	82	Søndergård i Rodstrup.
38	Ny Falstedviggård.	83	Harrild Nørgård.
39	Falstedvig gård.	84	Simsted Bakker.
40	Tulsager.	85	Nørreknold (areal), A.
41	Korsbjerg Høj.	86	Skelhøj.
42	Bakgård, Vokslev.	87	Pandumbro (bebyggelse), A.
43	Gammel Dalsgaard, Vokslev.	88	Pandum Skov.
44	Grydsted (bebyggelse, ejerlav), A.	89	Harrild Gårde.
45	Agerbo.	90	Pandum Mark (bebyggelse), A.
46	Vokslev (bebyggelse, ejerlav), A.	91	Hvarrehus.

92 Pandum (bebyggelse, ejerlav), A.	99 Madhøj.
93 Harrildhus.	100 Bøsdal (1484 Bøsdal).
94 Gammel Østergård i Pandum.	101 Bøsdalshus.
95 Kryb-i-Ly (bebyggelse), A.	102 Jordemorvejen.
96 Harrild (bebyggelse), A.	103 Hovholm.
97 Ny Østergård i Pandum.	104 Harrild rende.
98 Femhøje.	

Figur 142: Stednavne i sognet.

SAGN

Folkemindesamleren Evald Tang Kristensen (1843-1929) rejste i 1800-tallet rundt i landet og nedskrev de folkesagn, som lokalbefolkningen fortalte ham. I Vokslev Sogn bidrog Jens Hvæes i Klæstrup, Johanne Marie Jensdatter i Klæstrup, Jens Mark i Vokslev og Hans Tyrrestrup og hans kone i Gjøttrup (Gjelstrup). I Torkild Graulunds Herredsbogen, Jylland, i Thiles Folkesagn samt i skolelærer i Nibe, Jens Christensen Lyngbys dagbøger 1831-47 er der også sagn fra sognet. Sagnene fortæller om overnaturlige hændelser, drømme og varsler om død men også om lokalhistorie. De efterfølgende er hvor intet andet anføres fra Danske Sagn af Evald Tang Kristensen.¹

”Sagnet fortæller, at den med lyng begroede bakke indtil Nibe, Skald kaldet, skal have været skov, hvoraf nu ikke ses mindste levning eller spor, med mindre man hertil vil regne nogle store huller, som man andetsteds mener, skal have været til at save brænde i. Denne skov skal svensken have afbrændt i årene 1627 eller 1644, og man lægger efter sagnet til, at både de egebjælker, der ligger i Nibe kirke skulle samme steds være groede, og at en røverbande skal have haft sit tilhold i de såkaldte røverstuer, trende store huller ved enden af Niels Knudsens mark i Skallhuset. Fra disse huller trak de klokkesnore over landevejen. Banden skal være røbet, kommet 12 personer til Færchgården i Gjelstrup, hvor konen i gården, da banden intet tvivlede, slog vand på flinterne, som efter et sagn lå nederst på enden af bordet, og efter et andet stod i forstuen, og her blev de 11 pågrebne, den 12. undløb. De 11 skulle være blevne henrettede og begravne norden for Herkules bakke.²

Der er en underjordisk vandgang fra to huller på Lyngbjerggårds mark. I tøbrud kan de stå helt fulde, og på et par dage kan vandet så synke helt af. Den gang er en hel fjerdingvej lang at regne. Vander løber ud i en dam ved Dalsgard. En and har gået der igjennem og er kommen op i dammen. En mand var ved at kaste sand på Povl Stavns mark, og da dumper bunden lige ned i det ene hjørne af graven, så hvis han havde stået der, var han gået nedenom og hjem. Der må også have været en underjordisk kanal. *Jens Mark, Vokslev.*

I den gård, der var lige vesten for Vokslev Kirke, var karlen ude en julemorgen at give hestene. Det var i den tid, de havde ingen stueklokker, og de gik i kirke om morgenen ved lys. Så kommer han ind og siger: ”Vi har sovet for længe, det er snart en skam, for nu synger de i kirken”. Konen hun snapper hendes kapperøllik og sætter den på hendes hoved, og så tager hun en bitte stakket damaskes kåbe på til at hægte om hendes

¹ Danske Sagn, 2. r., II, nr. 149, III, nr. 1884, IV nr. 1532, 1533, 1534, 1535, 2068.

² Uddrag af skolelærer i Nibe, Jens Christensen Lyngbys dagbøger 1831-47 ved C. Klitgaard. Hullet, som sikkert ligger bag sagnet, findes stadig på nordsiden af Heklesbakke og er formodentligt et sted, hvor stenalderfolket har brudt flint.

hals, og nu gik hun op i kirken. Da hun nu kommer ind i stolen, kommer hun til at sidde ved en, som hun havde været så gode venner med, men som var død for mange år siden. Hun kunde også kjende mange flere bekendte, og kirken var fuld af folk, men alle sammen var de døde. Så siger hun: "Hvordan er du kommen her ind? Du må hellere gå igen, så snart du kan, og når du mærker noget, der rykker i din kåbe, så skal du hægte den op og ikke se tilbage, men gå lige frem. A skylder min nabomand fire skilling, og dem skal du betale for mig," sagde dødningsen til hende. Så går konen, og den gang hun kom i kirkedøren, da kom der noget og rev kåben fra hende. Hun havde hængt den op, og så lod hun det beholde den. Om morgenen, da folk kom og vilde til kirke, da lå kåben uden for kirkedøren og var i ene stumper. Hun betalte de fire skilling, som hun havde lovet. *Jens Mark, Vogslev.*

Ude i Skalde bakker var der store grawåler ned i jorden, og i dem var der røvere. De kom til Færchgården en juleaften kl. 12, tog deres bøsser med ind og lagde dem på bordet forved dem. Konen opvartede dem med suppe. Mens de nu var i færd med at spise, sagde hun, at hun vilde gå hen og rede deres senge, men i det sted løb hun til Lunden (Klejstruplund), som den gang kun var 1 gård (nu er det 4), og hentede 12 jærnkæld karle. Da røverne så soldaterne, begyndte de at ovre dem, greb deres bøsser og vilde have været ud. Det var flintbøsser, og konen havde gået og spildt suppe på dem, så de kunde ikke skyde. Så blev de fangede, og den gamle kjælling oppe i kulen blev og taget. Andre fortæller, at de havde sat deres bøsser i gangen, og da konen gik forbi, tog hun et fadfuld mælk og hældte i bøsserne. De sad og spillede kort og drak og blev noget svirende. Der kjørtes sølv og guld fra røverkulen i flere dage, derfor var det, de folk i Gjelstrup og Lunden blev så rige. *Juliane Marie Povlsdatter, Vogslev.*

Der er nogle bakker i Lund krat lige ved siden af Binderup å i Vogslev Sogn, og der har boet en røverbande. Formanden for den hed Herkules, og der er også en bakke lige nordøst for Nibe, der kaldes Hekles bakke. De er blevne begravede i Gjelstrup Skalde, hvor der er en lynchstrækning. I siden af den bakke vilde en mand kaste ler, og da han nu lavede en kule, traf han på et helt lags ben, som han kørte til Nibe og solgte. De røvere kom en juleaften til Gjelstrup gårde og vilde holds gjæstebud. Manden var ikke hjemme, men konen og pigen og karlen. Pigen var så fiffig, at hun sagde til konen: Vart nu godt op for dem, og så stak hun ud og fik karlen på en hest, og han red til Lundbæk. Den gang havde adelen krigsfolk, og herskabet sendte øjeblikkelig folk, der slog krinds om gården og tog røverne, som de sad med retterne for dem. De blev bundne på stedet og sat fast. Så blev der holdt forhør over dem, og de blev henrettede alle tolv og begravede der ved Hekles bakke. Den gang var der skov over hele Gjelstrup Skalde, og det er nok muligt, de der havde bopæl, men a kan ikke husks det bestemt. *Jens Mark, Vogslev.*

Omkring Nibe var der forhen en stor skov, og stedet kaldes nu Skalde. Det tømmer, hvoraf Nibe kirke er bygget, skal have vokset på Skalde. I denne skov opholdt der sig en røverbande på 12 mand og boede i en hule, som endnu kaldes Røverkulen. En juleaften begav alle disse røvere sig til en nærliggende bondegård for at spise nadver, og konen ventede ikke disse gjæster. Mand og karl var i Nibe, og de selvbudne gjæster gjorde sig nu til herre i huset og befalede konen at bringe frem, hvad mad hun havde. Imidlertid kom karlfolkene bjem, og da de udenfor husets så, hvad gjæster der var, sendte manden øjeblikkelig karlen til nærmeste by efter hjælp. Selv listede han sig bag ind og fik sagt til konen, at hun skulde holde gode miner og skjænke dygtig for røverne. Efter omtrent en times forløb kom karlen tilbage med folk, og de omringede huset og tog alle røverne til fangs, der så blev henrettede og begravede under Herkules bakke. For få år siden blev her under en stensætning opgravet mange menneskeben, og disse mente man var af røverne. *Lærer Olsen, Gjerding.*

Kræn Doktor tjente i Nibe vejrmølle, og så vilde han en aften til Dalsgård og besøge hans søster, som tjente der. Han gik over ved Gjelstrup stampemølle, og den gang han gik op ad Svinedal, kom der en sort én og fulgtes pænt med ham. Han sagde godaften, men den sagde ingen ting. Nu havde han hørt fortælle, at når man satte sig og lod, som man var i naturlig forretning, kunde man blive skilt ved sådant noget. Han gjorde det da, men den anden svat sig ned ved siden af ham. Da han atter rejste sig, gjorde skikkelsen det samme, og de gik videre; men da han kom til Dalsgård låge, blev den væk. Den gang han kom ind til lyset, blev han så syg og måtte i seng. Lidt efter skulde han jo af sted igjen hjem ad; men da han så kom til Binderupstetten på Vogslev kirkegård, var den sorte der igjen. ”Gudbevares, skal a have det følgeskab til Nibe!” De følges lår om lår, men så går han ind i et lille sted i byen til Kræn Bakkes, hvor der endnu var lys, og der sad han et par stunder og ventede. Så gik han igjen, men det var lige nær, og han fik atter følgeskab ned til lågen ved vejrmøllen, der skred skikkelsen videre. Det var så mørkt, at han ikke kunde se andet, end at det var en sort én, og aldrig hverken før eller siden havde han haft sådant et følgeskab. *Juliane Marie Povlsdatter, Vogslev.*

En præst der boede i Dalsgaard holdt meget af at gå på kro i Nibe og komme sent hjem. En aften fik Præstefruen Karlen til at tage et hvidt lagen over sig og gå i møde med Præsten for at gøre denne bange. Karlen mødte Præsten, der hvor Vejen gaar over Sorterygge ud for Gjelstrup. Præsten sagde ”Er du er et menneske så sig det, er du en Djævel saa vig” Karlen sagde intet. Præsten begyndte så at mane Karlen ned i Jorden, saa blev Karlen bange og sagde hvem han var, men Præsten sagde, du har ventet for længe med at tale, nu kan jeg ikke mane dig op. Præsten gik saa til Dalsgaard efter brød og vin, og berettede Karlen, og derefter blev han manet helt ned under Jorden.

Det var engang i det fjortende århundrede, at herremanden på Pandum og manden på Aggersgaard blev uenige om, hvor kirken skulle ligge. For at komme ud over tvistighederne, indgik man det højst usædvanlige væddemål hver at opføde en tyrekalv, den ene med øl og den anden med mælk. Når tyrekalvene var et år, skulle de føres sammen og prøve kræfterne og det var så afgørende for kirkens beliggenhed, hvem der gik af med sejren. Det blev tyrekalven fra Aggersgaard, og den var opfodt udelukkende med øl. Herefter kom Vokslev Kirke til at ligge, hvor den ligger i dag, men folkene fra Binderup havde i mange år deres egen indgang.¹

Mølleren fra Huul Mølle (Dengang hed den Gudsgave Mølle) var til Gudstjeneste i Vokslev Kirke. Han følte sig urolig, fik følelse af, at der var noget galt i møllen og gik hjem. Der sad hans kone og pigen og læste i Cyprianus, og nu var ham med hestefoden (Djævelen) kommen og ville ikke gå igen. Mølleren gav nu konen og pigen anvisning på at læse personen bort. Mølleren gav sig til at forhandle med Djævelen. Han ville have noget, fordi de havde fået ham til at komme. De blev så enige om, at hvis Djævelen kunne gøre tre ting efter møllerens anvisning skulle han have pigen med sig, kunne han ikke, skulle han intet have. Fra Grydsted måtte man køre en stor omvej for at komme til møllen, nu blev Djævelen sat til at grave en hulvej gennem bakkerne, men Djævelen har mange hjælpere, snart var hulvejen der. Så kom mølleren med et kornsold af skind med runde huller. Mølledammen skulle tømmes med det, hurtigt begyndte vandet at synke, Mølleren blev betænkelig, det gjalt jo pigens evige Liv. Mølleren hentede så et sold lavet af pilebånd på langs og tværs. Nu skulle mølledammen tømmes med det, men alle små kor mindede om Jesu Kors. Det kunne Djævelen ikke bruge, han havde tabt og gik bort.²

Det siges, at Fanden skal have lavet hulvejen fra Huul mølle til Nibe, da en uvidende pige havde læst ham til sig i Cyprianus.³

Vibe, du er forbandet, dine Æg er hellig, men naar du faar dem laa (dvs. lagt), er de ligesom du. *Jens Huzes, Klæstrup.*

SPROG

Det sprog, der har været talt i sognet, har langt tilbage i tiden været et syngende himmerlandsk, hvilket tingbøgerne fra Hornum herred vidner om, og det har sikkert ikke været meget forskelligt fra det mål, som man fortsat kan høre blandt sognets beboere. Et eksempel på sproget kan findes i et digt, som William Staun i Ferslev, der stammer fra Lyngbjerggård i Vokslev, i 1954 skrev til lærer Davidsens 50 års fødselsdag. Digtet findes hos Frank Staun i Nibe.

¹ Fru Munk i Agersgaard i Binderup, 17.8.1947 i Aalborg Amtstidende.

² Ludvig Marks Erindringer.

³ Torkil Graulund, Herredsbogen.

Wås fræ Usle.

1.

Wår smejj i Usle, han ka smæej,
å alt i jaen han lawwer;
ja det war knagme synd å sæej,
hans hender vænner awwer.
Hnej, han ka legg en ring omkring
e hywl så let som ingen ting;
nær han hår under en hæjst lå skow,
den po sin bien ka stoe å goe
å render som en gakklerak;
e plowskier ka han tynd, ja takk,
så det ka legg en fuer så glat
å skier i juen så let som snatt.
At nuen ka kyer te ham i Niew,
det ka a katme ett begriew;
han skowwere en hæst, så den bløw
stadde
for Pier -- å så war han jo fadde

2.

Wår præjst i Usle han ka tæel
å preek, så det ka høres;
hans mondlæjjer træner, bette kâel,
sa pinte ett å smøeres;
å etter pre-eken ka han mæes,
mens anner præjster kon ka hwæes.
Djæ præjst i Bisle å i Blæer
er bejjer, hnæj, læ baere wæer.
Men hwa to hwa, nær folk ka lie
å høer po dem, ka a jo tie.
Men wås ka pre-ek om synd å skam,
så sjæl Pi Krænsen blywwer tam,
å han er ingen godt Guds-bâen;
det æjen wall heller ett sjæl, da såen.
Men præjsten lier joett, wi banner, -
det gør Pil Krænsen, -skoett wi anner.'

3.

Wår dihn i Usle han ka søeng
som stæeren å som lærken;
så krâen som kokken po en møeng,
såen stoer han dær i kærken.
A hår da osse åltid tøtt,
han er den bejst, te a hår høtt.
Men ham i Byste, han er stræeng,
uhah, uhah, hwor wære læeng.
Wår dihn, jow-jow, han er ski swæer,
ja, okhas ok, det han hår lær.
Wår bøen, det sejer a udden å liew,
ka dæleme både, løes å skryw.
Her i wått sown hans uer hår wægt,
å bøenen, di hår ski respægt.
Høhr! put djer dihn i tørrekassen,
ja, det sku di sku prøew we Lassen!

Appendix:

A kærken dæer po Usle bakk,-
det pænest stæjj i landde;
di gammel folk å Gud ha takk
forde di sammen fandde.
Dit tåen, å din den gammel klokk,
jen hiel fræ bâen jo howwer nok.
Din kærregord er så pæen en haew,
her er min fârs å muers graew
åg djæ forællers, ja åll mina slægt
å bakke, hwoer som bøen wi læggt,
å dâelen nier til oens brink,
den kjønnest udsegt, a ka tenk.
Men tenk, -hwa sku jen da håd gjow.-
hnæj, tonken den er jo ett så sjow:
A tøgges jo, det håd wått så grusle,
hwess ett jen håd wåt føj i Usle!

W. St. 1954.

STØRRE GÅRDE I VOKSLEV SOGN

Klæstruplund

Adelsslægten Panter skrives 1366-1401 til hovedgården Klæstruplund, der lå, hvor nu gården Gammellund ligger. Se under Klæstruplund.

Pandum

Pandum betegner både herregården og en samling gårde her omkring. Anders Nielsen i Fløe stævnedes 1535 Thames Nielsen i Pandum, ”for hans datter sidder i en gård, som han selv udi bor, og for nogen brev han borttog samme gods anrørende, at møde her udi Viborg nu på fredag næstkommende”. 1544 stævnedes Mads Skrædder i Fløe Thomas Nielsen i Pandum ang. en gård i Fløe, han havde købt. Mads Skrædder stævnedes 1535 Troels Ibsen og Voldborg Sørensen i Brændal for rettertinget, men hvor Brændal lå vides ikke.

Thomas Pedersen i Pandum stævnedes 1545 Karl Skotte, lensmand på Pandum, til rettertinget for en gård, han havde fæstet ham og fået stedsmål for, men alligevel ikke kunne skaffe ham. 23. dec. 1549 var Mads Lauridsen i Pandum tingsvidne på Hornum herredsting om markskel mellem Rodsted og Torsted. I et tingsvidne 23. nov. 1607 om øde gods i Vokslev Sogn nævnes 3 gårde i Pandum. Her var åbenbart 5 gårde, for 16. juni 1616 udgik følgende missive til Iver Juel:

”Missiv til Iver Juel til Villestrup, Landsdommer i Nørrejylland. Han har indberettet, at der i Pandue By lige ved Panduegaard, som han er forlenet med, ligger 5 Gaarde, der have deres Agre og Enge blandede ind mellem Hovedgaardens Agre og Enge til stor Skade for begge Parters Avl, særlig for Hovedgaardens. Da de to af disse Gaarde nu staa øde, har han begæret, at disse to Gaardes Agre og Enge maa lægges under Hovedgården, og at siden de Agre og Enge, som ligge nærmest ved Byen, i Dannemænds Overværelse maa blive skiftede og udlagte til de andre tre Gaarde for de Agre og Enge, som disse have liggende nærmest ved og blandt Hovedgaardens Agre og Enge. Kongen bifalder dette og befaler ham at lægge de to øde Gaarde under Pandue Hovedgaard og paa Tinge lade opkræve nogle Dannemænd, som kunne være til Stede, naar han skifter med de andre tre Gaarde i Pandue By”.

19. april 1630 vidnede Jens Jensen i Pandum, at Michel Andersen i Klæstrup var forgældet. I 1635 betalte Jens Jensen 16 sletdaler i stedsmål af en halvgård i Pandum under Pandum, som hans far sikkert havde haft.¹ Efter den tid er der ingen vidnesbyrd om gårde i Pandum by. De tre gårde blev uden tvivl i tidens løb lagt under Pandum.

¹ RA, Pandum lens regnskab.

Pandum

Efter mange kilder tilhørte Pandum i middelalderen Vitskøl Kloster, men det er ikke rigtigt. Ingen af de mange breve i fx Danmarks Riges Breve nævner Pandum som klosterets ejendom. Fejlen skyldes P.F. Suhm, som i Danske Magazin 1. r., s. 141 refererer et udateret brev fra Kristoffer I (1252-1259), hvor kongen tog Vitskøl under sin beskærmelse og bekræftede klostrets besiddelser, herunder Pandum. Suhm har uden tvivl ved en fejl læst Pandum i stedet for Random dvs. Ranum, hvor klosteret netop ejede ejendom. Det ses bl.a. af Danske Magazin 1. r., s. 151, Danmarks Riges Breve 2,1, nr. 67 og 4,1, nr. 59.

Der er ikke noget arkiv over Pandum gods på Landsarkivet i Viborg. Arkivalierne findes under Lundbæk gods. For tiden efter Reformationen, hvor Pandum blev et kongeligt len indtil salget af godset i 1662, findes der enkelte jordebøger bevaret i Rigsarkivet, lensregnskaberne.

Pandum nævnes første gang 1421, hvor Malte Nielsen af Pandum gav biskop Lauge i Viborg skøde på en gård i Vokslev. Malte Nielsen var 1411 vidne for Lave Urne sammen med Niels Andersen Viffert, Niels Grubbe og Niels Jacobsen Dyre. Den 16. nov. 1428 var Malte Nielsen vidne i Randers for Lage Jensen Brok til Clausholm sammen med Eskild Jepsen Basse af Tjele, Mads Jensen Munk (Vinranke) til Visborggaard, Mikkel Nielsen Tornekrands af Kyø og Ivar Krabbe.¹

21. april 1455 nævnes Anders Neb i Pandum som vidne, da Lars Viffertsen (Viffert) til Torstedlund fik et tingsvidne om gods i Torsted og Aarestrup. Anders Neb var sikkert foged på eller boede i Pandum.

Malte Nielsen havde to sønner, Niels Maltesen og Lars Maltesen. 1461 afstod Mogens, Christen og Niels Mikkelsen (Tornekrands) deres ejendom i Pandum til Lars Maltesen og hans broder (Niels), uden tvivl sønner af Malte Nielsen, der nævnes 1421 jf. foranstående.

Malte Nielsen, uden tvivl søn af Niels Maltesen, tog 1474 lovhævd på Pandum, som han arvede en del af efter sin far sammen med et i øvrigt ret betydeligt gods.² Ret længe formåede han dog ikke at holde på denne rigdom. Han bortskødede lidt efter lidt den ene gård efter den anden, og hvad han levnedede ved sin død, satte sønnen til. Malte Nielsen af Pandum gav 1475 Malthe Munk pant i 2 gårde i Gundersted,³ og 1480 solgte han 2 gårde i Gundersted til Jens Nielsen (Munk), foged på Østrup. 1480 gav Malte Nielsens biskop Niels Glob i Viborg pant i en gård i Blære Sogn. 1481 bortskødede han Langdal, Keldal og en mølle ved Keldal i Ejdrup Sogn, men til hvem anføres ikke, men uden tvivl biskop Glob. 1484 tog han igen lovhævd på Pandum og Pandums gods.

¹ Th. Thaulow, Lillie-Juulernes slægtsbog.

² Ældste Danske Arkivregistraturer, bind II, K13, s. 294.

³ Ældste Danske Arkivregistraturer, bind II, H6 og H9b, s. 261.

1484 skødede Malte Nielsen en gård i Borup til bisp Niels Glob. Malte Niensens forældre havde skænket kirken i Nibe engen Bosdal, mod at sognepræsten skulle holde messer for dem efter deres død. Denne eng tog han nu tilbage, da kirken ikke holdt sin forpligtelse. Kirken klagede til Kong Hans, som 16. maj 1484 dømte, at engen skulle gives tilbage til kirkeherre Jens Brun i Nibe. Bosdal (Bøsdal) findes fortsat, se stednavne.

Malte Nielsen tilskødede 1485 biskop Niels Glob en gård i Pandum og lod samme år biskoppen indløse 2 gårde i Pandum, som var pantsat til Griis i Hersom. 1485 var Malte Nielsen i Sebber Kloster, sikkert samme mand. 1487 gav Malte Nielsen igen biskop Niels Glob skøde på en gård i Pandum. 1488 skødede Malte Niensens 2 gårdbol i Pandum med en mølle samt Øster Pandum mark til biskop Niels Glob, og 1489 solgte han alt sit gods i Pandum by og Pandum Mølle til biskoppen. Salget omfattede ikke Pandum hovedgård, for Malte Niensens søn, Niels Maltesen i Spøttrup, pantsatte 1500 Pandum til Mads Joensen Viffert. Mads Joensen Viffert overlod 1501 pantet til Viborgbispen Niels Friis som kirkens ejendom. 1512 var Malte Niensens forbindelse til Pandum slut, for da udstedte han et tingsvidne, hvori han gjorde de breve, han havde på Pandum og Pandum Mølle, magtesløse. Malte Nielsen solgte 1519 et øde byggested i Blære Sogn kaldet Pugildt. Klaus Gjerding har i sine skrifter, som findes på Det Kongelige Bibliotek, fremsat den teori, at Malte Nielsen var af slægten Roed. Malte Roed var gift med Anne Markvardsdatter Rodsten. Samme teori i Lillie Juulernes Slægtsbog. Teorien kan forklare, at Thomas Roed i Vaarst ejede en gård i Vokslev, se senere under omtalen af Vokslev by.

1491 tog Palle Thomsen lovhævd på Pandum by og Pandum gods. Palle Thomsen var præst i Gunderup og provst i Hornum og Fleskum herred, og lovhævden blev sikkert taget på Viborg Stifts vegne.

Biskop Niels Glob, død 1498, indsatte slægtingen Palle Pedersen Glob som foged på Pandum. Palle Glob i Pandum medbeseglede 29. nov. 1496, da Malte Munk af Rodsted skænkede en gård i Brasted til Helligåndshuset i Aalborg. Palle Pedersen var 1. maj 1505 sammen med bl.a. Thames Roed i Vaarst vidne, da Karin Stensdatter af Mikkell Krabbe til Vesløs fik pant i en gård i Gislum.¹ Palle Glob havde Pandum 1511. Hans datter Karen boede 1564 i Nibe.² Palle Glob's søn Christiern efterfulgte ham på Pandum. Snorupgaard i Bislev Sogn lå 1536 under Pandum³ og hørte 1636 fortsat hertil.⁴

¹ Repertoriet, række II, nr. 10.368.

² Danmarks Adelsårbog 1911, s. 378.

³ Trap, s. 1072.

⁴ Kancelliets Brevbøger, 1636.

Kongelige lensmænd på Pandum

15.. - 1542, Christiern Pedersen Glob

Ved Reformationen 1536 overgik Pandum til kronen, og første kgl. lensmand var Christiern Glob, søn af Palle Pedersen Glob. Han fik måske først lenet ved Reformationen og havde det til sin død 1542. Christiern Glob var 24. aug. 1539 ridemand i en sag mod Jørgen Friis ved det kongelige retterting.

1542-1546, Karl Skotte

Karl Skotte havde 1542-46 Pandum som et frit len, dvs. at han ikke skulle betale afgift. Han blev 1537 optaget i handelslavet Guds Legemes Lav i Aalborg og var da ”vor nadigste herris høffuidzmand paa hans nadis orloff skibs ligendis her for byen”.¹ Hans hustru fru Kirstine fik 1537 kongens brev på, ”at hun måtte beholde sin del af de huse på den gamle bispegård i Aalborg, hvori hun kan bo og have sit værelse og dertil gårdsrum og kålhøve, så meget, hun har behov, indtil kongen gør anden skik derpå og anviser Karl Skotte en anden bolig”.² Det drejede sig om Jomfru Anegade 2, en parcel af bispegården. En Villom Skotte af København, muligt en slægtning, blev optaget i Guds Legemes Lav 1543.

1545 blev han stævnet af Thames Pedersen i Pandum ang. en gård, som denne havde betalt indfæstning af, men som Karl Skotte alligevel ikke havde hjemmel til at give ham fæste på. Karl Skotte blev befalet at møde for kongen. 1549 var Karl Skotte fører af skibet Dauden. Han og 2 andre skibsførere fik senere samme år besked om at løbe i Vesterhavet og holde farvandet frit for sørøvere.³ Karl Skotte boede 1554 stadig i Aalborg og nævnes her i et tingsvidne af Aalborg byting, som lensmand Jacob Brockenhus lod tage i en strid om en jord, som tidligere havde tilhørt bispens af Vendsyssel, liggende ”vester Carl Skottes gård”.⁴

1546-91, Jørgen Prip og Agnete Schenck

10. marts 1546 forlenede kongen Jørgen Prip med Pandum: ”Jørgen Prip og hans hustru Fru Agnete Prips, have brev paa Pandom Gaard, med hvad Gods, som Karl Skot havde i Værgе dertil, desligst Gaarden Snardrup, som Las Thomessen ibor; dertil skal Axel Jul udlægge dem saa meget af Kronens Gods fra Aalborighus, som skylder 1 Læst Korn til-

¹ C. Klitgaard i *Fra Himmerland og Kjær Herred*, 1912-14, s. 423 og Garde, *Den dansk-norske Sømagt*.

² Danske Kancelliregistranter. jf. *Fra Himmerland og Kjær Herred*, 1963, s. 27.

³ Danske Magazin 4,1, s. 169 og 4,4, s. 147 og 168.

⁴ Ældste Danske Arkivregistraturer, bind III, s. 54 og 57.

børlig rente og ligger dem bedst belejligt og Kongen mindst til Skade, at nyde uden Afgift i forskr. Fru Agnetis Livstid”.¹

Jørgen Prip var 1535 mester Iver Juels dreng i Ribe og fik da af kongen et pas til Ribe.² Jørgen Prip skal have ejet Dragsgård i Bælum Sogn i begyndelsen af 1500-tallet.³ 30. jan. 1545 vidnede han, Axel Juel, lensmand på Aalborghus, prior Peder Jensen i Aalborg Hospital og Morten Hegelund, sognepræst i Aalborg, at Christian III forbød præsten i Vadum, Jep Olsen at betale landgilde til Hundslund kloster. 12. marts 1546 tildømte kongen Peder Prip, vikar i Aarhus, en gård i Melgade, måske en broder.⁴ Jørgen Prip fik 3. aug. 1563 gården Snorup i pant for 100 rdl. Jørgen Prip døde o. 1565.⁵ Han var skibshovedsmand.⁶

Jørgen Prip var gift med Agnethe Schenck til Brudagergård, som 9. juli 1571 havde en sag ved Viborg landsting med Corfits Viffert, lensmand på Hald og Jørgen Lauridsen i Skals på kapitlets vegne om Skals mark. I sagen berettes, at hun mistede sine breve, da Pandum brændte.

30. juli 1582 befalede Frederik II biskop Peder Thøgersen i Viborg, at han skulle meddele sognepræsten i Nibe-Vokslev kald, at gudstjenesten i Vokslev skulle holdes sidst. Fru Agnete Schenck til Pandum havde anmodet om dette grundet alderdom. 10. juni 1584 forbød kongen på ”det strengelig at paaføre Fru Agnethe Skienck, Jørgen Preps Enke, Trætte paa det Gods, hun hidtil har haft i rolig Hævd og Besiddelse, baade Krongods og Arvegods, da hun har berettet, at Pandum, som hun har i Forlening af Kronen, nylig er brændt ved en om Natten opstaaet Vaadeild, ved hvilken Lejlighed næsten alt hendes Gods, deriblandt alle hendes Breve, ere brændte”.⁷ Agnethe Schenck døde 1591.

Jørgen Prips datter Anne blev o. 1585 gift med Kristoffer Kruse til Tulsted. Deres børn var Jørgen Kruse til Kjærsgaard, Gabriel Kruse, der 1611 var løjtnant på skibet Marekatten, Thomas Kruse til Tulsted, Envold Kruse, der 1611 var løjtnant på skibet Jupiter, Kirsten Kruse, død før 1622, og Niels Kruse, nævnt 4. feb. 1620 i Christian IV's dagbog. Kristoffer Kruse skiftede 1622 efter sin hustru Anne Prip. Sønnen Envold Kruse fik Tulstrup. Han blev 27. april 1623 i Viborg gift med Sofie Sandberg, født 2. sept. 1587, datter af Ulrik Sandberg til Kvelstrup og Birgitte Malthesdatter Sehested. Envold Kruse døde 27. aug. 1626 i slaget ved Lutter am Barenberg. Sofie Sandberg ønskede 1633 ved mageskifte med kronen at komme af med en gård i Vokslev.

Jørgen Prip og Agnethe Schenck havde endvidere datteren Maren

¹ Kancelliets Brevbøger.

² Danske Magazin 3,5 s. 99.

³ Fra Himmerland og Kjær Herred, 1933, s. 54.

⁴ Regesta II, 2,2 nr. 1521.

⁵ Kr. Erslev. Danmarks len og lensmænd s. 121.

⁶ E. Reitzel Nielsen, Danske Domme 4/91.

⁷ Kancelliets Brevbøger, s. 98, henvisning til Jyske Registre 3, 661b.

Prip. Hun var gift med Henrik Thorulfsen Bildt til Vester Hassing Hovgaard, der døde 1613. Hun fik da livsophold på Hassing Hovgaard til sin død, der indtraf 1650. Hun skal være blevet 100 år gammel.¹

1591-1609 Thyge Christoffersen Kruse

28. feb. 1591 fik Thyge Christoffersen Kruse til Vinge Pandum len. Han var søn af Christoffer Enevoldsen Kruse til Vingegård og Anne Tygesdatter Seefeld og døde 1609. Han var gift med Birgitte Munk til Svenstrup Hovgaard, datter af Laurids Nielsen Munk til Hungstrup og Anne Jespersdatter Lunov. Thyge Kruse og Birgitte Munk havde døtrene Maren, Anne og Margrethe. Endvidere en datter Ingeborg, død efter 1619, gift med Jens Michelsen Hvas den yngre til Kaas, Sostrup og Toftum. Deres søn Christoffer Hvas blev senere lensmand på Pandum.²

1610-1617 Iver Axelsen Juel

10. maj 1610 udgik kgl. befaling, at Pandumgård, gården Snorup og en mølle liggende derved, som afgangne Tyge Kruse hidtil havde i forlening, skulle leveres til Iver Juel landsdommer.³ Iver Axelsen Juel (Lilje) til Villestrup var søn af Axel Sørensen Juel til Villestrup og Kirsten Lunge.

Gunde Lange 1617-1623

Gunde Lange til Bregninge forlenedes 17. maj 1617 med Pandum, en gård kaldet Snorup og en mølle liggende derved. Han var sikkert sjældent på Pandum, eftersom Brejning ligger i Bølling herred, Ringkøbing amt. Gunde Lange var 1635-1644 lensmand på Aalborghus og var også en tid lensmand på Koldinghus. Han var født 12. nov. 1576 og døde 26. okt. 1652 på Kjølbygaard og var gift med Anne Nielsdatter Krabbe.

Gregers Krabbe, 1623-1640

1623-40 var Gregers Krabbe til Torstedlund lensmand. Han var søn af Niels Kjeldsen Krabbe til Vesløgsgaard og Torstedlund og Vibeke Gregersdatter Ulfstand. Gregers Krabbe var født 12. jan. 1594 på Vesløgsgaard, og han døde 20. dec. 1655 på Akershus i Oslo, hvor han var lensmand. Han var gift med Dorte Clausdatter Daa, født 17. juli 1617.

Den 31. okt. 1636 udstedte kongen missive til Gregers Krabbe i

¹ Jyske Samlinger 5,3, s. 176.

² Hvas bind 4, s. 201.

³ Jyske tegnelser 1596-1611, s. 512, Jf. afskrift i Klaus Gjerding, Kgl. Bib. NKS 4° 868, s. 80. Nævnes i Th. Thaulow, Lillie-Juulernes Slægtsbog s. 84.

anledning af, at fru Ingeborg Parsberg, enke efter Iver Juel til Villestrup, på sin søn Ove Juel til Albecks (Lundbæk!) vegne havde ønsket at få en gård kaldet Snorup, liggende til Pandum i Bislev Sogn, til mageskifte mod at afgive en gård i Vokslev, som tilhørte hendes søn.

Erik Pedersen Juel 1640-46

Erik Pedersen Juel til Hundsbæk, Alsted, Lindbjerg og Boller var lensmand fra 3. juli 1640 til 1646. Han var født 1591, søn af Peder Jensen Juel og Margrethe Gregersdatter Ulfstand. Han var landsdommer, gift med Sofie Clausdatter Sehested og døde 13. feb. 1657.¹ Han anmodede 19. dec. 1640 kongen om at måtte få ægt og arbejde af 7 gårde i Vokslev Sogn liggende ved kronens gård Pandum, som han var forlenet med. Bevillingen blev givet 20. feb. 1641.² Han var sikkert sjældent på Pandum.

Henrik Below, 1646-1650

1646 blev Henrik Below til Spøttrup lensmand. Han var søn af Claus Below til Spøttrup, der var af gammel mecklenburgsk, pommersk adel, og Karen Hansdatter Lange. Han var 1635 hofjunker og 1639-42 kammerjunker hos grev Valdemar Christian, 1642-46 lensmand på Lykaa. Han havde Pandum til 1650, hvor han fik Aastrup len. Død 4. juli 1674. Gift første gang 19. juni 1642 med Pernille Frederiksdatter Quitzow, født 18. aug. 1614, død 29. okt. 1645, gift anden gang 1645 med Johanne Iversdatter Lykke.³

Christoffer Hvass, 1650-1652

Christoffer Hvass til Hennegård fik 18. april 1650 forleningsbrev på Pandum, årlige lensafgift kun 160 rdl. og forpligtelse til at stille en ”gerust” (udrustet) hest. Han var søn af Jens Hvass til Kaas og Ingeborg Tygesdatter Kruse. Han var født 22. juni 1598 på Kaas og døde 18. feb. 1658 i København. Han var gift med Anne Staverskov, død 1678 på Hennegård. Christoffer Hvass fik Kaas efter faderen og ejede den fra o. 1619 til o. 1630, hvor han erhvervede Hennegård i Vester herred. 1635 fik han Ørum slot i forlening. Efter Christian IV’s død beholdt han ikke Ørum længe, men fik Pandum, som han havde til 1. maj 1652, hvor Samuel von Surck, den polske konges faktor, overtog gården som brugeligt pant. Fra Surcks tid stammer en jordebog 1657-58.¹

¹ O. Nielsen, Malt herred, s. 94. Danske Domme 7, s. 244. T. Jexlev, Lensregnskaberne.

² Kancelliets Brevbøger 1640, s. 321, 1641, s. 387 og 648.

³ Danmarks Adelsårbog, 1888.

¹ T. Jexlev, Lensregnskaberne, s. 298.

Pandum i privateje

1662	Ove Juel
1686-1690	Christian Ovesen Juel-Rysensteen
1690	Jeanne Marie Henriksdr. Rüse, ~1. Juel-Rysensteen, ~2. Daa
1690-1712	Gregers Daa, gift Jeanne Marie Henriksdr. Rüse
1712-1749	Ove Henrik Christiansen baron Juel-Rysensteen
1749-1769	Otto Henrik Ovesen baron Juel-Rysensteen
1769-1782	Christian Frederik Ovesen baron Juel-Rysensteen
1782	Christiane D. Mohrsen~1. Juel-Rysensteen, ~ 2. von Adeler
1782-1785	C. V. baron von Adeler
1785-1789	Christiane Dorothea Mohrsen, igen
1789-1805	Christian Frederik Christiansen baron Juel-Rysensteen
1805-1810	Niels Basesen, byfoged i Nibe
1810-1819	Johanne Lucie Henriette Jacobsen, født Tischbach
1819-1821	Ludvig Christian Rosenbech, forvalter på Lindenberg
1821-1824	Rosenbechs arvingers panteobligation slettet 15.5.1824
1824	Krigsråd Wittrup og Daniel Poppe
1824-1841	Daniel Poppe
1841-1890	Edvard Cordes
1890-1909	Mathias Carl Cilius Bjerregaard
1909-1914	E. Leth-Espensen
1914-1915	J. Jespersen
1915-1916	J. Bech
1916-1919	A.W. Benzon
1919-1922	A. Christen Sørensen
1922-1928	V. Egenfeldt Nielsen
1928-1936	Per Svenstrup
1936-1944	Tyge Skeel
1944-1963	Jens Chr. Pedersen
1963-	Poul Jørgen Pedersen

Ove Juel, 1662

19. sept. 1662 blev Pandum hovedgård, 36 tdr. hartkorn med bygninger samt bøndergods, 239 tdr. hartkorn, for 12.000 rdl. skødet fra kronen til Ove Juel til Lundbæk, assessor i Danske Kancelli.¹ Ove Juel fik sammen med Pandum gården Østergaard, 2/3 gård og 6 halvgårde i Vokslev by, 1 gård i Rodstrup, 2 gårde i Klæstruplund, 1 gård i Klæstrup, 1 bol i Gelstrup og 1 gård i Tårup.¹ 1684 fik Pandum tillagt sædegårds-

¹ Hvas, bind 2, s. 14.

¹ Kronens Skøder og Viborg Landstings skøde-panteprotokol.

frihed mod betaling af 2.052 rdl. 1702 havde Pandum 30 ½ tdr. hartkorn, 63 tdr. tiendehartkorn og 238 tdr. bønderfæstegods.¹

6. aug. 1761 brændte Pandum.² Pandum hørte under Lundbæk til 1805, hvor Christian Fr. Juul Rysensten til Lundbæk solgte Pandum hovedgård med 30 ½ tdr. hartkorn og bøndergods på 78 gårde, bol og huse, i alt 201 tdr. hartkorn til byfoged Niels Bassesen i Nibe.³

1805-1810, Niels Bassesen

Niels Bassesen købte Pandum hovedgård ved kontrakt af 12. feb. 1804, tinglæst 18. juli 1805. Købesummen var 57.000 rdl., og i købet var inkluderet hovedgården 30 tdr. hartkorn, bøndergods 201 tdr. hartkorn, Vokslev Sogns kongekorntiende, matrikuleret for 27 tdr. hartkorn, samt kirkeskyld til Veggerby kirke og Højris mølleskylds hartkorn.

Niels Bassesen blev født 31. jan. 1765 i Kerteminde, døbt i Thorsager fastelavns søndag 1765, død 19. maj 1826 i Nibe.⁴ Han var søn af Søren Bassesen. Niels Bassesen blev 2. marts 1798 i Nibe gift med Maren Cathrine Færch, døbt 31. okt. 1773 i Nibe, død 4. jan. 1856 sst., datter af købmand og sildesalter i Nibe, Anders Nielsen Færch, født o. 1738 i Nibe, død 1800 sst. og Maren Laursdatter, * o. 1734, død 1797 i Nibe.

Niels Bassesen blev konstitueret som by- og herredsfoged i Nibe i dec. 1792. I 1809 blev han tillige birkedommer ved Torstedlund og Albæk birk, 8. okt. 1810 kgl. vejer og måler i Nibe, 22. okt. 1811 virkelig kancelliråd og 31. juli 1815 justitsråd. Han beklædte embedet som byfoged til sin død i 1826. Hustruens medgift var 18.000 rdl., og ved hjælp af den foretog Bassesen store transaktioner. I 1805 solgte han ud af hustruens gods, bl.a. store dele af øen Fur. 1805 fik han skøde på Pandum.

Bassesen boede ikke på Pandum, men lod hustruens fætter Søren Færch bestyre eller forpagte Pandum. Dagmar Larsen skriver, at Søren Færch ejede Pandum, men dette er ikke korrekt.⁵ Dette ses bl.a. af at Søren Færch på (ikke til) Pandum 25. juli 1807 udstedte panteobligation til justitsråd Niels Bassesen for 1.493 rdl., afløst 8. juli 1809, formodentlig for leje. Det fremgår også af et forlig, som Søren Færch på Pandum 29. jan. 1808 indgik i Hornum-Fleskums herredsret i Nibe med købmand Jacob Kjellerup i Aalborg om handel med korn.¹ Måske bragte de mange

¹ Større Danske landbrug, J.J. Hansen, København, 1934.

² Anders Svejstrups legat, som arvingerne oprettede 11.5.1780, Viborg Stifts arkiv.

³ NLA, B35D Sp.11, Hornum-Fleskum hrd.s skødepanteprotokol 1804-11 s. 89a-93a. Kopi i NLA, G139-3, Lundbæk gods, Retssager.

⁴ Nygaards sedler, RA. Efter NLA, Fkt. 1818, Nibe, Algade, nr. 106, født i Jylland.

⁵ Dagmar Larsen, Kulturbilleder og Typer fra Nibes Glansperiode og Ole Færch, Færchslægterne i Danmark.

¹ NLA, B39, Nibe byfoged Sp. 13, navnerregister og B35D, Hornum herreds skøde og panteprotokol, Sp.11, s. 249.

transaktioner Bassen i pengenød, i hvert fald udstedte han 5. juli 1810 en panteobligation til justitsråd Glerup i Aarhus på en forhøjelse af et lån fra 23.000 rdl. til 24.100 rdl. med pant i hovedgården Pandum.¹ Bassen begyndte straks efter overtagelsen at frasælge bøndergodset.

1810-1819, Johanne L.H. Jacobsen

8. okt. 1810 skødede Niels Bassen for 25.725 rdl. Pandum til fru Johanne Lucie Henrietta Jacobsen, født Tischbach, gift med overretsadvokat Frederich Johan Jacobsen i Altona.² Hun døde i 1819,³ og Jacobsen skødede da Pandum til Ludvig Christian Rosenbech:

Undertegnede Henning Bendix v. Graben, hans kongelige majestæts kammerjunker, gør hermed vitterligt, at jeg i kraft af vedhæftede af hr. overretsadvokat Friderich Johan Jacobsen i Altona under den 31. juli 1819 mig meddelte og attesterede fuldmagt hermed skøder og afhænder til Ludvig Christian Rosenbech, justitsråd ved grevskabet Lindenberg, Pandum hovedgård samt det til gården beliggende hus, som er bortfæstet til Søren Jensen, tilsammen skattepligtig hovedgårds takst ager og eng 30 td. 5 skp. og 1 fjk. for 14.000 rdl. sølv.⁴

1819-1824, Ludvig Christian Rosenbech og hans arvinger

Ludvig Christian Rosenbech blev født 26. juli 1786 på Brahetrolleborg, Fyns amt, og døde 3. sept. 1821 på Lindenberg, begravet i Blenstrup. Han var søn af gartner på Brahetrolleborg Jens Christian Rosenbech, død 1801 i Slagelse og Kirsten Sørensdatter. Rosenbech blev 13. maj 1813 gift med Maren Laurence Hvass, født 27. jan. 1794 på Gunderstedgård, datter af Frantz Hvass til Randrup og Ellen Ceclie Færch. Han tog i 1806 juridisk eksamen og blev i 1811 inspektør på Lindenberg. Samme år købte han arvefæstegården Henriksdal syd for Lindenberg. I 1819 købte han Pandum, men døde som nævnt i 1821. Skifte under Lindenberg gods, påbegyndt 17. sept. 1821, fortsat til 9. maj 1826.⁵ Ved 6. offentlige auktion over Pandum den 12. jan. 1824 blev der afgivet bud af Andreas Wittrup i Støvring på vegne af broderen krigsråd Wittrup af Trittau og Daniel Poppe til Hamfelde i amtet Trittau i Holsten, og han fik gården tilslået for 2.600 rdl. sedler. Krigsråden solgte 13. maj 1824 sin halvpart til Daniel Poppe, der hermed blev enejer.¹

¹ NLA, B35D, Sp. 11, Hornum-Fleskum herreds skøde- og panteptrk. 1804-11, s. 414.

² NLA, B35D, Sp. 11, Hornum-Fleskum herreds skøde- og panteptrk. 1804-11, s. 469.

³ Historien om Pandum, Lokalhistorisk Arkiv, Nibe, 1999.

⁴ NLA, B35D, Sp. 14, Hornum-Fleskum herreds skøde- og panteptrk. 1820-1826, s. 11.

⁵ NLA, G147, 334 og 335, Lindenberg gods, Skifteprotokoller.

¹ NLA, B35D, Sp. 14, Hornum-Fleskum hrds. skøde- og panteptrk. 1820-1826, s. 420.

1824-1841, Daniel Poppe

Daniel Poppe af Hamfelde i amtet Tritttau købte som nævnt Pandum på auktion 12. jan 1824 sammen med krigsråd Wittrup, ligeledes fra Tritttau, og 13. maj 1824 blev han eneejer. Ved skøde af 16. marts, tinglæst 24. april 1841 skødede Daniel Poppe, nu af Wandsbeck, Pandum til Edvard Cordes af Hohenstein for 24.400 rdl. Med i købet fulgte besætningen på 60 køer og kvier, 8 heste, 4 plovstude, 200 får samt inventar.¹ Daniel Poppe var grosserer i Wandsbeck ved Hamborg.

Poppe nævnes i Matriklen 1844 som både ejer og bruger af gården, måske fordi man ikke havde fået rettet ejerskabet. Jens Christensen Lyngby noterede 8. nov. 1840 i sin dagbog, ”at Pandum er i disse Dage af Poppe i Wandsbeck solgt til Edo. Cordes fra Hohenstein ved Eckernførde for 24.400 Rdl. 8 Uger tilforn kunde samme have været købt for 18.000 Rdl.”. Salget var da i gang men blev først realiseret i 1841.

1841-1890, Edvard Cordes

Edvard Cordes fra Hohenstein ved Eckernførde i Tyskland blev ejer i 1841. Han var født o. 1809 i Borby Sogn i Slesvig og døde 25. feb. 1890 på Pandum, begravet i Vokslev, gift med Ida Rentorff, født o. 1817 i Verks Sogn, Eckernførde-Hütten Provsti i Slesvig, død 29. maj 1880 på Pandum. Cordes boede ikke på gården ved Folketællingen 1840, hvor forvalter Haack var der, men sønnen John Frederik Frants Cordes er født 3. maj 1843 i Vokslev Sogn.

Figur 143: Edvard Cordes, 2.12.1880. Aalborg Stadsarkiv, H. Tønnies nr. 51.876.

¹ NLA, B35D, Sp. 18, Hornum-Fleskum herreds skøde- og panteprotokol, s. 170.

Da Cordes overtog Pandum var kun et par hundrede tønder land opdyrket. Resten var lyng samt et stort kær på 80 tønder land. Cordes begyndte straks at afbrænde heden. Herefter blev jorden merglet og efter bearbejdning i 3 år tilsået med raps, som gav et stort udbytte. Senere byggede Cordes 6 huse på sin jord til familier fra hjemegnen ved Hohenstein. To af familier, brødrene Claus Henrik og Hans Wilhelm Rønfeldt blev boende, og efterkommere boede senere i Klæstruplund. Cordes byggede også ny kostald på 40 x 80 alen i kampesten og med hvælvet loft. Gården var i 1888 vurderet til 250.000 kr.

Cordes børn var John Frederik, født i 1843, Johanne Marie Frederikke i 1848, Herman Theodor Heinrich i 1850, Martine i 1852, Emilie Emma i 1854, Franciska Mathilde i 1857, samt to drenge, der døde som små. Sønnen Herman Theodor skulle efterfølge faderen, men døde 28 år gammel 24. jan. 1879 på Nørbygaard i Gøttrup Sogn i Hanherred, hvor han var forvalter hos morbroderen Frans Rentorff.

Cordes var fra 1842 medlem af sogneforstanderskabet i Vokslev Sogn. Hans forvalter Mathias Carl Cilius Bjerregaard blev gift med datteren Emilie. Bjerregaard havde drevet gården indtil 1890, hvor han købte Pandum med 423 ha. og ca. 34 tdr. hartkorn med besætning, inventar, leje- og fæstehuse, for 125.000 kr. af svigerfaderen. Skødet blev tinglæst 22. feb. 1890, og af købesummen var 40.000 kr. for løsøre.¹

1880 havde Pandum eget mejeri med I. Lund som mejeribestyrer.²

Figur 144: Pandum omkring 1910, håndkoloreret postkort. Nibe Museum.

¹ NLA, B35D, Sp. 35, Hornum-Fleskum herreds skøde- og panteprotokol, s. 576b.

² Foto af Lund i Aalborg Stadsarkiv, H. Tønnies, foto nr. 50.711.

1890-1909, Mathias Carl Cilius Bjerregaard

Mathias Bjerregaard var født o. 1850 i Højbjerg ved Rødkærbro og døde 1922 i Charlottenlund og blev gift 9.5.1885 i Veggerby kirke med Emilie Cordes, den fhv. ejers datter. Bjerregaard fik skøde på Pandum 1890. Han var sønnesøn af konsistorialråd, sognepræst Hans Bjerregaard i Hjerminde-Le-Hjorthede, som var søn af ”den lærde bonde”, Danmarks første udflytterbonde, Hans Jensen Bjerregaard i Gentofte. Pandum var da på 34 tdr. hartkorn og 765 tdr. land, besætning 110 køer, 55 styk ungvæg, 3 tyre, 20 heste, 10 plage samt 150 får.¹ 13. nov. 1894 blev Mosbæk og Danmands plantager, 94 tdr. land af Pandums jord fredskov.

Ved kontrakt af 24. april 1897, tinglæst 8. maj, bortforpagtede Bjerregaard gården til Christian Casper Michael Preetzmann, Villa Wetche, København.² Der var da 20 heste, 2 trækstude, 88 køer, 49 ungrekaturer og ca. 200 får. Forpagtningsafgiften var årligt 6.250 kr. Preetzmann tiltransporterede 22. maj 1903 kontrakten til A.H. Olesen fra Knudskovgaard. Preetzmann var gift med Helene Karoline Wetche, og de fik to børn døbt i Vokslev, mens de var på Pandum.

Der blev i 1907 leveret ca. 200 fedesvin, og der leveredes 5.500 liter mælk pr ko. Mælken gik til Nibe Andelsmejeri. Folkeholdet var 1 forvalter, 1 fodermester, 1 forkarl, 1 elev, 5 karle, 3 piger, 4 daglejere og om sommeren 6 polakker. Fra 1907 var der polsk arbejdskraft på Pandum.

Pandum brændte 12. juli 1905. I 1907 solgte Bjerregaard 100 ha. af jorderne. 1. april 1907 blev gården undtagen Pandum Brohus, 16 tdr. land, Krybily, 45 tdr. land, og 40 tdr. plantningsjord for 700 kr årligt forpagtet i 12 år til landbrugskandidat E. Leth-Espersen, Rhodegaard, ved Galten, der 11. dec. 1909 fik skøde på gården, men i 1911 solgte Bjerregaard div. ejendomme under Pandum. 6. juli 1912 blev der udstedt fogedudlægsskøde over en del af Pandums parceller. Brdr. Kock bød højest med 23.500 kr. og transporterede skødet til E. Leth-Espensen, Pandum. 30. nov. 1912 solgte Bjerregaard Pandums stuehuse på matr. nr. 1c for 2 x 1.550 kr. til sagfører H.M. Hansen i Randers, der samme dag solgte dem til rejseinspektør Poul Andersen i Aalborg for 5.000 kr.

1909-1915, E. Leth-Espensen

Ved skøde tinglæst 13. feb. 1915 solgte Leth-Espensen den ham ifølge skøde læst 11. dec. 1909 og fogedudlægsskøde læst 6. juli 1912 tilhørende Pandum Hovedgård, matr. nr. 1a, Pandum, hartkorn 25-1-0-1 $\frac{3}{4}$, samt nogle småparceller for 225.000 kr. til J. Bech, Bredholt. Den 27. april 1914 brændte gårdens udbygninger. Efter Større Danske Landbrug,

¹ J.C. B. la Cour Danske Gaarde, 1908, bind 2, s. 628.

² Nibe Købstads og Hornum Herreds Ret, kopiprotokol nr. 882, Nibe Museum.

1934, solgte E. Leth-Espensen i 1914 Pandum for 243.000 kr. til landbrugskandidat J. Jespersen, der i 1915 solgte gården med 325 ha. og uden besætning til J. Bech for 250.000 kr. Handlerne er ikke fundet i tingbogen. Dog står både J. Bech og J. Jespersen, Århus som købere på det endelige skøde, der udstedtes 2. feb. 1915, da købsvilkår var opfyldte ved, at Bech udstedte panteobligation på 57.000 kr. til Leth-Espensen og panteobligation på 9.500 kr. til J. Jespersen. E. Leth-Espensen var gift med Elisa Johanne, datter af proprietær Højriis af Rhodegaard ved Galten, og flyttede efter salget til Sohngaardsholm i Aalborg.

1915, 1916 J. Bech

J. Bech fik skøde på Pandum 13. dec. 1915. Allerede 23. dec. 1916 udstedte han skøde på Pandum Hovedgård, matr. nr. 1a, tinglæst 10. marts 1917, til sin forpagter Alfred Wilhelm Benzon. Købesummen var 378.000 kr., hartkorn 24-1-0-1 $\frac{3}{4}$, 553 tdr. land, og der medfulgte 19 heste, 4 køer, 7 ungkreaturer, 5 søer, 5 får, 11 høns og nogle ænder.

1916-1919, Alfred Wilhelm Benzon

A.W. Benzon fik skøde på gården 23. dec. 1916 og var da forpagter. Han døde i 1919, hvorefter faderen Alfred Benzon, apoteker i København, samme år solgte den til A. Christen Sørensen, Hasserris.

1919-1922, A. Christen Sørensen

A. Christen Sørensen, Hasserris, ejede Pandum en kort tid fra 1919-1922, men måtte lade gården gå tilbage til Alfred Benzon, København. I oktober 1921 blev der holdt auktion over besætningen, vogne m.v.

1922, Alfred Benzon

Da Alfred Benzon havde fået gården tilbage, solgte han den 1922 til V. Egenfeldt Nielsen.

1922-1928, Valdemar Egenfeldt Nielsen

Valdemar Chr. Peter Egenfeldt Nielsen, kaptajn, fik skøde på Pandum 1922 og havde den til 1928. Han var født 25. feb. 1876 i Middelfart og hustruen Asta 8. sept. 1888 i Svendborg. Han udstykkede ved skøde af 10. april 1926 ca. 130 ha. (255 tdr. land) til Husmændenes Udstykningsforening for 113.000 kr. til oprettelse af 18 husmandsbrug, hver med ca. 8,6 ha. og solgte i 1928 hovedparcellen til Peder Svenstrup.

1928-1936, Peder Svenstrup

Peder Svenstrup fik skøde på Pandum 1928 og havde den til 1936. Peder Svenstrup var af slægten Svenstrup fra Svenstrupgaard i Ranum-Malle Sogn. Han var født 9. feb. 1868 i Vindblæs, søn af Niels Peter Svenstrup og hustru Karen Marie Rasmusdatter Sahl.¹ Han døde 23. sept. 1942 i Nibe. Han var gift med Kirstine, der døde 1971 i Nibe.

Fra Peder Svenstrups ejertid haves en beretning om gårdens tilstand i 1934 i bogen Større Danske Landbrug, hvor følgende berettes:

”PANDUM. Vokslev Sogn og Kommune, Hornum Herred, Løgstør Retskreds, Aalborg Amt, Ejer Proprietær P. Svenstrup, Postforbindelse og nærmeste Station: Nibe, Afstand 7 km, Tlf. Byrsted 42. Matr. Nr. 1a m. fl. af Pandum og 6g af Veggerby, samlet Areal 171 ha, deraf 132,5 Ager, 16,5 Eng, 16,5 Skov og 5,5 Have og Gaardsplads, Hrtk. 19 Td. 2 Skp. 2 Fdk. 2 $\frac{3}{4}$ Alb.; Ejendomsskyld værdi 193.500 Kr. (225.000), Jordværdi 104.900 Kr. (115.400); Bygningerne er forsikret i Landbygningernes Brandforsikring for 280.000 Kr.; Lys og Kraft fra Vesthimmerlands Elektricitetsforsyning (Højspænding).

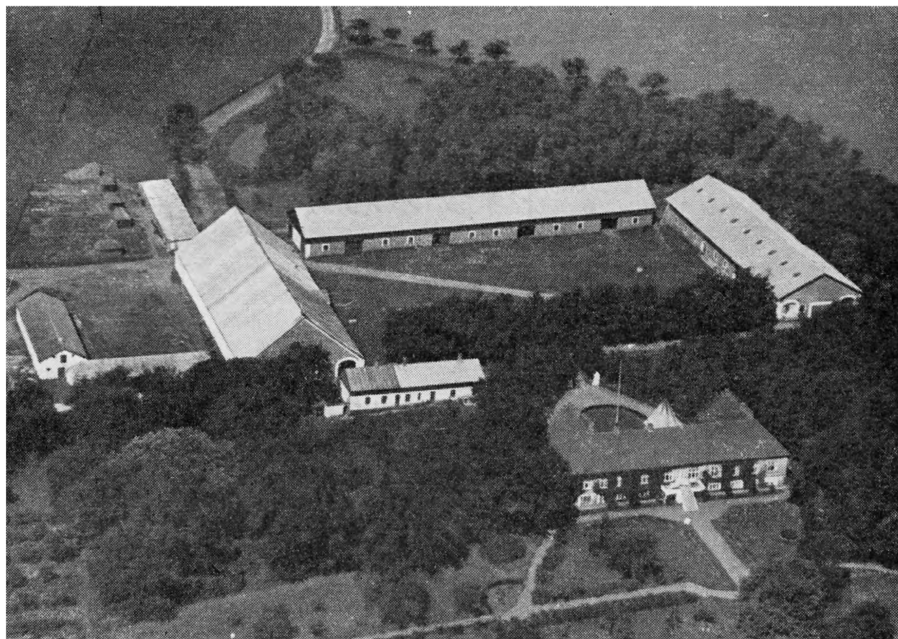
Pandum ligger 4 km Syd for Vokslev By med Indkørsel fra Vejen Vokslev-Byrsted. Jorderne, der er samlet ved Gaarden, bestaar af god Sandmuld paa sandblandet Lerunderlag. Terrænet er ret jævnt, Kultur og Gødningskraft god, Jorden er drænet, der er merglet fra ældre Tid og delvis nymerglet af den nuværende Ejer. Engen er dels Haardbunds-, dels Lavmoseeng, Skovens Bevoksning Gran. Jorden dyrkes i alm. Vekseldrift; af Kunstgødning anvendes aarlig ca. 200 Sække Superfosfat, 70 Kaligødning og 50 Sække Kvælstofgødning.

Kvægbesætningen, der bestaar af 80 Malkekøer, 2 Tyre og 80 Stude. Ungkreaturer, er af rød dansk Malkerace, den fornyes ved eget Tillæg med Indkøb af Tyre, Køerne græsser i Løsdrift. Mælken leveres til Nibe Fællesmejeri. Der holdes som Regel 14 Arbejdsheste og for Øjeblikket 4 Plage af eget Tillæg. Svinebesætningen var tidligere 20 Tillægssøer, der leveredes ca. 250 Slagterisvin om Aaret og solgtes en Del Smaagrise; Besætningen er nu kun to Søer, og Gaarden har Kort til 147 Svin aarlig. Fjerkræholdet er ca. 100 Høns.

Pandum Hovedbygning, der ligger mod Øst, omgivet af den store Park og kønne Have, er opført efter en Brand i 1905 (Gaardens gamle 3-fløjede Hovedbygning, som var af Bindingsværk, ombyggedes i 1897); den bestaar af 3 sammenbyggede Fløje, en Hovedfløj og 2 Sidefløje, opført af Grundmur i én Etage paa en høj Kælder af Kamp og tækket med Tegl, Hovedfløjen med en aaben Veranda til Haven og et 8-kantet Taarn med Spir samt Indgangsdør til Gaarden, Sidefløjen med kamtak-

¹ Himmerland og Kjær herreds årbog 1969, s. 43.

kede Gavle. Hovedbygningen indeholder en stor og herskabelig Bolig med indlagt Centralvarme, Bad og moderne Bekvemmeligheder ”.

Figur 145: Pandum, foto fra Større Danske Landbrug, 1934, s. 635.

1936-1944, Otto Tyge Skeel

Otto Tyge Skeel havde Pandum 1936-44. Han var født 19. dec. 1902 på Skeelslund gods ved Aabybro og døde 31. maj 1975, begravet i Handrup ved Ebeltoft. Han var søn af Jørgen Erik Frederik Skeel og Fanny Elisabeth Gyldenkrone, Birkelse gods. Otto Tyge Skeel blev 4. feb. 1937 i Ebeltoft gift med Regitze S.S. Gyldenkrone, født 3. juli 1910 på Vilhelmsborg gods, død 28. jan 2000. Regitze Gyldenkrone arvede 1942 Lyngbækgaard i Dråby Sogn ved Ebeltoft efter hendes mor, enkebaronesse Sofie Gyldenkrone, og her boede hun og Otto Tyge Skeel og drev Pandum med en inspektør Terkelsen indtil salget i 1944.

1944-1963, J. Chr. Pedersen

J. Chr. Pedersen købte Pandum i 1944 for 435.000 kr. og solgte den i 1963 til sønnen Poul Jørgen Pedersen. Jens Chr. Pedersen var født i 1894 i Vindblæs, og han døde i 1983 i Hobro. Han var gift med Astrid Marie Jensen, født i 1900 i Vestbjerg, død i 1981 i Hobro. Han boede en tid i Hasseris. Han beskæftigede sig med forskellige ting og ejede bl.a. to huse

i Hobro, ligesom han en tid havde Onsildgaard og teglværket i Klejtrup. Han var uddeler i brugsen i Mejlby ved Haverslev i 17 år. Efter at have solgt Pandum flyttede parret til Hobro. Der var tre børn i ægteskabet, Else, Gorm og Poul Jørgen. J. Chr. Pedersen etablerede omkring 1955-56 Pandum Dambrug og købte Højslev Dambrug og drev disse i fællesskab med børnene. Da han i 1963 trak sig tilbage overtog Else og hendes mand Ib Knudsen Pandum Dambrug, Gorm overtog Højslev Dambrug, mens Poul Jørgen overtog Pandum.

Poul Jørgen Pedersen, 1963

Poul Jørgen Pedersen overtog Pandum ved skøde af 1. juli 1963. Gården var da på 168 ha., og købesummen var 1 mil. kr. med besætning. I 1965 var Pandum 19,2 tdr. hartk., 171 ha., hvoraf 14 ha. skov, samt et dambrug. Ejendomsvurdering 550.000 kr., heraf grundværdi 269.000 kr.

Poul Jørgen Pedersen er født i 1937 i Mejlby og er gift med Doris Andersen, født i 1942 på Gjol. De har tre børn Birgitte, Marianne og Michael. Gården drives nu med planteavl og produktion af juletræer.

Pandums hovedbygning

Pandums hovedbygning, der tidligere bestod af tre bindingsværksfløje, blev ombygget 1897 og efter en brand i 1905 blev den stort set helt fornyet. Bygningen er et trefløjet anlæg i renæssancestil i en etage over en høj kælder. Indgangen er i det ottekantede tårn midt for hovedfløjen.

Figur 146: Pandums hovedbygning, eget foto 2009.

Fogeder, forvaltere og forpagtere på Pandum

Da Pandums ejere i ældre tid stort set aldrig selv boede på gården, blev den i det daglige drevet af fogeder, forpagtere eller forvaltere.

1636 var Christen Jensen Schiønning foged. Han boede på Snorupgaard i Bislev Sogn, som lå under Pandum. Han var en hård person, der ofte mødte beruset på herredstinget.¹ 14. og 28. marts 1636 blev han stævnet til herredstinget af Mikkel Jensen i Anneksgården i Bislev, fordi han havde skudt dennes søn Anders i benet. 13. juni 1636 stævnedes han Oluf Sørensen og Just Jensen i Ilsø for skatter til Lundbæk.

6. juni 1642 stævnedes Helvig Marsvin til Nørlund Anders Jensen i Binderup for uretmæssigt at bruge et sildestade i fjorden. Anders Jensen aflagde ed på, at han i perioden 1634 til 1637 (22. jan.) årligt havde betalt afgiften, en halv tønde sild. Christen Jensen Schiønning i Snorup, vidnede, at han fra 2. marts 1639 havde betalt for en anden stadeplads. Også her havde Anders Jensen i Binderup lagt sine garn ud.

25. nov. 1644 blev Schiønning stævnet af Laurs Andersen i Estrup og anklaget for at have brækket dennes skulder. I Pandum lensregnskab 1645 nævnes: ”Dend Uvisse indkomst til Pandumgaard falden og oppebaaren offer stedsmaal og sagefald fra Phillipi Jacobi 1645 til Aars-dagen 1646, Christen Schiønning i Snorup fæstede bemeldte gård, 45 rdl”.²

Mikkel Andersen i Lunden stævnedes 12. okt. 1649 Christen Jensen Schiønning for overfald og tog vidner på syn af sine sår. 2. april 1649 stævnedes velbyrdige Henrik Bille i Vestergård, der formodentligt var foged for lensmanden Claus Below på Spøttrup, Christen Schiønning, ang. hans fæstegård, som var forsømt.

På et tidspunkt blev det for meget med Christen Schiønningens druk og vold, og han blev afskediget. 28. maj 1649 var Oluf Pedersen foged på Pandum, og han forbød da Christen Schiønning at huse broderen Jacob Jensen, som åbenbart også var en suspekt person. Christen Jensen Schiønning var sikkert ud af slægten Schiønning, der var herredsfogeder, skrivere og fogeder rundt omkring i Himmerland.

1654 og 1655 var Peder Pedersen foged på Lundbæk og stævnedes en del fæstere for ydelser til Pandum, hvor han sikkert også var foged.

8. juli 1661 stævnedes Carsten Johansen, foged på Pandum, Niels Pedersen i Byrsted, der havde slået Sofie Pallesdatter med en greb. Carsten Johansen døde 1667. Hans bror var Claus Johansen i Nibe. Se nedenfor. 1665 var Morten Pedersen Wolff foged på Pandum.³

1670-91 var Johan Clausen i Tyrrestrup foged på Pandum. Han var

¹ Fra Himmerland og Kjær Herred, 1998.

² RA, Lensregnskaber, Pandum, Jens Langdahls afskrifter.

³ C. Klitgaard Nibe Bys Historie, s. 345.

født o. 1620, død 1693 i Tyrrestrup, Bislev Sogn, skifte 28. aug. 1693,¹ sikkert søn af Claus Johansen i Nibe, hvis bror, Carsten Johansen, død 1667, var foged på Pandum. Claus Johansen flyttede til Hillerød.² Johan Clausen var første gang gift med Else Otsdatter, enke efter Laurids Clemmensen i Tyrrestrup og anden gang med Susanne Hofmann, datter af den tyske købmand Jeremias Hofmann i Aalborg og Anne Gregersdatter. Susanne Hofmann var første gang gift med kapellan i Nibe, Hans Lauridsen Resen, død 1671 i Nibe, søn af præsten i Vokslev og Nibe, Laurids Resen. Johan Clausen var 6. juni 1670 ridefoged på Pandum og Lundbæk.³ Han blev 14. juni 1680 herredsfoged i Hornum herred.⁴ Han boede 1693 i Tyrrestrup. Johan Clausen drev betydeligt sildesalteri i Nibe. Han bekostede 1686 et altermaleri i Bislev kirke og 1688 kirkens dåbsfad.⁵ Johan Clausen blev 26. nov. 1687 herredsfoged i det sammenlagte Fleskum-Hornum herred.⁶ Han betegnedes da som den dygtigste af herredsfogederne i Hornum og Fleskum herred ”saasom han formedlest hans skikkelighed, vederhæftighed og gode forstand, saavel af proprietæ-rerne og herredsmændene, som ellers af os ved landstinget, til det bedste er bekendt og derfor vel merriterer disse herreder og vider at betjene”.⁷ Dog bestemtes, at birkefoged Knud Pedersen i Nibe skulle forblive i sit embede indtil sin død, og den af de to fogeder, der levede længst skulle overtage embedet for de sammenlagte herreder. Efter Johan Clausens død blev Susanne Hofmann gift med Sr. Mourids Mikkelsen, købmand, salter og avlsbruger i Nibe. Hun nævnes 1695 som ejer af to bundgarnsstader på Nørrelåe og brugte selv det ene, mens det andet var fæstet af Christen Hørtigkarl i Nibe. Hun indleverede 13. maj 1696 en liste over bundgarnsstader, som hun besad efter sin mand.⁸

1687 og 1688 var Poul Pedersen foged på Pandum, og han havde et beskedent folkehold, 1 boyerdreng, en røgter og en pige.⁹

1689 var amtsforvalter Peder Klein forpagter af Pandum, og han havde kun en pige og en hyrdedreng som tjenestefolk.¹⁰

Anders Olufsen, forpagter, og hans hustru boede 1699 på Pandum. 1704 ses han der stadig og havde 3 børn, 2 karle og 2 piger.¹

I Artillerihestepåbudet 1711 nævnes ”Mogens Jensen, den forrige

¹ NLA, B39A, Nibe tingbog, 1693 fol. 109, jf. C. Klitgaard, Nibe Bys Historie.

² NLA, B39A, Nibe tingbog, 1670. fol. 17 b og 71, jf. C. Klitgaard, Nibe Bys Historie.

³ NLA, B40A, Hornum herreds tingbog.

⁴ Heilskov.

⁵ Trap s. 1070. Hanen nr. 3/1992.

⁶ C. Klitgaard, Nibe Bys Historie s. 30, 133, 194, 280.

⁷ Jyske Saml. 5,2, s. 191, jf. Heilskov, NLA, Bog J90.

⁸ Holger Rasmussen, Limfjordsfiskeriet til 1825, s. 343 og 304.

⁹ RA, Amtsregnskaber, Aalborg, Kop- og ildstedsskat, 1688.

¹⁰ RA, Amtsregnskaber, Aalborg, Kop- og ildstedsskat, 1689.

¹ RA, Amtsregnskaber, Aalborg, Kopskat 1704-06.

Forpagter havde heste og vogn, men quittede Gaarden til Valborgsdag. Den nuværende Forpagter Jens Christensen bor stadig paa Hvanstrupgaard, og er derfor ingen Heste eller Vogn”.¹ Jens Christensen nævnes 1710 i Folkelønsskatten. I Kopskat 1711 fortælles, at forpagter Jens Christensen og hustru, holder dug og disk paa Hvanstrupgaard og svarede skat af 1 ladefoged, 1 pige og 2 røgttere. Hvanstrup ligger i Farsø Sogn.

1716 var forpagteren Otto Pedersen Klein, født 1691, død 1731, søn af ovennævnte amtsforvalter Peder Klein i Aalborg, gift 1716 i Ø. Brønderslev kirke med Sofie Jespersdatter Bloch, født 1698, død 1727, datter af forpagter på Burholt Jesper Henriksen og Else Katrine Kampmann. Hustruens navn stammede fra moderen, der var datter af præsten i Aggersborg Henrik Pedersen Kampmann og Sofie Jensdatter Bloch.² Otto Klein var 1716 endnu forpagter af Pandum men senere forpagter af Stenshede (nu Ottestrup) i Volstrup Sogn, Vendsyssel.

1718, 1719 og 1720 var Ditlev Møller forpagter, og han står da med hustru, 3 børn, 1 ladekarl og en pige i Kopskatten.³

Næste kendte forpagter var Andreas Svejstrup, bror til Jørgen Svejstrup, fuldmægtig på Lundbæk og birkefoged i Lundbæk-Pandum birk. Hvornår han er blevet forpagter, og om der har været en forpagter mellem ham og Ditlev Møller vides ikke.

Andreas Svejstrup⁴

Andreas Svejstrup er nok det tætteste, man kommer på en herremand på Pandum. Han blev født 3. aug. 1710 i Horsens og døde 4. jan. 1778 på Pandum. (ifølge skiftet), begr. 12. jan., 67 år gl. Han var søn af Christen Svejstrup (den yngre), byskriver på Nørregade i Horsens, og hustru Anna Andreasdatter. Ved barnedåb i Bislev 1740, hvor han var fadder, kaldes han fogeden på Lundbæk og 1742 proprietær.

Andreas Svejstrup blev gift første gang senest 22. juli 1746 på Kyø i Store Ajstrup Sogn (ifølge trykt bryllupsdigt, men ikke indført i kirkebogen) med Mette Vibeche Mørch, født i 1719 på Hornsgaard i Farstrup Sogn, døbt 25. feb., død i 1748 på Pandum, sikkert i barselsseng idet Svejstrup 28. april fik kgl. bevilling til at hensidde i uskiftet bo. Hun var datter af Mathias Olufsen Mørch, død i 1741, forpagter af Hornsgaard, senere ejer af Kyø, og hustru Karen Jørgensdatter Glerup, død 1748. Om brylluppets fornemhed vidner et bevaret bryllupsdigt på Det kgl. Bibliotek. Digtet er trykt i Aalborg på to foliosider og forfattet af en ukendt, der underskrev sig U. H. ifølge Bibliotheca Danica, 1896.

¹ RA, Reviderede regnskaber, Aalborghus.

² Jyske Samlinger 5,7 s. 167.

³ RA, Amtsregnskaber, Aalborghus, Kopskat 1718,19 og 20.

⁴ Anetavle af Flemming Aagaard Winther, Kronshagen og Anton Blaabjerg, Viborg.

Andreas Svejstrup blev gift anden gang, uden forudgående trolovelse ifølge kgl. bevilling, 13. feb. 1750 i Bislev med Sophie Cathrine Winther, født i 1722 på Bryskesborg, nu Williamsborg i Daugaard Sogn, døbt 26. okt., død 1758/59 på Pandum. Hun var datter af Christen Jensen Winther, forpagter på Bryskesborg, senere bedemand i Aalborg, og hustru Else Marie Jensdatter Hosbond.

Andreas Svejstrup blev gift tredje gang 1762/64 i Nibe med Elisabeth Sophie Alsing, født ca. 1733 i Nibe, død 24. april 1785 på Pandum (ifølge skiftet), begr. 2. maj, 52 år gl. Hun var datter af sogneprest Marcus Alsing og hustru Elisabeth Sophie Struwe i Nibe.

Andreas Svejstrup voksede op i Horsens og kom som ung i tjeneste hos baron Otto Henrik Juel-Rysensten, død 1769, åbenbart først som fuldmægtig på Rammegaard i Ramme Sogn ved Lemvig, hvor han 1738 nævnes som fadder i sognets kirkebog. Rammegaard havde siden 1682 tilhørt besidderen af baroniet Rysensten i Bøvling Sogn. Baron Juel-Rysensten ejede også Lundbæk og Pandum. 1744 var Andreas Svejstrup fuldmægtig på Lundbæk og indsendte da baronens ønske om skattefrihed for afbrændte bøndergårde til rentekammeret i København.

Senest 1748 var Andreas Svejstrup forpagter af Pandum, hvor han nævnes første gang 26. april 1748, da han ifølge Jyske Registre fik tilladelse til at hensidde i uskiftet bo efter sin første kones død. Forpagtningen kom til at vare i 40 år, for efter Svejstrups død fortsatte enken til sin død 1785, da hun blev afløst af sine to sønner, Marcus og Otto Henrich, der dog før 1787 overtog forpagtningen af baron Juel-Rysenstens gods Rammegaard, hvor faderens løbebane begyndte 40 år tidligere.

Andreas Svejstrup fik 7 børn, 1 i første, 3 i andet og 3 i tredje ægteskab, alle født på Pandum.

1. Mette Vibeche Svejstrup, * 1748, var $\frac{3}{4}$ år ved skiftet 26.11.1748 efter mormoderen, død mellem skifte 1750 og 1778 efter moderen og faderen, men sikkert før 1765, hvor Vokslev kirkebog begynder.
2. Anna Elsebet Svejstrup, * 1750/51, † 1781 i Nibe, 30 år gl. Gift 1774 med sin fasters stedsøn Christen Holst Thorsen i Nibe.
3. Christen Svejstrup, * o. 1752/53, † 1788 i Nibe, 38 år gl., ugift. Han blev student fra Aalborg 1771, 20 år gl., blev 1777 eksamineret som dansk jurist, var ifølge faderens skifte 1778 i tjeneste hos borgmester Lyster i Korsør, opholdt sig 1779 i Nibe, da han var vitterlighedsvidne for broderen Jens Jørgen, og var ved sin død 1788 i tjeneste hos justitsråd Lübecker i Nibe.
4. Jens Jørgen Svejstrup, degn i Ø. Hornum og Bælum, * o. 1755.
5. Mette Cathrine Svejstrup, * o. 1763, † 1784 på Pandum, 20 år.
6. Marcus Svejstrup, * 1764/65, † 1825 som gårdejer i Eskebæk i Tørring Sogn ved Lemvig. Sammen med broderen Otto Henrich overtog han 1785 forpagtningen af Pandum, og sammen forpagtede de før

1787 Rammegaard i Vestjylland. Han ejede 1794-1807 herregården Vadskærgaard i Tørring Sogn, som han delvist udstykkede.

7. Otto Henrich Svejstrup, * 1767, døbt 28. juni i Vokslev, † 1828 på Gjettrup i Ulsted Sogn, ~1798 i Hørmested med Anne Pouline Boldt, † 1848. Han var 1787 forpagter af Rammegaard sammen med broderen, 1798-99 forpagter på Høgholt i Hørmested Sogn i Vendsyssel, 1800-03 forpagter af Birkelse, Skeelslund og Rævkærgaard i Aaby Sogn og ejede fra 1804 gården Gjettrup, som enken solgte 1830. På Ulsted kirkegård findes hans gravsten med teksten: "Otto Heinrich Sveistrup, forhen Eier af Gjettrup og Ulsted Kirke, fød paa Pandum d. 13. Juni 1767, død paa Gjettrup d. 24. Oktober 1828. Hans Ægteskab med Efterlevende Enke Ane Pauline Sveistrup fød Boldt var velsignet med Børn som forudgangen møde ham i Evigheden. Jeg hist med dem skal samles glad/Hvor vi ei mere skilles ad/Hvor Hjerter er af Kummer ej Glæde/ Hvor alt er Fryd og Evighed".

Skiftet 1750

23. jan. 1750 blev der skiftet efter Svejstrups første kone, der døde 1748. Arvinger var Svejstrup og datteren Mette Vibeche på knap 2. år. Resultatet af skiftet blev, at enkemanden af "Kierlighed til sin eneste Daatter, som hand ved sin kiere, salige Hustrue har auflet," ud over den arv, hun rettelig kunne tilkomme, ville give hende 106 rdl., så hendes arv kom op på 600 rdl. Dette beløb skulle dog med skifteforvalterens tilladelse forblive hos ham rentefrit, indtil datteren blev 16 år, "om hand skulle leve saalenge. Imidlertid forsikrer Faderen at opdrage og forsørge hende Christelig og skickelig samt holde hende til Ære og Lære til den Tiid."

Skiftet 1762

Med sin anden kone, Sophie Cathrine Winther, der ved giftermålet 1750 blev benævnt som "Jomfru" på Lundbæk, fik Svejstrup kgl. bevilling til, at den længstlevende måtte hensidde i uskiftet bo 8. sept. 1758 ifølge Jyske Registre i Danske Kancelli - og derpå afholde samfrændeskifte, altså lade et par slægtninge deltage i skiftet i stedet for de ordinære amtslige myndigheder, der blot skulle have skiftet tilsendt.

Konen døde snart efter, idet hun var død, da der 16. april 1759 blev afholdt skifte i Aalborg efter hendes mor, Else Marie Hosbond. Den 6. august 1761 brændte Pandum med alle familiens ejendele.

Først 15. sept. 1762 blev der afholdt samfrændeskifte mellem arvingerne, enkemanden og de tre børn, to sønner på knap 7 og 10 år samt en datter på knap 12 år. Som samfrænder nævnes Jens Thagaard i Aalborg, gift med den afdødes fars yngre halvsøster, Johanne Andersdatter Balling og Jens Mathias Winther, sognepræst i Haverslev i Øster Han Herred,

afdødes bror. Vurderingen boets aktiver, der blev sammentalt til 1.994 rdl. 4 mk., blev indledt med følgende bedrøvelige beskrivelse:

”Hvad sig anbelanger af Boehave og Effecter, da siden dend ulykkelig Ildebrand afvigte Aar d. 6te Augusti, hvorved alleting Reent opbrændte, har Encke Manden siden vaanings Huuset her paa Gaarden endnu ikke [er] udi fuldkommen stand til Beboelse, ei kundet faae uden gandske lidt samlet igjen, der bestaaer aleene udi 1 Dragkiste, 2de Borde, et ½ dosin Stoele og 4re Sængestæder med nogle ringe Kleder udi til folkene, der i alt ei kunde agtes høgere af værdie end 66 rdl. 4 mk.

En postvogn med behørig dræt 10 rdl”.

Besætningen på gården bestod af ”fæes hofder” 86 stude, som sidste vinter var fodret, 14 køer, 3 to-års kvier, 3 1-årings kvier. Af heste (”Bæster”) fandtes 2 unge vognhopper, 1 hingst, 3 følhopper med føl, 1 to-årings og 2 årings plage. I alt af får, væddere, beder og lam 90 stk. og 5 stk. galtsvin, der alt tilsammen blev vurderet til 1.918 rdl.

Ang. det indavlede korn og hø, da ville det gå til betaling af årets forpagtningsafgift, folkeløn, kost, familieskat samt kreaturerne fodere.

Af passiver nævnes kun 34 rdl. 4 mk., så der blev 1.960 rdl. til deling mellem enkemanden og børnene. Heraf fik enkemanden halvdelen, 980 rdl., de to sønner hver 392 og datteren 196 rdl. Børnenes arv forblev stående hos faderen rentefrit, ”hvorimod Børnene nyder Nødtørftig ophold af Klede og føde samt opdragelse udi Guds frygt, ære og lære, saaledes som hand det agter at forsvare, indtil Sønnerne opnaar deres Myndige Aar og selv kand forhverve deres Brød, og Daatteren /:om det saa Gud behager:/ til hun i ægteskab indtræder uden nogen afgang i deres arve-Midler i nogen Maade.”

Skiftet 1778-80

Dagen efter Andreas Svejstrups død blev skiftet efter ham påbegyndt 5. jan. 1778 og afsluttet 30. juni 1780 efter talrige møder. Det omfattende bo blev registreret 5. og 6. jan., mens vurderingsforretningen strakte sig over 3 dage påbegyndt 2. feb. 1778 på 30. dagen efter dødsfaldet og tilendebragt 5. feb. Efter at en del løsøre var blevet solgt på auktion i april samme år, blev der holdt yderligere 6-7 møder, før skiftet kunne afsluttes 1780. Uden bilag fylder skiftet ca. 60 tætskrevne foliosider.

Arvingerne var enken, Elisabeth Sophie Alsing, hvis lavværge var Marcus Alsing i Nibe, hendes bror, og den afdødes børn, de to sønner og datteren af ægteskabet med Sophie Cathrine Winther og de to sønner og datteren af ægteskabet med enken. Børnenes formynder farbror var Jørgen Svejstrup i Djørup, birkedommer ved Lundbæk-Pandum birk.

Stuehuset på Pandum, der må være bygget efter den ødelæggende brand 1761, var herskabeligt indrettet. Det bestod af dagligstue, sengekammer, storstue, østre og vestre gæstekammer, forstuegang, ammestue,

køkkengang, fadebur, køkken, ølkælder, mælkestue, saltkælder, bryggers og rullestue.

I dagligstuen stod et egechatol med 4 skuffer under og skænk eller skab oven på. I skænken, hvorfra 114 rdl. i kontanter straks blev udtaget til udgifter i forbindelse med begravelsen og anden ”nødvendig udgift”, fandtes husets beholdning af sølv, nemlig en potageske, 22 spiseskeer, 8 teskeer, men kun et par små sølvskaftede knive og gaffler, en kaffekande, to tepotter, to mælkekander, tre spølkummer, to sukkerskåler, en sukkerbøsse, to tedåser, en peberbøsse, en stor ølkande, et bæger (fra 1678) og en præsentertallerken. En del af sølvet var mærket med initialerne for enkens forældre, Nibe-Vokslevpræsten Marcus Alsing og hustru Elisabeth Sophie Struwe og årstallene 1729 og 1730.

I dagligstuen fandtes tillige et ottedages stueur, fire dragkister (den ene med indlagt træ, den anden var foræret til datteren Mette Cathrine), et skrin med jernbånd, et par vingeborde (klapborde), et tebord med betræk af voksdug, et brætspil med brikker, en kanape med grøn plysses betræk, fem stole med gyldenlæder, fire lave stole med læderbetræk, et brætspil med brikker, to svenske lænestole med hynder, et spejl med brun ramme og krone over, et mindre spejl med sort ramme, et stort malet skab, en bilægger kakkelovn, af billeder var der tre skilderier og et skibsstykke, to hylder, såkaldte pyramider til glas, en kobber temaskine og en messing kaffekande, fire par høgarns vinduesgardiner med fire kapper.

I sengekammeret fandtes foruden to senge med sengeklæder et gammelt fyrreskab, et ovalt bord, en lænestol tre andre stole, et skrin med jernbånd, et ottedages engelsk stueur, en bilægger kakkelovn og gardiner for vinduerne. I storstuen stod en ege dragkiste, et stort skab med to døre (med lagner, pudevår, 14-15 duge, 6 dusin servietter og nogle håndklæder), en løjbænk, en dragkiste af eg med indlagt træ, et vinge-bord, 14 stole, to store spejle med forgyldte rammer og kroner over, 20 skilderier, en stor jern bilægger kakkelovn og gardiner.

I både østre og vestre gæstekammer fandtes bilægger kakkelovne, henholdsvis et og to sengesteder, to-tre stole og et bord. I forstuegangen stod en kurv, en gammel fyrrekiste, her opbevarede fem-seks hynder, og her hang fire rejsekapper. I amnestuen stod endnu en bilægger kakkelovn, et vinge-bord, en træstol, en halvkiste og et lille hjørneskab samt to sengesteder.

I fadeburet stod et såkaldt ”Speserieskab” til krydderier, en dragkiste, et par småborde, mængder af husgeråd af kobber (bl.a. fiskekedel og suppegryde), messing, tin og blik samt stentøj og porcelæn, fire-fem øl- og brændevinsankre. Og i køkkenet ligeledes diverse kobberkedler, gryder, husgeråd og et sengested.

Ølkælderens indhold var som forventet, men, at der i mælkestuen - foruden bord, to bænke og tre-fire stole tillige stod en bilægger kakkel-

ovn, kan undre. Derimod bød hverken saltkælder, bryggers eller rullestue på overraskelser.

I forbindelse med udhusene nævnes hønsehus, ladefogedens kammer med seng, bord og bænk mv. I kuskegæstekammeret var der to sengesteder og i staldkammeret et sengested og lidt snedkerværktøj.

Gårdens besætning bestod af 7 heste, 2 føl, 20 køer, 2 kvier, 2 kviekalve og 1 studekalv samt endelig ikke færre end 54 stude i 5. år, 28 i 3. og 4. år og 10 i 3. år. Desuden nævnes 66 får, 4 væddere, 4 to-års beder, 20 bedelam og 10 lam, samt 1 so, 4 galtgrise, 4 gæs og 1 gase. Af vurderingsforretningen ses, at en dyr hingst kostede 40 rdl., gode heste 14-16 rdl., men dårlige 6 rdl., køer 6-8 rdl., 4-5 års stude 18 rdl. pr. par, 3-4 års stude 16 rdl. pr. par, 3 års stude 14 rdl. pr. par og får 8 mk. stykket.

Særskilt nævnes Andreas Svejstrups imponerende bogsamling på 83 numre, hvoraf flere udgjordes af bundter. Mange af bøgerne var på tysk og en enkelt bibel på hollandsk. Af andre religiøse bøger kan nævnes Christian IV's bibel, Det gamle og ny testamente i to bind, den nye salmebog og evangelier i to bind og De syv Christi Ord paa Korset af Hersleb, hvortil kom anden religiøs opbyggelseslitteratur samt bøger om beslægtede emner som Heinrici Gräber der Heiligen, Om den store kirkeytv Nicolaj List. Mange rejsebeskrivelser fandtes der, et atlas, Olearii Persianische Reise Beschreibung, Jørgen Andersen orientalske rejsebeskrivelse på tysk, Zeylaniske Reise Beschreibung og Hübners Stats Lexicon. Antikkens litteratur må også have haft hans interesse, i fald nævnes både Plutarchus på tysk og Seneca på dansk. Den største gruppe var historiske bøger som Holbergs Kirkehistorie og hans Gejstlige og verdslige stat, Testrups Relation om Tingene, Danmarks og Norges frugtbare herlighed, Kong Carl XII's liv og levned, Hübners politiske historie i 10 bind, Keyser Leopold in Leben und Thaten, Tycho Brahes og Keyser Carl Vs liv og levned, begge på tysk, Fridrich Wilhelm Chur Fürsts Leben und Thaten, Den danske Spectator i to bind, Kong Zobiesky i Polen hans levned og den danske Kongeloven. Desuden Ostersens Glosarium Juridicum, Gustav Boye om landvæsenet, Holbergs Epistler, Holbergs Heltes historie, Den svenske Robinson og en samling af danske vers.

Af faste ejendomme ejede Svejstrup en gård i Algade i Nibe på 17 fag, 2 fag kohus samt yderligere 31 fag fordelt på tre bygninger, i alt vurderet til 500 rdl., et pakhus i Nibe på 5 fag til 16 rdl. og et gadehus på 5 fag i Klæstrup til 14 rdl.

Om Andreas Svejstrups velstand vidnede de mange pengeudlån ved panteobligation til forrentning med 4 %. Her nævnes: Justitsråd Marcus Pauli Marcussen til Krastrup 4. juni 1777 på 2.000 rdl. plus renter 80 rdl. Jacob Rosborg til Haraldslund 1776 på 1.000 rdl. plus renter 40 rdl. Dennes hustru Kirstine Marie Svejstrup, Andreas Svejstrups næstsøskendebarn, 24. april 1772 på 1.000 rdl. plus renter 40 rdl. Marcus Alsing i Nibe

[svogeren] 26. juli 1772 på 1.700 rdl. plus renter 68 rdl. Johannes Svejstrup, degn i Nibe-Vokslev, Andreas Svejstrups næstsøskendebarn, 26. april 1776 på 600 rdl. plus renter 48 rdl. Henrich Lundsgaard i Nibe 24. okt. 1776 på 298 rdl., hvoraf 58 rdl. var afbetalt, men plus renter 9 rdl. Jørgen Hiersing Lintner i Nibe 24. okt. 1767 på 300 rdl. plus renter i 5 år 60 rdl. Christian Svejstrup, bogbinder i Bredstedt, 21. april 1770 på 300 rdl, hvoraf var afbetalt 100 rdl., og restbeløbet var rentefrit til Andreas Svejstrups død, idet Christian var hans bror. Niels Johansen Møller, klejnsmed i Nibe, 29. sept. 1767 til købmand Thomas Thorsen på 152 rdl., som var overdraget Svejstrup 27. juli 1776, plus renter 3 rdl. 3 mk. Abraham Abrahamsen i Nibe 14. marts 1777 på 100 rdl. plus renter 4 rdl. Christen Christensen Møller i Nibe 9. maj 1767 på 70 rdl. plus renter 2 rdl. 4 mk. 12 sk. Jacob Waare, skoleholder i Nibe, 24. april 1772 på 24 rdl. plus 3 års renter 2 rdl. 5 mk. 4 sk.

Dertil kom såkaldt løst tilstående gæld, altså uden udstedelse af pantobligation, på omkring 3.000 rdl., bl.a. 100 rdl. hos broderen Christian Svejstrup i Bredstedt, knap 1.000 rdl. hos købmand Rasmus Mørch i Aalborg, 200 rdl. hos madame Thorsen i Nibe, 103 rdl. hos broderen birke-dommer Jørgen Svejstrup, 878 rdl. hos svigersønnen Christen Holst og yderligere godt 52 rdl. hos degnen Johannes Svejstrup i Nibe.

Ved skifteslutningen 30. juni 1780 blev det oplyst, at enken Sofie Alsing på auktionen i april 1778 havde købt for ca. 2.514 rdl. Aktiver og passiver blev sammentalt til hhv. ca. 14.380 og 3.699 rdl., bl.a. et års forpagtningsafgift på 550 rdl., så boets beholdning blev ca. 10.681 rdl. Herfra blev trukket skifteudgifter på 228 rdl., hvorefter der var 10.453 rdl. til deling mellem arvingerne. Dertil kom dog diverse usikre tilgodehavender.

Enken fik halvdelen, ca. 5.226 rdl., hendes stedsønner Christen og Jens Jørgen hver ca. 1.045 rdl. og steddatteren Anna Elsebeth ca. 522 rdl. Af enkens egne børn fik de to sønner, Marcus og Otto Henrich hver ca. 1.045 rdl., hvorfra der dog blev trukket ca. 61 rdl. til sørgekæder, underholdning og opdragelse fra faderens død til skifteslutningen, og datteren Mette Cathrine ca. 522 rdl. minus ca. 40 rdl. til de nævnte udgifter.

Enkens opgørelse fra 20. maj 1779 over udgifterne til steddatteren Anna Elsebeths ”Udflyening” ved giftermålet fortæller om standarden hos forpagteren på Pandum: En ny indlagt dragkiste 25 rdl., et spejl med forgyldt ramme 12 rdl., et dusin nye stole med blåt plysses overtræk og to lænestole 32 rdl., to fruentimmer klædninger af silke fra København 40 rdl., kniplinger og bånd m.m. 40 rdl., et grønmalet sengested med sirtses omhæng 20 rdl., tre blåstribede ny bolsters underdyner 24 rdl., fire puder 8 rdl., en rød og hvis olmerdugs overdyne med dun 8 rdl., 2 puder 4 rdl., en rødtribet olmerdugs overdyne 3 rdl., en sølvkande 30 rdl., en egekiste med beslag 4 rdl., fire tinfade 6 rdl., en senge fyrbækken 1 rdl., en tekedel 1 rdl., en ko 14 rdl. og en fed slagtekvie 10 rdl., i alt 282 rdl. Hertil kom

200 rdl. til brylluppet og 125 rdl. indsat i Livrente Societetet, tilsammen 607 rdl., og det samme ønskede enken at give til datteren Mette Cathrine.

Arvingerne afgav 15. marts 1780 en erklæring, hvori Svejstrup før sin død havde bestemt, ”at de ham tilhørende Niibe og Woxlef Sogners Konge-Qvægtiender, som hand havde kjøbt paa Auctionen, hr. General-Major Thura lod holde i Aalborg, men det Skiøde, hand havde derpaa, blev brændt med hands andre Papiirer, da Pandum d. 6. August 1761 afbrændte, deres aarlige Indtægter skulle efter hans Død tilhøre hands 2de efterlevende Søskende, nemlig 1) Hans Søster Anna Sveistrup, sl. Thomas Thoersens Enke i Nibe, saalænge hun levede, dernæst 2) Hans Broder Jørgen Sveistrup, Birkedommer ved Lundbeck, saalænge Hand levede”. Efter begges død skulle indtægten heraf, 12 rdl., anvendes til gudeligt brug: 6 rdl. til skoleholderen i Vokslev, så han kunne holde skole også om sommeren, 1 rdl. 2 mk. til skoleholderen i Grydsted, hvorfra der var langt til sognets skole, så han kunne gå på omgang om vinteren, 2 rdl. 4 mk. til omgangsskoleholderen i Veggerby, Højris, Torndal og Astrup og endelig 2 rdl. til skoleholderen i Bislev. Hvis ikke disse bestræbelser for at forbedre undervisningen kunne gennemføres, skulle pengene gå til de fattige.

Skifterne 1784 og 1785 samt 1788 og 1795

I 1784 blev der afholdt skifte efter Svejstrups yngste datter, jomfru Mette Cathrine Svejstrup, der døde 4. okt. 1784 på Pandum. Hun efterlod sig 747 rdl., der blev fordelt med 175 rdl. til både moderen og hver af de to helbrødre, Marcus på by- og rådstueskriverkontoret i Århus, og Otto Henrich på Pandum, samt 87 rdl. til hver af de ældre halvbrødre, Christen, student i Nibe, og Jens Jørgen, degn i Øster Hornum, og 43 rdl. til børn af halvsøsteren Anna Elsebeth, gift med Christen Holst i Nibe.

Dagen efter dødsfaldet blev skiftet efter Svejstrups enke påbegyndt den 25. april 1785 og sluttet den 11. juli. Arvingerne var sønnerne Marcus i Århus og Otto Henrich på Pandum, hvis fødte værge var birkedommer Jørgen Svejstrup i Djørup, farbroderen. Ved skifteslutningen blev boet uden egentlig deling overdraget til sønnerne, hvoraf den yngste fyldte 18 år i juni, så de begge var myndige under kurator, og i fællesskab ønskede at fortsætte moderens forpagtning af Pandum. Det fremgår, at madame Thorsen, afdøde Andreas Svejstrups søster, havde opholdt sig på Pandum i en del år. Af registreringsforretningen ses, at forholdene på Pandum stort set var uændrede siden faderens død 1778. Besætningen bestod nu af 8 heste, 23 køer, 2 kvier, 54 stude på 4-5 år, 42 fedestude, 80 får, 27 beder, 71 spæde lam, 2 so-svin og 2 galt-svin.

16. maj 1788 døde Svejstrups ældste søn, studiosus, eksamineret dansk jurist, Christen Svejstrup, hos madame Bentzen i Nibe, hvor han var i tjeneste hos justitsråd Lübecker. Han arvedes af helbroderen Jens

Jørgen, degn i Hornum, helsøsteren Anna Elsebeths børn med Chr. Holst i Nibe, Thomas, 11 år, og Sophie Cathrine, 10 år, og halvbrødrene Marcus og Otto Henrich Svejstrup, forpagtere af Rammegaard. Skiftet påbegyndt 16. maj 1788, afsluttet 7. feb. 1795 efter en halv snes møder, kompliceret af, at afdøde havde lånt penge til sin svoger Christen Holst, som var gået fallit og forsvundet fra Nibe før 1785. Efter Christen arvede halvbroderen godt 156 rdl., helsøsterens to børn skulle dele deres mors arv på ca. 78 rdl., og til hver af de to halvbrødre blev der ligeledes ca. 78 rdl.

Rasmus Schougaard

1787 boede forpagter Rasmus Schougaard, 34 år gammel og hans kone Else Cathrine Østergaard, 25 år gammel, på Pandum. De havde en skriverdreng Otto Heinrich Nors, 25 år gammel, samt 7 andre ugifte tjenestefolk på gården. Desuden boede der et ægtepar med 2 børn. Ved Folketællingen 1801 var Rasmus Schougaard stadig forpagter, men han havde nu fået en ny kone, Karen Østergaard og de havde en søn Jens, 6 år gammel. Desuden nævnes konens moder Maren Elise Østergaard, 73 år gammel. Der var 8 tjenestefolk, men ikke længere nogen skriverdreng. Forpagterens søn Jens blev født på Pandum og blev 9. jan. 1795 døbt i Vokslev. Fadderne var jomfru Nors, jomfru Østergaard, forvalter Gjerlev og forpagter Nors, og Søren Færch, alle Lundbæk. Rasmus Schougaard og hustruen var faddere 4. marts 1798 i Vokslev Kirke.

Henrik Haack

Henrik Haack, *examinatus juris*, var forvalter ved Folketællingen 1801. Han var da 41 år og boede der med hustru Bertha Marie, 36 år, og børn, Adolf, 11 år, Emil 9 år og Elisabeth 8 år, August 7 år, Poulina 5 år Johannes 3 år og Caroline 1 år gammel. De havde en ugift husjomfru og 16 tjenestefolk på gården. Henrik Haack blev forvalter mellem 1798 og 1801. Ingen af børnene er fødte i Vokslev Sogn. Henrik Haack var fortsat forvalter ved Folketællingen 1840, men kort herefter var det slut med forvaltere, idet den nye ejer Edvard Cordes boede på gården og selv forestod driften. Han tog dog senere en forvalter Mathias Carl Cilius Bjerregaard, der blev gift med datteren Emilie og senere overtog Pandum jf. ovenstående under ejere, hvor også senere forpagtere er omtalt.

Udstykningen af Pandum

Med stavnsbåndets ophævelse 1788 kunne fæstebønderne blive selvejende. Reformen gav gavnede bønderne, men betød forarmelse for husfolk, indsiddere og daglejere, der tidligere var en del af fællesskabet og

havde græsningsmulighed for dyrene på byjord eller overdrev. Efter udskiftningen og overgang til selveje blev de stort set overladt til sig selv. De måtte overleve ved at sælge deres arbejdskraft til bønder og godsejere.

I slutningen af 1800-tallet havde Danmark ca. 2,5 mil. indbyggere. 53 % boede på landet. De fleste var mindre husmænd uden jord, landarbejdere og tjenestefolk. Husmændene og de såkaldte indsiddere, levede på et eksistensminimum, og mange drog ind til byerne eller emigrerede til Amerika i håb om en bedre tilværelse. Det foruroligede bønderne og godsejerne. Man var bange for at miste arbejdskraft, ligesom man frygtede, at husmændene og daglejerne i stort tal skulle tilslutte sig socialismen.

Statshusmandsloven af 1899 gav mulighed for statsstøtte til udstykning af små jordlodder til daglejerne. Formålet var at fastholde arbejdskraft i landbruget ved at give landarbejdere mulighed for at erhverve et brug, der skulle være så lille, at det ikke kunne give familien det nødvendige underhold ved arbejde i egen bedrift, således at husmanden var nødt til at arbejde på godserne og de større gårde de fleste af årets dage.

Figur 147: Anton Marinus Fuglsangs husmandssted i Pandumbro omkring 1930, maleri af Peter Sørensen, Aalborg, hos Svend Aage Fuglsang, Pandumhuse.

Overalt i landet blev der dannet udstykningsforeninger, som købte større gårde, udstykkede dem og solgte lodderne til kommende husmænd. I Himmerland er udstykningen af Store Restrup i 1912 den mest kendte.

I 1926 solgte kaptajn V. Egenfeldt Nielsen ca. 130 ha. eller 255 tdr.

land af Pandums jorder til Husmændenes Udstykningsforening for 113.000 kr. til oprettelse af 18 husmandsbrug på hver ca. 8,6 ha. Et af husmandsstederne, Jordemodervejen 18, blev opført 1926 af Anton Marinus Fuglsang, kusk på Vokslev Kalkværk. Til købet af jorden lånte han 500 kr. af sognefoged Simoni Kjølby i Vokslev, som på denne måde viste stort samfundssind ved at hjælpe andre i gang til en bedre tilværelse.

Fuglsang havde ikke forstand på landbrug, men i modsætning til mange andre af de nye husmænd, der ikke klarede sig, spurgte han nabo-landmændene til råds. Med stor arbejdsomhed klarede familien sig - der var 8 børn, da de flyttede ud på husmandsstedet. Der var ikke elektricitet, de klarede sig med en petroleumsmotor. Først efter krigen, da motoren som ved en forglemmelse ikke blev tømt for vand og blev frostsprængt, blev ejendommen sluttet til elforsyningen. Marinus Fuglsang overdrog 1952 ejendommen til sønnen Svend Aage Fuglsang og hans hustru Else. Svend Aage Fuglsang var 1966-70 i sognerådet og var desuden kommunal maskinsynsmand. Han fortæller, at sognerådsarbejdet dengang, bortset fra sognerådsformandens, var et ulønnet tillidshverv, som foregik om aftenen. Kun en enkelt, der kunne dokumentere tabt arbejdsfortjeneste fik denne godtgjort. Først i 1968 vedtog man et vederlag på 100 kr. pr dag i den uge, som ligningen varede, men aftenmøderne var fortsat ulønnede. Ca. 400 m sydøst for ejendommen, et par hundrede meter fra Binderup Å er der fundet et jernalderhus med arnested, stenpikning, lergulv, en intakt keramikkop, en lille keramik-urne, store mængder af keramikskår, en skubbekværn og en grynkværn, og i en sandgrav nærved et stykke af en urne.

Præstegården Dalsgaard

Dalsgaard i den østlige udkant af Vokslev tilhørte fra gammel tid kongen og var udlagt til præsten i Vokslev-Nibe som en del af aflønningen. Ud over jorden ved præstegården lå hertil også oprindeligt to gårde i Harrild, en eng i Klæstrup, to indstenede holme ved Binderup Mølle, en eng i Rodstrup mark, tre stykker eng i Gelstrup mark, en gård i Gelstrup, et engstykke, en gård i Grydsted og tre gårde i Nibe. Dalsgaard var også efter Reformationen udlagt til præsten. Han boede oprindelig selv på Dalsgaard, men havde givetvis en fæster eller forvalter. I 1500-tallet og indtil 1568 boede præsterne i Nibe, men fra ca. 1568 til 1641 igen på Dalsgaard. Efter at præsten Laurids Michelsen var død 1641, boede præsterne stedse i Nibe og bortfæstede Anneksgården. I 1855 købte forpagteren gården til selveje, og i 1858 blev Ny Dalsgaard frastykket.

Frederik I stadfæstede 1528 en lovhævd som Mads Sørensen i Dalsgaard. på vegne af præsten Niels Pedersen i Vokslev på Hornum herreds ting havde taget på Vokslev Kirkes og Nibe Kapels ejendomme

10. juli 1531 vidnede Terkel Andersen i Dalsgaard på Hornum herredsting, da sandemænd bekendtgjorde deres tov om skel mellem Hasseris og Restrup, som Gabriel Gyldenstjerne til Restrup havde krævet

1532 blev Terkel Andersen og Lars Sørensen i Dalsgaard og deres medløbere dømt til at give mandebod til Jens Jepsen i Vester Grynderup, fordi de med urette havde ladet Niels Jensen i Nibe hænge. De skulle inden 6 uger nedtage den døde af galgen og begrave ham i indviet jord. Sagens baggrund nævnes ikke, måske var det et påstået tyveri.

Figur 148: Dalsgaard, foto af gårdmaleri. Nibe Museum.

11. okt. 1533 vidnede dannemand Terkel Andersen i Dalsgaard, da Gabriel Gyldenstjerne tog lovhævd på Søgaard og ligeledes 26. jan. 1534, da Jacob Lykke til Østrup og Buderupholm tog lovhævd på nogle gårde i Gravlev m.v. Hr. Niels, sognepræst i Nibe, stævnedes 1535 feria 6. post letare, 13. marts, Terkel Andersen i Dalsgaard for 6 års skyld han ”sad igen med, dags gerning, skovsvin og andet, at møde i Randers nu på torsdag”.¹ 1544 indgik Terkel Andersen i Dalsgaard og hans sønner samt Peder Mogensen i Nibe og hans tilhængere kontrakt og forlig mellem Mikkell Nielsen Tornekrands sådan, at de fik lov til at bruge to vodgarn ud for Lundbæk. 17. feb. 1545 blev Terkel Andersen stævnet til landstinget af Mikkell Nielsen, fordi han ikke havde overholdt kontrakten, og Mikkell Nielsen fik dom for sin ejendomsret til det omtvistede fiskeri.

Terkel Andersen døde måske kort herefter, for efter denne dato nævnes han ikke, og 19. feb. 1546 blev sønnen Peder Terkelsen stævnet

¹ Ole Færch, Diplomatarium Hornumense, tillægget.

for kongens retterting ang. fiskeriet, og 15. feb. 1550 blev Terkel Andersens sønner, Peder Terkelsen i Gelstrup og Anders Terkelsen i Vokslev dømt for ulovligt fiskeri ud for Lundbæk. Anders Terkelsen har sikkert fæstet præstegården. 2. juli 1569 blev Peder og Anders Terkelsen stævnet af Jens Døgind i Klæstrup, hvis hustru de havde sværget trolddom over.

1571 klagede bymændene i Nibe, at de havde haft en dårlig betjening af deres sognepræst Jacob Sørensen i Nibe-Vokslev kald. Han var tiltrådt for 3 år siden, men flyttede efter 2 års forløb fra præstegården i Nibe, ”hvor præsterne altid har boet”, til præstegården Dalsgaard i Vokslev Sogn. 26. jan. 1572 udgik der da kgl. brev til biskoppen, at ordne sagen sådan, at præsten kunne blive boende indtil 1. maj og udtære sit foder der, nu da vinteren var for hånden. Nibingerne var ikke tilfredse og stævnedes hr. Jacob for herredagen og fik lov til at holde kapellan i Nibe mod selv at lønne ham indtil sagen var afgjort. Men hr. Jacob fik rettens medhold ved en herredagsdom 20. maj 1573 og blev boende på Dalsgaard.

Da Nibingerne i 1579 på hr. Jacobs initiativ oprettede en byvedtægt, boede han fortsat på Dalsgaard. Det gjorde han også 4. marts 1584, hvor han gav sine præstekolleger fuldmagt til at underskrive hyldningen af Christian IV. 1604 boede præsten Hr. Søren Nielsen i Dalsgaard og 1618 betalte Hr. Rasmus i Dalsgaard 8 Mk. i kirke og præstegæsteri.¹

1619 var Thomas Pedersen i Dalsgaard kirkeværge i Vokslev. Han vidnede 3. maj 1630, at de tre fæstere i Klæstruplund var forgældede og ikke kunne betale smørgæld. Han var måske søn af Peder Terkelsen.

8. jan. 1636 boede præsten Laurids Michelsen Resen i Dalsgaard. Fogden på Restrup forbød ham da på herredstinget at huse Jens Kok. 13. marts 1637 blev Laurids Michelsen, stævnet af lensmanden på Aalborghus, fordi han uberettiget brugte en tofte af byens fællesjord. Thames Pedersen i Abildgaard vidnede da om forholdene, da han boede i Dalsgaard. Laurids Terkelsen og Peder Terkelsen i Vokslev, sikkert efterkommere af ovennævnte Terkel Andersen i Dalsgaard, vidnede det samme.

10. juli 1637 blev der taget syn på brøstfældigheden af Nibe præstegård og Dalsgaard. De 6 synsmænd så da i Dalsgaard, at rålingshuset manglede 10 læs tag, fyrstedet i østerenden var ødelagt, 1 hus på 11 bindinger øster i gården var taglang undtagen over tre bindinger, som var ved magt, men tømmeret var forfaldent, et fæhus sønder i gården på 8 bindinger var tækket med lyng, og der var ingen vægge i sydsiden, taget kunne ikke tækkes med mindre end 7 læs tag, et kohus sønder i gården på 12 bindinger var forfaldent både på tømmer og tag, blev holdt oppe med støtter og kunne ikke tækkes med mindre end 10 læs tag, et hus med grisevesti vester i gården, 11 fag var slet øde, et hus nord herfor var der ingen tag på og kunne ikke tækkes med mindre end 10 læs tag.

¹ RA, Lensregnskaber, Aalborghus, Jordebog 1604-1605 og 1618.

10. maj 1641 vidnede sognets bedste mænd, at Dalsgaard var præstens rette residens i Vokslev-Nibe, at præsterne altid havde boet der, og at gården burde følge præstens hustru. De havde været ved Aalborg Slotsport og stævnet lensmand Gunde Lange til tinget, om han havde indsigelser. Præsten døde kort efter. Den 28. juni 1641 var ridefoged Søren Madsen på Aalborg slot og 6 synsmænd igen til syn i Dalsgaard og Nibe præstegård. Her nævnes enken Maren Christensdatter og 7 børn.

Anders Nielsen i Dalsgaard havde 7. sept. 1646 en sag med præsten Niels Pedersen om præstegårdens eng Bosdal i Harrild. Den 19. nov. 1649, 6. maj og 29. juli 1650 blev han af hhv. Peder Jensen og Christen Mikkelsen i Rodstrup stævnet for soldaterløn. 2. okt. 1654 tog han vidne på, at Mads Madsen, da han lå for døden, sendte bud efter sin bror Niels Madsen (Dahl) i Gelstrup og til ham og hans kone Anne Svendsdatter sagde, at der af hans bo forlods skulle betales 20 dalere til Anders Nielsen for lån til at købe sædekorn for, da han ellers aldrig kunne finde fred i Himmerige. 19. feb. og 11. juni 1655 var sagen igen på tinget.

Ved Hovedskatten til jul 1660 betalte Anders Nielsen for sig selv og fire tjenestefolk, to piger og to drenge.¹

29. juni 1663 blev der taget syn på præstegårdene i Ellidshøj, Juelstrup, Sønderup, Kirketerp, Dalsgaard i Vokslev, Nørholm, Sønderholm og Hornum. Da så de Dalsgaard, som hr. Niels Pedersen i Nibe havde bortfæstet til bonden Anders Nielsen. Rålingshuset på 11 bindinger takseredes til 30 dalere, brøstfældigheden til 80 dalere, et ladehus vester i gården på 25 bindinger, 38 dalere og brøstfældigheden til 12 dalere, et fæhus øster i gården på 15 bindinger skulle opbygges af nyt, vurderet til 43 slet dalere, summa bygninger 68 dalere, brøstfældigheden 134 rdl. Anders Nielsen blev 6. juni 1670 stævnet af Johan Clausen, foged på Pandum, for at have indhegnet et stykke byjord. 8. april 1678 trængte Peder Iversen, Christen Skøtte og Poul Sørensen i Dalsgaard, sikkert Anders Nielsens eller præstens tjenestefolk, under gudstjenesten ind på Abildgaard i nabosognet og bortførte adelsdamen Helvig Gyldenstjernes karl.

I Matriklen 1688 nævnes under Vokslev, præstegård: Anders Nielsen, hartkorn 6-5-2-0 og Jens Justsen, husmand i Harrild 1-7-3-0, i alt 8-5-1-0.

Konsumptions- og folkeskat 1696: Annex Præstegaarden Dalsgaard, Præst Laurids Kraas og Degn til dette sogn bor i Nibe, 2 tjenestefolk.

1697 boede Steen Friis på Dalsgård med 3 tjenestefolk.² Han blev før 1697 gift med præsten Laurids Nielsen Kras' datter Mette, og 1698 boede de på Dalsgaard.¹ Deres børn er dog alle født på Mølholm i Hindsted herred og døbt i Brøndum kirke, Cathrine Magdalene i 1697, Anne Elisabeth i 1699 og Ditlev Lorentz i 1701. Steen Friis var søn af amtsforvalter

¹ RA, Militære regnskaber IV 40e.

² RA, Amtsregnskaber, Aalborghus, Konsumptions- og folkeskat, J. Langdahls afskrift.

¹ NLA, B39A, Nibe tingbog, 1698, fol 198, jf. C. Klitgaard, Nibe Bys Historie, s. 224.

Ditlev Eriksen Friis i Århus og hustru Karen Nielsdatter Riis. Hans bror Christoffer Friis var forvalter på Lindenberg. Ved Laurids Kras' død 1700 forlod familien Dalsgård. Mette Kraas døde i barsels seng 12. april 1701 på Mølholm, som var fæstet under Lindenberg. Steen Friis blev 21. nov. 1702 i Brøndum gift med Margrethe Nielsdatter Svane.

Ud over at være fæster af Mølholm boede Steen Friis også i Nibe, hvilket fremgår af sager 1706-1708 ved Nibe birketing med svigermoderen Magdalene Olufsdatter og svogrene Hans Harboe og Christoffer Brun ang. arv efter svigerfaderen Laurids Kras, samt efter Steen Friis' hustru Mette Kras og søsteren, Johanne Kras, gift med Jens Augsburg, som døde 1706 på Grauballegaard. Efter C. Klitgaard drev Steen Friis værthus i Nibe. 17. marts 1708 boede han og hustruen i skolehuset i Nibe.

Ved datteren Anne Elisabeths begravelse 9. april 1710 i Brøndum boede han på Mølholm. Han var en tid ejer af en gård i Øls.¹ Han døde på Bælum Nørgaard, hvortil han var kommet 5 uger tidligere fra Ejstrup, og blev begravet 4. maj 1733 inde i Bælum kirke, 80 år og 4 måneder.

1711 og 1713 betalte Jens Nielsen i Dalsgaard krisstyr.² Præsten Jacob Meulengracht pantsatte Dalsgaard, og ved skifte efter efterfølgeren, Jens Lassen Petersen, blev der 21. juli 1716 taget følgende syn:

”Præstegaarden i Vokslev beliggende kaldet Dalsgaard, som tilforn af Sal. Jacob Meulengracht fra de fattiges Direktører over Børnehuset paa Christianshavn er indfriet bestaaende af 11 fag med ler Indskud, Panelværk i Stuen neden Vinduerne på den nørre Side, dobbelt Skorsten, Bageovn og andet nagelfast, Ladehuset vesten i Gaarden 22 gulv med Udskud paa øster Side, tvende Loun og imellem begge et Tørvehus, en Stald til 6 Heste, Forhuset østen i Gaarden 10 fag og et Vognskjul ved nørre ende af Laden med Port for 2de fag, tilsammen takseret for 200 rdl”.³

I Mandtal til kopskat 1718 nævnes, at Dalsgårds præstegård var bortfæstet til en bondemand og var fri for kopskat og tilsvarende 1720.⁴ Herefter vides intet om Dalsgaard før 1760, hvor Jens Strandby var fæster. Hans søn var utvivlsomt Hans Jensen, der ved Folketællingen 1787 var i gården. Han var 52 år og hustruen Ane Thomasdatter 47 år. De havde 5 børn og hustruens far, enke Thomas Olesen, 84 år boede hos dem. Børnene var Jens, født i 1768, Karen i 1771, Niels i 1774, Søren i 1777 og Anne i 1780. Hans Jensen boende 1791 på Dalsgaard, sikkert på aftægt.

1788 blev Anders Laursen forpagter. Han var født o. 1763 i Gelstrup og døde 1827-34, gift 6. jan. 1788 i Vokslev med Kirsten Pedersdatter Færch, født o. 1760 i Gelstrup, død 17. dec. 1839 på Dalsgaard, datter af Peder Christensen Færch og Karen Andersdatter i Gelstrup.

¹ C. Klitgaard, Himmerlandske slægter Personalhist. Tidsskrift.

² Taxt efter forordningen af 11. maj 1711.

³ NLA, C15B-3, Hornum herreds provsti til 1812, Skifteprotokol 1716-78.

⁴ RA, Amtsregnskaber, Aalborghus, Jens Langdahls afskrifter.

Brandtaksation

Anno 1802 den 16. Juli har undertegnede Brand Directeur med Taxationsmændene Sognefoged Christen Gregersen, Gelstrup og Snedkermester Johannes Møller Aalborg foretaget følgende Brandtaxation: Woxlev Sogn og Bye, Gaarden Dalsgaard kaldet. S.T. Hr. Provst Reiersen tilhørende og beboet af Annexbonden Anders Larsen.

- a. Stuehuset norden i Gaarden 14 Fag 9 ½ Alen dyb, Fyrre under og Overtømmer, klinede Vægge og Straatag, til Stue, Kamre, Kjøkken og Bryggers, med Loft, Vinduer og Døre, en Jern Bilægger Kakkelovn, en indmuret Kobber Kiedel paa $\frac{3}{4}$ td. samt Skorsteen og Bagerovn af brændte Steen, 200 rdl.
 - b. Vestre Huus 24 Fag 9 ½ Alen dyb, Fyrre under og Overtømmer, klinede Vægge, Straatag, til Stald, Kjøkken og Bryggers med Lade, 180 rdl.
 - c. Det Østre Huus 10 Fag 8 ½ Alen dyb, Fyrre under og Overtømmer, klinede Vægge og Straatag, til Fæehuus, 100 rdl.
- I alt 500 rdl.

Er forsvarlig mod Ildsfare og ei før været forsikret De anordnede Brandredskaber blev forevist. U.A. Thorsø, Brand Directeur, Christen Gregersen og Johannes Møller, Taxationsmænd.

Anders Laursens søn Laurs Andersen overtog forpagtningen 1. maj 1824. Han var født 3. juli 1796 og døde 1. dec. 1865. Han blev 1824 i Vokslev gift med Frederikke Frederiksdatter, født i Vokslev, død sst. Ved skøde af 22. sept. 1855 købte Laurs Andersen gården for 4.000 rdl. og årlig afgift på 19 tdr. korn. I 1858 blev gården delt. Sønnen Anders, født i 1828, fik Gl. Dalsgaard, søsteren Ane, født i 1834, fik den anden del, hvorpå Ny Dalsgaard byggedes.

Anders Laursen blev født i 1828 på Dalsgaard, men fødslen er ikke indført i kirkebogen. Han døde 8. maj 1917 sst. Han blev i 1858 gift med Nielsine Kirstine Nielsen Staun, født 3. jan. 1831 i Lyngbjerggård, død 9. marts 1922 i Dalsgaard. Han købte 5. juni 1858 Dalsgaard af faderen. Anders Laursen og Kirstine havde fire børn, Frederikke, født i 1858, gift med købmand Mark i Nibe, Juliane Marie, født i 1860, overtog Gl. Dalsgaard, Laurids, født i 1861, købmand i Aalborg og Niels Christian, født i 1865, tømmerhandler i Nibe. Anders Laursen solgte Gl. Dalsgaard, skøde af 8. aug. 1908 til den ugifte datter Juliane Marie. Han var fra 1873 sognerådsformand. I 1908 tog familien Dalsgaard som familienavn. I 1921 overtog Juliane Dalsgaards brodersøn Adolf Dalsgaard gården, som han havde til sin død i 1943.

Figur 149: Dalsgaard omkring 1950, Nibe Museum.

Arvingerne solgte gården til Niels Knudsen Andersen og hustru Karen Buus i Moldbjerg. De fik to børn, Stig Buus Andersen, født 1945 og Anders, født 1952. I 1974 fik Stig Buus halvparten af gården og i 1978 overtog han hele gården, og forældrene flyttede til Nibe. Stig Buus er gift med Karen Marie Kvist Bach. De har tre børn Maiken, født 1975, Anne, 1978 og Niels, 1981. I 2005 blev gården til I/S Dalsgaard, drevet af Stig Buus, svigersønnen Henrik Nielsen og datteren Majken Buus Nielsen.

Figur 150: Dalsgaard, eget foto 2009.

VOKSLEV

Efter Valdemars Sejrs jordebog 1231 ejede kongen ½ fjerding jord til en værdi af 5 mark guld i sognet. Et bol var da 12-16 tønder hartkorn med en værdi på 6 mark guld. ½ bol svarede til det, man senere kaldte en helgård, så kongen ejede ca. 2 helgårde i senere tiders målestok.

7. sept. 1406 skødede Mogens Munk (bjælke i våbnet), lensmand på Aalborghus, en af rigets mægtigste mænd, en del gods bl.a. 1 bebygget og 1 øde gård i Vokslev til dronning Margrethe. 1407 udstedte Jens Andersen gavebrev på en gård i Vokslev til Nørre Kloster i Viborg. Efter Trap Danmark skrev adelsmanden Tord Timmesen Abildgaard sig 1416 til Lyngbjerggård i Vokslev, men dette er ukorrekt. 1421 udstedte Malte Nielsen af Pandums skøde på en gård i Vokslev til biskop Lage i Viborg.

1453 vidnede 6 mænd, at de havde set ridder Niels Bugge til Halds gavebrev til de fattige på gods i Vokslev Sogn. Brevet var ved registrering til De Ældste Danske Arkivregistraturer blandt Viborg bispedømmes breve. Gaven må være givet til et kloster e.l. Godset hørte sikkert til Hald, som Niels Bugge købte af Peder Ludvigsen Eberstein, søn af Ludvig Albertsen Eberstein, søn af Albert Ludvigsen Eberstein og Marianne Vognsen, datter af fru Gro, søn af Ludvig von Eberstein og Adala af Gleichen, datter af Lambert II af Gleichen og Sofie af Orlamynde, datter af Sigfred af Orlamynde og Sofie, datter af Valdemar den Store og Sofie af Minsk. Det er måske en del af gods i Vokslev Sogn, som tilhørte Valdemar den Store og blev delt efter hans død, idet hans søn Valdemar Sejr 1231 ejede gods i sognet jf. ovenstående.

1462 skødede Malte Lauridsen af Gundersted en gård i Vokslev til bispem i Viborg. Malte Lauridsen var søn af Laurids Maltesen, søn af Malte Nielsen til Pandum. Det var uden tvivl arvegods. Omkring 1466 blev ”Matis Monssøn i Voxløff”, dvs. Mads Mogensen, optaget i Guds Legemes Lav i Aalborg.¹ 1476 skænkede Axel Jepsen (Thott) til Støvring en gård i Vokslev til Aalborg Helligåndshus, jf. en sag 20. april 1537 ved rettertinget mellem Gabriel Gyldenstjerne til Restrup og Aalborg Helligåndskloster hvis prior Peder Jensen fremlagde et 61 år gammelt brev.

1489 fik Vokslev Kirke skøde på 4 gårde, nemlig en gård i Vokslev by og ”den” gård i Klæstrup, en mærkelig formulering af 4 gårde. 1496 skødede kannik Peder Dideriksen, den senere præst i Vokslev, 2 bol i Vokslev til biskop Niels Glob i Viborg.

1502 gav Thomas Roed borgmester Lasarus Thomsen i Aalborg pant i en gård i Askildrup. Da han ikke kunne betale, fik borgmesteren 1503 skøde på gården samt en gård i Vokslev. Disse gårde solgte Maren Jensdatter senere - hvornår vides ikke - og ej heller til hvem. 6. feb. 1503

¹ C. Nyrop Danmarks Gilde- og Lavsskræer, s. 668.

var Larsarus Thomsen død, for da skødede hans enke Maren Jensdatter en gård i Veggerby, som hun købte af Vestenie Lauridsen (Viffert).¹ Thomas Roed var sikkert den væbner i Brøndum, der nævnes 8. okt. 1504 i et tingsvidne af Hellum herreds ting om sandemænds tov om skel mellem Vorgaard og Bælum. Han var gift med Anne, datter af Johan Mortensen (Vognsen) i Hjermitslev, 1481.² Thomas Roed nævnes den 10. feb. 1508, hvor Lars Viffertsens hustru Sidse Lauridsdatter til Næs (Lindenberg) testamenterede forskellige kirker til bl.a. hendes søn Malte Lauridsen og dennes hustru Anne Albrechtsdatter.³

1506 udstedte Maren Jensdatters skødebrev på en gård idrup og 2 gårde i Vokslev. Det er uden tvivl ovennævnte borgmester Larsarus Thomsens enke.⁴ Desværre siges der ikke noget om, hvem der fik skøde på gårdene. 1506 tog præsten Peder Poulsen i Bislev lovhævd på en gård i Vokslev og en eng i Simsted i Vokslev Sogn.

I rigsråd Niels Clementsen til Aunsbjergs gælds bog 1506-1515 står et tilgodehavende hos Jens Pors i Viborg i form af et stykke klæde som betaling for, at Niels Clementsen havde fået sandemændene i Hornum herred til at sværge manddød over en karl ved navn Klode, som havde dræbt Jens Pors' slægtning i Vokslev. Jens Pors var 1503 og 1514 rådmand i Viborg. Niels Clementsens datter Kirsten var gift med Christen Harbou, hvis mor var Maren Skadeland. Denne slægt brugte navnet Pors. Jens Pors fik den 10. nov. 1506 af kong Hans løfte på Skt. Jørgens Hospital ved Aalborg, når fru Gyde Krag, Lars Viffertsens enke til Rebstrup døde.

15. april 1509 skødede Palle Pedersen en gård i Vokslev til biskop Erik Kaas i Viborg. Det er uden tvivl Palle Pedersen Glob, foged på Pandum, hvis datter Karen 1564 boede i Nibe. Palle Pedersen Glob var en slægtning til Viborgbispen Niels Glob, der tidligere besad Pandum.

6. nov. 1519 indvordede Thames Pedersen, foged på Restrup, et bol i Vokslev og en ager i Vokslev mark som Restrups gods ejendom.

11. sept. 1525 tog Laurids Nielsen, prior i Aalborg Helligaandskloster, ved Poul Lauridsen i Klæstrup, lovhævd på klostrets ejendom, deriblandt Vestergaard i Klæstrup, som Poul Lauridsen iboer, som er et enemærke fra Arilds tid, og dertil et byggested i Vokslev, som ligger mellem Jens og Søren Axelsens gård, med en fjerding jord i Vokslev mark.

1527 tilskiftede Thyge Mogensen Krabbe til Østergaard, rigsmarsk, Mariager Kloster en gård i Vokslev. Niels Pedersen, sognepræst til Vokslev fik 16. juni 1528 Frederik I's stadfæstelse på Vokslev Kirkes og Nibe Kapels ejendomme, deriblandt to stykker indstenet eng i Gelstrup mark, som hører til kirken, og som Michel Terkildsen i Vokslev havde.

¹ Ældste Danske Arkivregistraturer, II, J68, s. 281, J130, s. 290, J102, s. 285, K34, s. 296.

² F. Hvas, bind 5, s. 369.

³ Diplomatarium Vibergense, s. 357.

⁴ Ældste Danske Arkivregistraturer, bind II, J 102, s. 285.

19. nov. 1530 beklagede hr. Christen Mogensen, forstander på Aalborg Hospital, på Viborg landsting, at en rebning havde frataget hospitalet en fjerding jord i Vokslev mark, som hospitalet i 11 år havde haft ukæret. Hjemmelsbrevene var i Helligåndsklosteret, og landsdommer Jens Hvas havde forbudt ham at røre dem, før han og Axel Gøye kom tilstede. Rebsmændene mødte ikke. Jorden tildømtes hospitalet.

Figur 151: Vokslev 1796, udsnit af Original 1 kort i Kort & Matrikelstyrelsen.

8. sept. 1533 tog biskop Jørgen Friis lovhævd på bispedømmets gods i Hornum herred, bl.a. et bol i Vokslev med en halv-fjerding jord over Vokslev mark.

I oktober 1540 blev Morten Roed til Vaarst stævnet til herredagen af Thyge Krabbe på vegne af abbedisse Elsebeth Rudsatter og mester Mads Nielsen i Mariager Kloster, for uden dom at have taget 2 gårde fra klostret, den ene i Vokslev, den anden i Nr. Kongerslev. Thyge Krabbe til Bustrup var rigsmarsk og berygtet for sin griskhed. Han døde 23. juni 1541. Morten Roed henviste til, at hans bror Thord Roed havde købt gårdene for 300 ge i sølv og fremlagde et beseglet brev herpå. Efter dette havde Thyge Krabbe modtaget 300 ge sølv for det gods, som han fik for sin bror Morten Krabbes død. Thord Roed havde 1517 dræbt Morten Krabbe, ærkedegn i Århus, og Thyge Krabbe havde modtaget gods til en værdi af 300 ge i mandebod. Dette gods havde Thord Roed købt tilbage for 300 ge. Truid Ulfstand, ridder, Claus Bilde og Knud Gyldenstjerne

bevidnede i et andet brev, at der blev indgået et forlig mellem Thyge Krabbe og Thord Roed om broderen Morten Krabbes død, hvor Thord Roed forpligtede sig til at betale 300 ge i sølv.

Mester Mads Nielsen forklarede, at Thyge Krabbe (1527) havde lavet et mageskifte med den tidligere abbedisse i Mariager kloster, Karen Eriksdatter, efter hvilket gården i Vokslev by blev beboet af Mads Jensen, og hvis gårdene blev fradømt klosteret i en retssag, da skulle klosteret have dem erstattet med 2 gode gårde. Thyge Krabbe havde altså både både solgt de to gårde til Thord Roed og brugt dem til mageskifte med klosteret.

Klosteret tildømtes gårdene og skulle inden 6 uger have den landgilde, som Morten Roed havde modtaget i tidens løb. Thyge Krabbe dømtes at skaffe Morten Roed gårdene, dvs. købe dem af klosteret, eller erstatte dem. Morten og Thord Roed var sønner af Thomas Roed og Anne Johansdatter (Vognsen af Stenshede).¹ Efter ovenstående ser det ud til, at Thomas Roed ejede de to gårde i Vokslev, der nævnes 1502 og 1503.

Ved Reformationen 1536 blev kirkernes gods sekulariseret, dvs. overtaget af kronen. I regnskab over Hald len 1541-1546 optræder en del gods i Hornum herred og enkelte dele i Vokslev Sogn. Grunden hertil er formodentlig, at Viborg Stifts ejendomme blev lagt ind under Hald nær ved Viborg. I regnskabet 1541 nævnes 4 personnavne i Vokslev Sogn.

1543 vedstod Erik Banner, at han havde givet Mariager Kloster pant for 160 rdl. i bl.a. en gård i Vokslev. 17. feb. 1545 var fiskeriet ud for Lundbæk for rettertinget. Mikkil Nielsen (Tornekrands) til Kyø stævnedes Lars Tygesen i Gelstrup og Jens Sørensen i Vokslev, der havde fuldmagt fra alle der fiskede på Lundbæks fiskevand.

I Hald lens regnskab 1545-46 nævnes Jens Frost i Vokslev. Det er måske en af Viborg Kapitels gårde, som blev inddraget under kronen og lagt til Hald len ved Reformationen eller en gl. selvejergård. Kronen ejede dog ikke meget gods i Vokslev Sogn, for i Aalborghus lens jordebog 1562 nævnes i Vokslev kun Vokslev Mølle, fæster Christen Michelsen, som i årlig afgift betalte 1 læst mel og 1 tønne sild.²

24. sept. 1558 fik Jørgen Hertuigsen Juel (utvivlsomt søn af Hartvig Thomsen Juel til Palsgaard) forleningsbrev på 6 af kronens gårde i Vokslev Sogn, heriblandt 3 gårde i Vokslev by. Den 7. sept. 1569 blev der afholdt samfrændeskifte efter Gabriel Gyldenstjerne til Restrup og hustruen Kirstine Jepsdatter Friis til Lyngholm over bl.a. herregården Restrup med tilliggende bøndergods, hvoraf en del lå i Vokslev Sogn. Arvingerne var Gabriels broder Mogens Gyldenstjerne samt hans to brøders enker. I Vokslev arvede Mogens Gyldenstjerne 1 gård, Peder Terkildsen, afgift 1 ørtug rug, 1 ørtug byg, 1 ørtug havre, 1 pund smør, 1 skovsvin, 1 mk. gæsteri, og et bol eller en endnu mindre ejendom, Peder

¹ Fra Himmerland og Kjær Herred, 1930, s. 12.

² RA, Lensregnskaber, Aalborghus, Jordebog 1562.

Ovesen, afgift 1 pund byg, 1 skovsvin. Jytte Podebusk arvede en ejendom, fæster Michel Tamissen, afgift 1 tønne sild, 1 skovsvin og gæsteri. Den tredje arving, Anne Parsberg, fik intet gods i Vokslev by.

1568 boede Maren Høeg (Banner), Niels Mouridsen Benderups enke, i Vokslev. Hendes far var Christen Høeg til Fladholdt og moderen Abild Roed, hvis far Thomas Roed ejede gods i Vokslev jf. ovenstående.

1. juni 1578 var der mageskifte mellem kronen og Bjørn Kaas til Staarupgaard, der bl.a. fik kronens jordegne bondegård i Vokslev med ret til at tilforhandle sig ejendomsretten. 18. nov. 1582 ønskede Jørgen Friis til Krastrup at gøre magelæg med kronen og ønskede bl.a. at afgive 1 gård i Vokslev Sogn og by. Kongen befalede marsk Peder Gyldenstjerne og admiral Peder Munk at fortage besigtigelse, og mageskiftet skete 13. feb. Den 22. maj 1589 var der mageskifte mellem kronen og Ludvig Munk til Nørlund, der bl.a. fik 1 gård i Gravlev Sogn og by 1 gård mod at afgive bl.a. 1 gård og 1 bol i Vokslev Sogn og by.

Terkel Andersen i Vokslev gav 1591 6 daler af et bol, som Søren Sørensen afstod 14. juli, og som "har været forglemt og ibm indeholdt udi kon. maj. Følligbrev eller Jordebog af det Gods som kom juni måned Ao. 89 og giver hver år 1 pund byg og ½ svin, er forglemt Ao. 89 og 90: Søren Sørensen iboede. Er 2 pund byg og 1 svin".¹

Christen Bøg i Vokslev vidnede 3. april 1598 på tinget, at han 20 år tilbage i tiden vidste, hvor skellet gik mellem Binderup og Gelstrup.

I Aalborghus lens jordebog 1601 var der i Vokslev 5 fæstere under kronen, nævnt med landgilden: Christen Nielsen, 2 pund byg, 1 svin, 6 hestes gæsteri, Ytte Jensen, 2 pund byg, 1 svin, 6 hestes gæsteri, Anders Terkelsen og Anders Andersen, 3 sk leding, 2 ørte byg, 1 svin, 6 hestes gæsteri, Jens Andersen, 1 pund byg, Vokslev Mølle, Michel Christensen, 10 pund mel. Nogle af disse havde sikkert hørt under kapitlet i Viborg og ligget under Hald len, hvilket man sikkert i længden fandt upraktisk. I Hald lens jordebog 1599-1600 nævnes ingen gårde i Hornum herred.

23. nov. 1607 vidnede Niels Nielsen, Terkel Andersen, Jens Andersen og Mads Pedersen i Vokslev om øde gods i Vokslev Sogn, bl.a. den halve Vestergaard, hvilket må forstås sådan, at der var to fæstere. 12. jan. 1607, Snapsting, blev der igen vidnet om øde gods, og her var Peder Jensen og Vokslev Mølle øde. 6. feb. 1608 blev det vidnet, at Jens Andersen og Terkel Andersen var ikke kommet til avl af 1 gård. Peder Jensen var i 1608 igen øde. Jf. Fortegnelse på ødegårdsenge 1608 betalte Terkel Andersen 1 pund smør af engbjergning til Jens Andersens gård.²

I forbindelse med etablering af en stående landmilit 1614-15 nævnes til Aalborghus Niels Nielsen, afgift pund byg, 1 svin, 6 hestes gæsteri, Peder Jensen, 4 sk leding, 2 ørte byg, 1 svin, 6 hestes gæsteri, Anders

¹ RA, Lensregnskaber, Aalborghus, Regnskab 1591-92.

² RA, Lensregnskaber, Aalborghus, Regnskab 1608-09.

Christensen, 1 ørte rug, 1 ørte byg, 1 ørte havre, 1 svin, 1 mk gæsteri.¹

1616 fæstede Mads Nielsen i Vokslev 1 bol efter Terkel Andersen. Anders Jensen i Vokslev fæstede 1617 kronens gård efter faderen Jens Andersen.² I Aalborghus lens jordebog 1617-18 var 7 fæstere samt Vokslev Mølle under kronen: Niels Nielsen, 1 skp. byg, 1 svin, 6 hestes gæsteri, Peder Nielsen, 2 skp. byg, 1 svin, 6 hestes gæsteri, Peder Jensen, 4 sk. leding, 2 ørte byg, 1 svin, 6 hestes gæsteri, Jens Andersen, 1 skp. byg, Jens Andersen og Niels Nielsen, 1 ørte rug, 2 ørte byg, 1 ørte havre, 1 pund smør, 1 svin, 1 ørte havre gæsteri, Mads Pedersen, 1 ørte rug, 1 ørte byg, 1 ørte havre, 1 skovsvin, 1 mk. gæsteri, Terkel Andersen, 1 skp. byg, ½ svin, Vokslev Mølle, Jens Andersen, 10 skp. mel.

Figur 152: Rygaard i Vokslev, foto af gårdmaleri, Nibe Museum.

Mads Madsen i Vokslev fæstede 1619 en krongård i Gelstrup. Mads Nielsen i Vokslev fæstede 1620 en øde krongård efter Niels Nielsen. Anders Jensen i Vokslev fæstede 1622 ½ krongård, som Mads Nielsen blev fradømt. Lidt usædvanligt fæstede Johanne Lauridsdatter i Vokslev 1629 et øde kronbol efter Christen Nielsen. Anders Jensen fæstede 1631 en krongård også efter en Anders Jensen. Anders Nielsen i Vokslev fæstede 13. juli 1640 en krongård efter moderen Dorthé Jensdatter.³ Hun var enke før 1625, for i oldenregnskabet 1625-26 betalte hun 4 mk. for 4 svin på skoven. Christen Nielsen i Vokslev betalte samme år 4 mk. for 4 svin på skoven og 1 mk. for 2 grise. I 1625 betalte Jens Nielsen Jensen i

¹ RA, Danske Kancelli, B100b Akter ang. Indrettelsen af en staaende Landmilits i.h.t. kgl. Instruks af 17. nov. 1614. Pakke 2, Jylland.

² RA, Lensregnskaber, Aalborghus, 1616, 1617-18.

³ RA, Lensregnskaber Aalborghus, Regnskab 1619-20, 20-21, 22-23, 29-30, 31.

Vokslev 18 sldr. i stedsmål af en halvgård i Vokslev under Pandum.¹

26. april 1619 udstedtes tingsvidne, at Havre Sig eng, Bosdal og et lille stykke hede øst for Bosdal bæk mellem Byrsted hede og Østergaards hede i Pandum havde ligget til Niels Nielsens gård i Vokslev i 50 år.

I flere sager fra herredstinget 1621-1645 nævnes Anders Pedersen i Vokslev. Han var foged på Lundbæk men førte også sager for bl.a. Halvær gods og Lene Rud til Vedbygård, enke efter Jørgen Grubbe. I en sag ved Viborg landsting 17. jan. 1624 fremlægges et tingsvidne af 15. april 1622 om stolestader i Vokslev Kirke, og det nævnes, at et bestemt stolestade hørte til den gård i Vokslev, hvor Michel Christensen boede, at Søren Lauridsen i Bislev var født i samme gård, og at hans far havde haft samme stolestade. Niels Nielsen og Søren Knudsen i Vokslev blev 28. sept. 1622 stævnet til landsting ang. Søren Nielsen i Færkes ødelagte plov.

31. okt. 1636 udstedte kongen missive til Gregers Krabbe i anledning af, at fru Ingeborg Parsberg, enke efter Iver Juel til Villestrup, på vegne af sin søn Ove Juel til Lundbæk ønskede gården kaldet Snorup i Bislev Sogn, liggende til Pandum, til mageskifte mod sønnens gård i Vokslev.²

Figur 153: Simoni Kjølbys gård i Vokslev, 1907, gårdmaleri af J. Petersen, Attrup og Nørre Sundby, hos Margit og Janus Staun, Lyngbjerggård.

Povl Andersen i Vokslev fæstede 1643 den gård ibm., som hans mor havde opgivet og gav i indfæstning 10 rdl.¹

¹ RA, Lensregnskaber, Pandum, Stedsmål og sagesfald fra 29. sept. 1616-27.

² Kancelliets Brevbøger.

¹ RA, Lensregnskaber, Pandum, Regnskab. 1643-44.

Daniel Knudsen Bildt til Marlandgård skødede 18. sept. 1647 Jens Bildt Ottesen til Hestrupgård 1 gård i Vokslev, fæster Jens Kjeldsen. Gården, nu med fæster Knud Sørensen, pantsatte Jens Bildt til Hæstrupgård den 17. jan. 1648, til Mandrup Due til Halkjær for en gæld på 250 rdl. specier, rente 6 %. Mandrup Due fik 31. jan. 1649 skøde på gården.¹

22. maj 1669 blev der taget syn på de ejendomme, der lå på privat eller adelig grund i Nibe. Blandt ejerne nævnes Jens Bildt til Hæstrupgård.² Knud Ulfeldt til Svenstrup tilskødede 4. okt. 1652 Ove Juel til Lundbæk 1 helgård og 1 halvgård i Vokslev Sogn og by.³

1662 solgte kongen Pandum med bøndergods til Ove Juel, Lundbæk, bl.a. i Vokslev 1 2/3-del gård og 6 halvgårde: Anders Nielsen 1 gård, Peder Nielsen 1 gård, Peder Knudsen 1 gård, Povl Jensen 1 gård, Anders Jensen 1 gård, Laurids Terkildsen 1 gård og Jens Nielsen Dalind 1 bol.⁴

Matriklen 1664 giver det første samlede billede af forholdene i Vokslev by. Lundbæk gods var den dominerende jordejer, og det udviklede sig yderligere, indtil bønderne købte deres gårde til selveje i 1800-tallet. Peder Lauridsen i Vokslev, der nævnes i Matriklen 1688, blev 9. juni 1684 stævnet af Palle Pedersen i Binderup med beskyldning om at opløje en ager i Binderup, der var udlagt som rette kirkevej til Vokslev.⁵

Figur 154: Ved Bakgård i Vokslev, eget foto 2008.

¹ NLA, Viborg landstings skøde- og pantebøger 1645-1652.

² C. Klitgaard, Nibe Bys Historie, s. 76.

³ Fra Himmerland og Kjær Herred, 1912.14, Arkivet på Lundbæk.

⁴ Viborg landstings skøde- og panteprotokol, B24 x631 fol 302. Også i Kronens Skøder.

⁵ NLA, B40A, Hornum herreds tingbog, Hans Gjedsteds afskrifter.

Matriklerne 1664 og 1688

	1664			1688			
	Ejer	Fæster	Htk.	Ejer	Fæster	Gl. htk.	Ny htk
1	Ej nævnt	Ej nævnt	Ej nævnt	Præste-gård	Anders Nielsen Jens Jensen Hmd. Harrild	6-5-2-0 1-7-3-0	8-5-1-0
2	Ove Juell	Chr. Ladefoged, 1 grd.	5-1-2-1 4/5	Ove Juell	Christen Christensen	5-1-2-1 4/5	4-7-0-0
3	Lundbæk	Peder Pedersen ½ grd.	4-0-1-2 1/7	Ove Juell	N.N. Pedersen, Peder Knudsen	4-0-1-2 1/7	5-2-2-2
4	Jørgen Due	Peder Lauridsen 1 grd.	5-0-2-6/7	Assessor Lassen	Laurs Pedersen	5-0-2-6/7	5-7-1-0
5	Christoffer Steen	Niels Klæstrup ½ grd.	2-1-2-2 4/7	Gener. Levetzou	Hans Nielsen	2-1-2-2 4/7	2-5-3-1
6	Lundbæk	Jacob Sørensen, 1 grd.	4-½-0-0	Ove Juell	Niels Laursen	4-4-0-0	5-0-0-2
7	Ove Juell	Niels Madsen ½ grd.	4-0-0-0	Ove Juell	Peder Pedersen Terkelsen	4-4-1-3/7	5-3-1-0
	Ove Juell	Peder Terkelsen 1 bol	0-4-1-3/7				
8	Ove Juell	Jens Nielsen Dalsgaard, ½ grd.	3-0-0-0	Ove Juell	Søren Nielsen	3-0-0-0	3-1-1-1
9	Jørgen Due	Knud Sørensen 1 grd.	8-7-0-4/7	Jørgen Dues arving.	Søren Michelsen ?Ped	8-7-0-4/7	5-4-2-2
10	Pandum	Anders Jensen Vestergrd., 1 grd.	7-3-2-1 3/7	Ove Juell	Jens Andersen	7-3-2-1 3/7	5-5-3-2
11	Pandum	Laurids Terkelsen, 2/3 gård	5-0-2-6/7	Ove Juell	Peder Laursen	5-0-2-6/7	6-1-1-0
12	Pandum	Laurids Jacobsen, ½ grd.	4-2-0-0	Ove Juell	Laurs Jacobsen	4-2-0-0	5-1-2-0
14	Lundbæk	Peder Nielsen 1 grd.	4-½-0-0	Ove Juell	Niels Pedersen og Jens Olufsen	4-4-0-0	5-1-1-2
14	Kronen	Ingen fæster nævnt	10-0-0-0		Vokslev Mølle øde, ej tjenlig at opbygge		
	-	Jac. Jensen, Et hus					
	-	Et hus					

Ved udskiftningen af Vokslev by i 1796 blev der udarbejdet en protokol og et kort, som findes i Kort & Matrikelstyrelsen. Der var 14 gårde som ved matriklerne 1664 og 1688, men hartkornet var delt mere lige på gårdene. Præstegård står fejlagtigt som ejer til de tre første gårde.

Lodsejer	Nummer	Fæster	Hartkorn
Præstegård	1	Anders Laursen	6-5-2-0
	2	Anders Jensen	5-2-0-0
	3	Niels Pedersen	5-2-0-0
Lundbæk	4	Peder Krog	3-0-2-1 ½
	5	Søren Jacobsen	5-2-0-0
	6	Christen Thorup	5-2-0-0
Vestre Ladegaard	7	Peder Thybo	5-7-1-0
	8	Niels Thorup	5-2-0-0
	9	Peder Pedersen	5-2-0-0
Lundbæk	10	Niels Poulsen	5-2-0-0
	11	Jens Lassens enke	2-5-3-2
	12	Frederik Smed	3-0-2-1 ½
Halkær	13	Abraham Frandsen	5-4-2-2
Lundbæk	14	Jens Christensen	5-2-0-0
		Huse	0-2-2-0
		Tilsammen	69-3-0-1

Figur 155: Udsigt over Vokslev fra Storkebakken, postkort, Statsbiblioteket i Århus.

Matriklen 1844, privilegeret jord angivet med P.

Nr.	Ejer	Bruger	Gl. htk.	Nyt htk.
1	Præsteembedet	Laurs Andersen	6-5-2-0 P.	8-1-2-2 ½ P.
2	Skolelærerembedet	Lærer Grøndal		0-7-2-1¾
3	Christian Christensen	Ejeren	3-0-2-1 ½	3-5-1-2 ¼
4	Chr. Nielsen Back	Ejeren	5-2-0-0	5-3-3-¾
5	Søren Mortensen	Ejeren	5-2-0-0	5-4-1-¾
6	Peder Jensen Haas	Ejeren	5-2-0-0	6-3-2-0
7	Farver Andersen	Ejeren	5-7-1-0	6-7-1-2 ¼
8	Søren Jensens enke	Ejeren	5-2-0-0	5-7-1-¼
9	Niels Kjølby	Ejeren	5-3-0-1 ¾	5-1-3-½
10	Fru Bassesen	Niels Chr.s Staun	5-2-0-0	7-1-1-1 ½
11	Niels Christensen Staun	Ejeren	2-5-3-2	3-0-3-¾
12	Lars Pedersen	Ejeren	3-0-2-1 ½	3-4-1-1 ½
13	Søren Abrahamsen	Ejeren	5-0-1-2 ¼	5-3-3-¾
14	C. Jensen Vestergaard	Ejeren	5-2-0-0	6-2-0-1 ¼
15A	Christen Jensen	Ejeren	3-0-0-0	3-6-3-0
15B	Simon Danielsen	Ejeren	2-2-0-0	2-7-3-1 ½
16	Christen Jensen	Ejeren	0-0-2-½	0-1-0-0
17	Christoffer Pedersen	Ejeren	0-0-2-½	0-0-3-2 ½
18	Peder Andersen Beck	Ejer bor i Bislev	0-0-0-1½ P.	0-0-3-2 ½ P.
18A	Peder Andersen Beck	Ejer bor i Bislev	0-0-0-1 ½	0-0-3-2 ¾
19	Peder Andersen Beck	Ejer bor i Bislev	0-0-0-1½ P.	0-0-1-2 Pr.
18A	Peder Andersen Beck	Ejer bor i Bislev	0-0-1-0	0-0-3-1
20	Lars Jensen	Ejeren	0-3-0-1	0-3-3-¾
21	Christen Jensen	Ejeren	0-0-2-2 ½	0-0-3-1 ¾
22	Christen Jensen	Ejeren		0-1-2-¾
	Lodsejerne (er Gaden)	Byens beboere		Ej skyldsat
	Sognet (er kirkegården)	Sognets beboere		

Lyngbjerggård

Pladsen tillader ikke at nævne de enkelte gårde, men som eksempel på gårdenes historie i Vokslev skal omtales Lyngbjerggård. Denne lå som de fleste øvrige gårde, undtagen præstegården, oprindeligt vest for kirken, nede ved åen. I forbindelse med udskiftningen 1796 blev den udflyttet.

Gården hørte oprindeligt under Pandum. Den først kendte fæster var Poul Sørensen, som døde 27. jan. 1747. Den 17. juni 1747 overtog Poul Olufsen fra Lyngsø i Veggerby Sogn fæstet og ægtede enken Anne Christensdatter. Fæstet omfattede to ejendomme i.h.t. Matriklen 1688, nr. 8, hartkorn 3-1-1-1 og nr. 14, hartkorn 2-3-3-1, i alt hartkorn 5-4-2-1. Poul Olufsens årlige afgift var 1 td. byg og 1 rdl. 5 mk. og 4 sk. penge, og han skulle gøre ægt (pligtkørsel) og hoveri til Pandum som formanden. Da en grasserende kvægsyge på den tid hærgede i Vokslev og havde bortrevet bøndernes kvæg, skulle han ikke betale indfæstning.

På udskiftningskortet forrest i kapitlet ses gårdens bygninger i

nederste venstre hjørne med ”14” tæt ved åen og lidt længere oppe ses ”8”. Bygningerne på ”14” er farvelagte, mens bygningerne på ”8” som flere andre gårde er markeret med streger, hvilket vist må forstås som bygninger, der var eller skulle nedrives i forbindelse med udflytningen. Nogle gårde er markeret med større skrift, og det må vist forstås som de gårde, der skulle blive liggende, fx Nr. 9, hvilket er den gård Simoni Kjølby senere havde og fortsat ligger på denne plads. På det formindrede sognekort, der er senere end udskiftningskortet, og indeholder opdateringer frem til omkring 1840, kan man så se, at de gamle bygninger til ”14” og ”8” er forsvundet og arealet inddraget under No. 9.

Poul Olufsens hustru døde 1760, og han blev da gift med Maren Nielsdatter af Klæstrup. De fik to sønner, Niels født i 1761 og Chresten i 1767. Poul Olufsen døde i 1794, men først 30. jan. 1798 fik sønnen Niels Poulsen fæstebrev på gården. Han fik i 1802 gårdens nye bygninger brandforsikret. Byfoged Niels Bassetsen i Nibe købte i 1805 Pandum, og Lyngbjerggård fulgte med i handlen. Bassetsen ejede gården til sin død i 1826, og den tilhørte herefter enken Maren Cathrine, født Færch.

Niels Poulsen blev i 1794 gift med Maren Frederiksdatter, datter af Frederik Christensen Smed i nabogården. Niels Poulsen døde i 1816 og Maren Frederiksdatter i 1817. De fik 10 børn, bl.a. datteren Mette Marie Nielsdatter, født i 1808, død 26. sept. 1827 i barselsseng, gift 4. april 1827 i Vokslev med Niels Christensen Staun, født i 1799 i Staun, død i 1853. Efter Mette Maries død blev Niels Staun gift med søsteren Juliane Marie Nielsdatter, født i 1809, død i 1890. Niels Staun fæstede i 1828 gården af Maren Cathrine Bassetsen, Niels Bassetsens enke. Hun solgte ved skøde af 24. dec. 1843 gården til sin svigersøn, købmand Frederik Anton Sofus Jespersen i Nibe. Efter Niels Stauns død i 1853 købte enken gården til selveje for 2.200 rdl.

Figur 156: Juliane Marie Nielsdatter, kul-tegning, ukendt kunstner, hos Margit og Janus Staun, Lyngbjerggård.

Niels Staun og Juliane Marie fik 8 børn, bl.a. Poul Christian Nielsen Staun, som i 1868 for 3.000 rdl. og aftægt købte gården. Da Evald Tang Kristensen indsamlede sagn i Vokslev Sogn, boede han på Lyngbjerggård, og Juliane Marie og Poul var villige fortællere, se under Sagn.

Poul Christian Nielsen Staun født 13. dec. 1835, død 18. nov. 1920, gift med Ane Kirstine Christensen fra Frejlev, havde gården til 1903. Poul Staun sad i sognerådet i 18 år og blev også sognerådsformand.

Figur 157: Poul Staun d. ældre.

Figur 158: Anne Kirstine Staun.

Han sad i 37 år i skolekommissionen, var maskin- og ligsynsmand. Endvidere stævningsmand samt taksator for Wistofte Brandforsikring. Poul og Anne Kirstine Staun havde 5 sønner, Niels, gårdejer i Nyrup, C.M. Staun, købmand i Nibe, Anton, gårdejer i Sønderholm, Frank Peter, gårdejer i Binderup, der også var sognerådsformand, og Julianus Martin. Han deltog i slaget ved Dannevirke 1864 og var krigsfange en kort tid.

Julianus Martin Staun overtog gården i 1903. Han var gift med Martine Kjølby, død 1922, datter af sognerådsformand Niels Chr. Kjølby. De havde 6 børn, Agnete født 1903, Ella, 1905, Poul, 1908, Mette Marie 1911, Helga 1913 og Emma 1917. Julianus Staun sad i sognerådet i 4 perioder, heraf i 3 perioder som formand. Han var i bestyrelsen for Vokslev Sparekasse, Nibe Andelsmejeri og Vokslev menighedsråd. Julianus Stauns søn Poul overtog gården 1945. Poul Staun blev født i 1908 og han døde i 1984. Han var gift med Ruth Andersen fra Tostrup. De fik 3 børn, Helga, Janus og Frode. Poul Staun var i 8 år medlem af sognerådet, heraf 4 år 1966-70 som formand. Han var 1970, opstillet som borgmestercandidat i den nye Nibe kommune, men blev menigt medlem. Han var i flere år i repræsentantskabet i Vokslev Sparekasse. I 1978 blev gården overtaget af sønnen Janus Staun, gift med Margit Staun, født Rams. Gården er nu på 75 ha. og drives som kvæggård.

Figur 159: Sammenkomst o. 1876, måske en grundlovsfest hos familien Staun på Lyngbjerggaard, hos familien Larsen på Dalsgaard eller hos familien Schytte i skolen. Med lidt usikkerhed er personerne antageligt bagerst fra venstre Poul Chr. Staun og svogeren Anders Larsen, Dalsgaard, begge med medalje eller orden på reverset, ukendt, lærer Schytte, ukendt. Forrest fra venstre fru Staun, fru Larsen, ukendt, fru Schytte, ukendt. I vinduet en ung pige med Poul Stauns barn Janus. Foto hos Margit og Janus Staun, Lyngbjerggård.

Figur 160: Lyngbjerggård, foto hos Margit og Janus Staun, Lyngbjerggård.

GELSTRUP

Gelstrup nævnes første gang 27. maj 1460, hvor Aalborg Helligåndshus gjorde magelæg med Anders Jebsen (Grubbe) af Særslev og herved fik en gård i Gelstrup, som Peder Eriksen påboede, landgilde 1 tønne sild. Helligåndshuset afgav en gård i Øoby, dvs. Ydby i Refs herred nær Vestervig. Landgilden af gården i Ydby var 2 pund korn. Da 1 tønne sild var mere værd end 2 pund korn, skænkede Anders Jebsen mer-værdien til Helligåndshuset mod sjælemesser for ham, hans hustru, børn og familie, som var Lage Grummesen (Saltensee) i Ørum, hans hustru og børn, Niels Bratze (Saltensee) i Ørum og hans hustru Aase, Otte Strangesen (Bild) i Fyn og fru Mette, Jep Andersen og hans hustru fru Ingeborg, som boede i Sjælland. Brevet medbesejledes af bl.a. borgmestre og rådmænd i Aalborg samt præsten Laurents Valtersen i Vokslev.

Anders Jebsen (Jacobsen) var af adelsslægten Grubbe af Særslev på Sjælland, ca. 20 km øst for Kalundborg. Han var søn af Jacob Andersen på Særslev og Ingeborg Ottesdatter (Bild).¹ Anders Jepsen i Særslev solgte 1447 gods i Søby og Fensten i Hads herred til biskoppen i Århus, skødede 1451 gods i Tudse herred til Knud Hvidsen i Holbæk, lavede 1460 mageskiftet med Helligåndshuset i Aalborg og tilbyttede sig 1463 gods i Vendsyssel af Maribo Kloster for gods i Ods herred. 1465 underhandlede Anders Jepsen, ”som boede i Særslev i Sjælland” med Torbern Bille om et mageskifte mellem sit fædrene gods i Skippinge herred og Torberns frues fædrene gods i Ørting i Hads herred. 1469 gav han gods i Ods herred til Roskilde domkirke for sjælemesser og kaldte sig da ”Anders Jeipssen af vapen, som fordem boede i Særslev”. Han skrev sig 1470 til Sø i Sejerslev på Mors, hvor han dog vist kun havde ophold hos sønnen og levede endnu i sept. 1486. Anders Jebsen var første gang gift med en datter af Niels Bratze (Saltensee af Linde) til Ørum og anden gang gift med Margrethe Pedersdatter Flemming. Han arvede sikkert gården i Gelstrup efter moderen, som var af den berømte slægt Bild med aner tilbage til Strangesen i Thy og stormanden Harald Kejsa, hvis søn Oluf Haraldsen i en periode var modkonge, og Hvide-slægten. Slægten talte bisper, droster og marsker og hørte til landets elite.

23. nov. 1467 gav Jon Wiffertson af Torstedlund Aalborg Helligaandshus en gård i Gelstrup, som Niels Svendsen iboede og svarede i årlig skyld 1 øre korn og anne. Også denne gård blev givet som en sjælegave, hvilket var på mode blandt adelen på den tid.

23. maj 1487 bekræftede Axel Jepsen (Thott) til Støvringgaard ved Randers, at han havde solgt bl.a. en gård i Gelstrup til ridder Lage Brok.

¹ Danmarks Adelsårbog 1895, s. 176.

Axel Jepsen (Thott) var søn af Jep Axelsen (Thott) til Støvringgaard og Mette Nielsdatter Munk, og gården i Gelstrup var sikkert arvegods. Lage Esgesen Brok til Estrup og Bregenholt, død 1503, var tidens største godssamler. Hans far Esge Jensen Brok til Estrup var lensmand på Aalborghus 1435 og var gift med Ellen Henriksdatter Gyldenstjerne, datter af Henrik Knudsen Gyldenstjerne til Restrup.

28. maj 1487 tog Peder Skriver, broder i Aalborg Helligåndshus, på prior Knuds vegne på herredstinget lovhævd på Helligåndshusets ejendomme, bl.a. 2 gårde i Gelstrup, som Peder Eriksen og Mette Nisses iboede. Peder Eriksen boede også 1460 i Helligåndshusets gård.

Axel Jepsen (Thott) ejede mindst én gård mere i Gelstrup for 12. jan. 1492 bekræftede kong Hans på rettertinget i Randers overfor prior Anders Pedersen i Helligåndshuset i Aalborg, at Axel Jepsen havde skænket en gård i Gelstrup til Helligåndshuset. Den 8. nov. 1519, onsdag før Skt. Mortens dag, tog fogeden Christen Friis på Aalborghus på herredstinget vidne, om kronens lovhævd på gods i herredet, bl.a. en gård i Gelstrup med en fjerding jord i Gelstrup mark og et øde byggested i Skal nord for Gelstrup.

Mads Sørensen i Gelstrup vidnede 10. juli 1531 på Hornum herredsting om et sandemændstov om skel mellem Restrup og Hasseris.

I en sag om fiskeri ud for Lundbæk stævnedes Mikkel Nielsen (Tornekrands) til Kyø Lars Tygesen i Gelstrup og Jens Sørensen i Vokslev, som mødte med fuldmagt fra alle fiskerne. Der faldt dom i sagen 17. feb. 1545. Den 15. feb. 1550 blev Lars Tygesen m.fl. stævnet til landstinget, og 12. juni 1550 bevidnede lensmanden på Aalborghus, at han havde stævnet bl.a. Lars Tygesen for at bryde et forlig i sagen.

Niels Sørensen i Gelstrup vidnede 16. jan. 1553 på Hornum herredsting ang. rebning af Sørup mark og 9. nov. 1562 om skel mellem Kirketerp og Veggerby mark. Den 24. sept. 1558 fik Jørgen Hertzuisen (Juel) forleningsbrev på 6 af kronens gårde i Vokslev sogn, bl.a. 1 gård i Gelstrup. Pinseaften 1562 vidnede Jens Bertelsen og Las Michelsen i Gelstrup om sognepræsten i Vokslev Sogn hr. Jens Nielsen i Nibes fri ildebrand (ildebrændsel) i Harrild hede.

Christoffer Mikkelsen (Tornekrands) til Lundbæk ønskede at få 2 gårde og et bol i Gelstrup ved magelæg med kronen. Adelsmændene Oluf Lunge og Predbjørn Gyldenstjerne fik da befaling om at besigtige godset, som Christoffer Mikkelsen 22. sept. 1584 fik skøde på.

28. aug. 1587 tog Niels Joensen (Viffert) til Torstedlund på Hornum herredsting tingsvidne om sandemændstov om skel mellem Torstedlund og Aarestrup. Et af tingsvidnerne var Christen Christensen i Gelstrup.

I sag ved Viborg landsting 1. feb. 1589 fremlagde Chresten Andersen i Tårup tingsvidne af Hornum herred, at Christen Nielsen i Gelstrup og hans mednævninge svor et fuldt åråd (mord) over Jens Nielsen (Brun)

som han havde begået på Niels Andersen, som boede i Lunden. Samme dag på landstinget stævnedes Niels Brun i Pandum Østergaard, ved Jens Lauridsen i Suldrup, Erik Christensen og Mads Jensen i Binderup samt Christen Nielsen og Knud Nielsen i Gelstrup og deres medbrødre.

1601 havde kronen 3 gårde i Gelstrup: Christen Nielsen, afgift 3 sk. leding, 1 tønne sild, 1 svin, 6 hestes gæsteri, Knud Nielsen, 1 ørte rug, 1 ørte byg, 1 ørte havre, 1 svin, 6 hestes gæsteri, Søren Pedersen, 1 tønne sild, 1 svin, 6 hestes gæsteri. Af nogle stykker øde jord 12 sk.¹

6. feb. 1608 blev der taget tingsvidne om øde gods. Anders Sørensen, Niels Christensen, ung Niels Nielsen, gammel Niels Nielsen, Jens Christensen og Mads Pedersen i Gelstrup var ikke kommet til avl. Søren Pedersens enke havde haft fuld avl. Søren Andersens gadehus stod øde.

I Aalborghus lens jordebog fra Philippi Jacobi (1. maj) 1617 til 1618 nævnes disse gårde: Jens Christensen, 4 sk. leding, ½ tønne sild, 1 svin, 6 hestes gæsteri, afkortet med 1 fjerding sild og 3 hestes gæsteri, Jens Sørensen, 1 ørte rug, 1 ørte byg, 1 ørte havre, 1 svin, 6 hestes gæsteri, afkortet med 1 ørte byg, 1 svin og 3 hestes gæsteri, Anders Sørensen og Niels Christensen, ½ tønne sild, 1 svin, 6 hestes gæsteri, afkortes med ½ tønne sild. Af nogle stykker øde jord svarede de 7 sk. huspenge. V(Vester) Niels Nielsen og Ø (Øster) Niels Nielsen, 2 ørte rug, 2 ørte byg, 1 pund smør, 1 skovsvin, 1 fødnød, 1 gås, 2 høns, 1 daler gæsteri, afkortet med 1 ørte byg, 1 pund smør og 1 fødnød, Jens Christensen og Mads Pedersen, 1 ørte rug, 1 ørte byg, 1 ørte havre, 1 skovsvin, afkortes med 1 ørte rug og 1 ørte byg, Søren Pedersen af et bol, ½ tønne sild, afkortet med 1 fjerding sild, Jens Ibsen, 7 sk. huspenge.

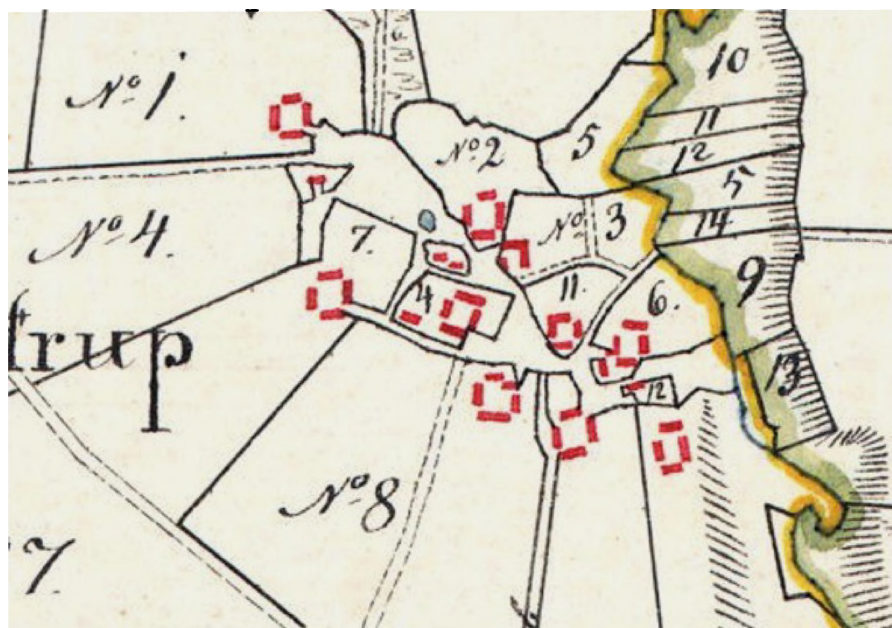
26. april 1619 vidnede Hans Madsen i Gelstrup sammen med andre, at Havre Sig eng og Bosdal og en lille hedelod øst for Bosdal bæk imellem Byrsted hede og Østergaards hede i Pandum havde ligget til Niels Nielsens gård i Vokslev i 50 år. Christen Christensen Borup i Gelstrup vidnede det samme for 30 år og mere.

28. sept. 1622 blev Lars Poulsen, Mads Madsen, Niels Nielsen og Anders Christensen i Gelstrup stævnet til Viborg landsting af Chr. Pedersen i Nibe ang. deres tingsvidne af 16. sept., at der havde set Chr. Pedersen, Peder Christensen og Lars Laursen ødelægge Søren Nielsen (i Færke) i Gelstrups plov. Endvidere blev Søren Nielsen stævnet for 2 klagevidner, han havde fået, selv om han var fordelt (stævnet) og lovforuden og derfor ikke måtte gå til tings.

Jens Christensen i Gelstrup vidnede 23. okt. 1622, at Støvring mølledæmning var i stykket. Han var en person af en vis status, i hvert fald var han 22. maj 1624 i dommers sted på Nibe birketing og frifandt præsten i Nibe, Hr. Laurids Mikkelsen (Resen) og Maren Nielsdatters lavværge

¹ RA, Aalborghus lens jordebog 1601.

Christen Pedersen, der af en anden Christen Pedersen på vegne af sin husbond, havde anklaget dem for ikke at have betalt landgilde. Jens Christensen var 1634 og 1642 kirkeværge og solgte 1638-41 ofte sild til kronens sildesalter i Nibe. Han kaldes ind imellem Jens Christensen Brun.¹

Figur 161: Gårdene i Gelstrup før udflytningen. Udsnit af Formindret sognekort 06115a, Kort & Matrikelstyrelsen. Færchgården lå på dette tidspunkt endnu på No. 1. inde i Gelstrup.

2. maj 1625 pantsatte Steen Rodsteen gården Ferck i Gelstrup til Kirsten Juel for 100 speciedalere. Gælden blev ikke betalt, og 8. okt. 1626 skødede Steen Rodsteen gården til Iver Axelsen Juel, Kirsten Juels far. Gennem oldemoderen Sofie Nielsdatter Vognsen kan Færchgården rimeligt sikkert antages at høre til arvegodset fra Erik Nielsen Rotfelt til Bratskov. Steen Markorsen Rodsteen skrives til Lerbæk nord for Frederikshavn. Han var søn af Markor Jensen Rodsteen til Lengsholm og Tide-mandsholm i Børglum herred, og Agathe Pallesdatter van Mehlen til Lundsgaard (Bjerge herred). Han døde 27. juli 1664 og var gift med Margrethe Lavesdatter Urne, der døde maj 1664. Skødningen i 1626 blev bevidnet af Steen Rodsteens svoger Gregers Høeg, gift med søsteren Lisbeth Markorsdatter Rodsteen og Stygge Høeg, Gregers Høegs far.²

¹ RA, Folioregistratur 108B, Nibe Sildesalteri.

² Danmarks Adelsårbog 1911, s. 398.

Færchgården kaldes nu Nøragergård, matr. nr. 1, Gelstrup by, Vokslev Sogn. Gården lå oprindeligt i Gelstrup by, men blev i forbindelse med udskiftningen flyttet ud på marken.

Falk Gøye til Bratskov begærede 4. juni 1627 at få en af kronens gårde i Brovst mod en gård i Gelstrup. Kongen opholdt sig da på Boitzenburg og udstedte samme dag et missive til Christen Tomissen, Sejlstrup Len, der da blev administreret sammen med Aalborghus Len, hvortil Gelstrup da hørte, om at ”undersøge dette Godses Lejlighed og til Kancelliet indsende Erklæring om, hvorvidt det for Belejligheds og anden Herligheds Skyld kan bortskiftes fra Lenet”. Mageskiftet gik ikke straks i orden, for Falk Gøye gentog begæringen 22. okt. 1629 og 30. marts 1630, men først 26. juli 1631 blev der udstedt skøder. Gården i Gelstrup havde Falk Gøye sikkert fået ved sit ægteskab med Helvig Brahe, som han blev gift med 22. sept. 1622. Han var bestandig i økonomiske problemer og solgte ud af godset. Helvig Brahe var datter af rigsråd Sten Brahe til Knudstrup i Skåne, en af Danmarks mægtigste mænd, rigsråd i mere end 42 år, og hans hustru Kirsten Holck, der var datter af Hans Holck til Barritskov, kommandant på Varberg, død 1565 i fangenskab på Varberg og hustru Margrethe Nielsdatter Rotfelt, død 1575. Gården i Gelstrup var givetvis Helvig Brahes arv efter Sten Brahe, som måske havde det fra faderen Otte Brahe til Knudstrup, der var lensmand på Aalborghus.

Margrete Nielsdatter Rotfelds søster Christense, datter af Niels Jensen Rotfeld til Bratskov, blev 15. april 1554 gift med Bjørn Kaas, død 26. marts 1581 på Bygholm. Blandt deres børn var Helvig Kaas, død 24. marts 1638 på Restrup, gift med Hannibal Gyldenstjerne til Restrup.

Christen Madsen i Klæstrup repræsenterede 1616 og 1617 Birgitte Brahe til Turebygård på Nibe birketing og på landstinget i Viborg. Hun blev 1636 på Hornum herredsting repræsenteret af Anders Rasmussen i Vodskov. Birgitte Brahe var datter af Axel Brahe. Hans brødre var Sten Brahe og den berømte astronom Thyge Brahe.

I Gelstrup boede herredsskriver Peder Nielsen, født o. 1600 og død o. 1665, søn af Niels Jørgensen i Nibe og Inger Pedersdatter. Hans første hustru er ukendt. Deres børn var datteren Anne, gift med Christen Therkelsen, kapellan i Buderup, og Maren, før 1650 gift med Niels Pedersen Aalborg, præst i Nibe. Peder Nielsens anden hustru Trine Pedersdatter boede i 1667 hos svigersønnen i Borup, og med hende havde han sønnen Michel Pedersen Gelstrup, 1662 forvalter på Sønderskov, 1664 på Nielsbygaard, senere i Nibe og 1666 herredsskriver i Hornum herred.

Peder Nielsen var 15. marts 1630 skriver ved Nibe birketing. 1630 fæstede han en halv gård i Gelstrup efter Søren Christensen¹ og 1635 et øde bol efter Christen Nielsen.² Han nævnes første gang som herreds-

¹ RA, Lensregnskaber, Aalborghus, Stedsmål 1631, jf. Hans Gjedsteds afskrifter.

² RA, Lensregnskaber, Aalborghus, Stedsmål 1635-36, jf. Hans Gjedsteds afskrifter.

skriver i et tingsvidne af 18. juni 1636 om bygfældigheden på Ridemands mølle i Svenstrup. Den 22. feb. 1638 fæstede han en øde kronjord i Nibe efter salig Jacob Oufvad.¹ Han blev 20. okt. 1645 beskyldt for at referere en sag forkert. Han tog sin afsked 1. jan. 1650.² Efter Matriklen 1664 var han fæster af en gård i Gelstrup, tilhørende Jørgen Due til Halkær, htk. 3-5-2 2 4/7, landgilde 3-5-2-2 2/7, afgift 1 ørte rug, 1 ørte byg, 1 svin, 6 mk gæsteri. Desuden fæstede han i Gelstrup et bol under kronen, htk. 0-7-0-0, landgilde 1 svin, gæsteri 3 mk. 12 sk. og 2 td. havre, 12 sk. skatpenge. Peder Nielsen Gelstrup udtalte på sit dødsleje til broderen Jørgen Nielsen i Nibe, at han frygtede, at der efter hans død skulle opstå tvist mellem hans børn om arven. Han havde kostet meget på sine børn undtagen på Mikkel, der derfor skulle han have de penge, som resterede i arven efter Maren, og som hr. Niels skyldte.³

Sofie Sandberg, enke efter Envold Kruse fik Tulstrup ville 1633 gøre magelæg med kronen og komme af med en gård i Gelstrup. Det blev dog ikke til noget, da lensmanden på Aalborghus var betænkelig ved hendes gods. Hun var datter af Ulrik Sandberg til Kvelstrup og Birgitte Maltedatter Sehested og blev 1623 gift med Envold Kruse, søn af Kristoffer Kruse til Tulsted og Anne Prip. Kristoffer Kruse var søn af Thomas Kruse og Kirsten Friis. Anne Prip var datter af Jørgen Prip til Pandum. Kristoffer Kruse til Tulsted skiftede 1622 efter hustruen. Gården i Gelstrup kan være arv efter Anne Prip. Sofie Sandberg ejede ikke hele gården, for 1654 solgte Elsebeth Sandberg sin del, se nedenfor.

Sofie Sandberg og Envold Kruse havde sønnen Tyge, død som barn, og døtrene Anne og Birgitte. Envold Kruse faldt i slaget ved Lutter am Barenberg 27. aug. 1626. 1635 skiftede Sofie Sandberg med sine døtre, da hun ville købe Baggessvogn. Døtrene fik 1643 brev på at måtte forestå deres arvegods ved deres mors død, som skete døde 24. nov. 1649.

14. april 1636 vidnede Jens Christensen, Jens Pedersen og Mads Madsen i Gelstrup om øde gods i Hornum herred.

10. jan. 1651 udstedte kongen et pantebrev på 10.450 rdl. til Margrethe, Henrik Rosenmeiers hustru i København, som hun havde lånt Christian IV til forstærkning af rigets finanser i den sidste fejde med svenskerne. For disse penge, som var afskrevet på hendes brev og afregning, pantsatte kongen en del gods bl.a. en gård i Gelstrup, som Laurids Jensen påboede, og som Margrethe Rosenmeier skulle beholde som brugeligt pant, indtil godset bliver indløst for samme sum.⁴

¹ RA, Lensregnskaber, Aalborghus, Stedsmål 1638-39, Hans Gjedsteds afskrifter

² C. Klitgaard, Nibe Bys Historie.

³ NLA, B39A, Nibe tingbog, 1666, s. 8b, 1667, s. 162, 174b, 2. afdl. s. 23 og 31, jf. C. Klitgaard, Nibe Bys Historie.

⁴ Jens Holmegaard, Viborg landstings skøde- og panteprotokol 1624-57.

Figur 162: Gelstrup bygade set mod øst, eget foto 2009.

2. feb. 1654 solgte Elsebeth Sandberg til Slumstrup, søster til Sofie Sandberg, med sin broder Tyge Sandbergs samtykke sin andpart af en gård i Gelstrup, som Lars Poulsen og en medfæster påboede, afgift 1 ørte rug, 1 ørte byg, 1 ørte havre. Køberne var jomfruerne Anne og Birgitte Kruse til Baggsvogn. 4. feb. 1654 skødede de gården til Viffert Seefeld til Refsnæs.

Viffert Seefeld skødede 28. april 1657 en gård, som Christen Christensen fæstede, til sin broder Jørgen Seefeld til Næs (Lindenberg), Danmarks riges råd.¹

1657 skulle præsterne indberette om gårdene i deres sogne. Sognepræst Niels Pedersen Aalborg i Nibe indberettede da om gårdene i Gelstrup.² Som det ses, omfatter listen kun en del af gårdene i Gelstrup, men hvorfor den ikke er komplet vides ikke:

Til Kongen:	Jens Knudsen og Laust Thomasen	1 gård
Til Lundbæk:	Niels Søfresen	½ gård
Til Halkær:	Peder Nielsen	¼ gård
Til Sejlstrup:	Laust Jensen	¼ gård
Til Næs:	Laust Povelsen	¼ gård
Til Pandum:	Niels Madsen	¼ gård
Til Aalborg Hospital	Povel Lauridsen og Jens Sørensen	1 gård

¹ Jens Holmegaard, Viborg landstings skøde- og panteprotokol 1624-57.

² NLA, C2-201, Viborg bispearkiv.

Efter Christian IV's krige solgte kronen en mængde gods, bla. Pandum inkl. et bol i Gelstrup.¹ Omkring 1670 blev en del krongods udlagt til underhold af 5 rytterregimenter. Der skulle stilles 1 rytter pr. 8 tønder hartkorn mod fritagelse for landgilde og andre afgifter. I Gelstrup blev 6 af kronens gårde og bol udlagt, og de ses i Matriklen 1688.

Nr	Matriklen 1664			Matriklen 1688			Ny htk
	Ejer	Fæster	Htk.	Ejer	Fæster	Gl. Htk.	
1	Jørgen Due	Peder Nielsen Herredsskr 1 gård	3-5-2-2 4/7	Bernt Due	Niels Jensen Dal	3-5-0- 15/7	3-3-3-1
2	Kronen	Lars Thomsen 1 gård	2-5-0-1 5/7	Ryttergods Lundbæk	Anders Rasmussen	2-5-0-1 5/7	2-5-3-1
3	Kronen	Niels Madsen 1 gård	5-1-3-1 6/7	Ryttergods Lundbæk	Christen Nielsen	5-1-3-1 6/7	3-3-0-2
4	Ove Juel Pandum	Mads Madsen 1 bol	2-6-3-2/7	Ove Juel, Lundbæk	Niels Jensen	2-6-3-2/7	2-7-2-2
5	Vides ej, har været Jørgen Sefelds Arvinger	Christen Christensen 1 gård	5-0-2- 6/7	Præsidenten i Ribe	Christen Christensen	5-0-2- 6/7	3-0-0-1
6	Ove Juel Lundbæk	Niels Sørensen i Ferch 1 gd.	5-4-2-6/7	Ove Juel, Lundbæk	Søren Nielsen (Færch)	5-5-2-6/7 1)	3-6-3-2
7	Kronen	Jens Knudsen 1 gård	1-4-0-0, er kun 1-3-0-0	Ryttergods Lundbæk	Knud Jensen	1-3-0-0	3-6-2-2
8	Aalborg Hospital	Poul Lauridsen 1 gård	5-2-3-1 2/7	Aalborg Hospital	Jens Poulsen	5-2-3-1 2/7	3-6-1-1
9	Cornelis Rosenmeyer i Kbhvn.	Laurids Jensen 1 gård	4½-0-0-0	Johan Gaardmans enke	Peder Nielsen	4-4-0-0	3-1-3-2
10	Aalborg Hospital	Jens Sørensen 1 gård	4-6-1-3/7	Aalborg Hospital	Søren Jensen	4-6-1-3/7	3-0-2-2
11	Kronen	Peder Nielsen Herredsskr 1 bol	0-7-0-0	Ryttergods Lundbæk	Niels Poulsen	0-7-0-0	3-2-2-2
12	Kronen	Søren Nielsen 1 bol	0-6-0-0	Ryttergods Lundbæk	Peder Nielsen Hmd.	0-6-0-0	0-1-1-0

1) Afviger fra hartkorn i 1664, sikkert en skrivefejl

¹ O. Laursen, Kronens skøder.

I 1717 begyndte kronen at sætte ryttergodset på offentlig auktion. Birkefoged Niels Ilkær i Nibe og Baron O.H. Juel købte 4 gårde og 1 hus i Gelstrup. Efter delingen af det købte blev der 9. juli 1718 udstedt skøde til: "Ove Heinrich Juel, Friherre til Rysensten, for 1083 Rdl. 8 ½ Kroner, som er betalt Viborg Amtstue, paa følgende Gods, som er bort-solgt ved offentlig Auktion over en Del af 1. og 5. jyske Regimenters Ryttergods samt det ved Amtstuerne beholdne Strøgods i Jylland: Hornum herred, Voxlef Sogn, Gielstrup By 2 Gaarde, Mnr. 2 og 7, Htk. 2-5-3-1 og 3-6-2-2 [begge á 37 Rdl. er 242 Rdl. 78 Sk.], samt af 1 Hus den halve Part, Htk. 2 Fdk. 1 ½ Alb.[for 49 Rdl. 48 Sk.]"

Niels Ilkjær fik 6. dec. 1717 skøde på sin del matr. nr. 3, Gelstrup, hartkorn 3-3-0-2 og matr. nr. 11 hartkorn 3-2-2-0, begge á 37 rdl.¹ Bortsalget af krongodset fortsatte, og 11. nov. 1720 blev der udstedt skøde til major Albrecht Christoffer Due til Torstedlund på matr. nr. 9. i Gelstrup, hartkorn 4-4-0-0.

I 1700-årene skete der ikke meget i Gelstrup. Først med stavnsbåndets ophævelse i 1788, udskiftningen af gårdenes jorder og ophævelse af fællesskabet, kom der gang i udviklingen.

Figur 163: Gelstrup bygade set mod vest, eget foto 2009.

¹ Kronens skøder.

På udskiftningskortet af Gelstrup 1795, som findes i Kort & Matrikelstyrelsen, kan man se strukturen før overgangen til selveje:

Lodsejer	Nr	Beboerens navn	Hartkorn
Lundbæk	1	Peder Sørensen	3-2-2-1/2
Lundbæk	2	Jacob Andersen	3-2-0-1 1/2
Lundbæk	3	Lauri Nielsen	3-2-3-1/2
Lundbæk	4	Christen Gregersen	3-2-3-1/2
Lundbæk	5	Peder Færk	3-2-3-1/2
Lundbæk	6	Niels Andersen	3-2-0-1 1/2
Hospitalet	7	Jens Bierregaard	3-3-1-2 1/2
Haldkiær	8	Niels Sørensen	3-2-3-0
Haldkiær	9	Peder Michelsen	3-2-3-0
Hospitalet	10	Lauri Frejlef	3-3-1-2 1/2
Haldkiær	11	Søren Michelsen	3-2-3-0
Ialt			36-6-2-1

Med udskiftningen og selveje kom der gang i opspaltningen af ejendommene, som det ses i Matriklen 1844. Lundbæk gods ejede dog fortsat 11 af de 26 matrikelnumre. En af de første selvejere, var sognefoged Lars Jensen (Frejlev) i Gelstrup, som 25. juli 1795 købte sin fæstegård af Aalborg Hospital, hartkorn 3-3-1-2 1/2, købesum 343 Rdl. 1 Mk 6 Sk. Skødet blev tinglyst på Hornum herreds ting 21. jan. 1796.¹

Figur 164: Nøragergård, tidl. Færchgården, gårdmaleri hos Kr. Fisker, Gelstrup.

¹ NLA, C649-121, Aalborg Hospital, Dokumenter vedr. bøndergodssalg 1703-1859.

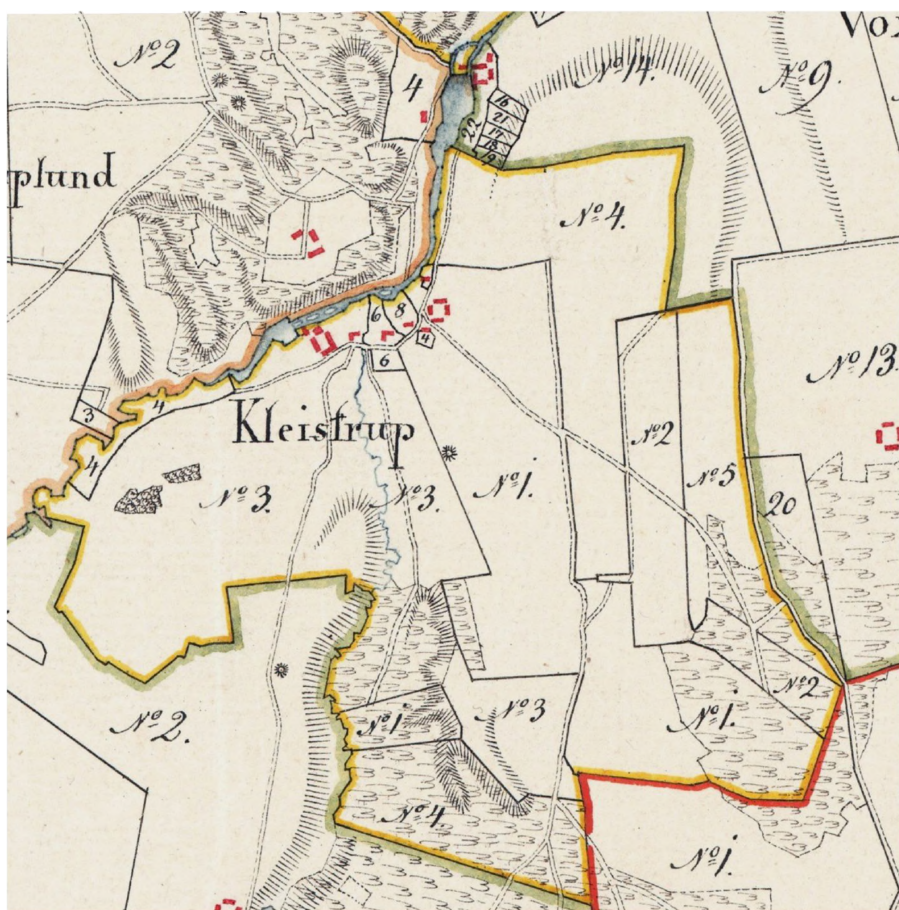
Matriklen 1844

Matr.	Ejer	Bruger	Gl. hartkorn	Nyt hartkorn
1	Lundbæk gods	Niels Mouritsen	3-2-3-1	5-0-2-0
2	Lundbæk gods	Anders Jacobsen	3-2-0-1 ½	4-0-1-2 ¼
3	Lundbæk gods	Jens Sørensen	3-2-3-1	3-5-3-½
4	Lundbæk gods	Christen Gregersen	3-2-3-1	4-5-1-1
5	Lundbæk gods	Peder Pedersen	3-2-0-1 ¼	4-4-2-2 ¾
6	Lundbæk gods	Christen Nielsen	3-2-0-1 ½	4-3-3-0
7	Lars Bjerregaard	Ejeren	4-7-0-2 11/16	6-5-0-¾
8	Laurids Kjær	Ejeren	3-5-0-1 ¼	4-0-2-2
9a	Laur Simonsen	Ejeren	3-2-3-1 ¼	3-4-3-2 ¼
9b	Peder Andersen	Ejeren	1-4-0-0	1-7-3-2 ¼
10	Chr. Sørensen	Ejeren	1-0-3-¾	1-2-2-1 ½
11	Lundbæk	Anders Andersen	0-0-2-2 ¾	0-1-0-¼
12	Lundbæk	Christen Andersen	-	0-0-3-½
13	Lundbæk	Peder Møller	-	0-0-2-1 ¾
14	Lundbæk	Peder Laursen	-	0-0-3-¾
15	Chr. Pedersen	Ejeren	0-3-1-2 ½	1-1-1-1 ¾
16	Jens Axelsen	Ejeren	0-3-0-1 ½	0-4-3-2 ¼
17	Niels Jensen	Ejeren	0-4-1-1 9/16	0-7-1-1 ¼
18	Anders Krog og Niels Laursen	Ejeren	-	0-0-0-2 ¾
19	Lars Binderup og Søren Pedersen	Ejeren	0-2-0-1 ¾	0-3-1-2 ½
20	Anders Andersen i Gelstrup	Ejeren	0-1-0-2	0-0-1-1 ¾
21	Niels Jensen	Ejeren	Under nr. 17	0-0-2-2 ½
22	Laur Sørensen	Ejeren	0-4-2-2 ½	1-1-2-¾
23	Søren Simonsen	Ejeren	0-0-0-1 ¾	0-0-0-2
24	Lundbæk gods	Brugerne af matr. nr 1,2,3,4,5 og 6	Under nr. 1,2,3,4,5 og 6	2-0-3-2 ¾
25	Baron Juel, ejerne af nr. 7, 8, 9a, 10	Brugerne af nr. 1, 2, 3,4,5,6,7,8,9a og 10	Under de nævnte nr.	0-0-3-¼
26	Baron Juel, ejerne af nr. 8 og 18	Brugerne af nr. 4,8, 12,13,14 og 18	Under nævnte matr. nr.	0-0-0-1 ½
	Samtlige ejere	Er gade og lergrov	-	.
	Tilsammen			51-3-0-1 ½

KLÆSTRUP

Indtil omkring år 1500 henvises til afsnittet om Klæstruplund, idet forholdene før den tid er tæt sammenvævede og vanskelige at adskille. 1518 afsagde sandemænds skel mellem Pandum og Rodstrup, mellem Pandum og Klæstrup og imellem Pandum og Simested. Den 8. nov. 1519, onsdag før Skt. Mortens dag blev der på Hornum herredsting taget lovhævd på kronens gods i herredet, bl.a. 1 bol i Klæstrup.

Den 16. juni 1528 bekendtgjorde Frederik I, at sognepræst Niels Pedersen i Vokslev havde været hos ham med et tingsvidne af Hornum herredsting, med lovhævd på Vokslev Kirkes og Nibe Kapels ejendomme, bl.a. en eng til Søren Madsens gård i Klæstrup.

Figur 165: Udsnit af Formindsket sognekort s06115a, Kort & Matrikelstyrelsen.

1544 stævnedes Hartvig Thomsen (Juel) til Palsgaard sandemænd i Hornum herred for rettertinget vedr. markskel mellem Klæstrup og Si-

mested mark. Hartvig Thomsen var gift med Maren Eriksdatter (Tornekrands) og var søn af Iver Thomsen Juel, til Astrup, (bølge og stjerne i våbnet), og Lene Ludvigsdatter Rosenkrands.¹ 14. april 1544 indbragte Erik Nielsen (Tornekrands) til Kollerup skelsagen for kongen. Hans ”visse bud” fremlagde tingsvidne af Hornum herredsting udstedt af herredsfoged Peder Sørensen (Ridemand), at budet på 3 hinanden efterfølgende ting havde tiltalt Chresten Halkær, Søren Kjeldsen og Jens Døgind, alle i Klæstrup, for at have opbrudt skelsten mellem Rodstrup og Klæstrup mark og at have drevet kvæg i hans mark og brugt den imod hans vilje.

Gabriel Gyldenstjerne mageskiftede 30. sept. 1549 med Hospitalet i Aalborg, der fik gårde i Hillerslev og Hundborg herreder i Thy mod bl.a. 1 gård i Klæstrup med et gårds eje i Vokslev, som Søren Poulsen iboede landgilde årligt 6 pund korn, 3 pund smør, 1 skovsvin og 24 sk. gæsteri.

5. feb. 1550 faldt der dom ved Viborg landsting i sag mellem Mikkel Nielsen (Tornekrands) til Kyø og bønder i Vokslev Sogn om ulovligt fiskeri ud for Lundbæk. Da bønderne ikke stoppede fiskeriet, blev de den 12. juni 1550 stævnet af Oluf Munk på Aalborghus, der stadfæstede den tidligere dom. Blandt de indstævnte var Søren Poulsen og Lars Poulsen i Klæstrup. Den 20. juni 1552 var Søren Poulsen i Klæstrup på herredstinget og deltog i stadfæstelse af et gammelt sandemændstov mellem Restrup og Nørholm, som Gabriel Gyldenstjerne til Restrup lod tage.

24. sept. 1558 fik Jørgen Hertuigsen (Juel) forleningsbrev på noget krongods, bl.a. 1 gård i Klæstrup og herligheden af en anden gård der, hvis landgilde skulle ydes til Vokslev sognepræst uden afgift.

I 1562 havde kronen to gårde i Klæstrup lagt under Aalborghus: Anders Sørensen, 3 sk. leding, 5 skp. rug, 1 ørte byg, 5 skp. havre, 1 pund smør, 1 får, 1 lam, 1 gås korn, 2 høns, 5 kvarter honning, 6 sk. galt penge, 1 sk. sildepenge, 1 svin, 8 hestes gæsteri. Jens Døgind, 1 ørte byg, 1 svin, 8 sk. gæsteri.² Ledingsafgiften og de i øvrigt store afgifter af Anders Sørensens gård tyder på, at det er en gammel selvejergård, måske kommet til kronen ved halsløsningen efter Grevens Fejde.

5. aug. 1565 fik fru Agnete på Pandum, Jørgen Prips enke, forlening på bl.a. 1 krongård i Klæstrup, som hun havde i værge, uden afgift.

2. juli 1569, lørdag Visitatio Marie, stævnedes Jens Døgind i Klæstrup på Viborg landsting Mads Jensen, Niels Mortensen i Svenstrup, Anders Nielsen i Nibe, Terkel Nielsen og deres medbrødre, der havde svoret trolddom over hans hustru Kirsten Buddisdatter. Endvidere stævnedes Peder og Anders Terkelsen i Vokslev og deres medbrødre, der også havde svoret trolddom over hende. Dommen synes at være, at trolddommen ikke var bevist, så hun må være gået fri.

Ved samfrændeskiftet 7. sept. 1569 om Restrup gård og bøndergods

¹ Konrad Barner, Familien Rosenkrantz, s. 270 og Hvas bd. 4, s. 203.

² RA, Lensregnskaber, Aalborghus, Jordebog 1562.

hørte der til Restrup to bol i Klæstrup, som tilfaldt Mogens Gyldenstjerne. Det ene havde Chresten Jensen, landgilde 20 skp. byg og 1 skovsvin, det andet havde en mand kaldet Lømicke med samme landgilde.

Niels Simonsen i Klæstrup vidnede 13. aug. 1571 om skel mellem Kirketerp og Hyllested. 1591 betalte Kirsten Frandis i Klæstrup 1 rdl. i stedsmålspenge af en gård, som Maren Christensdatter havde afgivet.¹

Søren Nielsen i Klæstrup bevidnede 3. april 1598 på Viborg lands-ting, hvor skellet gik mellem Binderup og Gelstrup gik for 20 år siden.

1601 lå der i Klæstrup 3 krongårde under Aalborghus, og de gav årligt: Frans Andersen 1 ørte byg, 1 svin, 10 sk. 2 alb. gæsteri, Søren Nielsen 1 ørte rug, 1 ørte byg, 1 ørte havre, 1 svin, 1 mk. 5 sk. gæsteri, Michel Andersen 4 sk. leding, 5 travrer rug, 1 ørte byg, 5 travrer havre, 1 pund smør, 1 får, 1 lam, 2 høns, 5 kvarter honning, 8 sk. galtpenge, 1 sk. 1 alb. sildepenge, 1 svin, 8 hestes gæsteri.² Her bemærkes igen ledingsafgiften.

12. jan. 1607 blev der vidnet om øde krongods. Michel Andersens bol var bevilget fri, og Thames Andersens gård og Søren Andersens hus var øde, så der ikke var nogen skyld at få. Christen Sørensen i Klæstrup vidnede 23. nov. 1607 om øde krongods i Vokslev Sogn. Den 19. maj 1617 blev der vidnet om øde gods i herredet i 1616, og her nævnes i Klæstrup et øde bol, som Christen Jensen har, en øde gård som Michel Andersen har, og et øde gadehus. I Mandtals register 1614-15 ang. etablering af en stående landmilit nævnes til Aalborghus Hans Nielsen, afgift 1 ørte rug, 1 ørte byg, 1 ørte havre, 1 mk. 5 sk. 1 alb. gæsteri.³

I Aalborghus lens jordebog fra Philippi Jacobi (1. maj) 1617 til årsdagen 1618 nævnes disse gårde: Michel Andersen, 1 ørte byg, ½ svin, 10 sk. 2 album gæsteri, Hans Nielsen, 1 ørte rug, 1 ørte byg, 1 ørte havre, 1 svin, 1 mk. 5 sk. 1 alb. gæsteri, Thames Andersen, 8 sk. leding, 5 travrer rug, 1 ørte byg, 5 skp. havre, 1 får, 1 pund smør, 1 lam, 1 gås med havre, 2 høns, 5 kvarter honning, 8 sk. galtpenge, 2 sk. 1 alb. sildepenge, 1 svin, 8 hestes gæsteri, Søren Andersen, 12 sk. huspenge. Thames Andersens gård var med ledingsafgift og de i øvrigt meget store afgifter uden tvivl en gammel selvejergård, måske forbrudt i Grevens Fejde. Jens Nielsen fæstede 1617 3 parter af ”den gård i Klestrup” efter sin moder.⁴

I tingsvidne af 22. feb. 1619 om øde krongodsgods i Hornum herred fra 1. maj 1618 til årsdagen 1619 nævnes en øde gård, som Peder Jensen har, som Michel Andersen tidligere havde, samt et øde gadehus. Heller ikke Peder Jensen klarede sig længe. 19. marts 1621 blev der igen taget tingsvidne om øde krongodsgods fra 1. maj 1620-21, og her nævnes en

¹ RA, Lensregnskaber, Aalborghus, Regnskab 1591-92.

² RA, Lensregnskaber, Aalborghus, Jordebog 1601.

³ RA, Danske Kancelli, B100b, Akter angaaende Indrettelsen af en staaende Landmilit i.h.t. kgl. Instruks af 17. nov. 1614. Pakke 2, Jylland.

⁴ RA, Lensregnskaber, Aalborghus, Regnskab 1617-18, stedsmål.

øde gård, som Peder Jensen havde. Desuden var der et øde hus.

Niels Krabbe til Torstedlund ønskede ved magelæg med kronen at få Bisgaard på Hannæs mod bl.a. et bol i Klæstrup og 10. april 1621 befalede Otte Skeel, befalingsmand på Dueholms Kloster, og Anders Friis til Hungstrup at besigtige godset. Magelægget gik i orden, og 15. nov. 1621 befalede kongen Manderup Parsberg på Aalborghus at indskrive bolet i Klæstrup i lenets jordebog og årlig at gøre regnskab.

Kongen udstedte 1621 påbud til bønderne i hele landet om podning af træer og etablering af humlekuler, og 11. juni 1621 blev der på Hornum herredsting taget vidne om efterkommelsen af påbuddet. I Klæstrup nævnes kun Hans Nielsen, som kun havde podet pilekviste. 10. nov. 1621 stævnedes Niels Krabbe til Torstedlund Laurits Christensen i Klæstrup og medbrødre til landstinget for et tingsvidne. Sagen blev udsat til Snapsting. 1624 blev Søren Nielsen i Klæstruplund dræbt af Thames Pedersen i et slagsmål. Sagen endte på Viborg landsting, hvor Jens Andersen i Klæstrup mødte på Thames Pedersens vegne.

Anne Høgh, Axel Rosenkrands' enke, udstedte 17. nov. 1629 på Asmild Kloster et pantebrev, som 28. nov. 1629 blev tinglæst på Viborg landsting. Pantebrevet blev udstedt til Jens Høgh, Anna Lykke og Margrete Rosenkrands for en gæld på 4.551 rdl. og gav pant i Buderupholm hovedgård og en del bøndergårde, bl.a. 1 gård i Klæstrup.

19. april 1630 var Michel Andersen i Klæstrup så forgældet, at han ikke kunne svare landgilde af gården. Helvig Kaas til Restrup stævnedes 18. jan. 1631 Anders Jensen og Anne Poulsdatter i Klæstrup til landstinget. Årsagen var ikke oplyst, og ingen af dem mødte.

Michel (Andersen) Døgind i Klæstrup vidnede 4. feb. 1633 i en arvesag, og 3. aug. 1633 blev han stævnet til landstinget for sit vidne. Han var uden tvivl i slægt med Jens Døgind, der 1562 fæstede en krongård i Klæstrup. Michel Andersen døde lidt før 19. nov. 1649, hvor enken Maren Nielsdatter og børnene Christen, Niels, Søren, Anna, Mette og Maren havde en sag om arv efter ham på herredstinget, som efterfølgende flere gange var på tinget. Sønnen Niels boede da i Klæstrup og stævnedes samme dag Jens Pedersen i Vokslev for gæld. Også Christen Michelsen boede i Klæstrup og stævnedes 15. juli 1650 broderen Niels for et overfald, der var sket på Klæstrup grandestævne. Christen Michelsen blev 25. sept. 1654 stævnet for gæld, og 9. jan. 1654 blev der taget tingsvidne om hans armod, og han kaldes her halvgårdsmænd. Hans gård lå under kronen, dvs. Aalborghus, men 9. dec. 1650 udstedte notarius publicus ved Fallentin Sumb skøde til Jørgen Marsvin til Restrup på bl.a. følgende gods, ”som er udlagt ham for en forstærkning på 1034 ½ rdl. 23 ½ sk.: i Klæstrup 1 gård, Søren Hansen, 1 gård Poul Pedersen, 1 gård, Michel Andersen og 1 bolig, Søren Jensen”.¹ Christen Michelsen delte

¹ Jens Holmegaard, Viborg landstings skøde- pantebøger 1624-57.

åbenbart gård med Anders Møller i Huul Mølle. I hvert fald udstedte Jørgen Marsvin til Restrup 6. dec. 1656 pantebrev til Mogens Arenfeldt, som havde godsagt ham for et lån på 1.000 rdl. fra Jacob Nielsen i Randers og derfor sat bøndergods i pant, bl.a. i Klæstrup 1 gård, Christen Michelsen og Anders Møller, 1 gård, Laurids Jensen, og 1 gård, Niels Michelsen.¹ Niels Michelsen er uden tvivl Niels Døgind, der 30. nov. 1663 blev stævnet for at have gjort skade på en mark. Christen Døgind i Klæstrup blev 6. juli 1663 anklaget for misligholdelse af fæstegården. 12. juni 1682 blev Christen Døgind stævnet vedr. en fæstegård, som hans broder Niels fradøde. Den 26. juni 1682 var sagen igen for herredstinget, og der blev taget tingsvidne, at Christen Michelsen (Døgind) i Klæstrup var gået til Anders og Peder Pallesens gård i Klæstrup og havde overfaldet Anders Pallesen og tilført ham et sår i panden. Han havde også truet med at afbrænde gården. Christen Michelsens søster, Mette havde åbenbart boet i gården hos broderen Niels, som Anders og Peder Pallesen havde overtaget. Hun var samtidigt kommet til gården og havde overfaldet Anders Pallesen, bidt ham og rykket ham i håret. Formodentligt har Christen Michelsen også boet hos broderen. Sagen synes forligt med, at Christen Michelsen skulle godtgøres for det frie ophold, han skulle have haft i gården på livstid, og Peder Pallesen skulle give Mette Michelsdatter frit ophold i gården det første år. Den 9. nov. 1684 mødte Christen Michelsens søn Michel Christensen Døgind i retten for faderen, der var blevet overfaldet af to mænd.

Margrethe von der Lyhe, enke efter Jørgen Brockenhus til Sebber Kloster, ønskede ved magelæg med kronen at komme af med en gård i Klæstrup. Lensmand Gunde Lange på Aalborghus fik 31. okt. 1636 mis-sive om at undersøges sagen. Måske blev det ikke til noget, eller også ejede hun yderligere et bol i Klæstrup, for 23. jan. 1647 udstedte hun pantebrev til birkefoged Poul Nielsen Kras i Nørholm på 100 rdl. at betale til næste Snapsting og pantsatte ham derfor 1 bol i Klæstrup.²

Ide Gøye, sal. Jens Juels enke til Lindbjerggaard, skødede 2. okt. 1651 en boullig (hus) i Klæstrup til Johan Brockenhus til Sebber Kloster. Han var søn af Jørgen Brockenhus og Margrethe van der Lyhe.

Ove Juel til Lundbæk, assessor i Danske Kancelli, fik 19. sep. 1662 fra kronen skøde på Pandum hovedgård med underliggende bøndergods bl.a. 1 gård i Klæstrup.³ Efter Viborg landstings skøde- og panteprotokol drejede det sig om Palle Pedersens gård i Klæstrup.⁴

¹ Jens Holmegaard, Viborg landstings skøde- pantebøger 1624-57.

² Jens Holmegaard, Viborg landstings skøde- pantebøger 1624-57.

³ Kronens Skøder.

⁴ NLA, Viborg landstings skøde- og panteprotokol, B24 x631, fol 302.

Matriklen 1664

Ved matriklen 1664 var der i Klæstrup 6 gårde, 1 bol, 1 gadehus samt Gudskift Mølle, opregnet med ejere, fæstere, hartkorn og årlige landgilde:

Velbyrdige Ove Juels tjener:

1 gård, Palle Pedersen, hartkorn 5 ½-0-0-0, landgilde, 1 ½ skp. rug, 1 ørte byg, 3 pund smør, 1 fødnød. Desuden til Aalborg Hospital havre 4 skp.

1 gård, Jens Pedersen, hartkorn 6-0-1-4, landgilde, 1 ½ skp. rug, 1 ½ ørte byg, 1 svin, 1 fødnød, 1 lam, 1 gås, 2 høns, 5 hestes gæsteri.

Mogens Arenfeldts tjener:

1 gård, Laurids Jensen, hartkorn 5-7-0-2 6/7, kortes 0-6-2-2=5-0-2-0, landgilde, 1 ørte rug, 1 ørte byg, 1 ørte havre, 1 svin, 1 fødnød, 1 lam, 1 gås, 2 høns, 12 sk. gæsteri.

Jørgen Marsvins tjener:

1 gård, Christen Døgind, hartkorn 4-7-1-3/7, landgilde, 4 sk. leding, 5 tønder rug, 1 ørte byg, 5 skp. havre, 5 kvarter honning, 1 får, 1 lam, 1 gås, 2 skp. havre, 2 høns, 8 sk. galtpenge, 1 sk. 1 album sildepenge, 3 mk. 4 sk. kopenge, 1 svin, 8 hestes gæsteri.

1 gård Hans Nielsen, hartkorn 3-2-1-3/7, landgilde, 20 skp. byg, 1 svin.

Mogens Arenfeldts tjener:

1 gård, Niels Michelsen, hartkorn 2-0-2-2 4/7, kortes 1 sk., er kun hartkorn 1-7-2-2 4/7, landgilde, 1 ørte byg, 10 sk. 2 alb. gæsteri.

Gadehuse:

Ko. Majestæts tjener til Aalborghus:

1 hus, Niels Dalsgaard, 12 sk.

Margrethe von der Lyhes tjener:

1 bol, Peder Pallesen, hartkorn 3-0-2-2 4/7, landgilde 20 skp. byg, 1 svin.

Gudskift Mølle, Christian Urnes tjener:

1 mølle, Jens Møller, hartkorn 12-0-0-0, kortes efter Christopher Lindenou seddel til 3 ½-0-0-0, landgilde, 12 pund mel.

Af gårdene betalte kun én ledingsafgift, nemlig Christen Døgind. Ledingsafgiften tyder på, at det var en gammel selvejgård.

Matriklen 1688

Under Hans Jørgensen og Jacob Hansen i Viborg.

		Htk. 1664	Ny htk.
Nr. 1	Hans Nielsen	3-1-2-3/7	1-5-3-1

General Major Levetzau:

Nr. 2	Peder Pallesen	3-0-2-2 4/7	1-5-3-1
-------	----------------	-------------	---------

Velbyrdige Jørgen Arenfeldt:

Nr. 3	Anders Pallesen	1-7-2-2 4/7	1-6-2-2
-------	-----------------	-------------	---------

Nr. 4	Søren Laursen Kongl. Mayst.:	3-0-0-2 2/7	1-4-3-2
Nr. 5	Claus Heinrich Meier General Major Levetzau:	3-0-0-2 2/7	1-4-1-1
Nr. 6	Søren Laursen Kongl. Mayst., Lundbeck	5-0-2-0	3-2-1-1
Nr. 7	Christen Michelsen, øde Hr. Ove Juell og Aalborg Hospital:	4-7-1-3/7	3-1-2-0
Nr. 8	Niels Pallesen Hans Jørgensen og Jacob Hansen:	5-4-0-0	3-4-3-1
Nr. 9	Niels Dalgaard, hus, har ingen Sædeland Gudskift Mølle Geneneral Major Levetzau: Af malingen	12-0-0-0	8-4-0-0

Christoffer Lindenov solgte i 1685 Restrup til generalmajor Hans Fr. Levetzau til Oksholm. Der hørte da til gården 1 bol og 1 mølle i Vokslev.¹ Det er uden tvivl Hans Nielsens bol og Gudskift Mølle.

Anne Margrethe Brochtorff, generalmajor Theodorus Lewetzaus enke, fik 16. juni 1721 skøde på en hel del krongods, herunder i Vokslev Sogn, Klæstrup by, matr. nr. 1 og 3, hartkorn 3-1-1-1 og 1-6-3-0 3/7.

1844 var der 5 gårde i Klæstrup samt 3 huse stort set uden jord:

Matriklen 1844

Nr.	Ejer	Bruger	Gl. hartkorn	Nyt hartkorn
1	Fru Bassesen, Nibe	Jens Christensen	5-0-0-2	5-1-0-0
2	Jens Lorentsen	Jens Lorentsen	1-5-3-0	2-0-2-2 ½
3	Christen Laursen	Christen Laur- sen	5-1-2-1	7-2-1-2 ½
4	Christen Jensen	Christen Jensen	4-7-3-2	6-0-1-1 ½
5	Jens Pedersen	Jens Pedersen	1-4-3-0	1-6-1-0
6	Simon Danielsen	Simon Daniel- sen	0-1-0-0 privilegeret	0-1-1-2 ½
7	Jens Christensen	Jens Christensen	0-0-0-0	0-0-0-2 ¼
8	Fru Bassesen	Lars Olsen	0-0-0-0	0-0-3-1 ¼

¹ Fra Himmerland og Kjær Herred, 1939 s. 138.

Klæstrupgård

Klæstrupgård er en af de gårde i Danmark, hvis historie kan føres længst tilbage. Den blev oprindeligt kaldt Vestergaard. I vore dage er jorden opspaltet og fordelt på en række matrikelnumre. Bygningerne til den oprindelige gård findes nu på matr. nr. 3a, som er en mindre parcel.

Den første kendte ejer af Vestergård var Christiern Pedersen Vendelbo, kongens marsk, dvs. hærfører. Hans ejerskab fremgår af en lovhævd af 13. juli 1429. Originalen hertil findes ikke mere, men 26. okt. 1442 udstedte Aalborg Byting en vidisse, en bekræftet kopi, som så at sige er gårdens dåbsattest, der i moderne sprog og i lettere forkortet form lyder:

Niels Eriksen, lensmand på Aalborghus, Thøtmer Henriksen og, Thames Gøriksen, borgmestre i Aalborg, Oluf Maltesen, Mathias Borck, Jens Pedersen, Peder Nielsen og skipper Bjørn, rådmænd, gør vitterligt, at fredag den 20. marts 1442 var Henrik, fru Elses svend af Støvringgaard, på rådhuset med hendes gavebrev på Kalstrup og Klæstrup til Helligåndshuset, og bad os udstede en kopi til Helligåndshuset, da hun selv ville gemme hovedbrevet, da det lød på mere gods, hvilket brev lyder som følger: Peder Svendsen Skadeland, Mikkel Kruse, Jeppe Jensen af Binderup, væbnere, Laurids Ovesen, foged på Aalborghus, Niels Mikkelsen, herredsfoged i Hornum herred, Simon i Fyrkilde, Niels Nielsen i Astrop, Mikkel Skyærf i Kgs. Thisted kundgør, at onsdag den 13. juli 1429 var vi til stede i Vestergaard i Klæstrup, hvor Laurids Olufsen bor, og i Kalstrup med mølle i Veggerby Sogn, hvor Niels Lauridsen bor, og da var velbyrdige Lyder Holck af Støvringgaard der selvtolvt med de uberygtede dannemænd, Jeppe Hegedal, Lage Mogensen, Gunde Iversen, Niels Pedersen Svingelberg og Erik Madsen, væbnere i Himmersyssel, Jens Poulsen i Kielstrup, Jens Mogensen i Sk...orp, Peder Mogensen i Fyrkilde, Niels Jensen i Nysum, Acer Pedersen i Haverslev og Lage Jensen i ...gh, bønder, der vidnede, at Lyder Holck tog lovhævd på de nævnte gårde, som rigsrådet, da det var i Randers, havde bevidnet at være Christiern Vendelbos gods, og at han redeligt havde købt det.

Figur 166: Adelslægten Vendelbos våben fra Danmarks Adelsårbog 1935.

Christiern Pedersen Vendelbo til Nørre Vosborg blev født o. 1350-60 og døde mellem 12. juni 1400 og 16. juli 1401. Han var 1375-1401 lensmand på Aalborghus og var ud af en af de fornemste og mest indflydelsesrige slægter i landet. Faderen var formodentlig Peder Pedersen, der 1317 var marsk. Christiern Vendelbo var gift med Elne Bugge, datter af den berømte Niels Bugge til Hald, Støvringgaard og Nørre Vosborg og senere med en datter af Palle Juel til Støvringgaard. Niels Bugge var en af den jyske adels anførere i oprøret mod kong Valdemar Atterdag og blev 1359 dræbt i Middelfart på vej hjem fra herredagen i Næstved. Kongen var under stærk mistanke for at stå bag mordet, men svor sig fri. Niels Bugge var anden gang gift med Christiern Vendelbos søster Ingeborg Pedersdatter Vendelbo. En anden søster, Cecilie Pedersdatter Vendelbo var gift med Erik Nielsen Gyldenstjerne til Aagaard og Restrup, som også var marsk. En søster var gift med Niels Eriksen af adelsslægten Saltensee, der havde slægtsforbindelser tilbage til Skjalm Hvide og den danske kongeslægt. En søster var gift med Poul Poulsen af adelsslægten Munk. Endelig var der en broder Peder Pedersen, der skrives til Skjerngaard.

Ved Christiern Pedersen Vendelbos død 1401 overgik Vestergaard til datteren Else. Hun var først gift med Axel Jepsen (Thott), som døde mellem 6. april 1407 og 1429. Hun var anden gang gift med Lyder Holck, som 1429 tog lovhævd på Vestergaard på hustruens vegne. Lyder Holck døde mellem 1432 og 1442. Fæsteren i denne periode kendes ikke.

Laurids Ovesen

I lovhævden 13. juli 1429 bemærkes navnet på fæsteren af Vestergaard, Laurids Ovesen. På den tid var der en foged på Aalborghus med næsten samme navn, Laurids Olufsen. En anden bemærkelsesværdig ting er navnet på fæsteren af Kalstrup Niels Lauridsen. Det kan være et rent tilfælde, men formodningen er, at det er fogden på Aalborghus og hans søn. Lasse Ovesen nævnes 9. aug. 1445 som forsiddet på Aalborg byting.

30. april 1478 var Lars og Anders fæstere af Vestergaard. Dette fremgår af et gavebrev, som væbneren Axel Jepsen (Thott) af Støvring gav Helligåndshuset i Aalborg på en gård i Klæstrup, Vokslev Sogn, ”oc etth bygge thertiill ligende mett en gordtz eye i Woxleff ” Gavebrevet synes klart at dreje sig om Vestergaard. Axel Jepsen (Thott) var sønnesøn af fru Else Vendelbo og Axel Jepsen (Thott), og det synes umiddelbart mærkeligt, at han kan skænke gården til Helligåndshuset eftersom fru Else allerede 1442 havde skænket den. Forklaringen er som det også fremgår af gavebrevet af 30. april 1478, at det kun var bondeskylden, der blev skænket 1442, mens gaven 1478 omfatter resten, dvs. herligheden.

Ejendomsretten var åbenbart ikke helt afklaret, for 12. jan. 1492 var sagen på rettertinget. Kong Hans tildømte da Aalborg Helligåndshus en

gård i Klæstrup efter 2 breve, som prior Anders fremlagde. Først Axel Jepsen (Thott) af Støvring's gavebrev af 30. april 1478 til Helligåndshuset i Aalborg på en gård i Klæstrup. Dernæst et brev af 1491, i.h.t. hvilket Niels Munk til Halkjær havde fået pant i gården. Da dette brev var senere end brevet til Helligåndshuset, tildømtes Helligåndshuset gården. Niels Munk henvistes til at tale med Axel Jepsen arvinger om sagen.

1492 boede Laurids Terkelsen i Vestergaard. Dette fremgår af et sognevidne af 29. juli 1492 af Vokslev kirkegård, udstedt efter ønske af Anders Pedersen, prior i Aalborg Helligåndshus, at en fjerding jord i Vokslev mark har ligget til Vestergaard i Klæstrup, hvor Lars Terkelsen bor, så længe vidnerne kan huske.

Sagen om denne jord var igen for Hornum herredsting 30. juli 1492, hvor prior Anders Pedersen fik tingsvidne om, at Helligåndshuset havde ret til den i sognevidnet af 29. juli 1492 omtalte jord i Vokslev mark, som altid havde ligget til Vestergaard. 1498 blev der taget sognevidne om 4 gårde til Vokslev Kirke samt Palle Juels lovhævd på Rodstrup med alt tiliggende, indtil Vestergaards enge begynder, samt en gård i Klæstrup med en favn jord i Klæstrup mark. Lovhævden fremlægges i sag ved rettertinget 12. juni 1542. Aalborg Helligåndshus, senere kaldet Aalborg Helligåndskloster ejede en del af gården til langt op i 1700-tallet.

Laurids Terkelsen er uden tvivl den 1478 nævnte Lars, og Anders, der nævnes samtidigt, hans bror. De har haft Vestergaard i fællesskab. Laurids Terkelsens søn var utvivlsomt efterfølgeren Poul Lauridsen.

Anders Terkelsens søn var formodentligt Terkel Andersen, der i 1550 nævnes i præstegården Dalsgaard i Vokslev. En anden søn var muligt Niels Andersen, som 1538 nævnes i en af de andre gårde i Klæstrup.

Den 11. sept. 1525 var Poul Lauridsen fæster, og han tog da på vegne af Laurids Nielsen, prior i Aalborg Helligåndshus, lovhævd på alt Helligåndshusets ejendom i Hornum herred, bl.a. Vestergaard, hvor han selv boede. Den 6. nov. 1536 var Poul Lauridsen og Søren Madsen i Klæstrup en af de 24 dannemænd, der vidnede på Hornum herredsting, mandag før Skt. Mortens dag, i en strid mellem Peder Jensen, prior i Helligåndshuset i Aalborg, og Gabriel Gyldenstjerne til Restrup om et byggested i Sørup og en gård i Svenstrup.

Sidst i 1520-erne forsøgte Gabriel Gyldenstjerne at overtage Vestergaard, og der blev i den forbindelse taget en del tingsvidner om skellene. Dette var formodentlig en følge af den begyndende reformation, overgangen fra katolicismen til den protestantiske lære og den sekularisering af kirkens ejendom, der fandt sted.

1. nov. 1529 blev der på Hornum herreds ting taget et sandemandsbrev på Vestergaard i Klæstrup. Tingsvidnerne vidnede, at sandemændene kundgjorde deres tov, først fra en sten i midt åen, så på vestsiden af åen og op ad bækken til en sten, som de satte ved bækken, så nord på ad

en vej til de ”andhøffd”, hvor de satte en sten, så østpå langs ”andhøffd” til Kragehøjen, så sydøst til den gamle skelsten øst for bjerge” ved den anden bæk ... og ned i bækken ...ret .. som ... Tingsvidnet lyder:

”Alle mendt thette breff Ser elkr høre læse hilse wij Pieder seurens¹, fogeth tiil huornum heritz ting, lass Efleuss, Suend Jenss³ j brastdh, Seuren Jenss⁴ j Hietz, Jens Andersen j sønderholm oc lass Laurss ij ellidshøf Evendelig mz guth, kundgiør mz thette wort obne breff anno endz Gutz bijurd mdxxix then mandag, som alle helghens dag saa war, tha war skickith for oss paa forne huornum herrits ting oc for menige herritsmen, som then dag ting søgte meth hethrlig majj hr Laurs nielss, prior i then helghands Huus wdj aalebürg, huilcken ther lofflig esket fick och framledde eth fult weeldigt tings vithe aff otte troo Dannemajj, Som er Thomas Jenss, Jacob pss j budrop, anders nielss j abildgaard, niels bundrup, p duun, lass laurss, Jens Anderss j sønderholm och ands moghenss, huilcke forne viij dandmen wonde oc sagde paa there gode tro siel oc sanden, at thi hørde oc saa henne alle fire stocki same dag paa forne ting sandmendt af forne huornum ht ludelig kundgiorde oc tilstodh thir loughheeffdt som the logligh giorth haffur om vestergaard i Klestrup som the lofflig tillkreffuit war i saa maade, fførst en steen i mit strømme i aen paa thn westside oc saa opp at hufit skyffte then beck vdj oppath til thn steen, som the satte offuen wed aff same grøft skyffti beck oc saa nør ath mz enn vej thil the andihøffd, som the satt then anen Stien oc saa øst mz andhøffd til Kragehøffen oc saa øster oc søndr til then gamle Skelsten, som the fand østen wed bergt hoss then anden beck mz fløet och welken wed som plovet fond wed skilsten och nid i becken reth som thr oc søndden for offir vilburdige mants Erick nielss af Kye hans egen Breffs ludelse ... thr til forne icke hølles gotz raedestrup ene deld Oc tils so nest norden for ett leyg joord thr til vestergord i Klestruplund rette endiel mz so alle ret ... haffue aff arild tiidt aff forne plov obent skreludelse Di thr til frij forlig og for... offuer all Klestrup marck som hel. aff gamel arilds tiidt haffue haffueth. at the saa wotne for oss oc at saa er gutz sandhed the witne wij ens wor Ind Segl henginds nethen for thesse wort obne breff. Date Anno die et loco supradictis”.

I den omtalte sag ved Viborg landsting 12. juni 1542 om markskel om Vestergaard i Klæstrup i Vokslev Sogn blev fremlagt en dom af 1532 af Viborg landsting, at Erik Nielsen (Tornekrands) havde stævnet sandemændene i Hornum herred, da de havde svoret Vestergaard mark i Klæstrup for en endel, men den havde været brugt i fællig fra Arilds tid, og marken var svoret fra Rodstrup. Da sandemændene ikke måtte sværge om jordegods, kendtes deres tov magtesløst.

Fra 1537 findes to synsbreve om enge til Klæstrup Vestergaard. Et synsbrev, at 18 synsmænd havde vidnet, at de ikke havde set skelsten, grøfter eller diger indenfor et tidligere nævnt markskel, som berørte stug,

afmærket tofte eller særkøb, men nogle store sten i engen, som ingen havde taget op eller sat ned. Efter et andet synsbrev var der slået og revet græs hen over markskellet, og en del var nedtrådt og ødelagt.

20. april 1537 blev der i Aalborg udstedt en herredagsdom i en sag mellem Peder Jensen, forstander for Aalborg Hospital, og Gabriel Gyldenstjerne til Restrup, ang. Kalstrup gods og mølle i Veggerby Sogn og Vestergaard i Klæstrup. Gabriel Gyldenstjerne havde fået dom på Vestergaard ved herredstinget, hvortil hospitalsforstanderen var stævnet, men ikke mødt. Forstanderen fremlagde en række gavebreve, hvoraf det fremgik, at det meste af godset var givet til hospitalet af fru Else Christiernsdatter til Støvringgård. Dommen faldt ud til hospitalets fordel.

24. sept. 1537 blev der igen taget tingsvidne om markskel ved Vestergaard i Klæstrup. Tingsvidnet blev fremlagt 6. juni 1670 på Hornum herredsting i en strid mellem præsten Niels Pedersen i Nibe på den ene side og hans fæster Anders Nielsen i Dalsgaard og Vokslevs grandemænd på den anden side. Tingsvidnerne vidnede, at Niels Abildgaard fik tingsvidne af 8 dannemænd, der vidnede, at de samme dag indenfor alle 4 tingstokke hørte sandmændene bekendtgøre, at de torsdag før Mikkels dag var på Vestergaards mark for at udvise et sandemænds tov, som de nogle år tidligere havde gjort om Vestergaard, og undersøge, om skelstenene fandtes, hvor de havde sat dem. De vedstod da deres tov, først fra en sten neden for bakken i engen neden for Krogs høj, så opad samme høfte indtil det gamle ”andhøfft” begynder, vestpå ad denne indtil den lille vej begynder, sydpå ad vejen til ”gresskiffte” rende begynder, hvor de satte en sten, derefter nedad renden til åen, sydsiden til Rodsted, nordside til Vestergaard, så ned ad åen midtstrøms, på vestsiden til Klæstruplund og østsiden til Vestergaard, indtil bækken mellem Klæstrup og Vestergaard begynder, op ad bækken midtstrøms til stenene øst for Krogs høj, dette kendte de for ret skel omkring Vestergaard mark

I den omtalte sag ved Viborg landsting 12. juni 1542 om Vestergaards markskel blev fremlagt et sognevidne af 1538 af Vokslev kirkegård lydende, at de agre, som lå nord for Krogshøj i Vestergaard mark, havde været brugt til Rodstrup, så længe nogen kunne mindes, og at den mark, som lå i Vestergaards mark ved åen (Binderup Å), fra Arilds tid havde ligget til den gård i Klæstrup, hvor Niels Andersen boede.

I sagen fremlægges også et sognevidne af 1542 af Vokslev kirkegård, at Poul Lauridsen og Søren Poulsen i Klæstrup brugte Vestergaards mark som et frit enemærke, da Peder blev prior i Aalborg Helligåndskloster. Den nævnte Søren Poulsen er uden tvivl Poul Lauridsens søn. Peder Jensen måtte samme dag igen i retten for at holde gårdens nærgående naboer på afstand. Denne gang var det Erik Nielsen (Tornekrands) til Kollerup i Hadbjerg Sogn, der søgte at tilvende sig jord og enge til Vestergaard i Klæstrup, der dog tildømtes sagsøgeren, så længe hans af kong Hans

stadfæstede lovhævd af 1498 stod ved magt.

Herefter findes intet om gården før der på Viborg landsting 18. nov. 1598 blev afsat dom, hvorved et af herredsfogeden i Hornum herred udstedt syn ang. afslæt i en eng til Vestergård blev kendt magtesløst. Synsvidnet drejede sig om en eng til Poul Lauridsens gård i Klæstrup. Vidnet blev fremlagt af begge parter, som var Hans Wandal, foged på Aalborghus på kronens vegne og Hannibal Gyldenstjerne til Restrup, men der refereres til forskellige dele. Hannibal Gyldenstjerne henviste til, at de 4 synsmænd vidnede, at der blev givet varsel mandag den 24. juli 1598 om at være på åstedet om torsdagen, som da kun var tredje dag, og at der dermed ikke var givet 8 dages varsel. Hans Wandal henviste til, at de fire synsmænd, Lars Sørensen, Jens Jensen og deres medbrødre for 8 mænd havde vidnet, at de foregående torsdag var i en eng vest for Klæstrup hørende til Poul Lauridsens gård. De så da nogle tørv, der var gravet, og engen var afrevet til den søndre side på begge siderne af tørvene i en længde på 25 favn og i en bredde på op til 3 favn. Endvidere at Lars Jensen og Morten Pedersen i Hornum bevidnede, at de samme dag, den 24. juli, var på Restrup og stævnedes Hannibal Gyldenstjerne til at møde på åstedet den følgende torsdag og følgende mandag at møde på Hornum herredsting med breve og beviser.

Efter 1598 er det vanskeligt at følge gården, fordi navnet Vestergård ikke længere bruges, men efter alt at dømme nu kaldes Klæstrupgård, og fordi der mangler registreringer i én periode på 20-30 år. Ud fra de gamle tingsvidner om Vestergaards skels og beliggenhed og de mere sikre registreringer om gårdene fra Matriklen 1664 og fremad, kan det dog konkluderes, at Vestergaard er den gård, der ved Matriklen 1844 fik nr. 3 og senere kaldes Klæstrupgård.

Mellem 1598 og 1619 købte Jens Juel til Lindbjerggaard formodentlig Vestergaard af Aalborg Hospital. Købet skete sikkert kort efter 1598, hvor Poul Lauridsen nævnes sidste gang.

Birkefoged Christen Madsen i Vestergaard

Christen Madsen var efter alt at dømme fæster af Vestergaard i Klæstrup, senere kalde Klæstrupgård, men var derudover også fæster af en krongård i Klæstrup sammen med Hans Nielsen og Michel Andersen.

Christen Madsen er født senest 1580, og han døde mellem 15. maj 1637, hvor han sidste gang blev stævnet for retten, og 16. okt. 1637, hvor arvesagen efter ham for retten. Om hustruen vides intet, hun nævnes ikke i skiftet og må da være død forinden. Skiftet findes i Hornum herreds tingbog 16. og 23. oktober 1637. Arv og gæld blev ikke vedgået. Christen Madsen havde 5 børn, som kendes gennem skiftet og gennem Hoved-

skatten 1660:¹ Nr. 1. Mads Christensen i Tostrup i Sønderholm Sogn. Han er muligt den Mads Muus, der nævnes med hustru, 1 søn, 3 døtre og 1 tjenestedreng i hovedskatten 1660 og i Matriklen 1664 var fæster under Hans Friis: 1 gård Mads Christensen, 5-0-2-6/7, og hvis søn Niels Madsen i 1688 var fæster under magister Hans Dinesen, Randers, gl. htk. 5-0-2-6/7, ny 3-4-0-0. Nr. 2. Kirsten Christensdatter, kendes kun gennem skiftet. Nr. 3. Maren Christensdatter var gift med Morten Nielsen i Tostrup, der 1660 nævnes i hovedskatten med hustru, 4 sønner og 1 datter, og 1664 nævnes som fæster af en gård under Jørgen Seefelds arvinger, htk. 6-7-0-2 6/7. Nr. 4. Anne Christensdatter, født før 1620 og døde efter 1650, hvor hun omtales i en sag ved Hornum herredsting sammen med børnene Sophie, Peder og Maren.² Hun var gift med Palle Pedersen, der 1640 betalte stedsmål af en gård i Klæstrup efter Christen Madsen.³ Palle Pedersen er født før 1605 og døde i Klæstrup 1673-80. Nr. 5. Else Christensdatter, som var gift med Jens Christensen i Sønderholm.

I Aalborghus lens jordebog 1604-05 ses Michel Andersen, Søren Nielsen og Thomas Andersen på en krongård. Christen Madsen nævnes første gang sammen med to af disse fæstere, Hans Nielsen og Michel Andersen i Aalborghus len, Pendingeskat Mortensdag 1610.

Christen Madsen vidnede 1608 flere gange på Nibe birketing i en sag om Gunde Geds død. I Aalborghus lensregnskab 1611-12 betalte han sa-gefald for broderen Anders Madsen for brud på kirkeloven.

Omkring 1615-16 var Christen Madsen flere gange i dommers sted på Nibe ting, selv om han boede udenfor birket. Dette fremgår af en sag ved Viborg landsting 20. jan. 1616, hvor han stævnedes af Christen Pedersen i Nibe ang. nogle tingsvidner, som Christen Madsen havde nægtet at forsegle. Sagen kørte stadig 1618 og 1620. Christen Madsen var i 1619 fæster under Jens Juel til Lindbjerggaard i Vestjylland, og på vegne af sin husbonds fæster, Niels Christensen Nyrup i Nibe, tog han tingsvidner i en sag om et overfald på denne i Nibe, der 14. aug. 1619 blev stævnet til landstinget af Søren Jensen Remmer, møller i Veggerby.

Omkring 1621 kom Christen Madsen i økonomiske vanskeligheder, og han blev stævnet mange gange for gæld af Niels Christoffersen i Thise i Vendsyssel, der gjorde udlæg i hans bo, nærmere betegnet 3 køer og 2 kvier. Gælden var oprindeligt til Niels Murmester i Aalborg, som Niels Christoffersen havde arvet. Den 17. dec. 1621 og 10. april 1624 mødte Christen Madsen på landstinget for Holger Rosenkrands, befalingsmand på Skt. Hans Kloster i sin egen sag.

15. april 1622 vidnede han i en sag om stolestader i Vokslev Kirke og kunne da huske, at et bestemt stolestade i 32 år havde hørt til en gård i

¹ RA, Militære regnskaber IV 40e.

² NLA, B40A, Hornum herreds tingbog, 10. juni 1650, s. 133a-134b.

³ RA, Lensregnskaber, Aalborghus, Stedsmål.

Binderup, og da Christen Madsens far brugte dette stolestade, var det efter tilladelse fra Kjeld Knudsen, som boede i gården i Binderup. Christen Madsens far har altså også boet i sognet. Den 16. jan. 1626 blev Christen Madsen stævnet til landstinget af Christen Skrædder i Hvam. I sager ved Viborg landsting 17. feb. 1616 og 16. aug. 1617 repræsenterede han Birgitte Brahe til Turebygaard ved Køge i en drabssag. Den 14. feb. 1618 tilbageviste landstinget en sag hvori Christen Madsen var stævnet 23. sept. 1615, til Nibe ting. Sagsøgeren mødte ikke. Christen Madsen tilkendtes kost og tæring for turen til Viborg.

Jens Juel solgte ved skøde af 3. jan. 1626, tinglæst 23. jan. 1626 på Viborg landsting Vestergaard i Klæstrup til Niels Friis til Krastrup. Niels Friis skødede 20. jan. 1627 gården til Mogens Kaas til Støvringgaard. 4. feb. 1627 ønskede Mogens Kaas at gøre magelæg med kronen, og blandt det gods, han ville af med, nævnes Klæstrupgård. Den 7. maj 1628 blev mageskiftet gennemført. Mogens Kaas afgav 1 gård i Klæstrup til kronen og 1 gård til Hospitalet i Aalborg. Dette er vanskeligt at forstå, for 10. dec. 1629 fik lensmand Jens Juel på Aalborghus missive om at lægge en gård i Klæstrup, som kongen havde fået ved mageskifte (7. maj 1628) med Mogens Kaas til Støvringgaard, lensmand på Mariager Kloster, ind under Aalborghus len, indskrive gården i jordebogen og årlig gøre rede for den visse og uvisse indtægt af gården. Formodentligt skal mageskiftet 7. maj 1628 forstås sådan, at det kun drejede sig om 1 gård, for efter en anden kilde (Slægtsbog) hedder det, at Christian IV fik, til at lægge under godset Pandum, herligheden eller 1/3 af gården, en årlig afgift eller landgilde på 9 skp. rug, 1 ørte byg, 3 pund smør og 1 fødnød. Aalborg Hospital fik bondeskylden eller 2/3 af gården med en årlig afgift på 1 skp. rug, 2 ørte havre og 1 svin.

10. maj 1630 blev der taget tingsvidne om kronbønder til Aalborghus, der ikke kunne betale landgilde for 1629, da de var blevet forarmede af rigets fjender i den sidste svenskekrig, heriblandt Christen Madsen. 18. feb. 1633 blev der igen taget vidne på kronbønder, der ikke kunne betale landgilde. Christen Madsen resterede da med 15 skp. rug, 2 pund smør og 1 fødnød. 25. april 1636 stævnedes han af fogeden Knud Jensen på Torstedlund på Hornum herredsting for en gæld fra 1630 på 4 sldl. Han og svigersønnen Palle Pedersen blev 25. juli 1636 og 3. april 1637 udpantet for restancer til Aalborg Hospital. 15. maj 1637 stævnedes han af kongens foged, Chr. Mortensen, ang. vurdering af landgilde. 16. okt. 1637 var arvesagen efter ham for retten.

Palle Pedersen

Næste fæster var Palle Pedersen, som sikkert fik gården ved Christen Madsens død 1637 men senest 1640, hvor han betalte stedsmål af en gård

i Klæstrup efter Christen Madsen. Han var allerede 23.6.1632 i Klæstrup og stævnedes da Jens Andersen ved Nibe birketing ang. pantsat sølv, som han ville indløse.¹ Palle Pedersen er født før 1605, og døde 1673-80. Han var sikkert søn af Peder Pallesen i Rodstrup. Han var gift med forgængerens datter Anne Christensdatter, født før 1620, død efter 1650. Parret fik mindst 5 børn: 1. Sophie Pallesdatter, født før 1640, nævnt i retssagen 1650. 2. Peder Pallesen, født før 1642, nævnt i retssagerne 1650 og 77, fæstede gård i Klæstrup 12. dec. 1680 ifølge retssag 12. juni 1682, nævnt i Matriklen 1688 som fæster af gård nr. 2 i Klæstrup. 3. Maren Pallesdatter, født senest 1642, nævnt 1650. 4. Niels Pallesen, født før 1655, overtog Klæstrupgård 5. Anders Pallesen, født før 1655, nævnt i retssagen 1677 sammen med brødrene Peder og Niels, samt 1680 sammen med broderen Peder og var 1688 fæster af gård nr. 3 i Klæstrup.

Efter at gården 1642 var lagt under Pandum len noteredes i lenets regnskab: Efterskrevne gods er lagt til Pandumgaard's Len efter Kong. Majst. Brev. Indførslen er dateret 23. dec. 1642: Palle Pedersen, 9 skp. rug, 1 ørte byg, 3 pund smør, 1 fårnod.²

Palle Pedersen blev 10. juni samt 1. og 8. juli 1650 stævnet ang. skader på Klæstrup bys havreagre forvoldt af hans øg, kvæg, får og andet fæmon, men det synes som om, at Anders Jensen Møller i Huul Mølle havde gennet kreaturerne ud i kornet. 8. juli stævnedes Palle Pedersen, hans hustru Anne Christensdatter og børnene Sophie Pallesdatter, Peder Pallesen og Maren Pallesdatter. Sidstnævnte siges 1. juli at være en liden pige, der som hyrde gik med hendes faders fæ.

Ove Juel til Lundbæk stævnedes 11. sept. 1654 Palle Pedersen ang. fæstegården, som var forsømt for 70 rdl.³ Det er mærkeligt, at Ove Juel stævner, men han var da måske ved at få foden indenfor på Pandum, selv om Samuel von Surck da havde Pandum i pant for et lån til kronen. I Præsteindberetningen 1657 nævnes Palle Pedersen som fæster af en ½ gård under Pandum.⁴ Da Ove Juel til Lundbæk 19. sept. 1662 fik skøde på Pandum og underliggende bøndergods, var Palle Pedersen fæster.

30. nov. 1663 lod fogeden på Pandum et par mænd fra Lunden syne nogle svins skade på Palle Pedersens gødningsrug, 5 skp. var ødelagt.

I Matriklen 1664 nævnes under Pandum: 1 gård, Palle Pedersen, hartkorn 5 ½-0-0-0, landgilde, 1 ½ skp. rug, 1 ørte byg, 3 pund smør, 1 fødnød. Der foruden gives til Aalborg Hospital 4 skp. havre. Aalborg Hospital ejede altså fortsat en del af Vestergaard, og det ses også i Matriklen 1688, hvor Ove Juel og Aalborg Hospital i fællesskab ejer gård nr. 8, Niels Pallesen, Gl. htk. 5-4-0-0 og Nyt htk. 3-4-3-1. Ydelsen 1664

¹ NLA, B39A, Nibe tingbog 23.6.1632, s. 40b.

² RA, Lensregnskaber, Pandum, Film 18.608.

³ NLA, B40A, Hornum herreds tingbog, s. 119.

⁴ NLA, C2-201, Viborg Bispearkiv, Hornum provsti.

til Aalborg Hospital på 4 skp. havre var den sørgelige rest af Hospitalets oprindelige krav på 1 skp. rug, 2 ørte havre og 1 svin, som nævnes i Hospitalets jordebog 1673. Hospitalets landgilde 1673 (bondeskylden) og Pandums landgilde efter Matriklen 1664 (herligheden) genfindes i mageskiftet 7. maj 1628 mellem Christian IV og Mogens Kaas til Støvringgård.

Palle Pedersen i Klæstrup var tingsvidne på herredstinget 23. aug. 1669 ang. Juelstrup Præstegaard og Sørup Mark i Buderup Sogn. Han synes at være død i 1670-erne. Det var måske hans tilgodehavender, som sønnerne, velagtede Peder, Niels og Anders Pallesen i Klæstrup 24. dec. 1677 fordrede hos 4 af egnens mænd. Til gården hørte en stampemølle. Den nævnes 1688 i Matriklen under Klæstruplund, som dengang hørte under Lundbæk-Pandum gods, og er beskrevet i kapitlet om møllerne.

Niels Pallesen

Niels Pallesen, søn af den forrige fæster, er født før 1655 og han døde mellem 1696 og 1701. Han blev før 1699 gift med Anne Sørensdatter, født senest 1680, død efter 1718. Af børn kendes kun sønnen: Niels Nielsen, kaldet Pallesen, født før 1699, som overtog gården.

Ved Matriklen 1680 var Palle Pedersen afløst af sønnen Niels Pallesen, men formodentlig var det allerede sket, da han 24. dec. 1677 sammen med sine brødre Peder og Anders Pallesen i Klæstrup stævnedes 4 mænd til herredstinget for gæld.

1692 nævnes Niels Pallesen i Kop- og kvægskat under Lundbæk.¹ I Aalborg Hospitals jordebog 1693 siges, at Niels Pallesen var ”ganske forarmet og af Lundbæks ejer udpresset med arbejde”. Ifølge Lundbæks jordebøger var Niels Pallesen fæster 1696. Han nævnes tillige i jordebogen 1706 som fæster af gården, men det må skyldes at man ikke har fået rettet navnet til enken. Det havde man til gengæld i Aalborg Hospitals jordebøger, hvoraf ses, at ”salig Niels Pallesens enke Anne Sørensdatter” var fæster 1701. Bondeskyldsafgiften nævnes 1701 som 1 skp., 1 otting, 1 potte rug, 5 tdr. 7 skp. 3 fdk. 2 potter havre og 1 svin, men denne afgift var uvis, formedelst pres for hoveri til Lundbæk.

Anne Sørensdatter, Niels Pallesens hustru, nævnes 11. aug. 1704 i skiftet efter hendes bror Niels Sørensen i Hyllested, hvis enke Anne Poulsdatter var repræsenteret ved broderen Jens Poulsen i Østrup. De øvrige arvinger var afdødes søstre Anne Sørensdatter gift med Niels Pallesen, Klæstrup, Maren Sørensdatter gift med Mads Christensen, og afdødes brødre Jens og Peder Sørensen, begge i Hyllested.²

Ved Folkeskatten 1711 nævnes under matr. nr. 8: Til Daa (Gregers

¹ RA, Amtsregnskaber, Aalborghus, Ekstraskatter.

² NLA, C649, Aalborg Hospital, skifteprotokol, s. 236b, Hans Gjedsteds afskrift.

Daa til Lundbæk) Niels Pallesens enke Anne Sørensdatter, 2 sønner og 1 tjenestepige.¹ Hun nævnes 1713 i Krigsstyr og 1718 som fæster. Af Aalborg Hospitals jordebøger ses, at ”Niels Pallesens enke” var fæster 1718.

Niels Nielsen kaldet Pallesen

1720 og 1743 var Niels Nielsen, som blev kaldt Pallesen, søn af formanden, fæster. Før 1743 havde han tillige fæstet halvdelen af gård nr. 7 i Klæstrup med 1 td. 4 skp. 3 fdk., (1-4-3-0) i alt 5 tdr. 1 skp. 2 fjkr. 1 alb. hartkorn (5-1-2-1). Begge dele blev 22. okt. 1746 fæstet af Anders Jensen (enkens andens mand). Niels Nielsen (Pallesen) var født før 1699 i Klæstrup, og han døde 1746, skifte 12. sept. 1746. Han blev senest 1724 gift første gang, men hustruens navn kendes ikke. Hun var jf. børnenes alder født senest 1705 og døde senest 1736. Derefter blev Niels Nielsen (Pallesen) gift anden gang senest 1736-37 med Kirsten Sørensdatter, født o. 1711, død 1772, begravet i Vokslev 10. juni, 61 år gammel.

Børn af 1. ægteskab:

1. Maren Nielsdatter, født ca. 1724.
2. Søren Nielsen, kaldet Pallesen, født ca. 1731, død 1796 i Tårup i Vokslev Sogn, 65 år gl., gårdmand i Tårup fra 1756. Gift 1. gang ca. 1756 med enken Kirsten Pedersdatter, død 1760, der havde været gift to gange tidligere, nemlig med Anders Olufsen, død 1748, og Jens Nielsen, død 1755. Efter Kirsten Pedersdatters død blev Søren Nielsen (Pallesen) gift 2. gang ca. 1761 med Kirsten Nielsdatter, født 1732, død 1800, der i dødsåret oplod fæstet af gården i Tårup for sønnen Anders Sørensen, kaldet Pallesen, født ca. 1763.
3. Niels Nielsen, født senest 1736, tjente 1772 i Gelstrup jf. skiftet.

Børn af 2. ægteskab:

4. Søren Nielsen Klestrup, født 1737, død 1801, ridefoged på Refsnæs i Himmerland 1762, men fra 1765 og til sin død 1801 godsinspektør på Giesegaard på Sjælland. Han var en af de tre kyndigste landbrugere, som amtmanden bad afgive betænkning om kornavlens fremme. Hans pessimistiske syn på fæstebøndernes vilkår omkring 1770 blev, efter den nyeste forskning fejlagtigt, anset for at have landsdækkende gyldighed. Gift 1779 med Claudine Marie Neergaard, 1746-1823, datter af Johan Neergaard, hollænder på Dragsholm og senere forpagter på Sorø Ladegaard, og hustru Elisabeth Clausen Kamp. Hans virke som forvalter er detaljeret omtalt i romanen ”Lykkemagerne, Gods og greve, forvalter og fæster i 1700-tallets verden”. Hans portræt i bogen er formodentligt det ældste portræt fra Vokslev Sogn.

¹ RA, Amtsregnskaber, Aalborghus, Folkelønsskat, Jens Langdahls afskrifter.

Figur 167: Søren Nielsen Klestrup.

5. Christen Nielsen, født ca. 1739, opholdt sig hjemme 1772.
6. Peder Nielsen, kaldet Pallesen, født o. 1741/42, tjente 1772 i Snorup i Bislev Sogn, var 1787 og 1801 enkemand i Klæstrup.

Anders Jensen kaldet Pallesen

Anders Jensen er født o. 1714, levede ved Folketællingen 1. juli 1787, og er sikkert den enkemand, der blev begravet i Vokslev 5. sept. 1787, men der står fejlagtigt Rodstrup i kirkebogen. Han blev ved overtagelsen af fæstet gift med den forrige fæsters enke Kirsten Sørensdatter.

22. okt. 1746 fæstede Anders Jensen, som også blev kaldet Pallesen, under Lundbæk gård nr. 8, htk. 3-4-3-1, hvoraf Aalborg Hospital skulle have en anpart, og en part af nr. 7, htk. 1-4-3-0, i alt htk. 5-1-2-1. Den 17. nov. 1760 var Anders Jensen i Klæstrup lavværge for Karen Jensdatter, formodentlig hans halvsøster, enke efter Niels Knudsen Klæstrup i Vokslev.¹ Anders Jensen nævnes 13. maj 1769 i Aalborg Hospitals jordebøger med hartkorn 2-3-0-2 2/3, hvilket må være Hospitalets andel af hartkornet.² 4. juli 1772 blev der holdt skifte efter Anders Jensens hustru Kirsten Sørensdatter i Klæstrup, der efterlod sig ovennævnte 6 børn af Niels Nielsens to ægteskaber. Ved Folketællingen 1787 havde han stedsønnen Peder Nielsen som medhjælper, begge var enkemænd, samt dertil 1 karl, 2 drenge og 1 tjenestepige. Kirsten Sørensdatter og Anders Jensen (Pallesen) fik 2 levedygtige børn:

1. Kirsten Andersdatter, født ca. 1747, opholdt sit hjemme 1772.
2. Niels Andersen, født ca. 1752, opholdt sig hjemme 1772.

¹ NLA, G141, Restrup gods, Skifteprotokol 1749-62. Niels Østergaards afskrift Aalborg Stadsarkiv.

² NLA, Aalborg Hospital, Jordebog 1693-1810, film 52.571.

Laurids Christensen

Ca. 1790 blev Laurids Christensen fæster, men han er mærkeligt nok ikke nævnt i Lundbæk jordebog. I 1801 boede han og hustruen Ane Kirstine Madsdatter, hhv. 40 og 29 år gamle sammen med Peder Nielsen (Pallesen) på gården. I 1804 blev gården brandforsikret:

”Brandtaxation. Anno 1804 den 6 Decbr har undertegnede Brand Directeur med Taxationsmændene Sognefoged Christen Gregersen og Gaardmand Christen Clemmensen, Klæstrup foretaget følgende Brandtaxation: Woxlev Sogn, Klæstrup Bye, Lundbech Gods en Gaard beboet af Laurs Christensen.

A Stuehuuset norden i Gaarden 13 Fag og 8 ¼ Alen dyb, Fyrre under og Overtømmer, klinede Vægge og Straatag, til Stue, Kamre, Kjøkken og Bryggers, med Loft, Vinduer og Døre, en Jern Bilægger Kakkellovn, en indmuret Kobber Kiedel paa 1 td samt 2 Skorsteene af brændte Steen og Bagerovn af Leer	180 rdl.
B Det søndre Huus 14 Fag og 9 ¾ Alen dyb, Fyrre under og Overtømmer, klinede Vægge og Straatag til Lade	110 rdl.
C Nordre Huus 15 Fag og 9 ¼ Alen dyb, Fyrre under og Overtømmer, klinede Vægge og Straatag til Stald og Vogn Remise	140 rdl.
D Det Østre Huus 9 Fag og 8 Alen dyb, Fyrre under og Overtømmer, klinede Vægge og Straatag til Fæehuus	90 rdl.
E Et Huus i vester 5 Fag og 8 Alen dyb, Fyrre under og Overtømmer, klinede Vægge og Straatag og med Loft, Vinduer og Døre, hvori er en complet Stampemølle med mølleværk	80 rdl.
I alt	600 rdl.

Er forsvarlig mod Ildsfare og ei før været forsikkret. De anordnede Brandredskaber blev forevist.

U.A. Thorsøe, Brand Directeur.

Christen Gregersen og Christen Clemmensen, Taxationsmænd.”

I Aalborg Hospitals jordebog 1810 nævnes Anders Jensen (Pallesen) med hartkorn 2-3-0-2 2/3. Det må igen skyldes, at navnet ikke er rettet.

Christen Laursen

Ved skøde af 15. dec. 1828 købte Laurs Christensens søn Christen Laursen af baron Christen Frederik Juel til Lundbæk den gård, som hans far hidtil havde haft i fæste, hartkorn 5-1-2-1, inkl. stampemøllen. Chr. Laursen var født i 1794 i Kvols, og hans hustru Maren Pedersdatter var født i Gelstrup. Hun døde 1854. Den 8. dec. 1838 solgte Christen Laursen stampemøllen til rebslagermester Martin Garben af Aalborg.

I 1844 blev Matriklen 1688 afløst af en ny matrikel, og her står gården opført under nr. 3, Ejer: Christen Laursen, Bruger: ejeren, Gl. matrikel, uprilegeret hartkorn 5-1-2-1. Nyt hartkorn blev 7-2-1-2 ½.

Poul Simonsen

Ved skøde tinglæst 18. april 1857 solgte Christen Laursen gården til Poul Simonsen fra Binderup, der var gift med hans datter Larsine. Prisen var 5.500 rdl. samt aftægt hos datteren og svigersønnen.¹

Frederik Klitgaard

Poul Simonsens tid på gården blev kort, for allerede 1859, tinglæst 8. jan., solgte han gården til forpagter Frederik Klitgaard af Nibe for 8.500 rdl. og overtagelse af aftægten. Frederik Klitgaard var født 28. dec. 1827 i Nibe og døde 2. dec. 1891 i Klæstrup. Han var søn af Christen Kock og Sidse Berg i Nibe. Hvorfor han anvender navnet Klitgaard vides ikke. Han var gift med Ane Marie Mortensen født 30. marts 1822 i Nibe, død 1886 i Klæstrup, datter af Morten Mann og Else Andreasdatter i Nibe. De havde 6 børn, Else Kathrine, født i 1850, Peter i 1854, Just i 1858, Hans Martin i 1859, Laura Marie i 1860, og Valdemar Bertinus i 1865.

Valdemar Bertinus Klitgaard

1890 solgte Frederik Klitgaard gården til sønnen Valdemar Bertinus Klitgaard, født 1865, gift 1895 med Larsine Marie Jørgensen fra Frejlev. De havde mindst 11 børn hvoraf 5 kendes: Frederik født i 1896, Christian i 1897, Annæus Marinus i 1899, en dreng i 1901 og Mette Kirstine i 1908.

Annæus Marinus Klitgaard

Annæus Marinus Klitgaard, født 1899, søn af forgængereren overtog gården i 1937. Overtagelsen omfattede ikke hele gården, idet en parcel, der blev til gården Højagergaard, blev udskilt til Annæus' broder Frederik Klitgaard se nedenfor. Annæus Marinus Klitgaard døde i 1962 uden livsarvinger. Hans søster Mette Kirstine blev 11. juli 1929 i Vokslev Kirke gift med Christen Knudsen, søn af Jens Knudsen i Nørholm. Deres søn Valdemar Knudsen, blev 1962 ejer.

¹ NLA, BD35D Sp 22, Hornum-Fleskum herreds skøde-og panteptrk., s. 642 og 643.

Valdemar Knudsen

Valdemar Knudsen, født i 1932 i Nørholm, overtog gården i 1962. Han var forgængerens søstersøn. Han var ugift og havde gården indtil ca. 2003, hvor han døde. Han er begravet i Nørholm.

Figur 168: Valdemar Knudsens gård, Klæstrupgård. Nibe Museum.

Ulrik Burlund

Ulrik Burlund købte i dec. 2004 gården med ca. 15.000 m² jord omkring bygningerne samt ca. 2 tdr. land eng ved åen. Handlen gennemførtes af Valdemar Knudsens bror Erik Knudsen.

Højagergaard

En parcel af Klæstrupgård, der blev til gården Højagergaard, blev omkring 1937 udskilt til Annæus' bror Frederik Klitgaard se ovenfor. I 1963 købte Elly og Marinus Fristrup Andersen Højagergaard. Den var på ca. 40 tdr. land, men ved tilkøb blev arealet næsten fordoblet. Omkring 2002 overtog deres søn Svend Fristrup Andersen gården. Han opdelte den og solgte hovedparcellen, ca. 36-38 ha., til Poul Erik Pedersen, Pandum. I oktober 2005 solgte han gårdens bygninger med 1 ha. tilliggende samt 4 ha. eng ved Binderup Å til til Brian Skov Jensen.

KLÆSTRUPLUND

Klæstruplund var oprindeligt en hovedgård, som lå, hvor nu Gammellund ligger.¹ I 1366 boede i Klæstruplund brødrene Niels og Anders Jensen af en slægt, som heraldikerne har kaldt Panter efter et dyr i deres våben. 1380 nævnes Niels Jensen igen, og 1385 gav han Peder Andersen Munk til Hedegaard pant i sin del af Klæstruplund. Hedegaard var en lille befæste borg, som lå ved Halkær Å i Bislev Sogn. 1391 blev Niels Jensen eneejer, og 1401 solgte han til kronen, som samme år indløste Peder Andersen Munks pant, men alligevel for en sikkerheds skyld fik hele Klæstruplund tildømt på rettertinget i Aalborg i 1406. I 1530 var den ene gård bortfæstet til en fungerende herredsfoged i Hornum herred. Omkring 1569 blev den ene gård delt i 2 halvgårde. Det samme skete med den anden gård omkring år 1615. 1662 solgte kongen Klæstruplund, der da lå under Pandum len, til Ove Juel til Lundbæk. Ved matrikuleringen i 1688 var Klæstruplund opdelt i 3 gårde, der alle lå hvor nu Gammellund ligger, og udgjorde Klæstruplund by. Lundbæk vedblev at eje gårdene og solgte først 12. sept. 1892 Sønderlund, 18. febr. 1884 Gammellund og 11. jan. 1873 Vesterlund til selveje.

Udflytning af Sønderlund og Vesterlund skete før 1802, hvornår vi-des ikke. Gammellund beholdt sin oprindelige plads. Klæstruplund var i høj grad et familieforetagende. Når faderen blev gammel eller døde stod en søn - som regel den ældste - klar til at overtage fæstet. Var der ikke en søn klar, kunne en svigersøn eller en brodersøn også bruges. Indgifte var man også, datteren fra den ene gård blev kone i den anden gård osv.

Klæstruplund træffes første gang 2. dec. 1314 i Esrom Klosters brevbog. Niels Thygesen af Klapæthorp vidnede da om 2 bol i Geslev, som Johannes Jacobsen skænkede klosteret. 1348 vidnede bisp Peder i Viborg m.fl., at Peder Nielsen, præst i Blenstrup, på sit yderste skænkede Vor Frue Kloster i Aalborg sit pant i bl.a. en gård i Klapæthorp. Næste omtale træffes i en afskrift fra 1366, der lyder.²

”Jtt Niels Joenszenn vdi Klebstorp och Anders Joenszen theris panntbreff paa nogitt godtz i Willerup thill Westrerwig closter. 1366”.

Niels Joensen i Klebstorp og Anders Joensen udstedte altså 1366 et pantebrev på gods i Willerup, til Vestervig Kloster. Det er uden tvivl Willerup, nordøst for Vestervig. Efter teksten må man slutte, at der er tale om to brødre i Klebstorp.

25. marts 1380 vidnede Niclaus Jønssen de Klestroplund, at han havde givet Peder Andersen, kaldet Munk, pant i gods i Djørup for 3 mark guld. Brevet medbesegledes af bl.a. Ritgert Henriksen, præst i Vokslev.

¹ Klæstruplund er detaljeret beskrevet i min bog Klæstruplund i Vokslev sogn, 2007.

² Ældste Danske Arkivregistraturer, bind III s.134, Vestervig Klosters breve 1599, A10.

Væbner Niels Sleth udstedte 1380 gavebrev på en gård i Klæstrup til bispem i Viborg. Niels Slet ejede Gudumlund i Fleskum herred og var død 1406, hvor kong Erik gav arvingerne 10 dage til at overdrage hans gods i Sejlflod til Viborg Kapitel.¹

5. april 1385 bekræftede Nicolaus Johannis de Clæpstorplund at have pantsat Clæpstorplund for 30 mark sølv til (Peder Andersen) Munk af Hedegaard, hvor Munk var høvedsmand. Her ses Niels Jensens (Panter) våben.

Figur 169:Niels Jensen Figur 170:Ritgert Henriksen Figur 171:Peder Andersen Munk

4. juni 1391 bevidnede Niels Torstensen, ridder, Jens Nielsen, kannik i Ribe, og Palle Nielsen (Panter), at de har skødet Clæpstorplund til Nicholao Jenssen in Clæpstorplund. Dette må forstås sådan, at de tre har ejet en del af Klæstruplund, som afhændes til Niels Jensen (Panter).

3. aug. 1401 skødede Niels Jensen (Panter) af Klæstruplund gården til Mogens Munk, høvedsmand på Aalborghus, på dronning Margrethes og kronens vegne. På rettertinget i Lund den 28. sept. 1401 skødede Peder Andersen af Hedegaard, kaldet Munk, dronning Margrethe alt Anders Globes gods i Slet herred, som han havde i pant for 70 mark, samt hovedgården Klæstruplund, som stod i pant for 30 mark. Dette må forstås sådan, at Niels Jensen (Panter) har solgt Klæstruplund med pantehæftelsen til dronningen, der herefter har købt pantet af Peder Andersen (Munk). Måske var der alligevel ikke helt klarhed om ejerforholdet, for 13. maj 1406 dømte kong Erik af Pommern på rettertinget i Aalborg, at Hedegaard samt gods i Nibe og Klæstruplund var kronens rette ejendom.

Klæstruplunds tilbagevenden til kronen skal måske ses i lyset af, at dronning Margrethe som sin far, kong Valdemar Atterdag, stred for at generhverve gods, der uretmæssigt var kommet bort fra kronen efter de urolige år under kong Christoffer, samt i adelsoprøret i Valdemars tid.

Johannes Mogensen Nist, væbner, pantsatte 6. maj 1410 sine ejendomme i Nørholm til Viborg Kapitel.

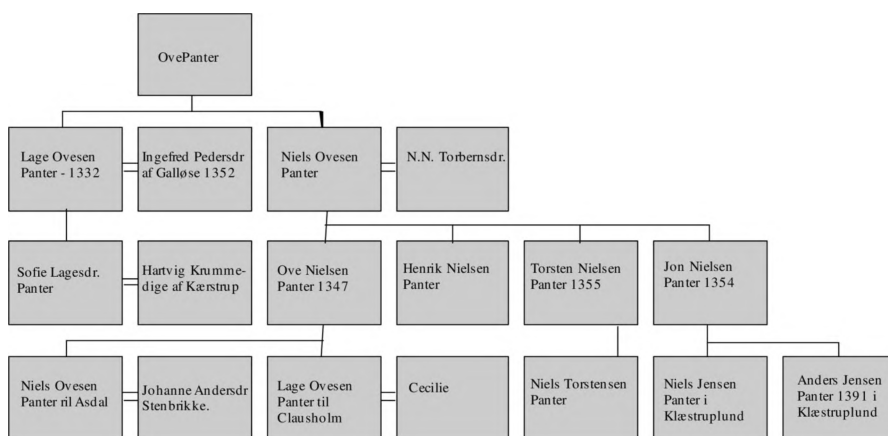
1442 nævnes et tingsvidne om Kalstrup og en gård i Klaptorp. Niels Nist i Klaptrop vidnede 3. juli 1469 på Gjerlev herreds ting, hvor Oluf

¹ M.R. Usin, Stiftsstadem Viborg, s. 146. Brevet antages fejlagtigt placeret under Rinds herred. Se også Repertoriet, række I, nr. 4790.

Mortensen Seefeld af Refsnæs fik tingsvidne. Når de forskellige stavemåder i dokumenterne, personerne og deres geografiske placering betragtes, er der ikke megen tvivl om, at Klapæthorp, Klebstorp, Klestroplund, Clæpstorplund, Klaptorp er Klæstrup og Klæstruplund i Vokslev Sogn.

I dokumentet 4. juni 1391 nævnes, at Niels Torstensen, ridder, Jens Nielsen, kannik i Ribe, og Palle Nielsen (Panter) har skødet Klæstruplund til Nicholao Jossen in Clæpstorplund, dvs. Niels Jensen (Panter) i Klæstruplund. Niels Torstensen var efter Danmarks Adelsårbog 1892 af Panter-slægten og Jens og Palle Nielsen hans sønner. Niels Torstensen var søn af Torsten Nielsen, der var bror til Henrik Nielsen og Ove Nielsen. En fjerde bror var formodentligt Jon Nielsen. Torsten Nielsen og Jon Nielsen solgte 1354 til kongen gods, som havde tilhørt Henrik Nielsens arvinger. De var alle sønner af Niels Ovesen, hvis bror var Lage Ovesen, der 1313 var marsk og 1319 var en af de mænd, der hjalp kong Christoffer på tronen. Han var gift med Ingefred Pedersdatter, hvis mor Regitze var datter af grev Ernst af Gleichen. Nedenstående ses de 4 første generationer af denne slægt jf. Danmarks Adelsårbog 1892. Adelsårbogen omtaler to Panter-slægter, som det ikke er lykkedes at forene, selv om alt peger på, at der er tale om én slægt.

Fra den anden slægt nævnes Anders Pedersen til Sonnerup, Svanholm og Keldkær og Jens Pedersen til Løgismose, landsdommer på Fyn, brødre. De pantsatte 1387 gården Vilsted i Slet herred til Jep Willesen (Ferke) til Keldkær, og 1407 overdrog de gården til dronning Margrethe.

Figur 172: Ove Panters slægt.

11. sept. 1491 nævnes Jens Jebsen i Klæstruplund i et sognevidne af Skt. Jost kirkegård. 29. juli 1492 vidnede Jens Jebsen og Jens Eskesen i Klæstruplund i et sognevidne af Vokslev kirkegård, udstedt efter ønske af Anders Pedersen, prior i Aalborg Helligåndshus, at en fjerding jord i Vokslev mark har ligget til Vestergaard i Klæstrup, så længe de mindes.

10. maj 1512 vidnede Jens Sørensen og Jost i Lunden om 3 agre i Guldbæk. 7. juni 1512 vidnede Jost i Klæstruplund igen om disse agre. Jost er uden tvivl bror til ovennævnte Jens Jebsen i Klæstruplund.

24. aug. 1519 nævnes Jost (Jebsen) i Lunden blandt vidnerne i et tingsvidne af Hornum herreds ting givet Malte Lauridsen (Viffert) i Albæk ang. sandemændstog om Sortemose, som præsten hr. Christen i Testrup lod opkræve. 6. nov. 1519 nævnes Jost (Jebsen) i Klæstruplund blandt vidnerne i et tingsvidne, hvor Thames Pedersen, foged på Restrup, med lovhævd indvordede Overgaard og Nedergaard i Binderup, Binderup Mølle, et bol i Vokslev, en ager i Vokslev mark, Møldrups gårdsted og møllested og 3 gårde i Nibe, som fru Karen, Henrik Knudsen Gyldenstjernes enke og hendes børns rette arv og ejendom.

8. nov. 1519 nævnes Jost Jebsen i Klæstruplund blandt vidnerne i et tingsvidne af Hornum herred om kronens lovhævd på gods i herredet, bl.a. Klæstruplund og 25 fæstegårde i bl.a. Suldrup, Veggerby, Bislev og Vokslev Sogn. Her kommer hans sen-navn frem. Jens Jebsen i Klæstruplund var 11. juli 1530 ”den tid dommer” i Hornum herred.

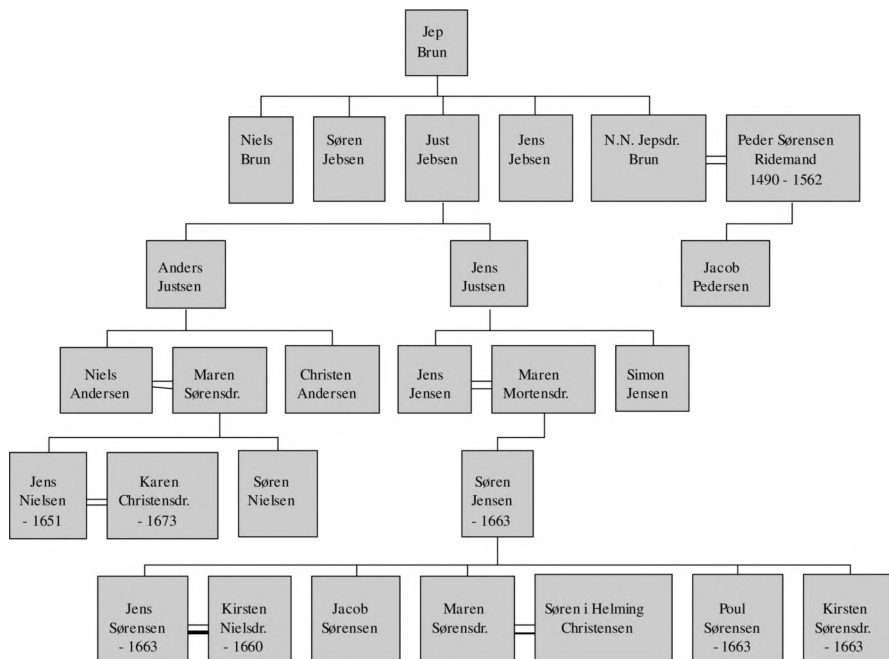
Klæstruplund nævnes 24. sept. 1537 i et tingsvidne om markskel ved Vestergaard i Klæstrup, men her nævnes beboerne i Klæstruplund desværre ikke. Om de første beboeres familieforhold vides intet sikkert. Det er dog påfaldende, at beboeren både 1491, 1512 og 1519 hedder Jebsen til efternavn. Det er sikkert brødre, der har delt en af gårdene. 3. okt. 1549 får vi imidlertid et tydeligere signal om familieforholdene.

I en dom af Viborg landsting 3. okt. 1549 om markskel mellem Bislev by og Overgaard optrådte Anders Justsen i Lunden som fuldmægtig for lensmand på Aalborghus Axel Juel, der var af de såkaldte Lilje-Jueler. Der er vist ingen tvivl om, at Anders Justsen er søn af den tidligere beboer Jost (Just) Jensen.

Anders Justsen i Lunden vidnede 12. juni 1550 sammen med bl.a. Bertel Hørby i Vesterris i en sag om ulovligt fiskeri ud for Lundbæk og 16. jan. 1553 på Hornum herredsting om rebning af Sørup mark.

Der er ingen tvivl om, at Jens og Jost Jebsen er brødre. Tilknytningen til herredsfogedembedet og lensmanden på Aalborghus peger på, at de var sønner af Jep Brun i Ellidshøj, der var en anset mand hvis søn, Niels Brun, 1525 var herredsskriver.¹ Ud fra registreringer om forgængere og efterfølgere og tingsvidne af 11. dec. 1553 vurderes, at Jep Brun i Ellidshøj var herredsfoged en kort tid o. 1529. Jep Brun i Ellidshøj var 11. nov. 1499 og 1519 tinghører på Hornum herreds ting. Hans søn var herredsskriver Niels Brun i Ellidshøj, der vidnede 11. dec. 1553, at da hans far Jep Brun var herredsfoged, var sandemænd tilsagt til et tov mellem Nyrup og Sønderholm, og han var selv som skriver tilstede.

¹ Ole Færch, Herredsfogeder og skrivere i Hornum herred, Nibe og Nørholm birk samt Hornum-Fleskum herred.

Figur 173: Jep Bruns formodede slægt.

Jep Bruns sønner var måske Søren Jepsen i Volstrup 1546. Jep Bruns datter var måske gift med Peder Sørensen Ridemand, der 1546 kalder sig Peder Ridemand Brun. Dette kan forklare lensmanden på Hald, Hans Blomes beklagelser i en sag med Peder Ridemand, hvor han ingen vegne kan komme, da alle sandemænd er Peder Ridemands måger, svogtre og frænder. Lars Brun i Ellidshøj, der nævnes 11. nov. 1499 og 24. aug. 1519 og Lille Jens Brun i Ellidshøj, der nævnes 6. sept. 1501, var sikkert slægtninge, sidstnævnte måske identisk med ovennævnte Jens Jepsen.

I Aalborghus lens jordebog 1562 er Anders Justsen i den ene gård i Klæstruplund og i den anden Jens Justsen. Jens betalte i afgift 1 ørte rug, 1 ørte byg, 1 pund havre, 1 tønne smør, 1 svin, 12 hestes gæsteri, Anders kun 1 ørte rug, 1 ørte byg, 1 tønne smør og 1 svin. Det kan være en reminiscens fra, at Jens Jepsen 1530 var herredsfoged og derfor formodentlig fik sine afgifter nedsat. Jens Justsen havde sikkert to sønner Jens Jensen og Simon Jensen, og gården blev efter alt at dømme delt mellem dem i tidsrummet 1569 til 1584.

2. juli 1569 vidnede Jens Jensen i Klæstruplund på Viborg landsting, hvor Jens Døgind i Klæstrup stævnedes de mænd, der har svoret trolddom over hans hustru Kirsten Buddisdatter. Han er uden tvivl søn af Jens Justsen og sikkert gift med Maren Mortensdatter, se nedenfor under Poul Thybo. Jens Jensens søn var formodentlig Søren Jensen, som 1615

”stedte” kronens gård i Klæstruplund, som Christen Andersen fradøde.

Niels Andersen i Klæstruplund var 14. okt. 1577 medudsteder af et tingsvidne om rebning af Sønderholm mark. I 1582 var han vidne om et bundgarnsstade i Limfjorden. Han mødte her for Bjørn Andersen Bjørn, lensmand på Aalborghus. Den 18. aug. 1585 mødte han igen for lensmanden i sagen. Der er ingen tvivl om, at Niels Andersen er søn af den tidligere beboer, Anders Justsen og som denne møder for lensmanden.

16. juni 1584 var Simon Jensen i Klæstruplund vidne om bøndernes fuldmagt til at underskrive Christian IV's hylldning. Han er sikkert søn af Jens Justsen og bror til nedennævnte Jens Jensen, men kan også være søn af Jens Jensen. Simon Jensen var 20. sept. 1591 vidne i en sag, hvor Aalborg Hospitals foged, Jens Jensen i Lyngbjerggård, på herredstinget fik vidne på, at han forbød Sørup mænd at føre mere end et læs tørv eller lyng til købstaden om ugen. Simon Jensen var vidne 28. okt. 1594 i en sag ang. omlægning af Hasseris å, fremlagt i sag ved Aalborg byting 7. maj 1604. Alt tyder på, at gården, som Jens Justesen havde 1562, omkring 1569-84 er blevet delt mellem hans sønner Jens og Simon Jensen.

Kort før jul 1588 blev Niels Andersen i Klæstruplund dræbt. Broderen Christen Andersen i Tårup tog 16. dec. 1588 ved herredstinget et 8 mænds vidne og anklagede Christen Brun i Harrild, Niels Brun i Pandum Østergaard og hans søn Jens Nielsen for mordet. Dette fremgår af en sag 1. feb. 1589 ved Viborg landsting, hvortil sagen var indanket af Niels Brun. Christen Andersen fremlagde et tingsvidne af 13. jan 1589, at Christen Nielsen i Gelstrup og mednævninge havde svoret om Jens Nielsens (Brun) mord på Niels Andersen i Lunden. Endelig fremlægger Christen Andersen tingsvidne af 13. jan 1589, at Erik Christensen og Mads Jensen i Binderup og mednævninge havde svoret over Niels Brun i (Pandum) Østergård, for meddelagtighed. Da også Chresten Brun i Harrild, måske Niels Bruns bror, havde været med, og da sandemænd ikke havde svoret om, hvem der var drabsmanden, kendte landstinget nævningernes kendselse magtesløs. Drabet skete måske i et slagsmål ved et gilde op til jul i forbindelse med indtagelse af store mængder øl og brændevin.

21. maj 1593 nævnes en Kjeld Christensen i Klæstruplund på herredstinget i en sag, hvor han og Jep Ibsen i Moldbjerg, Søren Nielsen i Hornum, Søren Jensen i Brasted, Simon Nielsen i Moldbjerg afkrævede Store Bag Wolsen, Christen Mortensen og Niels Furbo i Aalborg et svar. Kjeld Christensen nævnes ikke senere.

I Aalborghus lens jordebog 1601 og 1604 nævnes Niels Andersen (underforstået hans enke Maren Sørensdatter) som fæster af den ene af gårdene i Klæstruplund, mens der nævnes tre fæstere i den anden gård, nemlig Simon Jensen, Maren Mortensdatter og Poul Thybo. Poul Thybo vidnede 3. april og 12. august 1598 om syn af skel mellem Binderup og Gelstrup.

Jordebøgerne må forstås sådan, at Simon Jensen havde den ene del og Poul Thybo og Maren Mortensdatter den anden. Maren Mortensdatter må være enke efter den tidligere fæster, Jens Jensen. Endvidere, at Poul Thybo ikke, da jordebogen blev skrevet, havde giftet sig med hende. 1606 betalte Peder Jensen i Klæstruplund stedsmål af gården efter Poul Thybo. Han er måske den Poul Thybo, som 27. jan. 1589 og 9. juli 1608 boede i Nibe.

1606 og 1607 nævnes Christen Andersen i Klæstruplund. I 1615 gav Søren Jensen stedsmål af den gård, som Christen Andersen fradøde. Denne må være bror til Niels Andersen, som i 1588 blev myrdet og altså søn af Anders Justsen i Klæstruplund. I Aalborghus len, Mandtal på Pendingeskat til Skt. Mortensdag 1610 gav Maren Sørensdatter 1 rdl. Det synes klart, at hun er Niels Andersens enke og har været ene om denne gård, mens den anden var delt mellem Peder Jensen og Christen Andersen. Hun nævnes igen i Mads-katten til påske 1611, Skatten til Mikkelsdag og til jul 1611 og 1612, mens hendes for længst afdøde mands navn igen dukker op i Ekstraskatten 1612-13, 1613-14, 1614-15, sikkert fordi man ikke har fået rettet skattebøgerne.

Peder Jensen i Klæstruplund nævnes her 1615, 1617, 1636, 41, 51 og 62. At Peder Jensen nævnes 1651 og 1662 beror formodentligt også på, at man ikke havde fået rettet bøgerne til sønnen Anders Pedersens navn. 21. nov. 1625 stævnedes Niels Lauridsen guldsmed i Aalborg Peder Jensen i Klæstruplund vedr. gæld.¹

Peder Jensen var af en anset slægt fra Veggergaard. Dette fremgår af en arvesag 3. aug. 1633 ved Viborg landsting som omtalt under Grydsted, birkefoged Laurids Nielsen. Peder Jensens mor, hvis navn er ukendt, var gift med Jens Vognsen i Veggergaard. Hendes søster var gift med birkefoged Lars Nielsen i Grydsted. Peder Jensens brødre var Søren Jensen i Hornsgaard, gift med Anne Christensdatter Kjærulf, som var ud af en anset herredsfogedslægt. Jens Vognsen var søn af Vogn Jensen, gift med Kirsten Christensdatter, enke efter herredsfoged i Aars herred, Søren Christensen Ged. Peder Jensen var altså ud af et helt dynasti af herredsfogeder.

Peder Jensen i Lunden stævnedes 8. feb. 1636 for restancer til Restrup, hvilket er mærkeligt, eftersom kronen først 1662 solgte Klæstruplund og det endog til ejeren af Lundbæk gods.

Peder Jensens børn fremgår af en sag 5. feb. 1655 ved Hornum herredsting, hvor både Mads Nielsen og hans datter Anne Madsdatter åbenbart var døde. Laurids Sørensen, Tyrrestrup, gav da afkald på arv efter Anna Madsdatter til svogeren Anders Pedersen i Lunden - Peder Jensens søn.¹

¹ NLA, B37, Aalborg byfogedes tingbog.

¹ Hornum herreds tingbog, Hans Gjedsteds afskrifter.

22. april 1616 nævnes Michel Andersen i Klæstruplund. I Ekstraskat Martini 1617 nævnes Maren Sørensdatter i den ene gård og Peder Jensen og Søren Jensen i den anden. Omkring 1616 blev denne gård delt i 2 halvgårde med Maren Sørensdatter og Michel Andersen som fæstere.

22. april 1616 blev der vidnet om øde krongods i herredet. Heraf fremgår, at Klæstruplund, som Michel Andersen nu havde, ikke kunne betale landgilde. Han nævnes 3. aug. 1633 i en sag om arv og var da en lovfæld mand, hvilket må være grunden til, at hans navn ikke ses i tingbogen. Som en lovfæld mand kunne han ikke vidne i sager eller selv rejse sager på herredstinget.

1641 var Michel Andersen fæster af den ene af de to gårde i Klæstruplund, der da var lagt under Pandum, og gårdene havde ens afgifter, 1 ørte rug, 1 ørte byg, 1 pund havre, ½ tønde smør, 1 svin og 12 hestes gæsteri. Dog var den anden gård også pålagt ugedagstjeneri.¹ 12. og 26. feb. 1649 stævnedes han hhv. Poul Pedersen i Klæstrup og Jens Justsen i Nyrup for gæld.² 10. dec. 1649 stævnedes Laurids Thøgersen for Michel Andersen i Lunden Christen Jensen Schiønning i Snorup for overfald. Michel Andersen kan være en søn af Anders Justsen og yngre bror til Niels Andersen og Christen Andersen.

Søren Jensen i Klæstruplund, nævnt 1617-51, er sikkert søn af Jens Jensen i Klæstruplund og Maren Mortensdatter. Han døde o. maj 1663 jf. et arveafkald 13. juli 1663 på herredstinget: ”Jens Sørensen, Lunden, hans broder Jacob Sørensen stod frem for tinget og lod læse en fuldmagt: Søren Christensen i Helming giver hans svoger Jacob Sørensen i Vokslev fuldmagt til at give Jens Sørensen afkald på den arv, hans hustru Maren Sørensdatter er tilfaldet efter hendes sl. far, Søren Jensen i Lunden, hendes sl. bror Poul Sørensen og sl. søster Kirsten Sørensdatter, som døde i Lunden. Medunderskrevet af Søren Christensens bror Mads Christensen i Fredbjerg og Chr. Sørensen i Grydsted 14. juni 1663”.

1618 betalte Jens Nielsen stedsmål af ”Fjerdeparten af de tou Gaarde i Klæstruplund, som hans Moder hannem oplod”. Det er uden tvivl en søn af Maren Sørensdatter og den i 1588 myrdede Niels Andersen, og det må tolkes således, at Klæstruplund var 2 gårde delt mellem fire fæstere.

Det tog tid at få en ny fæster ført ind i jordebogen. 1618-19 står Niels Andersen med afgift 1 ørte rug, 1 ørte byg, 1 pund havre, 1 pund smør, 1 svin, 12 hestes gæsteri, og navnet optræder igen 1621-22. Herefter er det dog Jens Nielsen. Han nævnes 1620 i Ekstraskat. Den 11. juni 1621 bevidnedes det, at han som de andre fæstere i Klæstruplund havde efterkommet kongens ordre om at pøde frugttræer. 17. sept. 1621 var han en af tre mænd, der vurderede Christen Madsens bo i Klæstrup.

8. maj 1624 havde Søren Jensen i Hornsgaard Slet herred indkaldt

¹ RA, Pandumgårds lens jordebog.

² Hornum herreds tingbog, Hans Gjedsteds afskrifter.

sandemændene i Hornum herred til Viborg landsting for at sværge manddød over Thames Pedersen, der tjente hos Søren Jensen i Lunden, fordi han Palme lørdag ved et gæstebud hos Peder Jensen i Klæstruplund ihjelslog Søren Nielsen. Sandemændene dømte Thames Pedersen fredløs. Søren Nielsen var måske en yngre bror til Jens Nielsen.

Jens Nielsen vidnede 1632 på Nibe birketing, at 1627, da fjenden under Kejserkrigen kom til Nibe Mikkelsdag, var han og Peder Hofmand i Nibe ude på Limfjorden ved Draget, da de blev overfaldet af ryttere, som Niels Poulsen Greker roede derud. 1629 var Jens Nielsen forarmet og kunne ikke betale smørskyld.¹ Han vidnede 1. maj 1637 og står 1651 i Pandum lens jordebog med afgift som den anden gård, 1 ørte rug, 1 ørte byg, ½ pund havre, ½ pund smør, 1 skovsvin og 7 hestes gæsteri.

19. sept. 1662 tilskødede kronen Ove Juul til Lundbæk Pandum hovedgård og underliggende bøndergods, herunder Klæstruplund, fæstere Søren Jensen og Peder Jensen 1 gård, Jens Niensens kone 1 gård.²

I Matriklen 1664 var der to fæstere under Lundbæk, Anders Pedersen og Niels Christensen, begge med hartkorn 10 tønder, 5 skp., 5/7 album, afgift 1 ørte rug, 1 ørte byg, 1 pund havre, ½ tønne smør, 1 svin, 12 hestes gæsteri. Ved Matriklen 1688 var der 3 gårde under Pandum, men skriveren er vist kommet til at springe over nr. 3:

Under Pandum:		Gl. hartkorn	Nyt hartkorn
Nr. 1	Anders Nielsen	7-0-2-2 10/12	7-2-2-0
Nr. 2	Christen Nielsen	7-0-2-2 10/12	7-2-2-0
Nr. 4	Søren Jensen	7-0-2-2 10/12	7-2-2-0

Ved Matriklen 1844 var der tre gårde i Klæstruplund by samt en parcel, som Jens Feldbereder ved Huul Mølle havde. Lundbæk ejede fortsat af al jorden:

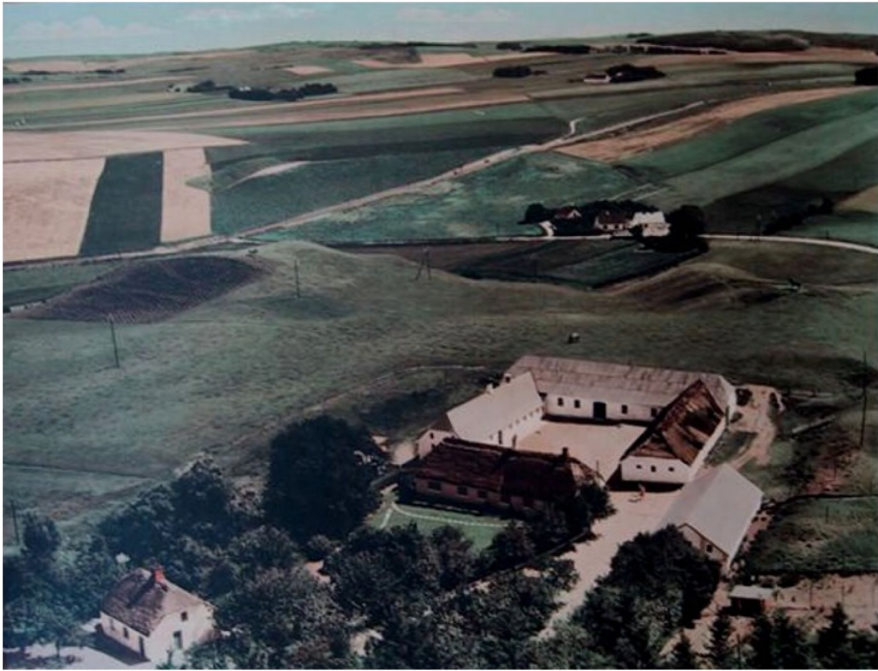
Matr. nr.	Ejer	Bruger	Gl. hartkorn, uprilegeret	Nyt hartkorn, Uprilegeret
1	Lundbæk	Christen Christoffersen	7-2-2-0	8-4-0-1 ¾
2	Lundbæk	Jens Laursen	7-2-2-0	8-1-3-0
3	Lundbæk	Hans Andersens enke	7-2-2-0	8-4-1-2
4	Lundbæk	Jens Feldbereder	-	0-2-3-3/4 priv.

¹ RA, Aalborg hus lens regnskab, 1629-30.

² NLA, B24 x631 Viborg landstings skøde- og panteprotokol, fol 302.

Ejere og brugere af Klæstruplund

1366 Niels og Anders Jensen (Panter) i Klæstruplund.			
25.3.1380 Niels Jensen (Panter) i Klæstruplund.			
1391 Niels Torstensen, R., Jens Nielsen, kannik i Ribe, Palle Nielsen, vidne, at de har tilskødet Niels Jensen (Panter) i Klæstruplund hovedgården Klæstruplund.			
3.8.1401 Niels Jensen (Panter) af Klæstruplund tilskøder kronen den ikke pantsatte del af gården.			
28.9.1401 Peder Andersen (Munk) af Hedegaard tilskøder kronen sit pant i Klæstruplund.			
13.5.1406, Kronen tildømmes Klæstruplund.			
Gård I		Gård II	
1491,92, Jens Jebsen, Jep Bruns søn i Ellidshøj		1492 Jens Eskesen	
		1512 Jens Sørensen	
1530 Jens Jebsen, den tid foged i Homum hrd.		1512, 19, Jost Jebsen søn af Jep Brun i Ellidshøj?	
1549, 50, 53, 62 Anders Justsen		1562 Jens Jostesen	
		Gård II B	Gård II A
1577, 88 Niels Andersen, † 16.12.1588		1584 Simon Jensen	1569 Jens Jensen
Gård I B	Gård I A	1591,94 Simon Jensen	1598 Poul Thybo
		1601 Simon Jensen	1601 Maren Mortensd. Poul Thybo
1616, 1649 Michel Andersen	1610, 11, 12, 18 Maren Sørensd., enken	1606,07,08, 15 Chr. Andersen	1606 07 Poul Thybo
	1618 Jens Nielsen ¼ part af de 2 gårde i Klæstruplund efter mor	1615 Søren Jensen steder gård efter Chr. Andersen	1606 Peder Jensen af Vegggaard steder efter Poul Thybo
	1635, 51 Jens Nielsen	1617,51 Søren Jensen	1608, 1651 Peder Jensen
1657 Niels Christens.			1657 Anders Pedersen
1660 Niels Christensen ~ Mette Pedersdr.	1662 Jens Nielsens kone Karen Christensdr.	1657 Jens Sørensen. 1660~Kirsten Nielsdr.	1660 A. Pedersen ~ Maren Christensdr.
Lundbæk ejer	Lundbæk ejer	Lundbæk ejer	Lundbæk ejer
1664 Niels Christensen			1664 Anders Pedersen
1673 Niels Christensen, bøm Christen Nielsen, Anders Nielsen, Ane Nielsdr.	1673 Jens Nielsen, to tjenestefolk	1663 Jens Sørensen. afkald på arv efter faderen Søren Jensen	
1680, 81 (Niels Christensen, død 1679) Anders Nielsen.	Søren Jensen	1680,81 Chr. Nielsen	Anders Pedersen
1681 Anders Nielsen		1681 Søren Jensen	Chr. Nielsen
Matr. nr. 2a Gammellund	Matr. nr. 1a, Sønderlund	Matr. nr. 3a, Vesterlund	
1688, 1710 Anders Nielsen	1688, 90 Søren Jensen	1688,1710 Christen Nielsen	
1714,68 Niels Sørensen Klæstrup	1696,1737, Jens Christensen	1720,58 Niels Christensen Klæstrup	
1768 Jens Nielsen Krog	1740,43,48 Jens Jensen Dalsgaard	1758, 87 Anders Nielsen	
1798 Lars Jensen	1760 Anders Jensen ~ A.N.s søster	1804 Hans Andersen	
1839 Jens Larsen	1760 Jens Mouridsen	1822 Ellis Kirstine Sørensd.	
1883 Lars Peter Jensen	1790 Søren Jensen	1847 Morten Hansen	
1928 Anders Binderup	1800 Christen Hansen	1887 Niels Mortensen	
1943 Søren Kjar Kristensen	1830 Christen Christoffersen	1910 Morten Kjølby	
1978 Hans J. Larsen	1851 Chr. Christensen Holmager	1954 Jacob Secher Winter	
2006 Susan Larsen	1868 Ane Petrea Holmager	1979 Frode Staun	
	1892 Niels Christensen Holmager		
	1893 Lars Christian Olsen		
	1913 Edvard Frøstrup		
	1952 Peter Frøstrup		
	1995 Erik Frøstrup		

Figur 174: Gammellund, håndkoloreret foto hos Anders Binderup, Vokslev.

Figur 175: Klæstruplund, 2007, efter bygningen af den nye kostald, eget foto.

GRYDSTED

Jens Andersen gav 1407 Nørre Kloster i Viborg gavebrev på en gård i Grydsted og en gård i Vokslev. 1459 skødede Anders Jepsen en gård i Grydsted til Mariager Kloster. Han var sikkert af slægten Grubbe, der skrives af Særslev på Sjælland og Sejerslev på Mors, se under Gelstrup.

Sandemænd gjorde 1467 deres tov på en tofte mellem Lars Hofmand og Søren Hofmand i Grydsted. 11. sept. 1491, søndag efter Vor Frue dag, blev der på Skt. Jost kirkegård i Nibe taget vidne på, at Clement Bugge kom til Nibe fjerde dag efter påske og tog vare på Mourids Niensens (Gyldenstjerne) fiskeri og salteri til Skt. Hans dag og ikke var borte fra byen i den periode. Blandt tingsvidnerne nævnes Niels Esgesen og Peder Mortensen i Grydsted.

Figur 176: Grydsted, Formindret sognekort s.06115a. Kort & Matrikelstyrelsen,

Roskildekannikken Peder Dideriksen - uden tvivl den senere præst i Nibe - skødede 1496 for ... og 100 mark en gård i Grydsted og 2 bol i Vokslev til biskop Niels Glob i Viborg. 15. april 1509 skødede Palle Pedersen en gård i Grydsted og en gård i Vokslev til biskop Erik Kaas i Viborg. Der er uden tvivl tale om Palle Pedersen Glob, foged på Pandum, hvis datter Karen i 1564 boede i Nibe. Palle Pedersen Glob var en slægtning til Viborgbispens Niels Glob, der tidligere havde besiddet Pandum.

8. nov. 1519 blev der taget lovhævd på kronens gods i Hornum herred, bl.a. 2 gårde i Grydsted, så gode som de bedste i byen og 5 gårde i

Nibe så gode som de bedste i byen, nemlig Anders Bendtsens gård med 4 engskifter i Grydsted mark. I 1520 blev der taget tingsvidne om, at bispedømmets gods ”havde Brøst i Grydsted”.

Frederik I gjorde 16. juni 1528 vitterligt, at Niels Pedersen havde været hos ham med et tingsvidne af Hornum herred lydende, at Mads Sørensen i Dalsgaard havde taget lovhævd på Vokslev Kirke og Nibe Kapels ejendomme, bl.a. Søren Troldbjergets gård i Grydsted, med en fjerding jord, hvilket kongen stadfæstede. Den 8. sept. 1533 tog biskop Jørgen Friis i Viborg lovhævd på kirkens og bispedømmets gods i herredet, bl.a. Anders Troldbjerg og Niels Sørensens gårde i Grydsted. Jørgen Hertuigsen (Juel) fik 24. sept. 1558 forleningsbrev på en krongård i Grydsted.

Efter Aalborghus lens jordebog 1562 havde kronen tre gårde i Grydsted, fæstere Christen, Just og Søren Michelsen. Deres landgilde var ens, nemlig 1 tønne sild, 1 svin, 6 hestes gæsteri. De var uden tvivl brødre og delte en gård, som deres far tidligere havde fæstet.

Christen Andersen i Nibe stævnedes 23. sept. 1570 på Viborg lands-ting på egne og brødrene, Niels Andersen i Grydsted og Jens Andersens vegne, birkefoged Just Farsen i Nibe for en dom om arv efter deres halvbror Jesper Mogensen. Denne havde, mens han var gift, avlet et slegfredsbarn, Niels Jespersen, med Kirsten Mortensdatter, som han ægtede, da hans hustru var død. Niels Jespersen anerkendtes som ægtebarn og arvtager efter sin far, da denne havde ægtet moderen.

17. juni 1582 forlenede kronen Jørgen Fris til Krastrup med en gård i Grydsted, som lå til Sebber Kloster, mod at holde 1 udrustet hest af den visse indkomst og gøre regnskab for den uviste, hvoraf han selv måtte beholde fjerdeparten.

Efter Aalborghus lensregnskaber, jordebog 1600-1601, havde kronen 4 gårde i Grydsted. Fæsterne og deres afgifter var: Michel Christensen, 1 tønne sild, 1 svin, 6 hestes gæsteri, Michel Justsens hustru, Niels Pedersen og Michel Laursen var fælles om en gård, 1 tønne sild, 1 svin, 6 hestes gæsteri, Laurids Nielsen, 1 tønne sild, 1 svin, 6 hestes gæsteri, Anders Michelsen, 1 tønne sild, 1 svin, 6 hestes gæsteri. I jordebogen 1604-05 nævnes samme fæstere med samme afgifter, bortset fra, at Laurids Nielsens afgifter var forhøjet med 2 hestes gæsteri.

Kronen fik på denne tid endnu en gård i Grydsted. 24. juli 1603 fik Manderup Parsberg, lensmand på Aalborghus, et missive om at lægge noget gods ind under Aalborghus, nemlig det tiloversblevne Sebber Kloster gods, der lå i Aalborghus len, men hidtil har ligget under Hald slot, bl.a. 1 gård i Grydsted. Gården havde hørt under Sebber Kloster og var kommet under Hald len. Dette skete sikkert efter Reformationen, hvor klostrenes gods blev konfiskeret og lagt under kronen.

Sten Brahe til Knudstrup, lensmand på Kalundborg, havde 3 gårde i Grydsted, som han ønskede at magelægge med noget gods andetsteds. I

den anledning fik Mandrup Parsberg til Hagesholm, lensmand på Aalborghus og Jørgen Due til Oxevang 10. juli 1610 et kongeligt missive om med det allerførste at besigte begge parters gods, ligne og lægge det og indsende besigtelsen til kancelliet. Det gik dog ikke som planlagt, og først 19. juli 1613 blev der lavet mageskifte mellem kronen og Sten Brahe, der afgav bl.a. 1 gård i Grydsted i Vokslev Sogn.

12. jan. 1607, Snapsting, vidnede Peder Kuri i Grydsted om øde gods i herredet. Den 25. juni 1608 vidnede han på Nibe birketing i en sag om Gunde Andersen Geds død. Peder Kuri vidnede, at han 16. juni var hos Mads Knudsen og hørte synsmændene spørge Gunde Ged, hvem der havde skadet ham. 30. juli 1608 vidnede Maren Nielsdatter i Grydsted i samme sag, og 24. sept. 1608 vidnede både Peder Kuri og Maren Nielsdatter i sagen. Peder Kuri var gift med Maren Nielsdatter, og hun var af en berømt slægt. Hendes far var herredsskriver Niels Poulsen Kras i Vestergaard i Moldbjerg og moderen Anne Bertelsdatter af lavadelsslægten Hørby. Peder Kuri havde en gård i Grydsted. Dette fremgår af et tingsvidne af 22. feb. 1613 om øde krongods. Her nævnes i Grydsted $\frac{1}{2}$ gård, som Peder Kuri iboede, men som Anders Lauridsen nu havde. Peder Kuri drev endvidere fiskeri i kronens fiskestade på tredje lænke Østen Pøtten i Nørllaae i Limfjorden ud for Nibe, som i 1610 blev solgt til Albrecht Christensen Skeel til Fussingø. Peder Kuri ses i Nibe ved Ekstraskatten Skt. Mortensdag 1610, men 1611 på gården Vesterris i Bislev Sogn.¹ Han ses igen i Vesterris i Ekstraskatterne 1612 og 1613. Peder Kuri døde mellem 18. jan. 1617 og 8. sept. 1618, sikkert på Vesterris.

16. sept. 1611 var der trætte mellem fæsterne under Iver Juel til Lundbæk på den ene side og fæsterne under Sten Brahe, kronen, Esge Bilde og Fru Helvig Kaas på den anden side om markskel mellem Grydsted og Tyrrestrup. Iver Juel stævnedes i den anledning Laurids Nielsen i Grydsted og hans søn Anders Lauridsen, Michel Jensen, Jens Nielsen, Just Jensen, Mads Justsen, Peder Kuri, Jens Skriver, Søren Christensen, Christen Nielsen, Søren Madsen, Niels Christensen og ”meninge grander och Induonere Wdj forne grydsted” at møde på åstedet.

Omkring 1614 begyndte Lundbæk gods at købe gårde i Grydsted. Det første spor er et skøde af 2. maj 1614, hvor Esge Krafse til Asendrup skødede Iver Juel til Villestrup 1 gård i Grydsted, som Niels Jensen iboede, årlig skyld 1 tønne høstsild, 1 skovsvin og 12 hestes gæsteri.

I mandtals register 1614-15 i forbindelse med etablering af en stående landmiliti nævnes til Aalborghus Just Jensen, afgift $\frac{1}{2}$ tønne sild, 1 svin, 6 hestes gæsteri, Jens Ibsen, $\frac{1}{2}$ tønne sild, 1 svin, 6 hestes gæsteri, Michel Jensen, $\frac{1}{2}$ tønne sild, 1 svin, 6 hestes gæsteri.²

1617 havde kronen de 4 gårde, der nævnes 1600-01 og 1604-05, samt

¹ RA, Aalborghus len, ekstraskatter, Hornum herred, Bislev sogn.

² RA, Danske Kancelli, B100b Akter ang. Indrettelsen af en staaende Landmiliti.

et hus, og fæsterne var nu Just Jensen, ½ tønne sild, 1 svin, 6 hestes gæsteri, Niels Pedersen og Jep Nielsen, 1 tønne sild, 1 svin, 8 hestes gæsteri, Michel Jensen, ½ tønne sild, 1 svin, 6 hestes gæsteri, Mads Justsen og Anders Laursen, 1 ørte rug, 1 ørte byg, 1 ørte havre, 1 svin, 1 fødnød, 1 ørte havre gæsteri, Knud Sørensen, 12 sk. huspenge. Desuden havde kronen en gård, som Jens Christensen og Søren Madsen påboede, skyld 3 tønner byg, 1 svin, 1 daler i gæsteri. Denne gård var lagt under Aalborg Slot efter kongelig skrivelse af Koldinghus den 8. marts 1614, og kronen havde fået den til magelæg af Steen Brahe til Knudstrup.¹

Iver Juel fortsatte godserhvervelserne i Grydsted, og 8. jan. 1619 fik Eske Bilde missive om at erklære, om en gård i Grydsted under Mariager Kloster len, som Iver Juel til Villestrup begærede til mageskifte, kunne undværes fra lenet. Søren Madsen og Christen Nielsen i Grydsted, Anders Christensen og Søren Christensen i Grydsted vidnede 26. april 1619 på Hornum herredsting om engen Havre Sig og Bosdal ved Pandum.

3. maj 1619 udstedte kongen missive til Eske Brock til Estrup og Knud Gyldenstjerne til Tim, lensmænd på Dronningborg og Hald i anledning af, at Iver Juel til Villestrup, lensmand på Bøvling Slot, ønskede at gøre magelæg med kronen og få 1 gård i Grydsted som lå under Mariager Klosters len og 6 gårde og bol i Grydsted under Aalborghus Len. De skulle besigtige begge parter gods og indsende besigtigelsen til kancelliet. Mageskiftet gik i orden 23. aug. 1622.

11. juni 1621 vidnede Søren Troldbjerg i Grydsted om kongens påbud om podning af træer og om humlekuler. Han havde da set, at Mads Justsen havde 1 pile- og 2 humlekuler, Jep Nielsen intet, Just Jensen nogle pile, 2 humlekuler og to æbletræer, Michel Jensen havde sat pile, to æbletræer og ingen humle, Jens Ibsen, Søren Madsen havde slet intet mens Anders Laursen havde podet alle slags. Den 8. okt. 1624 vidnede Anders Laursen i Grydsted og Søren Laursen i Abildgård om brøstfældigheden på Ridemands Mølle i Svenstrup. Anders Laursen var søn af birkefoged Laurids Nielsen, og Søren Laursen sikkert hans bror.

29. jan. 1625 blev på landstinget læst et pantebrev dateret Viborg den 8. jan. 1625, fra Hans Dyre til Stygge Høg til Vang. Pantebrevet var oprindeligt udstedt af Jørgen Worm til Hans Dyre for et lån på 2.000 rdl. med pant i bl.a. 1 gård i Grydsted.

Niels Jensen i Grydsted vidnede 3. maj 1630, at de 3 fæstere af Klæstruplund var så forgældede, at de ikke kunne svare smørskyld.

Clement Andersen betalte 1630 3 slet daler i stedsmål af et bol i Grydsted, og 1634 betalte Jens Pedersen det samme for et bol.²

Jørgen Marsvin til Aunsbjerg udstedte 15. feb. 1648 pantebrev med sikkerhed i et hus i Grydsted til Jørgen Seefeld, Axel Juel til Bjørnsholm

¹ RA, Lensregnskaber, Aalborghus, Jordebog 1617-18.

² RAs, Lensregnskaber, Pandum, Regnskab 1630-34.

og sal. Jørgen Krags arvinger for et lån på 3.000 rdl., som de havde godsagt ham for til Jørgen van der Wisch i Kiel, men som ikke var tilbagebetalt. Jørgen Marsvin tilskødede 5. sept. 1654 Ove Juel til Lundbæk en gård i Grydsted, fæster Kirsten Christensdatter.¹ Pandum, der var et kongeligt len, ejede i 1651 og 1657 en gård i Grydsted, fæster Jens Pedersen, afgift 5 ½ ort sildepenge og ½ skovsvin.²

Figur 177: Grydsted, postkort i Lokalhistorisk arkiv, Ø. Homum.

Gennem Hovedskatten til jul 1660 får man det første samlede billede af beboerne i Grydsted. Byen havde da 46 indbyggere:³

Niels Sørensen, hans hustru Maren Ibsdatter, en søn og en datter.
 Peder Pedersen, hans hustru Anne Jensdatter, to drenge og to piger.
 Chresten Justsen, hans søster Edel Justdatter og en husmand.
 Anders Michelsen, to døtre og en tjenestedreng.
 Jens Pedersen, hans hustru Kirsten Nielsdatter, to drenge og en pige.
 Christen Jensen og hans moder Maren Sørensdatter og hendes datter.
 Jens Sørensen, hans hustru Karen Andersdatter og et drengebarn.
 Christen Sørensen, hans mor Kirsten Christensdatter og et drengebarn.
 Anne Mogensdatter, to sønner og en datter og en tjenestepige.
 Niels Christensen, to tjenestefolk, en dreng og en pige.
 Karen Christensdatter og fire børn, to sønner og to døtre.

¹ Jens Holmegaard, Viborg landstings skøde- pantebøger 1624-57.

² RA, Pandumgaard lens jordebog Phillipi Jacobi 1651-1652 og 1657-1658.

³ RA, Militære regnskaber IV 40e.

I Matriklen 1664 står Ove Juel til Lundbæk som ejer af 1 hel- og 2 halvgårde. Under Grydsted Verte nævnes fejlagtigt 7 gårde, som lensherrens tjenere, dvs. fæstere under Aalborghus len. Skriveren har overset, at kronen 23. aug. 1622 solgte disse 7 gårde til Ove Juel:

Velbyrdige Ove Juels tjenere:

1 gård Jens Pedersen, hartkorn 2-2-2 er 3 tdr. 5 ½ rigsort, ½ svin.

½ gård Oluf Christensen, hartkorn 3½-0-0-0.

1 tønne høstsild, 1 svin, 12 hestes gæsteri.

½ gård Anders Lauritsens enke, hartkorn 5-0-0-0.

1 tønne sild, 3 tønner havre, 1 svin, 1 daler 8 album gæsteri.

Grydsted Verte, Alle disse er lensherrens tjenere:

½ gård Peder Laursen, hartkorn 7-0-0-0.

1 ørte rug, 1 ørte byg, 5 skp. havre, 1 svin, 1 fødnød.

½ gård Christen Jensen, hartkorn 4-6-1-3/7.

4 tønner 2 skp. byg, 1 svin, 1 daler gæsteri.

½ gård Anders Michelsen, hartkorn 3-0-0-0.

½ tønne høstsild, 2 tønner havre, 1 svin, 3 mk. 16 sk. gæsteri

½ gård Christen Justsen, ligesom Anders Michelsen, hartkorn 3-0-0-0.

½ gård Niels Sørensen Bunde, som Christen Justsen, hartkorn 3-0-0-0.

1 bol Niels Christensen, hartkorn 2-2-1 ½-3/7.

1 tønne sild, 4 skp. havre, 1... hør, 1 svin, 2 mark gæsteri.

½ gård Christen Sørensen, hartkorn 4 ½-0-0-0.

3 tønner byg, 1 svin, 8 hestes gæsteri.

1 hus Niels Rut 13 sk.

Ove Juel havde kongetienden, der var ansat til 27 tønner hartkorn, og heraf ydedes til Aalborghus 6 pund rug, 5 pund byg, 2 pund havre. Kirkens tiende var ligesom kongens tiende ansat til 27 tønner hartkorn.

Ved Matriklen 1688 var Ove Juel til Lundbæk enejer af alle gårdene, der anføres med det gamle hartkorn efter Matriklen 1664:

		Hartkorn 1664	Nyt hartkorn 1688
Nr. 1	Michel Hansen og Jens Christensen	4-6-1-3/7	5-3-2-2
Nr. 2	Laurids Andersen	2-2-1-1 13/14	3-3-2-2
Nr. 3	Simon Jensen	3-0-0-0	3-4-2-0
Nr. 4	Christen Sørensen og Christen Olesen	3-4-0-0	5-2-1-2
Nr. 5	Jens Sørensen	3-0-0-0	3-3-1-2
Nr. 6	Niels Michelsen	7-0-0-0	3-2-2-2
Nr. 7	Niels Jensen	3-0-0-0	3-0-3-1
Nr. 8	Anders Christensen	4-4-0-0	4-6-0-0

Nr. 9	Michel Michelsen	3-0-0-0	2-5-2-0
Nr. 10	Niels Andersen	5-0-0-0	5-0-2-1
	Christen Christensen husmand	0-0-0-0	0-0-1-2

Grydsted udskiftedes efter 1805, men det ændrede ikke ved ejendomsforholdene. Ved Matriklen 1844 ejede Lundbæk samtlige gårde og huse.

Et mord

1780 blev Peder Poulsen i Grydsted idømt fængsel på livstid i Københavns fængsel, fordi han helligtrekongers morgen 1778 i Christen Eriksens hus i Grydsted, efter tilskyndelse fra Maren Christensdatter i Løgstør, forsøgte at dræbe sin hustru Else Jensdatter med rottegift. Sagen var først for Nibe byting og senere på landstinget.¹

Birkefoged Laurids Nielsen i Grydsted, 1591, 1598

Laurids Nielsen boede i Grydsted og var birkefoged i Nibe 1591 og 1598. Laurs Nielsen er født før o. 1550, jf. tingsvidne af 3. april 1598 om skel mellem Binderup og Gelstrup, hvor han kunne huske 40 år tilbage. Han døde efter 1611. Laurids Nielsen nævnes 12. okt. 1579, da fogeden i Helligåndshuset i Aalborg på herredstinget fik vidne om sandemænds tov over Aastrup, Lyngsø, Kirketerp og Hyllested marker. Han var 23. aug. 1587 sandemand på Hornum herredsting og var da sikkert endnu ikke birkefoged.

Figur 178: Laurids Nielsen i Grydsted, birkefoged i Nibe, segl 6.11.1591.

Han nævnes første gang som birkefoged i et vidne af 6. nov. 1591 af Nibe birketeting i sag mellem kronen og Niels Joensen (Viffert) til Torstedlund. Han nævnes sidste gang som birkefoged 23. aug. 1598 i vidne om Christoffer Mikkelsen (Tornekrands) til Lundbæks forbud mod fiskeri ud for Djørup og Holmager. Den 3. aug. 1590 udgik kgl. åbent brev, at da birkefogeden i Nibe kun havde en ringe løn, skulle han være fri for landgilde, ægt og arbejde og anden tyngde af den gård, han beboede. Han

¹ NLA, B40-4, Nibe tingbog 4.7.1778- 26.8.1780.

nævnes i øvrigt i tingsvidner fra 18. dec. 1591 til 8. jan. 1598. Han og sønnen Anders Lauridsen nævnes 16. sept. 1611 i en sag om markskel mellem Grydsted og Tyrrestrup.

Laurids Nielsen var år 1600 fæster af en krongård i Grydsted, og hans ydelse var 1 tønne sild, 1 svin og 6 hestes gæsteri.¹ I 1610 gav hans søn Anders Laursen i Grydsted 30 rdl. i stedsmål af den gård ”ibidm. som hans fader Las Nielsen hannem oplod”.²

I slutningen af 1632 døde Maren Nielsdatter fra Nibe i Malmø, og gennem arvesagen efter hende dukker Laurids Nielsens slægtsrelationer op. På Nibe birketing 12. jan. 1633 blev der taget et tolvmands vidne om afdøde Peder Nielsen Fiskers slægtninge. Arvinger var Anne Nielsdatter, gift med Ytte Sørensen i Nibe, og hendes søn Niels Yttesen, samt Kirsten Madsdatter. Søren Knudsen Lund bevidnede, at Peder Nielsen Fisker, der døde i Malmø, var søn af Maren Fisker, at Anne Nielsdatter, gift med Ytte Sørensen, var hans søster, og at Niels Nielsen i Gelstrup var bror til Maren Nielsdatter Fisker.³

4. feb. 1633 var sagen oppe på herredstinget, og her vidnede Vogn Jensen i Veggergaard, Christen Nielsen i Grydsted, Søren Jensen i Hornsgaard, Jens Ibsen i Grydsted, Peder Jensen i Klæstruplund og Michel Døgind i Klæstrup, at de mindedes i 70 og 80 år, at Maren Jensdatter, født i Vokslev Sogn, Peder Fiskers mor, som boede og døde i Malmø, var datter af Laurids Nielsens søster, som boede i Grydsted.

2. marts 1633 stævnedes Ludvig Andersen i Volstrup på Viborg landsting Søren Lund i Nibe og medbrødre for vidne om, at Maren Nielsdatter Fisker, Peder Fiskers moder, som døde i Malmø og Anne Nielsdatter, Ytte Sørensens hustru, hvis fader Niels Nielsen, boede i Gelstrup, var ægte søskende. Ligeledes stævnedes han Peder Hoffmand og medbrødre for et vidne, at Peder Fisker kaldte dem for slægt. Ligeledes stævnedes han Søren Pedersen for en vederkendelse. Søren Knudsen og Jens Sørensen mødte til gensvar. Søren Pedersen stævnedes Vogn Jensen i Veggergaard og medbrødre for et vidne, at Peder Fiskers moder Maren Jensdatter var Laurids Nielsens søsterdatter i Grydsted.

3. aug. 1633 var sagen for landstinget. Søren Pedersen, birkefoged i Nibe, stævnedes Vogn Jensen i Veggergaard, Christen Nielsen i Grydsted, Søren Jensen i Hornsgaard, Jens Jebsen i Grydsted, Peder Jensen i Klæstruplund og Michel Døgind i Klæstrup for vidne af Hornum herredsting 4. feb. 1633, at de mindedes i 70 og 80 år, at Maren Jensdatter født i Vokslev Sogn, Peder Fiskers mor, som boede og døde i Malmø, var datter af Laurids Nielsens søster, som boede i Grydsted, efter hvilket vidne Anders Lauridsen i Grydsted og hans søskende og andre arvinger

¹ RA, Aalborghus lens jordebog 1600-1601.

² RA, Lensregnskaber, Aalborghus, Regnskab 1610-11.

³ NLA, B39A, Nibe tingbog, s. 4b.

ville tilvende sig arven fra Malmø. Søren Pedersen mente, at vidnet stred mod et vidne, som han forinden fik på Nibe birketing ang. hans hustru og hendes børns ret til arven. Søren Pedersen mente, at vidnet af 4. feb. 1633 ikke var i orden, da det var ene slægtninge, der havde vidnet for hinanden, idet Vogn Jensen var Anders Lauridsens hustrus far, Christen Nielsen var Anders Lauridsens søsters mand, Søren Jensen i Hornsgaard og Peder Jensen i Klæstruplund var Anders Lauridsens mors søsters sønner. Han hævdede, at de ikke var så gamle, at de kunne huske 70 og 80 år tilbage, og at Michel Andersen var en lovfæld mand, der ikke måtte vidne, og at Jens Jebsen ikke havde givet Anders Lauridsen fuldmagt til at opkræve vidnet. Endelig ville han med tingsvidne bevise, at Peder Fiskers mor ikke hed Maren Jensdatter men Maren Nielsdatter Han krævede vidnet gjort magtesløst. Han stævnedede også Kirsten Lauridsdatter i Grydsted, Anne Lauridsdatter i Gelstrup, Dorte Sørens datter ved Aggersund, Edel Sørens datter med lavværger og Peder Gundesen, herredsfoged, som havde udstedt vidnet. Da ingen af modparten mødte, ophævede landstinget vidnet af 4. feb. 1633.

Efter disse indviklede sager var Laurids Nielsens bror Niels Nielsen i Gelstrup. Deres søster var Maren Nielsdatter Fisker. Hendes søn Peder Nielsen Fisker, der døde i Malmø, og hendes datter Anne Nielsdatter var gift med Ytte Sørensen i Nibe.

Figur 179: Grydsted set fra Korsbjergvej, eget foto 2009.

Laurids Nielsen havde sønnen Anders Lauridsen, født omkring 1580. I 1610 betalte han 30 rdl. i stedsmål af den gård, hans far ham oplod. Han levede 1633 jf. ovennævnte retssag. Han var gift med Anne Vognsdatter, datter af Vogn Jensen i Veggergaard.¹ Hun står i Matriklen 1664 som fæster af gården. Anders Lauridsen nævnes 21. juni 1621 i vidnet om ymper, pile og humlekuler som nævnt foran. Han blev 21. feb. 1625 stævnet af Poul Samsing, skipper i Aalborg, ang. et hus, han havde pantsat for gæld 200 sld.² Hans søn Laurids Andersen var 1649 i Volstrup. En anden søn, Christen Andersen i Giver, var gift med Mette Christensdatter og blev myrdet i 1649.³ Desuden havde Laurids Nielsen døtrene Kirsten, der 1633 var hjemme, Anne, der opholdt sig i Gelstrup og en datter, gift med Christen Nielsen i Grydsted.

Figur 180: Grydstedboere ca. 1903-04, fra venstre, første række Dorthea Rye, Chresten Christensen, Ellis Christensen født Kusk, Sine Fillipsen, Søren Fillipsen, madam Povlsen, anden række Jens Rye, Line Kusk, Anne Rasmussen født Hvilsom, Stine Rye, Andrea Hansen, født Sørensen, bagerste række Jakob Jakobsen, Per Kusk, Peter Rasmussen, Kren Rye, Anders Hansen, Trilbakkegård, lærer Povlsen i Grydsted skole. Foto hos A.C. Winther Hansen, Grydsted.

¹ NLA, B39A, Nibe tingbog 2.6.1632, jf. Rasmussen, Limfjordsfiskeriet før 1825, s. 378.

² NLA, B37, Aalborg Byfogeds tingbog 1625, Hans Gjedsteds afskrifter.

³ Fra Himmerland og Kjær Herred, 1997, s. 12. RA, Herredagsdomb. nr. 48, 1649. s.189-196 jf. H. Hertzum-Larsen, Kongens retterting, Register til herredagsdomme 1616-1650.

BINDERUP

Binderup var oprindeligt sikkert kun én gård tæt ved åen med en vandmølle. Senere blev der to gårde, Overgaard og Nedergaard. Ved spaltning af disse opstod Overgaarde og Nedergaarde, hvor Nedergaarde var de nordligste. På Videnskabernes Selskabs kort fra o. 1790 er Neder Binderup også de nordligste. Nedergård, matr. nr. 1, kaldtes i gammel tid Binderupgård, og Binderupgård, som nu er på matr. nr. 4a, blev i gammel tid kaldt Nedergård. Omkring år 1600 var der fire helgårde i Binderup delte på 1-3 fæstere samt møllen. Både ved Matriklen 1664 og 1688 var der 4 helgårde samt møllen. 1762 blev den ene gård delt i to.

Bogens rammer giver ikke mulighed for at følge hver enkelt gård i sognet, men da der i Binderup maksimalt blev 5 gårde gøres der her en undtagelse. Op til o. 1600 er der ikke mange kilder, og beskrivelsen må desværre i nogen grad baseres på antagelser, som måske ikke udgør den fulde sandhed. Binderup Mølle er beskrevet i kapitlet om møller.

Niels Eriksen Gyldenstjerne skrives til Restrup 1314. Gennem århundreder var slægten Gyldenstjerne en af landets mest indflydelsesrige med lensmænd, rigsråder og bisper. De havde gods over hele Jylland, og i Sønderholm og Frejlev sogne havde de et mægtigt gods omkring Restrup samt bøndergods, som udgjorde en stor del af disse sogne, og strakte sig fra Hasseris i øst til Limfjorden i vest. Også i Vokslev Sogn ejede Gyldenstjerne en del gods. Det første spor af dette er 9. feb. 1456. Beskeden mand Jens Larsen, foged på Restrup, fik på velbyrdige fru Anne Mogensdatters (Munk) vegne på Hornum herredsting tingsvidne, at ingen gav last eller kære på det skifte, som hr. Henrik Knudsen (Gyldenstjerne) gjorde med beskeden mand Niels Kolsøn i Binderup. Henrik Knudsen Gyldenstjerne fik Binderup gård og mølle og afgav arvegods til kronen dersteds, som svarede fuld skat og leding. Der synes ikke på dette tidspunkt at have været andre end disse to gårde i Binderup.

Henrik Knudsen Gyldenstjerne døde før 1456, og Anne Mogensdatter Munk 1461-62. De havde fire børn, Knud, Sofie, Ellen og Kirsten, og Restrup synes at være arvet af Knud, som var født o. 1417 og døde 1467 i Odense. Han var 1453-63 lensmand på Aalborghus. Han var gift med Hilleborg Skinkel til Ivernæs, der døde 5. feb. 1494. De havde tre børn, Anne, født 1455, død 26. juli 1521, gift med Peder Torbernsen Bille til Svanholm, født o. 1450, død 1508, Henrik, død 14. nov. 1517 på Ivernæs, gift med Karen Bentsdatter Bille, død 1540, og Karen, død 1527, gift med Jørgen Christiensen Daa til Enggaard, Ivernæs og Rugaard.

Da Knud Gyldenstjerne døde, var børnene små og, og enken Hilleborg Skinkel beholdt formodentlig derfor selv Restrup til sin død 1494, men skiftet er ikke bevaret.

Henrik Knudsen Gyldenstjerne (død 1517) forestod skiftet efter forældrene, og det må have fundet sted efter 1494, men det blev åbenbart ikke gennemført helt efter bogen, for søsteren Anne klagede efter hans død over delingen. I første omgang dvs. - 1494 - overtog han sikkert både Binderupgård med møllen.

Henrik Gyldenstjernes enke Karen Bille tog 6. nov. 1519 lovhævd på sin og børnenes arv og ejendom i Binderup, nemlig Overgaard, som Lars Svendsen og Mads Langh iboede med 4 fjerding jord i Binderup mark, engen Bastrupholm, ”gode eng” 12 favne bred, engen ”røni sig” vest for Binderup Mølle, 4 engstykker nedenfor møllen vest for åen, Nedergård, som Thames Pedersen iboede, med 3 fjerding jord i Binderup mark, 2 enge som ligger i møllen ved åen og kaldes ”gode eng”, en eng som ligger syd for åen ved Peder Jensens eng, og en eng nord for den gamle å som kaldes ”skøder”, engen Wass, som Josep Eriksens gård brugte, og alle 3 enge øst for åen, som de nu har med fiskeret, Binderup Mølle med dam, flodgyde og fiskeret, som det har været fra Arilds tid, 1 bol i Vokslev og 1 ager på Vokslev mark, som var lagt til Binderup mark.

Overgaard og Nedergaard var sikkert Binderupgård, som Henriks bedstefar før 1456 fik af kronen, men var blevet delt i to gårde med Lars Svendsen og Mads Lang i Overgaard og Thomas Pedersen i Nedergaard. Delingen var sikkert sket før 10. maj 1512, hvor Thomas Pedersen vidnede, at 12 selvejere skulle dømme om 3 agre i Guldbæk mark.

Som nævnt var skiftet efter forældrene ikke korrekt gennemført, men det blev først taget op efter Henrik Knudsen Gyldenstjernes død 1517. I et brev, der skal dateres mellem 14. nov. 1517 og 26. juli 1521, bad Anne Knudsdatter Gyldenstjerne, Henriks søster, død 26. juli 1521, gift med Peder Torbernsen Bille til Svanholm, død 1508, samfrænder undersøge, om skiftet efter forældrene er korrekt gennemført. Hun mente, at broderen havde holdt en del gods udenfor skiftet. Blandt dette gods nævnes Binderup Mølle, det gav 19 pund mel i afgift og havde en gæld på 10 ort til hende. Anne fik åbenbart noget ud af klagen, for 13. juli 1524 blev der afholdt skifte efter hendes mand Peder Torbernsen Bille til Svanholm, død 1508. Til hendes søn Mogens Bille blev da udlagt en gård fæstet af Mads Lang i Binderup, afgift 1 pund byg, 1 tønne sild lagt for 4 mk. Her genkendes Mads Lang i Overgaard fra lovhævden 1519. Det er klart en arv efter Anne far, som Karen Bille, Henrik Gyldenstjernes hustru, var blevet nødt til at afgive efter klagen. Anne fik sikkert gården sammen med søsteren Karen, for i en fortegnelse fra 1537, over gods givet til kirker og klostre i Jylland og på Fyn hvori fru Anne (Gyldenstjerne), Peder Billes arvinger og fru Karen, (hendes søster), Jørgen Daas' arvinger, vedkender sig at have del, nævnes bl.a. 1 gård i Binderup i Vokslev Sogn.

1525 feria 2. post Olaj regis, 5. aug., afsagde sandemænd deres tov ang. skel mellem Binderup og Gelstrup. Først satte de en sten ved

korsvejen, så ned til en sten i Uldkær, så ”hedoms ageren” ud til de sten, som de satte ved Nibevejen, herfra til ”anhøfden” ved den røde bæk, som løber ud til stranden, det kundgjorde de for ret markskel mellem Gelstrup og Nibe mark. Derefter stranden og ... det gamle åløb mellem Gelstrup mark og Vokslev, ud ad den gamle løbende å til det gamle åløb, hvor de satte en stok, derefter ad åen op til Binderup Mølle, derefter hen til ... og møllens rettighed uforkrænket, fra rette adelå op til det gamle åløb begynder, op ad det gamle åløb og østen om begge holme, op ad åen til Lunde mark begynder, dette kundgjorde de for ret markskel, vestsiden til Gelstrup og østsiden til Binderup og Vokslev.

Kong Frederik I gav 16. juni 1528 Niels Pedersen, sognepræst til Vokslev stadfæstelse på Vokslev Kirke og Nibe Kapels ejendomme, heriblandt to indstenede og indstablede holme ved Binderup Mølle.

I 1530 overtog Knud Henriksen Gyldenstjernes søn, Gabriel Knudsen Gyldenstjerne, Restrup. I 1531 fik Gabriel Gyldenstjerne kongens bekræftelse på, at han måtte fiske ved Binderup Hage, så vidt som hans grund rakte. Grunden, der tales om, må være gods, han har arvet efter faderen Henrik Gyldenstjerne, beliggende i Sønderholm Sogn ved Limfjorden nord for Binderup. Gabriel Gyldenstjerne var kendt som en grisk godssamler. Meget i samfrændeskiftet 1569 jf. senere tyder på, at han har købt Overgaard tilbage til Restrup fra Mogens Bille eller dennes arvinger. Ligeledes peger meget i samfrændeskiftet på, at Nedergaard er blevet delt i to gårde i eller før Gabriel Gyldenstjernes tid.

I Aalborghus lens jordebog 1562 nævnes intet gods i Binderup, og intet tyder på, at andre af kronens len, fx Hald len havde gods her.

Gabriel Gyldenstjerne døde 25. feb. 1555 og hans enke Kirsten Jepsdatter Friis til Lyngholm 16. maj 1565. Samfrændeskiftet efter dem om deres efterladte gods, herunder Restrups marker, bygninger og tilliggende bøndergods blev afholdt 7. sept. 1569. De var barnløse, og godset skiftedes mellem Gabriel Gyldenstjernes brødre eller deres enker, nemlig Mogens Gyldenstjerne, Jytte Podebusk, enke efter biskop Knud Gyldenstjerne til Vosborg, og Anne Parsberg, enke efter Christoffer Gyldenstjerne til Ivernæs. De tre arvinger fik lige del i de 4 møller, Hestvad, Dragsbæk og Tostrup i Sønderholm Sogn og Binderup Mølle i Vokslev Sogn. Mogens Gyldenstjerne fik i Vokslev Sogn en ejendom, som Laurids Skrædder iboede, afgift 2 tønder sild og 1 skovsvin og 1 mk. gæsteri. Anne Parsberg fik en ejendom, fæster Niels Jensen, samme afgifter, og dette kunne tyde på, at det engang har været én ejendom.

Arvinger fik også engen Wass på Binderup mark, som var rebet i tre lodder. Mogens Gyldenstjerne fik den sydligste lod, 64 favn bred, Jytte Podebusk den mellemste, 65 favn bred og Anne Parsberg den nordligste. Alle tre lodder stødte til fjorden mod vest og mod øst til Binderup Å.

Mogens Gyldenstjerne døde 8. okt. 1569, kort efter samfrænde-

skiftet. Han havde 6 børn, Hannibal, Christen, Mogens, Sibylle, Hilleborg og Else. Mogens Gyldenstjernes del af Restrup herregård synes at være blevet arvet af Hannibal Gyldenstjerne. Jytte Podebusk døde 1573. Hendes arvinger fik ikke bøndergods i Binderup, hvilket også fremgår af hendes Skiftejordbog af 18. sept. 1577.¹ Hendes arvinger synes at have solgt deres del af Restrup til fætrene Niels Christoffersen Gyldenstjerne og Hannibal Mogensen Gyldenstjerne.²

Hannibal Gyldenstjerne nævnes første gang til Restrup i 1574.³ Anne Parsberg døde i 1587 og hendes del af Restrup og Binderupgård synes overgået til hendes søn Niels Christoffersen Gyldenstjerne, der 1590, 1592 og 1594 skrives til Restrup.⁴

Hannibal Gyldenstjerne døde 1608, og Restrup blev overtaget af enken Helvig Bjørnsdatter Kaas, der døde 31. marts 1638. Kongen udstedte i den anledning påbud til Verner Parsberg til Lynderupgaard, Gunde lange til Brejning, Tønne Friis til Hesselager og flere om at fortage skifte af Restrup efter Helvig Kaas og Hannibal Gyldenstjerne. De udstedte 26. aug. 1640 et "Gode Mænds Brev, at de efter kgl. befaling delte Restrup Hovedgaards Marker og Bygninger efter fru Helvig Kaasis Død mellem hendes arvinger, hvorved den søndre halvdel tilfaldt Laxmand Gyldenstjerne, der havde solgt sin Paart til Jørgen Marsvin til Aunsbjærg, og den nørre Halvdel tilfaldt fru Anne Kaas, sl. Albert Rostrups til Vorgaard."

Jørgen Marsvin har sikkert købt Christoffer Lindenov ud af Restrup, og betalt med pant i Restrup for 3.000 rdl. Christoffer Lindenovs far Godske Lindenov, som døde 1612, ejede nemlig en del af Restrup, som han havde fået ved ægteskabet med Karen Henriksdatter Gyldenstjerne.⁵

Jørgen Marsvin ville være eneejer af Restrup, men blev det ikke, og han mistede efterhånden sit gods. Han har sikkert også ejet Binderupgaard, selv om intet bondegods nævnes i skiftet efter Helvig Kaas.

I Markbogen 1683, som er en del af Matriklen 1688, blev jorden i Binderup opregnet. Den var opdelt i 9 markområder, kaldet Giøer. I hver giøe havde de enkelte gårde et antal agre, som blev opmålt og angivet med navn, størrelse i kvadratalen, besåningen, og hvordan de vurderedes. Vurderingen kunne fx være middelmådig bygjord, gråsand, noget muldet, god blandkornsjord af sand og muld, god havrejord osv. Opmålingen blev foretaget af landinspektørerne Hans Jensen og Laurids Jørgensen Bay og konduktør Peder Henriksen, Viborg. Indledningen til opmålingen lyder: "Bemelte by bestaar af 9 aars giøer hvoraf de 4 brugis og 5 huiler Som følger:

¹ RA, Knud Gyldenstjerne, Privataarkiver på papir, nr. 5502.

² Th. Poulsen, Store Restrup, s. 20.

³ NLA, G141-1, Restrup gods, Disignation på gods, 1763.

⁴ Danske Domme V, s.112, 119, 185, 192, 251.

⁵ K. Kolding, s. 24, angiver køb fra Godske Lindenov, men denne var død allerede 1612.

1. Vester Aggers giøe, i aar besaaed med rug.
2. Øster Aggers giøe, i aar besaaed med byg.
3. Lang Aggers giøe, i aar besaaed med aure.
4. Myrre bechs giøe, besaaed med aure.
5. Høye Ræbets giøe, i aar fællet.
6. Toffte Aggers giøe, i aar fællet.
7. Dybe Sigs giøe, i aar fællet.
8. Korygelse giøe i aar fællet.
9. Grøn Høys giøe i aar fællet.

Marche schiells Paaløb begynder. For bemelte Bye bestaar af 4 fulde gaarde og beboes af effterschreffne Mend Nemlig Prop.:

Velb. Christian Lindenau, Nr. 1, Anders Christensen, 1 gaard.

Velb. Ove Jull, Nr. 2, Peder Pallesen, 1 gaard.

Velb. Ove Jull, Nr. 3 Christen Ovesen, 1 gaard.

Horsens Hospital, Nr. 4, Anders Nielsen, 1 gaard.

Till bemelte bye ehr huerchen lyngslet eller Thørffue Skiær. Hiultømmer Kiøber de huor de kand bekomme for Penge og lader Maalle deris Korn udj binnerup Mølle og effter berætning findes ey anden herlighed uden huis Enge taxeringen wille uduise. Nemlig dog findes noget tørve Skiær dog ey saa Meget Som dee till behøffuer. Fædriften til bemelte gaarde Ehr taxeret for 60 hølæs.”

Til Binderup hørte tillige Binderup Mølle, som ejedes af Ove Juel, Lundbæk. Der hørte 5 agre til møllen i alt 17.651 kvadrat-alen, og møllen havde 2 kornkværne, som målte 9 kvarter og 20 3/8 delle og en maltkværn, som målte 8 kvarter og 20 3/8 delle.

	Matriklen 1664			Matriklen 1688			
	Ejer	Fæster	Htk.	Ejer	Fæster	Gl. htk.	Ny htk.
1	Kronen	Jens Poulsen	6-5-3-1 6/7	Major Levetzau	Anders Christensen	6-5-3-1 6/7	7-0-1-1
2	Ove Juel	Jens Madsen	6-3-0-2 6/7	Pandum	Peder Pallesen	6-3-0-2 6/7	7-0-3-1
3	Ove Juel	Svend Christensen	6-3-1-2 1/7	Pandum	Christen Aagesen af Vust engen	6-3-1-2 1/7	6-7-2-0 0-6-1-2
4	Ove Juel	Jens Knudsen	5-0-0-0	Horsens Hospital	Jens Nielsen og Constantinus Jensen	5-0-0-0	7-3-2-1
5	Ove Juel og Mogens Kruse ¹	Binderup Mølle, Thomas Jensen, skyld 20 pd. mel	20-0-0-0	Pandum	Binderup Mølle, Laurs Nielsen af avlen 0-1-1-2 af malingen 11-5-2-0	20-0-0-0	11-6-3-2

¹ Mogens Kruse til Albæk, som han 1663 ejede sammen med Anders Sandberg.

Matriklen 1844

Nr.	Ejer	Bruger	Gl. hartkorn	Nyt hartkorn,
1	Niels Pedersen	Ejeren	7-0-1-1	8-7-3-¼
2	Poul Sørensen	Ejeren	3-5-3-½	5-2-3-2 ¼
3	Jens Andersen	Ejeren	3-5-3-½	4-0-3-¾
4	Lundbæk gods	Morten Poulsen	6-7-2-0	8-5-0-2 ¾
5	Lundbæk gods	Niels Jensen	6-7-2-0	8-2-3-0
6	Bager Ravnkilde	Ejeren	0-2-3-0	1-1-3-1 ½ *)
7	Veggerby Sogn	Morten Nielsen	0-0-0-0	0-0-0-1 ¾
8	Lundbæk	Laurs Bertelsen	3-5-0-1 ¼	0-0-1 2 ½
9	Lundbæk	Chr. Mouritsen	0-0-0-0	0-3-1-2 ½
10	Lundbæk	J. Chr. Mortensen	0-0-0-0	0-0-0-1 ¾
11	Lundbæk	Jens Nielsen	0-0-0-0	0-0-0-1 ¾
12	Lundbæk	Jens Pedersen	0-0-0-0	0-0-1-½
13	Lundbæk	Anders Christensen	0-0-0-0	0-0-1-0
14	Lundbæk	Niels Pedersen	0-0-0-0	0-0-0-2 ¾
15	Lundbæk	Bertel Poulsen	0-0-0-0	0-0-1-½
16	Lundbæk	Peder Christensen	0-0-0-0	0-0-1-½
17	Fru Basesen	Jens Christensen	0-0-0-0	0-0-0-2 ¾
18	Niels Kjølbj	Ejeren	0-0-0-0	0-0-0-2 ¼
19	Jørgen Pedersen og Søren Pedersen	Ejerne, Under nr. 2 og 3 i Taarup	0-0-0-0	0-1-2-1
20	Niels Nielsen Munk	Ejeren	0-0-0-0	0-0-3-2 ½
21	Farver Andersen	Ejeren	0-0-0-0	0-0-1-1 ¾
22	Morten Christensen	Ejeren	0-0-0-0	0-0-0-2
23	Lundbæk gods	Matr. nr. 4 og 5	Under nr. 4 og 5	1-1-0-1 ½
24	Baron Juul og ejeren af matr. nr. 1, 2, 3	Mat. nr. 1, 2, 3, 4, 5	Under nr. 1, 2, 3, 4 og 5	0-1-0-2 ½
25	Lundbæk gods	1,2,3,4,5,6 Gelstrup	0-0-0-0	0-0-0-¾

*) Binderup Mølle, Mølleskyld 11 tdr. 5 skp., 2 fdk.

Nedergaard, Erik Henning Stauns gård, matr. nr. 1a

1445 Acer Jensen?	1627 Jens Poulsen/Terkel Andersen
1519, 1556 Peder Jensen	1664 Jens Poulsen
15?? Mic. Christensen/Simon Pedersen	1672, 1689, Anders Christensen
1589 Erik Christensen	1690, 1719 Christen Laursen
1594 Chr. Terkelsen	1730 Laurs Christensen
1598 Knud Jensen	1769 Simon Laursen
1601, 06, Anders Sørensen/Jens Knudsen	1789 Jens Christensen Taarup
1616 Jens Jensen	1823 Niels Pedersen Bodup
1616 Mads Nielsen	1859 Peder Nielsen Bodup
1618 Jens Knudsen	1888 Peder Pedersen Pindstrup
1618 Jens Poulsen	1897 Frank Nielsen Staun
1621 Terkel Andersen	1945 Erik Henning Nielsen Staun
1622 Jens Poulsen/Mads Nielsen	1975 Erik Henning Staun
1625 Jens Poulsen	

7. sept. 1445 var Acer Jensen i Binderup tingsvidne, da broder Anders Bork i Aalborg Helligåndshus fik bevidnet, at den østligste gård i Tårup tilhørte Helligåndshuset. Han boede sikkert i gården, der nok formodentlig var Henrik Knudsen Gyldenstjernes arvegods, som han før 9. feb. 1456 mageskiftede til kronen. Da hans enke Karen Bille 6. nov. 1519 tog lovhævd på sit gods var Peder Jensen nabo til Binderupgård.

31. juli 1553 var Peder Jensen i Binderup en af de 8 mænd, der på Hornum herredsting vidnede, at de havde hørt, at Jon Madsen (Viffert) til Torstedlund tog vidne på, at Peder Andersen, plovmand hos Bertel Hørby i Vesterris (Bislev Sogn), under Grevens Fejde havde frastjålet ham et gammelt sandemændsbrev om skel mellem Sønder Døvelstrup og Nørlund. Det er uden tvivl den samme Peder Jensen, der nævnes 6. nov. 1519, og han må da fortsat være fæster af kronens gård.

14. juni 1556, mandag før Vitus modesti, vidnede Peder Jensen og Thames Laursen i Binderup på Hornum herredsting i en sag mellem Jon Madsen (Viffert) til Torstedlund og fru Kirsten Lykke til Nørlund om en grøft. Peder Jensen er uden tvivl fortsat kronens fæster og Thames Laursen formodentlig fæster af Nedergaard.

Laurids Eriksen Skram til Hastrup, landsdommer i Viborg, gjorde 22. nov. 1578 et mageskifte med kronen og afgav bl.a. 1 gård i Binderup. Der er ikke megen tvivl om, at det er den gård, som kronen fik tilskiftet ved magelægget 1456. Hvornår den er kommet til Laurids Skram, vides desværre ikke, men han eller en anden, sikkert adelig, må have ejet gården 1562, idet der ikke nævnes noget krongods i Aalborghus lens jordebog for dette år. Laurids Skram var søn af Erik Skram, landsdommer i Viborg, som døde 1568, og gården er måske en arv. Laurids Skram var gift med Maren Clausdatter Bille.

Af nedenstående sag om stolestader i Vokslev Kirke ses, at Michel Christensen og Simon Pedersen havde haft denne gård, formodentligt før Christen Terkelsen og Erik Christensen, som sikkert var far og søn. Simon Pedersen kan være en søn af den tidligere fæster Peder Jensen.

I en mordsag i 1589 i Klæstruplund, se kapitlet Klæstruplund, vidnede Erik Christensen og Mads Jensen i Binderup. Den 8. okt. 1594 vidnede Christen Terkelsen i Binderup på herredstinget i en sag mellem Hannibal Gyldenstjerne til Restrup og lensmanden på Aalborghus, ang. opstemning af Hasserris Å ved Ny Mølle i Aalborg. Erik Christensen og Chr. Terkelsen, sikkert far og søn, delte formodentligt denne gård. Lars og Peder Terkelsen i Binderup, der sammen med Niels Knudsen og Jens Madsen sammesteds den 28. feb. 1618 blev stævnet til landstinget for ulovligt fiskeri i Binderup Å, var sikkert Christen Terkelsens brødre. 4. aug. 1629 blev Laurids Terkelsen, Anders Jensen og øvrige ransnævninge stævnet til landstinget for deres vidne i en tyverisag.

13. juli 1593 udstedtes forleningsbrev for Hannibal Gyldenstjerne,

embedsmand på Bohus, på gården Binderup i Vokslev Sogn. Han skulle svare sædvanlig landgilde, men var ellers fri for al anden besværing. Det er uden tvivl denne gård, som har været bortfæstet. Hannibal Gyldenstjernes forlening var ophørt 1601, for da nævnes Anders Sørensen og Knud Jensen som fæstere af gården i Aalborghus lens jordebog.¹ De betalte i afgift 1 ørte rug, 1 ørte byg, 1 ørte havre, 1 pund smør, 1 svin, 1 okse at opstalde, 1 tønne høstsild, 1 daler gæsteri. De står tilsvarende i jordebogen 1604, og iflg. regnskabet 1606-07 fik de afkortning på landgilden, utvivlsomt fordi de ikke kunne betale.² I sagen om stolestaderne i Vokslev Kirke 1624 vidnede Terkel Andersen i Binderup. Han var sikkert søn af Anders Sørensen, opkaldt efter sin morfar, der må have heddet Terkel og sikker var far til den tidligere fæster Christen Terkelsen.

Knud i Binderup, sikkert Knud Jensen, men det kan også være Knud Nielsen i Stenagergaard, vidnede 11. sept. 1598 på Hornum herredsting, at nogle af Restrups enge i lang tid havde været brugt af Frejlev med Restrup ejeres minde. Knud Jensens del af fæstet blev sikker overtaget af en søn Jens Knudsen, der 1618 blev fradømt fæstet.

22. april 1616 blev der på Hornum herredsting taget vidne om øde krongods, og her nævnes, at tredjeparten af den gård som Jens Jensen iboer, men som Mads Nielsen nu har, ikke i det forgangne år var kommet til avl. Dette viser, at gården da har været delt i tre dele. Der kan have været tre fæstere, men en af fæsterne kan have haft to dele.

19. maj 1617 var tilstanden den samme, og 19. marts 1621 havde tredjeparten været øde fra 1. maj 1620-21. Jens Jensen var formodentlig søn af Jens Knudsen, og han har sikkert været faderens medfæster. Jens Knudsen nævnes endnu i gården 1617,³ men kort efter fæstede Jens Poulsen 2 parter af den gård i Binderup, som Jens Knudsen blev fradømt.⁴

Jens Jensen nævnes 1617 under ugedagstjenere. Samme år nævnes Terkel Andersen også under ugedagstjenere, men 1620 under gårdmænd sammen med Jens Poulsen. Det er sikkert Anders Sørensens søn.

11. juni 1621 blev der taget tingsvidne på Hornum herredsting om efterkommelse af kongens påbud om podning af træer og etablering af humlekuler. Terkel Andersen i Binderup havde sammen med andre foretaget syn af efterkommelsen.

1621-22 var Jens Poulsen og Mads Nielsen fæstere, afgift 1 ørte rug, 1 ørte byg, 1 ørte havre, 1 pund smør, 1 svin, 1 okse at opstalde, 1 tønne høstsild, 1 ørte havre og 1 rdl. gæsteri, men afgiften blev afkortet med 1

¹ RA, Aalborghus lens jordebog.

² RA, Lensregnskaber, Aalborghus, Afkort. på jordebog fra Philippi Jacobi dag 1606-07.

³ RA, Lensregnskaber, Aalborghus, Ekstraskat 1617.

⁴ RA, Lensregnskaber, Aalborghus, Regnskab 1617-18, Stedsmål.

skæppe sild, 1 svin, 1 daler gæsteri og skulle ikke opstalde oxen.¹

17. jan. 1624 kom en sag om stolestader i Vokslev Kirke for Viborg landsting. Sagen var startet allerede 1622, se matr. nr. 2a, Aggersgaard. Efter et vidne skulle stolestadet høre til Mads Nielsen gård i Binderup, hvor Michel Christensen og salig Simon Pedersen tidligere boede.

I Svineregister 1625 nævnes Jens Poulsen. I Kornskat og 1. termin Pengeskat Jacobi dag (1. maj) 1627 nævnes Terkel Andersen og Jens Poulsen under fæstegårdsmænd, som giver skat.²

12. april 1630 vidnede Anders Jensen og Jens Poulsen i Binderup om øde krongods. 19. april og 3. maj 1630 vidnede Jens Poulsen igen.

18. feb. 1633 vidnede Jens Poulsen, at en række kronbønder ikke kunne betale landgilde. Han vidnede igen 24. juni 1633, at bønderne efter kongens befaling havde lagt humlekuler, podet imper og sat pile, men at planterne ikke ville gro p.g.a. tørke og jordens ufrugtbarhed. Den 24. juni 1633 bevidnede han, at Ridemands Mølle var øde.

6. juli 1635 vidnede Jens Poulsen i en sag om lejermål. Den 6. feb. 1637 stævnedes Jens Poulsen hustruens slægtninge for arv efter hustruen Mette Jensdatter. Hun var datter af Jens Jensen i Lyngbjerggård i Svenstrup Sogn og søster til Morten Jensen i Lyngbjerggård, Aalborg Hospitals delefoged. Stævningen gælder Morten Jensens børn. I 1640-erne blev Jens Poulsen flere gange stævnet til herredstinget for gæld, men også for tyveri af et øg i Klæstrup og en hestehandel.

I 1649 var der stor misvækst i sognet, ja vist i hele Himmerland, og en række kronbønder fik nedslag eller eftergivelse af landgilde efter kongelig godkendelse af en indstilling fra lensmand Erik Juel på Aalborghus. Jens Poulsen i Binderup fik nedslag med ½ ørte rug.³

I 1649 stævnedes Jens Poulsen Vokslevs bymænd for skatterestancer. 1654 stævnedes han Vibeke Hansdatter i Binderup Nedergaard for at lade svin gå i hans eng. 1655 stævnedes han sin datter Else, der var løbet hjemmefra.⁴ Ved Præsteindberetningen 1657 havde Jens Poulsen ½ gård under kronen og Vibeke Hansdatter (Anders Jensens enke) og Jens Madsen havde 1 gård under Lindenberg (Næs). Dette var sikkert en gård, der tidligere havde hørt under Jørgen Marsvin til Restrup.⁵ I Hovedskatten til jul 1660 nævnes Jens Poulsen og hans hustru Malene Jacobsdatter og fire tjenestefolk, to drenge og to piger, i alt 6 personer.⁶

1661 betalte han 2 rdl., 1 mk. og 6 sk. i kontribution til Aalborghus.⁷ Samme år står han i jordebogen, 1 gård Jens Poulsen 1 ørte rug, 1 ørte

¹ RA, Lensregnskaber, Aalborghus, Jordebog 1621-22.

² RA, Lensregnskaber, Aalborghus, Ekstraskatter 1627-28.

³ Kancelliets Brevbøger 1650, s. 223.

⁴ NLA, B40A, Hornum herreds tingbog.

⁵ NLA, C2-201, Viborg bisp, Hornum provsti.

⁶ RA, Militære regnskaber IV 40e.

⁷ RA, Amtsregnskaber, Aalborghus, Kontributionsregnskab, Mandtal 1. kv. 1661.

byg, 1 ørte havre, 1 pund smør, 1 tønne sild, gæsteri 1 ørte havre.¹

16. juni 1664 fik proviantskriver Hans Hansen, Københavns Slot, skøde på 1 gård i Binderup fra kronen.² Det var uden tvivl Jens Poulsens gård, og salget falder helt i tråd med en mængde godssalg, som kronen gennemførte for at skaffe penge efter Christian IV's kostbare krige.

28. marts 1664 blev Jens Poulsen af Peder Lauridsen Thybo i Vokslev stævnet for gæld. I Matriklen 1664 står Jens Poulsens gård under kronen med hartkorn 6-5-3-6/7, afgift 1 ørte rug, 1 ørte byg, 1 ørte havre, 1 pund smør, ½ tønne sild.

Den 19. juni 1665 var Jens Poulsen død. Da blev der skiftet mellem hans anden hustru Marlene Jacobsdatter og sønnen Jens Jensen fra Jens Poulsens første ægteskab.³ Med Marlene Jacobsdatter var der en søn Morten Jensen, der 1654 var i Nibe.

Den næste fæster var utvivlsomt Anders Christensen, der nævnes 1672 i Familie og folkeskatten. Han nævnes i Konsumptions og folkeskat 1681 og står da nævnt under Restrup gods, som altså mellem 1664 og 1681 må have købt gården af kronen. I Kvæg- og kopskatten 1684 nævnes Anders Christensen med hustru, desværre uden hendes navn.

Da Chr. Lindenov 4. maj 1685 solgte Restrup til H.F. Levetzau til Oksholm, hørte der til Restrup en gård i Binderup med Anders Christensen som fæster.⁴ I 1688 kom der en ny matrikel, og her nævnes Anders Christensen, gammelt hartkorn dvs. 1664, 6-5-3-1 6/7, nyt hartkorn, 7-0-1-1. Det nye hartkorn havde gården indtil den nye matrikel i 1844. Anders Christensen døde før 1689, for i Kop- og ildstedsskat 1689, Mandtal til indbetalingerne 20. marts og 20. april, nævnes hans kone Johanne Grafversdatter med 1 dreng og 1 pige.

Fæstet af gården var ved Kop- og ildstedsskat 15. feb. 1690 overtaget af Christen Lauridsen og hustru, der nævnes med 1 dreng og 1 pige. Han står i Restrups jordebog 1697, og hans skyld var da 1 ørte rug, 1 ørte byg, 4 td. havre, 8 rdl. arbejdspenge.⁵ Den 22. juni 1719 fik Christen Laursen fæstebrev på den ham iboende gård i Binderup under Restrup gods. Fæstebrevet på gården, som Christen Laursen havde haft i mange år, skyldtes et kongeligt påbud om, at godserne skulle udstede fæstebreve, og samme dag udstedte Restrup gods en mængde andre fæstebreve.

I 1730 var fæstet overtaget af Laurids Christensen, utvivlsomt en søn af forgængeren, og han nævnes da i Restrup gods jordebog, hartkorn 7-0-1-1, afgift 1 ¼ td. rug, 1 ½ td. byg, 2 ½ td. havre, 1 pund smør, ½ td.

¹ RA, Rentekammeret 311.34, Aalborghus lens jordebog 1661, Vokslev sogn.

² F. J. West, Kronens Skøder 1648-77, s. 179.

³ NLA, B40A, Hornum herreds tingbog s. 67-70.

⁴ NLA, B24 x650 p64, Viborg Landst. Skøde- og panteprotokol, s. 130-133.

⁵ NLA, G141, Restrup gods, Jordebog Philipi Jacobi dag 1697-1698.

sild, 2 ½ td. havres gæsteri, 8 rd. arbejdspenge.¹ Han nævnes endnu i jordebogen 1757.

1769 fik sønnen Simon Laursen fæste på gården, og samme år blev der skiftet efter Laurs Christensens enke, hvoraf det fremgik, at de havde 5 børn. Hun døde 1769 i Binderup og blev Domini Reminisere begravet i Vokslev, 78 år gammel. Simon Laursen var født ca. 1732 og var først gift med Birgitte Laursdatter. Hun døde i 1785, og efter skiftet efterlod hun sig 3 børn af sit ægteskab samt en søn på 17 år, som hun havde før giftermålet. Simon Laursen blev herefter gift med Ane Margrethe Nielsdatter, og hun fik en datter kort efter mandens død i 1789.

Snart blev Ane Margrethe gift igen, denne gang med Jens Christensen Taarup fra Rygården i Vokslev. De fik 2 børn, Simon født i 1792 og Kirsten født i 1794. Jens Taarup lod i 1803 gårdens bygninger brandforsikre for 750 rdl. Med forvalter P. Holm, Lundbæk som mellemmand købte Jens Taarup gården til selveje, men inden skødet kunne skrives, havde ejeren af Restrup opgivet sit bo til skiftebehandling, og købekontrakten annulleredes. Ane Margrethe Nielsdatter døde 1823, og boopgørelsen viste, at boet var fallit. Antagelig derfor blev skødet, da det endelig gik i orden, udfærdiget til den vordende svigersøn Niels Pedersen Bodup fra Guldbæk, der blev gift med datteren Kirsten, og altså blev gårdens første selvejer. Købesummen var 700 rdl. Han fik brandforsikringen ændret i 1826, hvor stuehusets sum blev betydelig forhøjet.

Niels Bodup og Kirsten fik kun ét barn, sønnen Peder, født i 1832. Han fik i 1859 gården overdraget for 1.400 rdl. foruden en omfattende aftægt, kapitaliseret til 870 rdl. Peder Bodup udlejede i 1860 en kærlod for 50 år til Anders Christen Nielsen Munk fra Tårup (her byggede Jens Mikkelsen senere en ejendom). Peder Bodup var gift 3 gange. Første gang med Ane Petrea Mortensen fra Binderupgård, der fik en datter. Efter Ane Petreas død blev han gift med hendes søster Larsine, og de fik 2 børn. Efter Larsines død blev han gift med Kirstine Marie Pedersen, der også var fra Binderup og de fik 3 børn. Peder Nielsen Bodup døde i 1886. Året efter solgte enken gården til Peder P. Pindstrup af Grydsted.

Peder Pedersen Pindstrup var født i 1861 og blev gift med Sørine Sørensen, født i Bjørnsholm Sogn. De fik børnene Agnes Dorthea født i 1890, Helga Marie Kirstine i 1889, Jens Peter i 1890, Hans i 1892 og Ingeborg i 1893. Efter at de i 1896 var flyttet til Grydsted, fik de 3 børn mere. Købesummen var 19.000 kr. samt aftægt, der dog blev af kort varighed, da enken døde året efter. P. Pindstrup solgte i 1896 gården til Frank Staun for 20.500 kr. og overtog sit hjem Godensgård i Grydsted.

Frank Staun var født i Lyngbjerggård 11. marts 1873, og hans kone Marie Jensen 22. jan. 1874 i Sandagergård i Vokslev. De blev gift 22. nov. 1895 i Vokslev og fik 9 børn, Annæus født i 1894, Ane Kirstine i 1896,

¹ NLA, G141, Restrup gods, Jordebog 1730-1733.

Poul i 1898, Kristen i 1900, Villiam i 1905, Aage i 1907, Elna i 1909, Ejner i 1911 og Erik Henning i 1913. Frank Staun døde i 1946 efter året før havde afstået gården til sønnen Henning, Marie levede til 1950.

Henning Staun var gift med Gerda Andersen fra Tostrup. De fik børnene Ulla født i 1941, Frank, Karen Marie i 1945, Erik Henning i 1947, Anders i 1949 og Jørgen i 1950. Henning Staun døde i 1973 og efterfulgtes af sønnen Erik Henning. Gerda flyttede senere til Nibe. Gården, hvis udhuse nu er under nedrivning, ejes af Erik Henning Staun.

Figur 181: T.v Binderup Nedergård. T.h Niels Feld Mikkelsens (Johnsens) gård.

Binderupgård, Mikkel Buus Jensens gård, matr. nr. 4a

Beboere:

1429 ?Jeppe Jensen	1735 Morten Madsen
1456 ?Niels Kolson	1774 Poul Mortensen
1512, 1519 Thomas Pedersen	1821 Morten Poulsen
1556 Thomas Laursen	1867 Søren Peter Kragh
1569 Niels Jensen	1871 Vilhelm Schön
1577, 1597 Laurids Jensen	1890 Frederik Schön
1598, 1649 Anders Jensen	1927 Jens Juel Schön
1649, Vibeke Hansdatter	1943 Arne Knudsen
1661, 1681 Svend Christensen	1975 Lars Brønnum
1682, 1735 Christen Ovesen	2004 Mikkel Buus Jensen

Binderupgård omfattede tidligere Aggersgård, Stenagergård og Johnsens gård, matr. nr. 2a, 3a og 5a. Jorden fra Aggersgård og Stenagergård hører nu igen under Binderupgård.

13. juli 1429 var væbner Jeppe Jensen i Binderup tingsvidne, da Lyder Holck tog lovhævd på Vestergaard i Klæstrup. 7. sept. 1445 var Acer Jensen i Binderup tingsvidne, da broder Anders Bork i Aalborg Helligåndshus tog vidne om den østligste gård i Tårup. Jeppe og Acer var muligt brødre og fæstere af Binderupgård.

Op til magelægget for 9. feb. 1456 omtalt under matr.nr. 1a må Niels Kalsøn have været kronens fæster, men ved magelægget overgik gården til Henrik Knudsen Gyldenstjerne, og det var hans enke, Anne Mogensdatter Munk, der 9. feb. 1456 fik bekræftelse på ejerskabet. Hun døde 1461-1462. Ved skiftet efter dem overgik Binderupgård sikkert til sønnen Knud Henriksen Gyldenstjerne, som var biskop i Odense og døde 1467. Hans enke Hilleborg Skinkel døde 1494. Mellem 1456 og 1494 blev gården rimeligt sikkert delt i to, nr. 4a og nr. 5a.

10. maj 1512 vidnede Thomas Pedersen i Binderup, at 12 selvejere var udtaget til at dømme om 3 agre i Guldbæk mark.

Ved skiftet efter Hilleborg Skinkel må hendes søn Henrik Knudsen Gyldenstjerne, til Restrup have fået en del af Binderupgård, matr. nr. 4a og matr. nr. 5a. Hans enke Karen Bille tog 6. nov. 1519 lovhævd på sit gods, bl.a. Binderup Nedergaard, som hendes foged på Restrup Thomas Pedersen fæstede, og Overgaard, som Lars Svendsen og Mads Lang fæstede. Nedergaard er uden tvivl matr. nr. 4a, Binderupgård og Overgaard matr. nr. 5a. Andre dele af gården må være gået til søstre Anne og Karen jf. en fortegnelse over gods, som var givet til kirker og klostre i Jylland og på Fyn, ”hvori Fru Anne, Peder Billes, Arvinger og Fru Karen, Jørgens Daas, Arvinger kendes sig at have Lod og Del”. I fortegnelsen nævnes i Binderup en gård, Thames Pedersen, skyld 2 tønder høstsild, 9 skilling oels? penninge, 2 mark gæsteri og et fødnød.¹

Skiftet efter Henrik Knudsen Gyldenstjerne fandt formodentlig først sted 1530, og da overgik Restrup til sønnen Gabriel Gyldenstjerne. Han overtog rimeligt sikkert Binderupgaard og tilkøbte sig de andele, som søstre havde skænket kirker og klostre.

14. juni 1556, mandag før Vitus modesti, vidnede Peder Jensen og Thames Laursen i Binderup på Hornum herredsting i en sag om en grøft mellem Jon Madsen (Viffert) til Torstedlund fru Kirsten Lykke til Nørlund. Thames Laursen var formodentlig fæster af Binderupgaard.

Ved samfrændeskiftet efter Gabriel Gyldenstjerne og Kirsten Friis jf. ovenstående fik Anne Parsberg en ejendom med afgifter, 2 tønder sild og 1 skovsvin og 1 mk. gæsteri, som Niels Jensen i Binderup iboede. Det var uden tvivl Binderupgaard. Afgifterne af gården var nøjagtig de samme

¹ RA, Privataarkiver, nr. 05504, Mogens Gyldenstjerne til Restrup, skiftesager 1569-1576.

som af en gård i Binderup, som Mogens Gyldenstjerne fik. Dette kunne tyde på, at de to ejendomme engang har været én ejendom.

26. aug. 1577 var Laurids Jensen i Binderup foged for Hannibal Gyldenstjerne til Restrup, og i en lang række dokumenter vedr. Restrups bondegods m.v. frem til 1598 nævnes han som foged for Hannibal Gyldenstjerne men ikke for medejeren af Restrup, Niels Gyldenstjerne. Dette peger på, at Hannibal Gyldenstjerne ejede størstedelen af Restrup. Niels Gyldenstjerne har dog sikkert ejet Binderupgaard 1597. I hvert fald optræder Niels Gyldenstjerne til Restrup (der står Lintrup i dokumentet, men det må være en skrivefejl) 15. juli 1597 og senere i en sag om skel mellem Binderup og Gelstrup. Niels Gyldenstjerne var blevet fradømt et stort stykke jord. Sagen fortsatte ved herredstinget 3. april 1598, og her vidnede et antal mænd, at den jord, der var strid om, efter deres hukommelse havde ligget til Gelstrup og været brugt hen til det gamle åløb, indtil Anders Jensen i Binderup for nylig havde ladet kaste en ny grøft og sætte nogle sten, og at de aldrig havde hørt, at Binderups mænd havde brugt jord syd og vest for det gamle åløb. Samme dag vidnede et antal mænd, at de Eusepuis dag (5. marts) i sidste måned var i Gelstrup kær og blev forevist en ny grøft, som Anders Jensen skulle have ladet kaste. De målte 80 favn fra grøften og til fjorden og til det gamle åløb, og de mente, at grøften lå i Gelstrup mark efter de sandemændsbreve, som Hans Wandall lod oplæse på åstedet og efter gamle dannemænds vidnesbyrd.

Det må dreje sig om skel ved noget af Niels Gyldenstjerne til Restrups gods i Binderup, som han havde arvet efter sin mor Anne Parsberg, og det må vist uden tvivl være Binderupgård (Nedergaard), hvor Anders Jensen selv boede. Sagen blev 12. aug. 1598 afvist af Viborg landsting som værende utilstrækkeligt oplyst.

Niels Gyldenstjerne regnedes fra 1603 til den sjællandske adel, og han ejede gods i Varberg len.¹ Han har formodentligt solgt Binderupgård til Hannibal Gyldenstjerne, der døde 1608. Alt tyder på, at Binderupgård kort efter blev delt i to, hvor den ene senere blev delt i matr. nr. 2a, Aggersgaard, og matr. nr. 3a, Stensgård.

Som nævnt var Laurids Jensen foged på Restrup 1577, og han fæstede uden tvivl Binderupgård. Han kendes gennem en række dokumenter, hvor han repræsenterede Hannibal Gyldenstjerne til Restrup. Endvidere ses hans gravsten i Vokslev Kirke, se kapitlet om kirken.

Laurids Jensen var efter gravstenen født o. 1534 og blev begravet i Vokslev S. Andre dag 1595, 61 år gammel. Han blev o. 1567 gift med Mette Pedersdatter, som døde 1579 og herefter med Maren Nielsdatter, som overlevede ham. På gravstenen kaldes han ”ærlig og gudfrygtige mand” og han hørte dermed klart til bondestanden. Han var dog ikke en almindelig bonde, hvad alene gravstenen vidner om.

¹ Træk fra det ældste Bjørnsholm, Karl Nielsen, Himmerland & Kjær herred 1999.

Laurids Jensen blev efterfulgt af Anders Jensen, der også boede i Nedergaard i Binderup, hvilket var betegnelsen på Binderupgård på den tid. Han var foged på Restrup fra 1598 til få år før sin død 1649. Han kendes gennem en række dokumenter og tingbogsindførsler, efter hvilke han repræsenterede Hannibal Gyldenstjerne og senere hans enke Helvig Kaas på både herreds- og landsting. Hans og hustruens gravsten er omtalt i kapitlet om kirken.

Anders Jensen er født o. 1565 og døde i nov. 1649. Hans første hustru var Anne Torstensdatter,¹ og han var anden gang gift med Vibeke Hansdatter, død 1663, sikkert datter af en af egnens storbønder.

Anders Jensen i Binderup nævnes første gang 8. jan. 1597 i et tingsvidne af Nibe birketing, hvor han på vegne af sin husbond Hannibal Gyldenstjerne til Restrup, lod læse et tingsvidne af Hornum herreds ting 25. aug. 1577 om en klage over, at folk fra Nibe drev kvæg over hans eng kaldet Wass.

Albrecht Christensen Skeel til Fussingø fik 1610 skøde på kronens fiskestader i Nørllae i Limfjorden ud for Nibe. Stade nr. 23 på Stakket lænke eller Slumpens lænke blev benyttet af Anders Jensen, Binderup.²

Anders Jensen nævnes i de mange skatter, der ramte bønderne således i Madskatten til påske 1611, Skatten til Mikkelsdag 1611, Skatten til Mikkelsdag og til jul 1612, Ekstraskat 1612-13, Ekstraskat 1617, Skatten Mortensdag 1620 og Kornskat og 1. termin Pengeskat Jacobi dag 1627.³

I en sag om pistoler, der var frastjålet Helvig Kaas, da fjendens kompagni, som lå i Løgstør, drog ud af landet, mødte han, der ikke var adelig, i sept. 1630 på Viborg landsting, højst usædvanligt som hendes lavværge.

I en fortegnelse fra 1630 over de adelige godsejeres fæstere nævnes Helvig Kaas' fæster Anders Jensen. Hannibal Gyldenstjernes enke Helvig Kaas havde Binderupgård til sin død 31. marts 1638. Anders Jensen var 16. sept. 1632 igen lavværge for Helvig Kaas til Restrup, der var gået i barndom. Han blev 1635 i den anledning som lavværge stævnet til landstinget.⁴

14. sept. 1633 blev han på landstinget stævnet for et vidne i en sag om gods på Jens Bangs skib, som lå ud for Lerbæk ved Aalborg. Godset blev taget, da fjenderne 1627 kom ind i landet. Fru Helvig Kaas havde selv været ved stranden og talt med skipperen, sikkert for at flygte med noget gods, men skipperen var blevet kaldt i land af Jens Bang, der hentede nogle musketter og krudt, inden skibet blev taget af fjenderne.

¹ Nibe tingbog 16.9.1676 s. 173b.

² Kronens Skøder.

³ RA, Aalborghus lens regnskaber.

⁴ 1635 13.4 og 2.11. Kongens Retterting. Stævningbog, s. 18a. H. Hertzum-Larsen, Jyske domme og dokumenter 1440-1700, s. 258 og 307.

Helvig Kaas satte stor pris på sin trofaste foged Anders Jensen. I hvert fald blev der 7. marts 1637 på Viborg landsting fremlagt et brev udstedt af hende til hans søn Hannibal Andersen på landgilde og herlighed af 1 gård i Nørreborup i Rinds herred, som hans far og mor skulle oppebære til hans skolegang og studering, indtil han kommer til ”nogin visse kaldt”.¹ Hannibal var klart opkaldt efter Helvig Kaas’ mand.

Ved deling af Restrup gods 1640 var der af herredstinget udvalgt en del bønder til opmåling af agre, enge og heder. Peder Bloch mødte for Jørgen Marsvin til Aunsbjerg, Anders Jensen for Anna Kaas til Vorgård.²

Jens Madsen, Binderup stævned 13. juni 1642 Anders Jensen, vedr. et brev på betaling af 20 rdl., som den nyligt afdøde sognepræst til Vokslev og Nibe, Laurids Mikkelsen (Resen) havde på en gæld hos salig Christen Madsen, som boede i Klæstrup. Det bevistes med Anders Jensens og Jens Madsens brev, at de solidarisk havde været skyldig 12 rdl. til Laurids Michelsen på vegne af Christen Madsen, som de åbenbart havde kautioneret for. Anders Jensen blev dømt til at betale de 6 rdl.

Anders Jensen deltog til stadighed i det indbringende sildefiskeri og havde folk hertil. 6. juni 1642 blev han af Helvig Marsvin, Nørlund, anklaget for uretmæssig at bruge et sildestade. Anders Jensen aflagde ed på, at han i fra 1634 til 22. jan. 1637 årligt havde betalt afgiften, en halv tønde sild. Christen Jensen Schiønning, Snorup vidnede, at han fra 2. marts 1639 havde betalt for en stadeplads, hvor Anders Jensen også havde lagt sine garn ud. Sagen var også flere gange på Nibe Birketing.

Anders Jensen lånte ofte penge ud, men måtte ofte på herredstinget stævne for manglende tilbagebetaling. 12. marts 1649 var Anders Jensen værge for enken Maren Mikkelsdatter i Tårup i en arvesag efter hendes afdøde mand Niels Knudsen.

Anders Jensen døde i nov. 1649, skifte 28. december. Jens Madsen var værge for Vibeke Hansdatter. Der var 2 hold børn. I første ægteskab Jens Andersen i Nibe, Christen Andersen på Ellinggård, Kirsten Andersdatter i Tårup, der var død, men havde 5 børn (Niels, Anne, Maren, Berethe og Vibeke Christensdatter), Anna Andersdatter, gift med Ove Sørensen på Tjele, Ide Andersdatter, gift med Niels Knudsen i Binderup, og Anne Andersdatter, gift med Niels Pedersen Aalborg. Sidstnævnte kan være identisk med den senere præst i Nibe. I ægteskabet med Vibeke Hansdatter var der Hannibal, Bjørn, Hans, og Mette, sidstnævnte gift med Aalborg Klosters delefoged, Hans Sørensen i Svenstrup.

Boet blev delt i to dele, hvoraf den ene tilkom Vibeke Hansdatter. Børnene af første ægteskab fik deres del udbetalt, og børnene af andet ægteskab lod delvis deres arv blive stående i boet indtil videre. Der er opført en meget omfattende optælling og vurdering af indbo, redskaber,

¹ Jens Holmegaard, Viborg landstings skøde- pantebøger 1624-57, s. 288, nr. 79.

² NLA, B40.A, Hornum herreds tingbog 17.8.1640, Hans Gjedsteds afskrifter.

kreaturer, korn etc. Der var tale om en anseelig gård, hvilket afsløres af, at der var mange tin- og messingting, og at der var 2 stuer med hver sin kakkelovn. Desuden omtales der part i en ejendom i Aalborg og en i Nibe. Der forelå en erklæring fra de 3 brødre Hannibal, Bjørn og Hans, at deres søster Mette skulle arve lige med dem, og ikke have en søsterlod, det halve af en broderlod. Da boet var gjort op, var der godt 157 rigsdaler, et stort beløb på den tid, til hvert af de 4 børn af andet ægteskab.¹

Jørgen Marsvin har sandsynligvis også ejet Binderupgaard, selv om intet bondegods nævnes i skiftet efter Helvig Kaas. Hvorom alt er, så nævnes gården 1657 under Næs, dvs. Lindenberg. I Præsteindberetningen 1657 nævnes nemlig Vibeke Hansdatter, Anders Jensens enke og Jens Madsen som fælles om 1 gård under Næs.² Jens Madsen havde også en halv gård under Horsens Hospital sammen med Vibekes datter Ide Andersdatter, enke efter Niels Knudsen i Binderup. Jens Madsen havde selv matr. nr. 5a og har åbenbart trådt hjælpende til overfor de to enker. At gården nævnes under Næs kan skyldes, at gården var givet i brugeligt pant, men ikke solgt til Næs, for gården nævnes 1661 i Restrup's jordebog, fæster Vibeke Hansdatter, afgift 1 ½ tønne høstsild.

8. juni 1661 var Jens Poulsen i Binderup lavværge for Vibeke Hansdatter, der modtog en erklæring fra sin hjemmeboende søn, Hans Andersen, at han havde fået den arv, han kunne tilkomme efter faderen Anders Jensen. Vibeke måtte afvikle børnenes fædrene arv, da hun skulle giftes med Svend Christensen fra Sønderholm. Hun havde da været enke i 12 år. Før den 16. sept. 1661 var ægteskabet indgået, for da sagsøgte præsten Bjørn Andersen i Vendsyssel, Anders Jensens søn, Vibeke Hansdatter for arv, dels sild dels penge i alt 98 rdl. Svend Christensen, Vibekes nye mand, tilbød at betale omgående.³ Ægteskabet blev dog kort, for Vibeke Hansdatter døde i sept. 1663, skifte 13. okt. 1663.⁴ Af arvinger nævnes kun præsten Bjørn Andersen, Vendsyssel, Mette Andersdatter, gift med Hans Sørensen, Svenstrup, samt Hannibal Andersen, der var på Sjælland, og blev repræsenteret ved broderen Bjørn. Hans Andersen må være død i perioden 1661-63. Vurderingen viste igen et omfattende indbo, både messing- og sølvgenstande, smykker samt kreaturer, redskaber, korn, osv. og der var et stort overskud, med. Skiftet fylder mange sider i tingbogen.

28. juni 1663 solgte Niels Parsberg til Eskildstrup, (Jørgen Marsvins svoger), Jens Rodsteen til Lengsholm, Bartholomæus Pedersen, rådmænd i København, og Christen Andersen, krigskommissær, Binderup Mølle samt to gårde i Binderup til Ove Juel til Lundbæk og Pandum. Den

¹ NLA, B40A, Hornum herreds tingbog 26.3.1650 (bodeling) og 2.12.1650 (arveafkald).

² NLA, C2-201, Viborg bisp, Hornum provsti.

³ NLA, B40A, Hornum herreds tingbog.

⁴ NLA, B40A, Hornum herreds tingbog 15.2.1664, Hans Gjedsteds afskrifter.

ene af disse gårde var sikkert Binderupgaard.¹

I Matriklen 1664 er Ove Juel til Lundbæk ejer, hartkorn 6-3-1-2 1/7, fæster Svend Christensen. Gårdens afgift var da kun 1 ½ tønne sild, 1 svin og 26 sk. havre. Afgiften minder meget om gårdens afgift 1569.

Efter Vibeke Hansdatters død blev Svend Christensen gift med Else Pedersdatter Kjærulf, og efter hendes død 1672 med søsteren Sidsel, der døde 1676, begge var døtre af Peder Bertelsen Kjærulf i Nørholm.

Mads Eriksen i Tostrup forbød den 22. juni 1663 Svend Christensen at fjerne afgrøder fra en eng ved Binderup Mølle. Sagen fortsatte 3. og 17. aug. og 26. okt. Den 3. aug. 1663 stævnedes Mogens Kruse til Albæk og Spøttrup Svend Christensen, der havde slået hø i en eng kaldet Wass nord og vest for Binderup Mølle og ført det til sin gård i Binderup. Endvidere havde vidnerne set noget femkornshø ved gården, som var taget i en eng vest for Wass. Constantinus Jensen og Oluf Christensen i Binderup vidnede, at de den 27. juli var på Restrup og der skriftligt stævnedes velbyrdige mand Niels Parsberg, der dog ikke var til stede, samt en del af hans tjenestefolk. Anders Nielsen og Jens Hansen i Binderup vidnede samme dag på herredstinget, at de så Svend Christensen rive hø på engen den 19. juli og bringe det til sin gård.

Jens Nielsen i Binderup anklagede 21. nov. 1664 Svend Christensen for at have taget 2 grise fra hans mor, Ide Andersdatter, som var datter af Anders Jensens første ægteskab. Sagen dukkede op igen på herredstinget 14. maj 1677. Forpagter Espen Madsen på Lundbæk stævnedes for Svend Christensen brødrene Jens og Anders Nielsen, Binderup og deres mor Ide Andersdatter. Han ville have sit navn og gode rygte rensat.

Arven efter Vibeke Hansdatter var ikke let at få afviklet. Svend Christensen stævnedes den 20. feb. 1665 stedsønnen, præsten Bjørn Andersen, Vendsyssel, vedr. afhentning af korn, der var resten af hans arv efter moderen iht. skiftebrevet. Den 1. maj 1665 stævnedes han Hans Sørensen, Svenstrup, Vibekes svigersøn, vedr. en del af hans kones arv, bl.a. en rød kiste med afdødes gangklæder, betaling af ligkisten mm. Hans Sørensen repræsenterede også Hannibal Andersen, svogeren.

Svend Christensen var 29. juli 1670 på Nørholm Birketing værge for svigermoderen, Kirsten Simonsdatter, Peder Kjærulf i Nørholms enke, i en sag om sengetøj, som var udlånt til Poul Kras. Sengetøjet brændte i Sønderholm præstegård, da præstens datter 25. juni 1666 holdt bryllup.

5. juli 1672 gav Svend Christensen på Nørholm Birketing arveafkald for hustruen Else Pedersdatter Kjærulf efter moderen Kirsten Simonsdatter. Svend Christensens nye hustru, Sidsel Pedersdatter Kjærulf, døde i oktober 1676, skifte 14. november. Foruden Svend, skulle børnene Peder 6 år, Christen 5 år Niels 3 år, og Vibeke, næsten nyfødt, arve. Gårdens kreaturer, indbo, korn, fiskeredskaber m.m. blev nøje optalt og vurderet

¹ NLA, G139, Lundbæk godsarkiv, jf. Fra Himmerland og Kjær Herred, 1912-14.

til godt 700 rigsdaler. Værgerne vedtog, at Vibeke skulle arve lige med sine 3 brødre. Værgerne var Svends broder, Peder Christensen, Sønderup, og hans brodersønner Jens og Christen Nielsen, Klæstruplund.

Svend Christensen meddelte 23. april 1677 på herredstinget, at hans datter Vibeke var død knap et år gammel. Hendes 3 brødre skulle have hendes mødrene arv. Den 9. juli 1677 indgik Peder Pallesen, Binderup og Svend Christensen forlig vedr. et stykke eng kaldet Helden. Svend Christensen blev 17. dec. 1677 stævnet af broderens sønner Jens og Christen Nielsen i Klæstruplund for gæld. Den 22. juli 1678 anklagede Johan Clausen i Tyrrestrup, ridefoged på Lundbæk, Svend Christensen for at have slået Peder Pallesens tjenestedreng Peder Jensen med en rive, så han havde fået mange sår og blå mærker. Sagen blev genoptaget 12. august.

Peder Pallesen i Binderup anklagede 5. aug. 1678 Svend Christensen for at bruge engen Kiærs Kaalgaard. Flere bevidnede, at den aldrig havde været tillagt salig Anders Jensens gård, men altid salig Jens Madsens gård.

Det kneb åbenbart med at holde styr på engstykkerne, for samme dag anklagede Christopher Lindenov, Restrup, ved Urban Andersen i Klitgård Svend Christensen vedr. en eng ved Binderup Mølle, som var udlagt til Laursens gård i Klæstrup. Svend Christensen havde bl.a. gravet møntørv i engen. Den 13. aug. 1680 blev Svend Christensen anklaget på Nørholm Birketing af Mads Sørensen Wolf, Nørholm vedr. gæld. Den 20. dec. 1680 mødte Svend Christensen op på herredstinget og ville have indført i tingbogen, at han forlods havde givet sine tre sønner Peder, Niels og Christen 315 sldl., fordi han var en gammel og skrøbelig mand. Her nævnes, at hans broders sønner Anders og Christen Nielsen i Klæstruplund, samt Chr. Ovesen i Binderup var deres værger. Sidstnævnte modtog til hver 105 sldl. til opbevaring, indtil børnene blev myndige.¹

Svend Christensen levede ved Konsumptions- og folkeskat 1. juli 1681, men var død før 22. nov. 1682, hvor den næste fæster Christen Ovesen nævnes. Han nævnes med hustru i Kop- og kvægskat 22. nov. 1682 og havde da af tjenestefolk en dreng og en pige. I Matriklen 1688 lå gården under Pandum, fæster Christen Aagesen (Ovesen), gammelt hartkorn 6-3-1-2 1/7, nyt hartkorn 6-7-2-0. Christen Ovesen og hans hustru nævnes i Konsumptions-, familie- og folkeskat pr. 1. jan. 1710 med 2 tjenestefolk og en søn, der havde været sengeliggende i lang tid. Han nævnes i Mandtal til Folkelønsskatten 1711 efter forordningen af 22. sept. 1710 og havde da en søn og en datter. Han havde gården til 1735.

Den næste fæster var Morten Madsen, og i hans fæstebrev fra Lundbæks ejer i 1739 opgives, at han havde haft fæstet fra 1735, og at den forrige fæster hed Christen Ovesen.²

¹ Beretningen om Anders Jensen, Vibeke Hansdatter og Svend Christensen er i høj grad baseret på en upubliceret artikel om Binderup Nedergaard fra 1991 af Hans Gjedsted.

² NLA, G139-5, Lundbæk gods, Fæsteprotokol 1732-1852.

Figur 182: Binderupgård, sommeren 2008, eget foto.

Morten Madsen var fra Husby i Hanherred, hvor Restrup også ejede gods, Han blev født o. 1706 og konen hed Ane Christensdatter. De havde 2 børn Poul og Mads, og det blev Poul, der overtog gården.

Poul Mortensen fik 1774 fæste på gården. Hans kone hed Ane Pedersdatter, og de havde 3 børn, Ane født i 1777, Margrethe i 1779 og Morten i 1790. Efter Poul Mortensens død i 1802 stod Ane for gårdens drift indtil sønnen Morten Poulsen blev voksen.

Morten Poulsen fik fæstebrev i 1821. Han var nogle år i forvejen blevet gift med Kirsten Jensdatter fra Simested. Hun døde i 1839, og skiftet efter hende opgiver, at hun efterlod sig 7 børn. Morten Poulsen indgik på ny ægteskab, denne gang med Karen Johannesdatter, men hun døde allerede 1843 fra 2 børn på 2 og 1 år. Herefter forblev Morten Poulsen enkemand til sin død i 1866, men i hvert fald i 1845 havde han et par gifte tjenestefolk. Der er et ret omfattende skifte efter Morten Poulsen. Han blev den sidste fæster, da baron Juel på Lundbæk i 1867 solgte gården til forvalter Peter Kragh af Store Heddinge.

Peter Kragh var født i 1842 på Sjælland. Hans kone Ida Poulsen Lyngdorf og den ældste af børnene Peter August var født i Holstens, mens de to næste Vilhelm og Alexander var født i Vokslev Sogn. De blev her kun i 4 år og solgte i 1871 gården til Vilhelm Schön og Margrethe Cathrine Løndorf, der antagelig var familie, da de også var fra Holsten. Familien havde før boet i Toreby på Falster, hvor de 3 ældste børn Fre-

derik, Ernst og Joachim var født, mens nr. 4, Vilhelm var født på Øland, og nr. 5 Henrik i Vokslev Sogn.

Af en eller anden grund overtog baron Juell igen gården i 1877, men forpagtede den straks til Vilhelm Schön, der var forpagter til 1890, da arvingerne efter Lundbæks ejer solgte den til Vilhelm Schøns søn Frederik Schön. Købesummen var 24.000 kr. Få år efter, i 1894 døde Vilhelm Schön. Frederik Schön blev gift med Else Marie Nielsen Staun, datter af Jens Chr. Nielsen Staun i Vokslev. De fik 3 børn, Vilhelm født i 1891, Jens Juell i 1901 og Emma i 1903. Jens Juell overtog i 1927 gården. Han blev samme år gift med Eline Marie Outzen, der var fra Sønderjylland, og de fik 3 børn, Marie Elisabeth, Frederik og Nikolaj. I 1943 solgte de gården til Arne Knudsen fra Gelstrup og flyttede til Karlby ved Hobro, hvor forældrene flyttede med. Arne Knudsen var gift med Ellen Johanne Abildgaard fra Tårup. I dag ejes gården af Mikkel Buus Jensen, søn af Egon Bjarne Jensen og Anne-Marie Buus Jensen, Keldbakgård i Tårup.

Aggersgård, matr. nr. 2a.

Beboere:

1607 Kjeld Knudsen	1672 Constantinus Jensen og Niels Jensen
1610 Knud Knudsen, Peder Jensen	1688 Jens Nielsen og Constantinus Jensen
1611 Knud Nielsen og Peder Jensen	1701 Hans Nielsen, Jens Hansen og Constantinus Jensen
1612 Knud Kjeldsen, Jens Kjeldsen	1710 Constantinus Jensen, Hans Nielsen,
1617 Knud Kjeldsen	1714 Hans Nielsen, Jens Hansen
1618 Niels Knudsen	1725 Knud og Jens Hansen, Hans Nielsen
1619, 1620 Knud Nielsen	1746 Chr. Jensen, Jens Nielsen Munchgrd.
1622 Niels Knudsen og Knud Nielsen	1762 Jens Nielsen Munchsgaard
1624 Niels Knudsen	1806 Poul Sørensen (Munk)
1630 Knud Nielsen	1866 Poul Munk Jensen
1632, 1649, Niels Knudsen	1904 Jens Poulsen Munk
1655 Niels Knudsen, Jens Nielsen	1957 Thomas og Ola Munk
1657 Ide Andersdatter/Jens Madsen ½	19.. Ola Munk
1657 Jens Knudsen ½.	19.. Kirstein Simonsen
1660, 61 Ide Andersdr./Jens Nielsen ½	19.. Arne Knudsen
1660, 61 Jens Knudsen ½	19.. Lars Brønnum
1664 Jens Knudsen	2008 Mikkel Buus Jensen
1672 Jens og Anders Nielsen ½	

Aggersgård blev udskilt fra Binderupgård omkring 1608-1610. I 1664 og 1688 ejede Horsens Hospital gården og solgte den i 1760 til den ene fæster, Christen Jensen, der i 1762 solgte halvdelen til medfæsteren Jens Nielsen Munchsgaard. Denne del er Aggersgård, matr. nr. 2a. Den del, Christen Jensen beholdte, er Stenagergård, matr.nr. 3a, se efterfølgende.

23. nov. 1607 vidnede Kjeld Knudsen i Binderup om krongods i sognet, der ikke havde kunnet betale landgilde i 1607. 9. juli 1608 vidnede Ove Sørensen i Nibe, at torsdag efter at Gunde Ged var blevet slået, kom

Kjeld Knudsen i Binderup klokken 9 aften til ham og bad ham gå ind til Gunde Ged og høre, om han skyldte unge Niels Pedersen noget.

Ved mandtal til Pendingeskatten Skt. Mortensdag 1610 betalte bl.a. Knud Knudsen 1 rdl. Knud Knudsen er formodentlig en søn af Knud Nielsen, men kan også være en søn af Jens Knudsen i Nedergaard.

Ved mandtal til Pendingeskatten Skt. Mortensdag 1610 betalte Knud Knudsen og Peder Jensen hver 1 rdl. I Madskatten til påske og i Skatten til Mikkelsdag 1611 nævnes Knud Nielsen og Peder Jensen. Efter denne tid nævnes Peder Jensen ikke, og han er sikkert død kort herefter. Både Kjeld Knudsen og Knud Knudsen var sikkert sønner af Knud Nielsen. Knud Nielsen nævnes i Ekstraskatten 1612-13 under inderster.

I Ekstraskat 1612-13 nævnes Knud Kjeldsen og Jens Kjeldsen, sikkert sønner af Kjeld Knudsen. I Ekstraskat 1617 nævnes Knud Kjeldsen.

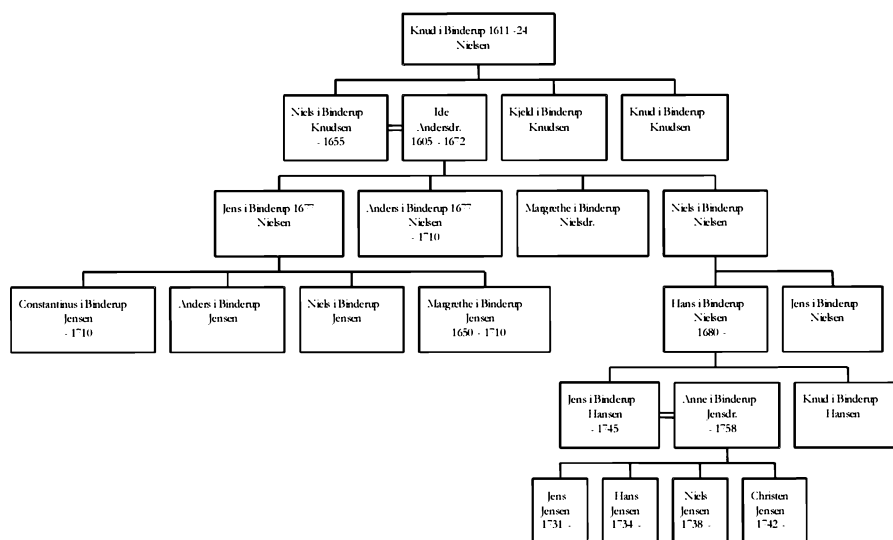
Niels Knudsen i Binderup, Jens Madsen, Lars Terkelsen, Peder Terkelsen sst. blev 28. feb. 1618 stævnet til landstinget for ulovligt fiskeri i Binderup Å. En mand fra Binderup havde 15. dec. 1617 på herredstinget vidnet, "at nogle gange siden sidst forleden Sankt Mikkelsdag (29. sept.) havde han set, at Jens Madsen, Lars Terkelsen, Peder Terkelsen og Niels Knudsen gik på begge sider af Binderup Å fra mølletofte og til fjorden med lyster og alger i deres hænder og slog efter ørreder der i åen såvel på hans husbonds fru Helvig Kaas' endel som på kongens grund. En anden mand fra Binderup vidnede det samme og ydermere, at han i dagen i forvejen så, at Jens Madsen og Niels Knudsen kom op fra åen med nogle ørreder. Han vidste ikke, om de slog dem på kongens eller på fru Helvig Kaas' grund". Gunde Lange til Brejninggaard, landsdommer, bekendtgjorde på landstinget 28. feb. 1618, at fru Helvig Kaas til Restrups foged Peder Bloch, var på landstinget med et tingsvidne af Hornum herredsting af 19. jan. 1618 ang. tiltale mod Jens Madsen, Lars Terkelsen, Peder Terkelsen og Niels Knudsen i Binderup, for ulovligt fiskeri.

Knud Nielsen i Binderup vidnede 26. april 1619, om engen Havre Sig og Bosdal som omtalt under Vokslev. I Mandtal på skatten Mortensdag 1620 nævnes Knud Nielsen under gårdmænd.

Den 15. april blev en strid om et stolestade i Vokslev Kirke indbragt for herredstinget. Terkel Andersen i Binderup vidnede, "at kun de, der boede i den gård i Binderup, som Knud Nielsen og Niels Knudsen iboede, havde søgt det tredje stolestade på sønder side øst for kirkedøren, undtagen Simon Pedersen, da han var ugift og tjente sin søster, som boede i gården, og da han blev gift, søgte han det også". Søren Lauridsen i Bislev vidnede, at det tredje stolestade på nørre side oven for kirkedøren hørte til Michel Christensens gård i Vokslev. Søren Lauridsen var født i denne gård, og hans fader havde også haft dette stolestade. Hans Madsen i Gelstrup vidnede som Terkel Andersen. Peder Pedersen i Rodstrup vidnede, at han i 20 år kunne huske, at stolestadet kun havde været brugt

af de, der boede i Knud Nielsen og Niels Knudsens gård. Chresten Madsen i Klæstrup kunne huske 32 år tilbage, og da havde stolestadet kun været brugt af gården i Binderup, men Chresten Madsens far havde i mange år brugt stolestadet efter tilladelse fra Kjeld Knudsen, som boede i gården i Binderup.

Den 17. jan. 1624 kom sagen om stolestaderne for Viborg landsting. Anders Jensen i Binderup, foged for fru Helvig Kaas til Restrup, stævnedes Niels Knudsen i Binderup ang. Terkel Andersen m.fl.s vidne om stolestadet, som han ikke mente at have fået lovligt varsel til. Efter vidnet skulle stolestadet høre til Mads Nielsens gård i Binderup, hvor Michel Christensen og salig Simon Pedersen tidligere boede. Landstinget afgjorde, at herredsprovst Christen Borch, sognepræsten og de 3 bedste mænd i sognet skulle udvise stolestaderne efter ordinansen, som det tidligere var afgjort. Sagen gik i arv til næste generation. I hvert fald lod Niels Knudsen i Binderup 17. juli 1654 på Hornum herreds ting oplæse et vidne af 23. feb. 1624 om stolestaderne i Vokslev Kirke. Af landstingssagen fremgår, at tingsvidnet havde været nedgravet under Kejserkrigen og derfor var medtaget, men dog kunne læses. Niels Knudsen i Binderup var gift med Ide Andersdatter, datter af Anders Jensen i Binderup, der var foged på Restrup og døde 1649, og hustru Vibeke Hansdatter.

Figur 183: Knud Nielsen i Binderups efterkommere.

Jens Madsen og Niels Knudsen i Binderup stævnedes 11. sept. 1624 på deres bymænds vegne herredsfoged Laurids Kras i Moldbjerg til landstinget i anledning af en besigtigelse og et vidne om en hede mellem

Tårup og Binderup. Ligeledes stævnedes de Anders Nielsen i Tårup for et vidne om 2 læs tørv. 10. maj 1630 vidnede Knud Nielsen i Binderup om øde krongods. Niels Knudsen nævnes i Pendingseskatten 1632. De spredte registreringer skal sikkert forstås sådan, at Peder Jensen døde omkring 1612, hvorefter Knud Nielsens søn Kjeld Knudsen overtog denne del af gården, og at den anden søn, Niels Knudsen, senere overtog faderens del.

26. feb. 1648 blev Niels Knudsen og sønnen Jens Nielsen i Binderup stævnet for gæld af Peder Lauridsen i Bislev. I 1654 indbragte Niels Knudsen igen sagen om stolestaderne i Vokslev Kirke for herredstinget. Den 10. juli 1654 stævnedes han Poul Jensen i Østergaard for gæld i.f.m. en handel om en bøsse, og 4. dec. 1654 blev der på herredstinget givet meddelelse om hans og sønnens skatterestance.

Niels Knudsen levede 3. dec. 1655, hvor han og sønnen Jens blev anklaget af kronens delefoged Chr. Mortensen i Svenstrup for ulovlig jagt i skoven ved Skal og på fjorden. Han var død før 1657, hvor Ide Andersdatter jf. Præsteindberetningen havde denne del af gården, nemlig ½ gård, samme med Jens Madsen, mens Jens Knudsen havde den andel del under Horsens Hospital.¹ Hvornår Hospitalet har fået gården vides ikke.

Ved mandtal på Sivert Brockenhus Hovedskat til jul 1660 var Ide Andersdatter enke med 4 børn, tre drenge og en pige. Jens Knudsen og hans hustru Dina Jensdatter nævnes med fire børn, tre drenge og en pige.

Mellem 1657 og 1661 må gården være lagt under Lundbæk, måske midlertidigt, da Horsens Hospital står som ejer ved Matriklen 1688, men i hvert fald stævnedes fogden Carsten Johansen på Pandum 5. aug. 1661 Ide Andersdatter og hendes søn Jens Nielsen for 5 skp. byg og 1 tønne havre for landgilde til Lundbæk. Jens Knudsen blev samtidigt stævnet for 1 tønne havre. Niels Knudsens og Ide Andersdatters sønner Jens og Anders Nielsen boede dog fortsat i gården. Den 21. nov. 1664 stævnedes Jens Nielsen Svend Christensen i Nedergaard i Binderup, som var hans mormor Vibeke Hansdatters nye mand, for tyveri af grise.

I Matriklen 1664 står Ove Juel til Lundbæk som ejer af gården med Jens Knudsen som enefæster. Gården var i hartkorn sat til 5-0-0-0, og afgiften var 1 ½ tønne sild, 1 svin og 26 sk. gæsteri.

Efter Konsumptions-, folke-, kvæg- og kopskatter frem til 1711 er det rimeligt klart, at efter Jens Knudsen har Jens Nielsen og broderen Anders haft den ene del af gården, mens Jens Nielsens sønner Constantinus og Niels Jensen den anden del. Jens Nielsen nævnes 1672 i gården sammen med moderen Ide Andersdatter, samt Margrethe Nielsdatter, som efter senere ekstraskatter var en søster, og tjenestekarlen Poul Thomsen, samt Constantinus Jensen og Anders Jensen, uden tvivl hans børn.² I 1673 havde Jens Nielsen broderen Anders Nielsen, søsteren

¹ NLA, C2-201, Viborg bisp, Hornum provsti.

² RA, Amtsregnskaber, Aalborghus, Konsumptions- og folkeskat 1.1.1672, og 1.1.1673.

Margrethe Nielsdatter og tjenestekarlen Poul Nielsen hos sig.

1681-1700 havde Jens og Anders Nielsen den ene del af gården og Jens Niensens sønner Constantinus og Niels Jensen den anden del. De kaldets halvgårdsmænd og havde fra nul til tre tjenestefolk.¹

I Matriklen 1688 står Horsens Hospital som ejer, og fæsterne var Jens Nielsen og Constantinus Jensen, gammelt hartkorn 5-0-0-0 efter Matriklen 1664, nyt hartkorn 7-3-2-1.

Af Kopskatten 1699 fremgår, at både Anders Nielsen og Constantinus Jensen var ungarle. De havde to piger hos sig, og den ene, Margrethe Jensdatter, var Constantinus Jensens søster. Ved Konsumptions-, familie- og folkeskat 1. jan. 1710 havde Constantinus Jensen fortsat den ene halvdel af gården. Han betalte da for dreng og 1 pige samt sin søster. Hun var over 60 år gammel og var svag og for det meste sengeliggende. Den anden halvdel af gården havde Hans Nielsen, og han betalte skat af 1 dreng og 1 pige samt 2 gamle, ugifte karle, Jens Nielsen, der var over 80 år, og Anders Nielsen, der var omkring 70 år gammel, også svag og sengeliggende. Hans Nielsen havde altså overtaget denne del af gården efter den tidligere fæster Anders Nielsen og havde både ham og broderen boende. I Konsumptions-, familie- og folkeskat 1. jan. 1699 havde Anders Nielsen 2 drenge, Hans og Jens Nielsen, samt 1 pige Anne.

Hans Nielsen er her uden tvivl den senere fæster og Jens sikkert hans bror. Den 29. nov. 1701 udstedte Horsens Hospitals foged Niels Vintersen fæstebrev til "Hans Nielsen, barnefødt i Binderup, på den halve gård Anders og Jens Nielsen tilforn i fæste havde og nu formedelst høj alderdom og svaghed godvilligen afstået har". Hans farbrødre skulle forblive på stedet i deres livstid. I mandtal til Folkelønsskatten 1711 og i Krigsstyre 1713 nævnes Jens Nielsen igen. Det må være fordi, man endnu ikke havde fået bøgerne rettet til Hans Nielsen. Constantinus Jensen nævnes sidste gang i Folkelønsskatten 1711.

8. feb. 1714 udstedte Horsens Hospital fæstebrev til "Hans Nielsen, barnefødt i Binderup, på den halve gård Constantin Jensen og Niels Jensen hidtil haver beboede og formedelst armod og svaghed samme halve gård ej længere kan besidde, fri for indfæstning og alle rekvirerede skatter og skatte Korn. Så er han fri for januar og april kvartals kontributioner 1714, såvel som andre kongelige skatter, der kunne ifalde". Endelig var han fri for landgilde og arbejdspenge til 1. maj 1716. Hermed havde Hans Nielsen begge halvgårde, som hver var på hartkorn 3-5-3-1.

Både Anders og Jens Nielsen samt Constantinus Jensen var ungarle,

¹ RA, Konsumptions- og folkeskat 1. jan. 1681, 1. juli 1681, 1. jan. 1683, Kop- og kvægskat 14. sept. 1683, 1. jan. 1686, Kop- og ildstedsskat 3. jan. til 3. marts 1688, Kop- og ildstedsskat 1689, 1690, 1692, Konsumptions- og folkeskat pr. 1. jan. 1696, 1697, 1698, Kopskat 1699, Konsumptions-, familie- og folkeskat pr. 1. jan. 1699.

så der har ikke været andre arvtagere end brodersønnen Hans Nielsen.

2. feb. 1725 udstedte Horsens Hospital fæstebrev til Jens Hansen på ”halvdelen af den gård i Binderup, som hans far (Hans Nielsen) hidtil har beboet og nu havde opladt, indfæstning 12 rdl”. Den anden halvdel af gården beholdt faderen, men han må være død kort efter, for 1731 nævnes Knud Hansen og det må vist uden tvivl være hans søn, og han, som var barnefødt i Binderup fæstede 5. dec. 1732 ”den halve gård, som hans moder Anna Nielsdatter hidindtil havde fæstet og nu godvilligt opladt”.

26. maj. 1745 udstedte Horsens Hospital fæstebrev til ”Christen Jensen, barnefødt i Grydsted, på den halve gård htk 3-5-3-1/2, som sal. Jens Hansen forhen beboede og er fradød, indfæstning 16 rdl., og han ægter enken Anne Jensdatter. Gårdens halve indkørsel beholder Chresten Jensen, som hans broder og formand det har akkorderet”. Dette ”hans broder og formand” må vist forstås som Jens Hansens bror Knud Hansen, der da åbenbart stadig havde den anden halvdel af gården.

I 1746 blev Jens Nielsen Munchsgaard fæster på den anden halvgård. Han var gift med Anne Nielsdatter fra Binderup Mølle. De havde ingen børn, og efter hendes død i 1759 blev han gift med Else Sørensdatter, med hvem han fik 4 børn, Ane Margrethe født i 1761, Niels i 1766, Karen i 1770 og Søren i 1774. Søren og Ane Margrethe havde Sandagergård Vokslev i fællesskab i en halv snes år, Niels fik Esbensgård i Tårup, og Karen blev i 1804 gift med gårdens næste ejer Poul Sørensen, født i Nyrup i 1781, der havde tjent på gården. De brugte alle navnet Munk.

I 1760 solgte Horsens Hospital på offentlig auktion noget af sit fjerntest beliggende bøndergods, bl.a. denne gård. Christen Jensen blev højstbydende med 555 rdl. Et par år efter solgte han halvparten til sin medfæster Jens Nielsen Munchsgaard for 290 rdl. Christen Jensen beholdt den del, der blev kaldt Stenagergård, matr. nr. 3a, se kapitlet herom. Christen Jensen døde i 1779 og Jens Munchsgaard i 1794.

Karen og Poul Sørensen blev fra 1806 ejere af gården. De fik en søn Jens Poulsen Munk i 1811. Inden 1840 forlod Poul Sørensen gården. Folketællingen nævner da kun Karen Jensdatter 66 år, gift gårdbesiddende samt sønnen Jens Poulsen Munk og 3 tjenestefolk. Både i 1845 og 1850 opholdt Poul Sørensen sig hos enken Maren Christensdatter på en gård i Nørholm. Sønnen Jens Poulsen Munk var i 1843 blevet gift med Dorthe Marie Sørensdatter fra Barmer, og de fik en søn Poul Jensen Munk i 1844. Da Jens Poulsen Munk døde i 1850, oprettede ægteparret et testamente, hvor de gensidigt indsatte hinanden, og efter den længstlevendes død den nu 7 årige sønnesøn som universalarving.

I 1852 døde Karen. Herefter var Poul Sørensen på Aggersgård og havde i 1855 husbestyrerinden Ane Dorthea Nielsen, født i Nørholm, til hvem han oprettede et gavebrev med en årlig understøttelse mod at blive hos ham til hans død. Hun var der dog ikke i 1860, måske død. Poul Sø-

rensen døde 1864. Efter testamentet overtog Poul Munk Jensen gården i 1866. Han blev gift med Karen Kirstine Knudsen fra Gelstrup. De fik 7 børn, Poulina født i 1866, gift med Niels Staun i Nyrup, Jens i 1868, gårdmand i Binderup, Anton i 1870, havde Stinesminde i Gundersted, Karen Kirstine Jakobine i 1872, gift med Chr. Marinus Nielsen, Knud i 1876, var i Bjørnstrup, Ane Kirstine i 1879, gift med Anders Chr. Madsen i Vokslev og Mette Andrea Martine, gift med Jens Kusk, Moldbjerg.

I 1906 døde Poul Munk Jensen. Sønnen Jens var et par år før blevet gift med Ane Marie Andersen fra Hammer Sogn, og de overtog nu gården, som han drev til sin død i 1952. Herefter stod Marie for gårdens drift til 1957. Familien fik i 1908 tilladelse til at føre familienavnet Munk.

Marie og Jens Munk fik 6 børn, Karen Kirstine Poulina, født i 1904, gift med Jens Simonsen, Ø. Hornum, Poul i 1905, medhjælper hjemme, død 1957, Harry i 1907, skindhandler i Fjerritslev, Thomas i 1910, medhjælper hjemme, Edith i 1915, gift med Svend Stoffersen, Store Restrup, Ola i 1918 medhjælper hjemme. Thomas og Ola, der begge var ugifte overtog gården i 1957. Herefter fulgte søstersønnen Kirstein Simonsen, som solgte den til ejeren af Binderupgård.

Stenagergård, matr. nr. 3a

Beboere

1762 Christen Jensen

1779 Ole Nielsen

1819 Jens Andersen Frstrup

1855 Lars Madsen (Frstrup)

1879 Niels Christian Larsen Frstrup

1913 Christen Christensen

1950 Niels Frstrup Christensen

1975 Niels Chr. Frstrup Christensen

20.. Mikkel Buus Jensen

Stenagergård var indtil 1762 en del af Aggersgård, matr. nr. 2a, som var delt på to fæstere hver hartkorn 3-5-3-1. I 1760 købte fæsteren af den ene halvgård, Christen Jensen, hele gården og solgte i 1762 den anden del til medfæsteren Jens Nielsen Munchsgaard og beholdt selv Stenagergård.

Christen Jensen var født i 1711 i Grydsted og var, som det fremgår af ovenstående under Aggersgaard, gift med formandens enke Anne Jensdatter. Han betegnes i 1778 som selvejer og solgte dette år herlighedsretten til gården til ejeren af Lundbæk C.F. Juel. Det betyder, at han herefter ikke var uindskrænket selvejer, men at herlighedsejeren havde visse rettigheder, som f.eks. retten til at holde skifte, ret til jagt og fiskeri samt ret til at hæve et årligt beløb hos sælgeren af herlighedsretten. Samtidig blev Christen Jensen meddelt husbondholds-brev, der gav visse rettigheder i modsat retning. Bl.a. skulle den forventede svigersøn også have husbondholds-brev. Christen Jensen døde 1779. Arvingerne, hans 2 døtre med ægtefælle og formynder, enedes om at undlade registrering og vurdering og dele i mindelighed. Det opgives, at boet ejede huse i Nibe, man ikke hvor mange, hvoraf datteren Anne, der var gift med Mads Mor-

tensen i Abildgård bl.a. skulle have det ene. Datteren Maren, der nu blev gift med Ole Nielsen fra Djørup, fik overladt gården. De fik en datter Anne, født i 1782, men i 1786 døde Maren. Straks efter blev Ole Nielsen gift med Edel Nielsdatter fra Vokslev, og de fik 3 børn, Maren født i 1787, Christen i 1789, død samme år og Niels i 1799. I 1819 købte Ole Nielsen herlighedsretten tilbage og blev nu reelt selvejer. Herefter solgte han gården til Jens Andersen Fristrup fra Abildgård for en pris af 400 rdl.

Jens Andersen Fristrups kone Sophie Nielsdatter Ullits var født i Ø. Hornum Sogn i 1786. De fik 2 børn, Dorthea Marie født i 1820 og Anders i 1824, død i 1843. I 1826 lod Jens Fristrup bygningerne brandforsikre for 490 rdl. Datteren Dorthea Marie blev i 1847 gift med Lars Chr. Madsen fra Blære, der også efterhånden blev tillagt Fristrup-navnet. Dorthea Marie døde i 1854 og efterlod sig 4 børn.

Herefter afstod Jens Fristrup gården til Lars Chr. Madsen, gift med Ane Christensdatter fra Sønderholm. De fik 3 børn, Niels Christian født i 1857, Mads Peter i 1859 og Christian i 1869. Købesummen var 600 rdl. samt en omfattende aftægtsydelse. Jens Andersen Fristrup døde i 1861.

I 1873 døde Lars Chr. Madsens anden kone. Sønnen Niels Christian, 22 år, fik skøde på gården. Lars Chr. Madsen døde i 1900 hos familie i Skørbæk. Niels Christian Larsen Fristrup var gift med Caroline Christensen fra Rodstrup, og parret fik 7 børn. Caroline døde 1906 og Niels 1922.

Datteren Kristine og hendes mand Christen Christensen, der var født i Vokslev i 1883, overtog gården i 1913. De fik 2 børn, Niels Fristrup Christensen født i 1913 og Nielsine Caroline i 1915. I 1921 døde Kristine, og Christen blev gift med Kristine Christensen fra Sønderholm, med hvem han fik datteren Anna. Christen Christensen døde i 1964. Niels Fristrup og hans kone Marie havde en gård i Gundersted, men overtog i 1950 gården i Binderup. I 1975 overtog sønnen Niels Christen Fristrup Christensen gården, efter at Niels og Marie havde bygget et hus ved Klitgårdvej. Her døde Niels i 1979. Erik Eriksen i Skalgård købte engarealerne, mens Lars Brønnum i Binderupgård købte resten af jorden.

Niels Feld Mikkelsens gård, matr. nr. 5a

Beboere

1519 Laurids Svendsen og Mads Lang	1775 Christen Jensen (Dalsgaard)
1524 Mads Lang	1803 Niels Christensen (Moosgaard)
1569 Laurids (Svendsen) Skrædder	1824 Niels Jensen
1589 Mads Jensen	1855 Anders Nielsen
1620 Jens Madsen	1898 Niels Chr. Nielsen
1672 Palle Pedersen	1911 Janus Anton Johnsen
1692 Niels Mortensen	1956 Peter Arild Johnsen
1731 Niels Nielsen	1990 Niels Feld Mikkelsen

Gården synes udskilt fra Binderupgård mellem 1467-94, hvor hhv. Knud Henriksen Gyldenstjerne og enken Hilleborg Skinkel døde. Deres søn Henrik Knudsen Gyldenstjerne må have fået gården. Hans enke Karen Bentsdatter Bille tog 6. nov. 1519 lovhævd på sit gods, bl.a. Overgaard i Binderup, fæstet af Lars Svendsen og Mads Lang.

Der var noget muggent ved skiftet efter Knud Henriksen Gyldenstjerne og Hilleborg Skinkel. Efter sønnen Henrik Knudsen Gyldenstjernes død i 1517, klagede hans søster Anne, over at noget gods var holdt ude og anmodede samfrænder om at undersøge skiftet. Anne var gift med Peder Torbernsen Bille til Svanholm, og hun fik noget ud af klagen. Peder Bille døde i 1508, Anne i 1521, og i 1524 blev der holdt skifte efter dem. Sønnen Mogens Bille fik en gård, fæster Mads Lang i Binderup, afgift 1 pund byg, 1 tønne sild lagt for 4 mk. Det er klart en arv efter Anne far, og fæsteren er den samme, som nævnes 1519. Mogens Bille solgte sikkert gården til Gabriel Gyldenstjerne, søn af Henrik Knudsen Gyldenstjerne og Karen Bentsdatter Bille. På skiftet efter Gabriel Gyldenstjerne 7. sept. 1569 fik Mogens Gyldenstjerne en gård i Binderup, fæster Laurids Skrædder, afgift 2 tønder sild og 1 skovsvin og 1 mk. gæsteri.

Mogens Gyldenstjerne døde 8. okt. 1569. Der var 6 børn, Hannibal, Christen, Mogens, Sibylle, Hilleborg og Else. Restrup synes at være blevet arvet af sønnen Hannibal Gyldenstjerne. Niels Feld Mikkelsens gård og en del af Binderup Mølle må være gået til Hilleborg. Hun blev i 1590 gift med Knud Jørgensen Rud, død i 1614. Deres datter Lene Knudsdatter Rud blev 19. maj 1614 gift med Jørgen Ejlertsen Grubbe, død i 1640.

Mads Jensen i Binderup vidnede 13. jan. 1589 om et mord. Han var sikkert fæster af denne gård. Jens Madsen blev sammen med andre 28. feb. 1618 stævnet til landstinget for ulovligt fiskeri i Binderup Å.

I Mandtal på skatten Mortensdag 1620 står Jens Madsen under bols mænd og 1621 under inderster,¹ sandsynligvis at forstå således, at gården var en helgård, delt på flere. Hvem der havde de øvrige dele er ikke klart. 28. jan. 1622 var Jens Madsen i Binderup tingsvidne på herredstinget i en sag om færdsel over Fårebøen ved Nørlund. Jens Madsen og Niels Knudsen i Binderup stævnedes 11. sept. 1624 på deres bymænds vegne herredsfoged Laurids Kras i Moldbjerg til landstinget. Jens Madsen var sikkert Mads Jensens søn.

I fortegnelse af 1. maj 1630 over "Adelige godsejeres bønder og den skat, de skal udgive", nævnes under Jørgen Grubbe: Binderup, Jens Madsen, 1 rdl. Tilsvarende i mandtal 1. maj 1633 på Pendingeskat af adelens tjenere Martini 1633, Jørgen Grubbe, Vokslev Sogn, Binderup, fæster Jens Madsen, 1 rdl. for hans dreng for løn 1 ort.² Gennem disse registreringer knyttes forbindelsen tilbage til Hilleborg Gyldenstjerne.

¹ RA, Aalborghus len, Ekstraskattemandtaller 1620-21.

² RA Aalborghus len, ekstraskattemandtaller 1630-33.

28. maj 1632 vidnede Jens Madsen i Binderup om øde gods i herredet, herunder Ridemands mølle. Den 21. april 1634 vidnede han om fastsættelse af arbejdsløn ved opbygning af Ridemands Mølle. Jens Madsen stævnedes 2. juni 1645 menigheden i Vokslev for gæld til Vokslev Kirke. Ved Hovedskatten 1660 nævnes Jens Madsen og hans hustru Else Knudsdatter, to døtre og tre tjenestefolk, to drenge og en pige.¹

I Matriklen 1664 nævnes som Ove Juel til Lundbæks tjener 1 gård Jens Madsen, hartkorn 6-3-0-2 6/7, afgift 1 ørte rug, 1 ørte byg, 1 ørte havre, 1 pund smør, 1 svin, 1 får, 1 lam, 1 gås, 2 høns, 15 sk. gæsteri. Ove Juel har sikkert købt gården efter Lene Ruds død 1650.

Jens Madsen i Binderup lod 11. juli 1664 tinglæse to fuldmagter, han havde fået af Jens Poulsen i Binderup, den ene dateret 6. aug. 1647, hvori denne gav ham fuldmagt at give hans kære far Jens Poulsen arveafkald efter den arv, han kunne tilfalde efter hans salige mor Mette Jensdatter, som boede og døde i Binderup. Den anden dateret Binderup 2. marts 1648, efter hvilken Jens Poulsons søn ”havde til Jens Madsen udgivet, at han af sin arvelod af sin fader efter hans salige moder Mette Jensdatter havde modtaget af Jens Madsen fuldmagt til at give kvittering”.² Dette skal vist forstås sådan, at Mette Jensdatter først var gift med Mads Jensen og senere med Jens Poulsen, som altså var Jens Madsens stedfader.

I Konsumptions- og folkeskat 1. jan. 1672 står Peder Pallesen med tre tjenestefolk og tilsvarende 1673, 1681, 1683, 1684,³ i 1682 står han med hustru. I 1676 står han som nr. 176 i lægdsrullen.⁴ Den 5. aug. 1678 han han en sag med Svend Christensen i Nedergaard om Kærs kålgård.

I Matrikelekstrakt 1680 nævnes under Pandum tilhørende hr. Ove Juel 1 gård, Jens Madsen og Peder Pallesen, 6-3-0-2 6/7. Jens Madsen døde o. 1681. Peder Pallesen fremlagde 9. juni 1684 på herredstinget et tingsvidne fra 1519 om udlægning af en ager i Binderup som rette kirkevej til Vokslev i anledning af, at Peder Lauridsen havde opløjet vejen.

Palle Pedersen og hustru står 1686 i Kop- og kvægskatten med to folk. I Matriklen 1688 nævnes under Pandum Peder Pallesen, gammelt hartkorn 6-3-0-2 6/7 og nyt 7-0-3-1. Palle Pedersen døde omkring 1689. 1690 nævnes hustruen som enke i Kop- og ildstedsskatten. Hun blev måske gift med efterfølgeren i gården, Niels Mortensen, der nævnes første gang i Kop- og ildstedsskatten 1692. Han nævnes i Konsumptions- og folkeskatten 1696, 1697, 1699, 1700, 1710, 1711 og havde da en til to tjenestefolk. I 1711 havde han en ulønnet søn og datter hjemme.

¹ RA, Militære regnskaber IV 40e.

² NLA, B40A, Hornum herreds tingbog, s. 80.

³ RA, Amtsregnskaber, Aalborghus, Konsumptions- og folkeskat 1. jan. 1672, 1673, 1681, 1682, 1683, Kop- og kvægskat 1684.

⁴ RA, Amtsregnsk., Aalborghus, Kontributionsregnsk. 1674-75, Lægdsrulle, 1675, 4. læg.

Niels Nielsen, sikkert forgængerens søn fik i 1739 fæstebrev. Han antog gården øde og havde beboet den i 8 år. Han var født i 1706 og døde i 1776. Hans kone hed Kirsten Laursdatter, og de havde i hvert fald 2 børn, Else født i 1752 og Niels. Niels Nielsen havde gården til 1775. I 1775 blev datteren Else gift med Christen Jensen kaldet Dalsgaard, som overtog fæstet. De fik 11 børn, men kun 9 levede ved skiftet efter Else i 1796. Efter hendes død blev Christen Jensen gift med Mette Nielsdatter. Ægteskabet var barnløst. Christen Jensen var født i 1737 og døde i 1802.

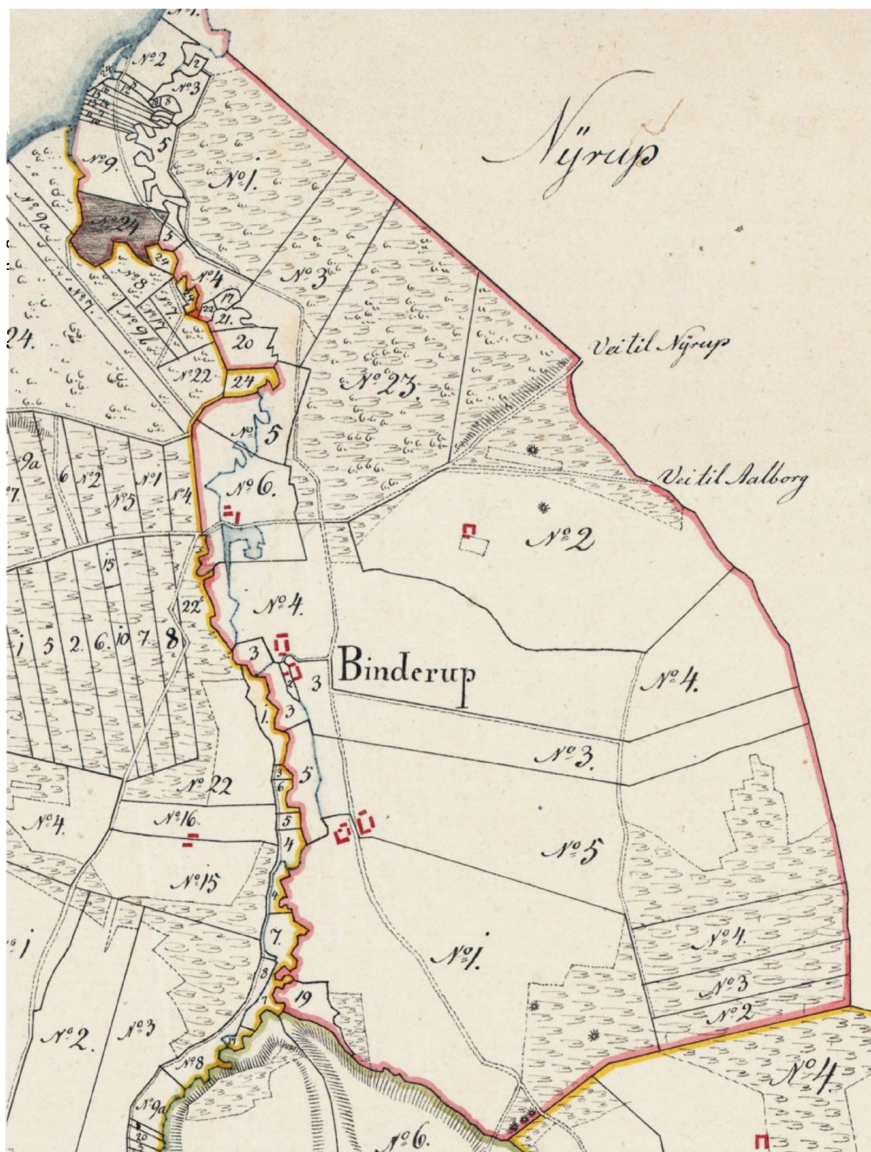
Figur 184: Binderupgårdene, set fra syd, eget foto 2009.

Fæstet blev overtaget af Niels Christensen Moosgaard fra Vokslev, der blev gift med enken. Efter hans død i 1817 var enken fæster til sin død i 1822. Da der ingen arvinger var, fæstede baron Juel gården til Niels Jensen, født i Nystrup 1794. Hans kone hed Karen Andersdatter. De havde 7 børn. Sønnen Anders Nielsen, født i 1826, overtog fæstet. Han købte i 1855 gården af baron Juel for 5.400 rdl. Faderen var da død, og moderen fik aftægt i gården. Anders Nielsens kone Caroline Nielsen var datter af Niels Jensen i Grydsted. De havde 4 børn. Den yngste, Niels Chr. Nielsen, født i 1872, overtog gården i 1898 for 20.000 kr. samt aftægt. Han skulle også vest for åen bygge et aftægtshus, som blev kaldet Tvekrogen.

Niels Christian Nielsen var i 1892 blevet gift med Mette Sørine Nielsen Staun, en datter af Jens Chr. Nielsen Staun i Vokslev, og fungerede som bestyrer, før han fik skøde på gården. Parret havde 5 børn.

I 1911 købte Janus Johnsen i Lynderup gården for 35.000 kr. samt

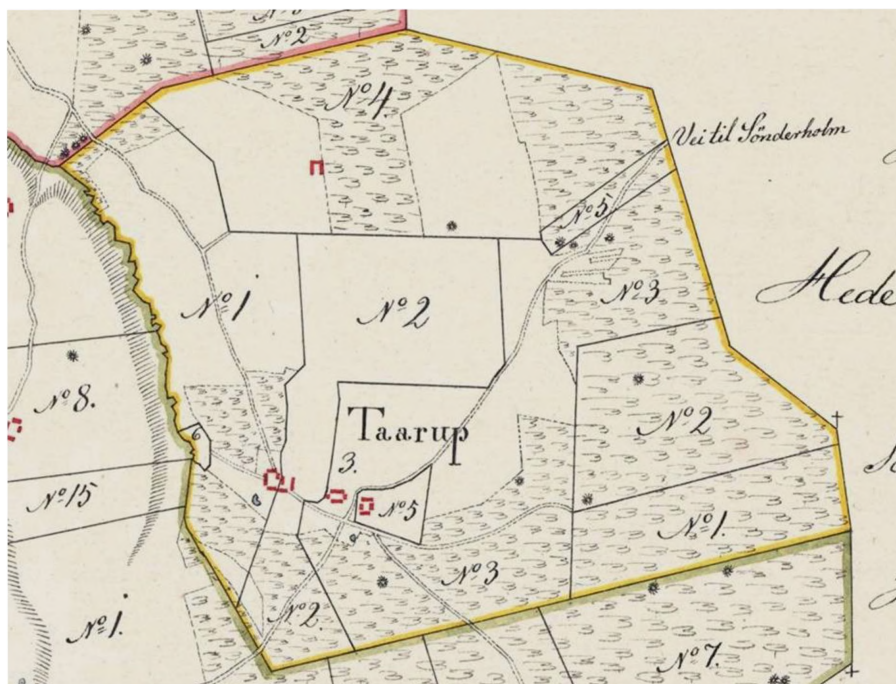
pligt til at udføre markarbejdet på Tvekrogen for sælgerens mor Caroline Nielsen, faderen Anders Nielsen var død i 1904. Johnsens kone hed Emma Kathrine. De fik 7 børn, Anna født i 1915, Margrethe i 1918, Ingrid i 1919, Gerda i 1920, Ella i 1923, Peter i 1928 og Kresten i 1932. Både Janus og Emma døde i 1956 med 3 ugers mellemrum, hvorefter sønnen Peter Arild Johnsen overtog gården. Han og konen Karen fik en datter. I 1990 solgte de gården til Niels Feld Mikkelsen og flyttede til Nibe. Niels Feld Mikkelsen er født i 1945, og er gift med Ruth Kirsten Sørensen. De har tre piger, Annette født i 1972, Birgitte i 1975 og Charlotte i 1981.

Figur 185: Udsnit af Formindret sognekort s06115a, Kort & Matrikelstyrelsen.

TÅRUP

Oprindeligt var Tårup sikkert kun én gård, Holmgaard, hvis mark hyppigt i Aalborghus lens regnskaber i 1500- og 1600-tallet betegnes som selvejergods. På det ældste matrikelkort over Tårup fra udskiftningen 1803 ses syd for gårdene en større mark kaldet Holmen, hvor Holmgaard sikkert har ligget. Tårup er det eneste sted i sognet, hvor der endnu træffes selvejerbøndergods et stykke op i 1600-tallet.

Figur 186: Tårup omkring 1803, udsnit af Formindret sognekort s06115a, Kort & Matrikelstyrelsen.

Matr. nr. 1a, Keldbakgård, Egon Bjarne Jensens gård

Keldbakgård var indtil o. 1804 en del af matr. nr. 2a. Efter nedenævnte beskrivelse af matr. nr. 2a, var fæsteren 1788 Søren Christensen. Han købte o. 1804 gården af Lundbæk gods til selveje. Denne gård fik eller havde navnet Keldbakgård. I 1811 fik sønnen Simon Sørensen skøde på gården, som i 1837 blev overtaget af sønnen Christen Simonsen. Denne solgte 1843 gården til Anders Poulsen Rye, der havde gården til 1869, hvor Anders Jacobsen blev ejer. Han døde 1891 og enken Sørine Pedersen drev gården til 1896, hvor sønnen Peder Jacobsen blev ejer. I 1923 købte Kristian Albert Jensen gården, og han havde den til 1960,

hvor sønnen Jens Peter Jensen blev ejer. Han var gift med Ester Elisabeth Buus Pedersen. I 1994 blev gården overtaget af datteren Anne Marie Buus Jensen og hendes mand Egon Bjarne Jensen. Den drives nu i et interessentskab med sønnen Mikkel Buus Jensen, Binderupgård. I 2006 er jorden fra matr. nr. 3, som Erling Bach Nielsen havde, tilkøbt.

Figur 187: Keldbakgård, eget foto juli 2009.

Matr. nr. 2a, Jørn Bødgers gård

1. sept. 1518 vidnede Michel Nielsen i Tårup og Simon Andersen i Svenstrup på Hornum herredsting, at Helligåndshuset i Aalborg havde haft Sørup, så længe nogen kunne mindes, og at Mads, Lars og Peder Sørensen aldrig havde haft et byggested i Sørup. Mads, Lars og Peder Sørensen var sønner af Søren Nielsen (Frost), herredsfoged i Hornum herred. Peder Sørensen (Ridemand) blev senere herredsfoged og Jens Nielsen Frost, der i 1453 fik gården i Tårup, se under matr. nr. 4a, var sikkert Søren Nielsens bror. Michel Nielsen ses også 1. aug. 1520 i Tårup. Han vidnede da på Hornum herredsting om Helligåndshuset i Aalborgs ret til Kalstrup mølle i Veggerby Sogn og Langevads eng. Alt tyder på, at han havde kronens gård i Tårup, og at gården i Matriklen 1844 fik nr. 2a.

8. nov. 1519 blev der på Hornum herredsting taget vidne, om kronens lovhævd på gods i herredet, og heriblandt var 1 øde gård i Tårup med 1 fjerding jord. Det var sikker en del af denne gård.

1562 havde kronen én gård i Tårup, fæster Søren Michelsen. Han var uden tvivl søn af ovennævnte Michel Nielsen, der nævnes 1518 og 1520. Hans afgifter var 10 sk. leding, 1 ørte rug, 1 ørte byg, 5 sk. havre, 2 pund smør, 1 får, 1 lam, 1 gås, 2 høns, 12 sk. skattepenge, 12 sk. silde-penge, 1 svin og 12 hestes gæsteri. Af Holmgaard mark, som han også brugte, var hans afgift 1 ørte rug, 1 ørte byg, 1 svin, 6 hestes gæsteri. Da gården betalte leding, var det uden tvivl en gammel selvejergård.

1562 var der også en anden gård i Tårup, som Niels Andersen havde, uden tvivl samme mand, som nævnes 1549. Han nævnes ikke med landgildeafgifter, men han hørte til det såkaldte "Vesterlæg" i herredet og sammen med en række andre skulle han årligt give en fedeko og en mælkeko til Aalborghus.¹ Vesterlæg var formodentligt et militært læg, hvis udgifter selvejere skulle bidrage til. Den 9. nov. 1562 var Mads Nielsen i Tårup vidne, om skel mellem Kirketerp og Veggerby.

Niels Mikkelsen (Tornekrands) til Kyø stævnedes 20. maj 1573 Laurids Christensen i Tårup til rettertinget på Dronningborg ved Randers ang. noget hø, som denne skulle have stjålet. Landstinget havde 23. marts 1573 dømt Laurids Christensen for at have modtaget uhjemlet gods. Rettertinget stadfæstede dommen, men Niels Mikkelsen Tornekrands tilgav "for vor børs skyld" Laurids Christensen sagen. Samme dag på rettertinget stævnedes Laurids Christensen Niels Mikkelsen for dennes dom over ham ang. et gælds-brev på 700 rdl., som Niels Mikkelsen skulle skyldte Niels Nielsen i Østergaard, og svigagtigt være kommet Laurids Christensen i hænde. 700 rdl. var mange fæstegårdes værdi, så Niels Nielsen var velhavende af en bonde at være. Måske var han af herredsfogedslægt. Efter vidneudsagn havde landstinget 25. april 1573 frifundet Niels Mikkelsen, og dommen stadfæstedes.

16. dec. 1588, 13. jan. og 1. feb. 1589 anklagede Chresten Andersen i Tårup på Hornum herredsting og senere på landstinget Chresten Brun i Harrild, Niels Brun i Pandum Østergaard og sønnen Jens Nielsen for mord på hans bror, Niels Andersen i Klæstruplund, se kapitlet Klæstruplund. Christen Andersen var fæster af den ene del af gården, som i Matriklen 1844 fik nr. 2a (Jørn Bødgers gård). De to dele af gården blev kaldet hhv. Vester og Øster. Den anden del var fæstet af Niels Nielsen, der 1573 havde det omtalte gælds-brev på 700 rdl. Han "Niels Nielsen i Østergaard i Thaarup" nævnes 28. okt. 1594 i et tingsvidne af Hornum herred fremlagt i sag 7. maj 1604 ved Aalborg byting mellem Hannibal Gyldenstjerne til Restrup og Mandrup Parsberg til Hagsholm, lensmand på Aalborghus, ang. opstemning af Hasseris Å ved Ny Mølle i Aalborg. Dette tyder på, at Christen Andersen havde haft "Øster", og må være død, for i et vidne af Hornum herredsting 3. april 1598 i en sag mellem

¹ RA, Aalborghus lens jordebog 1562, s.130a-130b.

Niels Gyldenstjerne til Restrup og synsmænd af Hornum herred ang. syn af skel mellem Binderup og Gelstrup kunne Niels Nielsen i Vestergaard i Tårup i 30 år huske, hvor skellet var. Niels Nielsen i Vestergaard blev også kaldet Niels Moldbjerg eller gammel Niels Moldbjerg. Niels Nielsen i Østergaard, kaldet unge Niels Moldbjerg, er uden tvivl hans søn.

I Aalborghus lens jordebog 1600-1601 står Christen Andersen ganske vist som fæster sammen med Niels Nielsen, men det må være fordi man ikke har fået rettet jordebogen. Deres afgifter var 8 sk. leding, 1 ørte rug, 1 ørte byg, 5 skp. havre, 2 pund smør, 10 kvarter honning, 1 får, 1 lam, 1 gås, 2 høns, 1 svin, 1 mk. galtpenge, 2 mk. 2 album sildepenge, 12 hestes gæsteri. De betalte samme afgift 1605-06.

Gamle Niels Nielsen Moldbjerg betalte efter Aalborghus lens jordebog 1600-01 og 1604-05 1 sk. i skyld (afgift) af et gadehus på kronens grund, han havde købt i Nibe. Det var sikkert til sildefiskeri.

11. jan. 1607, Nibe Snapsting, blev der vidnet om øde gods, og her nævnes Niels Nielsen i Tårups hus, tidligere 12 sk. i afgift. Gammel Niels Nielsen nævnes 23. nov. 1607 i en dom af Hornum herredsting.

I Aalborghus lensregnskab, afkortning på jordebogen fra Philippi Jacobi dag 1606 til årsdagen 1607 nævnes "Niels Nielsen i Tårup, er bondegods, en halv gård ibid. fri den afgift dette år, skylder 1 tønne sild, 1 svin, 6 hestes gæsteri. Af nogle stykker øde jord 12 sk.". Det drejer sig uden tvivl om gamle Niels Moldbjerg. Det er mærkeligt, at han nævnes med bondegods. Forklaringen er måske, at han ejede halvdelen af gården, hvor han og sønnen boede, eller at han ejede Holmgaards mark, som var selvejerejendom, men som der alligevel skulle betales afgift af til kronen. Afgiften minder meget om afgiften af Holmgårds mark.

I Skatten til Mikkelsdag og til jul 1612 nævnes i Vestergaard Niels Moldbjerg og Niels Nielsen og i Østergaard Niels Nielsen. Dette skal sikkert forstås sådan at Niels Nielsen, søn af Niels Nielsen i Østergaard (unge Niels Moldbjerg) er blevet medfæster sammen med sin farfar. De nævnes tilsvarende i Pendingeskat til Skt. Mortensdag 1610, Madskatten til påske 1611, Skatten til Mikkelsdag og jul til 1611.

Omkring 1614 opgav gamle Niels Nielsen (Moldbjerg) fæstet, for da fæstede Niels Knudsen en gård i Tårup efter Niels Nielsen. Denne levede 26. april 1619, hvor han var tingsvidne i en strid om Bosdal.

I Aalborghus lensregnskab, afkortning på jordebogen fra Philippi Jacobi dag 1606 til årsdagen 1607 blev Niels Nielsen bevilget fri. Det må være unge Niels Moldbjerg. Jfr. lensregnskabet 1606-07, sagefald, betalte han en bøde på 5 rdl., fordi han havde været voldsom. Unge Niels Moldbjerg vidnede 8. feb. 1608 om øde gods i Sønderup Sogn.

Unge Niels Nielsen (Moldbjerg) i Østergaard nævnes frem til 1630 i lensregnskabets jordebøger og ekstraskatter. Afgifterne af gården var stort set ens hele tiden. Han vedblev at betale til lægskøer af Vesterlæg og

skulle sammen med 13 andre betale en fedeko og ½ mælkeko.

Huset i Nibe på kronens grund, som faderen købte, overtog unge Niels Nielsen. Han blev 2. juni 1632 på birketinget stævnet for restance. Huset var da øde. Han blev stævnet frem til 1647, også efter sin død.¹

Niels Knudsen nævnes 1617-30 i jordebøger og ekstraskatter. 2. maj 1625 vidnede han på herredstinget ang. Støvring Mølles bygfældighed. Niels Knudsen nævnes i Mandtal på Pendingeskatten 1633. I Mandtal på Pendingeskat af adelens tjenere Martini 1633 nævnes blandt selvejergårdmænd Peder Nielsen i Tårup. Det er uden tvivl den halve gård, som gamle Niels Nielsen (Moldbjerg) havde 1607, og Peder Nielsen var sikkert hans sønnesøn, søn af unge Niels Nielsen i Østergaard.

20. nov. 1637 var unge Niels Nielsen i Østergaard død, for da mødte Niels Knudsen op på Hornum herredsting og fik et arveafkald fra hans børn, som var Søren Nielsen og Michel Nielsen i Tårup, Anne Nielsdatter som var gift med Christen Nielsen i Fjellerad, og Maren Nielsdatter, som var gift med Jens Nielsen i Vokslev. Niels Knudsen var måske gift med endnu en datter af Niels Nielsen.²

Søren Nielsen blev 27. juli 1640 beskyldt for tyveri af hø i Restrups enge, og 3. aug. 1640 stævnet af Anna Kaas til Vorgaard i Bælum, som var en af arvingerne til Restrup efter Helvig Kaas, vedr. jord i Restrups enge.³

5. maj 1642 blev gården lagt ind under Pandum len i stedet for som hidtil Aalborghus len.⁴ Her nævnes Maren Christensdatter og Maren Michelsdatter som fæstere. De blev 30. april 1649 stævnet af herredsfoged Peder Gundersen for restance for hans rejsepenge til København i anledning af den nye konges hyldning. De var sikkert enker efter de to fæstere, og det må betyde, at også Niels Knudsen da var død.

Niels Nielsen blev sikker efterfulgt af en søn Niels Nielsen, og det er sikkert ham, der 1649 blev overfaldet af Christen Michelsen i Klæstrup.⁵ Niels Nielsen blev 24. jan. 1652 stævnet af Morten Jensen Binderup i Nibe for en gæld på 1 sld. 4 mk. og 7. april 1655 af Christen Laustsen i Gaden i Nibe for en gæld på 2 sld. 2 mk. 2 sk.⁶ I Præsteindberetningen 1657 var Maren Christensdatter og Niels Nielsen, sammen om 1 gård under Pandum.⁷ I 1657 var Niels Nielsens mor død, for da stævnedes Christen Lauridsen Ged ham for 5 mk. for øl til moderens begravelse.⁸

¹ NLA, B39A, Nibe tingbog 2.6.1632, 13.4.1633, 24.10.1636, 31.3.1638, 26.1.1639, 11.4.1640, 3.4.1647.

² NLA, B40A, Hornum herreds tingbog, 20.11.1637, s. 168.

³ NLA, B40A, Hornum herreds tingbog, 27.7.1640, 3.8.1640, 10.8.1640, 14.12.1640.

⁴ RA, Pandumgaard lens jordebøger.

⁵ NLA, Hornum herreds tingbog 22.12.1649.

⁶ NLA, B39A, Nibe tingbog 24.1.1652, 7.4.1655.

⁷ NLA, C2-201, Viborg Bispearkiv, Hornum provsti.

⁸ NLA, B39A, Nibe tingbog 10.1.1657, s. 2b.

Niels Knudsen blev sikkert efterfulgt af Anders Lauridsen, der i 1658 nævnes som fæster sammen med Maren Christensdatter.¹ I Mandtalsregnskab til Sivert Brockenhus' Hovedskat til jul 1660 havde Anders Lauridsen ingen folk eller børn, mens Maren Christensdatter nævnes med en søn og to døtre. Dette må betyde, at Maren Christensdatter ikke var Niels Nielsens mor og, at hans mor var den Maren Michelsdatter, der nævnes 1642.² Det må være en "ny" Niels Nielsen. Da Ove Juel til Lundbæk 19. sept. 1662 købte Pandum hovedgård med underliggende bøndergods fik han tillige en helgård i Tårup, fæster Niels Nielsen.³

I Matriklen 1664 nævnes kun Maren Christensdatter som fæster af gården under Pandum. Landgilden (afgifterne) var stort set som tidligere 12 sk. leding, 1 ørte rug, 1 ørte byg, 5 skp. havre, 2 pund smør, 9 kvarter honning eller 2 kander 1 pot honning, 1 får, 1 lam, 1 gås, 2 skp. havre, 2 høns, 1 svin, 1 mk. galtpenge, 2 sk. 2 ort 2 album sildepenge, 3 mk. 3 ort 4 sk. kopenge, 12 hestes og 1 rdl. penge i gæsteri. Hartkornet nævnes i to portioner 7-6-1-32/35 og 1-6-1- 32/35, i alt 8-3-0-1 1/7.

Ved Konsumptions-, familie- og folkeskat 1. jan. 1673 havde Anders Lauridsen en karl, mens Niels Nielsen havde søstre Margrethe og Kirsten hos sig. Den 17. juni 1678 lod Johan Clausen, foged på Pandum, tage syn på Niels Nielsens gård, der var forsømt og blev ham fradømt. Kort efter døde Niels Nielsen. Den 22. juli blev der skiftet efter ham på herredstinget. Synsmændene registrerede boet 29. juni, rette 30. dag efter dødsfaldet. Niels Nielsen var ungarl og arvedes af søsteren Annes børn, Margrethe, Christen og Maren. Boet var velhavende, registreringen fylder flere sider i tingbogen. Efter Niels Nielsens død brugte Anders Lauridsen hans øg og høstede korn i hans mark, og hans søster Anne Nielsdatters døtres ægtefæller, Christen Andersen i Nibe og Laurids Andersen i Grydsted stævnedes ham derfor.⁴ Ved Konsumptions- og folkeskat 1. jan. og 1. juli 1681 er Anders Lauridsen og Christen Michelsen i gården. Anders Lauridsen står i Kop- og kvægskat 22. nov. 1682 og 14. sept. 1683 med hustru, sønnerne Niels og Laurs og en pige Margrethe.

Før 1. jan. 1686 var Anders Lauridsen sikkert død, for ved Kop- og kvægskat 1. jan. 1686 og fremefter nævnes sønnerne Laurids og Niels Andersen som fæstere sammen med Christen Michelsen, der nævnes med hustru. Niels Andersen nævnes én gang, herefter er det broderen.

I Matriklen 1688, Tårup, nævnes som gods under Pandum: Nr. 1, Christen Michelsen og Laurids Andersen, gammelt hartkorn (fra Matriklen 1664) 8-3-0-1 1/7, nyt hartkorn 8-0-1-1.

¹ RA, Pandumgaard lens jordebog Philippi Jacobi 1657 til Aarsdagen 1658.

² RA, Militære Regnskaber, IVd Nr. 40e.

³ Kronens Skøder og NLA, B24 x631 fol 302, Viborg landstings skøde- og panteprotokol.

⁴ NLA, B40A, Hornum herreds tingbog 1678, 22.7., 23.9., 4.11. og 11.11.

I Kop- og Ildstedsskat 1689 og frem til 1699 nævnes Christen Michelsen og hustru. Laurids Andersen står kun med tjenestefolk og efter Kopskat 1699 var han ungarl. Både Christen Michelsen og Laurids Andersen nævnes i Mandtal til Folkelønsskatten 1711.

6. aug. 1739 fik Jens Sørensen Færch fæste på den gård Laurids Andersen havde beboet, hartkorn 4-0-0-2. Den anden del af gården havde Niels Tøgersen. Jens Færch var søn af Søren Nielsen Færch og Kirsten Nielsdatter, fæster af Færchgården i Gelstrup under Lundbæk gods.¹

Jens Færch og Niels Tøgersen nævnes 1743 i Lundbæks hartkornspecifikation. I 1753 var Jens Sørensen Færch og Niels Tøgersen der stadig. 1761 overtog Jens Sørensen Færchs søn Niels Jensen Færch den ene halvdel af gården. I 1768 var Niels Jensen Færch og Christen Simonsen fæstere. Sidstnævnte var fra Suldrup. Niels Jensen Færch døde i 1771 ”da han af hans løbske heste blev skilt fra sit liv mellem Nibe og Gelstrup” som der står i kirkebogen. Niels Jensen Færchs del blev overtaget af Søren Nielsen, født i Vokslev, og han blev gift med enken Maren Jensdatter.

Søren Nielsen tog efterhånden navnet Færch efter den tidligere fæster i gården. 1788 var han fæster af den ene del, mens den anden del var fæstet af Søren Christensen, der 17. feb. 1780 fik fæste på halvdel af faderens del af gården og ret til at overtage resten ved faderens død.

Figur 188: Bødgers gård, gårdmaleri fra omkring 1924.

¹ NLA, G139-5, Lundbæk gods, Fæsteprotokol 1732-1852.

År 1800 overtog Søren Nielsens søn Niels Sørensen Færch hans del af gården, og han købte den ved skøde tinglæst 22. juli 1813 til selveje for 375 rdl. dansk kurant. 1828 solgte han gården til Jørgen Pedersen, der var født i Dronninglund, og købmand Chr. Westergaard i Nibe.

I 1831 frasolgte Chr. Westergaard den nordlige del af gården til Christen Nielsen Kvist (Quist) fra Harrild, der her grundlagde gården Gammel Taarup. Resten af gården ejede de i fællesskab til 1871, hvor Jørgen Pedersen blev eneejer. Da Jørgen Pedersen døde i 1874, købte sønnen Peder Christian Jørgensen gården for 2.500 rdl., og han havde den til 1896, hvor Peder Kristensen (Bødker) blev ejer. Han efterfulgtes 1932 af sønnen Jens Kristensen (Bødker) og denne igen 1964 af sønnen Peder Bødker. Fra 1. juli 2007 ejes gården af dennes søn Jørn Bødker.

Matr. nr. 3

Anders Bork tog 7. sept. 1445 på Hornum herredsting vidne på, at den "østreste" gård i Tårup tilhørte Helligåndshuset i Aalborg, og at Benedites Dall, Hr. Henrik Knudsens (Gyldenstjerne, til Restrup), foged uberettiget havde taget en del af marken, der hørte til gården.

13. juli 1524 blev der skiftet efter Peder Torbernsen Bille til Svanholm, som døde 1508. Til hans søn Knud Billes lod blev udlagt en gård i Tårup, fæster Peder Tygesen, årlig afgift 1 ørte rug, 1 ørte byg, 1 ørte havre. Peder Torbernsen Bille var gift med Anne Gyldenstjerne, som døde 1521. Gården i Tårup var vel hendes arvegods efter forældrene Knud Henriksen Gyldenstjerne til Restrup (død 1467) og Hilleborg Skinkel til Ivernæs, død 1494. Alt tyder på, at gården, som Knud Ulfeldt til Svenstrup havde 1654, var den gård, der i Matriklen 1844 fik nr. 3a.

Herefter er der stille om gården til 1630, hvor Helvig Kaas til Restrup havde en gård i Tårup, som Christen Nielsen fæstede. Gården var da næsten øde.¹ Det er uden tvivl den gård, som Knud Bille havde 1524, der er vendt tilbage til Restrup.

19. dec. 1636 gav Christen Nielsen i Tårup og broderen Peder Nielsen i Vokslev herredstinget på egne og søstre Anne og Karens vegne afkald på arv efter broderen Søren Nielsen. Den 2. feb. 1641 blev det på tinget bevidnet, at Christen Nielsen i Tårup var forarmet, hans fæmon (mindre dyr som får og gæs) var døde og avlen ødelagt, og han kunne ikke betale fastelavn. Den 15. nov. 1641 var Christen Nielsen død. Hans efterladte gods blev vurderet, og hustruen Kirsten Andersdatter fik lov til igen at drage ind i gården. Hun svor da at vedstå arv og gæld.²

Ved skiftet 1640 efter Helvig Kaas til Restrup, der døde 1638, er

¹ RA, Lensregnskaber, Aalborghus, Ekstraskatter, De adelige godsejeres fortegnelse på deres bønder og den skat de skulle udgive Martini 1630.

² NLA, Hornum herreds tingbog 19.12.1636, 15.2.1641, 15.11.1641.

gården landet hos Knud Ulfeldt til Svenstrup, der 10. april 1654 skødede den til Ove Juel til Lundbæk.¹ I Præsteindberetningen 1657 står under Lundbæk ½ gård, Michel Christensen og Jens Nielsen.² Michel Christensen er uden tvivl søn af forgængeren Christen Nielsen og medfæsteren Jens Nielsen er uden tvivl en bror. I Hovedskatten 1660 står Jens Nielsen og hans hustru Anne Andersdatter med en søn og tre døtre og Michel Christensen og hustru Karen Nielsdatter med to sønner.³

I Matriklen 1664 nævnes som velbyrdige Ove Juels tjener Michel Christensen, 1 gård, afgift 1 ørte rug, 1 ørte byg, 1 ørte havre, 1 svin, 1 lam 2 høns, 1 rdl. penge i gæsteri. Hartkornet var 5-3-0-2 6/7. Michel Christensen og Jens Nielsen nævnes i Konsumptions- og folkeskat 1. jan. 1672, og i 1673 kaldes Jens Nielsen også Dalgaard, måske et fingerpeg om, hvorfra han stammede. Der boede da en steddatter hos ham.

Ved Konsumptions- og folkeskat 1. jan. 1681 er der kommet en ny fæster Oluf Hansen ind i den ene del af gården efter Michel Christensen, mens Jens Nielsen fortsat havde den anden del. De nævnes begge i 1. juli 1681. Ved Kop- og kvægskat 22. nov. 1682 nævnes Oluf Hansen med hustru, og han nævnes jævnt i skatterne 1683-1699. I Matriklen 1688 nævnes under Pandum: Nr. 2 Oluf Hansen, gl. hartkorn 5-3-0-2 6/7. Gården fik i den nye matrikel hartkorn 4-0-3-1.

I Konsumptions-, familie- og folkeskat pr. 1. jan. 1710 og 1711 nævnes Oluf Hansen med en søn og en datter. I 1743 og 1747 havde Oluf Hansen endnu gården jf. Lundbæk gods' hartkornsspecifikationer. Han døde i 1748, hvor fæstet blev overtaget af Jens Nielsen, der ægtede enken. Jens Nielsen døde sikkert i slutningen af 1755, for 8. jan. 1756 fæstede Søren Nielsen af Klæstrup, kaldet Pallesen, gården og blev gift med enken, Kirsten Pedersdatter. Hun døde 1761, og Søren Nielsen blev gift med Kirsten Nielsdatter. Ved Søren Nielsens (Pallesen) død 1796 overtog enken fæstet, og da hun døde i år 1800, tog sønnen Anders Sørensen, født i 1763, over. Han fik i 1808 gården brandforsikret. 1. april 1813 solgte han gården til ungkarl Laurs Andersen fra Byrsted for 200 rdl., men 1814 købte han den tilbage for 420 rdl. I 1820 afhændede han gården til svigersønnen Søren Pedersen Krog. Denne solgte i 1852 gården til Søren Jensen Binderup fra Volstrup, som i 1876 solgte gården til sønnen Jens Sørensen. Han byttede i 1883 gård med Martin Larsen i Frejlev, som 1900 solgte til Kristen Kjærsgaard. Han havde gården til sin død i 1938. I 1927 blev gårdens jord delt. På den østre del opførtes Højagergaard. I 1940 blev gården overtaget af sønnen Marius Kjærsgaard. Han havde gården til 1975, hvor Erling Nielsen Bach blev ejer. Gårdens jord blev i 2006 købt til Keldbakgård. Smed Kenn Olsen bor nu i bygningerne.

¹ NLA, G139, Lundbæk gods, skøde til Ove Juel til Lundbæk på 1 gård i Tårup.

² NLA, C 2-201, Viborg Bispearkiv, Hornum provsti.

³ RA, Militære Regnskaber, IVd Nr. 40e.

Niels Munks gård, Esbensgård, Matr. nr. 4a.

Gården var oprindeligt den østligste i Tårup, men blev udflyttet i 1804 ved udskiftningen og ligger nu på Gammel Tårupvej. Gården og Tårup nævnes første gang i et pergamentsbrev af 2. juni 1441, hvor væbnerne Jes, Jeppe, Hans og Mathis Bagge skænkede Helligåndshuset i Aalborg en gård og et bol i Tårup. Hans Bagge var foged på Ellinggård ved Frederikshavn for Mourids Nielsen Gyldenstjerne til Aagaard. Efter påskriften synes der som delvis modydelse givet en gård i Svenstrup. Giverne var sikkert af adelsslægten ”De jyske Bagger”.¹

Helligåndshusets forstander Anders Bork tog 7. sept. 1445, Vor Frue aften nativitatis, på Hornum herredsting vidne på, at den ”østreste” gård i Tårup tilhører Helligåndshuset, og at Benedites Dall, der var foged på Restrup for Henrik Knudsen Gyldenstjerne til Restrup, uberettiget havde taget en del af gårdens mark. Dette tyder på, at Restrup allerede da havde en gård i Tårup, og at der var mindst to gårde i byen.

Helligåndshuset søgte som de andre store godsbesiddere at samle godset mest muligt, og 7. maj 1453 tog Anders Bork vidne på, at han havde mageskiftet klostrets gård i Tårup mod en gård i Sørup, Buderup Sogn, med Jens Nielsen Frost. I Hald lens regnskab 1545-46 nævnes Jens Frost i Vokslev. Gården omfattede sikkert det senere nr. 2a og 3a i Matriklen 1844, hvorfra nr. 4a senere blev udskilt.

23. dec. 1549 var Niels Andersen i Tårup på Hornum herredsting og vidnede da om markskel mellem Rodsted og Torsted. I Aalborghus lens jordebog 1600-1601 nævnes Mads Madsen og Niels Christensen. De betalte 4 sk. leding af Holmgaards mark, som var selvejerejendom. De nævnes igen 1617-18, 1618-19, 1621-22. Niels Christensen nævnes 1614 som selvejerbonde i.f.m. oprettelse af en stående landmilit, og hans søn Niels Nielsen skulle da indtræde i hans sted. Hans afgift var 4 sk.²

18. jan. 1617 blev Niels Christensen i Tårup på Viborg landsting stævnet af herredsfoged Christen Smed i Svenstrup, fordi han ikke havde betalt landgilde af sin gård. Dommen af 19. feb. 1616 lød: ”Efterdi for fogeden bevises Niels Christensen en karl af samme bondegård, han iboer, i Kongelig Majestæts tjeneste at have udgjort, og han derfor en stor sum penge at have udgivet, og ikke Kongelig Majestæts lensmænd på Kongelig Majestæts vegne tager eller begærer skyld eller landgilde af hans majestæts bønder der i lenet, som i (så) måde er udskrevet, vidste fogeden ikke at stede høringer over Niels Christensen for landgilde af samme gård, undtagen Kongelig Majestæts brev (af 26.6.1615) jf. brevene af 17. nov. 1614 (Kancelliets Brevbøger) anderledes formelder, og hans

¹ Danmarks Adelsårbog 1885, s. 24 og Festskrift til Troels Dahlerup, s. 195.

² RA, Danske Kancelli, B100b Akter angående Indrettelsen af en staaende Landmilit i.h.t. kgl. Instruks af 17. nov. 1614. Pakke 2, Jylland.

høje dommere derom anderledes kender”. Christen Smed appellerede. Landstingets dom: “Så og efterdi samme herredstingsdom ikke er endelig, finder vi den at være, som udømt var, og sagen til herredsting igen at komme og fogden, når det for ham lovligt indstævnes, dem endeligt imellem at dømme og adskille, som det sig bør”.

26. april 1619 vidnede Niels Christensen, om engen Havre Sig og Bosdal ved Pandum som omtalt under Vokslev. 1651 nævnes Mads Madsen og Niels Christensen fortsat i gården, og de betalte da 4 sk. leding af Holmbjergs mark, som var en selvejerejendom.¹

9. jan. 1637 var Anders Nielsen i Tårup, sikkert Niels Christensens søn, og de 6 øvrige selvejere i herredet stævnet til herredstinget af lensmand Gunde Lange på Aalborghus fordi, de havde opsagt en pligt, som de havde afholdt i det forgangne år. Anders Nielsen stævnedes 27. juli 1640 naboen Søren Nielsen i Tårup for tyveri af hø i Restrups enge.

Anders Nielsens søn var sikker Niels Andersen, der 1647 og 1648 opholdt sig i Aggersborg og da blev stævnet af hhv. Mester Henrik - kapellan i Nibe og Peder Badskær i Nibe ang. et pant vurderet for 20 rdl.² Anders Nielsen i Tårup stævnedes 17. juli 1654 Søren Jacobsen i Svenstrup ang. arv efter Niels Jacobsen, landgilde m.m. I Præsteindberetningen 1657 står Anders Nielsen med en halv gård under kronen.³ I Hovedskatten 1660 står Anders Nielsen og hustru Mette Christensdatter med tre sønner og en datter.⁴ Det var svært at få de gamle navne ud af jordebøgerne, for i Aalborghus amts jordebog 1661 nævnes 1 gård, Mads Madsen og Niels Christensen af Holmgårds mark, som er selvejer-ejendom 4 sk. leding,⁵ men i Kontributionsregnskabet 1. kvartal samme år nævnes Anders Nielsen, selvejer af Holmgårds mark 4 sk.

I Matriklen 1664 står kongens tjener, Anders Nielsen, selvejer, giver 4 sk. leding, giver til bondeskyld 1 ørte rug, 1 ørte byg, 1 ørte havre, 1 svin, 1 rdl. penge i gæsteri. Hartkorn var 5-1-2-6/7 og afkortes 5-0-3-6/7. Anders Nielsen døde 1664-70, for hans formodede søn Niels Andersen blev 18. april 1670 stævnet af foged Johan Clausen på Pandum for gæld og 9. maj 1670 for Okse- og flæskeskat af Vokslev Sogn.⁶

Ved Konsumptions-, familie- og folkeskat 1. jan. 1673 havde han en karl. Efter en indberetning 25. feb. 1676 i provstearkivet skrives “Niels Andersen selffeyer for bondeskylden, dog herligheden der af til andre”.

27. nov. 1676 mødte ”ærlig og velagte mand” Niels Andersen i Tårup på herredstinget og fremlagde et skiftebrev efter broderen

¹ RA, Danske Kancelli 120e, Jordebøger indsendt af lensmændene 1665 jf. kgl. missive.

² NLA, B39A, Nibe tingbog 14.8.1647, s. 63a, og 18.3.1648, s. 113b.

³ NLA, C2-201, Viborg Bispearkiv, Hornum provsti.

⁴ RA, Militære regnskaber IV 40e.

⁵ RA, Rentekammeret, 311.34.

⁶ NLA, B40A, Hornum herreds tingbog 18.4.1670, s. 43-59 og 9.5, s. 68-75.

Christen Andersen og moderen Mette Christensdatter, som døde hos ham i Tårup. Efter skiftebrevet havde han 9. oktober stævnet svogre og medarvinger. Niels Nielsen i Nyrup mødte på vegne af hustruen Maren Andersdatter, Jens Laursen i Nyrup på vegne af hustruen Margrethe Andersdatter, Jens Knudsen i Gelstrup på vegne af hustruen Anne Andersdatter og Laust Andersen i Grydsted på egne vegne. Sagen fylder flere sider i tingbogen.

Niels Andersen stævnedes 5. nov. 1677 Poul Glarmester i Gelstrup for gæld for et par stude til hans bror, salig Christen Andersen i Tårup. 26. nov. 1677 stævnedes Niels Andersen sin morbroder Michel Christensen i Tårup ang. arv. I sagen nævnes Michel Christensens hustru Karen Nielsdatter og Niels Andersens hustru Maren Nielsdatter.¹

17. juni 1678 blev Niels Andersen stævnet af kommissær Thøger Lassen til Rødslet og Vester Ladegaard i Aalborg for restance.² Johan Clausen, foged på Pandum, stævnedes 25. juli 1681 Niels Andersen for sammen med andre i Tårup for overfald på Christen Mikkelsen i Tårup.³ Ved Konsumptions- og folkeskat 1. jan. og 1. juli 1681 skrives, at det er selvejergods, men at Thøger Lassen har herligheden. I Kop- og kvægskat 22. nov. 1682 står Niels Andersen og hustru med en dreng Jacob Nielsen, sikkert deres søn. Han nævnes tilsvarende i skatterne 1683-1692. Ved Konsumptions- og folkeskat 1. jan. 1696 havde han børnene Anders og Mette, tydeligvis opkaldt efter hans forældre.

I Christian V's landmålingsmatrikel 1688 er gården opført:

Nr. 3, ejer Niels Andersen:

Herligheden,	gl. htk. 1664	0-1-0-0	nyt 0-0-3-0
Bondeskylden	gl. htk. 1664	5-0-2-6/7	nyt 3-7-1-1

Man bemærker den meget lille værdi af herligheden, som dækkede over ret til fiskeri, jagt m.v. I Konsumptions-, familie- og folkeskat 1. jan. 1697 er gården under Filsted (Sohngaardsholm), som ejedes af Hans Benzon, svigersøn af Thøger Lassens til Rødslet og Vester Ladegaard.

Fra 1668 og ca. 100 år frem vides intet om gårdens ejere og fæstere. I folketællingen 1. juli 1787 ses i gården: Niels Sørensen, 50 år, bonde og gårdbeboer, i første ægteskab, hans kone Kirsten Sørensdatter, 36 år, også i første ægteskab, og deres børn Søren, 5 år og Barbara, 2 år, to tjenestefolk samt en lejefamilie på 4 personer. Af kirkebogen ses, at Søren blev døbt 7. okt. 1781 og Barbara 14. aug. 1785.

Gårdens bygninger lå oprindeligt inde i byen og blev flyttet ud til sin nuværende plads i 1804, idet ejeren, møller Jørgen Nielsen i Binderup, da fik tilladelse til at udstykke den i tre dele. Det er uden tvivl de bygninger, der på kortet ligger på matr. nr. 5, idet man ikke straks har nedrevet byg-

¹ NLA, B40A, Hornum herreds tingbog 5.11.1677, s. 114-115 og 26.11.1677, s. 116-118.

² NLA, B40A, Hornum herreds tingbog, s. 176-178.

³ NLA, B40A, Hornum herreds tingbog, 25.9.1681, s.120-123.

ninger, selv om der blev meget lidt jord til matr. nr. 5. Stuehuset med lidt jord blev solgt til den hidtidige fæster Niels Sørensen. Det er nr. 5. Den nordligste, mindre del af jorden beholdt han i nogle år, men kom igen ind under hovedparcellen, som blev solgt til Niels Jensen Munk, søn af Jens Nielsen Munk, Aggersgård i Binderup. Han opførte nye bygninger. I hvert fald viser en brandtaksation, at Niels Jensen Munk i 1808 fik en trelænget gård, Espengård kaldet, takseret for 300 rigsdaler. Stuehuset lå vest i gården, laden mod nord og fæ- og fårehus mod øst.

I 1808 døde Niels Jensen Munk, 40 år. Med Else Jensdatter, der var fra Byrsted, havde han datteren Else Marie, død som 16 årig, og Niels, som blev født i 1809. Enken giftede sig i 1809 med Anders Jensen Kjær, kaldet Frendrup, fra Moldbjerg. I dette ægteskab var der tre børn, Anne Marie født i 1812, Jens i 1814 og Anders i 1817. Jens grundlagde senere "Hedeagersminde" i Tårup ved køb af jord fra matr. nr. 3 (senere Kjærsgaards gård) og Anders grundlagde "Blegdalshus" ved udstykning af en parcel fra fødegården. Anders Frendrup ejede gården til sin død i 1827. Herefter drev Else Jensdatter den med hjælp af sin umyndige søn Niels Nielsen Munk af første ægteskab, til hun døde i 1829. Den blev da overtaget af sønnen, der var knap 21 år. Samme år giftede han sig med Ane Margrethe Nielsdatter, der var født i Hornum Sogn i 1804, med hvem han fik 7 sønner, hvoraf en døde som lille. Han døde i 1845 af tuberkulose, 36 år gammel.

Enken giftede sig kort tid efter med Søren Jensen fra Borup, som blev ejer af gården. Han drev den til 1867, da han afstod den til sin sted søn Peter Nielsen Munk. 3 år før var Ane Margrethe Nielsdatter død, og Søren Jensen betingede sig aftægt i gården. Han levede til 1874. Skødet til Peter Munk er vedhæftet en kvittering fra de øvrige brødre for at have modtaget deres mødrene arv, der tilsammen androg ca. 3.200 rigsdaler.

Det år Peter Munk overtog gården, blev han gift med Ane Sophie Poulsen, der var fra Gravlev, med hvem han fik 3 børn, hvoraf kun den første Søren født i 1868 levede udover barnealderen, han blev senere frugtavlør på Fyn. Ane Sophie døde i 1882, og et par år efter indgik Peter Munk nyt ægteskab, denne gang med Mette Jensen fra Binderup Kær, med hvem han fik 7 børn, Ane Sophie, senere gift med Niels Chr. Nielsen (Svendsen) Volstrup, Margrethe, gift med Jens Thryssøe, Volstrup, Niels, overtog Esbengård, Jensine gift med Jens Vig, forstander på Seden Lærlingehjem ved Odense. Jens fik en gård i Volstrup, men døde allerede som 34 årig. Marie, gift med Ansgar Buus, Guldbæk. Kristian fik en gård i Moldbjerg. Efter Peter Munks død i 1914 hensad Mette i uskiftet bo indtil 1919, da hun afstod gården til sønnen Niels Munk.

Året før havde hun opført et aftægtshus ved gården, og boede her indtil sin død i 1936. Niels Munk blev i 1919 gift med Else, Marinus Pedersens datter af Tårup, og de fik 10 børn. I 1932 brændte den gamle

stråtækte gård, og en ny blev opført. Udbygningerne hertil brændte i 1951 og genopførtes uden væsentlige ændringer. I 1955 døde Niels Munk, og Else drev gården til 1964, da sønnen Peter Munk overtog den. Peter Munk var i 1953 blevet gift med Elna, datter af Ejner Lyngby, og de fik sønnen Niels Munk, født i 1960, som nu ejer gården.

På kortet over Udskiftningen, 1803, ses ejere og brugerne af gårdene:

Nr.	Ejer,	Bruger	
1	Lundbæk	Søren Christensen	htk. 4-0-1-1 $\frac{3}{4}$
2	Lundbæk	Niels Sørensen	htk. 4-0-1-1 $\frac{3}{4}$
3	Lundbæk	Anders Sørensen	htk. 4-0-1-1 $\frac{3}{4}$
4	Binderup Mølle	Niels Sørensen	htk. 3-4-0-1
5	Binderup Mølle	Jørgen Møller	htk. 0-4-0-0

Matriklen 1844

Matr. Nr	Ejer	Bruger	Gl. hartkorn, uprivilegeret	Nyt hartkorn, uprivilegeret
1	Christen Simonsen	Ejeren	4-0-1-1 $\frac{2}{3}$	6-2-0- $\frac{3}{4}$
2	Jørgen Pedersen og Christen N. Qvist	Ejeren	4-0-1-1 $\frac{2}{3}$	5-2-1-1 $\frac{1}{4}$
3	Søren Pedersen	Ejeren	3-6-1-2 $\frac{2}{3}$	4-7-0- $\frac{3}{4}$
4	Niels Nielsen	Ejeren	3-7-2- $\frac{2}{3}$	4-7-2-1 $\frac{1}{4}$

Figur 189: Gårde i Tårup set fra Tårupvejen, eget foto 2009.

HARRILD

27. aug. 1527 gav Frederik I præsten Ib Lauridsen i Ø. Hornum stadfæstelse på en lovhævd af 1520, som herredsprovst Niels Pedersen i Buderup tog på kirkens gods, bl.a. Harrildgaard og Abildgaard som frie enemærker. 16. juni 1528 bekendtgjorde Frederik I imidlertid, at Niels Pedersen, præst i Vokslev, havde været hos ham med et tingsvidne, at Mads Sørensen i Dalsgaard tog lovhævd på Harrildgaard med 2 gårde ved vestsiden af diget, som skiller Hornum Kirkes mark og eng fra Vokslev Kirkes, så ud langs diget til en sig begynder, så sydpå til bækken, som kommer fra Harrildgaard. Striden var ikke dermed slut, for 8. sept. 1533 tog Jørgen Friis, biskop i Viborg, lovhævd på kirkens og bispedømmets gods i Hornum herred. Heri nævnes bl.a. ”eth gaardsted, kallisz Harim, met alle sin tillegh, till Huornwm kierckij”.

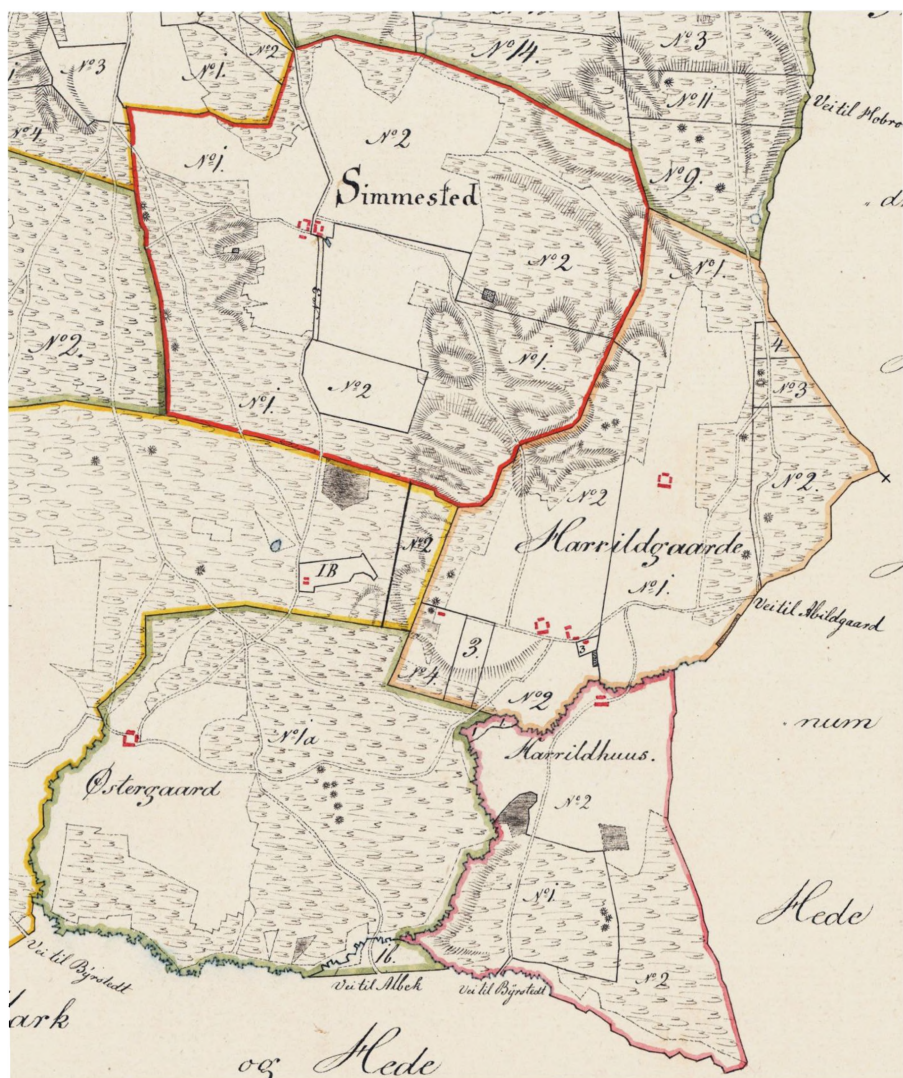
25. okt. 1550 var en sag om Harrild mark mellem Hartvig Thomsen (Juel) til Palsgaard og præsten Hans Hjort på Viborg landsting. Da det gjaldt gyldighed af en af kongen stadfæstet lovhævd, henvistes sagen til rettertinget. Hans Hjort i Århus var 4. april 1546 kongens skriver.¹ Det drejer sig uden tvivl om sagen nævnt 16. juni 1528, se ovenfor.

Niels Brun i Harrild blev 23. marts 1556 stævnet til rettertinget af Jørgen Prip til Pandum, der havde tingsvidne af Hornum herredssting, at han havde fordelt Niels Brun for hovedgæld og faldsmål, fordi han havde gravet tørv i Pandum mark og drevet kvæg i Jørgen Prips mark og eng. Endvidere havde han brev af Viborg landsting derom.

Folk fra sognet kom langt omkring i ældre tid. Herom vidner en sag på Malmø byting 19. sept. 1558. ”For tinget stod Anne Nielsdatter af Harringe i Osto (Vokslev) Sogn i Hornum herred i Jylland og med hende en kvinde Johanne Sørensdatter, som var løbet bort fra sin mand, og som hun havde stævnet til tinget for en uhørlig og uærlig sag, fordi hun havde tillagt hende, at hun skulle have beligget sig med sin farbroder. Efter som hun straks overbeviste hende med disse efterskrevne dannemænd som er Jørgen Aagesen, Jep Thybo og Niels Holmboe med mange flere dannemænd af førnævnte Jylland ved Nibe, som med opragte fingre og ved Gud og deres sjæls salighed bevidnede, at førnævnte Johanne helt åbenbart havde sagt hende sådant uærlig ord og kætteri til, hvilket de også svor, at hun aldrig kunne have tilsagt hende, da de alle havde kendt Anne fra barndommen af som en ærlig, from, god dannekvinde og kommen af gode og ærlige forældre, hvilket hun havde fået mange ærlige mænds segl på. Hvis mere behov herfor er, da vidne de, at de længe og i mange år har kendt førnævnte Johanne som en udygtig og løsagtig kvinde. Blev da førnævnte Johanne adspurgt, om hun havde set eller vidste noget uærlig om førnævnte Anna, da skulle hun give det tilkende. Dertil svarede før-

¹ Regesta 1. række nr. 648.

nævnte Johanne nej, og at hun ikke havde sagt det”. Kvinderne har sikkert deltaget i fiskeriet ved Skanør.

Figur 190: Harrild, Simmested og Østergaard, udsnit af Formindret sognekort, s06115a, Kort & Matrikelstyrelsen.

17. maj 1562, pinseaften, fik præsten Jens Nielsen i Vokslev-Nibe af Just Farsen, birkefoged i Nibe m.fl. på Nibe birketing et tingsvidne, at sognepræsten i Nibe præstegård, så længe de kunne mindes, havde haft fri brændsel i Sønder Harrild hede og Christen Laustsen og Lars Pedersen i Nibe ”bestod”, at de i den anledning havde stævnet velbyrdige Jørgen Hertuigsen (Juel) til Nibe ting.

1588 blev Niels Andersen i Klæstruplund myrdet, og 16. dec. 1588 tog hans bror Chresten Andersen i Tårup på herredstinget 8 mænds vid-

ne på drabet og anklagede Chresten Brun i Harrild, Niels Brun i Pandum Østergaard og hans søn Jens Nielsen (Brun) som nærmere omtalt i kapitlet om Klæstruplund. Da også Chresten Brun i Harrild, måske Niels Bruns bror, var involveret, og da sandemænd ikke havde svoret om, hvem der var manddræber, kendte landstinget nævningernes kendelse magtesløs. Niels Brun er uden tvivl ham, der nævnes 1556, se ovenfor.

27. sept. 1591 vidnede Mads Andersen i Harrild i en sag mellem Aalborg Hospital og Sørup mænd om fiskeri i Juelstrup, Sørup, Hornum og Lille Hornum søer. Den 28. okt. 1594 vidnede han i en sag mellem Hannibal Gyldenstjerne til Restrup og Mandrup Parsberg til Hagsholm, lensmand på Aalborghus, ang. opstemning af Hasseris Å ved møllen i Aalborg og 16. sept. 1611 i en trætte mellem Iver Juels tjenere på den ene og Sten Brahe, Mandrup Parsberg, Esge Bilde og Fru Helvig Kaas' tjenere på den anden side om markskel mellem Grydsted og Tyrrestrup.

Efter Aalborghus lens jordebog 1600-01 og 1604-05 havde kronen kun et stykke jord i Harrild, fæster Morten Jensen, afgift 1 pund byg.

12. jan. 1607, snapsting, blev der vidnet om øde krongods i herredet, og her blev Jens Rimmer i Harrild bevilget fri. Den 16. jan. 1609 blev der igen vidnet om øde krongods, og her bevidnedes, at: ”desse efterskr. gaarde Wdi Woxleff Sogen er slet Aldiles øde oc Jorden thil denom Inted Bruges, Saa Aff denom Ingen Thiende enten thil Kon. Mt., Kircken eller presten er ad bekomme i Nogen Maade”. Her nævnes Jep Brun i Harrild.

Figur 191: Simested Bakker, Rishøj, eget foto 2009.

De hårde tider fortsatte, og 22. april 1616 blev der vidnet om øde krongods 1615-16. Her var i Harrild et bol, som Just Andersen og Mads

Andersens hustru havde. Just Andersens afgift var efter Aalborghus lens jordebog 1617-18 1 skæppe byg. Den 11. juni 1621 vidnede Just Andersen og Søren Sørensen i Harrild om, hvordan bønderne havde efterkommet kongens påbud om podning af træer og etablering af humlekuler. Den 28. jan. 1622 og 21. marts 1623 vidnede Søren Sørensen i en strid om færdsel over Fårebroyen og kaldes da Søren Sode i Harrild.

10. maj 1630 blev der vidnet om kronbønder til Aalborghus, der ikke kunne betale landgilde i 1629, da de var blevet forarmede i sidste svenskekrig. Just Andersens hustrus gård var øde og Just Andersen må da være død. Søren Sørensen og Just Andersen nævnes dog både i Aalborghus lens jordebog 1656-57, 1661 og 1665 og svarede 1 pund byg i årlig afgift af et stykke jord, det tog lang tid at få rettet bøgerne.

I 1657 skulle præsterne indberette over gårde, bol og huse, og her nævnes i Harrild under Restrup gods Mette Adtzersdatter, $\frac{1}{2}$ gård og under Halkær Christen Justsen, $\frac{1}{4}$ gård. I Restrup gods' jordebog 1661 nævnes i Harrild Jens Justsen 1 gård, 3 skp. rug, 3 tønne byg, 4 tønder 2 skp. havre, 1 svin, 1 fødnød, 1 lam, 1 gås, 2 høns, 1 rdl. gæsteri. I Mandtal til Sivert Brockenhus' Hovedskat til jul 1660 nævnes i Harrild kun én familie, Christen Justsen med hustru Anne Nielsdatter og to børn, en dreng, en pige og en tjenestedreng.¹ Dette er mærkeligt, da der 1664 var to gårde i Harrild.

Figur 192: Gårde i Krybily set fra vest, eget foto, 2009.

¹ RA, Militære regnskaber IV 40e.

Ved Matriklen 1664 havde Ove Juel til Lundbæk 1 gård i Harrild, fæster Jens Justsen, hartkorn 8-3-3-5/7, afgift 2 ½ tdr. rug, 3 tdr. byg, 3 tdr. havre, 1 fødnød, 1 svin, 1 lam, 1 gås, 2 skp. havre, 2 høns og 1 rdl. gæsteri. Den anden gård havde Jørgen Due til Halkær, fæster Christen Justsen, hartkorn 2-0-0-0, afgiften var som Jens Justsens samt 1 fødnød, 2 høns og 5 mk. Af de to gårde skulle yderligere til Aalborghus svares 2 tønder byg. Christen Justsen var sikkert søn af ovennævnte Just Andersen.

Ved Matriklen 1688 var der i Harrild by fortsat to gårde: Nr. 1 havde Ove Juel, fæster Just Christensen, uden tvivl søn af Christen Justsen, der nævnes i Matriklen 1664. Hans hartkorn i 1664-matriklen var 8-3-3-5/7, det nye hartkorn 5-1-1-0. Den anden gård havde Bernt Due til Halkær, en sønnesøn af Jørgen Due, som havde gården 1664. Hans fæster var Søren Christensen. Hartkornet i 1664 var 8-3-3-5/7, og det nye i 1688 var 5-1-0-1. Ud over disse to gårde hørte der til præstegården Dalsgaard i Vokslev en gård i Harrild. Gården står under Vokslev by sammen med præstegården, hartkorn 1-7-3-0, og fæsteren var Jens Jacobsen husmand.

I Matriklen 1844 er jorderne opdelt i de to ejerlav, Harrildhus, som præsteembedet ejede fra gammel tid, og Harrildgårde.

Harrildhus

Matr. Nr	Ejer	Bruger	Gl. hartkorn, privilegeret	Nyt hartkorn, privilegeret
1	Præsteembedet	Pastor Tetens	0-3-0-0	0-1-3-1/4
2	Præsteembedet	Lauris Qvist	1-4-3-0	3-2-1-1/4

Harrildgårde

Matr. Nr	Ejer	Bruger	Gl. hartkorn, 2)	Nyt hartkorn, 2)
1	Anders Jacobsen	Ejeren	4-6-0-0	4-6-1-2
2	Søren Jensen	Ejeren	4-6-0-0	4-4-3-1 ½
3	Niels Laursen	Ejeren	0-3-1-0	0-3-1 2 ¼
4	Anders Sørensen	Ejeren	0-2-3-1/4	0-3-0-1
5	Ejer af nr. 1 og 2	Ejeren	Under nr. 1 og 2	0-0-0-½
	Lodsejerne	Ejerne 1)		

1) En lergrav. 2) uprivilegeret hvor intet andet nævnt

SIMESTED

Simested nævnes første gang 1506, hvor præsten Peder Poulsen i Bislev gjorde lovhævd på en gård i Vokslev og en eng i Simested. 1518 blev der gjort et sandemænds tov om skel mellem Pandum og Rodstrup, mellem Pandum og Klæstrup og mellem Pandum og Simested.

Hartvig Thomsen Juel til Palsgaard stævnedes 1544 herredets sandemænd for rettertinget vedr. markskel mellem Klæstrup og Simested mark.

Han var gift med Maren Tornekrands og var søn af Thomas Juell, til Astrup, bølge og stjerne i våbnet, og Lene Rosenkrands til Estrup.¹

Søren Mortensen i Simested blev 10. jan. 1557 stævnet til Viborg landsting for et vidne, han var medudsteder af i en strid om ejendomsret til jord i Nibe. 9. nov. 1562 var Niels Mortensen i Simested medudsteder af et tingsvidne om skel mellem Kirketerp og Veggerby mark.

Kronen ejede ikke jord i Simested jf. Aalborghus lens jordebøger 1562, 1601, 1617 og 1661 og matriklerne 1664 og 1688.

4. marts og 23. okt. 1622 vidnede Jens Pedersen i Simested om syn af Støvring Mølle og 21. marts 1623 om veje ved Nørlund. Han vidnede 28. maj 1632 om øde gods i herredet. Ved Præsteindberetningen i 1657 havde Morten Jensen og Didrik Jørgensen en halvgård under Halkær gods.²

Figur 193: Skallemølle, gårdmaleri 1944, hos Albert Andersen Fristrup, Simested.

I Mandtal på Sivert Brockenhus' Hovedskat til jul 1660 er der to fæstere i Simestedgård, den ene Morten Jensen med hustru Mette Jensdatter, en dreng og en pige, den anden formodentligt svigersønnen Didrik Jørgensen med hustru Anne Mortensdatter og en datter.³

Ved Matriklen 1664 ejede Halkær gods fortsat gården, og som Jørgen Dues tjener nævnes Morten Jensen, hartkorn 14-2-1-2 5/7, afgift 20 skp. rug, 20 skp. byg, 40 skp. havre, 2 svin, 1 fødnød, 2 lam, 2 gæs, 4 høns, ½ tønne honning og 10 mk. gæsteri. Det er en meget stor årlig afgift, men gården var også tre gange så stor som normalt. Didrik Jørgen-

¹ Konrad Bamer, Familien Rosenkrantz, s. 270. Hvas bd. 4, s. 203.

² NLA, C2-201, Viborg bisp, Hornum provsti, Præsteindberet., dok. 2.

³ RA, Militære regnskaber IV 40e.

sen var måske død eller fæster under Thøger Lassen. I hvert fald ejes Simestedgård ved Matriklen 1688 af assessor Thøger Lassen til Rødslet, som brugte halvdelen, mens den anden halvdel fæstedes af Morten Jensen, efter Matriklen 1664 hartkorn 14-2-1-2 5/7 og nyt hartkorn 9-0-0-0.

I 1844 kom der ny matrikel, og da var Simestedgård blevet delt i to.

Nyt matr. nr.	Ejer	Bruger	Gl. hartkorn, upriviligeret	Nyt hartkorn, upriviligeret
1	Peder Jensen Riis	Ejeren 1a: 3-3-1-0 1b: 1-0-2-21/4	4-4-0-0	6-5-1-2 3/4
2	Niels Jensen	Ejeren	4-4-0-0	6-3-1- 1/4
3	Ejer matr. 1 og 2	Ejeren		0-0-0-1 1/4 1)

1) En lergrav og en sandgrav

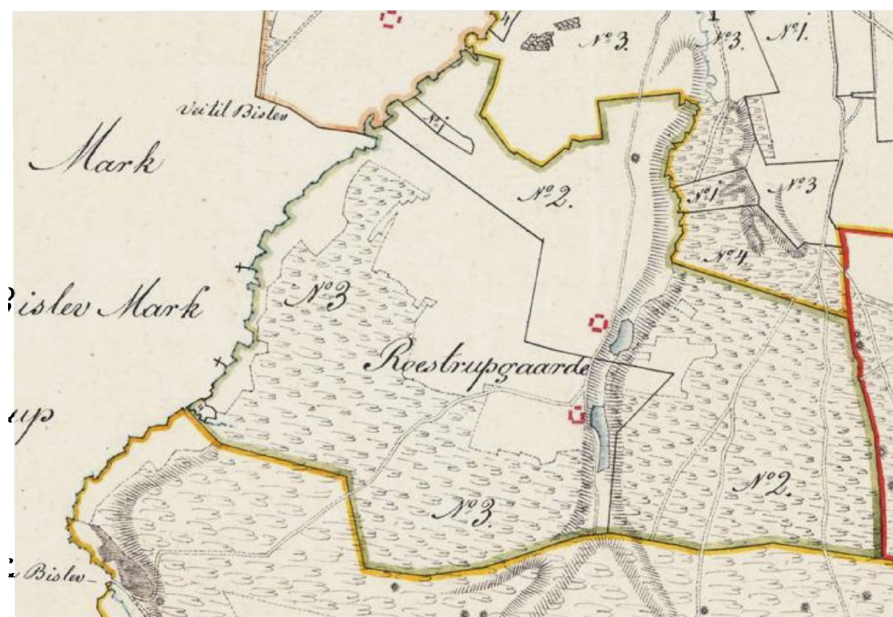

Figur 194: Simestedgård set fra nordøst, eget foto 2009.

RODSTRUP

Rodstrup var oprindeligt én gård, som dukker op første gang i 1498, hvor Palle Juel tog lovhævd på Rodstrup med tilliggende, indtil Vester-gaards enge i Klæstrup begynder, og en gård i Klæstrup med en favn jord i Klæstrup mark. Lovhævden fremlægges ved rettertinget 12. juni 1542 i en sag mellem Peder Jensen, forstander for Aalborg Hospital, og Erik Nielsen Tornekrands til Kollerup i Hadbjerg Sogn ang. jord og enge til

Vestergaard i Klæstrup. I sagen fremlagdes dom af 1532 af Viborg lands-
ting, at Erik Nielsen (Tornekrands) havde stævnet sandemændene i Hor-
num herred, da de havde svoret Vestergaard mark i Klæstrup for en en-
del, men den havde været brugt i fællig fra Arilds tid, og marken var svor-
ret fra Rodstrup. Da sandemændene ikke måtte sværge om jordegods,
kendtes deres tov magtesløst. I sagen fremlægges endvidere et vidne af
1538 af Vokslev kirkegård, at agre nord for Krogshøj i Vestergaard mark,
har været brugt til Rodstrup, så længe nogen kan mindes, og at den mark,
som ligger i Vestergaards mark ved åen (Binderup Å), fra Arilds tid har
ligget til Niels Andersens gård i Klæstrup. Dommen blev, at Erik Nielsen
Tornekrands til Kollerup beholdt sit gods i Rodstrup.

Figur 195: Rodstrup, Formindret sognekort s06115a, Kort & Matrikelstyrelsen.

Erik Nielsen Tornekrands, født o. 1490, død 1561, skrives til Kyø og
til Kollerup i Hadbjerg Sogn. Han var første gang gift med Ingeborg Pal-
lesdatter Juel, død 1536, datter af Palle Juel til Laage og Hvolgaard og
Anne Eriksdatter Vestenie. Rodstrup var klart arvegods efter faderen, der
1498 tog lovhævd på denne jf. ovenstående. Der var måske en gammel
forbindelse til den lille herregård Laage i Sindbjerg Sogn, Nørrevangs
herred, Vejle amt, for da Niels Jensen (Panter) af Klæstruplund 3. aug.
1401 skødede Klæstruplund til kronen var en af de medbeseglende
adelsmænd Niels Andersen af Laage.

Bønderne i Klæstrup havde dog stadig et godt øje til Erik Nielsens
enge i Rodstrup, og 14. april 1544 indbragte han igen sagen for retterting-
get. Erik Nielsens ”visse bud”, fremlagde tingsvidne af Hornum herreds-

ting udstedt af herredsfoged Peder Sørensen (Ridemand), at budet på 3 hinanden følgende ting havde tiltalt Chresten Halkær, Søren Kjeldsen og Jens Døgingd i Klæstrup. De havde opbrudt skelsten mellem Rodstrup og Klæstrup mark og drevet kvæg i hans mark.

Den først kendte mand i Rodstrup er Søren Brun, der 7. juni 1512 på Hornum herredsting vidnede om noget jord i Guldbæk.

1518 gjorde sandemænds deres tov om skel mellem Pandum og Rodstrup, mellem Pandum og Klæstrup og mellem Pandum og Simested,

16. juni 1528 gav kong Frederik I Niels Pedersen, sognepræst til Vokslev, stadfæstelse på Vokslev Kirkes og Nibe kapels ejendomme. Kongen gjorde vitterligt, at Niels Pedersen havde været hos ham med et tingsvidne af Hornum herred lydende, at Mads Sørensen i Dalsgaard havde taget lovhævd på bl.a. et indstenet engstykke i Rodstrup mark.

Mikkel Nielsen (Tornekrands) til Kyø havde på herredstinget tiltalt en række bønder for ulovligt fiskeri i Limfjorden ud for Lundbæks grund bl.a. Søren Lauridsen i Rodstrup. Den 15. feb. 1550 dømte Viborg landsting, at Michel Nielsen tiltale skulle stå ved magt.

14. okt. 1577 var Thomes Thomsen i Rodstrup tingsvidne i en sag på Hornum herred om en rebning af Sønderholm mark.

I Madskatten til påske i 1611 nævnes Thames Michelsen i Rodstrup. Ved Skatten til Mikkelsdag og til jul 1612, Skatten udi Aalborghus, Martiidag 1618 og Kornskat og 1. termin Pengeskat Jacobi dag (1.maj) 1627 nævnes Peder Pallesen og Christen Michelsen i Rodstrup.¹

Peder Pallesen i Rodstrup vidnede 11. juni 1621 om efterkommelse af kongens påbud om podning af træer og etablering af humlekuler og 23. okt. 1622 om, at dæmningen ved Støvring Mølle var i stykker.

Christen Michelsen i Rodstrup bevidnede 3. maj 1630, at de 3 fæstere af Klæstruplund var så forgældede, at de ikke kunne svare smørskyld.

8. okt. 1631 skødede Palle Rosenkrands til Ørup og Vesløsgård på Viborg landsting 1 gård i Rodstrup til Niels Friis til Krastrup. Palle Rosenkrands' mor var en Juel, så det er sikkert arvegods, Rodstrupgaard, som Palle Juel havde 1498 som nævnt ovenfor.

Niels Friis beholdt ikke gården længe, for 30. nov. 1635 udgik missive til Gunde Lange, lensmand på Aalborghus, om at lægge det gods, som kongen havde fået til mageskifte af Niels Friis til Krastrup bl.a. 1 gård i Rodstrup i Vokslev Sogn, ind under Aalborghus len, indskrive det i jordebogen og årlig gøre rede for visse og uvisse indtægt af godset. Rodstrup kom således 1635 under Aalborghus len, men 30. okt. 1641 bevilligede kongen, at gården måtte lægges under Pandumgaard.² Fæsteren var da stadig Christen Michelsen, som kaldes gårdmand og ugedagstjener og i landgilde svarede årligt 3 ørte rug, 3 ørte byg, 1 svin, 1 fårnød, 1 lam,

¹ RA, Lensregnskaber, Aalborghus, Ekstraskattemandtaller.

² RA, Lensregnskaber, Pandum.

1 gås, 4 høns og 6 mk. gæsteri.

Christen Michelsen må være død omkring 1657, for da nævnes Niels Christensen og Anders Christensen i Rodstrup, landgilde 3 ørte rug, 2 ½ ørte byg, 1 svin, 1 fårnod, 1 lam, 1 gås, 4 høns og 1 ½ rdl. gæsteri.¹ De to fæstere var vist uden tvivl sønner af Christen Michelsen.

Måske er gården omkring dette tidspunkt blevet delt mellem to ejere og flere fæstere, for i Præsteindberetningen 1657 nævnes under Pandum Niels Christensen, ½ gård og under Halkær Laurids Pedersen, ¼ gård.² I Mandtal til Sivert Brockenhus' Hovedskat til jul 1660 nævnes Lars Pedersen og hans hustru Kirsten Sørensdatter, tre pigebørn og en tjenestedreng, Niels Christensen og hans hustru Dorit Andersdatter og endelig Anders Christensen og hans søster Anne Christensdatter og en tjenestepige. Dette skal sikkert forstås sådan, at Niels og Anders Christensen fortsat var fæstere af den ene del, mens Laurids Pedersen fæstede den anden del, som var udskilt og solgt til Halkær gods.³

Kronen solgte 19. sept. 1662 i.f.m. salget af Pandum sin del af Rodstrupgård til Ove Juel til Lundbæk. Fæsteren kaldes Chr. Michelsen, men det må skyldes, at kancelliet har set i en gammel jordebog.⁴

1664 havde Ove Juel til Lundbæk 1 gård i Rodstrup, fæster Niels Christensen, hartkorn 9-7-3-1 6/7, landgilde 3 ørte rug, 3 ørte byg, 1 svin, 1 fødnød, 1 lam, 1 gås, 4 høns og 6 mk. gæsteri. Jørgen Due til Halkær havde 1 gård, fæster Laurids Pedersen, hartkorn 9-7-3-1 6/7, landgilde 3 ørte rug, 3 ørte byg, 1 svin, 1 fødnød, 1 lam, 1 gås, 4 høns, 2 rdl. gæsteri.

1688 ejede Ove Juel fortsat den ene gård, matr. nr. 1, fæster Niels Christensen, gl. hartkorn (1664) 9-7-3-1 6/7, nyt hartkorn 6-2-2-1. Den anden gård, matr. nr. 2 var overtaget af assessor Thøger Lassen til Rødslet, fæster Morten Laursen, gl. hartkorn 9-7-3-1 6/7, nyt 6-2-2-1.

Rodstrup blev udskiftet 1796 „efter den paa Aastedet aftalte Plan“ som der står på udskiftningskortet, og der var da fortsat kun to gårde, Søndergård og Nørregård.⁵ På kortet er der på jorderne omkring Rodstrup Søndergård skrevet „Søren Søndergaards tildelte Lod, Lundbæk“. På den nordlige lod med jorderne omkring Rodstrup Nørgaard står der „Christen Jensens tildelte Lod, Ladegaards Gods“.

Thøger Lassen til Rødslet ejede den ene af gårdene 1688 og havde en svigersøn Hans Benzon, der ejede Vester Ladegaard i Aalborg. Hertil hørte gården 1796. I 1826 købte fæsteren Christen Poulsen gården til selveje. Han nævnes i Matriklen 1844 jf. nedenstående. Den anden gård, Rodstrup Søndergård, lå under Pandum, som Lundbæk gods ejede. Da

¹ RA, Lensregnskaber, Pandum, Jordebog Ph. Jacobi 1657 til Aarsdagen 1658.

² NLA, C2-201, Viborg Bispearkiv, Hornum provsti.

³ RA, Militære regnskaber IV 40e.

⁴ Kronens skøde og Viborg landstings skøde-og panteprotokol.

⁵ Kort & Matrikelstyrelsen, Original 1 kort, Rodstrup.

baron Juel i 1805 solgte Pandum til byfoged Niels Bassenen i Nibe fulgte Søndergård med, og 5. juli 1810 solgte Bassenen Søndergård til Anders Sørensen, søn af Søren (Nielsen) Søndergård.

Figur 196: Rodstrup Nørgård, eget foto 2009.

Af Rodstrup Nørgaards fæstere og ejere kendes før 1792 Jens Jensen, 1792 sønnen Christen Jensen, 1826 Christen Poulsen, gift med formandens enke, 1851 sønnen Poul Christensen Rye, 1885 sønnen Christen Poulsen Rye, 1887 Jens Chr. Jacobsen, 1891 Peder Bertelsen Poulsen, 1913 Niels Christian Andersen, gift med den tidligere ejer Jens Chr. Jacobsens datter, 1924 enken Nielsine Andersen, 1932 sønnerne Jens og Anders Andersen, 1936 Jens Andersen eneejer, 1960 Jacob G. Ovesen.

Ved Matriklen 1844 var der kun to gårde og et par småparceller:

Matriklen 1844

Matr. nr.	Ejer	Bruger	Gl. hartkorn, uprilegeret	Nyt hartkorn, uprilegeret
1	Præsteembedet	Pastor Tetens	Intet anført	0-0-2-2 3/4
2	Christen Poulsen	Ejeren	6-2-2-1	7-3-3-3/4
3	Anders Sørensen	Ejeren	6-2-2-1	7-1-1-3/4
4	Christen Jensen	Ejeren	Intet anført	0-0-0-2 1/2

Figur 197: Rodstrup Søndergård, ca. 1915. Soldaterindkvartering fra sikringsstyrken under Første Verdenskrig. Nr. 2 fra venstre Anna Søndergaard, nr. 4 Anders Søndergaard, nr. 9 Chresten Søndergaard. Nibe Museum.

Af Rodstrup Søndergårds fæstere/ejere kendes: 1664 og 1688, Niels Christensen, Jens Nielsen, nok formandens søn, født o. 1680, død før 24. sept. 1743 (skifte), gift før 1705 med Mette Andersdatter, født før 1685, død o. 1743, 6 børn, 1. Jens Jensen Nørgård i Rodstrup, 2. Christen Jensen, skrædder i Vokslev, 3. Dorthe, gift med Christen Justesen i Grydsted, 4. Anders Jensen, overtog gården, 5. Mette, 6. Kirsten, 1745 sønnen Anders Jensen,¹ 1789 Søren Nielsen, 1810 sønnen Anders Sørensen, 1840 Christen Hansen, 1880 sønnen Søren Christensen, 1903 enken Ane Marie Nielsen, 1917 sønnen Christen Hansen Christensen, sønnen Søren Søndergaard, 1990 sønnen Kristen Søndergaard.

ØSTERGAARD

Østergaard nævnes formodentligt første gang i 1519 i en lovhævd på Viborg bispedømmes ejendomme i bl.a. Vokslev Sogn. Her nævnes bl.a. ”Pandom haffuer Christen Glob. Hoffuegaaarden en tønne høstesild oc j tønne wore sild met en besønderlig eng, hieder Tingholm Jtem Østergard ibidem iij örtug hamelt korn, rog oc big, ij pund smør, ij marc gesteri, skowswyn”. Østergaard var oprindeligt én gård under Pandum. Ved Reformationen kom Pandum og Østergaard under kronen.

¹ Slægten Thomsen fra Hjeds, Slægsarkivet i Viborg, 1987, Viborg, s. 87.

Niels Andersen i Klæstruplund blev myrdet i 1588, og 16. dec. 1588 tog hans bror Chr. Andersen i Tårup på herredstinget vidne på drabet og anklagede Chresten Brun i Harrild, Niels Brun i Pandum Østergaard og hans søn Jens Nielsen. Se kapitlet Klæstruplund.

26. april 1619 blev det bevidnet, at engen Havre Sig, Bosdal og et lille stykke hede øst for Bosdal bæk imellem Byrsted hede og Østergaards hede i Pandum har ligget til Niels Nielsens gård i Vokslev i 50 år. Det må være den eng, der i 1484 var strid om, se under Pandum.

1638 var Clemmend Bertelsen fæster i Østergaard, og han betalte da 15 slet daler i ”førloff for Arffue”.¹ Hvad dette nærmere betyder vides ikke, måske var det et løfte om at arve fæstet af gården. Michel Christensen fæstede 1650 Østergaard, som Clemmend Bertelsen sidst påboede og fradøde, stedsmålspege 18 rdl.² I 1651 lå gården fortsat under Pandum, og Michel Christensen kaldes da fæster af en gård, ugedagstjener, afgift 2 ørte rug, 2 ørte byg 2 pund smør, 1 svin, 3 mk. kopenge, 2 mk. gæsteri.³ I Præsteindberetningen 1657, kaldes gården en halvgård.⁴

Ved Mandtal på Sivert Brockenhus’ Hovedskat til jul 1660 var Østergaard beboet af Michel Christensen og hans hustru Jensdatter, en datter og to tjeneste folk.⁵ Man har glemt at skrive hustruens fornavn.

19. sept. 1662 fik Ove Juel til Lundbæk, assessor i Danske Kancelli, skøde fra kronen på Pandum hovedgård med underliggende bøndergods, heriblandt Østergaard, Clemmend Bertelsen iboer.⁶

Både ved Matriklen 1664 og 1688 lå Østergaard under Pandum med Michel Christensen som fæster. I 1664 var hartkornet 8-5-1-2 3/7 og det nye hartkorn i 1688 blev 7-0-2-0.

Ved Matriklen 1844 var Østergaard fortsat én gård, men herudover var der en ejendom, sikkert blot et hus med et helt ubetydeligt hartkorn, som Søren Jacobsen Broe ejede.

Matr. Nr	Ejer	Bruger	Gl. hartkorn, privilegeret	Nyt hartkorn, privilegeret
1a	Anders Jensen	Ejeren	6-7-3-0	6-6-0-1 ¼
1b	Søren Jacobsen Broe	Ejeren	0-0-3-0	0-0-1-1 ¼

¹ RA, Pandumgaard lens regnskab, Register og fortegnelse paa det Uvise aff Pandum gaardtz goedz forfalden fra Phillipi Jacobi 1638 til Aarsdagen 1639.

² RA, Pandumgaard lens regnskab, Stedsmaal og gaardfestninger, Ph. Jacobi 1650-1651.

³ RA, Pandumgaard lens jordebog 1651-58.

⁴ NLA, C2-201, Viborg Bispearkiv, Hornum herreds provsti.

⁵ RA, Militære regnskaber IV 40e.

⁶ Kronens Skøder og Viborg landstings skøde- og panteprotokol.

KENDTE OG UKENDTE PERSONER FRA SOGNET

Aage V. Jensen, manden bag fondene.

Aage Villiam Jensen er født 17. nov. 1911 i Harrild og han døde 10. maj 1986 i Ayent i Valais i Schweiz. Han var søn af Jens Chr. Jensen, død 1957 og Hansine Jensen, født Svendsen, død 1947. Han var gift første gang med Lilly Forring og anden gang med Karen Elise Jensen, født 8. april 1916 i Kerteminde, død 21. juni 1996 i Tirstrup ved Ebeltoft, begr. i Dråby, datter af fiskeskipper Mathias Nielsen og hustru Karen. I første ægteskab var der sønnen Vagn Jensen, født o. 1942, der bor både i Australien og Skotland og har arbejdet med landbrug og fabriksvirksomhed. I andet ægteskab Niels Ole Jensen, født i 1944 i Gentofte, uddannet psykolog, gift med Litten, har et større landbrug ved Ebeltoft, Dorte Mette Jensen, født i 1949 i Gentofte, som sammen med sin mand Arne Fremmich ejer og driver Stenalt gods, 750 ha., som økologisk land- og skovbrug, og datteren Suzanne Jensen, keramikker i Boeslunde på Djursland, født i 1950, død i april 1980.

Aage V. Jensens forældre havde et husmandssted ved Frenstrup Nihøje i Harrild. De havde fire børn, Aage, Ella, Henry og Kaj. I 1919 flyttede familien til Vejgård ved Aalborg, hvor Aage kom i Vejgaard Vestre Skole. Efter skolen kom han i lære hos en tømremester i byen. Da han var udlært drog han på valsen som naver og arbejdede blandt andet i Tyskland, Schweiz og Italien. Efter hjemkomsten begyndte han o. 1935 som tømremester i København at bygge mindre huse. Han samarbejdede med andre mestre, men blev snart sin egen bygherre.

Figur 198: Aage V. Jensen, Elfelt foto.

I løbet af 1960'erne blev han en af Danmarks største bygherrer. Han stod bag opførelsen af Hotel Hvide Hus-kæden med bl.a. Hotel Hvide Hus i Aalborg, Køge, Maribo, Åbenrå og en lang række kontor- og boligejendomme landet over og ejede Hotel Sheraton i København og Hotel Royal i Århus. Han ejede desuden 8.000 boliger og tre biografer.

Som naver kom han gennem Rhone-dalen i Schweiz, hvor han fandt en smuk, lille dal, som han aldrig glemte. Da han i 1969 trak sig ud af firmaets daglige virke, flyttede han hertil, hvor han døde. De sidste år af sit liv brugte han på at rejse og male.

Aage V. Jensen var kendt som en tilbageholdende og beskeden mand med stor interesse for naturen, og han gav anonymt bidrag til mange naturprojekter. Han overdrog en del af sin formue og alle sine ejendomme til naturbevarende og naturgenoprettende fonde. I 1977 stiftede han den danske fond Aage V. Jensens Fond og i 1980 Aage V. Jensen Charity Foundation, der støtter projekter til naturens bevarelse og vilde dyrs beskyttelse uden hensyn til landegrænser, hjemmehørende i Liechtenstein. Denne fond har gennem årene købt store naturområder i Skotland og Sydafrika og er medejer af The Swiss Precious Woods Group, som ejer og bestyrer skove i Brasilien og Costa Rica og som det første selskab i Brasilien i 1997 opnåede et Forest Stewardship Council Certificate for fremme af miljøvenlige samt socialt og økonomisk bæredygtige driftsformer i verdens skove.

I 2007 blev der stiftet en ny dansk fond, Aage V. Jensen Naturfond. Aage V. Jensen Charity Foundation overdrog i 2007 alle sine 24 danske naturejendomme på samlet ca. 14.000 ha. til den nye Aage V. Jensen Naturfond. Ud over danske naturejendomme til en værdi af ca. 350 mio. kr. har Aage V. Jensen Charity Foundation skænket den nye fond en arbejdskapital på 300 millioner kroner til naturgenopretning og dyrebekyttelse i Danmark. Aage V. Jensens Fonde var i året 2008 Danmarks største ejendomsbesidder og har støttet naturgenopretning ved bl.a. Hulsig, Råbjerg, Lille Vildmose, Mjels Sø, Ovdrup Hede, Rågø og Rågø Kalv, Vejlerne, Vilsted Sø, Vorup Enge, Æbelø og Ølundgaard.

Aage V. Jensens hustru Karen Elise oprettede i 1986, efter datteren Suzannes tragiske død i 1980 af kræft kun 30 år gammel, Karen Elise Jensens Fond til støtte til lægevidenskabelig forskning og forebyggelse fortrinsvis i Vestdanmark.

Peder Pedersen Pindstrup, politiker

Politikeren Peder Pedersen Pindstrup blev født 14. dec. 1861 i Godensgård i Grydsted, og han døde samme sted 30. juni 1934. Partiet Venstre i Nibe har rejst et mindesmærke, udført af billedhuggeren E. Ølsgaard, ved Godensgård, på hvis mark han er begravet. Han var søn

af Jens Peder Pedersen fra Pindstrup i Bislev Sogn, og Dorthe Kirstine Sørensen, datter af den tidligere ejer af Godensgård. Han blev i 1888 gift med Sørine Sørensen fra Tyrrestrup. De havde først Binderup Nedergaard og i 1894 overtog de hans fødegård.

Efter skolegang på Nibe Realskole var han på Sønderholm og Askov Højskole og Faverbogaard Landboskole. I 1902 blev han formand for den Aalborg Amts Landboforening efter at have været næstformand i et par år. I 1903 blev han folketingsmand og samme år formand for Foreningen af jyske Landboforeningers Husmandsudvalg, i 1904 foreningens bestyrelsesmedlem for Aalborg amt, i 1913 næstformand og i 1918 formand. Året efter valgtes han ind i De samvirkende danske Landboforeningers Formandskab og 1920 til ledende præsident i Landbrugsrådet. 1924 trak han sig tilbage fra Aalborg Amts Landboforening. I 1930 gik han af som formand i Foreningen af jyske Landboforeninger, i 1932 De samvirkende danske Landboforeningers Formandskab. Samme år gik han ud af Rigsdagen og 1933 af Landbrugsrådets præsidium. Han var præget af højskolen og grundtvigianismen og arbejdede livet igennem for disse tanker.¹

Figur 199: Peder Pedersen Pindstrup.

Hans Povlsen, Himmerlands digter, 1886-1973

Hans Peter Børresen Povlsen blev født 1. sept. 1886 i Grydsted og døde 31. maj 1973 i Århus, begravet i Nibe, søn af Jens Chr. Povlsen og hustru. Hans hjem var et fattigt lærerhjem der var stærkt hjemsogt af tuberkulose. Hans Povlsen blev 3. maj 1910 i Nibe Kirke gift med Sofie

¹ Jysk Landbrug 1934, nr. 27, 5. juli 1934, s. 371-374.

Theodora Klitgaard, født 10. dec. 1887 i Kjølbj, død i Fjordgården i Kolding, datter af smedemester Ths. Klitgaard og Frederikke Hase.

Hans Povlsen tog prælminæreksamen i Nibe 1902, og i et forsøg på at blive sin tuberkulose kvit tog han op til broderen i Oslo. I 1903 var han en slags lærerlærling i Aggersund og Vokslev. I 1903 kom han i lære som fotograf i Struer. Han var 1907-12 fotograf hos broderen Poul i Struer og Vinderup, inden han søgte ind på Vinthers Seminarium i Silkeborg. Herfra blev han dimitteret i 1914 med det bedste vidnesbyrd, men med en ringe karakter i dansk. Fra august 1914 til april 1915 var han vikar ved Vinderup skole. 12. nov. 1915 blev han kaldet til andenlærer ved Støvring skole, nu Bavnebakkeskolen, og virkede her til sin pensionering i 1952.

Efter at han havde oplevet moderne undervisning på en skole i Tyskland, blev han efterhånden en foregangsmand. Hans undervisning, som han kaldte laboratoriedansk vakte berettiget opsigt.

Figur 200: Hans Povlsen og fru Dora. Lokalhistorisk Arkiv, Ø. Homum.

I 1918 udgav han romanen Sand, som han brugte 5 år på at skrive. Den blev først kasseret af Gyldendals Forlag, men ved forfatteren Johannes Buckholzs mellemkomst, blev den kort efter udgivet på det nye Aschehougs Forlag. Herpå fulgte 4 andre romaner, bl.a. Julie Pandum, 1926, som blev oversat til tysk. I 1929 udkom hans mest kendte arbejde,

digtsamlingen I Himmerlands Dale. Hertil føjede han et par samlinger mindre prosastykker samt en lang række artikler i blade og årbøger. Hans Blicher-monografi blev belønnet med Blicher-Prisen.

Figur 201: Hans Povlsen, tegning af ungdomsvennen Lars Nielsen, original i Nibe Museum.

Ud over lærergerningen og forfatterskabet havde Hans Povlsen en stor foredragsvirksomhed rundt om på landets seminarier og i lærerkredse. Han talte om litterære emner, men også om sin danskundervisning. Den var langt forud for sin tid og kom til at sætte sit præg på undervisningen i folkeskolen efter anden verdenskrig.

Hans og Dora Povlsen havde tre børn, Kamma, Børre og Stig. Dora Poulsen var 1929-33 medlem af Buderup-Gravlev-Aarestrup sogneråd. Efter pensioneringen flyttede ægteparret til Nørresundby og senere til Fjordgården i Kolding, hvor de boede til Doras død. De sidste år boede Hans Povlsen i kollektivet Langenæshus i Århus, hvor han døde 1973.¹

Peder Laursen Kvist, landmand og lokalhistoriker, 1914-2006

Peder Laursen Kvist blev født 29. jan. 1914 i Tårup, Vokslev Sogn., og han døde 26. juli 2006 i Nibe. Han var søn af Chresten Laursen Kvist, født i 1888 i Harrild, død i 1958 i Tårup og Signe Svendsen, født i 1886 i St. Ajstrup, død 1965 i Tårup. Han var første gang gift med Emma Mosegaard, født 27. jan. 1922 i Moldbjerg, død 23. sept. 1976 i Tårup, anden gang med Valborg Pedersen, født Kjøller.

Peder Kvist købte i 1944 en gård i Oudrup. I 1963 overtog han fødehjemmet, Gammel Taarupgård i Tårup, som han havde til 1977, hvorefter sønnen Esben Kvist overtog halvdelen og i 1985 resten. Efter

¹ Nekrolog i Folkeskolen, 15.6.1973.

at have afhændet gården boede Peder Kvist i Nibe. Han sad i Vokslev sogneråd fra 1966 til 1970 og var desuden medlem af Vokslev Menighedsråd. Peter Kvist viede som pensionist en stor del af sin tid til slægts- og lokalhistorie, specielt Vokslev Sogns historie. Særligt nævnes indsamling af oplysninger om samtlige gårde i det store Vokslev Sogn, i alt ca. 50 gårde, baseret på Matriklen 1844. Dette enestående arbejde, hvoraf et uddrag om Tårup er bragt i Himmerland og Kjær Herreds årbog 1990, findes nu som originalmanuskript på Nibe Museum. Som kirkeværge registrerede og fotograferede han samtlige gravsteder på Vokslev kirkegård. Disse billeder findes også på Nibe Museum. Den besøgende vil her også støde på mange andre ting, han har arbejdet med. Endvidere har Peder Kvist udarbejdet en beskrivelse af 20 gårde i Moldbjerg, som er på Lokalhistorisk Arkiv i Ø. Hornum.

Da den i sin tid meget omtalte sag om skolejorden i Vokslev brød ud ved skolens nedlæggelse i 1991, blev hans store kendskab til områdets lokalhistorie naturligt benyttet af sagens parter. Han var ved sin død æresmedlem i Lokalhistorisk Forening for Aalborgegnen.

Figur 202: Peder Laursen Kvist.

Aner tilbage til Søren Nielsen i Færke

I Færke i Gelstrup boede Søren Nielsen i Færke, født omkring 1565, død omkring 1642, og Anne Michelsdatter, født omkring 1575, død efter 1657. Fra dette ægtepar stammer tre kendte personer, der hyppigt optræder på listen over de mest kendte og velhavende danskere, Lone Færch, Jørgen Mads Clausen og Haldor Topsøe. Deres anerække tilbage til Søren Nielsen og Anne Michelsdatter er:

Lone Færch, * 1954		
Jørgen Færch, * 1925, † 1997, ~ Kirsten Olufsen,	Jørgen Mads Clausen * 1948	Haldor Topsøe * 1913
Ernst Færch, * 1897, † 1965 ~ Elisabeth C. Fog, *1900, † 1978.	Dorthea Emmas Andkjer Hinrichsen, * 1912, ~ Mads Clausen, * 1905, † 1966.	Hedvig Sofie Andersen * 1888, † 1961, ~ Flemming Topsøe, * 1884, † 1954.
Søren Færch, * 1870, † 1970, ~ Jenny Madsen, 1876, † 1944.	Valdemar Andkjer Hinrichsen, * 1876, † 1955, ~ Marie Waaben, * 1881.	Frederik Immanuel Andersen, * 1849, † 1915, ~Sofie Louise Holten.
Rasmus Færch * 1844, †1911, ~ Magdalene Færch, *1844, † 1929.	Marie Auguste Andkjer, * 1836, Lorenz A.C.L. Hinrichsen.	Christine Elisabeth Friderichsen, * 1820, † 1906, ~ Fr. V. Andersen.
Søren Færch, * 1813, † 1911, ~ Jacobine Kjærsgaard, * 1813, †1854.	Nis Andkjær, † 1877, ~ Maren Bolette Dyrhund, * 1808.	Maren Kirstine Færch, * 1799, † 1872, ~ Mathias Friderichsen.
Rasmus Sørensen Færch *1781, † 1864, ~ Magdalene Beaujeau, *1777, † 1851.	Kirstine Marie Færch * 1780, ~ Andreas Andkjær, *1776.	Niels Nielsen Færch den yngre, * 1774, † 1831 ~ Cathrine Elisabeth Rehders.
Tove Marie Larsdatter Færch, * o. 1743, † 1800, ~ Søren Jepsen, *1756, † 1836.	Niels Nielsen Færch den ældre, * o.1743, † 1785 ~ Karen Sørensdatter Thyboe Klitgaard, * 1743, † 1785.	
Laurids Andersen Færch * o. 1714, † 1753, ~ Maren Christensd. Thorsen, †1753	Niels Andersen Færch den ældre, * o. 1709, †1790, ~ Maren Jensdatter, * o. 1737, † 1760.	
Anders Nielsen Færch den ældre, * o. 1670, † o. 1735, ~Ellen Laursdatter, † 1721.		
Niels Sørensen Færch i Nibe, * o. 1620, † o. 1700, ~Edel Andersdatter Vestrup, * o. 1620, † e. 1692.		
Søren Nielsen i Færke i Gelstrup, * o. 1560-80, † 1640, ~ Anne Michelsdr., * o.1580, † e. 1657.		

Lone Færch, direktør i Færch-koncernen

Lone Færch er født 21. juni 1954 i Holstebro, datter af Jørgen Færch, født 2. juli 1925 på Frederiksberg, død 22. sept. 1997 i Struer og Kirsten Olufsen, født 18. juni 1929 i Holstebro, datter af godsejer, hofjægermester, kommandør af Dannebrog, Aksel Olufsen og hustru Karen, født Windfeld Jensen. Lone Færch er fra 1976 samboende med Jon Johnsen, født 2. april 1951 i Viborg, søn af landsretssagfører Bjarne Johnsen, født 16. maj 1920 i Asmild og hustru Lajla født Hald. Jon Johnsen er student 1969 fra Viborg Katedralskole, jurist 1976 fra Århus universitet. 1976-79 fuldmægtig i Århus, advokat i Fjerritslev, nu advokat i Thisted. Ægteparret bor på Nørhågaard ved Snedsted.

Lone Færch blev student fra Århus Akademi i 1974 og er uddannet lærer fra Ranum seminarium i 1983 samt Master of Management fra Copenhagen Business School i 2002.

I 1982 blev hun bestyrelsesmedlem i Aktieselskabet R. Færchs Fabrikker, Holstebro. Efter lærereksamen i 1983 begyndte hun som personalechef på den familieejede virksomhed, Færch Plast A/S i Holstebro. Hun havde ansvar for personaleadministration og personaleudvikling og var også direktionssekretær. I 1989 blev Lone Færch direktør i Færch Holding A/S og fra 1997 administrerende direktør i Færch-koncernen, Koncernens aktiviteter er samlet i Færch Holding A/S, der ejer datterselskaberne Aktieselskabet R. Færchs Fabrikker, Færch Invest A/S og R. Færch Plast A/S.

Med Lone Færch i spidsen har koncernen gennemgået en stor udvikling. Alene de seneste ti år (1999-2009) er nettoomsætningen steget fra 456 mio. kr. til 927 mio. kr. I dag er der mere end 500 medarbejdere.

Figur 203: Lone Færch.

Lone Færch har ud over sit arbejde i familiekoncernen også varetaget familiens interesser som næstformand i Skandinavisk Tobakskompagnikoncernen, og hun har desuden beklædt en række tillidsposter i dansk erhvervsliv. Blandt andet var hun fra 1985-95 formand for Dansk Arbejdsgiverforenings lokalbestyrelse i Holstebro. Fra 1985-96 var hun i Ringkøbing Amts Erhvervsråd, 1999 næstformand i bestyrelsen i Fritz Hansen A/S, 1991-96 bestyrelsesmedlem og i en periode næstformand i EKR A/S Eksportkredit, medlem af Realkredit Danmarks lokalråd i Herning og havde også poster i Holstebro Erhvervsråd. Fra 1995-2004 var hun i repræsentantskabet for Vestjysk Bank A/S. I 2002 blev hun medlem af Interforce, Ringkøbing Amts lokalkomite, og i 2004 blev hun

formand for Landsdelscenter Midt og Vests Infrastrukturgruppe. I 2006 blev hun medlem af vækstforum Region Midtjylland og i 2007 medlem af repræsentantskabet for Realdania og samme år medlem af bestyrelsen for Danmarks Radio og Fonden Nørre Vosborg.

Dynastiet Færch

Lone Færch er femte generation efter Rasmus Færch som i 1869 grundlagde R. Færchs Tobaksfabrik i Holstebro. Han overdrog i 1899 fabrikken til sønnen Søren Færch. Denne optog i 1924/25 sønnerne Ernst og Erik Færch som medejere af virksomheden, som på dette tidspunkt havde omkring 100 ansatte. I løbet af 1920-erne blev virksomheden en af de største tobaksfabrikker i Danmark. I 1948 blev de gamle fabriksbygninger i Holstebros centrum suppleret med nye bygninger på Sønderland i Holstebro. Fabrikken blev senere yderligere udvidet her. I 1950-erne havde fabrikken mere end 900 ansatte og med salgsorganisationer over hele landet, og Færchs produkter, cigarer, pipe-tobak, skrå m.m. var meget anerkendte.

I 1949 døde sønnen Erik Færch, 49 år gammel. Kort efter blev virksomheden omdannet til aktieselskabet R. Færch A/S. Aktiekapitalen blev 2.500.000 kr., hvoraf Søren Færch ejede mere end halvdelen, og han blev formand for selskabets bestyrelse, hvis øvrige medlemmer blev Erik Færchs enke Gerda Færch og den anden søn Ernst Færch, der samtidig blev administrerende direktør. I 1951 blev Ernst Færchs søn Jørgen Færch prokurist i virksomheden og året efter direktør og i 1956 medlem af bestyrelsen. Erik Færchs søn Stener Færch blev ligeledes medlem af bestyrelsen i 1955, i 1956 prokurist og 1957 direktør i virksomheden. I slutningen af 1950-erne begyndte virksomheden en udflytning af hovedkontoret til Århus Havn og en del af produktionen blev flyttet til nybyggede fabrikslokaler i Holme ved Århus. Som et led i ændringerne ændrede R. Færch A/S i 1959 navn til R. Færch, Handels- og Industriaktieselskab A/S.

I 1961 blev Skandinavisk Tobakskompagni A/S dannet af de tre landskendte tobaksfabrikker R. Færch Cigar- og Tobaksfabrikker A/S, Chr. Augustinus Fabrikker A/S og C.W. Obel A/S. Det nye aktieselskab overtog de tre firmaers realværdier i form af produktionsmidler, varelagre m.v. men ikke bygningerne. På den måde blev R. Færch, Handels- og Industriaktieselskab A/S et ejendoms- og investeringsselskab. Skandinavisk Tobakskompagni A/S fik en aktiekapital på 48 millioner kroner og havde 4.300 ansatte og må betegnes som en gigant, der var ved at opstå indenfor tobaksindustrien. Virksomheden havde på et tidspunkt 12.000 ansatte og havde på nogle markedsområder næsten monopol og producerede eksempelvis i 1960 63 % af den danske cigaretproduktion.

Aktiekapitalen i det nye selskab blev fordelt med Chr. Augustinus Fabrikker A/S 50 %, C.W. Obel A/S 34 % og R. Færch Cigar- og Tobaksfabrikker A/S 16 %. Færch-familiens værdier bestod indtil for nylig først og fremmest af aktieposten i Skandinavisk Holding, som kontrollerer Skandinavisk Tobakskompagni, men aktieposten blev afhændet til de andre ejere, Chr. Augustinus Fabrikker og C.W. Obel. Sammen med sine søskende ejer Lone Færch 52 pct. af de afgørende A-aktier i Færch Holding, som de har overtaget efter faderen Jørgen Færch. De øvrige 48 pct. ejes af Stener Færch-siden. Stener var fætter til Jørgen. Stener-siden repræsenteres nu af Steners datter Merethe, som ejer posten på 48 pct. af A-aktierne. Den nære familie sidder på 100 pct. af de stemmeberettigede A-aktier, mens B-aktionærerne er fordelt på flere personer indenfor den nære familie.

Jørgen Mads Clausen, direktør i Danfoss-koncernen

Jørgen Mads Clausen er født 23. sept. 1948 i Elsmark på Nordals og er søn af Danfoss' grundlægger Mads Clausen, født i 1905 i Elsmark, død i 1966, og Dorthea Emma Andkjær Hinrichsen, født i 1912 i Haderslev. Jørgen Mads Clausen blev 21. juni 1975 gift med Annette Nøhr Nielsen, født 17. dec. 1949 i Randers, datter af redaktør Vagn Nøhr Nielsen, død i 1984 og hustru Alice født Friis.

Figur 204: Jørgen Mads Clausen.

Jørgen Mads Clausen blev i 1967 student fra Sønderborg Statsskole, i 1972 akademiingeniør med speciale i elektronik og i 1975 MBA fra University of Wisconsin. I 1981 blev han chef for teknisk koordinering og forskning i Danfoss A/S. I 1987 blev han underdirektør, i 1990 medlem af koncerndirektionen, i 1991 direktør for Mobilhydraulikdivisionen og overtog 1. april 1996 posten som koncerndirektør.

Danfoss-koncernen

Danfoss blev grundlagt i 1933 af Mads Clausen, og historien om koncernen er et stykke industrihistorie næsten uden sidestykke i Danmark. Mads Clausen blev i 1927 maskiningeniør fra Odense Teknikum. Under krisen i 1930-erne med toldrestriktioner og importforbud så Mads Clausen mulighed for at begynde en produktion af automatiske ventiler til køleanlæg, som ellers kun blev fremstillet i USA. I 1933 grundlagde han Dansk Køleautomatik og Apparat Fabrik i Elsmark, som fra 1946 blev til Danfoss. Fra 1950-erne udviklede Danfoss sig til Europas største fabrik for køle- og varmeanlæg.

Mads Clausens personlighed og talent som iværksætter var et vigtigt led i firmaets hurtige fremgang. Han kunne tale med alle medarbejdere og sørgede f. eks. for at de kunne bo i billige boliger i nærheden af virksomheden, og at de kunne deltage i kultur- og fritidsaktiviteter. Han så også hurtigt, at stabil vækst og beskæftigelse kun kunne opnås gennem eksport til markeder uden for Danmark. Danfoss udvidede således sine aktiviteter, i første omgang 1949 med et salgsselskab i Argentina samt et verdensomspændende netværk af forhandlere. Danfoss ejes i dag af Bitten og Mads Clausen Fonden og parrets fem børn.

Da Jørgen Mads Clausen i 1996 blev administrerende direktør, havde koncernen mere end 17.000 ansatte på verdensplan, heraf 9.300 i Danmark. Under hans ledelse har koncernen udviklet sig yderligere og har opkøbt 60 virksomheder, heraf 3 i Kina med 3.000 ansatte og en fabrik i Rusland med 1.000 ansatte. I 2008 købte Danfoss en yderligere andel af Sauer-Danfoss, som nu er et datterselskab. Koncernen omsætter i dag for mere end 22 milliarder kr. årligt, og har på 70 fabrikker i 25 lande 22.300 ansatte hvoraf de 5.800 i Danmark. Det gør Danfoss til en af Danmarks største industrikoncerner og en af de førende virksomheder indenfor varme og køleteknik. Hovedsædet er fortsat i Nordborg på Als.

I 2005 indviede Jørgen Mads Clausen oplevelsesparken Danfoss Universe sammen med bl.a. Kronprins Frederik og Kronprinsesse Mary. Oplevelsesparken er finansieret af Bitten og Mads Clausens Fond.

Jørgen Mads Clausen har beklædt en række tillidsposter. Han er bl.a. formand for Højteknologifonden, formand for Forskningscenter Risø og sidder i Globaliseringsrådet og i Akademiet for Tekniske Videnskaber. I 2008 blev han bestyrelsesmedlem i den borgerlige, liberale tænketank Cepos, Center for Politiske Studier. I 2008 overlod han pladsen som administrerende direktør til Niels B. Christiansen.

Haldor Topsøe, det 20. århundredes ingeniør

Haldor Frederik Axel Topsøe er født 24. maj 1913 i København, søn af ingeniørkaptajn Flemming Topsøe, født i 1885, død i 1954, og Hede-
vig Sophie Andersen, født 1888, død 1961. Flemming Topsøe var søn af
direktør for Arbejds- og Fabrikstilsynet, mag. scient., dr. phil. H.F.A.
Topsøe. Haldor Topsøe blev 11. febr. 1936 i Københavns Domkirke gift
med Inger Weng Kunst, født 18. april 1913 i København, datter af gros-
serer Aage Kunst, født 1885 i København, død 1949 i Højstrup og hu-
stru Alma, født Weng, født 1888 i København, død 1970.

Topsøe-koncernen

Haldor Topsøe blev student fra Frederiksberg 1931 og cand. polyt.
1936. Han var i årene op til anden verdenskrig ansat ved Aarhus Oliefa-
brik. I 1940 var han rådgivende ingeniør i København, men startede sin
egen virksomhed. Det skete på baggrund af en mere effektiv måde at
fremstille kunstgødning på. Virksomheden blev bygget op omkring kata-
lysatorer til industrien.

Figur 205: Haldor Topsøe.

Oprindeligt var Haldor Topsøe indstillet på at blive forsker, men i
stedet blev han ingeniør og stifter af en virksomhed med en meget stor
andel af forskere blandt de mere end 1700 ansatte. Det tekniske har stået
centralt for Haldor Topsøe og hans virksomhed, men samtidig har Top-
søe vist et bredere samfundsmæssigt engagement med blandt andet bøger
og en periode som formand for luftfartsselskabet SAS. Hans fokus er det
langsigtede, der nås gennem årevis af forskning. Haldor Topsøe blev be-
styrelsesformand i Haldor Topsøe A/S 1972. Han har endvidere været

bestyrelsesmedlem i Fauji Fertilizer, Pakistan og Karnaphuli Fertilizer Ltd., Bangladesh.

I 2007 tilbagekøbte Haldor Topsøe halvdelen af Topsøe-koncernen fra den italienske partner Saipem for 2,6 milliarder kroner. Virksomhedens kurs er nu mod produktion af brændselsceller, et lovende, men langsigtet projekt. Han står stadig i spidsen for milliardforetagendet som bestyrelsesformand.

Da Dansk Ingeniørforening ved årtusindskiftet skulle udpege det 20. århundredes ingeniør, kårede man Haldor Topsøe. Han blev medlem af Akademiet for Tekniske Videnskaber 1951, af Ingeniørvetenskabsakademien, Sverige og National Academy of Engineering, USA. Han blev æresdoktor ved Århus Universitet i 1968, ved Danmarks Tekniske Højskole i 1969 og ved Göteborg Universitet 1986. Han blev æresmedlem i Dansk Ingeniørforening 1984. Han har skrevet flere bøger, bl.a. Danmarks Produktionsliv omkring 1935, Afgrunden - retur, Danmarks økonomiske situation, 1982 og Horisonten rundt, 1992. Haldor Topsøe er belønnet med bl.a. Tietgenprisen 1982, Guldmedalje fra Det Kgl. Videnskabernes Selskab 1985, Årets bestyrelsespris 1987, Hoover Medal 1991, Teknisk Landsforbunds Teknologi- og Miljøpris, 1992.

Jacob Christian Georg Jacobsen, atomfysiker

Jacob Christian Georg Jacobsen blev født 13. jan. 1895 i Simested, og han døde 6. maj 1965 i Gentofte, begravet i Vokslev. Han var søn af gårdejer Anders Vilhelm Jacobsen (1866-1934) og Marie Kathrine Kaul (1863-1936). Han blev gift 6. juli 1921 i Nibe med Anna Johanne Marie Nielsen, født 26. juni 1898 i Ørsø, Dronninglund Sogn, Hjørring amt, død 10. nov. 1990, begravet i Vokslev, datter af købmand Niels Christian Nielsen, født 1871, og Martine Staun (1873-1951).

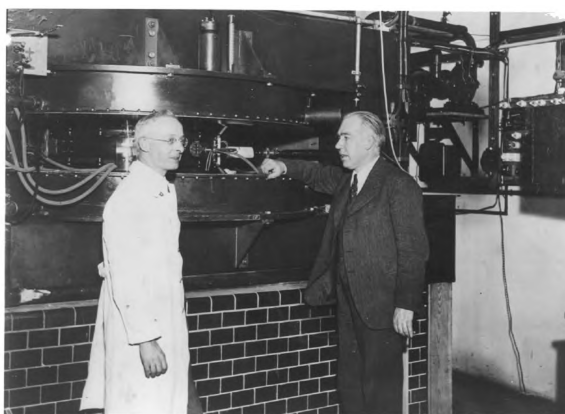
Efter skolegang på Nibe Realskole blev Christian Jacobsen student fra Aalborg 1913, og cand. mag. med fysik som hovedfag fra Københavns Universitet 1919. Han knyttedes straks til det nyoprettede Institut for teoretisk fysik, Niels Bohr Institutet, det senere NBI, og her virkede han i den eksperimentalfysiske afdeling til sin død, afbrudt af et års studieophold i Cambridge, England, 1935, og et par års forberedende arbejde vedrørende atomenergien med påfølgende ansættelse som forskningschef ved Risø 1956-58. 1941-56 var han fysiker og senere leder af og 1941-56 professor ved Radiumstationens fysiske laboratorium, og senere konsulent. Han var således med i Radiumstationens voldsomme udvikling fra før den et års tid efter hans ansættelse flyttede til Finsensinstituttets grund på Strandboulevarden. Han udviklede flere metoder i forbindelse med brugen af røntgen og radium til behandling af hudsygdomme og kræftsvulster og konstruerede dosimetre i fyldepenneform flere år før

sådanne blev almindelige. Chr. Jacobsen deltog i mange indledende og planlæggende drøftelser vedrørende CERN, det intereuropæiske center for kerneforskning i Geneve og i magnetfeltundersøgelser, der gik forud, før man vedtog at bygge CERN proton-synchrotronen. I 1954 var han dansk delegeret ved Councils første møde, men snart efter trak han sig ud af CERN-arbejdet for at hellige sig arbejdet for Risø.

Hans grundvidenskabelige arbejder udførtes på NBI og havde nær tilknytning til Niels Bohrs tanker. I begyndelsen af 1920-erne deltog han i optisk-spektroskopiske arbejder sammen med bl.a. H.M. Hansen, men snart rettedes hans interesse mod radioaktivitetsundersøgelser.

Figur 206: Christian Jacobsen.

Figur 207: Christian Jacobsen sammen med Niels Bohr i laboratoriet.

Hans disputats, Studier over radioaktive Stoffers Straaling og Omdannelse, 1928 omhandlede partiklers ladningsforhold, indfangning og tab af elektroner og radioaktive stoffers halveringstid. Han var leder af arbejdet med konstruktionen af NBIs cyklotron, vistnok den første på det europæiske kontinent, der var funktionsdygtig i 1938.

Chr. Jacobsen var i mange år medlem af det matematisk-naturvidenskabelige fakultets forretningsudvalg og af konsistorium; endvidere af nationalkomiteen for IUPAP, og af ICRP, fra 1943 af Det kgl. danske videnskaberne selskab. Endvidere af Akademiet for de tekniske videnskaber, Kungl. fysiografiska sällskapet i Lund og af Vetenskaps-Societeten i Uppsala. Han blev Ridder af Dannebrog 1951 og Ridder af første grad 1959.¹

¹ Biografisk Leksikon, 1980, bind 7, Fysisk Tidsskrift, 1965, og Ludvig Marks Erindringer, Nibe Museum.

Per Trolld

Per Trolld, en af sognets originaler, i ordets bedste betydning, var tjenestekarl på Lyngbjerggård i Vokslev. Han blev født i 1818 i Nibe og døde i 1898 på Lyngbjerggård, begravet i familien Stauns gravsted i Vokslev. Gårdens daværende ejer, sognerådsformand Janus Staun, har berettet om ham i tidsskriftet Slægtsgården, nr. 12, 1944:

”Til Lyngbjerggaards Historie knytter sig ogsaa Minderne om Per Trolld, som han kaldtes af Omegnens Befolkning. Hans Navn var Peder Engelbrekt Nielsen, og han var fra Nibe. Som 17-18-aarig kom han i Tjeneste hos min Bedstefader, og han blev her i 63 Aar, kun med Afbrydelse af sin Tjenestetid som Soldat og hans 3-aarige Deltagelse i 48-Krigen. Med Alderen blev han noget af en Original, der brugte kraftige Udtryk, men i Bunden var ejegod, og der lever mange pudsige Minder om ham. En stor Kardusskraa og en Dram var hans kæreste Nydelse, og Hestene var hans Kælebørn, der som en Lækkerbidsken fik serveret hans gamle Skraa i Krybben, og de blev saa vant til det, at et gammelt Øg rimmede, naar han gik forbi og glemte det.

Han var med Stolthed Vaabenbroder, og den gamle Kammerherre Juel Rysensteen til Lundbæk, der ogsaa var Vaabenbroder, bød af og til Vaabenbrødrene til en Fest paa Gaarden. Engang, da man havde spist og drukket, spurgte Kammerherren, om ikke en kunde synge en af de gamle Krigerviser. Per bød sig straks til, og Kammerherren lagde sin Arm om ham som en Tak. Per istemte da: „Rask, munter Kanoner dundre”, men da han havde sunget det første Par Linjer, kunde han ikke huske mere, hvorfor han vendte sig om mod Kammerherren og sagde: „Ka du et haav Rejsten?”

Figur 208: Per Trolld, tegning af Ellen Vokslev, datter af Jens Vokslev, som var plejebarn på Lyngbjerggaard og siden blev politimester i Tønder, tegning hos Margit og Janus Staun, Lyngbjerggaard, Vokslev.

Han var Morgenmand og tidligt oppe, og han skældte ud, naar vi andre sov for længe. „Her gor I i seng Kl. 8 aa legger te Kl. 8, de æ sejsten Timer”, sagde han, og spurgte vi, hvordan han regnede det ud, sagde han: „Jov, 8 te 8 æ da sejsten”. Vi Drengte vilde nok holde Løjer med Per. En Laage forbandt 2 af Gaardens Længer. I Laagen var der et Hul til at stikke Fingeren i for at lukke den op, og en Dag Per var i Marken, smurte jeg Tjære paa den ene Side omkring Hullet, da jeg vidste, at han skulde passere Laagen, naar han kom hjem. Uheldigvis kom vor Skolelærer paa Besøg, saa det var ham, der fik Fingrene i Tjæren. Men Per godtede sig. „De wa mæ, de wa lavve te”, sagde han. Dog stod vi Børn højt hos Per trods vore Drillerier, og han taalte ikke, at andre end han selv talte nedsættende om os. Han fortalte Krigerhistorier i Massevis, og min Bedstemoder, der var en glimrende Fortæller, fortalte tilligemed ham om Varsler og Genfærd, om „Haalepøjsen” og Glaakokken”, der kunde standse løbske Heste og „vise igen”. Mange af min Bedstemors Fortællinger blev samlet af Folkemindesamleren E. Tang Kristensen og blev udgivet i Bogform. Per blev her paa Gaarden til sin sidste Stund. Da han paa det sidste blev syg og sengeliggende, blev han plejet af min Mor, og han var ualmindelig taknemlig. Han ligger begravet i Familiegravstedet fra Lyngbjerggaard paa Vokslev Kirkegaard, Paa Mindepladen over hans Grav staar der: „Død efter 63 Aars Tjenestetid paa Lyngbjerggaard. Hvil i Fred, gamle tro Tjerner”.

Grydsted Ane, født 1785, en fattig skæbne

Har sognet sine kendte sønner og døtre, som er nået til tops i samfundet, så findes også næsten som en naturlov deres modpoler på samfundets bund. En af den var rakkerkvinden ”Grydsted Ane”.

Anne Christensdatter, som var Grydsted Anes rigtige navn, var datter af Christen Jensen. Hun blev født i Grydsted og døbt 26. dec. 1785 i Vokslev. Fadderne var Else Nielsdatter, Margrethe Jensdatter, Niels Olufsen og Niels Larsen Brun, som tjente Christen Clemmensen i Klæstrup. Grydsted Anes far Christen Jensen blev af ukendte grunde kaldt ”Prins Christian”. Familien var 1787 hos gårdmand Niels Olufsen i Grydsted hvis datter Mette Christen Jensen var gift med. Den 13. april 1788 fik Christen Jensen døbt en datter Else, faddere, Jens Nielsens kone af Grydsted, Søren Jensens kone ibidem, Niels Tårup i Vokslev og Jens Pedersen og Niels Larsen af Grydsted. 30. jan. 1791 døbt en søn Jens, faddere Søren Jensens kone og Else Laursdatter i Grydsted, Niels Tårup i Vokslev, Jens Larsen i Grydsted og Moust Christensen af Bislev.

Ved Folketællingen 1801 var familien i Grydsted: Kresten Jensen, husbond, 50 år, husmand uden jord, Mette Nielsdatter, 45 år, hans kone, begge i første ægteskab, Jens, 10 år, Niels, 7 år, Anne, 15 år, Karen, 1 år.

Anne Christensdatter blev konfirmeret i Vokslev Kirke 13. april 1806. Hun fik en utrolig hård tilværelse. Hun blev i 1830 anholdt for betleri og løsgænger i Hellum-Hindsted herred og forklarede i retten, at hun kun 10 år gammel af forældrene blev jaget ud for at tigge, og at hun aldrig havde tjent eller haft fast opholdssted, men altid havde været løsgængerske og betlerske. Videre at hun 20 år gammel, dvs. omkring 1805 var kommet i lag med omløberen Rasmus Nielsen, som døde i 1829 i Aalborg fattighus. Hun fulgte ham et par dage og blev gravid med datteren Dorthe Marie Rasmusdatter, som angives at være 11 år gammel, født i Veggerby Sogn (dvs. født i 1819). Efter senere oplysninger i forhøret havde hun dog løbet med Rakker Rasmus i en periode. Hvordan hun er kommet i forbindelse med ham vides ikke, men rakkerne havde en plads udenfor Grydsted port i Nibe, hvor de tog skindet af døde heste, men også opholdt sig meget i heden mellem Rodstrup og Pandum.

Derefter gik hun med "Kryk Hans", Hans Andersen. Han var født i Resen Sogn o. 1777, søn af omløbende Anders Jensen og Else Jensdatter. Sidstnævnte var mor til Pludder Mads, som hun senere levede sammen med. Mens Grydsted Ane var Hans Andersens kæreste, fik hun måske en søn, Mads Hansen, født i 1814, som endte i Viborg Tugthus, se nedenfor. Hun fik også i den periode en søn med en aftægtsmand. Denne må vist være Anders Jensen og sønnen sikkert Mads Andersen, født i Ejdrup Krat, Store Brøndum Sogn. Denne var måske drengen Mads Andersen, som 23. feb. 1823 blev fremsendt til Vokslev Sogn til forsørgelse. Han ankom 25. feb. 1823 til Grydsted, hvor han fik vinterkvarter, hvilket bevidnedes af sognefoged Jacob Suldrup.

Anne Christensdatter må dog en tid være vendt tilbage til Rasmus Nielsen, for 24. jan. 1819 blev deres datter født. I kirkebogen står der: Dorthe Marie Rasmusdatter, født i Veggerby Sogn, hjemmedøbt 24. jan. 1819, i kirken 17. oktober. Udlagt til barnefader natmand Rasmus Nielsen af Hoven (utydeligt) Sogn og moderen omløbende Ane Christensdatter af Grydsted, faddere Anne Marie Jensdatter, Johanne Hansdatter, Lars Nielsen, Christen Hansen, og Mads Christensen, alle af Kirketerp præstegård og af bondestanden.

Til sidst droppede hun "Kryk Hans" og gik med hans halvbror Mads Christoffersen kaldet "Pludder Mads". Efter Mads' eget udsagn var han ikke gift med Ane, men levede med hende som med en hustru. Forbindelsen med Pludder Mads er sikkert sket efter, at hans anden kvinde, Karen Jensdatter, døde 23. dec. 1822 i Ilsø, begravet i Bislev.

Pludder Mads, hvis rigtige navn var Mads Christoffersen, var født i Resen Sogn ved Skive 1780 dom. 18. post Trinitatis, forældre omvandrende natmand Christoffer Christoffersen og Else Jensdatter, kaldet "Else Pilehytte. Ifølge Bislev kirkebog havde "Pludder Mads" og "Grydsted Ane" en datter, Sidsel Marie Madsdatter. Ved hendes dåb i

Bislev kirke 18. juli 1824 i står der i kirkebogen: ”Født 14. juli, Sidsel Marie, hjemmedøbt den 18. juli, forældre omløbende natmand Mads Christensen og kvinde Anne Christensdatter. Blev ikke kirkedøbt, da moderen løb bort med barnet”. Der nævnes ingen faddere.

I foråret 1830 blev Pludder Mads, Ane Christensdatter, et par af deres børn, hvilket må være sønnen Mads og datteren Dorthe Marie, samt Andreas Olesen og dennes kvinde Sidsel Jørgensdatter arresteret for løsgængereri og betleri i Hellum-Hindsted herred. Pludder Mads var anfører for denne flok af rakkere og natmænd. Ved arrestationen angiver Ane fejlagtigt at være 45-48 år gammel og at være konfirmeret i Nibe, 16 år gammel, mens hendes søn Mads ikke var konfirmeret. I forbindelse med arrestationen korresponderede myndighederne om hende:

”Det i Hr. Justitsraadens Skrivelse af 10. juni d. A omhandlede Fruentimmer Ane Christensdatter eller Grydsted Ane, er efter Voxlev Kirkes Ministerialbog fød i Voxlev Sogn, Grydsted by Anno 1785 26. December og konfirmeret i Voxlev Kirke Anno 1806 den 13. april. Hendes forsørgelse er allerede i Stiftsamstets Resolution af 14. Februar 1828 paalagt Voxlev fattigdistrict som hendes hjem i Anledning af hendes uægte Søns Anholdelse i sin tid for betleri. Saaledes har hun efter hvad mig er bekendt ikke været straffet før. Nibe 14. juni 1830. Ærbødigst S. Thomsen. Pastor”.

Anne Christensdatter fik 20 dages fængsel på vand og brød, Pludder Mads 1 års tugthus i Viborg. Efter udstået straf blev hun 12. nov. 1830 sendt fra arresten i Hobro til Vokslev Sogns fattigkommission, som havde forsørgelsespligten. Der blev gjort ophold i Guldbæk, hvorfra sognefoged Jens Andersen under bevogtning sendte hende videre.

Efter den tid tog Ane Christensdatter, der da kaldes enke, ophold hos svigersønnen Niels Sørensen i Ejdrup. 20. jan. 1831 skrev Aalborg Stiftsamt til fattigkommissionen i Vokslev Sogn ang. udgifterne ved hendes ophold. Det oplystes da, at hun havde haft ophold i Vokslev Sogn i mere end 20 år før 1824 og var tildelt almisse, da forlod hun sognet. Hun opholdt sig hos sin svigersøn fra efteråret 1824 eller 1825 til midsommer 1828, hvor hun flyttede med ham til Gundersted. Dette havde betydning for hvilket sogn, der skulle have refusion for opholdsudgifterne. Hendes videre skæbne kendes ikke.

Heller ikke Grydsted Anes søn Mads Hansen gik det godt. Efter udstået straf sendte Viborg Tugthus den 9. feb. 1831 Mads Hansen til Grydsted til forsørgelse af fattigvæsenet på hans hjemstavn, Vokslev Sogn.¹ Han fortsatte den kriminelle løbebane, og 28. nov. 1834 fremsendes Mads Hansen, 20 år gammel, hjemmehørende i Vokslev Sogn, fra Viborg Tugthus igen til forsørgelse på sognet. Han var blevet løsladt fra Ebeltoft arrest efter 8 måneders udstået straf idømt ved Sønder og

¹ NLA, Vokslev landkommune, LK 203-422/1.

Mols politiret. Kort efter var det galt igen, og han blev 22. dec. 1835 idømt 1 ½ år straf ved Hjerm-Ginding herreds politiret i Holstebro. 30. juni 1837 sendte Viborg Tugthus han på nytil Vokslev Sogns fattigkommission til forsørgelse. En af pludder Mads' døtre brød dog ud af rakkertilværelsen og tjente i Huul Mølle og giftede sig senere ind i almuestanden.¹

Et par Dannebrogsmænd

Niels Peter Jensen Mark var født 22. sept. 1845 i Klitgaard, Sønderholm Sogn og døde 21. sept. 1939 i Vokslev, søn af fisker, bådejer Jens Pedersen Mark og hustru Dorthe Kirstine Nielsdatter. Han blev gift 10. dec. 1880 med Kirstine Thorn, født 10. dec. 1859 i Frejlev, død 1936, datter af Lars Peter Thorn i Drastrup. Niels Mark var i lære hos karetmager Albertus Karlsen i Drastrup og deltog i krigen 1864 som substitut for en svoger. Han sejlede med bl.a. kanonjollerne Kolding og Bogø. På en patrulje ved Høruphav deltog han i redningen af det danske infanteri, der var flygtet ud til pynten mellem Alssund og Høruphav. Den 9. maj 1928 fik han Dannebrogsmændenes Hæderstegn for sin indsats i krigen.²

Figur 209: Niels Peter Jensen Mark, Vokslev og Jens Valsted, Gelstrup.

¹ Afsnittet om Grydsted Ane er delvist baseret på Anton Gaardboe: Himmerlands Rakkere - fra vugge til grav, ny udg. ved Jens Bråten, samt kirkebøger og folketællinger.

² De Kongelige Ordners Histograf, Ordenskapitlet, Det Gule Palæ, København.

I 1868 blev han indkaldt til flåden og blev ordonnans for chefen for Hvervningskontoret, Logiskibene og Marineministeren, senere oppasser for officererne på kongeskibet Slesvig og var bl.a. i Skt. Petersborg i.f.m. kongefamiliens besøg hos zaren og storfyrstinde Dagmar. I 1869 købte han resterne af en halvgård, som jorden var solgt fra på matr. nr. 12b og 17b, af Lars Pedersen (Christoffersen) kaldet "Hjul Lars", hjulmand i Vokslev. Stedet lå nær åen og var fugtigt, så han nedrev det og byggede nyt hus samt værksted længere væk fra åen. Han opbyggede her en stor karetmagerforretning med svende og lærlinge. Arbejdet var mest dagvogne og landauere til vognmænd i Nibe. I 1929 solgte han virksomheden til sin yngste søn, Ludvig Mark. Han fortalte mange sagn fra Vokslev til folkemindesamleren Evald Tang Christensen.¹

Jens Valsted, hvis rigtige navn var Jens Chr. Lausten blev Dannebrogsmænd 25. jan. 1928. Han var født 24. dec. 1837 i Sebbersund og var 1858 indkaldt som marinesoldat. Ved krigens udbrud var han på skibet Trekroner og kom herefter på kanonbåden Bock til Kegnes, hvor de blev angrebet af tyskerne. I 1865 blev han gift og tog bopæl i Staun, hvor han boede i 45 år. Herefter boede han i Vegger og Blære og flyttede omkring 1918 til datteren Kirstine i Gelstrup, hvor han døde 20. feb. 1929.

Bu Else og andre fortællinger fra Ny Dalsgaard

Christen Kjærsgaard Winther, tidligere ejer af Ny Dalsgaard i Vokslev, født 11. juni 1871 Ny Dalsgaard i Vokslev, søn af Ole Christensen Vinther og Ane Larsen, fortalte den 5. feb. 1963 sine erindringer til mag. art. frk. Elna Jensen, Københavns Universitet, Sprogforskningsinstituttet, som optog samtalerne på bånd. Erindringerne handler meget livet som landmand men også meget om overtro og hekse. Christen Winther nedskrev nogle af fortællingerne, som nu findes hos sønnesønnen Anders Chresten Winther Hansen, Trilbakkegård i Grydsted, og bringes i efterfølgende afskrift. Den omtalte Bu Else var Else Marie Jensdatter, som døde 22. juni 1876 og begravedes i Vokslev, gift med husmand Niels Andersen Boe.

"Errindringer som er mig fortalt af mine Forældre, og gamle folk og som er fortalt mig af Dalevende Folk. Det som jeg vil fortælle om er fra Tiden fra først i 18 Hundrede og til omkring 1875 til helt op til 1900.

Mine Bedsteforældre Laust Dalsgaard og Frederikke boede i Dalsgaard, som nu er delt og hvoraf mine Forældre fik halvdelen, og som jeg har ejet i 48 Aar. Først vil jeg berette om min Bedstemor, som en Høstdag hun havde været i Marken og bunden op efter Le, og da de mod Aften havde sat Negene sammen, var hun bleven svedig, og kom til at fryse af den kolde Aftenluft, en Daglejerkone som havde været med som op-

¹ Ludvig Marks Erindringer, Nibe Museum.

binder, gik med et Skørt, som hun lagde over min Bedstemors Ryg, men saa snart hun fik Skørtet paa, kunde hun næsten ikke gaa, og en Pige, som var med sagde til hende ”Smid for pokker det Skørt, for du gaar jo og bærer paa den Kælling”, og saa snart hun havde smidt Skørtet, kunde hun gaa igen uden besvær.

Min Bedstefar Laust Dalsgaard var en gang kommen i Pengetrang, han gik saa hen til en Mand i Byen, som var velhavende, Manden hed Søren Abraham, og vilde laane Penge, men han vilde ikke laane ham nogle. En Tid efter fik min Bedstefar en hel del uheld med sin Besætning, han gik da som skik var den gang, til en klog Mand, og vilde have at vide, hvad hans Kreaturer fejlede. Han sagde ham saa, at en Mand, som han for en Tid siden havde villet laane Penge af, var skyld i, at hans Kreaturer blev syge og døde. Men om kort Tid kom den Mand, som han havde villet laane Penge af og tilbød, at nu kunde han godt laane Penge. Men han skulde ikke laane Penge af ham, for det er ham, der er skyld i dit Uheld. Men naar han kommer, skal du smide en Ildglød over hans Hoved, saa kan han ikke gøre dig ondt mere. Og ganske rigtig kom Søren Abraham og tilbød, at nu kunde han godt laane ham nogle Penge, men min Bedstefar sagde saa til ham, ”Du vil nok helst laane Folk Penge, naar de ikke trænger”, og han havde set, da han kom, og sørget for at faa glød i Piben, som han smed over hans Hoved. Efter den tid havde han ikke uheld.

Det næste afsnit, som jeg selv har hørt og oplevet paa nær hold, fortæller jeg hermed om. I nærheden af mit Hjem i Ny Dalsgaard paa nord-siden af Marken boede i min Barndom et par gamle Folk. Manden hed Niels Boe (kaldet Niels Bu) og hans Kone hed Else Bu, og hun beskyldtes for at kunde hekse. Huset de boede i var ikke ret stor, en Gang var nok kun en gange en meter, og i en hjørne i Gangen var ophængt et Hønserede af Halm og et Rede ved Gulvet, til venstre for gangen en Stue, som baade var Opholdsstue og Soveværelse med en Seng, desuden et lille Køkken og Plads til en Ko. I Stuen var der Hønsere der i hjørnerne, og hun havde en Høne, som lagde Æg i Fodenden af Sengen, naar den skulde lægge Æg lettede hun Dynen ved Fodenden af Sengen og straks fløj den op og lagde sit Æg. Til Huset hørte 4 Td. Land Mark lejet Jord. De havde en Ko, og hun kunde baade sælge Smør og Ost. Det fortælles, at hun kunde malke andre Folks Køer ned gennem et hul i Loftet.

En Dag en mand Anders Rye var ved at pløje for deres nærmeste Nabo, saa han en Hare, som gik med en Grøft, som gik med Else Bues Mark, han havde en stor Hund med, og da han saa Haren, sagde han: ”Puds, Tyras”. Hunden satte efter Haren, men da Hunden kom hen til Haren, rejste den sig paa bagbenene og kradsede efter Hunden, og Hunden blev bange og kom tilbage med Halen mellem Benene og peb, og Anders Rye bandte en stor Ed paa, at det var Else Bu, der gik og luskede.

Naboen var Niels Chr., hvis Kone blev kaldt Karen Rye og som var

meget overtroisk. Deres grise vilde aldrig trives, saa tog hun op til Vindblæs til Maren Honning for at faa raad, og Maren Honning gav hende den besked, at der var en som var Skyld i, at Grisene ikke vilde trives, og den vilde komme og besøge hende, og saa skulde hun spørge om den ikke vilde med hen og se Grisen, og nogle Dage efter kom Bu Else og besøgte hende, og saa skulde hun efter Maren Honnings raad spørge hende om ikke hun vilde se Grisen, og saa vilde hun sige, at den kunde hun se en anden Dag, eller ogsaa vilde hun staa lidt paa afstand og skele efter den. Og ganske rigtig da hun spurgte Else, om hun vilde se Grisen, svarede hun, at den kunde hun se en anden Dag.

Vi Børn i mit Hjem kom somme Tider et ærinde over til Else Bu, og hun havde altid en Tvebak og Knaldsukker at give os, det var Børn jo glade for paa den tid, da var Børn jo ikke forvante.

Der var en Dag, min Far trak i Marken med Kørne, og havde en god rød Kvie, som gik yderst i Koblet, kom han hen i nærheden af Else Bu, som stod ved sit Havedige, og satte begge Hænder op over Øjnene, og sagde: Det er en god Kvie, du der har Volle, men da min en par timer efter kom hen og flytte Kørne laa den røde Kvie og var død. Men jeg tror ikke min Far mistænkte Else for at have skyld i det.

Else Bu skulle omsider til at dø, men laa længe og droges med Døden. Der var nogle Koner tilstede, saa var der en, som sagde, at hvis hun var en Heks, kunde hun ikke dø, før der blev lagt Ild under Sengen, de fik saa nogle gløder paa en Pande og stukket under Sengen, og saa døde Else Bu. Lidt om Else Bues udseende, hun havde en stor krum næse og et par glasagtige Øjne og en spids Hage, og gik hun altid med et rød Pandeklæde, og naar hun saa efter noget, satte hun Haanden over Øjnene.

En beskrivelse af Elses mand Niels Bu. Han vilde gerne have en stor Dram, han var lidt fordrukken, han havde været Gaardmand, men kunde ikke faa det til at gaa, saa solgte han Gaarden og lejede 4 Td. Land på østre ende af Marken paa Livstid. Naar han havde været i Nibe, havde han altid en lille Kæffert paa. Den gang var der en Sti lidt paa den anden side af Nibe Mølle og tværs over Gelstrup Mark, og som fortsatte igennem Gelstrup By og over Vokslev Mark til Tårup. Om Dagen fulgte Niels Bu Stien, og kom somme tider forbi Gaarden, han havde solgt, og der havde de en Dreng paa 4-5 Aar, og en Dag Niels Bu kom ind, spurgte Drengen om han matte se den Bjørn, Niels Bu trak med, og han vilde ogsaa gerne se hans Blyhat, det var jo noget hans Forældre havde talt om. Naar det var sildig og mørk, fulgte Niels Bu vejen igennem Vokslev og op ad Vejen til Thaarup og op forbi mit Hjem, men her skulde han fra vejen og tværs over, og saa kunde han ikke finde retningen, men kom ud i nogle Hulveje, og saa naar han var ved at falde raabte han "Hov", men blev han alligevel paa Benene raabte han "Nej", og bagefter "Vis til By", og de blev han ved at raabe, til der kom nogen og fulgte ham Hjem".

KILDER M.V.

Datoer og årstal før 1637 henviser med mindre andet angives til dokumenter i min Diplomatarium Hornumense, se litteraturlisten.

Henvisninger til årstallene 1787, 1801, 1834, 1840, 1845, 1850, 1855, 1860, 1870, 1880, 1890, 1901 refererer med mindre andet angives til folketællingerne. Domme, tingsvidner m.v. refererer med mindre andet angives til Hornum herredsting indtil 1688 og Hornum-Fleskum herredsting herefter, og landstinget er underforstået Viborg landsting.

Rigsarkivet (RA)

Danske Kancelli, B100, akter vedr. en stående landmilit.

B120, kancellieksemplarer af jordebøger indsendt af lensmænd 1665.

Lægdsrulle Hornum herred 1724.

Folketællinger, 1787-

Lensregnskab Aalborghus, Pandum, Hald.

Regnskaber 1559-1660: Militære regnskaber IV 40e, Mandtal på Sivert Brockenhus Hovedskat til jul 1660, og Nibe Sildesalteri.

Rentekammeret, Matriklen 1664 og 1688. Amtsregnskab Aalborghus.

Vejkort Aalborg-Løgstør.

Det Nørrejske Landsarkiv, Viborg (NLA)

C2, Viborg bisp.

C15B, Hornum herreds provsti.

C160, Vokslev Sogns kirkebog.

C649, Aalborg Hospital. C653, Horsens Hospital.

G139, Lundbæk gods. G147, Lindenberg gods. G149, Restrup gods.

LK 203, Vokslev Kommune, Breve 1841-61, fattig- og skolevæsen.

B35D, Hornum-Fleskum herreds tingbog. B37, Aalborg byfogeds tingbog. B39A, Nibe tingbog. B40A, Hornum herreds tingbog.

B40E, Nørholm birks tingbog. B40G, Lundbæk birks tingbog.

B41B, Lindebjerg birks tingbog.

H1(9)-25 og 27, Heilskovs samlinger.

Aalborg Stadsarkiv

Vokslev sogneråds forhandlingsprotokol 1842-65, 1869-91, 1925-50, 1950-69.

Fotograf Tønnies glaspladesamling.

Niels Østergaards manuskript om gårdene i Tostrup.

Lokalthistorisk Arkiv, Ø. Hornum

Materialesamling, Hans Povlsen, fotos, breve m.v.

Kort & Matrikelstyrelsen

Original 1- kort. Formindrede sognekort. Matriklen 1844.

Nibe Museum og Lokalhistoriske Arkiv for Nibe og Omegn.

Ludvig Mark, karetmager i Vokslev: Erindringer fra o. 1971.
Peder Kvist: Gårdene i Vokslev Sogn. Samling af uddrag af bøger, arkivalier m.v. indenfor Nibe Kommune. Fotos af personer i Vokslev Sogn. Samling af avisudklip fra Aalborg Stiftstidende. Hornum-Fleskum herreds tingbog, kopi-protokoller.

Aalborg Vestre Provsti, Nibe.

Tegninger af Vokslev Kirke 1768 og 1890.

Protokol for kirkesyn 1862-

Fortegnelse/fotos af kirkesølv, Aalborg Historiske Museum.

Private samlinger af materialer og fotos.

Tak til beboere i sognet, som har hjulpet med oplysninger og fotos: A.C. og Ellen Winther Hansen i Grydsted, Albert Andersen Fristrup i Simsted, Bjarne og Anne Marie Buus Jensen i Tårup, Dorte Hyldahl og Kim Hedegaard i Huul Mølle, Else og Svend Aage Fuglsang i Pandumhuse, Erik Fristrup i Sønderlund, Finn og Cita Nielsen i Vokslev, Frank Staun i Nibe, Frida Nielsen i Klæstrup, Henrik Bang Nielsen i Vokslev, Inge og Hans Jørgen Larsen i Gammellund, Julie Davidsen i Nibe, Karen Justesen i Klæstrup, Kresten Fisker i Gelstrup, Leo Helmer i Vokslev, Liselotte og Frode Staun i Klæstruplund, Margit og Janus Staun i Lyngbjerggård, Ulla og Anders Binderup i Vokslev, Poul Kjærsgaard i Binderup, graver og kirketjener Kirsten Winther Uhrenholt i Grydsted, Poul Erik Christenseni Vokslev Idrætsforening, Lokalhistorisk Arkiv for Nibe og Omegn, provst Jens-Anders Djernes, præst Tine Junker Dalgaard.

UTRYKTE KILDER

Hans Gjedsted, Støvring: Uddrag af: Hornum herreds tingbøger, Nørholm Birks tingbog, Hornum-Fleskum herreds tingbøger, Lindenberg Birks tingbøger, Nibe birketings tingbøger, Aalborg byfogeds tingbog, Aalborg Hospitals skifteprotokoller, Aalborghus lens regnskab. Lindenberg gods' skifteprotokoller og fæsteprotokoller. Findes på Slægtshistorisk Forening for Aalborgegnens hjemmeside.

Jens Langdahl, Fredericia: Lensregnskab Aalborghus og Pandum, Uddrag af Matriklen 1664, 1688, Amtsregnskaber Aalborghus, Militære regnskaber.

LITTERATUR

- Bagge, E.: Malmø stadsbog 1549-1559. København, 1972.
- Becher, T.A.: Ældste Danske Arkivregistraturer. København, 1854.
- Bricka, C.F. Kancelliets Brevbøger vedr. Danmarks indre forhold. Kbh., 1885.
- Christensen, Harry: Ni tværsnit af Nibes historie. Nibe, 1977.
- Christensen, W.: Repertorium Diplomaticum 1401-1504. København, 1899.
- Da Nibe var storkommune 1970-2006. Nibe, 2006.
- Dahlerup, Troels: Det kgl. rettertings domme fra Chr. III's tid. Kbh., 1959.
- Danmarks Adelsårbog. København, 1881-.
- Danmarks komm. Forvaltning, Hjørring, Thisted, Aalborg Amt. Kbh., 1929.
- Danske gårde i tekst og billeder. 1991.
- Danske Magazin. København, 1854.
- Elvius, Sofus: Danmarks Præstehist. i Aarene 1869-84. København, 1885.
- Erslev, Kr.: Danmarks len og lensmænd. København, 1878.
- Erslev, Kr.: Danske Kancelliregistranter 1535-50. København, 1881.
- Erslev, Kr.: Kong Fr. I's danske registrant. København, 1878.
- Erslev, Kr.: Repertorium Diplomaticum 1351-1400. København, 1894.
- Frederiksen, Lars: Nørholm Sogns historie. Nibe, 1987.
- Færch, O.: Klæstruplund i Vokslev Sogn. Aalborg, 2007.
- Færch, O.: Diplomatarium Hornumense, Tingsvidner, breve og andre dok. fra Hornum herredsting, Nibe og Nørholm birketing 1216-1636. Aalb. 2004.
- Færch, O.: Færchslægterne i Danmark. Aalborg, 1998.
- Færch, O.: Herredsfogeder og skrivere ved Hornum herredsting, Nibe og Nørholm birketing samt Hornum-Fleskum herredsting. Aalborg, 2006.
- Gjedsted, Hans: Hornum herreds tingbøger, Landsarkivet i Viborg og Slægts-historisk Forening for Aalborgegnens hjemmeside.
- Gjerding, Klavs: Bidrag til Hellum Herreds beskrivelse. Aalborg, 1882.
- Gravlund, Thorkild: Herredsbogen. 1930.
- Hansen, J.J.: Større Danske landbrug. København, 1934.
- Heise, A.: Diplomatarium Vibergense. København, 1879.
- Hertzum-Larsen, Holger: Jyske domme og dokumenter 1440-1700. 1995
- Himmerland og Kjær Herreds Årbøger. 1913-.
- Holmegaard, Jens: Viborg landstings skøde- pantebøger 1624-57. Viborg, 1966.
- Hvas, F.: Samling af Meddelelser om Personer og Familier af Navnet Hvas. 1890
- Jensen, Jørgen: Danmarks Oldtid. København, 2001.
- Jessen, Axel og Ødum, Hilmar: Senon og Danien ved Voxlev. 1923.
- Jessen, Axel: Stenalderhavets Udbredelse i det nordlige Jylland. 1920.
- Jyske Samlinger, Samlinger til Jysk Historie og Topografi. 1866-.
- Kirkehistoriske samlinger. 1849-.
- Klitgaard, Carl: Jens Christensen Lyngbys dagbøger.
- Klitgaard, Carl: Nibe Bys Historie indtil 1728. Aalborg, 1917.
- Kolderup-Rosenvinge: Udvalg af gamle danske Domme. København, 1842.
- Kolding, Kr.: Store Restrup. 1942.
- Kornerup, Bjørn: Aalborg Stiftshospitals Historie. København, 1931.
- Krarup & Lindbæk: Acta pontificium Danica 1316-1536. København, 1904.
- Kristensen, Evald Tang: Danske Sagn. København, 1928.

- Kristensen, Frode: Vokslev Forsamlingshus 1897-1997. Nibe, 1997.
- Kristensen, Frode: Historien om Pandum Hovedgaard. Nibe, 1999.
- Kristensen, Frode: Fra Uldkrasmølle til trævarefabrik. Nibe, 1991.
- Kvist, Peder: Gårde i Vokslev Sogn. Nibe, 1993. Manuskript, Nibe Museum.
- Larsen, Dagmar: Kulturbilleder og typer fra Nibes glansperiode. 1925.
- Min Far, Danske Mænd og Kvinder fortæller om deres far. København, 1948.
- Nedergaard, Poul: Personallistoriske, sognehistoriske og statistiske bidrag til en dansk præste- og sognehistorie 1849-1949.
- Nielsen, Kurt og Skovfo, Søren: Nibe kirke, Dens bygning, udsmykning og mennesker. Nibe, 1995.
- Nielsen, Olaf: Codex Esromensis, Esrom klostres brevbog. 1880.
- Pedersen, Henrik: Danske landbrug, (Chr. V's matrikel 1688). København 1928.
- Pontoppidan, Erik: Annales ecclesiae Danicae. København, 1741-1744.
- Pontoppidan, Erik: Den Danske Atlas. 1743-1781.
- Poulsen, Ejnar: Ranumstaten 1849-1949. Løvskal Skole, 1949.
- Poulsen, Karl: Slægtsbog for familien Færch i Vokslev. Skals, 1986.
- Poulsen, Th.: Store Restrup. 1909.
- Povlsen, Hans: Jeg husker så grant, Efterladte erindringer. Ø. Hornum, 1998.
- Rasmussen, Holger: Limfjordsfiskeriet før 1825. København, 1968.
- Rasmussen, Poul: Viborg Landstings Dombøger 1616, 1617A, 1618. Viborg, 1965
- Regesta Diplomatica Historiae Danicae. København, 1847.
- Reitzel-Nielsen, Erik: Danske domme. København, 1979.
- Resens, Peder Hansen: Atlas Danicus. 1677.
- Secher, V.A.: Samling af Kongens Rettertings Domme. 1881-1886.
- Slægten Qvist, Dansk Slægtshistorie, Kjellerup.
- Slægten Staun fra Lyngbjerggård i Vokslev Sogn. Fredericia, 1990.
- Steenstrup, Johannes: Studier over Kong Valdemars jordebog. 1874.
- Suhm, P. F.: Nye Samlinger til den Danske Historie. København, 1792.
- Thaulow, Th.: Lillie-Juulernes Slægtsbog. København, 1925.
- Trap, J.P.: Trap Danmark, G.E.C. Gad, København, 1961.
- Vokslev Kalkværk, Nibe Museum.
- Vort Sogns Historie i 100 aar, Bind 2. Historisk Forlag, 1956.
- West, F.J.: Kronens Skøder. 1908.
- Wiberg, L.V.: Den almindelige danske Præstehistorie. Odense, 1870.
- Østergaard, Niels: Gårdene i Nørholm, Manuskript. Aalborg Stadsarkiv. 1986
- Østergaard, Niels: Gårdene i Tostrup, Manuskript. Aalborg Stadsarkiv. 1986.
- Aakjær, Svend: Kong Valdemars Jordebog. København, 1926.

FORKORTELSER

Adkomstreg.	Landbohistorisk Selskab, Adkomstregistrering 1513-1550, Institut for navneforskning, Københavns Universitet.
Alb.	Album.
Br.	Brev.
DAA	Danmarks Adelsårbog, årgang anført.
Danske Domme	E. Reitzel Nielsen, Danske Domme 1375-1662.
DAS	Danske Adelige Sigiller, Henry Pedersen og Anders Thiset.
Dipl. Hornumense	Diplomatarium Hornumense, O. Færch.
Dipl. Viberg.	Diplomatarium Vibergense, O. Heise.
DKC	Det Kulturhistoriske Centralregister, Kulturarvsstyrelsen.
Domb.	Dombog.
Fdk.	Fjerdingskar.
Fgd.	Foged.
Grd.	Gård.
Hans Gjedsted	Refererer til Hans Gjedsteds afskrifter.
Heilskov	Heilskovs Samlinger, Landsarkivet i Viborg.
Herredsfoged	I Hornum herred, hvor intet andet nævnes.
Hornum	Ø. Hornum, hvor intet andet angives.
Hrd.	Herred.
Hrdskr.	Herredsskriver.
H&K	Himmerland & Kjær Herreds årbøger.
Htk.	Hartkorn, tønder – skæppe – fjerdingskar - album.
Jens Langdahl	Refererer til Jens Langdahls afskrifter.
Kanc. Brevb.	C. F. Bricka, Kancelliets Brevbøger.
Kbh.	København.
Kgl. Bib.	Det Kongelige Bibliotek, København.
Mk.	Mark.
NLA	Landsarkivet for Nørrejylland, Viborg.
O.	Omkring.
Prtk.	Protokol.
RA	Rigsarkivet.
Rep., Repertoriet	Repertorium Diplomaticum, række I og II af hhv. Kr. Erslev og Willian Christensen.
Rdl.	Rigsdaler.
Rtk.	Rentekammerearkivet, Rigsarkivet.
S./s.	Sogn eller side.
Sk.	Skilling.
Skp.	Skæpper.
Sst.	Sammesteds.
S.å	Samme år.
T.	Tegnelser, jf. Kanc. Brevb.
Tdr.	Tønder.
Tgb.	Tingbog.
Trap	Trap Danmark, jf. litteraturlisten.
ÆA	De Ældste danske Arkivregistraturer.

STIKORDSREGISTER

Registeret omfatter kun steder og personer med direkte tilknytning til sognet. Navne er gengivet, som de er fundet i protokoller m.v. Afvigende og varierende stavemåder kan derfor forekomme.

- Abildgaard: Anders Andersen i Binderup Mølle;201; Anders i Binderup;29;30;35;178; Christen i Binderup;178; Frederik;189; Ole Peter Andersen, teglværksejer;179; Peder Chr. i Binderup Mølle;201
- Abrahamsen: Søren i Vokslev;25;291
- Adamsen: Anna, graver;128; Gerhardt, uddeler;185; Holger, graver;89;128
- Adeler: C. V. baron von;252
- Adersdatter: Mette i Harrild;398
- Afholdsbevægelsen;137
- Agerbo: Ellen Margrethe;55; Th. i Vokslev;184
- Agerbæk: Jens Chr. Steffen i Klæstrup Mølle;223
- Aggersgård;198;369
- Akselsen: Hansigne;53; Jens i Gelstrup;305; Jens i Vokslev;282; Laurids i Forsamlingshuset;133; Peter;53; Søren i Vokslev;282
- Algreen: Hanne;199
- Alsing: Elisabeth Sophie;265; Fr. Vilhelm, lærer i Simsted;62; Marcus Nielsen;112
- Altewelt: Sigvart Johansen, degn;122
- Andersdatter: Anne i Tårup;389;392; Dorte i Rodstrup;404; Dorthe i Moldbjerg;108; Ide i Binderup;371; Karen i Binderup;379; Karen i Gelstrup;278; Kirsten i Tårup;388; Maren i Tårup;392; Margrethe i Tårup;392; Mette i Rodstrup;406
- Andersen: Albert Fristrup;127;141;174; Anders;189; Anders Buus;280; Anders i Gelstrup;30;39;305; Anders i Rodstrup;405; Anders i Vokslev;27;29;285; Anne Buus;280; Anne Rigmor;55; Anton i Gelstrup;27;29;184; Chr.;29; Chr. i Nibe;340; Christen i Gelstrup;305; Christen i Huul Mølle;208; Christen i Klæstruplund;333;334; Christen i Nibe;386; Christen i Tårup;333;383;392; Christen, krigskommissær;196;365; Clement i Grydsted;342; Egon (Fynbo);15;236; Ejvind Væver i Vokslev;31;37; Elly;127; Farver;354; Frans i Klæstrup;308; Gudrun Schou, organist;128; Hans i Klæstruplund;336;337; Hans, rakker;424; Jacob i Gelstrup;304; Jens;28;140;281;340; Jens i Binderup;354; Jens i Gelstrup;39; Jens i Huul Mølle;206; Jens i Klæstrup;309; Jens i Klæstrup Mølle;222; Jens i Rodstrup;405; Jens i Vokslev;153;285;286;289; Jens i Vokslev Mølle;205; Jens Juul;174; Jens, 1407;339; Jep på Sjælland;295; Just i Harrild;397;398; Karen Margrethe;146; Kristen;149; Kristian;35; Laurids i Dalsgaard;32;279; Laurids i Grydsted;344;386; Laurids i Tårup;386;389;392; Laurids i Vokslev;291; Mads i Gjerding;83; Mads i Harrild;397;398; Mads i Pandum Mølle;208; Mads, rakker;424; Maiken Buus;280; Marinus Fristrup;327; Marinus i Simsted;184; Michel i Klæstrup;309;318;319; Michel i Klæstruplund;335; Mie;146; Niels af Laage;402; Niels Buus;280; Niels Chr. i Rodstrup;405; Niels i Gelstrup;304; Niels i Grydsted;340;345; Niels i Huul Mølle;208; Niels i Klæstrup;317; Niels i Klæstruplund;333; Niels i Tårup;383;386;390;391; Niels Knudsen i Dalsgaard;280; Niels, Rodstrup Nørgaard;78; Oluf;56; Peder i Gelstrup;305; Philippine, f. Sørensen;39; Poul i Vokslev;287; Ruth af Tostrup;293; Sanne;56; Stig Buus i Dalsgaard;280; Susanne;185; Svend Fristrup;327; Søren;28; Søren i Gelstrup;297; Søren i Huul Mølle;211; Søren i Klæstrup;308; Terkel i Binderup;356;370; Terkel i

- Dalsgaard;99;275; Terkel i
 Vokslev;285;286; Thomas i
 Klæstrup;308;319; Trine;145;
 Aage;30;35;190
- Andreasen: Ole, lærer i Grydsted;59;64
- Ankiær: Peder, degn;124
- Anneksgården i Harrild;25
- Aqua Pries & Co., Glyngøre;178
- Arenfeld: Jørgen;311; Mogens;208;310;311
- Askehøve: Jens;141;146
- Asmussen: Berit;56;141; Marie Louise;145
- Assens: Ovidius Sophus, præst i Vokslev og
 Nibe;114
- Atomfysiker;420
- Augsburg: Jens Jensen;109
- Aunsbjerg;282
- Bach: Chr. Nielsen i Vokslev;291; Erling
 Nielsen i Tårup;389; J.J.;229; Karen
 Marie Kvist;280; Peder Chr. Pedersen,
 kalkbrænder;226; Peder Jensen,
 kalkbrænder;225; Wilhelm Pedersen,
 kalkbrænder;225
- Bagge: Hans;390; Jens, kapellan i
 Nibe;99;152; Jeppe;390; Jes;390;
 Mathias;390
- Banner: Erik;284
- Basse: Rosine Nielsdatter;113
- Bassen: Maren Cathrine;153;292;312;354;
 Niels, byfoged i Nibe;253;292
- Bastrupholm;350
- Bech: J., godsejer Pandum;258; Marcus
 Galthen;199;220
- Beck: Ide Johannesdatter;212; Johan Chr.
 Pedersen, lærer i Simested;62
- Below: Claus lensmand på Spøttrup;262;
 Henrik, lensmand på Pandum;251
- Benderup: Niels Mouridsen til Tustrup;285
- Bendtsen: Anders i Grydsted;340
- Bennebæk: Olav;56
- Benzon: A.W., godsejer Pandum;258; Hans
 til Vesterlædegaard;392;404
- Berg: Rasmus Schade;199
- Bertelsdatter: Anne i Huul Mølle;210
- Bertelsen: Clemmend i Østergaard;407; Jens
 i Gelstrup;100;296; Laurids i
 Binderup;354
- Bild: Otte Strangesen i Fyn;295
- Bildt: Daniel Knudsen til Marlandgård;288;
 Henrik Thorulfsen Bildt til Vester
 Hassing Hovgaard;250; Jens Ottesen
 til Hestrupgaard;288
- Bille: Esge;341; Henrik i Vestergård;262;
- Karen Bentsdatter;195;349;350;377;
 Maren Clausdatter;355;
 Mogens;350;377; Peder Torbernsen til
 Svanholm;195;349;350;377;388
- Binderup: Anders i Klæstruplund;337;
 Laurids i Gelstrup;305
- Binderup Mølle;194
- Binderup Nedergaard;82;282;354
- Binderup Overgaard;282
- Binderup Skole;64
- Binderup Å;191
- Binderupgaard;349;356;361
- Birkbak: M.P., lærer i Binderup;65;173
- Bitsch Lauridsen: lærer i Simested;62;137
- Bjerregaard: Jens i Gelstrup;304; Laurids i
 Gelstrup;305; M.C.C. godsejer
 Pandum;257
- Blegdalshus i Tårup;393
- Blehr: Peder Ludvigsen, kapellan i Nibe;111
- Blicher: Malvine;199
- Bloch: Peder, foged på Restrup;370; Sofie
 Jespersdatter;264
- Blome: Hans, lensmand på Hald;332
- Boddum: Anders Andersen, degn;122
- Bodup: Niels Pedersen i Binderup;359;
 Peder i Binderup;359
- Boe: Niels i Vokslev;428
- Bondesen: Theodor, præst i Vokslev og
 Nibe;116
- Borup: Chr. Christensen i Gelstrup;Se
 Christensen
- Bosdal;247;407
- Brahe: Helvig Stensdatter;299; Otte til
 Knudstrup;299; Sten til
 Knudstrup;299;340;341
- Brandforsikringen;173
- Brink: Skibsreder, Fanø;179
- Brochtorff: Anne Margrethe;312
- Brockenhuus: Johan til Sebber Kloster;310;
 Jørgen til Sebber Kloster;310
- Brohuset;131;222
- Brok: Esge Jensen til Estrup;296; Lage
 Esgesen til Estrup;295
- Brun: Anders, præst i Vokslev;100; Christen
 i Harrild;333;397; Elisabeth Kathrine
 Pedersdatter;113; Jens Christensen i
 Gelstrup;Se Christensen; Jens i
 Ellidshøj, lille;332; Jens Madsen, præst
 i Vokslev;96; Jens Nielsen i Pandum
 Østergaard;333;407; Jep i Ellidshøj,
 herredsfoged;331; Jep i Gelstrup;73;
 Jep i Harrild;397; Lars i Ellidshøj;332;

- Niels i Ellidshøj, herredsskriver;331;
 Niels i Harrild;395; Niels i Pandum
 Østergaard;333;407; Søren i
 Rodstrup;403
- Brøgger: Marie Magdalene;124
 Brøndum: Lars;141
 Brøst i Grydsted;340
 Bu Else;427
 Buddisdatter: Kirsten i Klæstrup;307
 Bugge: Elne Nielsdatter;314; Niels til
 Hald;206;281;314
 Burlund: Ulrik i Klæstrup;327
 Busk: Helene Marie;134
 Buus: Hanne;146; Jens P. i Simested;173;
 Karen;280; Knud;149; Lars Peter;26
 Bye: C.;89
 Bødker: Jens Kristensen i Tårup;388; Jørn i
 Tårup;143;144;146;388; Peder
 Kristensen i Tårup;388
 Bøg: Chr. i Vokslev;285
 Børresen: Tanja;145
 Bøsdal; *Se* Bosdal
 Campingpladsen;190
 Caroline: Jepsen, f. Christensen;40
 Catharina i Vokslev;103
 Christensdatter: Ane i Binderup;376; Ane i
 Klæstrup;319; Anne i Rodstrup;404;
 Anne, rakkerkvinde;423; Else i
 Klæstrup;319; Kirsten;334; Kirsten i
 Tostrup?;319; Maren i Klæstrup;308;
 Maren i Tostrup?;319; Maren i
 Tårup;385; Mette i Tårup;391
 Christensen;146; Aksel;149;182; Anders
 Chr.;189; Anders i
 Binderup;353;354;358; Anders i
 Gelstrup;297; Anders i
 Grydsted;342;344; Anders i
 Rodstrup;27;404; Anders i
 Vokslev;153;286; Ane Kirstine;39;293;
 Anne Mette;146; Caroline i
 Binderup;376; Christen;28;29;30;
 Christen Borup i Gelstrup;297;
 Christen Hansen i Rodstrup;406;
 Christen i Binderup;376; Christen i
 Gelstrup;27;39;296;301;302; Christen i
 Grydsted;345; Christen i Stampen;201;
 Christen i Vokslev;289; Christen
 Maller i Huul Mølle;209; Christian i
 Vokslev;291; Ebba;55; Edel;55; Erik i
 Binderup;355; Esta;55; Flemming;56;
 Frands i Vokslev;153; Frode Kjær,
 sparekassedirektør;173; Hans og
 Karen Marie;81; Jacob;137; Jenny
 Methea f. Jensen;39; Jens i
 Binderup;354; Jens i Binderup
 Mølle;197;199;200; Jens i
 Gelstrup;82;86;127;297;300; Jens i
 Grydsted;342; Jens i Klæstrup;312;
 Jens i Klæstruplund;337; Jens i
 Vokslev;290; Jens, forpagter på
 Pandum;264; Joachim;182; Johan i
 Klæstrup;27; Johan Karl Theodor i
 Gelstrup Mølle;204; Jørgen;136;141;
 Karl i Simested;28; Kjeld i
 Klæstruplund;333; Kristine i
 Binderup;376; Lars, skolepatron;49;
 Laurids i Binderup;358; Laurids i
 Klæstrup;309;325; Laurids i
 Tårup;383; Mads i Tostrup;319;
 Michel i Binderup;355;357;371; Michel
 i Gelstrup;87; Michel i Grydsted;340;
 Michel i Tårup;389;392; Michel i
 Vokslev;287;370; Michel i Vokslev
 Mølle;205;285; Michel i
 Østergaard;407; Morten i
 Binderup;354; Niels Frstrup i
 Binderup;376; Niels i Gelstrup;87;297;
 Niels i Grydsted;341;344; Niels i
 Klæstruplund;336; Niels i
 Rodstrup;404;406; Niels i
 Tårup;390;391; Niels P. i
 Klæstrup;184; Oluf i Grydsted;344;
 Otto;29; Peder i Binderup;354; Poul
 Erik;141;146; Simon i Huul Mølle;211;
 Svend;31; Svend i Binderup;353;365;
 Søren i Gelstrup;299; Søren i
 Grydsted;341;342; Søren i Harrild;399;
 Søren i Rodstrup;406; Søren i
 Tårup;381;387; Søren i Vokslev;153;
 Ulf;143; Villy i Klæstrup;31;37;182;
 Aase, Vokslev Sparekasse;173
 Christiani: Frits Holger, præst i Vokslev og
 Nibe;115
 Christiansen: Asger;146; Berit;146
 Christoffersen: Abraham, skoleholder i
 Vokslev;52; Christen i
 Klæstruplund;336;337; Mads,
 rakker;424
 Clausdatter: Karen;104
 Clausen: Anders Henrik, lærer i
 Grydsted;61; Johan, foged på
 Pandum;263; Jørgen Mads, direktør i
 Danfoss;417
 Clementsen: Niels, rigsråd;100;282

Clemmensen: Laurids i Tyrrestrup;263
 Cordes: Edvard, godsejer Pandum;25;255;
 Emilie;257
 Cramer: Stine, præstefru i Nibe;114
 Dagnes: Charlotte Amalie;125
 Dalgaard: Esper, præst;116; Niels i
 Klæstrup;312; Tine Junker, præst i
 Vokslev og Nibe;116
 Dalsgaard;274; Adolf;279; Anders
 Laursen;32; Christen Jensen i
 Binderup;379; Jens Jensen i
 Klæstruplund;337; Jens Nielsen i
 Vokslev;289; Niels i Klæstrup;311
 Dambrugene;178
 Danielsen: Simon i Klæstrup;312; Simon
 Vestergaard;291
 Dannebrogsmænd;426
 Davidsen: Aksel, lærer i Vokslev;29;55;173
 De forenede Nordjyske Teglværker;236
 Degn: Christen i Klæstrup;153; Mikkel
 Thøgersen i Klæstrup,
 grandefoged;153; Peder;118
 Degne;117
 Deichmann: Else Bartolomæusdatter;112
 Dencker: Jesper, lærer;56
 Dideriksen: Peder, præst i Vokslev;97;281
 Digter;410
 Djernes: Jens-Anders Overgaard i Nibe,
 provst;72;116
 Dossering: Anna Elisabeth;112
 Due: Albrecht Christoffer til
 Torstedlund;303; Bernt til
 Halkær;302;399; Jørgen til
 Halkær;152;289;300;302;399; Mandrup
 til Halkær;288
 Dyre: Hans;342
 Døgind: Christen Michelsen i
 Klæstrup;309;310;311;312; Jens i
 Klæstrup;307; Mette Michelsdatter i
 Klæstrup;310; Michel;308; Michel
 Andersen i Klæstrup;308;309; Michel
 Christensen i Klæstrup;310; Niels
 Michelsen i Klæstrup;310;311
 Daa: Dorte Clausdatter;250; Gregers til
 Lundbæk og Pandum;252;323;
 Jørgen;350; Jørgen Christiensen til
 Enggaard;349
 Eberstein: Albert Ludvigsen;281; Ludvig
 Albertsen;281; Ludvig von;281; Peder
 Ludvigsen;281
 Elef: Niels Jensen i Binderup Mølle;198
 Elektrificeringen;186
 Elkjær: Mette;145; Preben;143
 Ellekilde: Dingena;56
 Eller: Edvard Richard Mathias, præst i
 Vokslev og Nibe;115
 Eriksdatter: Karen, abbedisse i Mariager
 Kloster;284
 Eriksen: Josep i Klitgaard, foged på
 Restrup;350; Peder i Gelstrup;295;296
 Ertmand: Johan, købmand i Nibe;107
 Esgesen: Jens i Klæstruplund;330; Niels i
 Grydsted;97;339
 Espengård i Tårup;393
 Espersen: Gert;141
 Esrom Kloster;328
 Fattighuset;68
 Fattigvæsenet;66
 Feiring: Ane Johanne;214
 Feldbereder: Jens ved Huul Mølle;336
 Ferck i Gelstrup;298
 Filesliber;26
 Filstedgård;392
 Fisker: Frands Larsen;53; Kr. i
 Gelstrup;304; Lars;89; Lars Larsen;53;
 Peder i Nibe;346; *Se* Hofmand
 Fiskeriet;175
 Flemming: Margrethe Pedersdatter;295
 Foderstofforeningen;184
 Fogh: Palle, Vokslev Friskole;56
 Foltved: Jens, skoleleder;57
 Forfatter;410
 Forsamlingshuset;131
 Frandis: Kirsten i Klæstrup;308
 Frandsen: Abraham i Vokslev;290; Ellen
 Else Bech, lærer i Binderup;65;
 Hakon, Aalborg;178
 Frank: Hans Lambert i Huul Mølle;32;214
 Frederiksdatter: Maren;292
 Frederiksen: Lise, Forsamlingshuset;135;
 Ole;183
 Frejlev: Jens Larsen i Gelstrup;225; Lars
 Sørensen i Gelstrup,
 sognefoged;34;43;137; Laurids Jensen
 i Gelstrup;304
 Fremskridtsforeningen;131
 Frendrup: Anders Jensen i Tårup;393;
 Bente, organist;128
 Friis: Jørgen til Krastrup;285;340; Jørgen til
 Krastrup, bisp i Viborg;283;340;395;
 Kirsten Jepsdr. til
 Lyngholm;195;284;351; Niels til
 Faurskov og Fuldtofte;196; Niels til
 Krastrup;320;403; Niels, biskop i

Viborg;247; Steen Ditlevsen;109;277
 Frstrup: Christen;30; Edvard i
 Klæstruplund;28;337; Erik i
 Klæstruplund;337; Jens Andersen i
 Binderup;376; Kr.;35; Lars Chr.
 Madsen i Binderup;376; Lene;55;
 Niels;55;142; Niels Chr. Larsen i
 Binderup;33;64;376; Peter i
 Klæstruplund;337; Valdemar;28;149
 Frost: Jens Nielsen i Vokslev;284;390; Søren
 Nielsen, herredsfoged;382
 Frysehøuset i Vokslev;189
 Fugl: Jens Sørensen, skoleholder i
 Vokslev;52
 Fuglsang: Anton Marinus;274; Niels,
 forpagter i Huul Mølle;216; Poul;55;
 Svend Aage i
 Pandumhuse;31;37;43;274
 Færch; Se også Ferch, Ferck, Færk; Anne
 Pedersdatter;52; Carsten Andreas til
 Knudseje og Hals Ladegaard;213;
 Cecilie;26; Jens Sørensen i
 Binderup;387; Kirsten
 Pedersdatter;278; Lone, direktør i
 Færch-koncernen;414; Maren
 Cathrine i Nibe;253; Niels Jensen i
 Binderup;387; Niels Sørensen i
 Gelstrup;302; Niels Sørensen i
 Tårup;388; Peder Christensen i
 Gelstrup;278; Peder i Gelstrup;304;
 Søren Nielsen i Gelstrup;302;387;
 Søren Nielsen i Tårup;387; Søren på
 Pandum;253;272; Søren Sørensen i
 Simsted;27
 Færchgården;240;241;298;304
 Færke: Søren Nielsen i Gelstrup;297
 Færkvejen;31
 Gammel Taarup;388
 Gammel Taarupgaard;412
 Gammellund;328
 Garben: Johan Martin i Nibe;199;220;
 Martin;220;325
 Garmann: Else Marie;112
 Ged: Anders Sørensen i Kirketerp,
 provst;71; Søren Christensen,
 herredsfoged i Aars herred;334
 Gelardi: Ruben i Nibe;202
 Gelstrup;295; Maren Pedersdatter;108;
 Michel Pedersen, herredsskriver;299;
 Peder Nielsen i Gelstrup,
 herredsskriver;108;299;302
 Gelstrup Mølle;203
 Gelstrup-Vokslev Kvægavlforening;149
 Georgsen: Henry;30;31;35;36
 Gertsen: Jens i Binderup Mølle;197
 Gjedsted: Hans, historiker, Støvring;7;20
 Gjeddev: forvalter på Lundbæk;272
 Gjørup: Cecilie Hansine Frederikke;115
 Gleichen: Adala af;281; Ernst, greve af;330;
 Lambert II af;281
 Glistrup: Petra Høgh;116
 Glob: Christiern Pedersen, lensmand på
 Pandum;248;406; Karen Pallesdatter i
 Nibe;247;282;339; Niels, biskop i
 Viborg;247;339; Palle Pedersen på
 Pandum;247;282;339
 Godiksen: Anine;40; Godik;52; Marie;55;
 Peder Skriver;28;29;40
 Grandestævne;21
 Gravere;128
 Graversdatter: Johanne i Binderup;358
 Graversen: Niels i Huul Mølle;211
 Gravlev: Niels Christensen i Klæstrup
 Mølle;220
 Gregersen: Christen i Gelstrup,
 sognefoged;43;304; Irma, lærer i
 Vokslev;56; Verna;142
 Griis: i Hersom;247
 Grosbøll: Else, kirkesanger og kordegn;128
 Grubbe: Anders Jepsen af
 Særslev;95;295;339; Jørgen Ejlersten til
 Vedbygaard;195;196;377
 Grundlovsfester;131
 Grydsted Ane, rækkerkvinde;423
 Grydsted Skole;58
 Grydsted Verte;344
 Grøndahl: Hansine Christine;53; Ida;53;63;
 Jørgen Jensen, lærer i Vokslev;53;291;
 Peter Gerhardt Barner;53
 Graae: Abigael Olesdatter;122; Anne
 Davidsdatter;122
 Gudskift eller Gudsgift Mølle;20;206
 Gundesdatter: Fru Gro;281
 Gyldenkrone: Regitze S.S.;260
 Gyldenstjerne: Anne
 Knudsdatter;195;349;350;377; Anne
 Mogensdatter;195; Christen
 Mogensen;195; Christoffer til
 Ivernæs;351; Dorte Mogensdatter;196;
 Ellen Henriksdatter;296; Else
 Mogensdatter;195; Gabriel Knudsen
 til
 Restrup;195;275;284;307;317;351;377;
 Hannibal Mogensen til

Restrup;82;195;318;355;362;363; Helle Hedeagersminde i Tårup;393
 Mogensdatter;196; Henrik Knudsen til Hedegaard;329; Kim i Huul Mølle;218
 Restrup;194;195;349;350;377;388;390; Helmer: Leo;141
 Hilleborg Mogensdatter;195;377; Henriksen: Iben, sparekassedirektør;174;
 Karen Knudsdatter;350; Knud Ole;143; Ritgert i Vokslev,
 Henriksen til Restrup;349;350;377; præst;94;402; Søren;144
 Knud til Vosborg;351; Mogens Herkulesminde;202
 Knudsen til Fuldtofte og Herred;19
 Søholm;195;284;308;351;377; Mogens Hess: Ivan;136
 Mogens;195; Niels til Restrup;362; Hildsmand: Anne Birgitte;124
 Sibylle Mogensdatter;195 Himmerlands Blæserorkester;147
 Gøye: Falk til Bratskov;299; Ide;310; Himmerlands Elektricitets-
 Mogens til Clausholm, Andelselskab;187
 rigshovmester;99;152 Himmersyssel;19
 Gaardmand: Johan;302 Hjort: Hans, præst i Århus;395
 Hald;281;340;342; Damanius, præst i Hjul Lars i Vokslev;427
 Vokslev og Nibe;113 Hoel Mølle;206
 Hald Len;151;284 Hofmand: Lars i Grydsted;339; Peder
 Halkær;398;400;404; Christen i Christensen i Nibe;346; Søren i
 Klæstrup;307 Grydsted;339
 Hansdatter: Vibeke i Binderup;83 Hofmann: Susanne;263
 Hansen: A.C. Winther i Trilbakkegaard i Holck: Hans til Barritskov;299; Kirsten
 Grydsted;43;179; Agner;142; Hansdatter;299; Lyder;314
 Børge;178; Chresten i Hollesen: Marinus;27; N.P.;140
 Falstedviggård;36;37; Christen;31; Holm: Chr. P.;229
 Christen i Klæstruplund;337; Christen Holmager: AnePetrea i Klæstruplund;337;
 i Rodstrup;406; Erik Kristian;55; Ernst Christen Christensen i
 i Trilbakkegaard i Grydsted, Klæstruplund;337; NielsChristensen i
 sognefoged;29;43; Frode, Klæstruplund;337
 sparekassedirektør;173; Hans Holmgaard i Tårup;381;391
 proviantskriver, Københavns Slot;358; Holstebro: Laurids Madsen, degn;121
 Jacob i Viborg;311; Jens i Hornum herreds provsti;21;71
 Binderup;374; Jens i Stampen;202; Hornum herreds ting;19
 Jeppe;136; Johan M., bestyrer i Horsens: Inger Rasmusdatter;108
 Vokslev Kalkværk;230; Knud i Horsens Hospital;152;198;353;372
 Binderup;374; Mads, rakker;424; Hovaldt: Thomas, lærer i Grydsted;58
 Michel i Grydsted;344; Morten Peter i Huul Mølle;20;206
 Klæstruplund;337; Niels;149; Niels Huul Møllelav;193
 Chr.;143; Niels i Binderup Mølle;198; Hvanstrupgaard;264
 Niels i Huul Mølle;209; Oluf i Hvass: Christoffer, lensmand på
 Tårup;389; Peter;55; Poul;28; Robert, Pandum;251; Maren Laurence;254
 sparekassedirektør;174; Søren i Hvid: Christiern, præst i Verum i Ribe
 Klæstrup;309 stift;99
 Harboe: Hans Michelsen, præst i Durup;109 Hvilsom: Leon, Vokslev;70
 Harbou: Christen Jensen til Hvoltris;282 Hvæes: Jens i Klæstrup;240
 Harrild;395 Hübertz: lærer i Grydsted;59
 Harrildgaard;395 Hyldahl: Christen i Huul
 Hass: Ludvig Daniel, præst i Vokslev og Mølle;31;34;36;216; Dorte i Huul
 Nibe;114 Mølle;218; Hans Jensen i Huul
 Hauge: Laurids Madsen, lærer i Simsted;63 Mølle;173;215; Jacob Jensen i Huul
 Haugaard: Kristine Elisabeth;113 Mølle;27;34;137;216; Johannes i Huul
 Havre Sig;407 Mølle;55;142; Svend Aage i Huul

Mølle;217
Høeg: Anne til Buderupholm;309; Christen til Fladholdt;285; Maren Nielsdatter (Banner);285; Reiner, graver;128; Stygge til Vang;342
Højgaard: Harry;31;36
Høkles Bakke;15
Hørby: Anne Bertelsdatter;341; Bertel i Vesterris;331
Haack: Henrik, forvalter på Pandum;272
Haase: Jens;190; Peder Jensen i Vokslev;291
Ibsen: Jens i Gelstrup;297; Jens i Grydsted;341;342;346
Ilkær: Niels, birkefoged i Nibe;303
Indre Mission og Grundtvigianismen;149
Ingemand: Jacob i Vokslev;29;30;35;184; Per;55
Ingvarsen: Jep i Binderup Mølle;197
Ipsen: Johanne;114
Ishytten i Vokslev;186
Iversen: Karoline Marie;69; Theodora Cathrine;114
Jacobsdatter: Else, degnekone;119; Malene i Binderup;357
Jacobsen: Anders i Gelstrup;305; Anders i Harrild;399; Anders i Tårup;381; Carl Ludvig i Binderup Mølle;199; Frederich Johan;254; Jacob Christian Georg, atomfysiker;420; Jacob i Grydsted, sognefoged;43; Jacob Peter i Grydsted;81; Jens Chr. i Rodstrup;405; Jens i Harrild;399; Johanne Lucie Henrietta, ejer af Pandum;254; Johannes;328; Laurids i Vokslev;289; Peder i Tårup;381; Søren i Vokslev;290; Søren i Østergaard;407; Aage;28
Jakobsdatter: Johanne;108
Jebsen: Anders; Se Grubbe; Jens i Klæstruplund;97;330; Jost i Klæstruplund;331; Søren i Volstrup;332
Jensdatter: Anne i Binderup;374; Dina i Binderup;372; Dorthe i Vokslev;286; Else i Tårup;393; Else Marie i Vokslev;427; Johanne Marie i Klæstrup;240; Karen i Binderup;374; Kirsten i Binderup;368; Maren af Vokslev s.;346; Maren i Nibe;346; Maren i Aalborg;281; Mette i Binderup;357;378; Mette i Simsted;400
Jensen: Acer i Binderup;361; Alfred, brugsuddeleer;184; Anders i Binderup;372; Anders i Binderup Mølle;199; Anders i Binderup, foged på Restrup;83;363; Anders i Huul Mølle;208;310; Anders i Klæstrup;309;323;324; Anders i Klæstruplund;337; Anders i Pandum Mølle;224; Anders i Vokslev;286;288;290; Anders i Østergaard;407; Anders Ry i Tårup;137; Anders Vestergaard i Vokslev;289; Anders, rakker;424; Andreas;55; Anne Marie Buus;127;141;382; Birthe;146; Brian Skov i Klæstrup;327; Christen i Binderup;374; Christen i Grydsted;344; Christen i Huul Mølle;214; Christen i Klæstrup;308;312; Christen i Rodstrup;404; Christen i Vokslev;291; Christen Vestergaard i Vokslev;291; Christen, ejer af Vokslev Kalkværk;229; Christen, kridtskærer;80; Christen, sognerådsmedlem;27; Constantinus i Binderup;372; Egon Bjarne i Tårup;382; Hanne Buus;145; Hans;28; Hans i Dalsgaard;278; Jacob i Vokslev;289; Janus;28; Jens;28; Jens Chr.;31; Jens Christen i Klæstrup Mølle;221; Jens i Binderup;356; Jens i Harrild;289; Jens i Huul Mølle;209; Jens i Klæstruplund;332;333;335; Jens i Pandum;245; Jens Nielsen i Vokslev;286; Jens Peter;36;89; Jens Peter i Tårup;36;382; Jens Peter, Ejer af Stampen;202; Jeppe i Binderup, væbner;361; Johanne;182; Jokum, Vokslev Kalkværk;91;132;137;182;226; Just i Grydsted;341;342; Karl;149; Karl Kasper;69; Kjeld W.;146; Knud i Binderup;356; Knud i Gelstrup;302; Kr. i Tårup;184; Kristian;28; Kristian Albert i Tårup;381; Kristina;145; Lars i Klæstruplund;337; Lars i Vokslev;291; Lars Lyngby, lærer;137; Lars Peter i Klæstruplund;337; Laurids i Binderup, foged på Restrup;82;362; Laurids i Gelstrup;300;302; Laurids i Klæstrup;310;311; Laurids Kjær, sparekassedirektør;173; Mads;127;

- Mads i Binderup;355;377; Margrethe, kirketjener;80;128; Marie i Binderup;359; Martine;32; Michel i Grydsted;341;342; Mikkel Buus i Binderup;369;382; Mogens, forpagter på Pandum;263; Morten i Harrild;397; Morten i Klæstrup Mølle;219; Morten i Simested;400; Niels Dal i Gelstrup;302; Niels i Binderup;351;354;361;372;379; Niels i Gelstrup;302;305; Niels i Grydsted;341;342;344; Niels i Pandum Mølle;224; Niels i Simested;401; Niels Møller, købmand i Vokslev;184;186; Ove;141;146; P. i Binderup Mølle;199; Peder i Binderup;355;361;370; Peder i Klæstrup;308;309; Peder i Klæstruplund;86;126;334;335;336; Peder i Vokslev;285;286; Poul;142; Poul i Vokslev;288; Poul Krag, brugsdelder;173;184;189; Simon i Grydsted;344; Simon i Klæstruplund;332;333; Søren Binderup i Tårup;389; Søren i Gelstrup;302; Søren i Harrild;399; Søren i Hornsgaard;334;336;346; Søren i Klæstrup Mølle;219; Søren i Klæstruplund;332;334;335;336;337; Søren i Tårup;393; Søren i Vokslev;291; Thomas i Binderup Mølle;197; Thomas i Huul Mølle;208; Thomas i Klæstrup;127; Vogn i Veggergaard;334;346;348; Ytte i Vokslev;285; Aage William;408
- Jeppesen: Peter, graver;128
 Jepsen: Niels;27; Niels Peter;40
 Jernbanen;179
 Jespersen: Frederik Anton Sofus;292; Niels i Grydsted;340
 Jessen: Peder Farver, borgmester i Århus;111
 Johannesdatter: Karen i Binderup;368
 Johansen: Carsten, foged på Pandum;262; Claus i Gunderup, degn;52; Claus i Nibe;263; Rasmus Møller, lærer i Vokslev;52
 Johnsen: Bjarne, advokat i Thisted;414; Emma Kathrine i Binderup;380; Janus i Binderup;379; Karen i Binderup;380; Peter Arild i Binderup;380
 Jonasson: Mette, lærer;57
 Juel: Anna Kjeldsdr;104; Axel, lensmand på Aalborghus;331; baron, Lundbæk;25; Christen Frederik til Lundbæk;325; Christian, Friherre af Rysensten;74; Dorte til Lundbæk;79; Erik Pedersen, lensmand på Pandum;251; Hartvig Thomsen til Palsgaard;284;306;399; Ingeborg Pallesdatter;402; Iver Axelsen til Villestrup, landsdommer;250;298;341; Iver Thomsen til Astrup;307;400; Iver til Villestrup, landsdommer;342; Jens Pedersen til Lindbjerggaard;310;318;319;320; Jørgen Hertuigsen;284;296;307;340;396; Kirsten Iversdatter;298; Kjeld, biskop i Viborg;104; Niels Sørensen, rektor i Viborg;104; Ove Heinrich, til Lundbæk, baron;303; Ove til Lundbæk;152;196;252;287;302;311;312;328;343;353;365;378;389;399;404;407; Palle;401; Palle til Laage og Hvolgaard;402; Søren Nielsen til Hedegaard;104; Søren Nielsen, præst i Vokslev og Nibe;103
- Juel-Rysensteen: Christian Frederik Christiansen baron;252; Christian Frederik Ovesen baron;252; Christian Ovesen;252; Otto Henrik Ovesen baron;252; Otto Henrik, baron;265; Ove Henrik Christiansen baron;252
- Juelstrup: Peder Jacobsen, degn;119
 Justesen: Christen, degn;124; Conni Mona;223; Karen;224; Oluf;69;223; Viggo;69
 Justsdatter: Johanne i Huul Mølle;208
 Justsen: Anders i Harrild;106; Anders i Klæstruplund;331; Christen i Grydsted;344; Christen i Harrild;398;399; Jens i Harrild;398; Jens i Klæstruplund;332;333; Mads i Grydsted;341;342; Michel i Grydsted;340
 Juul: Jens i Binderup;369
 Jørgensdatter: Margrete i Binderup Mølle;198
 Jørgensen: Chr. i Gelstrup Mølle;26; Christen i Gelstrup;204; Christen, Vokslev Kalkværk;230; Diderik i Simested;400; Hans i Viborg;311; J.C.S.;Se Agerbæk; Jens i Huul Mølle;214; Niels i Nibe;299; Otto,

- Ornecentralen Sølyst;190; Peder Christian i Tårup;388; Valdemar;31; Valdemar i Østergaard;37
- Kalk;225
- Kalkbrænderi;225
- Kalkmalerier;76
- Kalstrup: Jan;146
- Karmark: Per;144
- Keldbakgård;381
- Kerstens: Ernst;55
- Kirkeby: Egon H.;30;35
- Kirkebøgerne;129
- Kirkeejere;72
- Kirkegården;90
- Kirkeklokkerne;75
- Kirken;74
- Kirkesangere;128
- Kirkesyn;86
- Kirketienende;72
- Kirketjenere;128
- Kirkeværger;126
- Kjeldsen: Jens i Binderup;370; Jens i Vokslev;288; Knud i Binderup;370; Søren i Klæstrup;307
- Kjær: Anders Jensen i Tårup;393; Andreas, Gelstrup;131; Kristine og Søren Christensen, Gammellund;78; Laurids;28;30;35; Laurids i Gelstrup;305; Søren Christensen;89
- Kjærgaard: Chr. Sørensen i Gelstrup Mølle;204
- Kjærgaard: Chresten;136; Kristen i Tårup;389; Marius i Tårup;389
- Kjærulf: Anne Christensdatter;334; Else Pedersdatter;366; Peder Bertelsen i Nørholm;366; Sidsel Pedersdatter;366
- Kjølby: Anna K., f. Christensen;40; Martine;33;136;293; Morten i Klæstruplund;27;40;53;80;137;337; Niels Christian i Vokslev, sognerådsformand;32;39;43;80;132;137;291;293;354; Simoni i Vokslev;32;41;43;80;173;274
- Klein: Otto Pedersen, forpagter af Pandum;264; Peder, forpagter af Pandum;263
- Klestrup: Søren Nielsen;323
- Klingbek: lærer i Grydsted;59
- Klitgaard: Annæus Marinus i Klæstrup;326; Frederik;28; Frederik i Klæstrup;326;327; Frederik, Vokslev;80; Valdemar Bertinus i Klæstrup;326
- Klode i Vokslev, drabsmand;282
- Klæstrup;319; Niels Christensen i Klæstruplund;337; Niels Sørensen i Klæstruplund;337; Peder i Vokslev;289; Simon;212; Søren i Huul Mølle;213
- Klæstrup Kradsuldmølle;218
- Klæstrup Nørgaard;152
- Klæstrup Stampemølle;218
- Klæstrup Vestergaard;402
- Klæstrupgård;313
- Klæstruplund;328
- Knudsdatter: Else i Binderup;378
- Knudsen: Andreas;31;36; Andreas i Gelstrup;37; Anne Margrethe;55; Arne;55; Arne i Binderup;369; Arne i Binderupgaard;29; bestyrer i Vokslev Kalkværk;235; Ellen;89; Ellen i Binderup;30; Else;89; Else Lyngsø;89; Else, kirkesanger;128; Ib i Binderup;178; Jens i Binderup;86;353;356; Jens i Gelstrup;87;301;302; Jens Knud i Binderup;178; Kjeld i Binderup;369; Knud i Binderup;370; Knud i Gelstrup;73; Knud Lyngsø;174; Lars Kjær i Gelstrup;30; Kjær; Niels i Binderup;355;370;372; Niels i Gelstrup;173; Niels i Tårup;126;384; Peder i Vokslev;288;289; Poul C.;55; Søren i Vokslev;287; Valdemar i Klæstrup;327
- Kolsøn: Niels i Binderup;194;349
- Kommune;21
- Krabbe: Gregers, lensmand på Pandum;250; Morten, ærkedegn i Århus;283; Thyge Mogensen til Østergaard, rigsmarsk;282;283
- Krafse: Esge til Assendrup;341
- Kraftfoderforeningen;184
- Kragh: Peter i Binderup;368
- Kras: Else Lauridsdatter;109; Johanne Lauridsdatter;109; Laurids Nielsen, præst i Vokslev og Nibe;108; Maren Lauridsdatter;109; Maren Nielsdatter i Grydsted;341; Mette Lauridsdatter;109;277; Niels Laursen i Moldbjerg;108; Niels Poulsen, herredsskriver;341; Poul Nielsen, birkefoged i Nørholm;208;310
- Krebs: Niels Nicolaus, forpagter i Huul

- Mølle;214
- Krigbaum: Lars, uldspinder;202
- Kristensen: Anders;40; Emma (Kradsen);55; Jørgen B.;143; Karl Marius i Klæstrup Mølle;223; Karl Sloth, præst i Vokslev og Nibe;116; Karl,Forsamlingshuset;134; Kathrine, f. Kvist;40; Marg.;55; Niels Peter;140; Otto;28;140;146; Svend i Savværket;36;223; Søren;142; Søren Kjær i Klæstruplund;337
- Krog: Anders i Gelstrup;305; Christen Christensen i Vokslev;25; Jens Nielsen i Klæstruplund;337; Kathrine Sørensen;25; Peder i Vokslev;290; Søren P. i Tårup;25; Søren Pedersen i Tårup;389
- Krogshøj ved Klæstrup;317;402
- Kronborg: Jonna;146
- Kruppen: Jacob, provst;71;98
- Kruse: Anne til Baggsvogn;301; Birgitte til Baggsvogn;301; Envold Kristoffersen;300; Kristoffer til Tulsted;249;300; Mogens til Albæk og Spøttrup;353;366; Thyge Christoffersen lensmand på Pandum;250
- Kryk Hans;424
- Kraas: Kirsten;26
- Kunst: Inger Weng, Topsøe-koncernen;419
- Kurdahl: Jørgen;146
- Kuri: Peder i Grydsted;341
- Kusk: Christen Christensen i Gelstrup;34;35; Emma Marie;55; Hans;53; Kristian i Vokslev;80; Margrethe Augusta;116; Peder Larsen i Grydsted;32; Stine;53
- Kvist: Ane, f. Porsborg;41; Bente;127; Christen Laursen;25;27;29;30;35; Christen Nielsen i Tårup;388; Esben;56; Hans i Harrild;137; Kresten;89; Lars Peter;41; Laurids i Harrild;399; Peder;30;31;35; Peder Laursen i Tårup, lokalhistoriker;37;412; Peter, fhv. borgmester i Støvring;236; Rosa;127
- Kyhle: Frederik W.;199
- Kyø;284
- Kæmnerkontor;42
- Kærgaard: Christen Pedersen i Sandagergaard;25
- Kærsgaard: Marius;189
- Købmænd;186
- Kaas: Bjørn til Staarupgaard;285;299; Erik, biskop i Viborg;97;282;339; Helvig Bjømsdatter til Restrup;195;299;341;388; Mogens til Støvringgaard;196;320
- Ladefoged: Chr. i Vokslev;289
- Landboreformerne;168
- Landbruget;151
- Lang: Mads i Binderup Overgaard;350;377
- Lange: Gunde, lensmand på Pandum;250
- Larsen: Alfred og Amalie, købmand;186; Alice;89;185; Anders i Dalsgaard;173; Andrea Jensine;222; Annikka;145; Børge i Vokslev;31;36;37; Emanuel i Gelstrup;35;184; Gunnar;146; Hans Jørgen i Klæstruplund;337; Henning Kusk;141; Jeanne;146; Jens i Klæstruplund;337; Jens, foged på Restrup;349; Juliane Marie i Dalsgaard;279; Magda (Sorte Kro);55; Marie;54; Martin i Tårup;389; Michael;146; P., sagfører i Nibe;228; Peder i Grydsted;26;173; Steen;145;146; Susan i Klæstruplund;337; Torben Fogde, kirkesanger;128
- Lassen: Jens i Vokslev;290; Jens Pedersen, præst i Vokslev og Nibe;111; Jes, foged på Restrup;194; Thøger til Rødslet;289;392;401;404
- Laurberg: Beate Lauridsdatter;76
- Lauridsdatter: Anne, degnekone;121; Birgitte i Binderup;359; Johanne i Vokslev;286; Kirsten i Binderup;379; Kirsten i Gelstrup;347; Kirsten i Grydsted;347
- Lauridsen: Anders i Grydsted;126;341;342;344;346;348; Anders i Tårup;386; Christen i Binderup;358; Mads i Pandum;245; Peder i Binderup;288; Peder i Binderup Mølle;198; Peder i Vokslev;289; Poul i Gelstrup;87;301;302; Poul i Klæstrup;318; Søren i Bislev;287;370
- Laursen: Anders i Dalsgaard;278;279;290; Jens i Klæstruplund;336; Michel i Grydsted;340; Morten i Rodstrup;404; Niels i Gelstrup;305; Niels i Harrild;399; Niels i Kalstrup;313; Niels i Vokslev;289; Peder i

- Gelstrup;305; Peder i Grydsted;344;
 Peder i Vokslev;289; Poul i
 Klæstrup;317; Poul i Klæstrup
 Vestergaard;282;315; Simon i
 Binderup;359; Søren i Klæstrup;312;
 Søren i Rodstrup;403; Thomas i
 Binderup;355;361
 Lausten: Jens Chr. i Gelstrup;427
 Laustrup: Birthe;136
 Laustsen: Vagn;146
 Lensmænd på Pandum;248
 Leth-Espensen: E., godsejer Pandum;257
 Levetzau: Hans Fr. til
 Oksholm;209;311;312;353;358; Raben
 til Restrup;213; Theodoros til
 Oksholm;312
 Lillelund: Karl, kalkværksarbejder;222
 Lindenberg;357
 Lindenov: Christian til Restrup;353;
 Christoffer til Restrup;73;196;209;312;
 Sofie Amalie til Lindenberg;73
 Lindum: Fridlev Nielsen, lærer i Simsted;65
 Lokke, præst i Vokslev;95
 Lorentsen: Jens i Klæstrup;312
 Ludvigsen: M., Vokslev Kalkværk;230
 Lund: I., mejeribestyrer på Pandum;256
 Lundbye: Peder, lærer i Grydsted;59
 Lundbæk-Pandum birk;20
 Lunden;Se Klæstruplund
 Lundhuset;226
 Lunov: Lars til Kollerup, lensmand på
 Aalborghus;151
 Lübecker: Johan Ludvig, by- og
 herredsfoged;198
 Lyhe: Margrethe von der;310;311
 Lykke: Iver til Buderupholm;341; Johanne
 Iversdatter;251; Kristence
 Jochimsdr;73
 Lyksholm: Ingrid;116
 Lyngbjerggaard;291
 Lyngdorf: Ida Poulsen;368; Margrethe
 Cathrine;368
 Lystfiskeri;193
 Lømicke i Klæstrup;308
 Laage, herregård i Sindbjerg sogn;402
 Madsdatter: Ane Kirstine i Klæstrup;325
 Madsen: Anders i Klæstrup?;319; Christen i
 Klæstrup, birkefoged;318; Hans;149;
 Hans i Gelstrup;297;370; Jens i
 Binderup;107;353;355;365;370;371;372
 ;377; Lars Chr. i Binderup;376;
 lærer;55; Mads i
 Gelstrup;86;297;300;302; Mads i
 Tårup;390; Mads i Vokslev;286;
 Morten i Binderup;367; Niels;153;
 Niels i Gelstrup;86;301;302; Niels i
 Vokslev;289; Rasmus, præst i Vokslev
 og Nibe;104; Svend, præst i
 Barmer;103; Søren i
 Grydsted;341;342; Søren i
 Klæstrup;152;306;315
 Magnus: præst i Vokslev?;86
 Maller: Chr. Christensen;210
 Malmø;346;395
 Maltesen: Laurids til Pandum;246;281; Niels
 af Pandum;246
 Margrethe 1.;281;329
 Mariager: Anders, præst;104; Kirstine
 Andersdatter;104;105
 Mariager Kloster;152;282;283;339;342
 Mariager Kloster Len;20
 Mariendal Kalk- og Teglværksfabrik;179;228
 Mark: Dorthea;53; Gudrun;128; Jens;53;240;
 Ludvig Jensen, graver og
 karetmager;91;128;184;190; Niels
 Peter Jensen, karetmager;426;
 Peter;53;140
 Markussen: Inger;145
 Marsvin: Jørgen til Restrup;195;309;311;342
 May: Frederik Andersen;200
 Meier: Claus Henriksen i Huul
 Mølle;209;312
 Melchior: Anna Sophia Amalia
 Melchior;115
 Meldgaard: Leif;144; Lene;146; Poul;144
 Menighedsråd;127
 Messehagel;78
 Mette, Nielses i Gelstrup;296
 Meulengracht: Jacob Jørgensen, præst i
 Vokslev og Nibe;110
 Michelsdatter: Maren i Tårup;385
 Michelsen: Anders i Grydsted;340;344;
 Christen i Grydsted;340; Christen i
 Rodstrup;403; Christen i
 Tårup;386;392; Christen i Vokslev
 Mølle;205; Just i Grydsted;340;
 Laurids i Gelstrup;100;296; Michel i
 Grydsted;345; Mourids, købmand i
 Nibe;263; Niels i Grydsted;344; Peder
 i Gelstrup;304; Søren i Gelstrup;304;
 Søren i Grydsted;340; Søren i
 Tårup;383; Søren i Vokslev;289;
 Thomas i Rodstrup;403
 Mikkelsen: Niels Feld i Binderup;380

- Miller: Tanja;56
- Mogensen: Jep i Huul Mølle;210; Jesper i Grydsted;340; Mads i Vokslev;281
- Mohrsen: Christiane D.;252
- Moldbjerg: Niels i Tårup, gamle;384;391; Niels i Tårup, unge;384
- Moosgaard: Niels Christensen i Binderup;379
- Mortensdatter: Anne i Simested;400; Kirsten i Grydsted;340; Maren;332; Maren i Klæstruplund;333;335
- Mortensen: Ane Petrea i Binderup;359; Ellis Kirstine;32;39; Jens Chr. i Binderup;354; Knud i Stampen;202; Larsine i Binderup;359; M., lærer i Binderup;64; Niels i Binderup;378; Niels i Klæstruplund.;173; Niels Peter i Klæstruplund;337; Peder i Grydsted;97;339; Poul i Binderup;368; Søren i Simested;400; Søren i Vokslev;291
- Mouridsdatter: Maren i Binderup Mølle;197
- Mouridsen: Christen i Binderup;354; Jens Peter i Klæstruplund;337; Niels i Gelstrup;305; Niels, lærer i Vokslev;52
- Mozant: Amalia;200
- Munchgaard: Jens Nielsen i Binderup;374
- Munk: Ane Marie i Binderup;375; Anne Mogensdatter;194;349; Birgitte til Svenstrup Hovgaard;250; Ejler Jensen, præst i Bjerregrav;108; Else i Tårup;393; Else, f. Petersen;41; Jens i Binderup;375; Jens Poulsen i Binderup;374; Karen Kirstine i Binderup;375; Karin;145; Ludvig til Nørlund;285; Mogens;281; Niels;149; Niels i Tårup;27;41;393; Niels Jensen i Tårup;393; Niels Nielsen i Binderup;354; Niels Nielsen i Tårup;393; Niels til Halkær;315; Ola i Binderup;375; Peder Andersen i Hedegaard;94;328; Peder i Tårup;394; Peter Nielsen i Tårup;393; Thomas i Binderup;375
- Muus: Mads;319
- Müller: Petrine;214
- Mølholm: i Brøndum sogn;278
- Møller: Ditlev, forpagter, Pandum;264; Knud, lærer i Grydsted;59; P.;184; P., lærer i Simested;64; Peder i Gelstrup;305
- Mørch: Mette Vibeche;264
- Neb: Anders i Pandum;246
- Nedergaard i Binderup;350; Se Binderup Nedergaard
- Nibe birk;19
- Nibe Trævarefabrik, Klæstrup;218
- Niels Bu i Vokslev;428
- Niels Feld Mikkelsens gård;377
- Nielsdatter: Ane Margrethe i Binderup;359; Ane Margrethe i Tårup;393; Anna i Binderup;374; Anne i Binderup;198;374; Anne i Harrild;398; Anne i Nibe;346;347; Anne i Tårup;385;388; Juliane Marie;292; Karen i Tårup;388;389;392; Kirsten i Gelstrup;387; Kirsten i Tårup;386;389; Maren af Klæstrup;292; Maren i Binderup;82;362; Maren i Klæstrup;309; Maren i Nibe;346;347; Maren i Tårup;385;392; Margrethe i Binderup;372; Margrethe i Tårup;386; Mette Marie;292
- Nielsen: Anders i Binderup;353;372;379; Anders i Klæstruplund;336;337; Anders i Tårup;127;372;391; Anders i Vokslev;286;288;289; Anders Nielsen i Dalsgaard;277; Ane Marie i Rodstrup;406; Anette Nøhr, Danfoss;417; Arne;55; Bernhardine;134;235; Caroline i Binderup;379; Carsten;143; Christen Bager i Binderup Mølle;197; Christen i Fjellerad;385; Christen i Gelstrup;296;297;299;302;305;333; Christen i Grydsted;341;342;346;348; Christen i Klæstruplund;336;337; Christen i Tårup;388; Christen i Vokslev;285;286; Christen, ejer af Stampen;202; Elfrida;134;235; Finn, brugsuddeler;136;141;185; Hans i Binderup;198;373; Hans i Klæstrup;308;309;311;319; Henrik Bang i Vokslev;186; Henrik i Dalsgaard;280; Jacob i Gelstrup, degn;118; Jacob i Stampen;202; Jens Chr. i Vokslev;173; Jens Dalind i Vokslev;288; Jens i Binderup;354;372;373; Jens i Dalsgaard;278; Jens i Grydsted;341; Jens i Klæstrup;308; Jens i Klæstruplund;335; Jens i Rodstrup;406; Jens i Tårup;385;389; Jens, kannik i Ribe;329; Jens, præst i

Vokslev;100; Jep i Grydsted;342;
 Johannes, lærer i Vokslev;56;
 John;185; Jørgen i Binderup
 Mølle;198;392; Jørgen i Nibe;300;
 Knud i Binderup;370;372; Knud i
 Gelstrup;152;297; Lars i Grydsted,
 birkefoged i Nibe;341;346; Lars Peter,
 lærer i Vokslev;53; Lars, lærer i
 Grydsted;59; Laurids i Binderup
 Mølle;197; Laurids i Gelstrup;304;
 Laurids i Grydsted, birkefoged i
 Nibe;340;346; Mads i
 Binderup;356;357;371; Mads i
 Tårup;383; Mads i Vokslev;286; Malte
 til Pandum;246;281; Martine;54;
 Michel i Tårup;382;385; Mille
 Kjær;174; Mona;143; Morten i
 Binderup;354; Niels;28;149;184; Niels
 Christian i Binderup;379; Niels i
 Binderup;379; Niels i
 Gelstrup;297;346;347; Niels i
 Gelstrup, gamle;297; Niels i Gelstrup,
 unge;297; Niels i Klæstrup, kaldet
 Pallesen;323; Niels i Tårup;383;385;
 Niels i Vokslev;126;285;286;287; Niels
 Vallentin, lærer i Simsted;63; Niels,
 1573;383; Niels, bestyrer i Vokslev
 Kalkværk;235; Ole i Binderup;376;
 Peder Engelbrekt,
 Lyngbjerggaard;422; Peder i
 Gelstrup, husmand;302; Peder i
 Gelstrup;301;302; Peder i
 Tårup;385;388; Peder i
 Vokslev;153;286;288;289; Peder, præst
 i Blenstrup;328; Rasmus, rakker;424;
 S.P., kirkeværge;89; Søren;56; Søren i
 Gelstrup;302; Søren i
 Klæstrup;308;319; Søren i
 Klæstruplund;336; Søren i
 Rodstrup;406; Søren i
 Tårup;385;387;388;389;391; Søren i
 Vokslev;289; Søren,
 Forsamlingshuset;134; Søren, kusk på
 Vokslev Kalkværk;235; Thomes i
 Pandum;245; Valdemar Chr. Peter
 Egenfeldt, ejer af Pandum;273;
 Valdemar Egenfeldt, godsejer
 Pandum;258
 Niss: Grethe;127;185
 Nist: Johs. Mogensen, V.;329; Niels i
 Klæstrup;329
 Nors: forpagter på Lundbæk;272; Otto
 Heinrich, skriver på Pandum;272
 Ny Dalsgaard;279;427
 Nygaard: Jørgen;144
 Nyrup: Christen Christensen, degn;120
 Næs (Lindenberg);357
 Nøragergård;299;304
 Nørgaard: Anders Jensen i Rodstrup;406;
 Christen Andersen, lærer i
 Binderup;64; Christen,
 skoleforstander;49; Jens Christensen i
 Klæstrup;25
 Nørgaard i Klæstrup; *Se* Klæstrup Nørgaard
 Nørholdt: Karl Erik;56
 Nørholm birketing;206
 Nørre Kloster i Viborg;281
 Olesen: A.H., forpagter af Pandum;257;
 Christen i Grydsted;344; Hans Chr. i
 Gelstrup Mølle;203; Poul i
 Vokslev;153
 Olsen: Lars Christian i Klæstruplund;337;
 Lars i Klæstrup;312; Ole;140
 Olufsdatter: Magdalene;108
 Olufsen: Anders, forpagter på Pandum;263;
 Jens i Vokslev;289; Lars i Vestergaard
 i Klæstrup;313; Poul i Vokslev;291
 Organister;128
 Orlamynde: Sigfred af;281; Sofie af;281
 Ornecentralen Sølyst;190
 Otsdatter: Else;263
 Outzen: Arne;190; Eline Marie;369
 Overgaard i Binderup; *Se* Binderup
 Overgaard
 Ovesen: Christen i Binderup;353;367; Ellen
 Margrethe;143; Jacob i Rodstrup;405;
 Lars, foged på Aalborghus;314; Peder
 i Vokslev;284
 Pallesen: Anders i
 Klæstrup;310;311;322;324; Erik, lærer
 i Binderup;65; Inga;178; Niels;178;
 Niels i Klæstrup;312;322;323; Palle,
 præst i Vokslev og Nibe;97; Peder i
 Binderup;353;378; Peder i
 Klæstrup;310;311;319;322; Peder i
 Rodstrup;403; Søren i Tårup;389;
 Søren Nielsen;323
 Palsgaard;395;399
 Pandum;245;403
 Pandum Mølle;208;224;247
 Pandum Østergaard;333;406;407
 Pandumgaard Len;20
 Panter: Anders Jensen til Klæstruplund;328;
 Anders Pedersen til Sonnerup;330;

- Henrik Nielsen;330; Jens Pedersen t. Løgismose;330; Jon Nielsen;330; Lage Ovesen, marsk;330; Niels Jensen til Klæstruplund;94;328;337;402; Niels Ovesen;330; Ove Nielsen;330; Palle Nielsen;329; Torsten Nielsen;330
- Parsberg: Anne;195;285;351; Ingeborg;287; Niels til Eskildstrup;365; Niels Vernersen til Lynderup;196
- Pedersdatter: Ane i Binderup;368; Anne i Gjelstrup;299; Anne, degnekone;118; Ingefred;330; Inger i Nibe;299; Karen af Vestergaard i Nørholm;211; Kirsten i Tårup;389; Maren;42; Maren i Gelstrup;299; Maren i Klæstrup;325; Mette i Binderup;82;362; Trine i Gjelstrup;299
- Pedersen: Anders i Klæstruplund;334;336; Anders i Vokslev;287; Anita;146; Bartholomæus, rådmand i København;196;365; Bertel i Binderup Mølle;198; Carl, lærer i Grydsted;58; Christen i Gelstrup;305; Christen i Herkulesminde;202; Christen i Skalhuse;201; Christen, lærer i Grydsted;59; Christoffer i Vokslev;291; Else Johanne i Binderup Mølle;201; Ester Elisabeth Buus i Tårup;382; Gitte;145; Heidi;145; J. Chr., ejer af Pandum;178; J. Chr., godsejer Pandum;260; Jacob i Grydsted, sognefoged;43; Jens i Binderup;354; Jens i Gelstrup;300; Jens i Grydsted;342;343;344; Jens i Klæstrup;311;312; Jens i Simested;400; Johan Kr., lærer i Grydsted;61; Jørgen i Tårup;388; Kirstine Marie i Binderup;359; Knud, birkefoged i Nibe;74; Kr. i Østergaard;30; Lars i Vokslev;291; Laurids i Rodstrup;404; Laurids i Vokslev;289; M., forpagter i Huul Mølle;216; Mads i Gelstrup;297; Mads i Vokslev;285;286; N.N i Gelstrup;73; Niels i Binderup;354; Niels i Grydsted;340;342; Niels i Vokslev;153;289;290; Niels, præst i Vokslev og Nibe;71;79;98;107;151;152;195;282;299; Oluf, foged på Pandum;262; P.A., el-ingeniør, København;187; Palle i Klæstrup;311;320; Peder i Gelstrup;305; Peder i Vokslev;153;289;290; Peder, foged på Pandum;262; Poul Erik, i Pandum;327; Poul i Klæstrup;309; Poul Jørgen, godsejer Pandum;261; Poul, foged på Pandum;263; Simon i Binderup;355;357;370;371; Sofus M., bestyrer i Vokslev Kalkværk;230; Søren i Gelstrup;297;305; Søren i Nibe, birkefoged;346; Søren i Tårup;381; Teddy;56; Thomas;336; Thomas i Binderup, foged på Restrup;195;282;350;361; Thomas i Dalsgaard;126;276; Thomas i Pandum;245
- Petersen: Ane Kirstine;39; Elisabeth, organist;128; lærer i Grydsted;59
- Phillipsen: Christen, lærer i Grydsted;59
- Pindstrup: Ejner;30;34;35;36; Hans i Vokslev;27;29;90;184;188;189; Margrethe;55; Peder Pedersen;132;359;409
- Plejdrup: Carl i Savværket;223
- Pludder Mads: rækker;424
- Podebusk: Jytte til Vosborg;195;285;351
- Pontoppidan: Cecilie Ulrikke Birgitte Marie;115
- Poppe: Daniel, godsejer Pandum;255
- Pors: Jens, rådmand i Viborg;282
- Poulsdatter: Anne i Klæstrup;309
- Poulsen: Ane Sophie i Tårup;393; Bertel i Binderup;354; Christen i Rodstrup;404; Jacob, kæmner;30;35;36;37; Jens i Binderup;353;356;357;378; Jens i Gelstrup;302; Lars;403; Lars i Klæstrup;307; Laurids i Gelstrup;86;297;301; Mikkel Chr., lærer i Vokslev;54;55;137;173;184; Morten i Binderup;354;368; Niels i Gelstrup;302; Niels i Vokslev;127;290;292; Peder Bertelsen i Rodstrup;405; Peder i Grydsted;345; Peder, præst i Veggerby, provst i Hornum herred;282; Søren i Klæstrup;307;317
- Povlsen: Hans, lærer og digter;410; Jens Chr., lærer i Grydsted;59;137
- Preetzmann: Christian, forpagter af Pandum;257
- Prip: Anne Jørgensdatter;249;300; Jørgen, lensmand på Pandum;248;395; Maren;250

Quitzow: Pernille Frederiksdatter;251
 Raben: Poul, forvalter på Lindenborg;87
 Rakkere;423
 Rammegaard;265
 Rasmusdatter: Dorthe Marie;424
 Rasmussen: Anders i Gelstrup;302;
 Peter;140
 Ravnkilde: Hans Chr. i Binderup Mølle,
 bager i Nibe;199;354
 Regitze af Gleichen;330
 Reiersen: Jens, præst i Vokslev og
 Nibe;49;113
 Rentorff: Ida;255
 Resen: Anne Lauridsdatter;106; Hans
 Lauridsen, kappelan i Nibe;263; Karen
 Lauridsdatter;106; Kirsten
 Lauridsdatter;106; Laurids Michelsen,
 præst i Vokslev og Nibe;71;105;263;
 Maren Christensdatter;105;107;
 Margrethe Lauridsdatter;106; Mette
 Lauridsdatter;106; Mikkel
 Lauridsen;106
 Richardi: Johannes, klerk fra Køln stift;96
 Ridemand: Peder Sørensen,
 herredsfoged;332
 Riis: Ole;141; Peder Jensen i Simsted;401
 Riise: Eline, f. Jensen;41; Niels;28; Niels
 Peter;41
 Rimmer: Jens i Harrild;397; Lars Nielsen i
 Binderup Mølle;198
 Ringere;128
 Rodsten: Jens til Lengsholm;196;365; Steen
 Markorsen til Lengsholm;298
 Rodstrup;401
 Rodstrup Nørgaard;405
 Rodstrup Søndergaard;404;406
 Roed: Åbild;285; Morten til Vaarst;283;
 Thomas;281; Thord;283
 Rosenbeck: Ludvig Christian, godsejer
 Pandum;254
 Rosenkrands: Palle til Ørup;403
 Rosenmeyer: Cornelius;302; Cornelius i
 Ribe;152; Henrik i København;300;
 Margrethe;300
 Rotfeld: Christense Nielsdatter;299; Erik
 Nielsen til Bratskov;298; Margrethe
 Nielsdatter;299; Niels Jensen til
 Bratskov;299
 Rud: Knud Jørgensen til
 Vedbygaard;195;377; Lene
 Knudsdatter til
 Vedbygaard;195;196;287;377
 Rudsatter: Elsebeth, abbedisse i Mariager
 Kloster;283
 Rut: Niels i Grydsted;344
 Ruus: Jens Jacobsen i Buderup,
 herredsprovst;71
 Rye: Anders i Vokslev;428; Anders Poulsen
 i Tårup;381; Christen Poulsen i
 Rodstrup;405; Jens;136; Karen i
 Vokslev;428; Kristen i Grydsted;173;
 Poul Christensen i Rodstrup;405
 Rygården i Vokslev;359
 Rüse: Jeanne Marie Henriksdatter;252
 Rødslet ved Vadum;392
 Rønfeldt: Bent;146; Claus Henrik;256; Hans
 Wilhelm;256; Henning;143;
 Jørgen;143
 Sagn;240
 Saltensee: Lage Grummesen i Ørum;295;
 Niels i Ørum;295
 Sandberg: Elsebeth til Slumstrup;301; Sofie
 Ulriksdatter;300; Ulrik til
 Kvelstrup;300
 Savværket;222
 Schenck: Agnethe til Pandum;248;307
 Schimmelmann: greve;50; Heinrich Carl til
 Lindenborg;75
 Schiønning: Christen Jensen i Snorup, foged
 på Pandum;262;335
 Schou: Vilhelm;53
 Schougaard: Rasmus, forpagter af
 Pandum;272
 Schytte: Anna Marie Ovidia;54; Erik
 Christian, degn;123; Johan, lærer i
 Vokslev;54;173
 Schön: Frederik i Binderup;89;132;369;
 Vilhelm i Binderup;368
 Sebbler Kloster;152;310;340
 Sebbler Kloster Len;20
 Seefeld: Jørgen;302; Jørgen til Næs;301;
 Viffert til Refsnæs;301
 Sehested: Birgitte Maltedatter;300; Sofie
 Clausdatter;251
 Selvejrbøndergods;381
 Senft: Lone;185
 Severinsen: Christina;145
 Simsted;399
 Simsted Skole;62
 Simsted Totalafholdsforening;137
 Simstedgaard;399
 Simonsen: Christen Christensen i
 Viborg;105; Christen i Tårup;381;387;
 Laurids i Gelstrup;305; Niels i

Klæstrup;308; Poul i Klæstrup;326;
 Søren i Gelstrup;305
 Skallemåsgård i Simsted;400
 Skeel: Ingeborg til Voergaard;196; Otto
 Tyge, godsejer Pandum;260
 Skemov: Dorte Iversdatter;104
 Skinkel: Hilleborg til Ivernæs;195;349;377
 Skotte: Karl, lensmand på Pandum;245;248
 Skram: Laurids Eriksen til Hastrup;355
 Skriver: Jens i Grydsted;341
 Skrædder: Laurids i Binderup;351;377
 Sleth: Niels, væbner;329
 Smed: Frederik i Vokslev;290; L.C.S. i
 Vokslev;153
 Sode: Søren i Harrild;398
 Sofie af Minsk;281
 Sogn;21
 Sognefogeder;42
 Sogneforstanderskaber;21
 Sogneråd;23
 Sommer: J.E., kirkeværge;89
 Sprog;243
 Stampen;201;218
 Stampgaarden;205
 Staun: Ane Kirstine i Lyngbjerggaard;81;
 Anna, Simsted.;80; Annine;136;
 Anton i Sønderholm;293; Birgitte;145;
 Charlotte;174; Else Marie Nielsen i
 Binderup;369; Erik Henning;360;
 Frank Nielsen i
 Binderup;27;33;136;293;359;
 Frode;33;293; Gerda i Binderup;360;
 Helga;293; Henning i
 Binderup;31;36;188; Janus i
 Lyngbjerggaard;141;174;293; Juliane
 Marie Poulsdatter i
 Lyngbjerggaard;241; Julianus i
 Lyngbjerggaard;27;33;34;39;136;293;
 Lars Peter i Klæstruplund;337; Lars,
 Simsted.;80; Laura,
 telefoncentralbestyrer;30;188; M. i
 Nibe;293; Margit, født Rams;293;
 Marie, Østergaard;78; Martin;55;
 Martine;39; Mette Sørine Nielsen;379;
 Niels Christensen i
 Lyngbjerggaard;291;292; Niels i
 Nystrup;293; Niels, Vesterlund;78;
 Niels, Østergaard;78; Nielsine Kirstine
 Nielsen;32;279; Poul Chr.;145; Poul
 Christian Nielsen i
 Lyngbjerggaard;32;39;293; Poul i
 Lyngbjerggaard;31;34;36;37;81;173;293
 ; William;243
 Staunstrup;141; Jesper, skoleleder;57; Lis,
 skoleleder;57
 Staverskov: Anne;251
 Stednavne;237
 Steen: Christoffer;289
 Steffensen: Lasse;146
 Stenagergård;375
 Storedals Mølle;201
 Storkebakken;290
 Strandby: Jens i Dalsgaard;278
 Straus: Jens Richard;141; Aage;55
 Struve: Elisabeth Sophie Pedersdatter;112;
 Peder, præst i Krusendorf;112
 Suldrup: Jacob Pedersen i Grydsted;25
 Sundby: Tinne og
 Edvard, telefoncentralbestyrer;188
 Surck: Samuel von, den polske konges
 faktor;251
 Svane: Agner Peter Emanuel, lærer i
 Binderup;64; Jens Thomsen, præst i
 Vokslev og Nibe;111; Thomas,
 borgmester i Viborg;111
 Svanholm: kammerråd, Sebber Kloster;213
 Svejstrup: Andreas, forpagter på
 Pandum;264; Johan Jensen, degn;123;
 Jørgen, birkedommer ved Lundbæk-
 Pandum birk;264;267; Marcus,
 forpagter på Pandum;265; Otto
 Heinrich, forpagter på Pandum;266
 Svendsen: Lars i Binderup Overgaard;350;
 Laurids i Binderup;377; Niels i
 Gelstrup;295
 Svenningsen: Anton Christensen, lærer i
 Simsted;63; Henrik;183;185
 Svenstrup: Peder, godsejer Pandum;259
 Svichtenberg: Kirstine;111
 Syssel;19
 Sølyst Campingplads;189
 Søndergaard: Jørgen og Berit, Sølyst
 Camping;190; Kristen i Rodstrup;406;
 Søren;31;36;89; Søren i Rodstrup;406;
 Søren Nielsen i Rodstrup;405;
 Aase;136;185
 Sønderlund;328
 Sørensdatter: Anne i Klæstrup;322; Dorte
 Marie i Binderup;374; Dorte
 Aggersund;347; Edel;347; Ellis
 Kirstine i Klæstruplund;337; Else i
 Binderup;374; Kirsten i Klæstrup;323;
 Kirsten i Rodstrup;404; Kirsten i
 Tårup;392; Maren;334; Maren i

Klæstruplund;333
 Sørensen;142; A. Christen, godsejer
 Pandum;258; Anders i Binderup;356;
 Anders i Gelstrup;297; Anders i
 Harrild;399; Anders i Klæstrup;307;
 Anders i Rodstrup;405;406; Anders i
 Tårup;389; Christen i Gelstrup;305;
 Christen i Grydsted;344; Christen i
 Klæstrup;308; J.P., kirkeværge;89;
 Jacob i Vokslev;289; Jacob, præst i
 Vokslev og Nibe;100; Jens;30;35; Jens
 i Gelstrup;86;87;297;302;305; Jens i
 Grydsted;344; Jens i
 Klæstruplund;331; Jens i Tårup;389;
 Jens i Vokslev;284; Jens, provst;71;98;
 Karl;142; Knud i Grydsted;342; Knud
 i Vokslev;127;288;289; Laurids i
 Binderup Mølle;198; Laurids i
 Dalsgaard;275; Laurids i Gelstrup;305;
 Mads i Dalsgaard;98;152; Mads i
 Gelstrup;296; Mads, degn;119;
 Maria;145; Morten;28; Niels Bunde i
 Grydsted;344; Niels i
 Gelstrup;296;301;304; Niels i
 Grydsted;340; Niels i Tårup;392;
 Peder i Gelstrup;304; Peder i
 Vokslev;153; Poul i Binderup;354;374;
 Poul i Vokslev;291; Simon i
 Tårup;381; Sisse;145; Søren i
 Harrild;398; Søren i Vokslev;285;
 Søren, lærer i Simested;62;
 Torben;185; Ytte i Nibe;346;347
 Teglværker;178
 Telefoncentralen;188
 Terkelsen: Anders i Klæstrup
 Vestergaard;314; Anders i
 Vokslev;276;285; Chr., kapellan i
 Aarestrup;299; Christen i
 Binderup;355; godsinspektør på
 Lindenborg;89; inspektør på
 Pandum;260; Laurids i
 Binderup;355;370; Laurids i Klæstrup
 Vestergaard;314;315; Laurids i
 Vokslev;276;288;289; Michel i
 Vokslev;152;282; Peder i
 Binderup;355;370; Peder i
 Gelstrup;276; Peder i Vokslev;284
 Tetens: Anania Mariane Bernstorff;113;
 Peter, præst i Vokslev og Nibe;113
 Thanch: Abigael Christine
 Jørgensdatter;110; Jørgen Hansen,
 godsinspektør;110;112; Niels Jacob,
 kapellan i Nibe;111; Peder Mathias
 Jørgensen, præst i Vokslev og
 Nibe;112
 Thomasdatter: Ane i Dalsgaard;278
 Thomsen: Lasarus, borgmester i
 Aalborg;281; Laurids i
 Gelstrup;301;302; Peder, præst i
 Gunderup;247; Peder, præst i Vokslev
 og Nibe;25;113; Thomes i
 Rodstrup;403
 Thom: Kirstine;426
 Thorup: Christen i Vokslev;290; Niels i
 Vokslev;290; Niels Jensen i
 Vokslev;153
 Thott: Axel Jepsen til
 Støvringgaard;281;295;296;314; Jep
 Axelsen til Støvringgaard;296
 Thybo: Peder i Vokslev;290; Søren i
 Klæstruplund;333
 Thøgersen: Else;55; Lily;55; Marinus;55;
 Michel, degn;118; Ove, lærer i
 Vokslev;56;143; Peder, præst i
 Vokslev;97
 Tingholm, eng ved Pandum;406
 Tischbach: Johanne; Se Jacobsen
 Tolstrup: Jens, vejmand;27
 Topsøe: Haldor Frederik Axel, Topsøe-
 koncernen;419
 Tornekrands: Christoffer Mikkelsen til
 Lundbæk;73;79;296; Erik Nielsen til
 Kollerup;307;317;401;402; Maren
 Eriksdatter;307;400; Michel Nielsen til
 Kyø;73;284;307;403
 Torstedlund-Albæk birk;20
 Torstensdatter: Anne i Binderup;84
 Torstensen: Niels, Ridder;329
 Trane: Mogens Christian Jensen, maler;76
 Transformatorstationer;188
 Trolde: Per, tjenestekar på
 Lyngbjerggaard;422
 Trolbjerg: Anders i Grydsted;340; Søren i
 Grydsted;152;340;342
 Trævarefabrikken;134
 Tychoff: Sophie Amalie;112
 Tygesen: Laurids i Gelstrup;284;296; Niels
 af Klæstrup;328; Peder i Tårup;388
 Tyrrestrup: Hans i Gelstrup;240
 Tøgersen: Niels i Tårup;387
 Tøttrup: Andreas Fr. Ferd.;215
 Taarup: Jens Christensen i Binderup;359
 Tårup Vestergaard og Østergård;383
 Udskiftningen;168

Ugtaler: Karen;55
 Uhrenholdt: Kirsten Winther, graver og
 kirketjener;128
 Ulfeldt: Knud til Svenstrup;288;388
 Ullits: Jens;27; Marinus;27;89; Sophie
 Nielsdatter i Binderup;376
 Urne: Christian til Marsvinsholm;209;311
 Urup: Maren;196
 Valdemar den Store;281
 Valdemars Sejrr;281
 Valdemarsdatter: Sofie;281
 Valsted: Jens i Gelstrup;427
 Valtersen: Jens, kannik i Århus;95; Laurids,
 præst i Vokslev;95
 Vendelbo: Christiern Pedersen til Nørre
 Vosborg;314; Else
 Christiernsdatter;314; Ingeborg
 Pedersdatter;314
 Vestenie: Anne Eriksdatter;402
 Vester Ladegaard i Aalborg;392;404
 Vestergaard: Anders i Vokslev,
 sognefoged;42
 Vestergård i Klæstrup;Se Klæstrupgård
 Vesterlund;328
 Vestervig Kloster;328
 Vestre Ladegaard;290
 Viborg Kapitel;20;206
 Viborg Stift;21;71
 Viffert: Jon Viffertsen til Torstedlund;295;
 Mads Joensen;247; Malte Lauridsen af
 Gundersted;281; Niels Joensen til
 Torstedlund;296
 Vindelev: Edith, Vokslev Friskole;56
 Vindmøller;189
 Vitskøl Kloster;246
 Vognsdatter: Anne af Veggergaard;348
 Vognsen: Anne Johansdatter;282; Jens i
 Veggergaard;334; Marianne;281; Sofie
 Nielsdatter;298
 Voigt: Martin, kunstner;80
 Vokslev Afholdsforening;137
 Vokslev Brugsforening;184
 Vokslev Bys Grandebo;153
 Vokslev Forsamlingshus;132
 Vokslev Friskole;56
 Vokslev Frostbokscentral;189
 Vokslev Gødningsforening;185
 Vokslev Husflidsforening;137
 Vokslev Husmandsforening;147
 Vokslev Idrætsforening;142
 Vokslev Kalkgrav;10
 Vokslev Kalkværk;179;225;433
 Vokslev Kommune;25
 Vokslev Landarbejderforening;149
 Vokslev Lokalforening;185
 Vokslev Mølle;151;205
 Vokslev Skole;51
 Vokslev skolejord;26;56
 Vokslev Sogns Heste- og
 Kreaturforsikringsforening;149
 Vokslev Sparekasse;173
 Vokslev Sportsforening;143
 Vokslev Sygeforening;136
 Vokslev Ungdomsforening;138
 Warburg: Samuel D. til Kyø;225
 Wass engen ved Binderup;350;351;353;363
 Weideman: Kirstine Marie;123; Lucas, lærer
 i Grydsted;59;64
 Westergaard: Christen i Nibe;388
 Wibroe: J.C.;203;221; Jens Schibbye;222
 Winge: N.N. Nielsdatter;119
 Winther: Cathrine;265; Chresten
 Kjærsgaard;27;427; Cita;136;185;
 Iris;55; Jacob Secher i
 Klæstruplund;337; Julie Marie;43;
 Poul;189
 Wittrup: Andreas;254; krigsråd af
 Trittau;254
 Wolf: Mads Sørensen birkefoged i
 Nørholm;208; Morten Pedersen,
 foged på Pandum;262
 Worm: Jørgen Ernst til Vaar;342
 Wulff: Marie Zinck;185
 Zimmermann: Jacob, kapellan i Nibe;111
 Østergaard;406; Catrine på Pandum;272;
 Jens;30;35; Susanne;146
 Aage V. Jensens fonde;409
 Aalborg;302; Niels Pedersen;Se Pedersen
 Aalborg Frue Kloster;151;328
 Aalborg
 Hospital;152;281;282;283;295;296;302;
 304;307;314;315;320;355;388;390
 Aalborg Stift;21;71
 Aalborghus Amt;20;21
 Aalborghus Len;20